קבלה · כתבי האר״י ורבי חיים ויטאל

שער הפסוקים

רבי חיים ויטאל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער הפסוקים

רבי חיים ויטאל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-הפסוקים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרשת בראשית 5
פרשת נח 37
פרשת לך לך 38
פרשת וירא 50
פרשת חיי שרה 77
פרשת תולדות 83
פרשת ויצא 89
פרשת וישלח 104
פרשת וישב 107
פרשת מקץ 120
פרשת ויגש 122
פרשת ויחי 124
פרשת שמות 127
פרשת וארא 168
פרשת בא 176
פרשת בשלח 179
פרשת יתרו 183
פרשת משפטים 186
פרשת תרומה 188
פרשת תצוה 189
פרשת תשא 190
פרשת ויקהל 196
פרשת פקודי 196
פרשת ויקרא 196
פרשת שמיני 197
פרשת תזריע 203
פרשת קדושים 203
פרשת אמור 204
פרשת בהר 204
פרשת בחוקותי 205
פרשת במדבר 205
פרשת נשא 206
פרשת בהעלותך 209
פרשת שלח לך 213
פרשת קרח 219
פרשת חוקת 220
פרשת בלק 222
פרשת פנחס 233
פרשת מטות 235
פרשת דברים 238
פרשת ואתחנן 239
פרשת עקב 240
פרשת ראה 243
פרשת שופטים 243
פרשת כי תצא 244
פרשת כי תבוא 247
פרשת ניצבים 248
פרשת האזינו 248
פרשת וזאת הברכה 249
ספר שיר השירים 251
ספר איכה 255
ספר קהלת 257
מגילת אסתר 258
ספר יהושע 258
ספר שופטים 259
ספר שמואל א 259
ספר שמואל ב 265
ספר מלכים א 269
ספר מלכים ב 270
ספר ישעיהו 270
ספר ירמיהו 286
ספר יחזקאל 288

ספר הושע 293
ספר עמוס 294
ספר חבקוק 294
ספר תהילים 295
ספר משלי 321
ספר איוב 327
ספר נחמיה 332
ספר דברי הימים 332

פרשת בראשית

סימן א':

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ:

כבר נתבאר בספר הזוהר, ענין בראשית, שהם אותיות ברא שית. גם אמרו שם, כי ברא, הוא חצי מאמר. והענין הוא, כי ו' אותיות יש במלת בראשית, כנגד ו"ק של ז"א. וזה ג"כ נרמז במלה עצמה, בהתחלקותה לשנים בר"א, שי"ת. ר"ל, כי נבראו ו"ק, ז"א, כנודע כי כל עיקרו אינו רק ו"ק. ולפיכך אמרו שם בס"ה, כי בראשית הוא מאמר שלם, ר"ל שכולל כל פרצוף ז"א, הנקרא ו"ק, כי הרי הם אותיות ברא שית כנזכר:

אבל מלת ברא, אינו רק חצי מאמר בלבד. והענין הוא, כי כשנחלק פרצוף זעיר, הנרמז במלת בראשית כנזכר לשנים, נמצא כי עד החזה שבו, הוא נקרא בחי' בריאה, הנרמז במלת ברא, לפי שנודע כי אימא עילאה נקראה בריאה, כנזכר אצלינו במצות המעקה, בפרשת כי תצא. והנה אימא עילאה, מתפשטים נה"י שבה, בבחי' מוחין תוך ז"א, והיסוד שלה, מלביש את החו"ג של הדעת שבו, עד מקום החזה שבו, כי שם נגמר ונשלם התפשטות יסוד דאימא כנודע. ולכן חציו העליון עד החזה, נקרא בריאה, כי האורות אשר שם, מכוסים ביסוד דאימא, הנקרא בריאה. הרי כי מלת ברא, הוא חצי מאמר לבד, והוא כולל ג"ר דזעיר עד החזה:

אבל מלת שית, היא ביצירה דז"א, כי כל יצירה הוא בת"ת, כנודע כי הוא אות ו' שבהוי"ה, הנקרא שית. והוא מן החזה ולמטה, שכבר נגמר עולם הבריאה שבו, והתחיל עולם היצירה, הנקרא שית סטרין דמטטרו"ן כנודע ושם הם אורות מגולים:

ובזה, יתבאר לך סוד יוצר אור ובורא חשך, כי לכאורה קשה מאד, שהבריאה העליונה תהיה חשך, והיצירה התחתונה תהיה אור. ויובן עם האמור כי עד החזה הנקרא בריאה, הם אורות מכוסים, ולכן נקרא חשך, והם דינים. ומן החזה ולמטה הנקרא יצירה, האורות מגולים, ונקרא אור:

גם אם נרצה לפרש מלת בראשית, בשית סטרין דזעיר, ולא בכל פרצוף כנזכר, והוא, כי הנה חסדים הנזכרים הם ה', והם מתפשטים בגופא דזעיר, מן החסד שבו ולמטה, וג' חסדים פחות ב' שלישים, מתפשטים בחו"ג, ושליש עליון דת"ת דזעיר, עד החזה שבו, והם כנגדם ג' אותיות ברא, והם אורות סתומים. ושית, הוא בג' החסדים פחות שליש המגולים, אשר מתפשטים מן החזה ולמטה, עד סיום ההוד שבו, והנה הנצח וההוד יש בהם שית פרקין כנודע, והם אורות מגולים, וכנגדם הם אותיות שית:

והארץ היתה תהו ובהו וגומר:

הענין הוא. כי קודם שנאצלו ז"ת, הנקרא זו"ן דאצילות, שלאחר זמן התיקון. קדמו להם הז' מלכים דאדום דמיתו, שהם בחי' זו"ן, בהיותם בלתי תקון. ואז היתה הארץ, שהיא נוקבא דז"א, תהו ובהו. וזה אומרו, והארץ היתה, ר"ל לשעבר, בזמן המלכים. ואחר זמן המלכים, אז התחיל התיקון, ונאצלו זו"ן מתוקנים. והנה הם נקראים ז"ת דאצילות, המתחילות מן החסד ולמטה. מה כתיב בתריה, ויאמר אלהים יהי אור וגו', שהוא התחלת התיקון, שהתחיל מן החסד הא' שבז"ת, הנקרא אור קדמאה. ואח"כ נאצלו שאר שבעה התחתונות, בשבעת ימי בראשית כנודע:

עוד ירצה בפסוק, והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דע, כי הוזכר בתורה רוח ה', ורוח אלהים. וזה עניינם, רוח אלהים היא, כי אלהים במלוי יודי"ן, בגי' ש'. (א"ש, לא תטעה במ"ש, ואם תסיר המלוי שבתוכו, כי המילוי הוא ש'. האמנם המלוי ירמוז על שם אלהים עצמו, הממלא את השם, שהוא בגי' פ"ו, ותסיר פ"ו מאות ש', ישאר רוח). ואם תסיר המלוי שבתוכו, שהוא האויר והרוח שבו, יהיה המלוי לבדו, בגי' רוח, וזהו ורוח אלהים מרחפת על פני המים. ולכן, מי שיצמא למים ואין לו, או שהוא בתענית, יכוין אל רוח אלהים הנזכר, שהוא מרחף ושט על פני המים, ובזה יוסר ממנו הצמא:

א"ש זה מורה שהדין כלול ברחמים ורחמים מן הדין ולכן המים שהם רחמים נכללים בדין וזהו ורוח אלהי"ם ולא אמר ורוח ה':

ואמנם רוח ה', הוא באופן זה, כי הנה שם הוי"ה בחלוף א"ת ב"ש, הוא מצפ"ץ, והוא בגי' ש', כמו אלהים במלוי יודי"ן הנזכר. והנה אם תסיר מספר אלהים משם מצפ"ץ, ישאר בגי' רוח, והוא הנקרא רוח ה'. ולפי ששם הנזכר, הוא בחלוף ההוי"ה, לכן הוא דין כנודע, כי מתחלף מרחמים לדין. ולפי שהוא דין, אנו מסירים ממנו מספר שם אלהי"ם כנזכר, ולא מספר שם ההוי"ה, לפי שסודו הוא אלהים ודין:

גם באופן שני, כי שם ההוי"ה פשוטה, בגי' כ"ו. ועם ד' אותיות, הם ל'. ואם תמלאנה ביודי"ן, יהיה ריבוע האחוריים שלה, בגי' קפ"ד. סך הכל רו"ח. וגם זה נקרא רוח ה':

גם באופן שלישי, והוא בהוי"ה דמלוי ס"ג. כי הפנים שלה, הם ס"ג. ואחוריים שלה, הוא קס"ו. סך הכל רכ"ט. הסר מן הפנים מספר אותיות הפשוטות שהם ד' והסר מן האחוריים מספר עשר אותיות הפשוטות ישארו שני המלוים לבדם, בגי' רו"ח עם הכולל. וגם זה נקרא רוח ה':

(מזולתו) עוד ירצה, בפסוק והארץ היתה תהו ובהו ורוח אלהי"ם מרחפת על פני המים וכו'. כבר הודעתיך, כי מספר הדינים, הם ש"ך. והם סוד רפ"ח ניצוצין הנודעים, עם ל"ב

אלהים שבמעשה בראשית. וזהו מלת מרחפת, שהוא אותיות, מ"ת רפ"ח, המתחברים עם ל"ב אלהי"ם, הנקרא ורוח אלהי"ם, וזהו ורוח אלהי"ם מרחפת. ורוח אלהי"ם מרחפת על פני המים, כמ"ש כי שם אלהי"ם במלוי יודי"ן עולה ש', ואם תסיר שרשו, שהוא הפשוט שלו שהוא פ"ו, נשאר בגי' רוח. וזהו ורוח אלהי"ם מרחפת, והוא מדת הדין, הנקרא רוח אלהי"ם, המרחף על מדת החסד, הנקרא מים. כנודע שהעולם בתחלה נברא בדין. (עד כאן מזולתו):

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עושה פרי וכו':

(מזולתו) ארז"ל, כי הקב"ה אמר לארץ, שתוציא עץ פרי עושה פרי, שיהיו עצו ופריו שוים, והארץ עברה על ציוויו יתברך, והוציאה עץ עושה פרי, ולא היו עצו ופריו שוים והנה מחשבתה בכך, היתה טובה לאדה"ר, כדי שלא יטעה אח"כ, בהבנת ציוויו יתברך, כשאמר לו (בראשית ב' י"ז) ומעץ הדעת לא תאכל ממנו, והנה עה"ד היה עצו ופריו שוים, והיה יכול אדם לטעות ולומר, על העץ נצטוותי ולא על פריו, ואני לא אכלתי אלא מפריו. וזה עצמו היתה ערמת הנחש, לפתות את אדם, כמו שנבאר עתה דבריו, באומרו (שם ג' א') והנחש היה ערום וגו', ויאמר לאשה אף כי אמר אלהי"ם לא תאכל מכל עץ הגן. כלומר, מן העץ נאסרת, ולא מן הפרי. והשיבה לו חוה, כי גם מן הפרי נאסרו. וזה אומרו, ומפרי העץ אשר בתוך הגן. ואח"כ חזרה להודות לדברי הנחש, באמרו ותרא האשה כי טוב העץ וגו', כלומר, כי אלו ראתה שהעץ של הדעת לא היה טוב למאכל אלא פריו, היתה אומרת א"כ כשהקב"ה ציוני ומעץ הדעת לא תאכלו, אין כונתו על העץ עצמו, כיון שאינו ראוי למאכל, אמנם פירוש דבריו הוא, שלא יאכלו פריו ממש, אמנם עתה שראתה כי טוב העץ עצמו למאכל, אז אמרה א"כ כאשר ציוונו השי"ת ומעץ הדעת לא תאכלו ממנו, הוא על העץ עצמו מה שציונו, ולא על הפרי, אז ותקח מפריו ותאכל, כי חשבה, כי לא נצטוו על הפרי, אלא על העץ, כי גם הוא ראוי למאכל, כי עצו ופריו שוים. ולכן התחיל באמרו, כי טוב העץ למאכל, ולא הזכיר פרי. ואח"כ באכילה, הוזכר פרי ולא עץ. ולכן הארץ הוציאה עץ עושה פרי, ולא עץ פרי, להורות אל האדם, כי אמרו ומעץ הדעת לא תאכל ממנו, הכונה הוא על הפרי. (ע"כ מזולתו):

סימן ב:

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ:

כבר נתבאר בענין קבלת שבת בשדה, כי הנה"י שבנוקבא, או הנה"י שבעשיה, כי כל העשיה נקרא נוקבא, הם הנקרא שדה. לפי שתחת הנוקבא שהיא בחי' העשיה, שם מושב הקליפות, הנקרא מדבר, ואין שם ישוב כלל, אף לא מקום זרע. אבל בנה"י דעשיה,

כאשר מסתלקת העשיה ליכלל בעולם היצירה, נשארים מקום הנה"י שבה אויר פנוי וחלל מהם, ואינו נקרא ישוב בני אדם, אבל נקרא שדה הראוי לזריעה. ואמנם הנה"י עצמם של הנוקבא, או העשיה, נקראים שיח השדה, כי השדה הוא המקום שלהם, והנה"י הם השי"ח שבשדה:

וענין זה יובן, במה שביארנו בג' בני נח, שם, חם, יפת, ר"ת שי"ח. כי נח ביסוד, הנקרא צדיק. וג' בניו, הם סוד נה"י, שם, בנצח. יפת בהוד. חם, ביסוד שבנוקבא. אשר שם התקבצות ה' גבורות דמ"ן, שהם יסוד האש החם, ולכן נקרא חם על שמם. ויצא ממנו סיגי הגבורות, שהם הקליפות הנקרא ארור. וז"ס, (בראשית ט' כ"ה) ויאמר ארור כנען וגו':

ודע, כי גם למעלה, בהתחברות שתי הזרועות עם הגוף, שהם בחי' חג"ת, נקרא בית השחי כנודע. והענין הוא, במה שנודע, כי בתחלה היה זעיר בן ו"ק לבד, ואח"כ נתעלו חג"ת שבו, ונעשו חב"ד. ונה"י שבו, נעשו חג"ת, ונתוספו לו נה"י חדשים. ונמצא, כי החג"ת שבו עכשיו, הם בחי' נה"י הראשונים, הנקרא שיח, ולכן עתה נקרא שח"י. ואותם השערות הגדילים במקום ההוא, נקרא בית השחי, והם סוד שערות בית הערוה עצמם, בהיותם למטה בנה"י, והבן זה:

ואד יעלה מן הארץ:

מצאתי כתוב בלקוטים של אחד מן החברים ולא הבנתי הענין, וכנראה שהוא חסר. וז"ל, ואד יעלה מן הארץ, ובאיוב כתיב (איוב י"ח י"ב) ואד נכון לצלעו, וזו היא אשתו של נחום. ע"כ:

ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו וגו':

ובו יתבאר דרוש גדול, בענין חטאו של אדה"ר, ואגב יתבארו כמה דרושים אחרים:

הנה כבר ביארנו בשער הדרושים, שהוא ש"א שער ההקדמות, בכמה מקומות, בענין השינוי שיש בין ז"א לנוקביה, ושם נתבאר, כי הנה ב' מיני מוחין יש לז"א מצד אבא, ומצד אימא. והמוחין מלובשים בנה"י דאימא, והמוחין דמצד אבא מלובשים בנה"י דאבא. ובתחלה נכנסים המוחין שבנה"י דאימא, ואח"כ נכנסים המוחין שבנה"י דאבא, ומתלבשין תוך נה"י דאימא. אבל בחי' הכתר של ז"א, נעשה מן הת"ת דאימא, וגם מן הת"ת דאבא, מלובש תוך הת"ת דאימא. וכאשר לא נכנסו בזעיר רק הכתר, והמוחין דמצד אימא, אז אין לזעיר כתר, רק שעור שליש האחרון של הת"ת דאימא. וכשנכנסין בו גם המוחין דאבא, אז נגדל הכתר שלו, והוא שעור ב' שלישים התחתונים דת"ת דאימא:

גם יש חלוק אחר, מן הכתר אל המוחין. כי כלי המוחין, הם של נה"י דאימא, ואורות המוחין עצמם, הם אורות של ז"א. אבל הכתר שבו, הכלי והאור, הכל הוא מבחי' אימא, מן כלי הת"ת שלה, ומן האורות שבתוכו, ולהיות כי אור הכתר דז"א גדול כנזכר לכן היה בו כח, להמשיך ולהעלות החסדים והגבורות, שהם המוח הנקרא דעת, להיותו למעלה בראשו, בין תרין מוחין דיליה. עם היות כי תרין המוחין דיליה, הנקרא חו"ב, נמשכו מן מוחין עצמם דאבא, אבל מוח הדעת, לא נמשך אלא מהתפשטות הדעת שבו"ק תחתונים דאבא, והיה ראוי כפי זה, שבז"א יהיה הדעת שלו למטה בו"ק שלו, אבל אור הגדול של הכתר שבו, המשיכו והעלהו למעלה כנזכר:

והנה בהקדמות אלו, נבאר עתה ענין אדה"ר, במה שחטא. דע, כי כשנברא אדם, עדיין לא היו בז"א, רק המוחין דמצד אימא בלבד. ולכן הכתר שלו, היה שעור שליש תחתון דת"ת דאימא בלבד כנז"ל. ולכן נצטווה ונאמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. והענין הוא מבואר בס"ה ובתקונין. אבל יש בו מאמרים רבים הפכיים, סותרים זה את זה, כי במקום אחד נראה ומשמע, כי עץ הדעת, הוא בעולם האצילות. ובמ"א נראה, שהוא בג' עולמות בי"ע. ובמ"א נראה, שהוא בבינה. ובמ"א נראה, שהוא בזעיר. ובמ"א נראה, שהוא בנוק' דז"א. וכאלה חלוקים רבים, שהם סותרים זה את זה ואין כאן מקום ביאור פרטם. אמנם דרך כללות, נבאר לך כלל אחד, ובו יתורצו ויתיישבו כל המאמרים הנזכרים:

דע, כי כל בחי' קו אמצעי, מן החזה ולמטה, ששם האורות מגולים כנודע אצלינו, בין בז"א, בין בנוקביה, באצילות, או בבריאה, או ביצירה, או בעשיה, נקרא עץ הדעת. כי שם בחי' החסדים מגולים, והחיצונים יכולים להתאחז בהם. משא"כ בתרין מוחין, הנקרא חו"ב דיליה. ונמצא, כי הז"א עצמו, הוא הנקרא עץ, שהוא אות ו' דשמא קדישא. ויש בו תרין מוחין, הנקרא חו"ב, הנקרא חיים, כנודע בסוד (קהלת ז' י"ב) והחכמה תחיה בעליה. גם בינה, נקרא חיי המלך. ובהיותו לוקח תרין מוחין אלו, נקרא עץ החיים. (הגהה, ועיין בשער ג' שער מאמרי רז"ל, במ"ר, אר"י בר אלעאי, עץ חיים מהלך ת"ק שנה וכו', ואמר שהוא בבינה ע"ש). ובהיותו לוקח גם מוח השלישי, הנקרא דעת, אז נקרא עץ הדעת. ונודע, כי תרין מוחין הנקרא חו"ב, באים מלובשים תוך נו"ה דאימא, ומתפשטים תוך ב' קוים, ימין ושמאל של ז"א. זה בכל קו ימין, וזה בכל קו שמאל, עד סיום נו"ה דזעיר. ונמצאים אלו הב' מוחין, שהם בחי' האורות, מלובשים תוך ב' בחי' כלים, והם הכלים דאימא, אשר תוך הכלים דזעיר. ולכן אין החיצונים יכולים להתאחז ולקחת מאותם האורות שלהם, לפי שהם מלובשים תוך כלים דאימא, וכלים דזעיר:

גם לסבה אחרת, כנודע כי אין אחיזת החיצונים אלא בז"ת דאצילות, אבל מן אימא ולמעלה, אין להם אחיזה. וכיון שאלו השני מוחין הם נתונים תוך הכלים של אימא, אין החיצונים שולטים שם, ולכן נקרא חיים. כי אין החיצונים הנקרא מות, שולטים בהם כלל. והם אורות טוב, ולא רע. חיים, ולא מות. ולכן לא נצטווה אדה"ר על עץ חיים, אבל על עץ הדעת, שהוא בחי' המוח השלישי של הדעת, אשר על שמו נקרא ז"א עץ הדעת כנזכר. הנה יש בו שנויים מתרין מוחין אחרים, בהיותו מתפשט מן החזה ולמטה, והוא, כי ראשיתו של הדעת הזה הוא טוב ולא רע, לפי שהוא נתון למעלה, באמצע ב' המוחין דז"א בראשו, וכבר ביארנו שכל בחי' ג"ר אין אחיזה בהם אל החיצונים. ועוד טעם שני, כי שם יש לו שתי כלים, שהם, כלי היסוד דאימא, וכלי הראש עצמו דז"א, ואינם יכולים להתאחז בדבר המכוסה תוך ב' כלים. ועוד טעם ג', כי החיצונים אינם שולטים במקום שיש כלי דאימא כנז"ל. האמנם, סופו של הדעת הזה, והוא כשמתפשט מן החזה ולמטה אז הוא טו"ר כי החיצונים נאחזים שם, כי נתבטלו ג' הטעמים הנזכרים כי אעפ"י שהדעת גם הוא נקרא מוח, הוא במקום המוחין למעלה. אבל כשמתפשט במקום הת"ת הנקרא גוף, אינו בחי' מוח, והחיצונים נאחזים. גם היסוד דאימא, נשלם ונגמר עד החזה בלבד, וכיון שאין כלי דאימא מלביש הדעת, נאחזים בו הקליפות. ובפרט שאין להם שם רק כלי אחד בלבד, שהוא כלי גופא דז"א, ולכן החיצונים יכולים לשלוט בהם, ולהתאחז באורות הדעת המתגלים מן החזה ולמטה:

ויען היות הדעת הזה נחלק לב' בחי', שהוא עד החזה, ולמטה מן החזה. לכן לא קאמר ומעץ הדעת סתם, רק ומעץ הדעת טוב ורע, ר"ל, מבחי' סופו, מן החזה ולמטה, אשר שם הוא טוב ורע, משם לא תאכל. כי מה שיונקת סטרא דקדושה מהם נקרא טוב, ומה שיוצא הארתו לחוץ מגופא דזעיר דרך הדפנות של הכלי, ויונקים ממנו החיצונים, נקרא רע:

והרי נמצא, כי עץ הדעת הוא בחי' אורות הדעת במקום התגלותם, שהוא בקו אמצעי מן החזה ולמטה, בכל מקום שהוא, בד' עולמות אבי"ע, בז"א שבהם. ולהיות כי הדעת מלובש ביסוד דאימא, לכן אמרו בס"ה ובתקונין, כי עץ הדעת הוא באימא. ולהיות כי התחלת ראש רחל נוקביה דזעיר, מתחיל מאחורי זעיר, מכנגד החזה ולמטה, לכן גם היא נקראת עץ הדעת בספר התיקונין, כי היא לוקחת מן אותם האורות המגולים, ונבנית מהם כנודע. והרי נתיישבו, כל המאמרים הסותרים זה את זה. ובפרשת ויצא, בפסוק ותגנוב רחל את התרפים, נתבאר היטב ענין חטאו של אדם, וענין עץ הדעת וע"ש:

עוד צריך שתדע, כי ענין אחיזת החצונים באורות המגולים האלו, שהם מבחי' הדעת דמצד אימא, אינו אלא בזמן שלא נכנסו המוחין המלובשים בנה"י דאבא תוך זעיר. אבל כשנכנסים גם הם, אז אין אחיזה כלל אל החצונים, באורות עץ הדעת דמצד אימא, אפילו שהם מגולים כנזכר. לפי שאבא הוא עליון מאימא, ואין שום אחיזה כלל לחצונים, במקום שיש שם בחי' כלים והארות דאבא, כלל ועיקר, והוא דוחה את החצונים לגמרי, כנזכר אצלינו בפרשת תזריע, בענין הצרעת, בסוד (ויקרא י"ג ב') והובא אל אהרן הכהן. וע"ש ותבין, ענין אחיזת החיצונים בעה"ד מה ענינו, ואיך אחיזתם נקרא צרעת, שהם שאת או ספחת או בהרת. ולהיות, כי עתה עדיין לא נכנסו בז"א רק מוחין דאימא בלבד, לכן נצטווה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו:

ונודע, כי תכלית בריאת אדה"ר היתה, לתקן על ידו וע"י מעשיו את העולמות העליונים. וכמש"ה, (בראשית ב' ט"ז) לעבדה ולשמרה. וכתיב (שם ב' ה') ואדם אין לעבוד את האדמה. והנה בהיותו מתקן ע"י מעשיו את ז"א ונוקבא, רצה לתקן את כתר ז"א. אשר אז היה קטן מאד, כי אין בו רק שליש התחתון דת"ת דאימא. והכתר של נוקביה היה גדול כפי ערכה, יותר מכתר ז"א כפי ערכו. כי כתר שלה, הוא שעור ב' שלישים תחתונים של ת"ת דזעיר, מן החזה ולמטה עד סוף ת"ת שבו. ורצה להגדיל את כתר דזעיר, שיהיה גם הוא כפי הצריך לו, שהוא שעור ב' שלישים מן החזה דאימא ולמטה, עד סוף ת"ת שבה. וכבר נתבאר שאינו נגדל כשיעור הזה, אלא אחר שיכנסו מוחין דאבא גם הם. ונמצא, כי חטא באכילת עץ הדעת, מקום אחיזה של החצונים, קודם שיכנסו מוחין דאבא, המבטל אחיזתם כנזכר. ולא עוד, אלא שג"כ חטא שרצה להגדיל כתר דז"א בלתי זמן קודם שיכנסו מוחין דאבא. וע"י כל זה, פגם כמה פגימות עליונות גדולות, כמו שנבאר, וכולם תלויים בענין היותו מגדיל כתר דזעיר, שלא בזמנו. והנה גם בענין זה יש מאמרים רבים בס"ה ובתקונין, סותרין זה את זה, בענין חטאו של אדה"ר, אם חטא בעה"ד, ואם חטא בנוק' דז"א, ואם חטא בז"א, ואם חטא בכתר, וכאלה רבות, וכלם יתבארו, עם מה שנבאר עתה בס"ד:

פרשת בראשית - דרוש ב'

דרוש ב':

מבאר היטב כל הפגמים הנז', מה הם. הנה מ"ש בספר התקונין, כי חטאו היה, דשוי חשך, בין עילת העילות, אל הכתר הענין יובן, במ"ש בפרשת בראשית כי יש עילת העילות, ויש עילת על כל העילות. והענין הוא, כי הא"ס שהוא למעלה מעתיק יומין דעולם האצילות, הוא הנקרא עילת על כל העילות, לפי כי הוא העילה הראשונה, שכל

שאר העילות נמצאו ממנה, והיא המציאם. וכל שאר הבחי' שלמטה מעילת כל העילות, נקרא עילות סתם, כי הם עלולות ונאצלות מן הא"ס. אמנם דרך פרט, נוכל לקרא לכל בחי' מהם, עילת העילות, לפי שמן העילה ההיא, נאצלו שאר העילות שתחתיה, וכל בחי' נקרא עילה, לבחי' שתחתיה. אבל עילת כל העילות הוא בא"ס כנז'. ונמצא, כי אימא עילאה, נקרא עילת העילות, בערך ז"א, כי היא העילה, אשר המציאה את כל העילות אשר בז"א:

גם צריך שתדע כלל אחד, כי כאשר תראה בס"ה, איזה שמות של הויו"ת, או ספירות, צריך שתדע באיזו בחי' מדבר, וזו אחד מהם. כי הנה כמה כתרים הם, וזה הכתר הנז' כאן בספר התקונין, הוא הכתר דז"א, ובו חטא אדה"ר, דשוי חשך בין הכתר הזה דז"א, אל אימא הנקראת עלת העלות, בערך ז"א. ואמנם ענין החשך הזה הוא, כי הנה הגדיל את כלי הכתר דזעיר, שיהיה בו ב' שלישים תחתונים דכלי דת"ת דאימא, אבל האור שבתוכו לא יכול להגדילו, לפי שאם היה אחר כניסת מוחין דאבא היו גם ב' שלישי האור דת"ת דאימא, משמש לכתר דזעיר. אבל עתה, אין בו רק שליש אור בלבד האחרון שבכולם, והכלי גדול מאד מב' שלישים, ובזה נשאר כלי הכתר של זעיר, חשוך מאד בלתי אור שיאיר בכולו, בשליש העליון שהוסיף אדם, והרי איך שם חשך בשליש העליון דכתר דזעיר, ונמצא החשך הזה, מפסיק בין כתר דזעיר, לאימא עילאה, והרי זה פגם א':

פגם ב' הוא, מ"ש בס"ה שחטא בנקבה, והענין הוא, כי נודע הוא ששעור הכלי של כתר נוק' דז"א, הוא ב' שלישים תחתונים דת"ת דזעיר. אבל האור של הכתר דנוק', אינו רק שעור חצי אור, שבשליש התחתון דת"ת דזעיר, ונמצא כי התיש כח ז"א שהוא זכר כמו הנקבה, שיהיה גם הוא הכלי של הכתר שבו גדול, והאור שבתוכו מועט. והחזירו בבחי' כתר דנקבה. ובבחי' זו אמרו, שחטא בנקבה:

פגם ג' הוא, שפגם גם בדעת דז"א, והוא כי נתבאר לעיל שמן הראוי היה, שהדעת יהיה למטה בגופא דזעיר, כי גם כשנמשך מן אבא, היה מבחי' הדעת המתפשט בשש קצותיו. אבל האור אשר בכלי הכתר שבו, המשיכו והעלהו למעלה, כי הכתר והדעת הם בקו אמצעי כנודע. ועתה אשר הוחשך האור של הכתר כנז', ואין בו כח להאיר במקומו. ומכל שכן, שאין בו כח להאיר בדעת ולהעלותו. ואז נפל מוח הדעת דז"א דמצד אימא למטה, בשליש העליון דת"ת עד החזה, בין שתי הכתפים דשני זרועותיו, הנקרא חו"ג, ונתרחק מן תרין מוחין חו"ב המאירים בו כנודע. והנה, כיון שנפל מוח הדעת במקום הגוף, אינו נקרא מוח, ויש בו אחיזה לחצונים כנז"ל, ובפרט להיות שעדיין אין שם מוחין דאבא, המבטל לגמרי אחיזת החצונים, וזה הוא פגם גדול, שיתאחזו החצונים

אף בשרש המוח עצמו של הדעת, וגם שם ערב רע, ואל זה רמזו רז"ל בס"ה, האומר כי חטאו של אדה"ר הוא, שאכל מעץ הדעת טוב ורע:

פגם הד', הוא ג"כ בענין עץ הדעת טוב ורע, והוא, כי בהיות מוח הדעת למעלה בראשו, בחלל דגלגלתא השלישי, שהוא מקום צר מאד, היו מחוברים החסדים והגבורות ונכללים יחד, והיו הגבורות מתבסמות, ומתמתקים ע"י החסדים. אבל עתה שירד הדעת למטה במקום רחב, מצאו האורות מקום להתפשט, ונפזרו החסדים בכתף ימני, והגבורות בכתף שמאלי. ובפרט במה שנתבאר אצלינו בהקדמת ביאור אדרת האזינו, כי החסדים והגבורות דדעת ז"א, הם בחי' תרין כתפין דא"א, ולכן עתה נתפשט במקום הראוי להם כפי בחינתם, בתרין כתפין דז"א, ועתה אין הגבורות מתבסמות ע"י החסדים והדינים מתרבים, והחצונים נאחזים, והרי זה מכלל אכילת עה"ד טו"ר:

פגם ה', בשאר גופו דז"א והוא, כי נודע שמוח הדעת מלובש ביסוד דאימא. ובהיות הדעת למעלה, גם היסוד דאימא היה למעלה. ובחינת המלכות דאימא, שהיא עטרת היסוד שבה, היתה בשליש עליון דת"ת דזעיר עד החזה, ועתה שירד מוח הדעת למטה, גם הכלי שלו שהוא היסוד דאימא, ירד עמו שם, ונמצא שירד שעור ספירה אחת שלימה. כי בתחלה היה היסוד בדעת, והעטרה בשליש עליון דת"ת. ועתה היסוד דאימא הוא בת"ת דזעיר, והעטרה שלה בשליש העליון דיסוד דז"א. והרי זה פגם גדול מאד בכל גופא דז"א. כי בתחלה היו שני שלישים תחתונים דת"ת, וכל נו"ה דזעיר, בבחי' אורות מגולים. ולא עוד, שגם ג"ר היו מקבלים הארה גדולה מאלו האורות המגולים, כמבואר אצלינו כי אלו החסדים המגולים, יורדים במרוצה חזקה בצאתם מפי היסוד דאימא הנגמר בחזה, ויורדים עד היסוד דזעיר בהכאה חזקה, ועי"כ חוזרים לעלות בכח חזק, בסוד אור חוזר, דרך ג' קוים, ומאירים עד ג"ר שבו עצמם. אבל עתה אין גלוי אל האורות ההם, אלא בשני שלישים תחתונים דיסוד דזעיר, ומשם ולמעלה בתכלית החשך בלי אור כלל. ובפרט, כי ג' קוים דזעיר, כלם סתומים על ידי מחיצות כלי היסוד דאימא, המתפשט ויורד עד סוף שליש העליון שביסוד, ולכן גם אין מקום עליית החסדים המגולים בסיום היסוד דזעיר, לעלות בסוד אור חוזר:

ואל יקשה בעיניך לומר, איך היסוד דאימא יורד למטה, והנצח וההוד דאימא נשארו במקומם כמו שהיו בתחילה. כי הענין הוא, כי הנה ג' קוים הם, וכל קו נפרד מחבירו, ולהיות כי חטאו של אדה"ר היה בכתר דזעיר, שהוא הת"ת דאימא, שהוא קו אמצעי, לכן המשיך הפגם ההוא בדעת דזעיר, שהוא יסוד דאימא, והם בקו אמצעי, וירדו למטה. אבל הנצח וההוד הם קוים אחרים, ולא היה הפגם נמשך בהם, ונשארו במקומם:

פגם ששי, כלול משני פגמים, או שלשה, והוא, כי בתחלה שמוח הדעת היה למעלה, במקום צר מאוד, היו החמשה חסדים מתחילים להתפשט בתחילה, ולירד דרך מעבר הגרון, שהוא צר מאוד. ולהיות כי החסדים הם בחי' מים, הם מקדימים לצאת, ומרחיבים הפתח, כדרך טבע המים הנגרים, שמרחיבים דרך מעבר שלהם, ואז היו הם מתפשטים בגופא דזעיר, מחסד עד הוד שבו כנודע. ואח"כ היו הגבורות מוצאים פתח פתוח לרוחה, ויורדים גם הם עד היסוד דזעיר, וניתנים אל הדעת שבנוקבא, המכוון כנגד אחורי היסוד דזעיר, כנודע. ועי"כ לוקח ז"א עיטרא דחסדים, שהיא חלקו, ונותן הגבורות לנוקביה, שהיא חלקה. ועוד תועלת אחר, כי כיון שקדמו החסדים לצאת, הגבורות שירדו אח"כ, היו מתמתקות עם החסדים, ברדתם ביסוד, כנודע אצלינו. ועוד תועלת שלישי, כי כל החסדים והגבורות של בחינות התפשטות בגופא דזעיר, כלם היו מתפשטים כנודע, כי שרשיהם נשארים בדעת, וענפיהם מתפשטים בגופא. אבל עתה שירד מוח עצמו של הדעת, למקום רחב, בתרין כתפין דז"א, והנה הגבורות הם אש לוהט, דינים תקיפים, ומתגברות על החסדים, ומקדימים לצאת, ואז הם מתפשטים בגופא דזעיר, והחסדים נשארים בדעת, ואינם מתפשטים:

והנה יש בזה כמה פגמים, האחד הוא, כי אין הגבורות מתבסמות עם החסדים למטה בגופא דזעיר, כמו שהיה בתחלה. הב', הוא, כי תשש כח זעיר כנקבה, ונתפשטו בו הגבורות תמורת החסדים. הג' הוא, כי בתחלה היו כל החמשה חסדים מתפשטים מחסד עד הוד, ועתה שירד הדעת למטה בת"ת דזעיר, אין מקום התפשטות אלא בג' אחרונות, שהם נה"י דזעיר. ונמצא, כי כל הה' חסדים, וגם שתי הגבורות העליונות הנקרא חו"ג, נשארו למעלה בשרשם בדעת, וג' הגבורות תחתונות שהם נקראים תנ"ה, הם לבדם ירדו ונתפשטו למטה, בג' אחרונות שהם נה"י דז"א. ונמצא ג"כ כי הגבורות, הנקרא ת"ת, שירדה ביסוד דזעיר, יש לה ב' בחי', כי העטרה דיסוד דאימא, נגמרת בסוף שליש עליון דיסוד דז"א כנז"ל. ושליש אור הגבורה שירדה שם, הוא מכוסה. וב' שלישי אור הגבורה ההיא, אשר בתוך ב' שלישים תחתונים דיסוד, הם אורות מגולים, והרי עי"כ הדינים מתגברים:

פגם ז', והוא, במ"ש בספר הזוהר, כי חטאו של אדה"ר היה בנוקבא. וענין זה נתבאר לעיל בפגם הב', ובפגם הששי. כי הכוונה לומר, שחטא בזכר, על שתשש כחו, והחזירו לנקבה. ועתה נבארהו כפשוטו ממש, וזה יתבאר בפגם השביעי, הזה ובפגם הח' שלאחריו, והוא, כי הנה פגם הז', הוא בלאה אשת ז"א, והיא בנוקביה. ופגם הח', הוא ברחל נוק' דז"א, וזה ביאורו, הנה בתחלה, בהיות הדעת דז"א והיסוד דאימא למעלה

בראש, ומלכות דאימא שהיא עטרת היסוד, היתה מתפשטת עד החזה דז"א, היתה ג"כ לאה הנבנית ממלכות דאימא, באחוריה ממש עד החזה דז"א. ועתה שירד הדעת למטה, וירדו היסוד והעטרה של אימא ג"כ, נמצא כי גם לאה ירדה כנגדה באחורי ז"א, ומתפשטת מן החזה, שהוא בסיום שליש העליון דת"ת, עד סוף שליש העליון דיסוד דז"א, כי עד שם ג"כ מתפשטת מלכות דאימא כנזכר, ונמצאת לאה שעור מדה אחת שלימה, ב' שלישי ת"ת האחרונים, ושליש העליון דיסוד. ונמצא כי גם היא ירדה למטה ממקומה, ועמדה במקום רחל, שהוא מן החזה ולמטה, והרי זה פגם בלאה:

הפגם השמיני ברחל נמשך מן הנז' כי נודע היא, כי לאה היא כנגד מקום היסוד דאימא מאחורי ז"א, ולכן ירדה עתה, ולקחה מן מקום רחל. ורחל היא יוצאה ממקום סיום שליש העליון דיסוד דזעיר, כי שם סיום יסוד דאימא, וסיום רגלי לאה, ומשם התחלתה של רחל, ואין לה עתה מקום בעולם האצילות להתפשט, כנודע כי רגלי זעיר מגיעים עד המסך שבין האצילות אל הבריאה, כנזכר בפרשת תצא, במצות המעקה. ומוכרחת רחל, שיתפשטו רגליה בעולם הבריאה. וז"ס פסוק (משלי ה' ה') רגליה יורדות מות. כי הקליפות הם בבי"ע, אבל לא באצילות ח"ו. ונמצא, מה שפגם ברחל, הוא פגם גדול מכלם, והרי איך פגם בנוק', כנזכר בזוהר, והרי נתבאר חטא אדה"ר, אשר בחטא ההוא לבדו, גרם כמה מיני פגמים, אשר נרמזו בס"ה ובתיקונין, במאמרים חלוקים, שנראים כסותרים זה את זה, וכלם נכוחים למבין, כמה שכתבנו. ובלידת קין והבל, יתבאר תשלום דרוש זה וע"ש:

דרוש ג':

בענין אדה"ר בעצמו ובמעלתו, איך היה קודם שחטא, ואיך נגרע ממנו אחר שחטא, החטא הנז"ל בדרוש א'. ובזה יתבאר לך, מ"ש חז"ל כי כל הנשמות היו כלולות באדה"ר כשנברא, ודרשו זה על פסוק איפה היית ביסדי ארץ. והובא במדרש תנחומא, ובמדרש רבה בפרשת תזריע. גם יתבאר מ"ש חז"ל, כי אדה"ר נברא מסוף העולם ועד סופו, ואח"כ נתמעט על ק' אמה, כנזכר במסכת חגיגה פ"ב. גם יתבאר מ"ש חז"ל, במדרש רבה, כי אדה"ר חלתו של עולם ועל כן החלה ניתנה לנשים. גם יתבאר מ"ש חז"ל במסכת ע"ז פ"ק, תנא דבי אליהו, שיתא אלפי שני הוי עלמא, שני אלפים תהו וכו', וכבר התחלנו לבאר מעלת אדה"ר בביאורנו, בש"ב, שער מאמרי רשב"י, בס"ה בפרשת קדושים דף פ"ג ע"א, מאמר הנזכר בס"ת, וע"ש היטב, כי שם נתבאר עיקר הדרוש הזה:

הנה נודע כי ד' עולמות הם, ונקרא אבי"ע. ובכל עולם מהם יש ה' פרצופים, הנקרא, א"א, ואו"א, וזו"ן. ונודע, כי פרצוף דא"א אינו נגלה ממנו רק רישא בלחודוי, וכל השאר

מתלבש תוך ד' פרצופין האחרים, שהם, ד' אותיות ההוי"ה. ונמצא כי עיקר הפרצופין הנגלים, והמחולקים כל אחד מחבירו, הם הארבעה לבדם. ולכן אין פרצוף דאריך נמנה בכללם:

והנה ג' עולמות בי"ע, שהם עולם הנקבה, הם נקראים עולם אחד, של ששה אלפים, הנזכר לרז"ל, והטעם לזה הוא, כי הנה אדה"ר ניטל מכסא הכבוד, שהוא הבריאה. והיה כולל ג' עולמות בי"ע, ואין לנו עתה עסק באצילות:

והנה נתחיל לבאר ענין שני אלפים תהו, שהם כנגד עולם הבריאה. כי הנה כאשר נאצלו או"א, בתחילה נאצלו בבחי' אב"א, ואז לא היה לשני אחוריהם רק כותל אחד, משמש חציו לזה, וחציו לזה. ונמצא, כי גם הכתפים של שניהם, היו מחוברים יחד, כי הכתף הימני חציו שלצד פנים היה של אבא, וחציו שלאחור לאימא. וכן הכתף השמאל. ונמצאו ב' חצאי כתף לאבא, ושני חצאי כתף לאימא, ואין לשניהם רק שתי כתפות בלבד. וז"ס פסוק (שמות כ"ח ט') שתי כתפות חוברות, כי אין לשניהם רק שתי כתפות, והם חוברות אב"א כנזכר. ונודע, כי או"א זה בכתף הימני דא"א, וזה בכתף שמאל:

גם נודע, כי שרש תרין עטרין דחסדים וגבורות, הם תרין זרועות וכתפין דא"א, הנקראים חו"ג, וכנגד ה' אצבעות יד ימין, הם ה' חסדים. וכנגד ה' אצבעות יד שמאל, הם ה' גבורות. והנה בהיות כל אחד מהה' חסדים, כלול מעשר, ועשר מעשר, הם ת"ק. וז"ס מ"ש רז"ל. מהלך עץ חיים ת"ק שנה, שהם ה' חסדים, המתפשטים בז"א. והנה ת"ק חסדים, הם כמנין כתף ימין, וכנגדו כתף שמאל, הם ה' גבורות. והרי נתבאר טעם, למה הה' חסדים והה' גבורות, נקראים ב' כתפות. ונמצא כי השתי כתפות של או"א הם בחי' ה' חסדים של אבא, וה' גבורות של אימא, ואז אין לאבא רק כתף אחד, של ת"ק החסדים. ולאימא כתף אחד, של ת"ק הגבורות, והם מחוברות אב"א כנזכר:

והנה ת"ק ות"ק, הם אלף, שנים באו"א דבריאה. ואעפ"י שיש להם מוחין אחרים, אין אנו מזכירים עתה, אלא החסדים והגבורות, כי הם עיקר הגדלת הזכר והנקבה. וכנודע כי אעפ"י שהולד נוצר מטפת זרע הכוללת כל הד' מוחין, אין טפת הזכר נקראת, אלא טיפת ה' חסדים. וטיפת הנקבה טיפת ה' גבורות. והטעם הוא, כי בהם תלוי עיקר הגדלת האדם, בסוד המים המגדלים את הצמחים וזכור זה. הרי אלף שנים באו"א דבריאה, שהם ה' חסדים וה' גבורות שמתפשטים בהם. וכנגדם אלף שנים אחרים דזו"ן דבריאה, ע"ד הנזכר ממש, כי גם הם נאצלו בתחילה בסוד אב"א, וכתפותיהם חוברות כנזכר. הרי הם שני אלפים שנה, בארבעה פרצופים שבבריאה, כל פרצוף מת"ק. ועד"ז ב' אלפים שנה, בד' פרצופין שביצירה. ועד"ז שני אלפים שנה, בארבעה פרצופים שבעשיה:

ועתה נבאר ענין אדה"ר, אשר גופו נברא מעולם הבריאה ממש, כי הנה נחצב מכסא הכבוד שהוא עולם הבריאה. והיה כולל בגופו כל ג' עולמות בי"ע. ונמצא, כי היה ארכו מסוף העולם ועד סופו. וכנז"ל, כי ג' עולמות אלו כלולים, ונקרא עולם אחד של ששת אלפים שנה. ובזה יתבאר לך מעלת אדם קודם שחטא, שהיה עליון מכל מלאכי מרום, ואפילו מן מטטרון. כי הוא ביצירה לבד, ואדם היה כולל כל ג' עולמות בי"ע בבחי' גופו. ולא עוד, אלא שהיה כולל אותם אז, בהיותם גבוהים, למעלה מן המקום שעומדים בו עתה. כי גם העולמות היו גבוהים קודם שחטא אדם, ועומדים למעלה מן המקום שירדו בו אחר שחטא אדם. ושם בביאור מאמר הנז"ל דפרשת קדושים, נתבאר באורך, ענין סדר מצב מקום העולמות קודם שחטא אדם, ואחר שחטא אדם. גם נתבאר שם, סדר התפשטות גופו של אדם אז, בג' עולמות בי"ע, וע"ש:

ונבאר ענין הנשמות אשר היו כלם כלולים באדם. ובזה יתבאר ענין מארז"ל, שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. דע, כי כשנברא אדה"ר, כל הנשמות נכללו בו אז, כנזכר בפרשת כי תצא, במצות שילוח הקן. ורצה הקב"ה שיהיה שנות העולם ששת אלפים שנה, שיתוקנו בהם כל הנשמות ההם הבאים מבי"ע, שהם ששת אלפים כנזכר, ונודע כי כל הנשמות באות מזווג עליון, מטיפת ה' חסדים וה' גבורות שבדעת, כנודע מפסוק (בראשית ד') וידע אדם את חוה אשתו, כי הזיווג נקרא לשון ידיעה, לפי שטיפת הזיווג נמשכת ממוח הדעת, וכבר נתבאר זה לעיל:

ועוד ט"א, כי שאר המוחין הם לצורך האדם עצמו, אבל המוח הג' של החסדים והגבורות, משם יוצא טיפת הזרע להוליד ולדות אחרים, כי חו"ג נקרא ברא וברתא. ולכן טיפת הזרע של הזכר, הוא מבחי' החסדים לבד. ושל הנקבה, מטיפת הגבורות לבד. ומאלו לבד הוא בנין גוף הולד. ולהיות כי אדה"ר היה כולל ג' עולמות בי"ע כנזכר, והביאור הוא, כי אותם החסדים והגבורות, שיש בכל הפרצופים שבג' עולמות בי"ע הנז', מהם יוצאים הנשמות של התחתונים וכל אותם הנשמות שהיו כלולות באותם החו"ג שבג' עולמות בי"ע, היו כלולות בנשמת אדה"ר, והנה הוצרכו שנות עולם, להיות כמספר הנשמות ההם, כדי שבאותם השנים, יוצרו אותם הנשמות, ויבואו בעה"ז בגוף ונפש, ויתוקנו ולכן היו שנות העולם שתא אלפי שני, כנגד מספר הנשמות הנזכרות:

ונבאר עתה סדר חלוקם, כי הנה התחלתם ממטה למעלה, והתחילו להתקן מבחינת שני אלפים דעולם העשיה. ולהיות כי שרש כל הקליפות הם בעשיה, לכן נקרא שני אלפים תהו, כי תהו הם בחינת הקליפות, בסוד (שם א' ב') והארץ היתה תהו. ולכן רוב אותם הדורות, היו רשעים, דור אנוש, דור המבול, דור הפלגה, אנשי סדום, וכיוצא בזה. אח"כ

נתקנו בחינת שני אלפים דיצירה, שהם כנגד ז"א, הנקרא תורה שבכתב. ולכן נקרא שני אלפים תורה, ולכן בהם ניתנה התורה לישראל. אח"כ שני אלפים ימות המשיח, שהם שני אלפים דבריאה, אימא, הנקראת ימי המשיח. ועם היות שבן דוד אינו בא אלא בסופם, עכ"ז כל השני אלפים נקראים ימות המשיח, והטעם הוא, כי כל בחינת גאולה, היא מסטרא דאימא עילאה, הנקראת דרור וחורין, והיא הנקראת לאה, אימא דמשיח בן דוד:

והנה קודם שחטא, היו כל אלו ששת אלפים דרגין דנשמתין כלולות בו, וכאשר חטא אדה"ר, נתמעט ועמד על מאה אמה, בסוד (תהלים קל"ט ה') ותשת עלי כפכה, כמ"ש חז"ל ואלו המאה אמות, הם עצמם מ"ש רז"ל במ"א, שהיה חלתו של עולם, כי הנה שעור החלה הבינונית, היא אחד מחמשים, כשעור התרומה שהיא תרי ממאה:

והנה הששת אלפים שנים, שהוא העולם הכולל שלשה עולמות בי"ע הנז"ל, הם מאה ועשרים פעמים חמשים, וכפי זה היה ראוי שיתמעט האדם, ויעמידהו על מאה ועשרים אמה, כדי שיהיה ממש כשיעור חלתו של עולם. אמנם לא זכה אדה"ר, רק בבחינת חלה והתרומה של אלף הב' דבריאה, שהם זו"ן, ושל ד' אלפים דיצירה ועשיה, ולכן עמד על ק' אמה. אבל בחינת הנשמות שמאלף שנים הראשונים דאו"א דבריאה, לא לקחם:

וכאשר נולד מרע"ה מבחר הנבראים, זכה לכלם. וז"ס (בראשית ו' ד') בשגם הוא בשר, והיו ימיו מאה ועשרים שנה. וארז"ל בשגם, זה משה. ובזה תבין מ"ש בס"ה כי משה זכה לבינה. והענין הוא, כי זכה אל הנשמות דבינה דבריאה, ומכ"ש לשאר תחתונות עד סוף העשיה. ונודע, כי או"א לא מתפרשאן, א"כ כשזכה לבינה, גם החכמה בכלל היתה. ולכן נקרא משה, שהוא בגי' קפ"ד, שהם אחוריים דהוי"ה דע"ב דיודין שבאבא, וקס"א, שהוא בחינת הפנים דשם אהי"ה דיודין שבאימא כנודע. והנה כפי זה יקשה מ"ש חז"ל כי אדם עצמו הוא חלתו של עולם, וא"כ הוא עצמו היה ראוי לקחת כל הק"ך אמות. והתשובה היא במה שנודע בפסוק (איוב ל"ח ג') איפה היית ביסדי ארץ, כנז' במד"ר ובתנחומא, וז"ל מלמד שהיה אדה"ר מוטל גולם וכו', וכל הנשמות זה תלוי בראשו וזה בצוארו וזה בעיניו וכו'. והנה כשנולד כל צדיק וצדיק בעולם הזה, הנה הוא אבר פרטי מאברי אדם הראשון, ובהיותו נשלם ונתקן הצדיק הזה, הנה נשלם ונתקן אדם הראשון עצמו, ממה שנתמעט ונגרע בתחלה. והנה גם מרע"ה, נכלל באדם בסוד (משלי ל' ד') מה שמו ומה שם בנו כי תדע, אדם הבל, וכאשר משה זכה בהם ותקנם, ודאי שאדה"ר עצמו נשלם ונתקן בהם, ונודע כי משה מבחר הנבראים, ולכן הוא תקן פגם אדה"ר, מה שלא תקן שום צדיק אחר בעולם:

ונבאר, מה ענין מעוט הזה שנתמעט אדה"ר, ומי הם אלו הבחי' שנשארו בו, הנקרא חלתו של עולם, שהם עשרה מכל פרצוף, והם תרי ממאה. דע, כי חז"ל אמרו כי אדה"ר נידון בנשירת איברים. והענין הוא, כי תחלה היה כלול מכל הנשמות שבכל שתא אלפי שני דהוי עלמא כנזכר, וכלם היו אברים פרטים שבו. וכשחטא, נסתלקו הימנו, כי שלטה בו הקליפה, ונטבעו כולם תוך הקליפות, כנזכר אצלינו בפרשת עקב, בסוד האכילה. ולכן כל תפילותינו ומצות מעשיות שאנו עושים בכל יום תמיד, עד ביאת המשיח, הוא לברר ולהעלות אלו הנשמות שנשרו מאדם הראשון, ונפלו בתוך הקליפות, עד דמטו רגלין ברגלין, כנזכר בס"ה בפרשת פקודי. וכשיושלם בירורם ותקונם, אז יבא משיח בן דוד. ואמנם מה שנשארו כלולים באדם, ולא נפלו בקליפות, הם הנקרא חלתו של עולם. כנזכר:

והחלה נטלת מן המשובח שבעיסה, כמש"ה (במדבר י"ח ל') בהרימכם את חלבו ממנו, ולהיות מובחרים, לא שלטו בהם הקליפות, כמו באחרות, האמנם להיות שנשרו ממנו, בסבת חטאו, הסברא נותנת, שנטל ממנו המשובח, ונשאר בו הגרוע, כיון שחטא. וגם לזה יש סיוע מן הפסוקים, האומרים (שם ט"ז ז') אנחנו טמאים לנפש אדם, וכיוצא באלו, ובפרט במה שנתבאר אצלינו, כי נפש אדם ר"ל, מה שנשאר באדם, היה בחי' נפש, שהיא תחתונה שבכל הנשמות כנודע. האמנם דע, כי שתי סברות אלו הם אמתים, כי מוכרח הוא שהקליפות שולטות בגרועות, ולא במשובחות, ואם ח"ו היו שולטות גם במשובחות, מכ"ש שהיו שולטים גם בגרועות, ולא היה נשאר נפש כלל באדה"ר, א"כ ודאי שהמשובחות נשאר באדם. האמנם להיות כי הגרועות ניטלו ממנו ע"י חטאו, מוכרח הוא, כי גם המשובחות שנשארו בו, גם הם נפגמו בצד מה ע"י חטאו, ונסתלק אורם הגדול, ונשארו בערך הגרועות הנקראים נפש אדם בלבד, ולא רוח, או נשמה וכיוצא:

והנה מה שנשארו בו הם בחי' הכתרים של כל הנשמות, והענין הוא, כי הנה נתבאר, שלא זכה אדם אחר שחטא, אל הנשמות של או"א דבריאה, אלא מזו"ן ולמטה, והנה הם עשרה פרצופין, והם, זו"ן דבריאה, ואו"א וזו"ן דיצירה, ואו"א וזו"ן דעשיה. והנה כל פרצוף כלול מי"ס, וכל ספירה וספירה כלולה מעשר, נמצא שבכל פרצוף נכללים מאה ספירות והעשרה שבהם, הם כתרים שלהם, שהם, כתר שבכתר, וכתר שבחכמה, וכתר שבבינה וכו', הרי כי בכל פרצוף יש עשרה כתרים, והנה הם עשרה פרצופים, ובהם מאה כתרים, ואלו הם סוד מאה אמה, שנשארו באדם הראשון, שהם הכתרים שבכל הנשמות, כי בהם לא שלטו הקליפות כנזכר:

ועוד ט"א, כי כיון שאדם הראשון אעפ"י שחטא, עכ"ז מבחר כל הנבראים הוא, כי יציר כפיו יתברך הוא, משא"כ בשום נברא. ובלי ספק, כי המובחר שבכל הנשמות, נשארו בו, והוא זכה אליהם יותר מכל שאר הנבראים, ואמנם ע"י מה שחטא, נפגמו גם הנשמות האלו כנז"ל, ולא נשאר בהם הארה, זולתי שעור ההארה, שהיה אל בחי' המלכיות האחרונות של הנשמות קודם שחטא, ונמצא כי אלו הכתרים שנשארו בו, אין הארתם רק שיעור הארת מלכיות שהיה בתחילה קודם החטא, ולכן נקרא נפש אדם, כי המלכות נקרא נפש והבן זה. ונמצא כי כל הכתרים, נשארו בו, אפילו הכתר האחרון שבכולן, שהוא הכתר של ספירת המלכות שבנוקבא דעשיה:

וכדי שתבין ענין מיעוט ההארה שנשארה באלו הכתרים, שהיו בהארת המלכיות כנזכר, צריכים אנו לפרט ולבאר ולפרש הענין הזה, באופן אחר יותר מבואר, והכל אחד, וזה ענייננו. הנה נודע, כי ה' בחי' יש באורות שבתוך הכלים ונקראו נשמות שבתוך הגופות, ואלו הם, יחידה, בכתר. חיה, באבא. נשמה, באימא. רוח, בזעיר. נפש, בנוקביה. וענין זה כולל בכלל ובפרט. כי הנה כל אורות האצילות, נקראו יחידה וחיה. ואורות הבריאה, נשמה. ואורות היצירה, רוח. ואורות העשיה, נפש. ואם נפרט יותר נאמר, כי ה' פרצופין שבכל עולם מאלו כנודע, נחלקין לה' שמות הנזכר, שהם, יחידה, בא"א. חיה, באבא. נשמה, באימא. רוח, בזעיר. נפש, בנוקביה כנז"ל. ואם נפרט יותר נאמר, כי בי"ס שבכל פרצוף ופרצוף, שבכל עולם ועולם, נחלקים בו ה' שמות הנז', והוא, יחידה בכתר שבפרצוף ההוא. וחיה, בחכמה שבו. ונשמה, בבינה שבו, ורוח, בו"ק שבו. ונפש, במלכות שבו. ואם נפרט יותר נאמר, כי גם בכל ספירה וספירה, שבכל י"ס, שבכל פרצוף, שבכל עולם, נחלקים ע"ד הנז"ל, כנודע כי כל ספירה כלולה מעשר, ויתחלקו חמשה שמות הנזכר, בעשר בחינות שבכל ספירה וספירה. ונמצא, כי כל ספירה כלולה מחמשה בחינות ושמות הנזכרים, שהם יחידה וחיה וכו'. אלא שהחלוק אשר ביניהם, הוא זה, כי כל ה' הנשמות שבספירת הכתר, נקראו כלם בחינת יחידה. בערך שאר הספירות של הפרצוף ההוא. וכן כל הנשמות שבספירת החכמה, יקראו חיה, בערך השאר, וכיוצא בזה בשאר הספירות. וכעד"ז בבחינת הפרצופים שבכל עולם, כי כל פרצוף הכתר, שהוא א"א, יקרא יחידה, בערך שאר הפרצופין. וכן עד"ז בבחינת כללות הד' עולמות אבי"ע, כי כל עולם האצילות יקרא יחידה וחיה, בערך שאר העולמות, והדברים מבוארים:

ובזה נבא לביאור הנז"ל, כי הנה קודם שחטא אדה"ר, היו כל הבחינות במדרגתם. ונבאר בחינת נוקבא דעשיה, וממנה יתבאר כל השאר, הנה בהיות כל הנשמות של י"ס דנוקבא

דעשיה כלולות באדה"ר קודם שחטא, הנה העשרה כתרים שבי"ס דנוקבא, כלם היו נקראים יחידה בערכה. כי הכתר שבכתר שבה, נקרא יחידה שבכתר. והכתר שבחכמה, נקראת יחידה שבחיה. והכתר שבבינה שבה, נקרא יחידה שבנשמה וכו'. ואחר שחטא אדם, ונשרו כל הט' בחינות אחרונות, שבכל ספירה מי"ס שבה, ולא נשארו רק הכתרים שבהם, נתמעט אורם כנזכר, ולא נשאר בכתר שבכתר שבה, רק בחי' הנפש שביחידה, ובכתר שבחכמה שבה, לא נשאר רק הנפש שבחיה, ועד"ז בכל י"ס שבה:

גם כפי זה, אירע בי"ס דזעיר דעשיה. כי כשנשארו עשרה הכתרים די"ס דפרצוף זעיר, לא נשאר בהם אור, רק בבחינת הנפש של זעיר. ע"ד הנזכר בנוקבא. אבל כשנחבר שניהם, ונעריך אותם, ודאי כי עשרה כתרי זעיר שנשארו בו בבחינת אור דנפש שבו בלבד, יהיו נקראים רוח, בערך עשרה כתרים דנוקבא, הנקרא נפש:

ועד"ז, בעשרה כתרים הנשארים באימא דעשיה, אעפ"י שבערכה לא נשאר בהם רק נפש שלהם, עכ"ז בערך זו"ן, יקראו נשמה. ועד"ז בכל שאר המדרגות, עד זעיר דבריאה, כי משם ולמעלה לא זכה בהם אדם כנז"ל. ונמצא עתה, האור שנטל מאלו העשרה כתרים שבכל פרצוף ופרצוף, שהם, היחידה, והחיה, והנשמה, והרוח שבכל כתר מהם, הם סוד זיהרא עילאה שניטל מאדה"ר, ולא נשאר בכתרים ההם, רק אור הנפש שבהם בלבד. וז"ס נפש אדם, הנזכר בתורה כמה פעמים:

הכלל העולה, כי ג' בחינות נתחלקו, כל הנשמות שהיו כלולות באדה"ר, שהם בעשרה הפרצופין, הנזכרים, מזעיר דבריאה, עד נוקבא דעשיה. והם אלו, בחינה הא' עליונה מכולם, היא הנקראת זיהרא עילאה, שניטלה מאדה"ר, ולא שלטו בהם הקליפות כלל ח"ו, אלא שנסתלקה ממנו, ע"י חטאו אשר חטא, ולא זכה אליה, עד שבא חנוך, הוא מטטרו"ן, ולקחה. כמו שנתבאר אצלינו, בפרשת קדושים, בסתרי תורה דף פ"ג ע"ב ע"ש. והוא בחי' ה' אורות הנקראים, יחידה, חיה, נשמה, ורוח שבכתרים, שבכל ספירה וספירה שבי"ס, שבכל פרצוף ופרצוף, מעשר הפרצופים הנז':

הגהה, א"ש, לאו דוקא חמשה, כי ארבעה בלבד הם, כי הנפש היא מבחינה ב'. האמנם הזכיר אותם בשם חמשה, להיות כי מציאותם חמשה:

בחי' השנית גרועה ממנה, היא נשארה באדה"ר אף אחר שחטא, וגם בזו לא שלטו הקליפות, והיא נקראת חלתו של עולם כנזכר, והיא בחינת האור הנקראת נפש שבכתרים, שבכל ספירה מי"ס שבכל פרצוף ופרצוף מעשר הפרצופים הנז'. וב' בחינות אלו, הא' והב', אינם קודם החטא אלא בחי' א', שהם הכתרים בשלמותם. ואחר שחטא, נתחלקו לב' בחי':

שלישית גרועה משניהם, והיא כל שאר הנשמות, שהם כל אורות ט' בחינות נפרדות התחתונות, שבכל ספירה מעשר הספירות שבכל פרצוף מעשר הפרצופים הנז"ל, ובאלו שלטו הקליפות ע"י חטאו של אדה"ר, ונשרו ממנו, ונפלו לעמקי הקליפות, ולא יושלם תיקונם אלא עד בא משיח בן דוד כנז"ל, וכשיושלמו כלם לבא בעולם ולהתקן, אז משיח בן דוד בא:

ונבאר ההפרש שבאלו השתי בחינות התחתונות. דע, כי כל הנשמות הבאות בעה"ז, להתקן בגוף ונפש, הנה הם משתי הבחי' הנזכר. והנשמות הבאות מבחי' הב', הם גבוהות ועליונות מן הבחי' השלישית, לפי שהם בחינת כתרים כנזכר. ועוד טעם שני, לפי שהבחי' השנית, לא נפלו בקליפות, ונשארו באדם. אבל בחי' השלישית, ירדו בקליפות מיד תכף כשחטא אדם. ובבא הנשמות ההם בעה"ז להתקן, צריכות טורח גדול, עד שיתוקנו, לסבה התערבות טו"ר, ואינם נפרדים, כי אם בטורח גדול:

והנה מלבד התועלת והמעלות הנזכר שיש בבחי' הב' על השלישית עוד יש לה יתרון גדול, כי הנה אעפ"י שנתבאר כי אדה"ר אחר שחטא, היה כולל עשרה פרצופין הנזכר, שמן זעיר דבריאה עד סיום העשיה, ודאי כי כיון שג"כ היה לו קודם שחטא בחי' נשמות ואורות מעולם האצילות, כמבואר אצלינו לעיל, ובדרוש הגלגולים נתבאר כי כאשר חטא נסתלקו ממנו כלם, והם הבחי' הנקראת זיהרא עילאה דאצילות, שהוא מבחי' רוח ומעלה, ע"ד הנז"ל בזיהרא עילאה, דעשרה פרצופים דבי"ע, ולא נשתייר בו רק נפש דאצילות בלבד. ולכן כל נשמה שבאה בעה"ז, והיא מן הבחי' הב' דבי"ע כנזכר, יוכל ע"י מעשיו לתקן, ולעלות ממדרגה למדרגה, עד מדרגת נפש דאצילות, ויזכה לקחת נפש דאצילות בפעם ראשונה, אם ירצה לטרוח. אבל יותר מנפש דאצילות, לא יוכל לקחת, כיון שמתחילה נסתלקה מאדה"ר כנזכר. וצריך, שאם לקח נפש דאצילות, ימות, ויחזור לבא בגלגול, ויקח גם רוח דאצילות וכו':

אבל הנשמות הבאות מבחי' השלישית, אי אפשר להם לתקן בכל פעם שיבאו, רק מדרגת עולם אחד בלבד. כיצד, הרי שהיתה הנפש ההיא, מן המלכות דנוקבא דעשיה, יכולה ליתקן עד כל נפש דעשיה כלה, הנקרא כתר שבה, ואחר שנתקן בכל העשיה, אשר כללותה נקראת נפש בלבד כנז"ל, אז ימות, ויתגלגל אח"כ, ואח"כ יקח רוח שביצירה. וכשישלים הרוח דיצירה, ימות, ויתגלגל לקחת הנשמה של הבריאה, וכיוצא בזה. אבל הצד השוה שבשתי הבחי' הנזכר הוא, שכולם צריכות תקון כנזכר, כי גם הבחי' השנית, שהם הכתרים, נתמעט אורם, ואין בהם רק בחי' אור של נפש בלבד:

והנה אחר ביאת משיח בן דוד בע"ה, אז יתוקנו כלם ויחזרו למדרגתם. כי הבחי' השנית, תחזור להיות בבחי' כתרים גמורים, עם כל האורות שבהם, עד בחי' אור יחידה, שבכל כתר וכתר מהם, ויקחו עמהם הבחי' הא', שהיא זיהרא דבי"ע, ושל כל האצילות כי הרי ב' בחי' אלו, הראשונה והשניה, אינם רק בחי' אחת בלבד, שהיא בחי' הכתרים בשלימותם. משא"כ בבחי' השלישית, שיש בה ט' בחי' יחד, שהם ט"ס תחתונות, שלמטה מבחי' הכתרים, כמו שיתבאר:

וכן הבחי' השלישית, תחזור למדריגתה הראשונה ממש, הכוללת ט"ס תחתונות שבכל ספירה דרך כללות. האמנם דרך פרטות, נחלקת לט' מדרגות. משא"כ בבחי' הב' והא', שאין בהם רק מדרגה אחת, שהיא מדרגת הכתרים כלם, ואז יהיה אדם הראשון שלם עם כל בחינותיו כבתחלה קודם שחטא:

פרשת בראשית - דרוש ד'

דרוש ד':

הגהה, א"ש, להיות כי מצאתי בהשמטות, דרוש אחד קטן מפוזר ומפורד, בענין חטאו של אדה"ר, לכן גמרתי להעתיקו פה, ואחזור למקומי הראשון בע"ה:

(מזולתו) בענין חטאו של אדה"ר, דע, כי ד' כוללים יש בבריאת העולם, והם, בעל חי מדבר, שהוא האדם, ובלתי מדבר, וצומח, ודומם. וכשנברא העולם, ונתקנו כל העולמות, אז נתקנה גם בחי' החי מדבר, שהוא האדם לבד. ושלשה מדריגות אחרות, לא נתקנו. ואח"כ ע"י אדה"ר, נתקנה גם בחי' החי בלתי מדבר, והיה זה, כאשר קרא האדם שמות לכל הבהמה וגו', כי ענין קריאת שמות לתועלת היה, והוא, כי קרא וזמן להם שמות מצד הקדושה, והסירם מתוך הקליפה, והבן זה:

ולכן נאסר אדם לאכול שום בשר חי, לפי שכבר ביארנו, כי כוונת האכילה היא, לברור האוכל מתוך הפסולת, ולהעלותו. וכיון שכבר נתקנו הבעלי חיים, לא הוצרכה עוד אכילת בשר לאדם, כי כבר נתקנו והובררו לגמרי:

ואח"כ בהמשך הזמן, היו ב' מדרגות האחרונות, שהם הצומח והדומם, נבררים ונתקנים גם ע"י אדם, וזה ע"י אכילתו אותם כנזכר, כי עי"כ יחזרו להיות בשר אדם עצמו, ולכן הותר לאדם לאכול עשב הצומח והדומם:

ואח"כ כאשר חטא אדם בעץ הדעת טו"ר, חזרו ונתקלקלו כל המדרגות הנז"ל, כי גם כל הבעלי חיים, חטאו ואכלו מעץ הדעת כנודע. ואח"כ ע"י המזבח שבנה אדם, והקריב עליו קרבן, כמ"ש חז"ל על פסוק (תהלים ס"ט י"ב) ותיטב לה' משור פר וגו'. ושב בתשובה, אז חזרו הבעלי חיים ונתקנו, ולכן לא הותר לו לעולם אכילת בשר. אח"כ

בדור המבול, השחית כל בשר, ואפילו בהמה חיה ועוף, היו נזקקים לשאינם מינם, ולכן הותר אכילת בשר מאז ואילך, לנח ולבניו, כדי לבררם ולתקנם כנזכר:

והנה בזמן בית המקדש קיים, ע"י הקרבנות הנקרבים שם, היו מתבררים ומתתקנים כל המדרגות. כי האדם היה נתקן ע"י התשובה והוידוי, שהיה מתודה שם על קרבנו. והבעלי חיים היו נתקנים, ע"י הקרבן עצמו. והצומח, ע"י המנחות והנסכים. והדומם, ע"י המלח, שהוא דומם. וז"ס פסוק (ויקרא ב' י"ג) על כל קרבנך תקריב מלח:

אמנם החטא עצמו של אדם, זה ענינו, כבר הודעתיך, כי המאציל העליון יתברך, סדר ותקן, שכתר נוקבא דזעיר, יהיה מן שליש החסד שבת"ת דזעיר. והחו"ב שלה, יהיו מב' חסדים המגולים שבנו"ה דזעיר. והדעת שלה, יהיה מן ה' גבורות המקובצות ביסוד דזעיר. ואח"כ אשר נתקבצו הה' גבורות בדעת שבה, יורדות ומתפשטות מן החסד שבה עד ההוד שבה, ע"ד התחלקות ה' חסדים שבזעיר. ואדה"ר חשב ורצה, שהה' גבורות בהיותם למעלה, במקום צאתם מפי היסוד דאימא, בחזה דזעיר, משם יתמשכו ויתפשטו בנקבה ג' גבורות בכח"ב שלה, ושתי הגבורות האחרות בנו"ה (נלע"ד דז"א) ויהיה זה, טרם ירדו הגבורות ביסוד דזעיר. והנה עי"כ, גרם ג' מיני פגמים, פגם א' הוא, כי ע"י כך נמצא היות בשני שלישים המגולים שבת"ת דזעיר, יהיה בהם גבורה וחסד, והנה הם כלאים וערבוביא. הפגם הב', כי ג' הגבורות שבכח"ב שלה, לא יהיו ממותקות, ונמצאו גבורות ודינים שבנוק' תקיפין ברישא ובסיפא משא"כ בהיות הגבורות יורדות אל היסוד של זעיר כי עי"כ מתמתקות שם ע"י החסדים כנודע, ויהיו הדינים של הנקבה תקיפין בסופא, אבל יהיו נייחין ברישא. הפגם השלישי הוא, כי עי"כ אין החסדים והגבורות באים לבדם כל אחד בפני עצמם. (ע"כ מזולתו):

ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח וגו':

(מזולתו) זהו בענין הנסירה, הנעשית ביום ר"ה, בזו"ן, כמבואר אצלינו בתפלות דר"ה. וענינה הוא, שהמוחין אשר ברישא דז"א, יוצאים ממנו, ע"י הפלת התרדמה, ואז נתנים לנוקביה שהיא עתה עדיין בבחי' נקודה אחת בלבד, כלולה מעשר, כנודע. ועי"כ, נגדלת בפרצוף גמור. וזהו ויבן, לשון בנין והגדלה ממש. גם ויב"ן, בגי' חיי"ם, והוא במה שידעת כי המוחין דזעיר, נקראים חיי המלך, כי הם בחי' אהי"ה יהו"ה אהי"ה, ששלשתם בגי' חיים. וע"י החיים והמוחין האלו, נבנית עתה הצלע, שהיא נקודת המלכות, ונגדלת, ונעשת פרצוף אשה שלימה. וכבר ידעת, כי בזעיר יש מוחין כפולים, מצד אבא הנקרא הוי"ה. ומצד אימא, הנקראים אלהי"ם. וזש"ה, ויבן ה' אלהי"ם. ואחר שנבנית הצלע,

שהיא נקודה אחת כלולה מעשר, ונעשת לאשה, שהוא פרצוף שלם. אז ויביאה אל האדם, הוא ז"א, הנקרא הויה במלוי אלפי"ן, שהוא בגי' אדם:

סימן ג':

ויקרא האדם שם אשתו חוה:

(מזולתו) הענין הוא כי אדם בגי' הוא שם הוי"ה דמלוי אלפין, שהוא מ"ה. וכשתסיר ממנו הפשוט שהוא כ"ו, ישאר המלוי בגי' י"ט, כמנין חו"ה. להורות כי ממנו לוקחה. גם נקראת חוה, למה שידעת, כי זו"ן הם אדם וחוה, ונודע, כי ב' אותיות י"ה, הם באו"א, וב' אותיות אחרונות של ההוי"ה, ו"ה, הם מזעיר ואילך. והנה אם תמלאם באלפי"ן, כזה, וא"ו ה"א, יעלה המלוי שלהם בגי' ח', ועם הפשוט שלהם שהם ו"ה, יהיה הכל חוה. ולכן נתפרשו בג' אותיות אלו חו"ה. ח', המלוי שלהם, וב' אותיות הפשוט הם ו"ה. גם כי נודע, שז"א נקרא שם הוי"ה דאלפי"ן, שהוא בגי' אדם כנזכר. והנקבה שלו, יוצאת מכנגד החזה שלו ולמטה, שהוא מחציו ולמטה, והנה חציו הם ב' אותיות ו"ה, והנקבה לוקחת המלוי של שתי אותיות אלו, שהוא בגי' ח' כנזכר, עם שתי אותיות הפשוטות עצמם, שהם ו"ה, ונעשית חוה. גם נקראת חוה, במה שהודעתיך, כי הזכר כלול בי"ס, והנקבה בט', ושניהם בגי' י"ט, כמנין חו"ה. וזהו הסוד עצמו, טעם של הפסוק (בראשית י"ז י"ז) הלבן מאה שנה יולד, ואם שרה הבת תשעים שנה תלד (ע"כ מזולתו):

ויגרש את האדם וגו' את הכרובים ואת להט החרב וגו':

דע, כי לה"ט החרב, הוא האחוריים של שם אהיה שבאימא, שהם מ"ד, שהם בגי' לה"ט. ועל ידו, נשמר דרך עץ החיים, שהוא ז"א. וכנזכר בס"ה בפרשת וארא, כי להט החרב, הוא בבינה:

סימן ד':

והאדם ידע את חוה אשתו וגו':

הנה אין ספק, כי התולדות הראשונות של אדה"ר, יציר כפיו של הקב"ה, ובפרט לדברי האומר, כי בג"ע עצמו עלו למטה שנים, וירדו שבעה, ודאי כי קין והבל אנשים גדולים היו, והיו במעלה. ואף קין שחטא, עכ"ז בכור היה, וכמש"ה (בראשית כ' ז') הלא אם תטיב שאת. וכמבואר אצלינו, כי יתרון גדול יש אל הבכור, וכנזכר בתיקונין תיקון ס"ט, בקצת מאמרים. ואיך קין והבל כלולים היו מטו"ר, אלא שהרע דקין גבר על רע של הבל, ונתקן מיתרו ואילך. וכמו שרמזה חוה, באמרה קניתי איש את ה', שרמזה על תיקונו ביתרו, שנקרא קני. כי אז נתקן במעלה יתירה, ולא עוד אלא שדבר עמו הקב"ה פה אל

פה כמה פסוקים, וכמש"ה (בראשית ד') ויאמר ה' אל קין וגו', אף אחר שחטא והרג את אחיו, ועם אחיו הבל לא מצינו שדבר עמו הקב"ה כלל:

ולכן נבאר ענין ג' אחים הללו בני אדה"ר, והם, קין, והבל, ושת. הנה בדרוש א', בענין חטאו של אדה"ר, שם נתבאר, כי גרם פגם בז"א, ובלאה, וברחל, וע"ש היטב עניינם. ונמצא, כי מכלל הפגמים הוא, שמוח הדעת דזעיר אנפין, ירד עד החזה, ושם נתעכבו הה' חסדים המתפשטים בגופא דזעיר, ולא ירדו למטה. אבל התחילו הגבורות להתפשט בו, והתחילו ג' הגבורות התחתונות, ונתפשטו בנה"י דזעיר, ושתי הגבורות העליונות, לא היה להם מקום להתפשט, וגם הם נשארו למעלה במוח הדעת, אשר ירד בחזה דז"א: ונודע, כי קין והבל נולדו אחר הפגם והחטא של אדה"ר, ואז נזדווגו ג"כ אדם וחוה העליונים, שהם זו"ן, והולידו את קין והבל העליונים, כמ"ש בסוף אדרת נשא, והוא ממש, ע"ד אדם וחוה התחתונים, שהולידו קין והבל התחתונים:

והנה נודע, כי בכל זיווג צריך מ"ד של האיש, והם ה' חסדים שבו. ומ"ן מן הנקבה, והם ה' גבורות שבה. והנה כאן נתהפכו הדברים באופן אחר, כי טיפת הזכר מ"ד. היו מבחי' הגבורות שנתפשטו בו כנזכר, כי החסדים נשארו בדעת. ולא עוד, אלא שאין שם רק ג' גבורות בלבד, ולא כל החמשה. וגם בנוקביה, היה שנוי אחר, והוא, כי הנה הנקבה הזאת הנקראת חוה, היא רחל עקרת הבית, וכבר נתבאר לעיל, כי גם בה היה פגם, שירדה למטה, והתחילה מסיום שליש העליון דיסוד דזעיר, ונתפשטה עד למטה בבריאה. משא"כ בלאה, כי היא שלימה בפרצופה, אלא שירדה למטה ממקומה, ונשארה כלה באצילות. ולהיות כי גם בז"א לא נתפשטו ה' חסדים בגופו כמנהגו, לסבה הנז"ל. לכן גם בנוקבא שהיא לאה, לא נתפשטו ה' גבורותיה בגופא שלה כמנהגה. אמנם ה' חסדים נתפשטו מחסד עד הוד שבה. וה' גבורות שלה, ירדו כלם ביסוד שבה, ושם היו בבחינת מ"ן שבה. אבל רחל לא היתה שלימה בפרצופה, כי אין לה מקום לעמוד בעולם האצילות כנזכר, ולכן לא היו בה מ"ן כלל. ונמצא, כי כשנזדווגו זו"ן רחל, להוציא קין והבל עליונים, היה באופן זה, כי עלתה רחל למעלה באצילות, במקום שהיתה עומדת לאה, ואז לקחה המ"ן שלה בהלואה ובשאלה, בסוד מ"ש בס"ה בהקדמת בראשית בענין אימא אוזיפת מנהא לברתא, בפסוק (תהלים מ"ב ה') אלה אזכרה ואשפכה. ואז נזדווגה עם ז"א, וז"א נתן בה בזווג ההוא בחי' מ"ד, שהם ג' גבורות שנתפשטו בנה"י שבו כנז"ל, אבל לא בשלימות, רק שלשה פחות שליש לפי שאלו הם מגולות, אבל שליש הגבורה העליון שביסוד, הוא אור מכוסה, כנז"ל כי עד שם נתפשט עטרת היסוד דאימא, המלביש השליש ההוא, וגם שתי גבורות שבנו"ה הם מגולות:

ויובן זה, עם הנז"ל בדרוש חטאו של אדה"ר, כי עיקר ירידת האימא היה, בבחי' קו אמצעי שבה, שהוא היסוד שבה, שירד עד סיום שליש העליון דיסוד דזעיר. אבל ב' קוי הימין והשמאל שבה, נשארו כמתחלה כמות שהם. ונמצא, כי ג' גבורות פחות שליש הם המגולים, והם שירדו למטה בעת הזווג הנזכר בסוד טיפת מ"ד, כי שליש העליון המכוסה שביסוד, לא יכול לרדת. ורחל נוקביה העלתה בבחי' מ"ן את הה' גבורות שלקחה בהלואה מן לאה כנזכר, ואז נולד קין כלול מג' גבורות זכרים פחות שליש, הנקרא תנ"ה, ומן ה' גבורות נוקבין של לאה, סך כולם שמנה גבורות פחות שליש:

אח"כ כיון שהיה מקום פנוי בז"א, ירד שליש העליון של הגבורה שביסוד, הנקרא ת"ת, בשליש התחתון דיסוד, ונשארו שני שלישים עליונים דיסוד פנויים וריקנים, ואז יורדים שם, ב' שלישים התחתונים, מן החסד האחרון, שבה חסדים של ז"א. גם ירדו שתי גבורות העליונות, שבה' הגבורות, וירדו בנו"ה דזעיר. וכאשר חזר אדם ונזדווג בחוה להוציא את הבל אחיו, נתן בה בבחי' טיפת מ"ד, שתי הגבורות המגולים שבנו"ה, ושליש עליון הגבורה, אשר בשליש תחתון דיסוד דזעיר שירד שם כנזכר, ועוד נתן בהם שליש תחתון, החסד האחרון שבה' החסדים, שירד בשליש אמצעי דיסוד דזעיר, כי כל זה הם אורות מגולים. אבל שליש אמצעי דחסד האחרון שבה' החסדים, שנתפשט וירד בשליש העליון המכוסה דיסוד של זעיר, לא נתנו בעת הזווג הזה, לפי שהוא אור מכוסה כנז"ל. וחוה העלתה בסוד מ"ן, בחי' אחרת, שחזרה ולקחה ג"כ בהלואה מן לאה עתה, והוא, כי הנה בלאה יש ה' חסדים וה' גבורות כנז"ל, וכאשר בפעם הא' לקחה רחל בהלואה ה' גבורות שביסוד דלאה, ירדו הה' חסדים במקומם ביסוד דלאה בבחי' מ"ן שבה, ועתה בזיווג הזה השני של הבל, חזרה רחל לקחת גם אלו הה' חסדים שירדו ביסוד דלאה, שהם בחי' מ"ן האחרים, והעלתם לגבי זעיר בבחי' מ"ן. ואז נולד הבל, כלול מן שתי גבורות ושליש זכרים, ומשליש אחד דחסד דכורא, ומן ה' חסדים נקבות, סך כלם שמנה גבורות פחות שליש דוגמת קין. אלא שבקין, היו כלם גבורות לבדם. ובהבל, רובו חסדים. אלא שהחסדים שבו הם נוקבין, זולת שליש חסד דכורא:

ובזה תבין עתה טעם, למה נולד קין בתחלה, עם היות שהבל הוא חסד, שהוא ברא בוכרא. והמעם הוא, לפי שנתפשטו הגבורות בתחלה בז"א, ולכן נולד תחלה:

גם תבין, מ"ש באדרת נשא, כי קין דינא תקיפא קשיא, לפי שכלו מן הגבורות. אבל הבל אתבסם יתיר, לפי שרובו חסדים. אבל עכ"ז גם הוא דינא לפי שגם הוא לקח ב' גבורות ושליש זכרים, והחסדים שלקח הם נוקבין, שהם דינים, ולכן אף הוא לא היה בו בסום, ולכן תרויהון דינים:

אח"כ כשחזרו ונזדווגו להוליד את שת, נמצא שנשארו בז"א ה' חסדים פחות שליש, וכלם נתנם זעיר לנוקביה בבחי' מ"ד, כי הגבורות אינם יכולים לירד בעת הזווג, רק המגולים כנז"ל, אבל החסדים שהם מים כלם יחד ירדו בבחי' טיפת הזיווג כנז'. כי טבע המים במוצאם פתח פתוח נמשכים ויוצאים במרוצה חזקה. ורחל נוקביה, לא היה לה עוד ליקח בהלואה מן לאה כי לא נשארו לה מ"ן שלישיים. אבל מה שהעלתה עתה בזווג הזה, הוא הרשימו שהניחו הה' חסדים ביסוד שבה ברחל. כי החסדים מניחים ומשאירים רשימו, יותר ממה שמשאירים הגבורות. ואז נולד שת, כלול מן ה' חסדים פחות שליש זכרים. ומן רשימו ה' חסדים נקבות:

ובזה תבין, איך שת היה כולו חסדים, וכולו טוב. ובבחינה זו נקרא שת, כי ממנו הושתת העולם, כי כולו רחמים. ובפרט כי כל הה' חסדים פחות שליש דכורין, לקחם הוא:

האמנם בבחינה אחת יש יתרון לקין והבל על שת, כי קין והבל לקחו כל אחד מהם שמנה בחי' פחות שליש, ושת לא לקח רק חמשה חסדים פחות שליש, כי הה' חסדים דמ"ן, הם רשימו בלבד כנזכר. אבל בבחי' אחרת, יש לשת יתרון עליהם, כי הוא לקח עשר בחי' פחות שליש, והם לקחו שמנה פחות שליש. ועוד, כי שת לקח ה' מדות פחות שליש זכרים, והם לא לקחו כל אחד מהם רק ג' בחי' פחות שליש זכרים בלבד. ועוד, כי קין כלו גבורות. והבל בינוני, כלול מחו"ג. ושת כלו חסדים. ולכן יש לו יתרון עליהם בבחי' זו. והנה זה נלע"ד בודאי, ששמעתי ממורי ז"ל:

ועוד יש לי דרך בזה, שנלע"ד, שהוא מה ששמעתי ממורי ז"ל, והוא זה, כי נלע"ד ששמעתי, שקין לא לקח אלא שבעה גבורות ושליש. ועוד, כי יש לנו כלל אחר, כי כל ספירה שבז"א, יש בה ג' שלישים, אבל היסוד שבו אין בו רק ב' שלישים, ולכן צריך שיהיה סדר ירידת הגבורות והחסדים באופן אחר, והוא, כי בתחלה נתפשטו ב' גבורות ושני שלישי גבורה בנה"י דזעיר, כי אין ביסוד רק מקום ב' שלישים. ובזווג הא' נולד קין, מן שתי הגבורות דנו"ה, ומשליש תחתון המגולה שביסוד, כי השליש עליון מכוסה, ומן ה' גבורות נקבות, שהם כלם ז' גבורות ושליש. ואח"כ לקח הבל שתי גבורות ושליש זכרים, וה' חסדים נקבות, אח"כ לקח שת, שליש גבורות הזכר, וה' חסדים זכרים, ורשימו דה"ח נקבות:

ועוד אני מסופק שבודאי שמעתי, כי קין רובו מן גבורות זכרים. והבל רובו מן חסדים נקבות. ולכן היה כח וגבורה בקין, וקם על הבל אחיו ויהרגהו. וכפי זה, אינו מתיישב לא עם הדרך הא', ולא עם הדרך הב', אבל היותר נכון אצלי ששמעתי, הוא הדרך הא' שבכלם:

ונחזור לענין ראשון, כי הנה נתבאר לעיל בדרוש חטאו של אדה"ר, כי הנשמות שהיו כלולות באדה"ר נתחלקו לג' בחי'. והבחי' הב' היא לבדה נשארה באדה"ר, ונמצא, כי כשהוליד לבניו, קין, והבל ושת. שהם מבחי' השלישית, ודאי שלא המשיך נשמותיהם אלו שהוריש להם מחלקו, ג"כ מן הבחי' השלישית שנפלו כבר בקליפות, אמנם המשיכם מן הבחי' השנית שנשארה בו, והנחילה לבניו, ע"ד הנז"ל, קין מן הגבורות, והבל מן חו"ג, ושת חסדים לבדם. אבל שלשתם היו מן הבחי' הב', הנקרא חלתו של עולם כנז"ל, וכלם בחי' הכתרים, אלא שהיו בבחי' אור נפש שלהם בלבד כנז"ל. ונמצא, כי קין לקח ג' גבורות תחתונות, הנקרא תנ"ה, פחות שליש העליון שבגבורות הת"ת, והוא מבחי' ג' הכתרים שבהם בלבד, כי ט' בחינות התחתונות שבכל אחד מהם, נפלו אל הקליפות. אבל אלו הכתרים אינם מאירים, אלא מבחי' אור נפש שבהם בלבד, ולכן נקרא נפש אדם כנז"ל. ועם היות שהם כתרים דת"ת ונו"ה הנקרא רוח, כנודע כי נפש אינה אלא במלכות, אבל כל אחד מן הו"ק נקרא רוח, אבל לטעם הנזכר, נקרא נפש אדם, ולא רוח אדם. ומאלו השני נפשות דשני כתרים דגבורות דנו"ה, יצאו נדב ואביהוא, כמו שיתבאר לקמן בע"ה. כי לכן נאמר עליהם (במדבר ט' ו') ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם:

ונבאר תחלה הקדמה אחת, ואח"כ נחזור לענין קין והבל. הנה נתבאר לעיל, כי קין יצא מן הגבורות, והבל אחיו מן החסדים ומן הגבורות. וצריך לדעת, כי הנה נודע, דעיטרא דחסד דכורא, ועיטרא דגבורה נוקבא ואיך אפשר שמן עיטרא דגבורה נוקבא יצאו נשמות זכרים. ולהבין זה, צריך שנבאר לך ג"כ דבר זה, בשרשו הא'. והוא מה הפרש ושינוי יש בין האורות העליונים ושזה יקרא זכר וזה יקרא נקבה:

והענין הוא בקצור, כי בהיות האור העליון מתפשט למטה, כל זמן שלא נחלש כחו וניתש, נקרא זכר. ובהגיע למקום שנחלש כחו, נקרא נקבה, בסוד תשש כחו כנקבה. והוא, כי כשיורד האור העליון תוך ז"א, איננו עובר דרך מסך כלל, כי הוא נתון ומלובש תוך כלים דאימא, ופי היסוד דאימא נפתח בתוך ז"א, וכמו שיצאו האורות ההם ממוחין דאבא, כך הם עתה בתוך זעיר, באותה ההארה עצמה, ולכן הם נקראו אורות זכרים, בין החסדים ובין הגבורות, כנודע כי בנותיו של אדם, אעפ"י שהם נקראו נקבות, הנה כשהיו כלולות בתחלה במוח האב, היו נקראות זכרים, ואמנם כשיוצאים אלו האורות להעשות מוחין לנוקביה, הם בוקעים המסך והכלים של ז"א דרך אחוריו, ויוצאים וניתנים בראשה, ואז נחלש כחם מאד, ואין ערך הארתם עתה, כהארתם טרם יעברו דרך מסך, כי עתה נחלש ומתמעט הארתם מאד, ולכן נקראו נקבות. ובזה תבין היטב, כינוי

שם זה של נקבה, לשון נקב. והענין הוא, כי כל עיקרה של רחל לא נעשית, אלא מכח אורות דעיטרא דגבורה, הנקרא באדרת נשא דף קמ"א ע"ב, בוצינא דקרדינותא דעבר ואנקיב חד נוקבא באחוריים דגופא דז"א, כנגד החזה, ויצא לחוץ, ושם נבנית בנין רחל, שהיא ה' אחרונה של ההוי"ה, ואז נקראה נקבה, ר"ל, נקב ה', כי כל אורות ה' זו תתאה ניתנים אליה דרך הנקב הנזכר, וזהו עיקר טעם כינוי שם זה של נקבה, שהוא האור העובר דרך מסך, ונחלש ונמעט ותשש כה הארתו מבראשונה:

ונחזור לענין א', כי הנה אעפ"י שהאמת הוא, שעיטרא דחסד הוא זכר, ועטרא דגבורה נקבה. זה הוא, בהיותם מתפשטים זה בגופא דז"א, וזו בגופא דנוקבא כנודע. אבל כל זמן שעדיין הם תוך ז"א, נקראים זכרים גמורים. ואמנם בהיותם מתפשטים בגופיה, כנז"ל בעת שחטא אדם, ואח"כ בעת הזיווג נותנם ביסוד דנוקביה בבחי' טיפת מ"ד, הנה הם זכרים גמורים. אבל אם היו אלו הגבורות כדרכם האמיתי, שהיו בוקעות מסך אחוריים דזעיר, ויוצאות בנוקבא ומתפשטות בגופא דילה, ואח"כ היתה היא מעלה אותם בבחי' מ"ן, הנה אז הם גבורות נקבות. ובפרט במה שנודע, כי תרין עיטרין אלו, הם בחי' תרין דרועין חו"ג דא"א, ולכן בהיותם תוך זעיר, נקראו זכרים. ובהתפשטם בגופא דנוקבא נקראים נקבות:

עוד טעם אחר ג"כ, כי ודאי שאין לומר שכל עיטרא דגבורה ניתנת לנוקביה, ולא נשאר בו רק עיטרא דחסדים, כי הרי נתבאר אצלינו, בסוד מ"ש בפרשת שלח בס"ה, כי האשה דעתה קל הוא, לפי שאין בדעת שלה רק מחציתו, שהוא עיטרא דגבורה. ואם גם האיש היה דעתו מעיטרא דחסדים לבדו, גם הוא היה דעתו קל. א"כ מוכרח הוא, שז"א יש במוח הדעת שלו, בחי' שרש עיטרא דחסדים, וגם השרש של עיטרא דגבורה, נשאר בו למעלה במוחו הג', הנקרא דעת. וגם בגופא דיליה, אעפ"י שמתפשטים ה"ח בשש קצותיו כנודע, גם מתפשטים בו בחי' הגבורות. ונמצא כי הנשמות הנוצרות מן אלו הגבורות שבז"א, הניתנים אליה בבחי' טיפת מ"ד, הם נשמות אנשים זכרים ממש. ולא עוד, אלא שאלו הגבורות שיש בזכר, נקראים אשת חיל עטרת בעלה, ושם מעלתם גדולה מן החסדים, כי הם עדיין בתקף הארתם, והם גבוהות מן הארת החסדים, והבן היטב סוד זה, איך הנקבה נקראה עטרת בעלה, והוא כי כל זמן שלא תשש כח הארתה, והוא בהיותה תוך הזכר, אז היא גדולה ממנו. ובהיות הגבורות ניתנים בה, ומתפשטים בגופא דילה, ואח"כ נעשים מ"ן ביסוד שלה, הנה הנשמות הנוצרות משם, הם נשמות הנשים הנקבות, והם גרועות מן הזכרים כי הארתם חלושה, וזכור כלל זה היטב ואל תשכחהו:

ואמנם אעפ"י שנתבאר, כי נשמות גבורות הזכרים, הם מעולות על הנשמות של החסדים. הנה בנשמות הגבורות עצמם הזכרים, יש ב' בחי', כי נשמת קין, וכל השרש של הנשמות הנאחזות בו, הנה הם באות, בזמן שהמוח עצמו של הדעת ירד למטה עד החזה דזעיר, והנה הם נוצרים מן הגבורות, שנתפשטו בנה"י דזעיר אז, והיו קרובות מאד אל שרשם, שהוא המוח עצמו, והיתה הארתם גדולה מאד. ונמצא, כי אעפ"י שהם גבורות תחתונות דנה"י, הם בבחי' הארת גבורות חסד וגבורה העליונות. משא"כ בשאר הנשמות הנוצרות מן הגבורות המתפשטים בגופא דזעיר עם החסדים, בהיות מוח הדעת למעלה בראשו רחוק מהם. ובשעור המרחק שיש עתה בין הדעת אל גבורות חו"ג כך שיעור המרחק שיש עתה בין מוח הדעת שירד במקום החזה, לבין גבורות נה"י, ונמצא, כי בחי' שרש הנשמות הכלולים בקין, הם מן גבורות נה"י, המאירים בבחי' גבורות חו"ג: אמר הכותב חיים, צ"ע, כי בדרוש הזה נתבאר שקין והבל כלם מדעת אימא. ולא עוד, אלא שהם מעיטרא דגבורה שבו. ובפרשת שופטים, במצות לא ירבה לו נשים, נתבאר כי קין ביסוד דאימא והבל ביסוד דאבא. ובס' הגלגולים נתבאר כי קין והבל הם תרין עיטרין דדעת דאימא. ושלשתם סותרים זה את זה. והנלע"ד לפרש הוא, כי יובן במה ששמעתי פעם אחרת ממורי זלה"ה, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו כל הנשמות יחד אדם בקין והבל, והם בו, וקין בהבל, והבל בקין. גם יתבאר זה בדרוש הציצית, כי נתערבו מוחין דאימא ודאבא, כי החסדים דאימא, הם נעשו גבורות דאבא. והגבו' דאבא, נעשו חסדים דאימא. ונמצא בדרך קצרה, כי אדם עצמו, הוא הנשמות דתרין מוחין חו"ב דזעיר, בין דאבא ובין דאימא. ונשמות בניו, הם מן שתי הדעות דאו"א, כי הדעת נקרא ברא בוכרא, וכל הבנים הם משם. אבל מוחין דאו"א דחו"ב דזעיר, הם נשמת אדם עצמו, כנז"ל בדרוש חטאו של אדה"ר, כי כל הנשמות של הבנים הם מחו"ג. והבן זה מאד, עמ"ש כאן. וקין כולל כל דעת דאימא, חו"ג שלה, שהם הגבורות שבדעתה, והגבורות שבדעת דאבא, שהם הם החסדים דאימא כנזכר. והבל כולל דעת דאבא, שהם החסדים שבו, והחסדים שבדעת דאימא, שהם הם הגבורות דאבא כנזכר. אבל בעת שהולידם אדם, לא ניתן בהם רק בחי' הגבורות דאימא לקין, וגם להבל, לפי שעדיין לא היו בז"א רק מוחין דאימא בלבד, כנז"ל בדרוש א'. וכן בשת. וזהו ענין התערובות שבהם. אבל שרשם האמיתי הוא, הבל בחסדים דאבא ואימא. וקין, בגבורות שבשתיהם. ואפשר שאחר שנולדו אז נטל קין חלקו ג"כ, והבל לקח חלקו, שהוא דעת דאבא, ונמצאו עתה מעורבים אדם וקין והבל ושת, בנשמות שלהם, עם מה שאינם שלהם כנזכר, ודי בזה. והנה דרושים רבים שמעתי ממורי זלה"ה, בענין קין והבל, והם מפוזרים בספר זה, ובפרט בש"ח שער הגלגולים

שם נתבאר באורך, ענין גלגוליהם, וכל הנשמות שהיו כלולות בהם, מי הם, ואין כאן מקום ביאורם:

ונבאר עתה ענין שמותיהם, של אדם, וחוה, וקין, והבל, ושת. דע, כי אדם הוא בחכמה, וחוה היא הבינה. ונודע כי השבעה אחרונות שבאבא, שהם ת"ת ומלכות שבו, שהם שתי אותיות ו"ה, שבשם ההוי"ה הפרטיית, הכוללת כל פרצוף אבא. והם הם עצמם, בחי' שתי אותיות ו"ד שבמלוי אות יו"ד, אשר בהוי"ה הכוללת כל עולם האצילות. ומהם נבנית הבינה, הנקראת ה' ראשונה. כי ב' אותיות ו"ד נתחברו, ונעשו אות ה' אחת. כי בהיותה בחכמה דכורא, היו ו"ד, דכורא על נוקבא. ובהיותה בבינה נוקבא, נתהפכו, ונעשו ד"ו, נוקבא על דכורא. והוא ציור אות כזה, ה דשלטא נוקבא על דכורא:

והנה, ב' אותיות ו"ה שבהוי"ה הפרטיית שבי"ס החכמה, שמהם ניבנית הבינה, כאשר תמלאם במלוי אלפי"ן, יהיו בגימטריא י"ט, כמנין חו"ה. והרי איך בינה הנקראת חוה, נבנית מז' תתאין דחכמה, הנקראת אדה"ר:

עוד באופן אחר, כי שם ההוי"ה דאלפי"ן כלה, בגימטריא מ"ה שהוא אדם, ואם תסיר ממנה אותיות הפשוטות, שהם בגימטריא כ"ו, ישארו אותיות המלוי בגימטריא י"ט, וממנו ניבנית חו"ה, שגם היא י"ט בגימטריא. לרמוז, כי מן המלוי שבאדם, נבראת חוה. כי כל מלוי הוא די"ן, שהוא בגימטריא אלהי"ם, כמנין מלוי, והנקבה היא דין כנודע:

גם טעם שנקראת הבינה חו"ה הוא, כי מורה על מקום מחצב בנינה, שנבנית מן ת"ת ומלכות שבחכמה כנזכר, ונודע, כי הת"ת כלול מי"ס, בהתחברו עם נוקביה המשלמת אותו לי"ס. אבל המלכות, יש לה י"ס כנודע. והרי הם י"ט ספירות, כמנין חו"ה. גם מורה על זו"ן שיצאו ממנה מן הבינה, והם י"ט ספירות כמנין חוה, ט' בזעיר, וי"ס בנוקביה:

וקין הוא בגימטריא כמנין אהי"ה דיודי"ן, העולים קס"א. וגם ההוי"ה בריבועה ובהכאה כזה, י"פ י', ה"פ ה', ופ"ו, ה"פ ה', היא בגימט' מקום. ואם תסיר ד' אותיות ההוי"ה עצמה הפשוטות, שהם בגימטריא כ"ו, ישאר בגימטריא קס"א עם הכולל כמנין קי"ן:

גם קין בגימטריא צלם, כנודע אצלינו, כי קין נולד בצלם. והבל נולד, בצלם ודמות, וע"ש במקום הדרוש הזה. ולכן נאמר בקין, קניתי איש את ה', ר"ל, כי בהתחברו עם ד' אותיות ההוי"ה שהם כ"ו, עם קין שהוא ק"ס, יהיה הכל בחי' הוי"ה, בדרך ההכאה העולה מקום כנזכר:

האמנם הבל, אינו מעצמות ההוי"ה, רק מן אותיות המלוי הנוספות, והוא, כי ההוי"ה דס"ג עולים אותיות המלוי שבה ל"ז, כמנין הבל. ולזה נאמר בו, (בראשית ד' ב') ותוסף

ללדת את אחיו את הבל, כי הוא מן התוספת של מלוי ההוי"ה, ולא מן הוי"ה עצמה כנזכר:

ושת, הוא מן הריבוע של ההוי"ה דההי"ן דב"ן, בסוד ההכאה כזה, יו"ד פעם יו"ד, ת'. ה"ה פעם ה"ה, הוא ק'. ו"ו פעם ו"ו, הם קמ"ד. ה"ה פעם ה"ה, ק'. עם הכולל, הם בגימטריא תשמ"ה, ואם תסיר ממנו חשבון מ"ה, שהוא ההוי"ה דמלוי אלפי"ן, ישאר בגימטריא ש"ת:

הגהה, א"ש, בהסירך מריבוע שם ההוי"ה דב"ן הנזכר שהיא תשמ"ד, בגימטריא הארבע אותיות של הוי"ה עצמה, ישאר תש"ם, ולזה רמז הכתוב באמרו (שם מ"ז י"ט) והאדמה לא תש"ם, לרמוז שהאדמה שהיא מלכות, לא תש"ם כמספר הזה. ואפשר שלזה רמז הפסוק, באמרו (תהלים מ"ו ט') אשר שם שמות בארץ, והיינו תשמ"ה הנזכר עם הכולל השני, והיינו ממש שמות בארץ, שמספר שמות עולה בגימטריא שם ב"ן, שהוא בארץ. ובהיות העולם בדין ח"ו, גרסינן ביה שממה, כמו שדרשו חז"ל. וזש"ה והאדמה לא תשם. ובהתמתק הדינים, נדרש לשון שמות ממש, והיינו שם ושארית בארץ. (מזולתו):

ותוסף ללדת את אחיו את הבל:

(מזולתו) נודע, כי משה הוא הבל, והנה משה הוא בת"ת, שהוא קו אמצעי, אות ו' הכולל תרין ההי"ן, ה' עילאה וה' תתאה. וזהו הטעם למה נולדו עמו ב' תאומות, הרמוזות בשני אתין שיש בפסוק, את אחיו, את הבל. אמנם קין שהיה מעורב בקליפות, לא היתה לו תאומה יתירה, לפי שאין הקליפות יכולות להגיע בה' עילאה כנודע:

ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה':

כבר הודעתיך, כי אות צ' פשוטה, רומז בזיווג עליון דאב"א באו"א, קודם שנתקנו. והם ציור ב' אותיות, י' שבאבא, ונו"ן שבאימא. בסוד חמשים שערי בינה, הפוכות פניהם זו מזו, כזה ין, והנה קין הפריד היו"ד מן נו"ן, ומה שהיה ץ' פשוטה נעשית ב' אותיות ין, ונמצא, כי מתיבת קץ עשה קין וזש"ה ויהי מקץ ימים ויבא קין. גם בענין קין והבל ביארנו בפרשת ראה במצות הצדקה כי קין רומז באות ק', שהיא ציור אות ה', וברגלה נאחזת הקליפה הנזכר נחש, וזנבו ארוך, בסוד רגל הקוף, המתפשט במקום הקליפות. וזהו ק' דקין. וה' דהבל מורה, על אות ה', בלתי אחיזת הקליפות ברגל שבה:

כי שבעתים יוקם קין ולמך שבעים ושבעה:

כבר ביארנו פסוק זה, בפרשת שופטים, במצות ולא ירבה לו נשים. כי ג' גלגולים יש בהבל, וג' בקין. והם ר"ת יק"ם, שהוא חסר ו', והם י"תרו ק"ין מ"צרי, גם דע, כי ר"ת יק"ם, י"תרו, ק"רח, מ"צרי. כי גם קרח היה משרש גלגול נשמת קין, ולכן נתקנא במשה שהוא

הבל כנודע. ואמנם מצאנו שלשתם היו בדורו של משה, וא"כ איך שלשתם נתגלגלו שם יחד בדור אחד. אבל הענין הוא, כי קין היו בו נר"ן, ושלשתם נתגלגלו באלו, כי הנפש שהיא יותר גרועה, להיותה נאחזת בזוהמת הנחש, כנז"ל, בפסוק ויהי מקץ ימים, לכן נתגלגלה במצרי שהיה עכו"ם, כי הרע גבר על הטוב, בבחי' הנפש, כי שם תכלית אחיזת הקליפות. ולכן משה שהיה הבל, רצה לתקן את נפש קין אחיו, הטוב המעורב ברע של המצרי, ולכן לא הרגו בחרב, כ"א בשם המפורש כנודע, והכוונה היתה, לבררו מן הרע, ולהעלותו אל הקדושה ע"י שם בן מ"ב, שאין דבר מתברר ועולה למעלה, אלא בכח שם בן מ"ב, כנזכר בפרשת עקב, במצות נטילת ידים של המזון, ובאנא בכח שבקרבנות תפלת שחרית, ובקבלת שבת, וע"ש:

ורוחו של קין, נתגלגלה בקרח, ראש שבט לוי, כנזכר בזוהר, כי הרוח לא נתגלגלה בעכו"ם ועכ"ז נתקנא במשה, ונתקוטט עמו. ונשמתו של קין, נתגלגלה ביתרו חותן משה, ולכן לקח את צפורה בתו, כי אז נשלם תקון קין. וכנזכר בספר התקונים תיקון ס"ט, דכד חזת חוה גלגוליה דקין ביתרו, כדין אמרה קניתי איש את ה', דאז אתתקן. ונמצא, כי ר"ת יק"ם קין, כסדרם מלמעלה למטה, יתרו, נשמה. קרח, רוח. מצרי נפש. ובש"ח שער הגלגולים, נתבאר דרוש זה היטב, כי הרע שבנפש קין, נתגלגל במצרי. והטוב שבה, בקינן ומהללאל כו'. כנזכר בספר הזהר פרשת תרומה. והרוח הרע שבקין, נתגלגל בקרח, בסוד (במדבר י"ו) ויקח קרח, לקח מקח רע לעצמו. והטוב שבו, נתגלגל בשמואל הנביא, בן בנו של קרח. והנשמה של קין, נתגלגלה ביתרו. ושם נתבאר כל הגלגולים הללו:

גם פירוש אחר, כי שבעתים יקם קין, ר"ל, כי הנה נתבאר בדברי רז"ל כי מרע"ה, היו לו שבעה שמות. וכן יתרו חמיו, היו לו שבעה שמות. והתחלת תיקונו של קין, היה ביתרו. כמש"כ בספר התקונין על פסוק (בראשית ד' א') קניתי איש את ה'. וזש"ה, כי שבעתים יקם קין, לשון קימה ועלייה, ירצה, כי כאשר נתחברו יחד, משה ויתרו, שהם ב' שביעיות של שמות כנזכר, אז יקם קין מנפילתו ונתקן. גם רמז אל התחלת תיקונו ע"י משה ג"כ, שיש לו שבעה שמות. גם כשהרג את המצרי בשם המפורש של מ"ב, לתקנו ולהעלותו אל הקדושה כנזכר. ונמצא כי תקונו של קין בהריגת נפש המצרי, ובלקיחת צפורה בת יתרו לו לאשה, היה ע"י משה, שהיו שבעה שמות:

והענין הוא יותר בביאור, כי כאשר הרג את המצרי, ותקן את נפש הרע של קין, אז תכף נדבקה ונכנסה ביתרו, שהיה כומר לע"ז, ונתגייר וכפר בע"ז, ובו ביום ברח משה מפני פרעה, והלך למדין. ומצא ליתרו שכפר בע"ז, ונתגייר ביום שהמית הוא את המצרי, ואז

התחיל קין לתקן. הרי כי הריגת המצרי, וכפירת יתרו בע"ז הכל ענין אחד, והכל היה ע"י משה:

[אמר שמואל, עוד מצאתי דרך אחרת, בפסוק הנז"ל, והוא מזולתו] כי שבעתים יקם קין. וגם שהוא קרוב אל הנז"ל, לא נמנעתי מלכתבו, לבל יהיה חסר ספר זה כלום. וז"ל, כי שבעתים יקם קין, יק"ם ר"ת יתרו, קרח, מצרי. והענין הוא, כי ג' אלה גלגולי קין להתקן. והנה בקרח נתקן, שבלעו הארץ, לתקן מה ששפך דם הבל אחיו, ונבלע דמו בארץ. ובמצרי נתקן, שנהרג, על שבא על אשת הבל אחיו. (הגהה, א"ש ואפשר לומר, שגם בגלגול המצרי נטמן בארץ. כמש"ה, (שמות ב' י"ב) ויך את המצרי ויטמנהו בחול, ולא היה צריך הפסוק לאמרו). אח"כ ביתרו, היה שלימות תקונו לגמרי, כי אז החזיר את התאומה היתירה שלקח מהבל אחיו, ונתנה למשה, שהוא הבל, ונתן לו צפורה בתו, שהיא התאומה היתירה ההיא. ואז יתרו שהוא קין, היו לו שבעה שמות, חבר, יתר, יתרו, קני, כמ"ש רז"ל. ומשה שהוא הבל, היו לו ג"כ ז' שמות, טוב, יקותיאל חבר, אבי סוכו וגו', כמ"ש ז"ל ונמצא, כי בהיות משה ויתרו, שאז היו להם שבעתים, שהם שבעה ושבעה שמות, אז קם קין ונתקן, ויהיה יקם קין, לשון קימה ותקון:

ודע, כי כתוב בספר מאירת עינים, כי נפשו של קרח, היה נפשו של קין. ונמצא לפי זה, כי נתגלגל ג' פעמים ביתרו, וקרח, ומצרי. סימן להם, יק"ם קין, שהיה עתיד לקום ג' פעמים, שהם ר"ת יק"ם. ושמא יקשה בעינך, איך היו ג' גלגולים בזמן אחד, בדור אחד. כי בשלמא יתרו ומצרי ניחא, לפי שקין היה מעורב מטו"ר, והרע נתגלגל במצרי, ונהרג על דבר שלומית בת דברי, מדה כנגד מדה, כמו שנהרג הבל, על עסקי אשה, בהיותם בשדה. אף כאן (שמות ב' י"ב) ויפן כה וכה ראה מה עשה לו בבית, ומה עשה לו בשדה, והרגו. והטוב נתן ביתרו, ונתן את בתו למשה, לתקן את אשר עוותו, שלקח תאומתו היתירה. וזש"ה, (שם ב' ב') ותרא אותו כי טוב הוא, כי יוכבד אמו היתה יראה, שלא יהיה קין שהוא מצד הטוב ורע מעורבים יחד, וכשראתה שהוא טוב ולא רע, ובכן (שם) ותצפנהו. כתיב הכא ותרא אותו כי טוב הוא, וכתיב התם (בראשית ג') ותרא האשה כי טוב וגו'. והכא כתיב כי טוב הוא, ויתרה מלת הוא, ועיין בספר התקונין דף קי"ח ע"א: ונחזור לקושייתנו, דבשלמא יתרו ומצרי ניחא, אבל קרח מה טיבו. וי"ל, כי נפשו של קין באה במצרי, ונהרג ע"י משה. ורוחו של קין, באה בקרח, וגם היא נתגלגלה, וירדה בעמקי שאול, ע"י משה. ונשמתו באה ביתרו, והוא תיקן אשר עיוות קין:

והנה כאשר עלה בדעתו של קרח, לחלוק עם משה, נתנוצצה בו רוחו של קין. וזש"ה, ויקח קרח, (במדבר י"ו א') ולא פי' מה לקח. ואמנם בר"ת נרמז מה שלקח, והוא קרח בן

יצהר, ר"ת וס"ת ור"ת הם קנ"י להודיע, כי לקח רוח קין. ולפי שהרוח היא שניה לנפש, לכן נזכר קני ב"פ, כנזכר פעם אחת, ועוד נזכר פעם שנית בר"ת וס"ת קהת בן לוי, הם קנ"י. להודיע, כי לקח רוח קין. ולפי שהרוח היא שניה לנפש, לכן נזכר ב"פ קנ"י כנזכר.
וזהו פירוש מ"ש רז"ל לקח מקח רע לעצמו, שהוא הרוח של קין, מצד הרע שבו:
וזש"ה כי שבעתים יקם קין. פי', מי שיהיו לו שבעה שמות, שהוא משה, הוא ינקם מן קין, ואמר שבעתים, לפי ששני פעמים ינקם ממנו, אחד במצרי, ואחד בקרח. עוד פירוש אחר כי ע"י יתרו שהיו לו שבעה שמות, אז יוקם קין, ותהיה לו תקומה על ידו, ועל ידו נתקנה נפשו. עוד פי' אחר, כי ע"י שניהם משה ויתרו, שהיו שבעה שמות לכל אחד ואחד מהם, שהם שבעתים, ע"י שנים אלו, תהיה תקומה לקין. והוא ע"י משה שהרג למצרי בשם המפורש הקדוש, להעלות נפשו ולתקנה. ויתרו תקנה ע"י עצמו ממש. ואפשר כי לכן נקרא יתרו, לפי שהיה שארית ויתר נפש המצרי. (ע"כ מזולתו):
ולשת גם הוא יולד בן וכו':
(מזולתו) דע, כי הבל נתגלגל הרע שבו באנוש בן שת, ועבד ע"ז כמ"ש חז"ל על אז הוחל לקרא בשם ה', ולכן נרמזו אותיות הבל בהפוך, בר"ת הוחל לקרא בשם. עוד ירצה, אז הוחל לקרא בשם ה', כסדרו, ר"ת הל"ב, להורות כי אנוש הוא גלגול הרע של הבל, ויען כי עבד ע"ז, נהפכו אותיות מהבל, ונעשה הלב. (ע"כ מזולתו):
סימן ה':
ויחי למך וגו'. ויקרא את שמו נח:
(מזולתו) יש לחקור, למה בכל האחרים נאמר, ויולד את מתושלח, ויולד את למך, וכיוצא ובלמך כתיב, ויולד בן סתם, ואח"כ ביאר שמו, ואמר ויקרא את שמו נח. והענין הוא, כי עד שלא נולד מתושלח, היה בכל דור ודור מאותם העשרה דורות, צדיק אחד מגין על כל דור ודור מהם. וכשנולד מתושלח, היה צדיק גמור, והיה כורת וחותך כל הקליפות, בכח חרב פיפיות אשר בידו, שהוא שמו של הקב"ה יתברך. ולכן נקרא מתושלח, מלשון (ד"ה ב' כ"ג י') ואיש שלחו בידו. ומלשון (נחמיה ד' י"ז) בשלח יעבורו. שפירושו חרב. וכאשר נולד נח, אבד מתושלח כח החרב, ונתרבו הקליפות, ונתגברו במאד מאד. ולכן נתיירא למך אביו, לקרא שם בנו בעת לידתו, כי כל מאי דאתגליא, שלים עליה עינא בישא. והמתין עד שהגדיל, ואח"כ קרא את שמו נח. לא נמצא עוד תשלום דרוש זה. (ע"כ מזולתו):
סימן ו':
ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם וגו':

נראה, לפי ששת היה ראוי לחיות כאביו, תתק"ל שנה, גם דע, כי זה נאמר על מרע"ה, שחיה ק"ך שנה, והוא כמספר צירופי שם אלהי"ם, שהם ק"ך צירופים כנודע. גם ארבעה פעמים אלהי"ם, הם בגימטריא שמ"ד, וע"ה הם שמ"ה, בגימטריא משה. והנה הק"ך צירופים הנזכרים, שלשים צירופים לכל אלהים, מאלו הארבעה אלהים הנזכר, הרי ק"ך. גם נודע כי בינה עילאה, נקראת אות סמ"ך, כנודע בריש פרשת תרומה, בענין אפריון ואפרסמון. והנה סמ"ך במלואה, בגימטריא ק"ך, כי משה זכה לבינה כנודע:

ודע, כי נח היה משה, ולא רצה להתפלל על בני דורו, כמ"ש חז"ל על פסוק (ישעי' נ"ד ט') כי מי נח זאת לי וגו'. כי הוא גרם שיבאו מי המבול, ולכן נקראו על שמו מי נח. ואמנם אעפ"י שלא התפלל עליהם, עכ"ז בזכותו נתלה להם ק"ך שנה, אולי יחזרו בתשובה כמנין שנותיו של מרע"ה. וזש"ה, בשגם הוא בשר, והיו ימיו ק"ך שנה. ובשגם זה הבל, וזה משה, כנודע:

וע"כ משה תקן אשר עוות נח, וחזר להתפלל עליהם, באמרו ואם אין מחני נא. ונקט מחני, מלשון מחוי, הנזכר במבול, וימח את כל היקום. וכל ימיו היו בתפלה על הדור, לתקן אשר עוות בתחלה. ולכן תמצא כי בדור המבול כתיב, (תהלים כ"ט י') יהו"ה למבול ישב, פירוש ישב, נתעכב מלהביא את המבול, עד ק"ך שנה, בזכות משה שהוא הבל, הנרמז בס"ת יהו"ה למבו"ל יש"ב. וישב ה' מלך לעולם, פירוש, כי אחר כך כשהביא המבול, היה בשם אלהים, ולא התנהג עמהם במדת רחמים, שהוא שם ההוי"ה ישב ונתעכב, ולא הנהיג אז העולם, על שהוא רחמים, אלא במדת הדין:

גם ר"ת יהו"ה למבול ישב, הוא יל"י, והוא שם קדוש השני משם ע"ב, והוא כנגד מזל שור, השני שבשנים עשר מזלות, ואנשי דור המדבר פגמו בזה השם הקדוש, ועשו עגל מזל שור, ואמרו לו עלה שור עלה שור, כמ"ש חז"ל ולכן נרמז בפסוק (ישעי' א' ג') ידע שור קונהו וגו' 'ישראל לא 'ידע, ר"ת יל"י. 'עמי 'לא 'התבונן, ר"ת עלה:

הגהה א"ש, עוד נתבאר אצלנו במקומו, בספר עץ הדעת טוב, ביאור פסוק זה, ודרוש זה באורך, ע"ש:

פרשת נח

ויולד נח שלשה בנים את שם וגו':

ענין זה יובן, במ"ש בפרשת וישב, בענין חלומות שר המשקים ושר האופים, איך יוסף הוא בחי' יסוד דזעיר. ויש בו בחי' רבות לשם הזה, ואחד מהם הוא, כי יוסף בגימטריא ג"פ ב"ן. והנה נח גם הוא איש צדיק בבחי' היסוד, כמו יוסף הצדיק. ולכן היו לו ג' בנים,

וכמו שהוא עצמו כלול מג' בנים, לכן הוליד כדמותו ג' בנים. והנה הם כנגד הקוים, ימין, ושמאל, ואמצע, שהם נה"י דזעיר, אשר שלשתם כלולים ביסוד. והנה ג' קוים, הם ג' ווי"ן, שהם בגימטריא ח"י, ולכן היסוד נקרא ח"י כנודע. וכשמתחברים שלשתם ביסוד, נעשים אות ש כלולה מג' ווי"ן. ונמצא שיש בהם ב' בחי' ג' ווי"ן, שהם ח"י, ובחי' התחברותם שהם ש. וב' הבחי' הנזכר, הם נקרא שיח. כנז"ל בפסוק וכל שיח השדה, וע"ש היטב. ולכן בג' בניו, שהם, שם, חם, יפת, שהם כנגד ג' ווי"ן אלו, אשר מתחברות בו, לכן ר"ת שלהם, הם שח"י, כנזכר שם:

סימן ז':

וימח את כל היקום וגו':

כבר ארז"ל, כי קין היה תלוי ברפיון, ונמח בדור המבול, וזה נרמז במלת היקום, שהוא בגימטריא קין עם הכולל:

ואת לוט בן הרן וגו':

דע, כי בר"ת נרמז ג"כ הבל למפרע, כי גם הוא היה מסוד הבל. והנה אח"כ נתגלגל הרן באהרן הכהן, כמו שיתבאר במקומו בע"ה. ולפי שהוא מת בתחלה על פני תרח אביו, גם בניו נדב ואביהו מתו על פני אהרן אביהם. עכמ"כ:

ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם ואת נחור ואת הרן:

דע, כי כאן נרמז מה שנתגלגל מהם, ותבין ג"כ למה הנו"ן של בחרן הפוכה. ופסוק (שמות ל"ב ה') ויבן מזבח לפניו, שהבין מהזבוח לפניו, דהיינו חור. ואהרן בו ניצוץ אברהם, והמשכיל יבין:

פרשת לך לך

סימן י"ב:

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו':

כבר נתבאר אצלינו, בדרוש הנוקבא, כמה בחי' היו בה, משנברא העולם, ועד חרבן בית שני. ואיך היו הזווגים של זו"ן בכל זמן וזמן וע"ש. והנה עתה נבאר, אם היה זווג לזעיר עם נוקביה קודם זמן האבות, או בזמנם. דע, כי קודם שנולד אברהם, לא היה זיווג אל זעיר עם נוקביה, לפי שעדיין בזמנים ההם, היה ז"א בן ו"ק, הנקרא זמן היניקה, ולא נכנסו בו המוחין דגדלות. ונודע, כי אין טיפת מ"ד נמשכת, אלא מן המוחין, ולכן לא היה אז זווג לזו"ן. וכאשר נולד אברהם, התחיל למעלה התעוררות זווג עליון, ולכן נקרא שמו אברם, הרומז אל זווג יסוד דזעיר הנקרא אבר. עם יסוד דנוקביה הנקרא ם סתומה,

ושניהם נקראים אברם. אבל עדיין לא נעשה הזווג העליון בפועל, עד שהלך אברם לארץ ישראל, ועל ידו נעשה אז הזווג העליון. וז"ש לו הקב"ה, לך לך מארצך וממולדתך וגו', כדי שיתקן על ידו זו"ן ויזדווגו יחד. וז"ש לך לך מארצך וגו', ואעשך לגוי גדול, כי בלכתו לארץ ישראל, יוגדל ז"א על ידו, ויהיה גדול בבחי' מוחין, ויוכל להזדווג עם נוקביה:

ונמצא, כי טרם שבאו המוחין בז"א, לא היתה נגלית בחי' לאה, כי לאה אינה יוצאה אלא מהארת המוחין כנודע, ולכן לא נגלית רק רחל, הנקראת ארץ תחתונה. וזה אומרו, לך לך מארצך וגו', שהיא רחל. ולהיות כי עלית אברהם הוא בקו ימין, כמו שיתבאר, ולכן נאמר בו לך לך מארצך, שהיא ספירת הנצח, בסיום הקו, ושם הוא קרוב אל המלכות הנקראת ארצך, ויעלה עד ספירת החסד, הנקרא מולדתך. לפי שכל טיפת ההולדה, היא מן החסד, דגניז בפום אמה כנודע:

ואח"כ תעלה עוד ממולדתך שהוא חסד, אל החכמה הנקראת בית אביך, כי חכמה נקראת אב לאברהם, הנקרא חסד. ואחרי שכבר נעשה מוח החכמה דזעיר, אז תלך משם אל הארץ אשר אראך, היא לאה, ארץ העליונה, שאז תתראה ותתגלה, משא"כ קודם כניסת המוחין כנזכר:

אמנם צריך שתדע, כי כמו שביארנו בשער התפלות, כי הזווג הנעשה בראשי חדשים, הוא בבחי' הנצח בלבד. והנעשה בר"ה, הוא בבחי' הגבורה לבד. וכן בכל י"ט וי"ט, חלוק כל אחד מחבירו. והנה גם עתה בימי ג' האבות, היה כן. כי בזמן אברהם, עיקר הגדלת המוחין, היה במוח החכמה, הקרוב אל החסד, שהוא אברהם. וכל הזווג הנעשה בימיו, היה בבחינת החסד בלבד. וזה אומרו, ואעשך לגוי גדול, כי לך לבדך, שאתה ספירת החסד, אעשך לגוי גדול, כי ההגדלה היא עתה בקו ימין בלבד. ואחר כך בזמן יצחק, נגדל מוח הבינה, שהיא בקו שמאל, קרוב אל הגבורה הנקרא יצחק, ולכן כל הזווגים שבזמנו היו בבחי' הגבורה. ואח"כ בזמן יעקב, נתקן מוח הדעת, ואז נגמרו ונגדלו הג' מוחין, והיתה הולדה וזווג גמור. וז"ס מ"ש חז"ל כי היתה מטתו שלימה, כי הזווג הנעשה בימיו, היה שלם בג' המוחין:

והנה סיבת תוספת אות ה' באברהם, וגם טעם למה לא נתוספה ביצחק ויעקב. הטעם הוא כי ענין תוספת ה' זו, היא לשתי סיבות, האחד היא, כיון שבתחלה לא היו מוחין בז"א, ונודע כי הם מתלבשים בנה"י דאימא, הנקרא ה' עילאה ולכן חסר ממנו אות ה', ולא היו בו רק אבר מ', שהוא שתי היסודות הנזכרים, בלי זווג, ואחר שנגדלו המוחין על ידו, ניתוסף בו אות ה' עילאה כנזכר. והב' הוא, כי טיפת הזווג היא מן החסדים הבאים מן מוח הדעת, וכאשר הגדילו המוחין, וירש מוח הדעת, אז נתנו בו הה' חסדים

של טיפת הזיווג, והם סוד תוספת אות ה' הנזכר, והרי נתבאר, טעם תוספת אות ה', לשתי סיבות:

ואמנם בזה יובן, למה לא ניתוספה ביצחק ויעקב, אבל לפי שהעיקר נקרא על שם ההתחלה, וכבר נרמזה בו אות ה', המורה על הזווג, ולכן אין צריך לרמוז אותה גם ביצחק ויעקב. ועוד טעם אחר, כי ידוע שאברהם שהוא החסד, נקרא יומם, לפי דאזיל עם כלהו יומין, והוא המוליך ה' חסדים, עד פומא דאמה, ולכן נרמז בו אות ה', שהם ה' חסדים, ולא ביצחק ויעקב:

ונבאר ג"כ שמה של שרה אשתו. כי הנה היא בחי' הנקבה, הנקרא אלהים, ונודע כי אלהים ביודי"ן בבחי' הפנים, הוא בגימטריא ש' של שרה. והאחוריים הפשוטים של אלהים, הם בגי' ר' דשרה. וכללות ה' אותיות של אלהים, הם ה' דשרה. ולכן כשנתקנה, והיתה ראויה אל הזווג, נקראת שרה, וילדה את יצחק:

ונחזור לבאר, ענין שמות, אברהם, יצחק, ויעקב, ויוסף. כי כלם נקשרים. דע, כי אברהם הוא בחי' החסד, הנקרא אל, בסוד (תהלים נ"ב ג') חסד א"ל כל היום כנודע. והנה באנפין עילאין דא"א, יש בהם ח' שמות של א"ל, וכלם נכללים באברהם, שהוא בגימטריא רמ"ח, כמנין ח' שמות א"ל הנזכר. וזה פרטם, נודע, כי בחי' תיקון הא' שבי"ג תיקוני דיקנא, נקרא א"ל, בסוד (שמות ל"ד ו') אל רחום וחנון וגו'. ובסוד (סוף מיכה) מי אל כמוך, כמבואר אצלינו בי"ג מדות ויעבר, שבתפלת שחרית דחול. והיא סוד פאה עליונה שבזקן, והם שתי פאות, אחת מימין, ואחת משמאל, הרי הם ב' שמות א"ל. ונודע, כי בכל פאה מהם, נכללו ג' שמות א"ל, שהם תלת עלמין, היוצאים מן התיקון ההוא, כמבואר אצלנו באדרת נשא. והם, אל שד"י, דבריאה. וא"ל יהו"ה, דיצירה. וא"ל אדנ"י, דעשיה. והרי הם ששה שמות א"ל, בשתי הפאות. ועוד יש שתי שמות אל, בתיקון הז', שהוא תרין תפוחין, תרין אנפין קדישין, כמ"ש אצלינו, כי לכן הם ש"ע נהורין באנפין דאריך, כנגד ב' שמות א"ל במילוייהם אשר שם. והרי נשלמו ח' שמות א"ל, שהם בגימטריא אברהם. ובפרשת חיי שרה, בענין קע"ה ימי שני חיי אברהם, נתבאר זה באורך:

והנה שם יצחק, הוא בגימטריא ח' הויו"ת, והם בחי' ח' גבורות הנכללות ביצחק, וכל גבורה מהם היא הוי"ה אחת. וזה עניינם, נודע, כי ה' גבורות הם, והם ה' הויו"ת, שהם בגימטריא ק"ל. כי כמו שיש ה' חסדים, מבחי' אברהם. כן יש ה' גבורות, מבחי' יצחק. ועוד יש ג' בחי' גבורות ביסוד, והם ג' גבורות הנמתקות עם ג' החסדים המגולים, כמו שנתבאר בענין יוסף. ונודע, כי יצחק הוא ק"צ ח"י, שהוא היסוד. והרי נתבארו ח'

גבורות, שהם ח' הויו"ת, כמנין יצחק. גם יתבארו בחי' ח' גבורות אלו, בפ' וירא, בפסוק ביום הגמל את יצחק, וע"ש היטב:

ונבאר עתה שם יוסף, כי הוא נקשר עם יצחק כנזכר, וכבר נתבאר ענינו, בפרשת וישב, בענין החלומות של שר המשקים והאופים וע"ש. ואמנם יוסף הוא בגימטריא ששה הויו"ת. וזה עניינם, הנה נתבאר אצלינו בכמה מקומות, גם במצות המילה בפרשת לך לך, נתבאר באורך ענין זה, כי הנה אעפ"י שהה' חסדים מתפשטים בגופא דז"א, מחסד עד הוד, עכ"ז הארת כל הה' חסדים נכללת ביסוד, והנה גם הה' גבורות יורדים ביסוד כנודע. האמנם אעפ"י שיורדים כל הה' חסדים וה' גבורות, עכ"ז עיקרם הוא ג' חסדים המגולים, דת"ת ונו"ה כנודע. והנה ג' גבורות, מתמתקות ע"י אלו הג' חסדים המגולים אשר שם. ואעפ"י שאלו הה' גבורות כלם, ניתנים אל הנקבה בדעת שבה כנודע. וכן הה' חסדים, כלם ניתנים בעת הזווג אל הנקבה, בסוד טיפת מ"ד. עכ"ז, להיותם אורות מגולים, נשאר שרשם והארתם ביסוד, ואלו הם ששה הויו"ת הנזכרים, שהם ג' הויו"ת דחסדים, וג' דגבורות, והם בגי' יוסף:

ובזה תבין, איך היסוד נקרא מכריע ב', והוא לסיבה הנזכר, כי בו נכללים ג' חסדים וג' גבורות, ונכללים יחד ונמתקים. גם בזה יתבאר לך טעם, למה הספירה הזאת נקראת יסוד. והענין הוא זה כי ספירה זו נטיל לשמאלא בסוד ק"ץ ח"י, שהוא היסוד, הנוטה אל יצחק שהוא שמאלא, והנה ג' גבורות אלו הנשארים בו, הם ג' הויו"ת, והם בגימטריא ע"ח, ועם מספרם שהם ג', הרי פ"א כמנין יסוד ע"ה. עוד יש טעם אחר, למה נקרא יסוד, והוא, כי נודע מ"ש בס"ה בר"מ בפרשת יתרו דף צ"ב ע"א, בפסוק זכור את יום השבת. בענין הנהו ז' שמהן, דאתקריאו שבעה מרגליאן, כי סוד השבת נקרא י"ה אדנ"י, ונודע ג"כ, כי השבת הוא ביסוד, הנקרא שביעי ולכן היסוד הוא בגימטריא י"ה אדנ"י, והם כנגד שתי בחי' שבו, שהם, היסוד, והעטרה שבו. והנה היסוד נקרא י"ה. והעטרה נקרא אדני. והנה היסוד של לאה ושל רחל, הם שתי ממין סתומות, ושניהם בגימטריא יסוד, לרמוז כי הוא מזדווג עם שתי יסודות דרחל ולאה:

ואחר שביארנו שמות יצחק ויוסף, איך שניהם בבחי' הגבורות, נבאר עתה ענין שני שמות אלו בהתחברם, איך כוללים כל הגבורות, והוא, כי תכלית כל הדינים הם רפ"ח ניצוצין, אשר נתקנו ע"י ל"ב אלהים, שהם דינים אחרים, כנודע, וכלם בגימטריא ש"ך ניצוצין. והנה יצחק ויסוד, הם בגימטריא רפ"ח. וגם זה נתבאר לקמן בפרשת וירא, בפסוק ביום הגמל את יצחק וע"ש. והנה שם יעקב, הוא בגימטריא ז' הויות, והם בחי' ז' מוחין שכוללם ז"א, והם ז' הויו"ת. וכבר נתבאר עניינם, בפרשת ויצא יעקב מבאר שבע,

איך ז' מוחין ההם נקרא באר שבע, וע"ש. עוד יש בז"א ג' מוחין דקטנות הנקרא אלהים, הנרמזים במלת וילך חרנה, כמבואר שם איך אלהים דיודי"ן בלאה, ואלהים דההי"ן שהוא השלישי הוא ברחל, ואלהים האמצעי דאלפי"ן, הוא ביעקב הכולל שתיהם, שתי נשיו. ולכן נקרא יעקב, י' עקב, כי עקב הוא בגימטריא ב' שמות אלהים, דלאה ורחל, ובהם עשר אותיות, כמנין י' של יעקב, לרמוז כי בו כלולות שתיהם. ונחזור לכללות ג' שמות, אברהם, יצחק, ויעקב. כי הנה יעקב מכריע ביניהם, ולכן נוטל כפלים מהם. כיצד, הרי שאברהם יש בו מספר יעקב, ועוד שם אדנ"י, ושניהם בגימטריא אברהם. גם יצחק יש בו מספר יעקב, ועוד שם יהו"ה, ושניהם בגימטריא יצחק. נמצא, כי אברהם לקח שם אדנ"י יותר מחשבון יעקב, ויצחק לקח שם הוי"ה יותר מחשבון יעקב. ואמנם לקח יעקב כפלים מהם, שהם ב' שמות הוי"ה, וב' שמות אדני, והם בגימטריא יעקב:

ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן:

הנה נודע מה שנתבאר אצלינו, בסוד נחר גרוני, כי ז"א בימי קטנותו, יש לו ג' מוחין של שמות אלהים. ונודע, כי שרש ג' מוחין, הם ג' אותיות יה"ו. ולכן אף מוחין דקטנות, נרמזים בג' אותיות אלו, והוא, כי להיות שם זה במוחין דז"א, אשר ההוי"ה הכוללת אותו היא הוי"ה דמלוי אלפי"ן כנודע. נמצא, כי שם הנזכר, הוא במלוי אלפי"ן, העולה בגימטריא טל. והנה ג' אלהים של המוחין, דמלוי יודי"ן ואלפי"ן וההי"ן, יש בהם י"ג אותיות בכל אחד מהם, שהם ט"ל אותיות, כמנין יה"ו במלוי אלפי"ן:

וכאשר נגדל זעיר, יש לו ג' מוחין דגדלות, שהם ג' הויו"ת, דמלוי ע"ב ס"ג מ"ה כנודע, ואז יורדים ג' מוחין דקטנות, שהם ג"פ אלהים, עד הגרון שלו, ולכן גרו"ן בגימטריא ג"פ אלהים פשוטים. ולהיותם דינים, לזה אמר נחר גרוני, לשון חרי אף. ולכן גם נח"ר, בגימטריא ג"פ אלהים, והם עצמם אותיות חרן:

ובהתפשט ג' המוחין דגדלות בגופא דזעיר כנודע, הנה הם יורדים דרך הגרון, הנקרא חר"ן כנזכר, ומתחברים עם ג' אלהים אשר שם, ונעשים ג' יחודים של יב"ק, שהם ג"פ הוי"ה אלהים. ולכן נקרא הגרון מעבר יב"ק, כמו שיתבאר במקומו:

והנה אברהם הוא החסד, הכלול מה' חסדים המתפשטים בגוף. והוא עובר ויוצא דרך הגרון למטה, להתפשט כנזכר, ובפרט במה שידעת, כי הגרון הוא בחי' הבינה, אשר שם ירדו ג' מוחין דקטנות מן בחי' המוחין, שהם חכמה, ותכף אחריה מתפשט זרוע הימין, הוא אברהם, וזהו אומרו בצאתו מחרן:

אבל היותו בן ע"ה שנה, הוא בחינת הג' אלהים, שבהם ט"ל אותיות. והג' הויו"ת, שבהם שלשים אותיות, הרי ס"ט. ומספר ג' הויו"ת וג' אלהים הם ששה, ועם ס"ט, הרי ע"ה. נמצא, כי בצאתו מחרן, לוקח הארת ע"ה שנה הנזכר, ועובר דרך שלהם:

עוד ירצה קרוב אל הנזכר, כמש"ה ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, כי כבר נתבאר אצלינו, כי הגרון דז"א נעשה מג' מוחין דקטנות דאלהים, שירדו בזמן הגדלות למטה עד הגרון. ולכן בגימטריא ג' שמות אלהים הוא גרו"ן. גם הם בגימטריא חר"ן, כי כל אלהים דקטנות, הוא דינא קשיא וחרון אף, וז"ס נחר גרוני. והנה אברהם הוא זרוע ימין הנקרא חסד, ויוצא מן הגרון שהיא בינה, וזהו בצאתו מחרן. ולפי ששם בגרון בצאת אברהם מתוכו נתחלף שם אלהים אשר שם, באותיות אכדט"ם, שהוא בגימטריא ע"ה עם הכולל, לזה אמר הכתוב ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן:

ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם:

(מזולתו) הנה נבאר עתה ענין אברהם, דע, כי אברהם הוצרך ראשית כל למסור נפשו על קדוש ה' באור כשדים, כדי לגרום לעשות הזיווג העליון של או"א, כדי שיתוקנו זו"ן בבחי' עיבור באו"א, הנקרא עיבור א' דתלת כלילן בתלת, כנודע. ולכן אחר שהושלך באור כשדים, וגרם הזיווג העליון דאו"א, אח"כ גרם העיבור של זו"ן גו אימא. וז"ס מ"ש אח"כ, ויעבור אברם בארץ, והנה מלת ויעבר, הם אותיות עיבור, ולכן אז עדיין היה שמו אברם, ר"ל אב"ר מ' סתומה. ואחר שנתיישב בארץ, אז גרם עיבור ב' של זו"ן, ולכן נקרא אברהם בתוספת ה', שהם חמשה חסדים של גדלות עיבור שני דז"א כנודע. וז"ס משז"ל, בהבראם, בה' בראם, שהם סוד הה' חסדים, שהם היסוד של בריאת כל העולמות וקיומם. גם אמרו בהבראם, באברהם, והכל אחד:

ואמנם הה' גבורות, נתנו לשרה אשתו, ולכן נקראה שרי, לפי שהגבורות הם דינים, והם בחי' שם אלהים, אשר במלויו ביודי"ן בבחי' פנים, בגימטריא ש'. והאחוריים הפשוטים שלו, הם בגימטריא ר'. ואם תכלול ה' אותיותיו בבחי' פנים, וה' אותיותיו בבחי' אחור, יהיה הכל שר"י. והנה אברהם שהיא בבחי' החסדים, היה ממתק את הגבורות, שהם שרי אשתו:

וז"ס (בראשית י"ב ה') ואת הנפש אשר עשו בחרן, שאברהם היה מגייר האנשים, ושרי מגיירת את הנשים, שהם חו"ג, זכרים ונקבות. וזש"ה, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם, שהם הה' חסדים הנכללים באברהם, שהוא ג"כ אותיות בהבראם, כי הוא קיום תולדות שמים וארץ. וזה, ע"י שהמתיק הגבורות הנקרא אלהים, ע"י החסדים הנקראים ה', והמתיקם ע"י ששתפם יחד, וזש"ה (שם ב' ד') ביום עשות ה'

אלהים ארץ ושמים. ולפי ששרה היתה בחי' הה' גבורות, לכן כתיב (שם י"ח י"ח) ולשרה בן, כי יצחק שהיה בן שלה מבחי' הגבורות, נתדמה אל שרה אמו, ותלאו הקב"ה בה, ולא באברהם אביו. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ד:

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו':

הנה נודע, כי הנה המלכים שמלכו בארץ אדום ומתו, היה עניינם, בא"א, ואו"א, וזו"ן. וכלם הם מבחי' הנקבה, הנקרא מלכות. ולכן נקראים מלכים, על שמה. ונודע כי המלכות היא הוי"ה דב"ן דמלוי ההי"ן. ונמצא, שאף על פי שז' מלכים הם דמיתו, אינם אלא תשעה, והם כנגד ט' אותיות שיש בהוי"ה דב"ן דההי"ן, ונודע, כי הסיגים והקליפות, נתבררו מתוך אלה המלכים, ולכן כנגדם הם ט' מלכים אחרים, שהם קליפות גמורות, וסיגים של ט' מלכים הנזכרים הקדושים. ואלו הם בחי' אלו המלכים, אמרפל וחבריו, ומלכי סדום וחבריו, ולכן נתחלקו לשתי בחינות, כי ארבע המלכים אמרפל וחבריו, הם סיגי ארבע אותיות השרשיות של ההוי"ה הנזכר. וה' מלכי סדום ועמורה וכו', הם הסיגים של חמשה אותיות של מלוי ההוי"ה הנזכר, שהיא של ב"ן דההי"ן. וזה סוד אומרו, ארבעה מלכים את החמשה:

וענין מלחמה זו, וגם למה היתה עתה, יובן במ"ש חז"ל כי כונתם היתה, לשבות את אברהם עצמו, כי בקחתו את לוט בן אחיו, יבא אברהם להצילו, וישבו אותו גם כן. וכפי הסוד ענינו הוא זה, כי הנה נתבאר אצלינו בשער רוה"ק, ענין לוט וגם אברהם מה ענינם וע"ש. והדבר בקיצור הוא, כי אברהם הוא סוד אור החסדים שבזעיר, הנקרא הוי"ה דאלפי"ן, העולה מ"ה. ולוט הוא עומד כנגד אחוריים דז"א, והוא הקליפה היונקת מן אחוריים שלו, ולכן גם הוא בגימטריא מ"ה, כמנין לו"ט. ולוט תרגום דארור, שהיא הקליפה. ולכן היה קרובו של אברהם, ויונק ממנו, ותמיד הולכים יחד, כמו שאמר הכתוב, וילך אתו לוט, כנדרש בספר הזהר. שהיא בחי' הקליפה והיצה"ר שיש באדם. ובהיות אברהם בחוצה לארץ, לא נעשה זיווג עליון דזו"ן, כנז"ל בפרשה לך לך מארצך וממולדתך ולכן היתה הקליפה דבוקה בקדושה ויונקת ממנה, כי אז היה הזעיר בסוד הקטנות דמוחין דאלהים, והיו המלכים והקליפות הנזכר כולם יונקים השפע שלהם, ואין מלחמה ביניהם. וכאשר הלך אברהם לא"י, שהוא לעורר הזיווג עליון של זו"ן, הנקרא ארץ כנז"ל, אז נכנסו המוחין דגדלות, ונפרד לוט שהוא הקליפה מעל אברהם. בסוד (בראשית י"ג ט') הפרד נא מעלי, ולא אמר ממני, אלא מעלי, כי ממש היה דבוק באחורי זעיר כנזכר, וכאלו ח"ו משא כבד היה טעון באחוריו. ואז כתיב, (שם י"ג י"א)

ויפרדו איש מעל אחיו, ולא כתיב מאחיו, אלא מעל כנזכר, ואז נחסר שפע הקליפה והמלכים הנזכר, ולכן נלחמו זה עם זה, כמו שנבאר:

והענין הוא, דע, כי ט' מלכים האלו, בזמן אברהם, התחילו לתקן בסוד התיקון, שהוא לעשות להם בחי' פרצוף וכלים, להלביש את האורות שלהם, כנודע אצלינו בענין תיקון המלכים. אמנם עדיין אז לא נתקנו כולם, רק ד' מלכים השרשיים, שהם כנגד ד' אותיות השרשיות דשם ב"ן, אבל הה' מלכים שבבחי' ה' אותיות המלוי, לא היה להם תיקון עדיין, ובהיות השפע נמשך אליהם, היה שלום ביניהם. וכשחסר להם השפע, רצו אלו הה' המלכים להתגבר, ולעלות למעלה ממדרגת ד' מלכים, כדי להתקרב אל הקדושה, ולקחת שפע משם. ואף על פי שהם ענפים שלהם, מרדו בהם, לפי שהארבעה מלכים שהיו בבחי' תיקון והלבשת הכלים אל אורותיהם, אינם יכולים לעלות למעלה ממדרגתם, אבל אלו החמשה מלכים, שהיו בלתי תיקון, מופשטים מן המלבושים, יש להם כח לעלות למעלה ממדרגת האחרים. ולכן מרדו החמשה מלכים, עם היותם ענפים, ונתגברו על הארבעה מלכים השרשיים. אבל עכ"ז, להיותם בחי' השרשים, גברה ידם עליהם, והכניעום תחתם. ולהיות כי כל קטטה זו היתה, מחסרון השפע שלהם, לכן (בראשית י"ד י"ב) ויקחו את לוט ואת רכושו, שהיא הבחי' היותר סמוכה אל אברהם, שהוא ז"א כנז"ל. וע"י ששבו אותו, יקח הוא שפע מאברהם, ויקחו הם שפעם ממנו.

וזהו כוונת דברי חז"ל שאמרו, שרצו המלכים לשבות גם את אברהם, והבן זה היטב:

ואחר שביארנו המשך ספור מלחמותם, נחזור לבאר שמות אלו המלכים ומדינותיהם. הנה נתבאר, כי אלו המלכים הם הסיגים והקליפות דט' מלכים, שהם ט' אותיות ב"ן, והסיגים נקראים מות כנודע. ולכן כנגדם הם ד' מיתות בית דין, נמשכים מן ד' מלכים השרשיים, שהם, אמרפל, אריוך, כדרלעומר וכו'. והם, סקילה, שריפה, הרג, וחנק. וכנגדם ד' מיתות אחרות, והם, כרת, ומיתה בידי שמים, ומלקות שהיא תמורת הכרת, בסוד כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן:

הגהה - א"ש, לא נזכר זולתי ג', והם, כרת, ומיתה בידי שמים, ומלקות. ואולי הד', היא מיתה של כל אדם כנלע"ד:

והנה אמרפל, הוא נמרוד, ונקרא אמרפל, שאמר והפיל לאברהם אע"ה בכבשן האש, כדי לשרפו. והרי בו סוד מיתת השריפה. גם בו בחינת כרת, שהוא בגימטריא שנער. וזש"ה, ויהי בימי אמרפל מלך שנער. ודע, כי הכרת הוא בקליפה א' שבעשר קליפין, כנזכר בתיקונין, כי היא תמורת הכתר, ונקרא כרת. וז"ס כתריא"ל. ונלע"ד, כי אליבא

דר"ש דקאמר בגמרא כי שרפה חמורה מכל מיתות ב"ד. ולכן שניהם, שריפה, וכרת, הם באמרפל הגדול שבכולם:

ואחריו אריוך, כנגד בינה, אות ה' ראשונה של הוי"ה דב"ן. ונודע כי הבינה, דינין מתערין מינה, ונקראת אהי"ה. ושתיהם נרמזו בו, כי אות ראשונה ואחרונה של אריוך, הם אך, בגי' אהי"ה, ובתוכם נכללת הגבורה, שהיא בגימטריא ג' אותיות רי"ו שביניהם:

גם אריוך, הוא בגימטריא ור"ב כ"ח עם הכולל, שהוא כנגד הבינה. וזה סוד תרין אמוראין שבתלמוד, רב ושמואל, כי שמואל נקרא אריוך, כנודע בגמרא לפי שהוא מן בינה, הנקראת ורב כח. אבל רב הוא בז"א, בסוד ע"ב ק"ל, שהם בגימטריא ר"ב. והם אחוריים הפשוטים והמלאים במילוי אלפי"ן, ולכן נשתנו שמותם, כי רב היה שמו אבא אריכא, ונקרא רב לטעם הנזכר. ושמואל נקרא גם הוא אריוך לטעם הנז', ולסיבה זו הלכה כשמואל בדיני, לגבי רב, כי הוא בסוד הדינים העליונים שבבינה. גם ז"ס, שהיה אומר שמואל אי איישר חילי אבטליניה, כי הנה הוא סוד ורב כח כנזכר. ואלסר הוא אלהים דמלוי אלפי"ן, שהוא בגימטריא אלסר:

כדרלעומר, אותיות כד"ר, הם אותיות דרך, והוא בגימטריא ב"פ יב"ק, שיש בקדושה כנודע. ולעמר, בגימטריא ש"ם, שהוא שם הוי"ה כ"ו, ושם שד"י. ונמצא, כי חבור כדרלעמר, בגימטרי' ש"ם דר"ך. והנה כנגדו נאמר בקדושה, (תהלים נ' כ"ג) ושם דר"ך אראנו בישע אלהי"ם. עולם, בגימטריא אהי"ה דההי"ן, עם הכולל:

ותדע"ל, הוא ע"ת ד"ל. וע"ת הוא בחי' ע"ב ק"ל דהוי"ה דאלפי"ן, אחוריים הפשוטים והמלאים, ובחינת הוי"ה דב"ן דפנים, וע"ב קד"ם שהוא שתי אחוריים שלה הפשוטים והמלאים. וד"ל, הוא כנגד שם בוכ"ו, כמבואר אצלינו בברכת אבות, במלת מלך עוזר ומושיע ומגן וכו'. גם הוא סוד ד"ל אותיות שיש בשם אדנ"י במלוי מלואה:

ושמות ה' מלכים האחרים הם אלו, בר"ע, אותיות רע"ב. ובזה יתבאר ענין הרעב ושבע, דע כי בהיות הוי"ה ואלהי"ם בבחי' אב"א, אז רעב בא לעולם. כי הנה אחוריים דאלהים הם בגימטריא ר' של רעב, ואחוריים דהוי"ה הם ע"ב דרע"ב. ובהיותם פב"פ, ושניהם במלוי העליון שהיא דיודי"ן, אז הוא שב"ע, כי פנים דאלהים דיודי"ן, הם בגימטריא ש' של שב"ע. ופנים דהוי"ה דיודי"ן, הם בגימטריא ע"ב של שב"ע:

וסדם חסר ו', והוא בגימטריא ב' שמות דב"ן שיש בקדושה. ברש"ע, בו נרמז אותיות בר"ע, שהם אחוריים הפשוטים דאלהי"ם דהוי"ה כנזכר, שהם ע"ב דרע'. ועוד נוסף עליהם שם אלהים דיודי"ן שהוא בגימטריא ש', לרמוז כי זה יותר רע מברע, כי בו כי בחי'

אלהי"ם פנים ואחור, וגם האחור של ההוי"ה. שנאב, הם סוד שנ"ד ימי הלבנה, שהם תחת רשות ממשלת מלך הזה. (הגהה - א"ש, ע"ה של שנאב):

שמאבר נחלק לשנים, ש"ם בגימטריא שד"י והוי"ה. ואב"ר, הם שני יחודים הוי"ה ואלהי"ם, והוי"ה ואדנ"י. ומלך בלע היא צוער. דע, כי הנה נתבאר אצלינו בהרבה מקומות, וגם בענין ספירת העומר, כי אלו המלכים, כל אחד מהם נקרא אדם, בסוד מלכי אדום. והנה המלך האחרון שבכולם, הוא מלך בלע והוא בחינת המלכות של אלה תשעה המלכים, ולכן אין בו בחי' אדם, רק ששה עשר כמנין הי"א, וז"ש היא צוער, כי אין לה רק כמספר הי"א, ולכן נקרא צוער, כי היא צעירה וקטנה מכולם. וכנגדם במלכות שבקדושה, כתיב (בראשית ה"י ט') אי"ה שרה אשתך, ורמזו לו המלאכים, כי על ידי ששה עשר אלו שבמלכות כמנין אי"ה, תזכה להיות לה בנים:

ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו וגו':

הנה כפי הראוי, הי"ל ויקחו את לוט בן אחי אברם ואת רכושו. אבל כתיב ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם, לרמוז, אל חיבור ג' אותיות, שבר"ת 'רכושו 'בן 'אחי, והם אותיות רב"א. והענין הוא, כי הנה נתבאר לעיל כי לוט, היא הקליפה הדבוקה כנגד אחוריים דז"א, ועל ידי חטאו של אדם, נפלו הנשמות בתוך הקליפות. כנזכר בפרשה בראשית. והנה בתוך קליפות לוט, נתערבו ב' פרדות טובות, רות, ונעמה העמונית, כנזכר במאמרי חז"ל. ובכל נשמה מאלו השנים, כלולים כמה וכמה נשמות, עד סוף כל הדורות. הלא תראה, כי כל זרע מלכות בית דוד יצאו מהם, וכמו שיתבאר במקומו. גם נתבאר בשער הגלגולים, כי רבא האמורא חבירו של אביי, היה נכלל בנשמת נעמה העמונית. והנה כששבו המלכים את לוט, עדיין לא הוברר ממנו שני הפרדות שיצאו ממנו, כאשר שכב אחר כך את בנותיו כנודע, ועדיין היו כלולים בו, וגם נשמת רבא עמהם. ולכן נרמז הוא בר"ת 'רכושו 'בן 'אחי, כנזכר בענין לקיחתם את לוט. גם נרמז רבא, בג' אותיות אבר"ם הראשונות, וז"ש בן אחי אברם. עוד חזר להזכירו בר"ת, (בראשית י"ד כ"ד) 'בלעדי 'רק 'אשר אכלו הנערים:

ומלכי צדק מלך שלם הוציא וגו':

(מזולתו) ר"ת 'מלך 'שלם 'הוציא מש"ה. וכבר הודעתיך, כי שם בן נח, הוא מלכי צדק, והוא אחד מגלגולי הבל בן אדם, כמ"ש בספר התיקונין גם ידעת, כי הבל זה משה:

סימן ט"ו:

אחר הדברים האלה וגו', אנכי מגן לך וגו':

הנה מג"ן, הוא תרגום חנם. והענין הוא, אנכי אתן לך, אותו המקום הנקרא מתנת חנם ומגן בלשון תרגום, שהם ג"ר דז"א, מבינה שבו ולמעלה, אשר שם אינו מגיע פגם מעשה התחתונים, ובחנם נאחזים שם הקליפות, כי אין להם שום אחיזה כלל. (ע"כ מזולתו):

ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים וגו':

נודע הוא, כי עיקר שם ההוי"ה בשלימותה, היא בז"א. ולכן נאמר אני ה'. ועוד, כי הנה בהיותה בז"א, היא במלוי אלפי"ן, העולה מ"ה. ועם מ"ב אותיות, שיש בפשוט ובמילוי ובמילוי המילוי כנודע, הרי הם בגימטריא פ"ז, כמנין אני ה', לרמוז, כי עיקר הויית שם הזה, היא בז"א, והוא האומר בעצם אני ה', כי כן שמו בגימטריא אני ה' כנזכר. גם נבאר מלת אני, דע, כי כל מקום שנאמר אני, הוא במלכות, כנזכר בזוהר, והוא, כי שם ההוי"ה דב"ן דההי"ן עם מספר ט' אותיות שבמלואה, הם בגימטריא אני. וזכור ענין זה של אני, ושל אני ה', בכל מקום שתמצאם:

ותרדמה נפלה על אברם:

בפרשת ואתחנן במצות ת"ת, נתבאר ענין התרדמה היטב, כי הוא בחינת הנבואה הנמשכת דרך אחוריים דז"א, כי עדיין לא היה אברהם מהול, וכל האחוריים הם בגי' תרגום ותרדמה. ולכן דבר אליו במחזה, שהוא תרגומו של מראה, כי אחורים של ההוי"ה הוא גימטריא ע"ב, ויש ט' הויות בחב"ד חג"ת נה"י דז"א, וט' אחוריים גימטריא תרדמה, עכ"מ:

ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר וגו':

נודע הוא מ"ש חז"ל על פסוק (בראשית מ"ז כ"א) ואת העם העביר אותו לערים. שטלטלם, כדי שלא יחרפו את ישראל, שעתידים להיות גרים ביניהם, כי הלא גם הם מטולטלים בארץ לא להם. וזהו שאמר הכתוב, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, ואל תאמר כי חרפה היא להם להיותם גרים, בעבור כי הנה הארץ ההיא אינה שלהם, ר"ל אינה של המצריים השוכנים בה, כי הרי את העם העביר אותו לערים כנזכר, ונמצא כי מש"ה בארץ לא להם, חוזר למצרים. ואם היה חוזר לישראל, קשה דפשיטא, שאם היו גרים שם, שהיו בארץ לא להם:

ואתה תבא אל אבותיך בשלום וגו':

הפסוק זה לכאורה אינו במקומו, והיה לו לכתוב יחד שני הפסוקים, המדברים בענין הגלות ובשורת הגאולה יחד, והם, פסוק ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, ופסוק וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ופסוק ודור רביעי ישובו הנה. ופסוק ואתה תבא אל אבותיך בשלום, יבא לפניהם או לאחריהם, ולא יפסיק הענין ביניהם. אבל נודע הוא, ענין תרח

אבי אברהם, שנתגלגל באיוב הנקרא ירא אלהים. ועל ידי היסורין שעברו עליו, חזר בתשובה שלימה, ורמז לו זה, באומרו ואתה תבא אל אבותיך בשלום. כמ"ש חז"ל, שתרח חזר בתשובה. ואמנם סיבת היסורין שבאו על איוב, הוא כמ"ש חז"ל, שהיה אחד מג' יועצי פרעה, ויעץ לו שידון אותם ביסורין, וכנגדם לקה גם הוא ביסורין. ונמצא כי ענין ועבדום וענו אותם, היה על ידי עצת איוב, ולכן נדון גם הוא ביסורין, ועל ידי כך חזר בתשובה. ולכן סמך אליו ואתה תבא אל אבותיך בשלום, כי בסיבת עצתו, והיא ועבדום וענו אותם, גרם לו ואתה תבא אל אבותיך בשלום, ואח"כ ודור רביעי ישובו הנה, בסוף מ' שנה שהלכו במדבר:

סימן י"ו:

ויאמר אברם אל שרי הנה שפחתך בידך וגו':

הלא ידעת, כי שרה והגר בסוד מוחא וקליפה, וכמו שהקליפה קדמה למוח, כן ילדה הגר טרם שרה, בסוד ואלה המלכים אשר מלכו. והנה הג"ר בגימטריא ר"ח, כמנין יצחק, בסוד הדין. כי הקליפה דינין תקיפין, וכמו שמלכין קדמאין מיתו, לפי שלא נתבסמו, והיו בסוד הרע, בסוד קין. כן שרה הכניסה עין רע בעיבורה של הגר והפילה, כי היה מצד הרע לבד, ולפיכך הפילתו, ולפיכך נתרעמה שרה, ומסרה עליו דין ממש, כי ראתה תגבורת הדין, והפילתו בסוד הנפילים היו בארץ, ורצתה לבסמו בטוב ולהגביר הטוב, ולהכניע הרע. וזה אמר לה אברהם, עשי לה הטוב בעיניך, הטוב דייקא. ולפיכך עינתה שרה את הגר, להכניע הרע ולהגביר הטוב, ולפיכך אמר לה המלאך, (בראשית ט"ז ז') שובי אל גבירתך והתעני תחת ידיה:

והנה זה העיבור הב', היה בסוד הבל, שנתבסמו הדינים קצת, ולא כל כך, עד אשר נולד יצחק, ונעקד, אז נתבסמו הדינים ונתקן הכל לגמרי. ולפיכך אמר אברהם בעקידה, (שם כ"ב ח') אלהים יראה לו השה לעולה בני, ר"ת הב"ל, כדי לתקן הבל נעקד, ולפיכך נעקד בן ל"ז כמנין הב"ל, והנה הבל הציץ בשכינה וכן יצחק, כד"א (שם כ"ז א') ותכהן עיניו מראות ואמרו רז"ל, מראות בשכינה. ואפשר שזהו פי' אלהים יראה לו, כי לפי שראה בשכינה בקרבן, לפיכך נעקד לכפר על אותה ראיה. ולפיכך אמר בני, לרמוז כי אברהם הוא בסוד אדם, ובנו הוא בסוד הבל. וב' בסומים אלו של קין והבל, תמצאם בסד"צ ע"ש ובאדרא רבא וזוטא ע"ש. ודי בזה:

ולא יקרא עוד שמך אברם וגו':

(מזולתו) זה יובן במה שהודעתיך, כי קודם שהחמשה חסדים נתפשטו למטה במקומן, נקרא אבר"ם. וסימניך, אבר"ם ישב בארץ הנגב נגוב ויבש ממימי החסדים. ואחר אשר נתפשטו במקומם, נקרא אברה"ם, בה"א יתירה. (ע"כ מזולתו):

פרשת וירא

ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה וגו':
הנה דבר זה מתמיה, כי איך נתייראה להודות שצחקה, ולא נתייראה מלהכחיש דבריו יתברך, ולשקר לומר לא צחקתי כי יראה, ואדרבא זה עון יותר גדול. והענין הוא, כי הנה הקב"ה שנה דברי שרה, מפני שלום בין איש לאשתו, כי הרי היא אמרה ואדוני זקן, והקב"ה אמר שאמרה ואני זקנתי. והנה שרה כחשה להשי"ת דרך סתם, ולא פירשה ענין ההכחשה על מה היתה. ואף גם ההכחשה זו, היתה בקרבה, ר"ל בינה לבין עצמה בחשאי. ואמנם ההכחשה זו ודאי, שכוונתה היתה על האמת, כי בודאי לא היתה מכחשת שלא צחקה, שהרי ודאי צחקה. אבל היתה מכחשת מ"ש הקב"ה בשמה, שאמרה ואני זקנתי, ולא היה כך, כי הרי היא ראתה בעצמה שפירסה נדה, וחזרה לימי נעוריה, ולא אמרה אלא ואדוני זקן. אבל לא הוציאה מפיה מה ענין הכחשתה אם הוא להכחיש שלא אמרה אלא ואדוני זקן, או להכחיש שלא צחקה כלל, ולכן כחשה דרך סתם, כדי שיבין אברהם, שהכחשתה היתה לומר כי לא צחקה כלל. וזהו כאלו היתה אומרת לא צחקתי. וזש"ה, לאמר לא צחקתי, ולא נאמר ותאמר לא צחקתי. וביאר הכתוב טעם הסתרת הכחשתה על מה היה, ואמר, כי יראה מבעלה, לפרש הכחשתה ולומר, כי היא אמרה ואדוני זקן, כי יקפיד בעלה על זה, ולכן כיחשה דרך סתם, כדי שיבין אברהם, שהכחשתה אינה אלא על שלא צחקה כלל. אבל מה שבלבבה לא היה, אלא על מה ששינה הקב"ה ואמר בשמה ואני זקנתי:
והנה דרך בשר ודם, המשנה דברי אשת חבירו, להטיל שלום בינה לבעלה, אם האשה תכחישהו בדבריו, ישיב הוא ויאמר האמת כדבריך. כי כוונתי היתה לשנות מפני השלום, וכיון שאתה מכחישני, אף אני אגלה חרפתיך בפני בעליך, ואודה האמת. אבל השי"ת לא גמל עמה רע על הכחשתה, ולא רצה לפרש כוונתה, ומה שאמרה תחלה ואדוני זקן. אבל עכ"ז הכחישה דרך סתם, ואמר, ויאמר לא כי צחקת, כאלו יבין אברהם שלא הכחישה שרה רק בחי' הצחוק בלבד, וכל זה מכלל ענותנותו ית"ש:
ותאמר הבכירה אל הצעירה:

ענין בנות לוט, כבר נתבאר למעלה בענין לוט, כי הוא הקליפה היונקת מאחוריים דזעיר. וכשנפרד לוט מעל אברהם, הוציא עמו שתי נשמות קדושות, שנתערבו בחטאו של אדם הראשון. והנה הם, רות המואביה, ונעמה העמונית. והנה נעמה היא מן בינה, הנקראת נועם ה' כנודע. ויש בה אותיות, נועם ה'. ולהיותה מן בינה, אין אחיזה גדולה אל הקליפה בה, ולא היו כלולות בה כ"כ נשמות. אבל רות, היא מן מלכות, עלמא דאתגלייא, ולכן נאחזו בה הקליפות במאד מאד וכל הנשמות הקדושות של מלכות בית דוד, עד המשיח, כלם היו כלולות בה כנודע, וכולם נתערבו בקליפות, ולא נתבררו משם, עד שנתגיירה רות, ובה היו כלולות כלם. ולכן רות היא בגימטריא מלוי של שם אדנ"י, שהוא במלכות, והיא בגימטריא תרע"א. וכשתסיר אותיותיו הפשוטות שהם ס"ה, נשארו אותיות המלוי בגימטריא רות, והנה ב' בנות לוט, הם רות ונעמה:

ותלד הבכירה בן ותקרא את שמו מואב וגו':

(מזולתו) סוד עמון ומואב מה עניינם. וכבר ביארו קצת עניינם, בס"ה במדרש הנעלם וע"ש. והענין הוא, דע, כי עמון ומואב הם ב' קליפות, נאחזות ויונקות בשתי ההי"ן של שם ההוי"ה. ועמון הוא יונק מן ה' ראשונה, בינה. ומואב מן ה' אחרונה, מלכות, כנזכר בספר הזהר. והנה כפי זה יקשה, איך נולד מואב בראשונה, ואחריו עמון שלא כסדר ב' ההי"ן הנזכר. והענין הוא, דע, כי עמון הם אותיות נועם, שהיא ה' ראשונה, בינה, בסוד (תהלים צ' י"ז) ויהי נועם ה' אלהינו עלינו דעלמא דאתי איקרי נועם, שהוא שם אהי"ה במלוי יודין, שהוא קס"א, ונעם חסר וא"ו ע"ה בגימטריא קס"א. ונודע, כי שם זה הוא בבינה, גם נועם מלא וא"ו, בגימטריא קס"ו, שהוא האחוריים של ההוי"ה דמלוי ס"ג, שהיא בבינה, העולה בגי' קס"ו, כנודע אצלינו. והקליפה הנאחזת בה, מתהפכת מנועם לעמון:

האמנם דע, כי קליפה זו הנקראת עמון, איננה נאחזת ממש באימא עילאה, הנקראת בינה כי שם אין אחיזה אל הקליפות. האמנם היא נאחזה במלכות של התבונה, המתלבשת בז"א, אשר ממנה נעשת לאה אשתו, הנקראת קשר של תפילין. וכבר הודענוך, כי לאה זו נקראת בשם בינה, בכל ספר הזוהר, יען כי ממלכות דתבונה היא נעשית, והיא אשר אנו קורים עתה נועם, וה' עילאה, אשר בה נאחזת הקליפה הנקראת עמון:

ומן רחל אשת זעיר הנקראת ה' תתאה, יצתה הקליפה הנקראת מואב. ולפי שלאה היא אחוריים של בינה, שהיא שם הוי"ה דס"ג, לכן נקראת לאה זו נועם מלא וא"ו, העולה בגימטריא קס"ו, שהם אחוריים דהוי"ה דס"ג, ולכן הקליפה הנאחזת בה, גם היא נקראת עמון מלא וא"ו הפך נועם. וכבר הודענוך כי כל קליפה וקליפה, לוקחת

ניצוצות קדושה ומערבתן עמה. והנה ניצוץ קדושה שלקחה הקליפה הזאת, הנקראת עמון, היא בחי' נעמה העמונית, אשר היתה ניצוץ קדושה, ונשאת לשלמה ע"ה, כי היא בגימטריא עם הכולל כמו נועם. וניצוץ הקדושה שנתערבה בקליפה הנקראת מואב, היא רות המואביה, לפי ששם אדנ"י הוא במלכות ה"א התאה, וכאשר תמלאהו בגימטריא תרע"א. ואם תסיר ממנו אותיות הפשוטות, שהם בגימטריא ס"ה, ישאר בגימטריא רות: ועתה נבאר תירוץ אל הקושיא שהקשינו למעלה, כי מאחר שכפי האמת הבכירה היא ה"א עילאה, והצעירה היא ה"א תתאה, איך הבכירה ילדה מואב, והצעירה גם היא ילדה עמון. והענין הוא, כי עמון יש לו ב' בחינות, כי בבחינה הראשונה, עמון קדם, והוא הבכור קודם מואב, לפי שהוא בסוד ה"א עילאה, ואחריו יצא מואב, בסוד ה' תתאה שניה. אמנם אח"כ נתבטל עמון הא', ואח"כ חזר ונתגלה פעם שנית. ובערך הפעם הזאת השנית, נמצא כי מואב הוא מן הבכירה, ועמון מן הצעירה. אבל בפעם הראשונה, ודאי הוא כי עמון יצא ראשונה:

ובזה יתבאר טעם נכון, למה בן הבכירה נקרא מואב, ולא נקרא בן אבי, ע"ד בן הצעירה שנקרא בן עמי, ולא נקרא עמון. ויובן עם מה שנתבאר והוא, כי כאשר יצא בתחלה, נקרא עמון וכאשר נתבטל, וחזר ונתגלה בפעם השנית, נקרא בן עמי, פירוש בן עמון הראשון, כי זה השני מכח עמון הראשון נמשך, ולבנו יחשב, ובערך זה אמו תקרא צעירה, יען כי ילדתו אחר שנולד מאב, ואולי כי זהו טעם רבוי מלת גם, באומרו והצעירה גם היא, להורות כי נולד ב"פ, משא"כ במואב, כי לא נתבטל, והוא הוא מאב הראשון, ולכן נקרא מואב, ולא בן אבי:

וצריך שנרחיב עוד בביאור ענין זה, ואגב זה יתבאר עוד טעם, למה זה נקרא על שם האב מואב, ולא כן עמון שלא נתייחס אל אביו. כבר הודעתיך, ענין ז"א, איך בראשונה בזמן היניקה היה בן ו"ק בלבד, ואח"כ הגדיל על ידי מוחין דגדלות. גם הודעתיך, איך בו אורות כפולים, מוחין מסטרא דאבא, ומוחין מסטרא דאימא. והם מתלבשים תוך נה"י דאבא, ותוך נה"י דאימא, ואח"כ מתלבשים תוך ז"א. גם נתבאר אצלינו בשער התפלה, איך בתחילה נכנסים לתוך זעיר, שש פירקין של נה"י דאימא, ועדיין אז נקרא הזעיר בן ו"ק, ואז מתגלים הארת ה' גבורות, ומתפשטים בגופא דזעיר, אעפ"י שעדיין לא נכנסו תלת פירקין קדמאין דנה"י דאימא, וממקומם מאירים הגבורות, ויורדים תוך זעיר:

וכבר הודעתיך, כי לאה ורחל, פרצופיהם נעשים על ידי הגבורות. ונמצא, כי בהתפשט הגבורות תוך זעיר, תכף נעשה פרצוף לאה, אחורי ראשו, במקום המכוסה עד החזה כנודע. וכאשר אח"כ מתפשטות הגבורות יותר למטה מהחזה, במקום המגולה, נעשה

פרצוף רחל, ולהיות כי עדיין המוחין שמצד אבא לא נכנס תוך זעיר, ונודע כי הם המבטלים את הקליפות, שלא יתאחזו בזעיר, כי הנה הם בסוד המחשבה עילאה, דברירת וזריקת ש"ך ניצוצין של הדינים כנודע, ולכן כל זמן שלא ירדו תוך זעיר, הנה הקליפות נאחזות באותם הגבורות, כי שם מקום אחיזתם כנודע:

והנה הם נאחזות בסדר מורד הגבורות, כי תכף ברדתם אל מקום לאה, נאחזות שם, ונעשות בחי' מואב, (נלע"ד שצ"ל עמון) ואח"כ ברדתם אל מקום רחל, נאחזות שם, ונעשית בחי' עמון (נלע"ד שצ"ל מואב) ובבחי' זו תקרא הבכירה לאה, והקטנה רחל. וכעד"ז קדם קליפת עמון למואב. ונמצא, כי כל זה בעוד שעדיין החסדים לא נתלבשו תוך זעיר, ונשארו כדמיון צל על ראשו, לפי שעדיין לא נכנסו המוחין מצד אבא, המשביתים את הקליפות. ואעפ"י שיתאחזו בגבורה כנזכר, אינו כ"כ קושי ופגם למעלה, כמו אלו ירדו גם החסדים, והיו מתאחזים גם בהם ח"ו, כי היה פגם גדול מאד. ולא עוד, אלא כי אדרבא בכוונת מכוון הוריד המאציל בתחלה את הגבורה, טרם בא המוחין דמצד אבא, כדי לתת קצת השפעה וחיות מוכרח אל הקליפות, בסוד (תהלים ק"ג י"ט) ומלכותו בכל משלה, מבחי' הגבורות, אשר בהם שרש הקליפות, בסוד שמרי היין. משא"כ בחסדים: ואמנם אח"כ נכנסים בזעיר, תלת פירקין קדמאין דנה"י דאימא ביחד עם תלת פירקין תתאין דנה"י דאבא, כדי שלא יתאחזו הקליפות גם בחסדים דמצד אימא, ובג"ר. משא"כ בשית סטרין תתאין דאימא, כי אין חשש כל כך אם יתאחזו בהם, ולא עוד, אלא כי גם הוצרך הדבר לכך כנזכר, ואז ברדת ג"ר של אימא, עם ג' תתאין דאבא ביחד, הנה הה' חסדים הם תוך הדעת שמצד אימא, וכבר עתה אין חשש מן החיצונים כנזכר:

והרי נתבאר איך הגבורות נכנסים ומתפשטים תחלה בזעיר, קודם החסדים. ואמנם החסדים כאשר הם מתפשטים בזעיר, הוא לצורך בנין פרצופו עצמו, משא"כ בגבורות, שהם לצורך לאה ורחל כנזכר:

ודע, כי מ"ש כי הגבורות מתפשטות תחלה בזעיר, אינו רק הארתם בלבד, היא אשר ירדה בזעיר טרם החסדים. אמנם הגבורות עצמם ושרשם, אשר בדעת דזעיר, בג"ר דמצד אימא, אשר אלו הם הצריכות לירד למטה עד רחל לצורך פרצופה, כי מהם נעשת כנודע, עדיין לא ירדו גם הם, כי מה שירדו הוא הארתם לבד, אשר מהם נעשת פרצוף לאה כנודע, ולא משרשם עצמם:

והנה הגבורות האלו עצמם, הנקראים שרש, אינם יורדות למטה, יען כי מפחדים פן יתאחזו הקליפות גם בהם, כי הם גבורות תקיפין כנודע, ואעפ"י שכבר נכנסו ג' תתאין של אבא, עכ"ז לא יספיקו רק למנוע אחיזתם בחסדים, אבל לא יספיקו למנעם מהתאחז

בשרשי הגבורות עצמם, כי שם עיקר אחיזתם, ולכן לא ירדו גם הם, כי הנה לתת חיות המוכרח אל הקליפות, כבר הספיק להם במה שנתאחזו בהארת הגבורות שירדו למטה כנזכר. ולכן אלו הגבורות נשארות למעלה, ואינם יורדות עדיין. והנה עתה בהכנס תלת פירקין תתאין דנה"י דאבא, נכנס גם כן קצת מן היסוד דאבא, להיותו ארוך, ואינו קצר כיסוד דאימא נוקבא. ואז מתבטלת אחיזת הקליפות בלאה, ואז בחי' עמון הראשונה, אשר נאחזה בלאה, נפסקה ונתבטלה:

אמנם בחי' מואב, שנתאחזה למטה ברחל, לא נתבטלה. לפי שעדיין לא נכנסו רק תלת פירקין תתאין דנה"י דאבא, ועומדים למעלה במוחין ברישא דז"א, כנגד מקום לאה בלבד, ושם אזרו כח לבטל אחיזת הקליפות משם בלבד, שזה גם כן הוא הטעם, למה לא ירדו שרשי הגבורות עצמם למטה ברחל מתחלה, לפי שאין כח בתלת פירקין תתאין דנה"י דאבא, העומדים למעלה בראש זעיר, לבטל אחיזת הקליפות למטה ברחוק מהם בגבול רחל. ולכן כיון שאינם רוצות לירד למטה עד רחל מפחד זה, לכן אינם נכנסות כלל תוך זעיר, ונשארות צל על ראשו למעלה, עד אשר יכנסו גם כל הפרקין קדמאין של אבא, כי אז ישתלשלו פרקין תתאין דאבא למטה, עד גבול רחל, ואז יהיה בהם כח לבטל אחיזת הקליפות משם:

והנה שרשי אלו הגבורות, מוכרחים לירד עד למטה, לתקן פרצוף רחל, ואמנם יש להם פחד לירד כנזכר, וע"כ מה הם עושים, הנה אלו הה' גבורות של יסוד דאימא, מתחברות עם הה' גבורות שביסוד דאבא, ואלו העשר גבורות, חוזרות ועולות ממטה למעלה, עד מקום או"א, בסוד מ"ן, וגורמין זווג ב' אל או"א, ומולידים ה' חסדים מצד אבא, וה' גבורות מצד אימא. והנה הם עשרה אחרים, והנה הודענוך, כי כל דבר שבקדושה, לעולם נשאר הרשימו שלה תמיד קיים, אעפ"י שעיקר הקדושה נסתלקה אח"כ משם, וכפי זה נמצא, כי יש כאן שלשים גבורות. כי עשרה גבורות היו בתחלה, ה' דאבא, וה' דאימא. והשאירו רישומם למטה, טרם עלותם. וכשעלו אח"כ בסוד מ"ן כנזכר, הרי הם עשרים. וע"י הזווג ירדו עשרה אחרות כנזכר, הרי שלשים גבורות, וכולם לצורך רחל:

הגהה - ונלע"ד חיים, כי ה' חסדים אלו דאבא, הם גבורות. כי הרי מכח מ"ן דגבורות נעשו. אמנם נקראים חסדים, בערך אותם של אימא, שהם גבורות גמורות. וכמו שמצינו בענין ה"ח שביסוד דאימא, שאינם אלא גבורות של אבא, שהוחלפו וניתנו ביסוד דאימא, ונקראים חסדים, בערך גבורות של אימא. כנלע"ד:

וסוד זווג זה הב' שזכרנו פה, הנה נרמז אצלינו בביאור ברכת אבות, במלה קונה הכל, שהוא מזל העליון הנקרא ונקה, והוא אותיות קונ"ה המזווג לאו"א וע"ש. והנה עתה בזווג

הב' זה, אשר נולדו עשרה גבורות אחרות, נתחברו עם הראשונות, ונתמתקו ונתבסמו על ידם, לכן אין עתה פחד עליהם, פן יתאתזו בהם הקליפות, ברדתם למטה ברחל, ועי"כ יורדים יחד כלם למטה עד רחל, תוך ז"א, ומתקנים ובונים פרצוף רחל. והנה ברדתם כנגד גבול לאה, חוזרת לקדמותה קליפת עמון להתאחז שם. ומה שנתבטל, חזר עתה למקומו, ונשתנה שמן ונקרא בן עמי, להורות על זה, כי מן עמון הא' שנתבטל, נמשך הבן הזה, משא"כ במואב. ונמצא כפי זה כי עמון הוא הצעיר, ומואב הבכור:

ונבאר את הפסוקים, ובהם יתבאר למה נקרא מואב. הנה הכתוב אומר בפרשת חקת, (במדבר כ"א כ"ח) כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנון. והענין הוא, כי הנה בלק מלך מואב היה, שהוא כנגד קליפת רחל. וחשבון עיר סיחון, מכלל ארץ מואב היתה, וז"ס פסוק על כן יאמרו המושלים באו חשבון וכו', וגם ארנון מערי מואב היא. והענין הוא, ובו יתבאר מ"ש בס"ה פרשת בשלח, וז"ל, ואת הנחלים ארנון, ועם נחליא דאשתכחו ואתנגידו מההיא אתר עילאה דאקרי ארנון. מאי ארנון, זווגא עילאה דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כד"א (בראשית ב' י') ונהר יוצא מעדן וכו'. וביאור הענין הוא, כי סיבת והויית ותיקון הקליפה הנקראת מואב, ועשיית גבולה, היה ע"י ארנון, ר"ל ע"י הזווג הב' של או"א כמש"ל, וז"ש, כי ארנון גבול מואב, ר"ל כי הזווג העליון, הנקרא ארנון, הוא היה סיבה, שנגבל גבול מואב, ונתתחם ונתקן, והוא רחל תתאה שהיא המלכות, כי ע"י הגבורות ההם, נתקן פרצופה, ונגבל תחומה:

ובזה תבין מאמר ס"ה שזכרנו, כי כוונת דבריו היא, לרמוז את הגבורות היוצאת מהזווג הנזכר. וז"ש שם, את והב בסופה, כד"א (משלי ל' ט"ו) לעלוקה ב' בנות הב הב, ובסופה היא ים סוף, שהיא רחל מלכות, סוף כל המדרגות, אשר בה כל הגבורות. גם אמרו שם, מאי ארנון, דא זווגא עילאה וכו', ובדא שרשן שרשוי וכו', ואושטא קריבוי וכי'. ופירוש הענין הוא, כי ע"י אלו העשר גבורות, שיצאו מזווג הב' דאו"א, והם הנקראים נחלים, שבשתי היסודות שלהם, הנקראים גם הם נחלים כנודע, ואלו הנחלים נגדין ונפקין מזיווגא עילאה דאו"א הב', הנקרא ארנון, וע"י אלו הנחלים נתקן מואב, וירדו בה אלו השלשים גבורות כנז"ל. וז"ס את והב בסופה, הם הגבורות הנקראות והב, היורדות ברחל, ונקראת בסופה:

וטעם קריאת ארנון הוא, כי ארנן חסר ו' הוא, והוא בגימטריא ש'. והם סוד שלושים הגבורות הנז', כל אחת כלולה מעשר, הם ש'. ועל שם שלשים גבורות אלו, העולים בגימטריא ש', היורדים מהזווג ההוא, נקרא הזווג ההוא ארנן במספרם. (הגהה - א"ש, ואין קפידה בא' היתירה, כי היא הכולל). ואלו הם הנחלים היורדים מארנון אל

מואב, וז"ס על כן יאמרו המושלים, הם או"א, השרים השולטים והמושלים העליונים, הם יאמרו בראותם השלשים גבורות הנז', שלא היו רוצים לירד למטה במואב היא רחל, מפחד הקליפות כנז"ל. באו חשבון, ר"ל תעלו בסוד מ"ן, לעורר זווג וביאה העליונה, בין או"א, הנקראים חשבון, בסוד מחשבה עילאה היא אבא, והעלו לו מ"ן, ועי"כ יזדווג עם אימא, ויורד הגבורות כנזכר, ועל ידם תבנה ותכונן עיר סיחון היא מואב, רחל תתאה, ותבנו פרצופה ותגדילוה, ע"י התפשטות הגבורות מן הדעת שלה עד ההוד שלה כנודע. ועי"כ תבנה גופה, כי ענין זה קרוי בנין:

עוד חוזרות ונכללות ביסוד שבה, כדי לעשותה כלי, לצורך זווגה עם זעיר, ועשיית כלי זה שבו מ"ן שלה, נקרא כוננת בסוד (שמות כ"ו י"ז) מקדש ה' כוננו ידיך, כמבואר אצלינו. וזש"ה, (במדבר כ"א כ"ז) תבנה ותכונן עיר סיחון, היא רחל הנקרא עיר כנודע. ואמנם זהו מה שיאמרו בתחלה המושלים, כדי לבנות עיר סיחון, אמנם כל זה הוא לצורך תיקון רחל עצמה, הנקראת עיר סיחון, ומה שנתחדש עתה ע"י בנין הזה הוא, כי הקליפות הנקראות מואב, הנאחזות ברחל, נתבטלו משם. וזש"ה, (במדבר ט"ו) כי אש יצאה מחשבון, ירצה, דע, כי כאשר אמרו המושלים, שהם או"א, הנקראים חשבון, אל הגבורות, שירדו למטה, לכונן רחל עיר סיחון. הנה כך עשו, כי הנה הגבורות שהם אש ודין חזק, יצא מחשבון, מזווג העליון הנזכר. גם נקראים אש, לרמוז כי הם שלשים גבורות, כל אחת כלולה מעשר כנזכר, והם בגימטריא עם כללותם, אש, כי ארנן ואש, הם שוים בגימטריא, יען כי מהזווג הנקרא ארנון, הנעשה בחשבון מחשבה עילאה, משם יצאו הגבורות, הנקראים אש, וירדו לבנות עיר סיחון, היא רחל כנזכר. ואחר הכנסתם בה, ובנייתם אותה, ונקראת עיר סיחון, אז יצאה להבה מקרית סיחון הנזכר, מן האש הנזכר אשר בה, כי מן האש יוצאה להבה, ויצאה לחוץ, ואכלה ושרפה ער מואב, הם הקליפות הנאחזים במואב, שהיא רחל, והם נקראים ער, מלשון ערוה וגלוי, יען נעשות ממה שמתגלות הגבורות ברחל ומהגלוי ההוא נעשים אלו הקליפות. והנה הקליפות האלה, הם בעלי במות, ופסילים, ואלהים אחרים, הנאחזים בגבורות אלו שיצאו מארנון העליון כנזכר, וזהו בעלי במות ארנון:

ובזה נחזור לענייננו, להבין על מה זה נקרא מואב. והענין יובן עם הנזכר, כי הנה ע"י אותם הה' גבורות חדשות, שיצאו מזווג אבא עם אימא, אשר הם יותר ממותקות, והמתיקו את הגבורות האחרות כנז"ל, וע"י כך ירדו כלם למטה ברחל, ונתקן בניינו. ולכן היא נקראת מואב, כי מהאב העליון היה תיקונה. וז"ס (משלי ג' י"ט) ה' בחכמה יסד ארץ, באבא יסד ברתא, ושמור כלל זה, בכל המקום אשר נזכיר לך, בחי' הארה

מיסוד אבא אל רחל, בסוד (שמות ב' ד') ותתצב אחותו מרחוק, ובסוד (ירמיה מ"א ג') מרחוק ה' נראה לי. וכמבואר אצלינו בברכת אבות, ע"ש ודי למבין:

גם סבת קריאת שם מואב הוא, כי הנה מואב בגימטריא מ"ט, שהיא ההוי"ה כזו, יו"ד ה"א וא"ו ה"ה. כלה במלוי אלפי"ן, חוץ מן הה"א אחרונה, שמלואה בההי"ן. והטעם הוא, לפי שהה"א אחרונה היא ברחל הנקראת מואב, אשר כל בניינה נעשה ע"י ה' גבורות שעלו בסוד מ"ן כנזכר, ולכן מלואה בההי"ן, וזהו ג"כ סוד פסוק בשיר השירים, (שיר ח' ו') רשפיה רשפי אש שלהבת יה וגו', פירוש, כי הגבורות של רחל, הנקראים רשפים וגחלים, הם רשפי אש, ר"ל שהם שלשים גבורות, אשר מספרם הוא אש כנז"ל. וביאר מהיכן נמשכו ויצאו אלו השלשים גבורות, הנקראים רשפי אש, ואמר, כי האש הזה נמשך מן שלהבת אחת, שיצאה מאו"א, הנקראים י"ה כנודע, ומהזווג שלהם הנקרא ארנון כנז"ל, יצא האש הזה, שהוא שוה אליו:

והנה הגבורות האלו נכנסות בראש רחל, בבחי' הדעת שבה, ועל ידיהם היא נבנית פרצופה. ולכן ר"ת 'רשפי 'אש 'שלהבת 'יה, ראשי. פירוש, כי רשפי אש הגבורות האלו, הם לבנין ראש הנקבה, ולמוחין שבה. ולכן אותיות שלהבת, הם, של הב"ת. פירוש, ראשי של הבת שהיא רחל, הנקראת בת, של או"א כנודע:

ונבאר איך השלהבת הנזכרת יוצאת משם י"ה, והענין הוא, כי שם י"ה, יש בו ג' מיני מלואים, והם, יו"ד ה"י, יו"ד ה"א, יו"ד ה"ה. והם בגימטריא אמ"ן כנודע. והנה או"א הנקראים י"ה כנודע, הנה הם מזדווגים יחד, בבחי' ג' מיני מלואים הנז', ואז מכים ומבטשים דא בדא, ונמצא כי הכאת יו"ד עם ה"י, נעשת יו"ד פעמים ה"י, הם בגימטריא ש'. יו"ד פעמים ה"א, הם בגימטריא ק"ך, הרי ת"ך. יו"ד פעמים ה"ה, הם בגימטריא ר', הרי הכל בגימטריא כת"ר. להורות, כי ג' בחי' אלו, נעשים כתר לראש רחל, ואז מזדווגת עם ז"א, בסוד ב' שמות מחוברים יאהדונה"י כנודע. והם בגימטריא צ"א, כמנין ג' מלואים של י"ה הנזכר, בהיותם בלתי הכאה. ואם תחבר צ"א עם כתר, יהיו בגימטריא אשת"י, להורות כי עי"כ נעשת אשתו של זעיר. ואם תוסיף עוד מספר האותיות שיש במלויים הנזכר, והם ו"ד מן יו"ד, יא"ה, מן ה"י ה"א ה"ה, הם בגימטריא כ"ו, תחבר כ"ו עם אשת"י, יהיו בגימטריא שלהב"ת, הרי נתבאר איך משם י"ה, יוצא השלהבת הנזכר. והנה מלת שלהבת עם כללותה, בגימטריא תשל"ח. וז"ס (שמות ד' י"ג) פסוק שלח נא ביד תשלח, גם נתבאר ענין השלהבת הזאת, בדרוש ענין קבלת שבת, בשער הכוונות וע"ש היטב. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"א:

ותהר ותלד שרה לאברהם בן וגו':
הנה בכתוב הזה ראיתי, לבאר דרוש גדול, בענין בחי' אנשים שנשמותיהם נמשכות מן הנקבה. וכמו שמצינו בענין חבקוק הנביא, בריש פרשת בשלח, וז"ל דהוה אתי מסטרא דנוקבא, ובג"ד מותא אתקשרת לרגלוי וכו'. גם מצינו בענין יצחק, שאמרו בפרשת וירא, על פסוק והנה בן לשרה אשתך, דהוה אתי מסטרא דנוקבא וכו'. גם מצינו בענין בנימין, דכתיב ביה (בראשית ל"ה ח"י) ויהי בצאת נפשה כי מתה, ותלד בן ותקרא שמו בן אוני. והנה מצינו, כי לכן מת חבקוק, והחיהו אלישע, ויצחק נעקד, ופרחה נשמתו ממנו, כמ"ש רז"ל וצריך לדעת בחי' אלו מה עניינם:
הנה נודע כי ב' בחי' של זווגים נמצאו בזו"ן האחד נקרא בשם זווג עצמו תחתון, דיסוד דיליה ביסוד דילה. הב' בבחי' נשיקין הקודמים אל הזווג כנודע. וגם הנשיקין נקראים זווג עליון, כמו שיתבאר. ואמנם בנימין היה מן הזווג התחתון. ויצחק וחבקוק מן הזווג העליון דנשיקין. ולכן נבאר תחלה ענין בנימין מה עניינו, ואח"כ נחזור לענין יצחק וחבקוק, ודע, כי יש עוד נשמות אחרות ע"ד אלו, אלא שאלו הג' צדיקים הם שרש לכלם, ר"ל לכל אותם הנשמות הבאים מג' בחי' אלו, כמו שיתבאר עניינם, איך שלשתם הם מסטרא דנוקבא:
ונתחיל בענין בחי' בנימין, הבא מזווג תחתון דיסוד ביסוד. ובו יתבאר דרוש של מ"ן מה עניינו באורך. הנה נודע כי בעת הזווג, נותן הזכר טיפת מ"ד. והנקבה נותנת טיפת מ"ן, ומשניהם נוצר הוולד ההוא. גם נודע מ"ש בסבא דמשפטים, ענין ההוא רוחא דיהיב בה בעלה בביאה קדמאה. גם נודע מ"ש חז"ל, אין האשה מתעברת מביאה א', גם נודע מ"ש חז"ל, אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי:
וביאור כל המאמרים אלו, הוא באופן זה, דע, כי ענין כלי המעלה את המ"ן של הנקבה, היא ההוי"ה דמלוי ההי"ן, שהיא בגימטריא ב"ן. וע"י הוי"ה זו אשר בה, היא מעלה את המ"ן בעת הזווג, כדי להוליד בנים. והנה טעם לזה הוא, כי זאת ההוי"ה היא בחי' נפש הנקבה, ולכן הוי"ה זו היא לעולם במלכות כנודע, או בעולם העשיה, הרומזת אל המלכות. והוי"ה זו הפנימיות והרוחניות של הנקבה, ונקראת נפש שלה. וכל זמן שאין בה בחי' נפש, הנה היא טריפה, ואינה יולדת:
והנה אין נפש זו נכנסת בה, אלא ע"י בעלה, כנודע כי כל אורות הנקבה, אינה ניתנות בה, אלא ע"י בעלה. ולכן אינה נכנסת בה, עד שיזדווג בה בעלה ביאה ראשונה, ואז נותן בה הנפש ההיא, שהיא בחי' אור הנפש של הכלי, ולא בחי' כלי עצמו. ואל הנפש הזו היא שנקרא בסבא דמשפטים, רוחא דיהיב בה בעלה, כי להיותה נמשכת מזעיר,

הנקרא רוח, נקרא רוחא, אבל אינו רק בחי' נפש, כי אורות הנקבה אינם נקראים אלא נפש כנודע. ולקמן נרחיב בענין זה ע"ש. ואחרי הנתן בה בביאה א' נפש הזו, אז נשאר בחינתה ביסוד שבה, ועל ידו היא מעלה מאז ואילך מ"ן בשאר הזווגים. באופן כי מ"ן היא בחי' אחת, והאי רוחא היא בחינה אחרת המעלה אותם. וזהו טעם, שאין האשה מתעברת מביאה א':

גם מ"ש חז"ל שבביאה א' עושה אותה כלי, והענין הוא, כי בביאה א' נותן בה נפש זו, ואז נגמר תקונה, וכבר היא יכולה משם ואילך להעלות מ"ן בשאר הזווגים, להוליד בנים. אבל עתה ניתן בה הנפש הזאת, ונעשה ביסוד שלה כלי גמור, להיות בה בית קיבול, לקבל טיפת ההזרעה משם ואילך. ולכן אינה מתעברת באותה הביאה הא', כי אז נעשה אור הכלי, ומשם ואילך תעלה מ"ן, ותתעבר ותוליד בנים:

ובזה תבין ענין נפש האדם הזכר, הבאה לו מן המלכות שהיא נקבה כנודע, כי בהיותו נוצר בתוכה, ניתן בו כח הנפש הזאת של אמו, ועל ידה נוצרת נפש הולד בהיותו במעי אמו, וכשנולד נכנסת הנפש הזאת בקרבו תכף ומיד, כנודע:

וצריך שנבאר בחי' הנפש הזאת הנקראת רוחא דשבק בה בעלה כנזכר, כי הרי איך אפשר שעתה יכנס הנפש שבה בביאה ראשונה, והרי מעת שנאצלה יש בה נפש. והענין הוא זה, דע, כי תרין עיטרין שיש בדעת דז"א שהם חו"ג, והם שתי הויו"ת, הוי"ה דמ"ה דאלפין, היא עטרא דחסדים. והוי"ה דב"ן דההי"ן, היא עיטרא דגבורות. ונודע, כי תרין עיטרין אלו, הם עיטרא דחסדים לצורך הגדלת ז"א עצמו, שהוא הוי"ה דמ"ה. ועטרא דגבורות, לצורך הגדלת נוקביה, שהיא הוי"ה דב"ן. וחלקה נמשכת לה ע"י בעלה כנז"ל, ולכן הה' חסדים מתפשטים בגופא דזעיר. וה' גבורות הם יורדות ביסוד שלו, ואז עדיין נוקביה עומדת עמו אב"א מן החזה ולמטה, והדעת שלה מכוון כנגד היסוד דזעיר כנודע, והארת אותם הגבורות עוברות דרך מחיצת כלי יסוד דזעיר לחוץ, ונכנסת דרך מחיצת כלי הדעת דנוקביה, ועי"כ מתפשטים אותם הארות דגבורות בגופה, ונגדל פרצופה, ע"ד הגדלת פרצוף זעיר ע"י החסדים. ואחר שנבנה פרצופה, חוזרת פב"פ, והם מזדווגים יחד, ואז נותן בה ה' הגבורות עצמם, שהיו ביסוד שלו, וניתנים ביסוד שלה בביאה ראשונה, ואלו נשארים שם תמיד, והם החיות שלה, ונפש שלה. אבל מה שנגדל פרצופה בתחלה, לא היה אלא ע"י הארתם בלבד, אבל עתה הם עצמות הגבורות ממש כנזכר. ובחי' זו נקראת רוחא דשבק בה בעלה בביאה א'. והנה אלו הגבורות הראשונות נשארות שם תמיד, כעין שאור המחמץ את העיסה, והוא, כי הנה כאשר חוזרים ומזדווגים פעם אחרת, אז האי רוחא מעלה בה את המ"ן לקבל מ"ד, ומשניהם נוצר הולד כמו שנבאר:

ולכן נבאר עתה בחי' המ"ן עצמם מה עניינם. דע, כי עם היות שכבר לקחו זו"ן אלו התרין עיטרין כנזכר, בעת שנאצלו בבריאת העולם, ונודע, כי כל בחי' המשכת טיפת הזרע בעת הזווג, הוא מתרין עיטרין אלו אשר בדעת כנודע, כי לכן נקרא הזווג בלשון ידיעה, כמש"ה (בראשית ד' כ"ה) וידע אדם עוד את אשתו, להורות כי מן הדעת נמשכת טיפת הזווג. אבל עכ"ז, אותם תרין עיטרין הראשונים שלקחו כשנאצלו, היו לצורך תיקון הגדלת פרצופם עצמם, כי אף גם הזווג דביאה א', היה לתת בה בחי' נפש וחיות שלה כנזכר, אבל להוליד בנים, צריך שיחזרו לקחת עוד מחדש תרין עיטרין כיוצא בהם, בכל זווג וזווג, כדמיון האדם שאף על פי שיש בו מוח הדעת, צריך שתמיד יאכל, ועי"כ יתחזק המוח שלו, ואז יוכל להמשיך ממוחו טיפת זרעית להוליד בנים, ואם לאו, יחלש מוחו וימות. וכנודע, שאם יזדווג האדם כמה פעמים רצופות זו אחר זו, יחלש כח ההזרעה ותהיה טיפת דם חלושה מאד, בלתי ראויה להוליד, וגם מוחו עצמו יחלש. ואם ירבה יותר על הראוי, אפשר שימות מרוב תשמיש כנודע, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל הלכות דעות. והנה גם זו"ן, אעפ"י שבעת אצילותם נתקן מוח הדעת שלהם, שהם תרין עיטרין הראשונים, על כל זה צריכים להתמיד, ולקבל כח חדש נוסף, כדי שיזדווגו ויולידו בנים: ודע, כי אין זו"ן מזדווגים שום זווג כלל, עד שבתחלה יזדווגי או"א, וגם או"א אינם מזדווגים, עד שבתחילה יזדווג א"א מיניה וביה כנודע. וכן עד"ז עד רום המעלות, עד המאציל העליון הנקרא אין סוף. ונמצא, כי בכל זווג תחתון דזו"ן, צריד שבראשונה יזדווגו הבחינות הראשונות המקבלות מא"ס. כי הא"ס לבדו יכול לחדש בכל יום תמיד אורות חדשים, אבל הנאצלים כלם, אין יכולת וכח בשום אחד מהם לחדש שום אור, עד שיקבלוהו תחלה מהא"ס. וממשיכים אותו בכל עת ממדרגה למדרגה, בבחי' הזווגים שלהם כנזכר. ואין כח בשום אחד מהנאצלים, רק מה שנתן להם לעצמם ולצרכם בעת שנאצלו, אבל לחדש אורות חדשים ולהוליד נשמות, אין בהם כח, עד שיקבלוהו מהאין סוף כנזכר:

ואז ממשיכים השפע ההיא שקבלו מהא"ס, אל הבחינות שלמטה מהם, ואח"כ גם הם מזדווגים, והם ממשיכים השפע, אל אותם שלמטה מהם, וכן הדבר הולך ונמשך מזווג אל זווג, מן הבחי' הקרובות אל המאציל, עד זו"ן המקבלים השפע והכח מן או"א שלמעלה מהם, שקדמו להזדווג קודם שיזדווג הוא בנוקביה, וחזר להמשיך כח ושפע חדש מלמעלה, משורש התרין עיטרין שלהם, אשר למעלה למעלה, ונותנים אותם בסוד מוחין חדשים לזו"ן, ואז הם מזדווגים ומולידים בנים, ע"י שהוא ממשיך טיפת מ"ד, מן החסדים הראשונים שנמשכו לו בדעת שלו מחדש, וגם נוקביה נותנת טיפת מ"ן,

ממה שנמשך לה מחדש בעיטרא דגבורה שבדעת שלה, ומב' טיפות אלו, נוצר הולד ברחם שלה:

וז"ס תכלית מה שצריך האדם לכוין ביחוד ק"ש על אמיתותה, שיכוין כי בק"ש מזדווגים או"א, להמשיך מוחין חדשים בזו"ן, כדי שיוכלו להזדווג גם הם אח"כ, בתפלת העמידה, בעת נפילת אפים כנודע. ויולידו בנים שהם נשמות התחתונים. האמנם צריך לכוין, איך מתחילים להזדווג המדרגות העליונות הקרובות אל המאציל, ומשם נמשך לשלמטה מהם וכו', עד שנמשך השפע ההוא עד מוחין או"א, ואז גם הם מזדווגים בק"ש כנזכר וצריך לכוין הכוונה זאת, הראויה בכל מדרגה ומדרגה, כפי מה שצריך לכוין בה, זו היא כוונת ק"ש על אמיתותה, שאין למעלה ממנה. ובעונותינו לא זכינו לדעת אותה, ובשער התפלות כתבנו קצת כוונה, ממה שקבלתי ממורי זלה"ה:

ונמצא, כי בכל זווג דזו"ן, מקדים אליו זווג דאו"א, ונותנים להם מוחין מחדש, ומחדשים להם תרין עיטרין אחרים חדשים, ואז מזדווגים גם הם. והוא נותן טיפת החסדים, מיסוד שבו ליסוד שבה. והיא נותנת טיפת הגבורות. ומשתי טיפות אלו, נוצר הולד. ואמנם לא יש בה כח להעלות כח מ"ן האלו, אלא ע"י הגבורות הראשונות שנתנו לה בביאה א', הנקראים רוחא דשדי בגווה, והם עומדות קיימות לעד שם בנופה דנוקבא כל ימי חייה, והם מעלין את הגבורות החדשות שבכל זווג, שמהם נוצר הולד. אבל הגבורות החדשות. הן נקראים מ"ן, ומהם נוצר הולד ההוא. וכשירצו להזדווג עם אחרת, באים גבורות אחרות חדשות, ומהם נוצר ולד אחר. וכן עד"ז תמיד אבל הגבורות הראשונות, נשארות שם תמיד קיימות לעד, כי אין הולד נעשה, אלא מן החסדים והגבורות חדשות עצמם, שבכל פעם ופעם. ואלו הגבורות הישנות הראשונות מעלים אותם:

עוד צריך שתדע, ענין העלאה זו מה עניינה, ומה תועלת יש מזה הרוחא שהם הגבורות הראשונות, אם הולד הנוצר מהה"ג החדשות. דע, כי כמו שנתבאר שהגבורות הראשונות נשארות תמיד בנוקבא, כי הם נפש שלה כנזכר. גם החסדים הראשונים שנתנו בז"א בעת שנאצלו, עומדים בו קיימים לעד, כי הם חיותו ורוח שבו. והנה כאשר מזדווגים זו"ן, מביאה שניה ואילך, הנה נמשכו בו חסדים חדשים כנזכר. ובהיות אלו החסדים החדשים, יוצאים מן היסוד שלו בסוד מ"ד, הם מתלבשים שם תחלה, בחלק אחד מן החסדים הראשונים אשר שם, ואחר כך יוצאות מן היסוד שלו, ונתנים ביסוד שלה בסוד מ"ד. ואז גם הגבורות החדשות שבה, שהם הנקראים מ"ן, מתלבשות תחלה בחלק אחד מן הגבורות ראשונות אשר בה, ואז יש בהם כח לעלות כנגד טיפת מ"ד, אחר אשר

נתלבשו הלבוש הנזכר. וז"ס ענין ההוא רוחא המעלה מ"ן מה ענייננו, ומה ענין העלאתו אותם:

ואח"כ בהמשך חדשי העיבור, נוצר הולד עצמו שהיא הנשמה עצמה, מן החסדים והגבורות ההם, שהם עצמם בחי' הנשמה. וממה שלקחו מהחו"ג הראשונות בעת הזווג כנזכר, נעשה להם ב' מלבושים אל הנשמה הזו, הכלולה מחו"ג החדשות, מלבוש אחד מאביו שהוא זעיר, ומלבוש אחד מאמו, שהוא נוקביה. וז"ס מ"ש בסבא דמשפטים, על פסוק (שמות כ"א ח') בבגדו בה. ועל פסוק (שם) שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ושם נאמר, כי הלבוש ההוא נקרא אלו"ה. כי הנה החסדים הראשונים, נקראים א"ל, ומשם נעשה לבוש מצד אביו, אל הנשמה, שהיא חסדים החדשים:

גם בזה תבין, מ"ש חז"ל אור שנברא ביום הא' גנזו לצדיקים וכו', כי האור דיום א', הם חסדים חדשים, ועשה להם לבוש מן החסדים הראשונים, אשר ביסוד שבו, הנקרא צדיק, ונגנז ונתלבש בו, טרם שיצא מן היסוד שבו כנזכר:

ובזה יש תימא גדול, איך מן החו"ג הראשונות, שהם עצמות רוח ונפש זו"ן, יעשה מהם מלבוש, אל הנשמה הנבראת מן החו"ג החדשות. אבל זה יובן, בסוד מה שנתבאר אצלינו, בפסוק (תהלים מ"ב ט') יומם יצוה ה' חסדו, כי כל האורות אשר למטה מאור החסד הראשון, הם מתלבשים בו, כדי שישמרם מן הקליפות, לפי שהוא גבוה מאד, ואין הקליפות יכולות להתאחז בו. וז"ס פסוק (שם פ"ט) אמרתי עולם חסד יבנה. גם הוא ע"ד מש"ה, (דברים ל"ב י"א) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרוש כנפיו יקחהו. והאם מלבשת את הבנים, לשמרם מן החיצונים. וכמו שנתבאר אצלינו בפרשת יתרו, במצות כבוד אב ואם, שנצטוו בה הבנים, לסיבת הלבוש הזה שבנשמתם, שהלבישו אבותיהם. וזכור ענייני לבוש הנשמה מה עניינם:

ואל תטעה לומר, כי כל החסדים הראשונים, או כל הגבורות הראשונים, נעשים מלבוש אל הנשמה ההיא, אבל הענין הוא, כי כל הבנים או הבנות שיולדת הנקבה, כלם הם לוקחות חלק אחד קטן, מאותם החו"ג הראשונות, וכשנשלם כחם, ואין להם מה ליתן עוד לזולתם, רק החיות הצריך לעצמם לבד, אז אין האשה יולדת, ונפסק ממנה ארח כנשים, כנודע כי מן הכלים והלבושים של הגבורות הראשונות שבאשה, נמשך הדם של אורח הנשים, כמבואר אצלינו באורך, בדרוש ליל פסח ויציאת מצרים וע"ש. בסוד ה' דמים טהורים, וה' דמים טמאים. ואותם דמים שהם לבושי הגבורות, נעשים שאור לצייר צורת הוולד, שהוא מן החדשות. כשכלה השאור, ואין בו כח להחמיץ, זולתו אין עיסה חדשה להתחמץ, ולא נשאר בה רק כח והרוחניות שצריכים לעצמה. ואם גם זאת

היה יוצא ממנה, היתה מתה, כמ"ש לקמן על בצאת נפשה כי מתה, כי מבחי' השארית הזה, נעשה בנימין:

ונחזור לבאר ענין, ההוא רוחא דשבק בה בעלה בביאה קדמאה, שהם הגבורות הראשונות, הנקראים הוי"ה דב"ן דההי"ן. וגם נשארו החסדים הראשונים כנז"ל. דע, כי גם באימא עילאה, יש בחי' רוחא דשבק בה אבא, בביאה ראשונה כשנאצלו, וההוא רוחא נקרא ההוי"ה דב"ן דההי"ן. וטעם הדבר הוא, לפי שמוכרח הוא, שההוא רוחא יהיה כלול מתרין רוחין, דכר, ונוקבא, כדי שיהיה בה כח להוליד בנים זכרים ונקבות. ולכן ההוא רוחא היא הוי"ה דב"ן, שהיא חבור ב' הוייו"ת, זכר ונקבה, ושתיהן בגימטריא ב"ן:

ועוד, כי בהוי"ה זו במלואה, ניכרים בפירוש ב' ההויו"ת, כי ד' אותיות הפשוטות, הם הוי"ה אחת. וה' אותיות המלוי, גם הם הוי"ה שנית, אם תחבר ב' אותיותיה הראשונות שהם ו"ד, ותעשה מהם אות יוד אחת:

ואח"כ כשנאצלו זו"ן, מזווג ב' אחד של או"א, אז נתלבשה נשמת ז"א, בחלק ההוא רוחא דשבק בה אבא באימא בביאה קדמאה, ולקחו עמו ע"ד הנז"ל, ונעשה לבוש אליו. והנה לבוש זה, כלול מב' הויו"ת, הנכללות בהוי"ה אחת דב"ן כנזכר, שהם סוד תרין עיטרין דחו"ג, וכבר נתבאר למעלה, כי כל אור הנוקבא, לוקחו בעלה בתחילה, והוא נותנו אליה. ולכן הוא לקח ב' ההויו"ת הנז', נכללות ונעשות הוי"ה אחת של ב"ן:

ובזה תבין, למה ז"א נקרא ב"ן, והוא לסיבת לקיחתו שתי הויות הנז', שהם בחי' ב"ן כנזכר. ואעפ"י שההוי"ה אחת היא של מ"ה דאלפי"ן, כנגד עיטרא דחסדים. והוי"ה השנית היא דמלוי ההי"ן, של גבורות. עכ"ז, להיות כי גם שניהם הם בחי' מ"ן שבנוקבא דאימא, לכן שניהם נקראים הוי"ה אחת דב"ן, אלא שבה נכללים כח שתיהם, דמ"ה וב"ן, לשתוכל להוליד זכרים ונקבות כנזכר:

ואח"כ מהארת הגבורות האלו, נבנית פרצוף נוקבא כנזכר. ואח"כ בביאה ראשונה, נחלקים ב' הויו"ת הנז', הכלולים בהוי"ה אחת דב"ן, לשתים, והוי"ת החסדים נשארת בז"א תמיד, בסוד חיותו, וכנז"ל. והוי"ת הגבורה עצמה, הנקראת ב"ן, נתנת בה בסוד רוחא דשבק בה בעלה. וגם יש בה כח ב' ההויו"ת זכר ונקבה, לכשתוכל להוליד גם היא זכרים ונקבות, ונקראת הוי"ה דב"ן:

ודע כי הנה מש"ל, כי בכל זווג דזו"ן, ממשיכים מוחין חדשים מלמעלה מן האין סוף, דרך המדרגות, והוא לוקח שפע מ"ד, והיא מ"ן, דע, כי זה הוא בענין הנשמות החדשות הבאות מלמעלה, בזווג ליל שבת ויו"ט. אבל בזווגים של ימי החול, אחר חרבן הבית,

כבר ביארנו במצות שביעית, פרשת בהר סיני, כי כל המ"ן של אז, הם מהבירורין המתבררים מן המלכים שנפלו בקליפות, ומהם נעשים הנשמות ההם שבאלו הזווגים. והוא בסוד (תהלים צ"ז י"א) אור זרוע לצדיק, הנזכר בפרשת תרומה, בענין בריה דרב ספרא. וזכור הקדמה זאת:

פרשת וירא (המשך)

והנה אחר שביארנו, ענין ההוא רוחא דשבק בה בעלה בביאה קדמאה. וענין המ"ן מה עניינם כי המ"ן נוקבין ודכורין, הם החו"ג החדשות, שהם הנשמה עצמה. אבל מההוא רוחא דשבק בה בעלה, נעשה לבושים לכל הנשמות הנוצרות בה מאז ואילך תמיד. ולכן לבאר ענין בני לאה ורחל, שהם השבטים. דע, כי ההוא רוחא דשבק יעקב בלאה, בביאה ראשונה, היה בו כח חלק לבושים, לו' בנים, מלבד הכח שהיה בו לצורך עצמה, הנקרא נפשה כנז"ל. וראובן הוא הבכור, ולקח עיקריות כל ההוא רוחא דלאה, שהיא הוי"ה דב"ן, כנז"ל, כי הבן הבכור, לוקח העיקר, והתמצית נשאר לנולדים אחריו. כמבואר אצלנו, בפסוק (שמות כ' י"ב) כבד את אביך וגו', בשער המצות, בענין מ"ש חז"ל ואת לרבות אחיך הגדול:

וז"ס ראובן, אותיות, רא"ו, ב"ן. כלומר ראו כי זה הוא, מי שלקח עיקריות שם ב"ן דההי"ן, דשבק בי בעלי בביאה קדמאה. משא"כ בשאר השבטים, אעפ"י שגם הם בנים ולא בנות. ואח"כ נאבד ממנו הלבוש ההוא, ולקחו יוסף, בכורה של רחל. כמש"ה בדברי הימים, (ד"ה א' ה' א') ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו ליוסף וגו', ואבד ראובן חלק הבכורה והמלכות שהיתה ראויה לו להיותו בכור, כמו שתרגם המתרגם בפסוק (בראשית מ"ט ג') יתר שאת ויתר עז:

אבל ההוא רוחא דשבק בה יעקב ברחל בביאה א', לא היה בו כח רק לחלק לבוש בן אחד בלבד, והוא יוסף, ולכן הבן השביעי שהיה עתיד לצאת מן לאה כנזכר לחז"ל, בפסוק (שם ל' כ"א) ואחר ילדה בת וגו', שנתפללה על אחותה. יצא מן רחל, והוא בנימין. ואמנם כיון שלא היה כח ברוחא דרחל, רק לבן אחד שהוא יוסף, ולא נשאר עוד כח בההיא רוחא, רק מה שצריך לחיות עצמה, הנקרא נפשה, ולכן בהיותה מעוברת ממנו, היתה בחיים, כי נפשה בקרבה. וכשנולד בנימין, לקח הנפש ההוא שבה לעצמה, ולא נשאר בה נפש כלל, ואז מתה בעת לדתה. וזש"ה, (שם ל"ה י"ח) ויהי בצאת נפשו כי מתה, ותאמר לה המילדת אל תיראי כי גם זה לך בן, ר"ל, כי נפשה יצתה ונכללה בב"ן ההוא שהוא שלה, כי נפשה ניטלה, וזש"ה כי גם זה לך ב"ן. ולפי שהנפש הזאת היא הוי"ה דב"ן דההי"ן, לכן נרמז מלת בן, בר"ת של בצאת נפשה. ולכן נקרא בנימין בן ימין, כי כמו

שראובן נקרא ראו בן, על שלקח בחי' ההוא רוחא הנקרא בן. כך נרמז ב"ן, בשם בנימין לטעם זה. אלא שיש שנוי ביניהם, כי ראובן לקח עיקריותו של ב"ן דלאה מראשיתו. אבל בנימין, לקח סופו של ב"ן של רחל, שהוא חלק נפשה של עצמה כנז"ל:

ודע, כי נתבאר אצלינו בשער שמות של הספירות כי הדעת שבמלכות, נקרא ב"ן, שהיא הוי"ה דההי"ן. והנה אין דעת זה נמשך לה, אלא ע"י ז"א, הנותנו לה בביאה א', כנזכר שם וע"ש, והנה בעודו ב"ן זה בז"א, קודם שנתנו אליה, היה נקרא יוסף, כמבואר אצלינו כי נקרא יוסף, על שם הגבורות אשר ביסוד דזעיר. ואח"כ שנתנו אליה בביאה א', אז בהיותו בה ביסוד שבה, נקרא בנימין. וז"ס מ"ש בזוהר פרשת ויצא בענין יוסף ובנימין, דא עייל ודא נפיק, וכמו שיתבאר עוד לקמן:

ונבאר עתה טעם, למה היה כח ברוחא דלאה, להוליד שבעה בנים. וברוחא דרחל להוליד בן אחד בלבד. דע, כי לאה תופסת בישראל העליון, שבעה מדות, שהם, כחב"ד חג"ת, כי הלא היא כנגד אימא עילאה, אם שבעה בנים. אבל רחל, היא מלכות אחרונה, ואין בה רק בחי' היסוד, הנקרא צדיק דעייל ונפיק בה. ויוסף הוא ברזא כד עייל, ובנימין הוא ברזא כד נפיק, כנז"ל:

וביאור זה המאמר הוא, כי לאה להיותה למעלה, נמצא כי כל בנים שיולדת, היא למעלה בעולם האצילות. אבל רחל היא תחתונה למטה, וממנה ואילך נקרא עולם הבי"ע, אשר שם הקליפות, הנקראים מות מצויים שם. וג' עולמות אלו נקראים עולם הפרוד, כמש"ה (בראשית ב' י') ומשם יפרד. ונקרא עלמא דמותא. ונמצא, כי הבנים שהיא יולדת, הם למטה בעולם הבריאה והפרוד. ולכן קראתו אמו לבנימין בן אוני. אבל אביו, קראהו בן ימין, לרמוז, כי אעפ"י דנפיק בעולם הבריאה, עכ"ז מן האצילות הנקרא ימין הוא:

וטעם זה נבארהו פה דרך קצרה, דע, כי אימא עילאה, יש בה הוי"ה אחת, הכוללת כל י"ס שבה. ואמנם ה' אחרונה שבה, שהיא המלכות שבה, נצטיירה לשתי אותיות, ד"ו, כזה ה כנודע. ואלו הם בחי' ב' בניה, זו"ן, שילדה בעולם האצילות. ובאות ה' אחרונה הזאת, יש שם הוי"ה אחת דמלוי ההי"ן, שהיא בגימטריא ב"ן, כי שם היא בחי' מ"ן שלה. וכבר נתבאר לעיל, כי הוי"ה זו דב"ן, היא כוללת ב' הויו"ת, שהם בגימטריא ב"ן, בפשוטה ובמלואה, כנגד זו"ן אשר שם, כי הם בניה, והם הם ציור ד"ו, שבאות ה' אחרונה שבה כנזכר. ולהיות כי ז"א לוקח שתיהם, לכן הוא נקרא ב"ן, ועיקר שם ב"ן, אינו אלא בז"א לסיבה זו:

והנה גם בנוקבא דזעיר, יש הוי"ה אחרת כוללת י"ס שבה, וה' תתאה שבה מצטיירת בציור ד"ו כנז"ל, ושם נתון שם ב"ן דמלוי ההי"ן שלה, ובב"ן זה כלולים ב' הויו"ת אחרות,

והם ב', זכר, ונקבה. והם זו"ן שבעולם הבריאה, והם נקראים מטטרון שבעולם הבריאה, הכולל זכר ונקבה אשר שם, שהם זו"ן אשר שם. ולכן יש בו ששה אותיות, כנגד ו"ק דזעיר דבריאה. גם נקרא בנימין, כי בנימין הוא בחי' מטטרו"ן עצמו הנזכר, הכולל זו"ן דבריאה, כנז"ל כי הנקבה נכללת בו, והוא לוקח ב' ההויו"ת, שלו ושלה. ולכן שפירו דבנימין, הוא כעין שפירו דרחל אימיה, כנזכר בזוהר על פסוק (שם מ"ג כ"ט) וירא יוסף אתם את בנימין אחיו בן אמו. ועד"ז הוא ג"כ בנוקבא דמטטרו"ן דבריאה, שהיא דוגמת רחל שבאצילות, כי יש בה הויה אחת, ובה' אחרונה שבה, יש הויה אחת דב"ן דההי"ן, כולל זכר ונקבה והיא הנקרא סנדלפו"ן, הוא ונוקביה. אלא שעיקר שם ב"ן הוא בזכר, לטעם הנז"ל, כי הוא לוקח בתחלה ב' הויו"ת. ועד"ז הוא בכל ההי"ן, שבכל הנקבות שבכל אבי"ע, והדברים מבוררים:

הגהה - אמר חיים הכותב, ענין ההוי"ה דב"ן, שיש בנוקבא הכוללת שתי הויות, יובן במה שנודע, כי בהיות ה' גבורות ביסוד דדכורא, או ג"כ בבחי' העליונה, המתפשטת מחסד עד הוד דזעיר, הנה שם נמתקות עם החסדים. וענין המיתוק הוא, שנכללים עמהם. ונמצא כי בהנתן הגבורות בנוקבא, הם מחוברות עם הארת החסדים, החסדים, כנלע"ד: והנה ענין היות מטטרון בבריאה, כבר ביארנוהו במקום אחר. וענין בנימין שהוא מטטרון דבריאה, ועכ"ז הוא מכלל השבטים, כבר נתבאר טעם לזה, בדברי הזוהר ואין כאן מקום ביאורו. והרי נתבאר ענין בנימין, איך הוא מסטרא דרוחא דנוקבא מחלקה עצמה, הנקרא נפשה, ולכן לא מת משא"כ ביצחק וחבקוק כמו שיתבאר:

ועתה נבאר ענין יצחק וחבקוק, הבאים מן הנשיקין. דע, כי קודם שיזדווגו זו"ן, זווג תחתון דיסוד ביסוד, מקדים להם ענין הנשיקין כנודע. וגם הם בחי' זווג, והוא יותר פנימי ועליון, כי הוא זווג ג"ר דזעיר, עם ג"ר דנוקביה. ועוד יש שנוי אחר ביניהם, כי זווג התחתון הוא גופני, ויוצא ממנו טיפת זרע גופניית דכורא, וכן ממנה טיפת זרע גופניית נוקבא. אבל זה דנשיקין, הוא רוחני, רוחא ברוחא כמו שיתבאר. ואמנם בזווג התחתון הגופניי, יש בו ב' בחי', והוא, כי רוב הנשמות הבאות מזווג התחתון ההוא, הם בחי' טיפות נמשכות מן החו"ג, המתפשטים בו"ק דגופא דזעיר, או דנוקביה, ואינם נמשכות ממוח הדעת עצמו דברישא דזו"ן. ויש בחי' ב', והם הנשמות שהם מבחי' טיפות זרע, הנמשכות ממוח הדעת עצמו אשר בראש. אבל בחי' נשמות אלו, הם מועטין, ואינם אלא אותם הנשמות, הכלולות בעשר טיפין שנזרקו מבין עשר צפורניו של יוסף, שהם עשרה הרוגי מלכות, ושאר הנשמות הכלולות בהם, כי להיותם מן תאות הזכר המתעורר מאליו, נמשכת הטיפה ההיא ממוח הדעת עצמו, וכבר נתבאר זה בדרוש עשרה הרוגי

מלכות. ואמנם נמצא, כי עיקר זווג זה התחתון, הוא מן הז"ת. אבל זווג הנשיקין הוא מג"ר. ועוד שהוא זווג רוחני דרוחא ברוחא:

עוד יש הפרש ושינוי אחר, והוא, כי זווג תחתון הוא יחידי, ר"ל שמתערבים חסדים דדכורא עם גבורות דנוקבא, ומשניהם נוצר הולד כנז"ל. אבל בזווג הנשיקין, יש ב' מיני זווגים, של נשיקין כפולים, כמו שיתבאר וזה עניינם, דע, כי ענין הנשיקין, אינם טיפה גופניית. אמנם היא טיפת הבל רוחני, הנמשכת מן ההבל שבתוך הריאה והלב, שהם תוך ז"ת דז"א או דנוקביה, ועולה דרך הגרון למעלה בפיהם. ונמצא, כי בחינתם היא, ענין ההבל והאורות והרוחניות המתפשטים בז"ת שבהם, אבל טרם שיתפשטו וירדו תוך הגרון למטה, הם יוצאים בסוד נשיקין מן הפה ולחוץ, בבחי' הבל רוחני. וז"ס ז' תיבות שיש בפסוק, (שיר א') ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין:

ואמנם זה ההבל של הנשיקין, היוצא מן הפה ולחוץ, הנה אינו נמשך אלא ע"י זווג עליון, שעושה בתוך הפה עצמו. כנודע כי תרין מוחין חו"ב דז"א, הם זכר ונקבה כדמיון או"א עצמם, והם מתפשטים עד סיום הראש, ששם היא הפה של ז"א. וסיום החכמה הוא החיך, בסוד ח"ך מ"ה, חכמה. וסיום הבינה הוא הגרון כנודע ושניהם מזדווגים שם, ע"י הדעת, שהוא הלשון המכריע ביניהם, ומחברם ומזווגם. ואז החכמה נותן טיפת דכורא, והבינה טיפת נוקבא, והם תרין רוחין והבלים, ונכללים ונעשים חד רוחא, שהוא תולדת הזווג ההוא. ועד"ז מזדווגים חו"ב דנוקבא, בפה שבה, ויוצאין משם תרין רוחין, ונכללים ונעשים חד רוחא, שהוא תולדת הזווג ההוא. ואלו התרין רוחין דיליה ודילה, הם בחי' הנשיקין. כי כשחוזרים זו"ן ונושקין זה לזה, הוא זווג שלישי, שמזדווג פה דזעיר בפה דנוקביה. וזעיר מוציא מפיו ההוא רוחא דנשיקה דיליה, הכלול מתרין רוחין כנזכר, והם מ"ד. ונוקביה מוציאה בפיה, רוחא דנשיקה דילה, הכלול מתרין רוחין כנזכר, והם מ"ן: ובזה יתבאר לך מאמר בס"ה בפרשת תרומה, בענין הנשיקין, שהם אתחברותא דרוחא ברוחא, והם כלולים מן ד' רוחין, הנקראי' אהבה ע"כ:

והנה היותם ד' רוחין, היינו יכולים לפרש, שהוא מ"ש, כי נשיקה דיליה כלולה מתרין רוחין, שנמשכים מחו"ב שבו. ונשיקה דילה כלולה מתרין רוחין, הנמשכים מזווג חו"ב שבה. אבל דע, כי אין כוונת המאמר לזה, לפי שאלו התרין רוחין דחו"ב שבו או שבה, אינם נחשבים לתרין רוחין, רק לחד רוחא. לפי שאפילו או"א כחדא נפקין וכחדא שריין, ושניהם נקראים בחי' אחת. ומכ"ש חו"ב תרין מוחין שבחד פרצוף דזעיר, או דנוקביה לבד, שהכל נחשב לחד רוחא. ונמצא שנשיקת הזכר נקרא רוחא חדא בלבד, ונשיקת הנקבה נקרא רוחא חדא לבד. והרי כאן תרין נשיקין, תרין רוחא, חד דכורא וחד נוקבא:

ואמנם מ"ש שם, שהם ד' רוחין, זה יובן במ"ש שם, ארבע רוחין אינון בנשיקה, כל חד וחד כלול בחבריה וכו'. וזה ביאורו, הנה בזווג התחתון הגופני, שהוא יסוד ביסוד, הנה הזכר נותן טיפת דכורא ביסוד הנוקבא, והנקבה נותנת טיפת נוקבא ביסוד שלה עצמה, ושם נוצרה הנשמה משתי טיפות אלו. אבל בזווג רוחני דנשיקין, יש נשיקות כפולות, כי כמו שהזכר נושק לנוקביה, ונותן בה בפיה רוחא דדכורא. גם נוקביה נושקת אותו, ונותנת בו בפיו רוחא נוקבא. והנה בנשיקת הזכר יש ב' בחי', האחת היא, שרש ההבל ההוא הנשאר בפיו. הב' היא, בחי' ההבל היוצא מפיו, ונכנס תוך פה הנקבה. ועד"ז הוא בנשיקת הנקבה ב' בחי' אחרות, והרי הם תרין רוחין דכלולין חד בחבריה, ונעשים ד' רוחין:

והנה בתרין הרוחין העיקריים, שהם השרשיים הנשארים בתוך הפה של הזכר, או בתוך של הנקבה, אין צורך לבארם, כי ודאי זה רוחא דכורא, וזה רוחא נוקבא. אבל תרין רוחין אחרנין, הענפים שלהם, הנעתקים ממקומם וניתנים שלא במקומם, וצריך לבאר עניינם, כי הנה הרוחא דדכורא שנתן בפה הנוקבא, הנה שרשו הוא דכורא, אבל כיון שנכנס בפה הנקבה, ומתערב שם עם רוחא דנוקבא, ונעשה נוקבא כמוהו. וכמ"ש רז"ל עאלת לקרתא, אזיל בנימוסא. והרוחא דנוקבא שנכנס בפה הדכורא, שרשו הוא נקבה, אבל כיון שמתערב ומתחבר עם רוחא דדכורא, נהפך ונעשה דכורא כמוהו. ובודאי כי זה המעולה יותר מן הראשון, כי אעפ"י ששרשו מן הנקבה, כיון שנכנס בפה הזכר, נתעלה ונעשה רוחא דכורא ממש. אבל רוחא דדכורא, כיון שנכנס בנוקבא, ירד ממדרגתו, ונחלש, ונעשה רוחא דנוקבא ממש:

והנה אחר שנתבאר ענין הזווג העליון הזה של הנשיקין, שהוא זווג רוחני. נבאר עתה ענין מ"ן שלהם, ובחי' רוחא דשבק בה בעלה בזווגא קדמאה, ע"ד שנתבאר לעיל, בזווג התחתון הגופני דיסוד ביסוד. דע, כי כשנאצלו זו"ן, ונזדווגו יחד, הנה טרם שיזדווגו זווג תחתון, נזדווגו בזווג עליון דנשיקין. ואז בנשיקין הראשונים ההם, יהיב בה בעלה בגו פומא דנוקבא, ההוא רוחא דנשיקה, גו פומא דילה, ושם נשאר תמיד לעולם, בסוד רוחא דשבק בה בעלה באנתתיה בביאה קדמאה. כי שם הוא בחי' היסוד של מוח הבינה דנוקבא, והוא סוד הגרון שלה, והבן זה היטב, וזה נעשה רוחא דילה עצמה דנוקבא, וחיות שלה, בג"ר שבה. וכל שאר הרוחין הנמשכים אח"כ בסוד נשיקין, מאז והלאה, כלם הם נקראים מ"ן דנשיקין דילה, ומהם נוצרים הנשמות, ומתלבשים בההוא רוחא דשבק בה בעלה בנשיקין הראשונים. ועד"ז הוא בפי הזכר, כי הנשיקין החדשים הם

מ"ד, שהם בחי' הנשמות, ומתלבשים בההוא רוחא דאשתאר ביה, מן הנשיקין קדמאין. והכל הוא ממש ע"ד מה שנתבאר לעיל, בזווג התחתון דיסוד ביסוד:

ועתה נבאר, מה חילוק יש בין זווג תחתון לזווג עליון, בענין הנשמות הנולדות משם. וזה דרוש נחמד, לדעת הפרש שיש בין נשמות הצדיקים, אל המלאכים. אשר לסיבתו נתהוו המלאכים רוחניים, בלתי גופים. ובני אדם נתהוו בגופים. ולבאר זה, צריך שנחזור לבאר ענין שני הזווגים הנז"ל, הגופניי התחתון דיסוד, והרוחני העליון דנשיקין, מה עניינם. ואיך על ידם נוצרים הנשמות והמלאכים. דע, כי כל הזווגים כלם, הם לברר בירורין שבמלכים שמתו כנודע. וממה שנתברר מהם, נאצלו ונבראו ונוצרו ונעשו, כל ד' עולמות אבי"ע, הם וכל אשר בהם, כנודע במקומו. וגם בפרשת עקב במצות ברכת המזון, בענין האכילה, נתבאר ענין זה באורך:

ואמנם סדר הבירור ההוא, כפי סדר המדרגות מלמעלה למטה, כי היותר משובח מתברר בראשונה. והנה כאשר הוברררו הבירורין, להעשות מהם בחי' או"א, ונעשו שניהם, והגיע זמן בירור הבירורין של זו"ן, אז הוצרכו או"א להזדווג יחד, לפי שאין שום בירור נברר, אלא ע"י זווג העליון. ואותם הבירורין שהם מחלקו של זו"ן, הוברררו ע"י או"א, ועלו אותם הבירורין מלמטה, ממקום שעומדים שם המלכים כשנפלו, ועולים למעלה, ונכנסים בסוד מ"ן בבטן אימא עילאה, ועומדות שם המשך חדשי העיבור, ומתמתקים ונתקנים שם, ונעשה מהם פרצוף דזו"ן:

והנה בירור זה דזו"ן, היה בסוד זווג התחתון דאו"א דיסוד ביסוד. ולכן קודם שהגיע זמן בירור זו"ן, לא היו מזדווגים או"א בבחי' זווג תחתון, כי לא היו צריכים עדיין אליו. אמנם להיות כי או"א כחדא מתדבקן תדיר ולא מתפרשאן, לכן מזדווגים קודם לכן, בבחי' זווג עליון דנשיקין הרוחני, וזווג זה לא נפסק מהם. ואחר שהגיע זמן בירור זו"ן, אז נזדווגו יחד או"א זווג תחתון דיסוד ביסוד, שני זווגים, א' היה בחי' עיבור א' דזעיר, כי אז נעשה זעיר בבחי' תלת כלילן בתלת, ונולד הוא ונוקביה, ואח"כ חזרו או"א להזדווג תחתון פעם שנית, כדי לתת מוחין לזו"ן כנודע, ונקרא מוחין דגדלות. באופן, כי שני זווגים תחתונים נזדווגו או"א, כדי לברר את זו"ן, לצורך תיקון פרצופם ממש. ואח"כ נזדווגו עוד זווג שלישי משם ואילך, וגם הוא בחי' זווג תחתון, והיא לתת מזון וחיות וקיום אל זו"ן, ולכל העולמות שלמטה. ונמצא, כי ג' זווגים תחתונים נמצאו באו"א, שנים לברר הפרצופים של זו"ן. והג' לצורך מזון העולמות:

ואמנם זווג העליון דנשיקין, נעשה ד' פעמים, שהם שבעה, כמו שנבאר. והוא, כי הנה טרם שנזדווגו לברר פרצופי זו"ן, נזדווגו זווג עליון דנשיקין כנז"ל, הרי זה זווג א' דנשיקין.

ואח"כ בכל זווג מן הג' זווגים התחתונים, מוכרח הוא, שאינו נעשה אלא על ידי נשיקין טרם הזווג הזה התחתון, ונשיקין בעת הזווג הזה התחתון. כי הנשיקין של קודם הזווג, הוא לעורר את האהבה ביניהם, ולרצותם, כנודע. והנשיקין שבעת הזווג עצמו, הם לחבר יחד זווג רוחני וגופניי. ונמצא כי בג' הזווגים התחתונים, נמצאו ששה זווגים של נשיקין, ג' שלפני הזווגים. וג' שבעת הזווגים עצמם. ועוד זווג הראשון של נשיקין, שקדם אל הג' זווגים תחתונים, הם ז' זווגים של נשיקין היו באו"א. וג' זווגים תחתונים דיסוד ביסוד:

והנה נודע, כי מכל הזווגים האלו יצאו בחי' נשמות, אם לבני אדם תחתונים, ואם אל המלאכים עליונים. ובזה יתבאר מ"ש בריש פרשת משפטים, וגם נתבאר לעיל בפרשת בראשית, בענין חטאו של אדה"ר, כי ה' בחי' יש בנשמה, והם, יחידה, וחיה, ונר"ן. וכד זכה האדם, עולה ולוקח מדרגה למעלה ממדרגה, עד היחידה, שלוקחה ונבראה מזווג א"א של האצילות. וז"ס מאמר, לא זז מחבבה, עד שקראה בתי. לא זז מחבבה, עד שקראה אחים, שנאמר (תהלים קכ"ב ח') למען אחי ורעי. לא זז מחבבה, עד שקראה אמי, שנאמר (ישעיה נ"א ד') ולאמי אלי האזיני, אל תקרי ולאומי, אלא לאמי:

ולכאורה קשה מאד, איך יעלה בדעת, שהאדם התחתון הנברא מכלל הנבראים, שתהיה לו נשמה מצד או"א, הנקראת חיה ונשמה דאצילות, וזו"ן אין להם אלא רוח לו, ונפש לה, ודבר זה מבהיל את הדעת לכאורה. אבל הענין הוא זה, כי אין ספק שנשמות בני אדם, עם שיש בהם מעולות וגבוהות מן המלאכים, אך לא כלם, עכ"ז הם למטה ממדרגת האצילות, אבל הענין ע"ד מ"ש בהקדמת פרשת בראשית בס"ה, בשם ר' פנחס בן יאיר ע"ה, כי אין לך נשמה היוצאה מלמעלה מזווג זו"ן, שאין יוצאים עמה תרין עופין. ורשב"י ע"ה אמר, שהם ה' עופים. והם בחינות נשמות המלאכים. וכן עד"ז בזווגים עליונים דאו"א, להאציל את זו"ן, בהיותו נולד מבטן אימא עילאה, יוצאים עמו נשמות למלאכים ולבני אדם התחתונים, והם גרועות מזו"ן, ואינם ממדרגתו כלל. האמנם נודע, כי כל מה שלמטה מזו"ן דאצילות, אי אפשר לו להיותו נברא, אלא ע"י זווגם. ונמצא כי בכל אלו הנשמות של בני אדם בלבד, שיצאו מזווג או"א בעת שנולד זו"ן, אין בחינתם נשלמת ונגמרת, עד שיזדווגו אח"כ זו"ן, ויתוקנו ויושלמו בזווג ההוא, ואח"כ יוצאים משם נגמרים ונשלמים, אמנם שרשם נמשך מלמעלה מאו"א:

ועתה צריכים אנו לבאר, כי כמו שבאו"א נמצאו ג' זווגים תחתונים, וז' זווגים עליונים דנשיקין. כן עד"ז ממש, יש בז"א ונוקביה הנקראת רחל, או בזו"ן לאה, או בזווג יעקב ולאה, או בזווג יעקב ורחל. וכל זה הוא באצילות. וכנגדם, בכל בחי' הזווגים, שיש בכל ג' עולמות בי"ע, כל זווג וזווג שבהם, יש בו עשר בחי' הנז'. ואין להאריך בפרטיהם, אחר

שהם מובנים. ומכל מיני הזווגים הנז' דנשיקין, או תתאין דיסוד, מכולם נבראים בחינת נשמות בני אדם ומלאכים. ולכן תמצא כמה מיני מדרגות של נשמות, או של מלאכים, לאין קץ, שונות זו מזו. בין בכללים, שהם בחי' ד' עולמות אבי"ע. בין בפרטות, שהוא כסדר הפרצופים שבכל עולם מהם. בין בפרטי פרטות, מאיזו ספירה מן הי"ס שבכל פרצוף מהם. זולת פרטים לאין קץ, כנודע כי כל ספירה כלולה מעשר, ועשר מעשר, עד כמה אלפים רבוא כנודע:

ועתה נבאר, ההפרש שיש, בין המלאכים, לנשמות בני אדם. דע, כי המלאכים לא נבראו כלל ע"י שום זווג תחתון גופניי דיסוד, אלא ע"י זווג עליון רוחניי, הנקרא נשיקין. והנה המלאכים, נגמר ענין תיקונם לגמרי, ע"י זווג דנשיקין, שהוא זווג רוחני עליון. ואין בו צורך לחזור, להביאם ע"י זווג תחתון הגופניי דיסוד. ולכן לא נבראו גופים לנשמות של המלאכים, כי אין הגוף נמשך, אלא מזווג תחתון הגופניי. ולכן היו המלאכים בלתי גופים, חיים וקיימים לעד, כי נגמר תיקונם בזווג עליון רוחניי:

אבל נשמות בני אדם, עם היות שיש מהם שנבראו מזווג נשיקין דאו"א, כמו שיתבאר. עכ"ז, אין תקונם נגמר, אלא ע"י זווג זו"ן כנ"ל. ולא עוד, אלא שהוצרכו לבא ע"י זווג תחתון גופניי. וזה יורה, שלא הספיק זווג רוחני להשלימו, והוצרך עוד זווג אחר גופניי כדי להוציאו. ולכן הוכרח להם להתלבש בגופים בעה"ז, ולהתקן ע"י מצות ועסק התורה כנודע. ולהיותם מבחי' זווג גופניי, אין קיום לגופים שלהם, להיות חיים וקיימים לעד כמו המלאכים:

וז"ס מ"ש רז"ל, אין דבור ודבור יוצא מפי הקב"ה, שאינו נברא ממנו מלאך. והוא ענין ההבל והקול, היוצא מפיו בעת זווג הנשיקין העליונים כנזכר. וזש"ה, (תהלים ל"ג ו') וברוח פיו כל צבאם. ואלו המלאכים נקראים קולות, כנזכר בספר התקונים, על פסוק (שמות כ' י"ח) וכל העם רואים את הקולות. וגדולה מזאת נודע, כי אפילו מדבור האדם, נוצרים מלאכים אחרים, אם טובים ואם רעים, בסוד כל העושה מצוה א' קנה לו פרקליט אחד וכו'. וכמ"ש בתקונים כי כשעוסק אדם בתורה, אותם הבלין וקלין דנפקי מפומיה, נעשים מרכבות אל הנשמות של הצדיקים לרדת למטה וכו'. ונמצא כי בבחי' זו, יש מעלה יתירה אל המלאכים, על נשמות בני אדם. האמנם יש נשמות בני אדם גבוהות ומעולות על המלאכים, עם היות שלא נגמר בריאתם אלא ע"י זווג תחתון גופניי כנזכר:

ולכן נבאר עתה סדר המדרגות שיש בכל הבחי' הנז'. ומהם יתבאר לך, איך יש נשמות בני אדם גבוהות מן המלאכים. ויש להפך מזה. ויש במלאכים עצמם, מדרגות שונות זו מזו. ובנשמות בני האדם, שונות זו מזו. הנה אעפ"י שסדר הזווגים היו ע"ד הנז"ל,

עכ"ז סדרם לפי מדרגתם ומעלתם אינו אלא באופן זה, הא', נשיקין שניים, בעת זווג דעיבור דמוחין דגדלות. הב', נשיקין הראשונים מכלם, הנקראים רוחא דשדי בגווה כנז"ל. השלישי, נשיקין שניים, בעת זווג דעיבור א'. הרביעי, נשיקין ראשונים דעיבור א'. החמישי, נשיקין שניים דחיות העולמות. הששי, נשיקין ראשונים דמוחין. השביעי, נשיקין ראשונים דחיות העולמות. והכלל הוא, כי הנשיקין השניים שבעת הזווגים, הם מעולים יותר מן הנשיקין הראשונים, שלפני כל זווג וזווג. לפי שהנשיקין שהם בעת הזווג התחתון, הם יותר מעולים מן הקודמים להם. אמנם הנשיקין דחיות העולמות, אעפ"י שהם שניים בעת הזווג, אינם בערך הנשיקין דזווג, המוכרח לתקן פרצופם עצמם דזו"ן כנודע. גם זווג העיבור דמוחין דגדלות, הוא מעולה מכל ג' הזווגים התחתונים, וגם מן הנשיקין עצמם:

ועתה נבאר מהיכן נבראו המלאכים, או הנשמות. דע, כי ג' הזווגים התחתונים הגופניים, הם בחי' נשמות בני אדם. וז' זווגים רוחניים דנשיקין, נחלקים לשתי בחי', כי מן המדרגה הראשונה והשלישית והרביעית והחמישית, נבראו נשמות בני אדם, וסימנם אגד"ה. ומן מדרגה השנית והששית והשביעית, נבראו המלאכים, וסימנם בד"ז. ועיין לקמן בענין יצחק ויעקב:

והנה סדר מעלתם, כבר נתבאר לעיל. ונמצא, כי השתי בחי' דנשיקין, שהם מדרגה הראשונה, והיא נשיקין שניים דזווג דמוחין דגדלות. והמדרגה השנייה, והיא נשיקין הראשונים שבכלם, הנקרא רוחא דשבק בה בעלה, אלו השתי מדרגות גבוהות מכל ז' מדרגות של הנשיקין. והנה המדרגה הא', הם נשמות הצדיקים, הגבוהים מכל שאר הצדיקים, ומכל המלאכים כלם, ואין מעלה למעלה ממדרגתם. ואחריהם במעלה, הם המלאכים הנבראים ממדרגה הב', והם הנשיקין הראשונים, הנקרא רוחא דשבק בה בעלה. ואלו המלאכים, מעלתם גבוה על כל שאר המלאכים כלם, ועל כל נשמות בני אדם, זולתי אותם שהם מן המדרגה הראשונה כנזכר. ואלו הם המלאכים שאין שמם משתנה לעולם, כמ"ש חז"ל על פסוק (שופטים י"ג י"ח) למה זה תשאל לשמי וגו', כי יש מלאכים ששמם משתנה כפי שליחותם. גם אמרו זה, על יוצר משרתים ואשר משרתיו, כי יש מלאכים ראשונים קבועים וקיימים, ואין שמם משתנה לעולם, ומדרגתם גבוה מכל שאר המלאכים כנזכר. ושאר הז' בחי', כבר סדרנו מדרגתם, ואל תשכח מש"ל, כי הנשמות של בני אדם, אעפ"י שיוצאים מזווג הנשיקין, עכ"ז צריכים לחזור ולצאת מזווג תחתון גופניי דיסוד ביסוד, ולכן יש להם גופים. גם נתבאר, כי אע"פ שהם מזווג או"א, צריכים לצאת ע"י זווג זו"ן. גם ביארנו, כי כל אלו העשר מדרגות דזווגים, שהם, שלשה

תחתונים, ושבעה דנשיקין, כלם הם בכל פרצוף ופרצוף, שבכל עולם מארבע עולמות אבי"ע, ואין להאריך בזה:

ונחזור לענין ראשון, בענין יצחק וחבקוק, ובו יתבאר מש"ל, כי כל המלאכים באים ממדרגה השניה, הנקרא נשיקין דרוחא דשבק בה בעלה. כי הנה גם מבחי' זו, יצאו ב' נשמות אלו של יצחק וחבקוק. וכבר נתבאר לעיל בענין אלו הנשיקין, שהם תרין רוחין שהם ארבע, אבל שני השרשיים הם, האחד זכר, והב' נקבה, ואין לנו עסק עתה בביאורם. ונבאר תרין רוחין אחרים, שהם בחי' הבל ורוחא ששרשו מן הזכר, וניתן בפי הנקבה, ונעשה כמוהו נקבה. והב' הוא רוחא דנפיק מפה הנקבה וניתן בפה הזכר, ונעשה זכר כמוהו:

והנה יצחק וחבקוק, הם מבחי' תרין רוחין אלו הנז'. אבל שכחתי מה ששמעתי ממורי ז"ל בענין הזה, איזה מהם הוא יצחק, ואיזה מהם הוא חבקוק. ויש לי בזה ב' דרכים, והדרך הא' נלע"ד שהוא אמיתי, ואלו הם, הדרך הא', היא כי הנה נתבאר לעיל, שרוחא דנוקבא שניתן בדכורא, ונתעלה ונהפך לזכר, הוא יותר מעולה, מן רוחא דדכורא שניתן בנוקבא, וירד ממדרגתו ונעשה נקבה. והנה יצחק הוא המעולה שבהם, וז"ס (בראשית י"ח י') והנה בן לשרה אשתך, כי זה הרוחא הוא הוי"ה דב"ן כנודע, והוא משרה אשתך שהיא הנקבה, וניתן לאברהם, ונעשה זכר כמוהו. ולזה לא אמר והנה בן ניתן לשרה אשתך, כי אדרבה היא נתנה בן זה לאברהם, ונעשה זכר. ולהיות כי הוא בחי' הבל הנשיקין דנוקבא, דרגא דמותא, לכן בהיותו בן ל"ז שנה כמנין הב"ל, נגמר חיותו, ונגזר עליו העקידה, והיה מוכרח למות. אבל כיון שנהפך ונעשה זכר, שהוא עולם החיים, לכן לא מת לגמרי, אבל פרחה נשמתו ממנו, כשלקח אברהם את המאכלת לשוחטו, כמ"ש ז"ל וחזרה אח"כ נשמתו בתוכו כנודע:

אבל חבקוק, היה מן רוחא דדכורא בנוקבא, ונעשה נקבה. ולהיותו משרש דכורא, היה זכר. אבל כיון שנהפך לנוקבא, דרגא דמותא, לכן מת לגמרי מיתה גמורה. ולא עוד, אלא שמת בשנה הא' שנולד, ולא נתקיים י"ב חודש. ואז הוצרך אלישע הנביא, לחזור ולחדש בו עוד רוחא עילאה מן הזכר, שהוא דרגא דחיי, ויצא מפיו עוד הבל ב', בסוד נשיקין יותר עליון, כמו שנבאר. וז"ס פסוק (מלכים ב' ד' ל"ד) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו, ואז חי הולד ונתקיים:

ולהבין זה נבאר לך מ"ש בס"ה בפרשת בראשית וז"ל דאגליף עלוי שמא דע"ב, בתיבין ובאתוון, והענין הוא, במה שהודעתיך בדרוש רפ"ח ניצוצין, כי הם סוד ע"ב רי"ו, והע"ב הם הוי"ה דיודי"ן דע"ב, והרי"ו הם ג"פ ע"ב, שיש בג' הויו"ת, דס"ג, מ"ה, ב"ן. כזה, ס"ג

עם י' אותיותיו, הם ע"ג. ומ"ה עם חשבון ד' אותיות הפשוטות, שהם כ"ו, הם ע"א. וע"ג, הרי ע"ב ע"ב. וב"ן בבחי' אחוריים שלה, הם ע"ב. ואלו הג' ע"ב אחרונים, הם בגימטריא רי"ו, שהם כמנין גבורה. גם נתבאר ענין זה היטב, בענין שכיבת הלילה בכוונת ק"ש, וע"ש. ונמצא, כי ג' אחרונים, שהם מבינה ולמטה, הם דינין וגבורות. אבל הוי"ה דע"ב עצמה, שהיא באבא, היא בגימטריא חסד, והיא חסדים. וזה עצמו ענין שם בן ע"ב, שהם רי"ו אתוון, וע"ב תיבין. ובתחלה היה רוחא דחבקוק, מן הרי"ו אתוון, כמנין חבקו"ק, ופרחו ממנו, ולכן מת. ואח"כ המשיך לו רוחא דחיי, מהוי"ה דע"ב דיודי"ן העליונה, שהיא חסד דכורא, ונתקיים. כי אז עי"כ, חזרו כל ארבע בחי' דע"ב רי"ו, שהם בע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ואגליפן ביה מחדש ע"י אלישע, והרי נשלמו בו כל ד' בחי' רפ"ח ניצוצין:

והדרך השני הוא להפך, כי חבקוק מן רוחא דנוקבא שנכלל בדכורא, ולפי שתחלתו ושרשו הוא מן הנקבה, א"ל אלישע (מלכים ב' ד' ט"ז) את חובקת בן. וגם לסיבה זו מת בשנה א' מיתה ממש. אבל יצחק היה מן רוחא דדכורא שנכלל בנקבה, ולפי ששרשו מן הזכר, לכן חי ל"ז שנה כמנין ההב"ל ההוא של הזכר, ואח"כ פרחה נשמתו. ולפי שנכלל בנקבה, נאמר בו (בראשית י"ח י') והנה בן לשרה אשתך, שנעשה נקבה כמוהו. ונלע"ד שהדרך הראשון הוא מה ששמעתי ממורי ז"ל יותר בודאי:

ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו וגו':

כבר הודעתיך ענין אברהם ויצחק ויעקב ויוסף מה עניינם. ועתה אחזור לענין יצחק ויוסף, הנה הודעתיך ענין ש"ך ניצוצין דמלכי אדום, שהם סוד, ע"ב, רי"ו, ול"ב. פירוש, כי שם ההוי"ה יש בה ד' אותיות, ומהם יוצאות ד' הויו"ת, במלוי יודי"ן הם ע"ב וס"ג, ומ"ה דאלפי"ן, וב"ן דההי"ן. גם הודעתיך כי כל הוי"ה מאלו יש בה בחי' ע"ב, בזה האופן, הא' היא של מלוי יודי"ן, ע"ב. והב' היא של יודי"ן ג"כ, והיא ס"ג, ועם י' אותיות המלוי, הרי ע"ג. והג' היא של אלפי"ן, והיא מ"ה, ועם חשבון הוי"ה הפשוטה שהם כ"ו, הרי ע"א. (הגהה - א"ש, מה שמחשבים ההוי"ה הפשוטה בשם מ"ה, ולא בזולתו. הטעם הוא, להיות הזעיר עיקר שם ההוי"ה. ולכן לא נתנה התורה אלא לכ"ו דורות, מאדם ועד נח עשרה דורות, ומנח ועד אברהם עשרה דורות, ואח"כ יצחק, ויעקב, לוי, קהת, עמרם, משה. הרי כ"ו דורות. וזהו מה שרמז לו הכתוב, (שמות ו' ג') ושמי ה' לא נודעתי להם, ר"ל שם ההוי"ה לא נודעתי להם כי אם לך, כנלע"ד). והד' היא בסוד אחוריים הפשוטים שלה, והם ע"ב, סך כלם רפ"ח ניצוצין. ואלו הרפ"ח, הם נתקנים קצת ע"י ל"ב דינים אחרים, שהם ל"ב אלהים. כי בראשונה היו הרפ"ח הנזכר מתים, שהם סוד ורוח אלהים

מרחפ"ת על פני המים, שהם אותיות מ"ת רפ"ח, ובבא רוח אלהים, שהם ל"ב אלהים כנזכר, אז נתקנו קצת, ונעשו הכל ש"ך ניצוצין:

א"ש, אולי ז"ס פסוק כשך חמת המלך, כי גם ש"ך הם דיני"ם, האמנם ממותקים קצת יותר מן הרפ"ח, שאותם נקראים מתים, מ"ת רפ"ח. האמנם הש"ך, נאמר בהם כף הדמיון, כש"ך, שכיכה ואינה שכיכה לגמרי, כנלע"ד. עוד א"ש, אולי אלו הל"ב אלהי"ם הממתקים את הרפ"ח ניצוצין הנז', הם נמשכים מל"ב נתיבות חכמה, שהם רחמים, כנלע"ד:

ובפסוק והארץ היתה תהו ובהו ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ביארתי היטב ענין זה. וגם נתבאר סוד ורוח אלהים מה הוא, ומצאת שם כי תדרשנה. ואח"כ חוזרים להתמתק יותר, והוא ע"י חמשה אלפי"ן. והנה ה"פ די"ן בגימטריא ש"ך, ובהתחבר עמהם ה' אלפי"ן, נעשים ה"פ אדנ"י, ואז נתקנו לגמרי. וכמו שנתבאר אצלינו בס"ה פרשת בא, בפסוק וכי יהיה נערה בתולה. בפסוק ליל שמורים הוא לה' ע"ש. והנה אם תחבר יצחק, שהוא סוד הדינים, עם יוסף הנקרא יסוד, הם בגימטריא רפ"ח ניצוצין הנז':

א"ש, החיבור הוא יצח"ק בגימטריא ר"ח, ויסוד גימטריא פ' הרי רפ"ח. וזה נרמז ג"כ בשם יצחק עצמו, שהוא ק"ץ ח"י, כלומר, קצו וחבורו הוא בח"י, שהוא היסוד, כנלע"ד:

והואיל ואתא לידן, דע, כי שתי היסודות של לאה ורחל, הם ב' ממין סתומות, ומספרם שמנים, כמנין אותיות יסוד דדכורא שהוא שמנים, המזדווג עם שתיהם:

א"ש, אפשר היינו מה שרמז למעלה ענין זווג יסוד ביסוד:

ויגדל הילד וגו' ביום הגמל את יצחק:

כבר ביארנו פסוק זה, בפרשת לך לך, גם ביארנוהו בשער המצות בפרשת לך לך, במצות המילה. והענין הוא בקיצור. כי הנה ארז"ל, ביום הגמל את יצחק, אל תקרי הגמל, אלא ה"ג מ"ל וכו'. והענין היא, כי הנה נודע, שה' גבורות יורדות ביסוד דזעיר, ושם מתמתקת ג' מהם לבד, עם ג' חסדים דאורות מגולים, שירדו שם במרוצה מלמעלה. והנה אות ה' של הגמ"ל, הם ה' גבורות. ואות ג', הם ג' גבורות המתמתקות ביסוד, הנקרא מ"ל. גם מ"ל, הם ג' הויו"ת דג' חסדים פחות שליש המגולים, היורדים ביסוד כנז"ל, והם בגימטריא מ"ל. ואם נכלול יחד בחי' ה' גבורות, עם הג' גבורות המתמתקות, יהיו שמונה הויו"ת, שהם בגימטריא יצח"ק, וזהו הגמל את יצחק. וכן ארבע אותיות הגמל, שהם בגימטריא ע"ח, הם סוד ג' גבורות הנמתקות, והם ג' הויו"ת, בגימטריא ע"ח. ואם תחבר תיבת הגמ"ל עם יצחק, יהיו הכל בגימטריא רפ"ח ניצוצין הנודעים. וזהו הגמל את יצחק, שהוא עם יצחק:

א"ש, צריך לחבר עמהם גם השתי תיבות עצמם, לתשלום הרפ"ח שאינם אלא רפ"ו:

סימן כ"ב:

ויאמר אברהם אלהים יראה לו השה גו':

הנה ר"ת 'השה 'לעולה 'בני, ר"ת הב"ל. וזה יובן במ"ש בספר התקונים תיקון ס"ט, כי אד"ם והב"ל בנו, שניהם נתגלגלו בכל השלשה אבות, אברהם יצחק ויעקב, בסוד מה שמו, אד"ם. ומה שם בנו, הב"ל. ועתה על ידי עקידת יצחק, נשלם כפרת חטאו של הב"ל, שחטא במחשבה עלאה כנזכר שם:

א"ש, אולי בעבור זה נעקד יצחק בן ל"ז שנה כמנין הב"ל, כנלע"ד:

ויהי אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר וגו':

הנה ר"ת 'היא 'בנים 'לנחור, הבל. ורמז על לבן בן נחור, שהוא משרש הבל, מן הרע שבו. וכמו שביארנו, שאח"כ נתגלגל בבלעם בן בעור, שהיה דומה למשה, שהוא מן הטוב שבהבל. ונבאר ענין פסוקים אלו באורך, דע, כי כמו שיש בחי' אברהם בקדושה, יש כנגדו נחור אחיו בקליפה. וכבר ידעת, כי כל משפחת אברהם, היה בהם תערובת קדושת נשמות קדושות, אם בלבן, ואם בתרח, ואם בנחור, ואם בלוט וכו', כמבואר במקומותם: והנה נחור, יש בו אותיות חרן, וכבר ביארנו ענין זה בפרשת לך לך, בפסוק ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, שיש בקדושה בחי' הגרון, שבו ג' הויו"ת דהארת מוחין דגדלות, וג' אלהי"ם דג' מוחין דקטנות, שהם בגימטריא גרו"ן, וחר"ן. וכנגדו בקליפה, ג' אותיות חר"ן אשר בנחור. ואם תחבר כל מלת לנחו"ר, יהיה בגימטריא רפ"ח, שהם רפ"ח ניצוצין שרשי כל הדינים כלם:

א"ש צריך להגיה לנחור חסר, וכדי שיעלה רפ"ח, וגם לחר"ן בגימטריא רפ"ח, כנלע"ד: וכבר הודעתיך, כי היה מעורב בנחור נשמות קדושות, ומזה נמשך חו"ר בנה של מרים, ואין זה מקום דרוש זה. וכן כמו שהיו בקדושה י"ב שבטים, שמנה מהם בני הגבירות, וארבע בני השפחות. כן היו לו שמנה, מהם בני הגבירה מלכה. וד' בני פלגשו, ראומה. אבל יש הפרש אחר בזה, והוא, כי בקדושה יש גבירה אחת והיא לאה, שהיא באחורי ז"א, למעלה מן החזה שבו. ונודע כי ז"א היא בחי' יצירה, ובאחורי לאה יוצאת זלפה שפחתה. ומן החזה ולמטה יושבת רחל הגבירה השנית, שהיא ביסוד בחי' עשיה כנודע. ובאחוריה יושבת בלהה שפחתה, וכמבואר אצלינו בביאור מאמר הנהו תרין צפרין, הנזכר בפרשת ויחי וע"ש היטב. משא"כ בקליפה, כי ב' הגבירות שהם לאה ורחל מחוברים יחד, בבחי' תרין מוחין הנקראים חו"ב של נוקבא דקליפה, והם נקראים ב' צפרין הנזכרים. וכנגדה מאחוריה יש פילגש אחת ובה ב' פילגשים כלולות בה, בבחינת

ב' מוחין חו"ב שבה, והם כדמיון הגבירה. והנה כנגדם היו ב' נשים לנחור שבקליפה, והם, מלכה שהיא הגבירה, הכוללת ב' גבירות כנזכר. וראומה שהיא הפלגש, הכוללת ב' הפלגשים כנזכר. ונמצא, כי גם מלכה הגבירה, היא למטה במקום העשיה, ולכן נקראת מלכה, לשון מלכות. גם היא בגימטריא א"ל אדנ"י, שהוא בעשיה כנודע. (הגהה, א"ש, מלכ"ה ע"ה צ"ו). וגם ראומה שפחתה שהיא ג"כ בעשיה נקראת כך, רא"ו מ"ה, ר"ל כי היצירה היא הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן, ופלגש בקדושה דבמקום לאה, היא ביצירה כנז"ל, אבל פלגש זו דקליפה, ירדה בעשיה, ולכן אומרת רא"ו מ"ה, כי אין בה כח לעלות אל מ"ה דיצירה, אבל עומדת בעשיה, ומשם רואה אותו:

וכמו שביארנו בפרשת לך לך, כי אברהם הוא שמנה שמות של א"ל, וכן יש בקליפה, אלא שבקליפה נקראים אלה, בסוד (שמות ל"ב ח') אלה אלהיך ישראל. וזש"ה, שמנה אלה ילדה מלכה. ואם תמנה שמנה פעמים אל"ה, יהיה בגימטריא רפ"ח, שהם שרשי הדינים כלם. והנה נמצא, כי ח' ההי"ן נתוספו באן, בח' פעמים אלה. משא"כ בקדושה, שיהיו ח' פעמים א"ל, והנה ח' פעמים ה', הם בגימטריא מ', והם סוד מ"ם סתומה, שביסוד הנוקבא מלכ"ה, שהיא ציור ב' צירין וב' דלתות אשר ביסוד שבה, כזה ם כנודע. וכנגד ח' ההי"ן אלו, נולדו ח' בנים ממנה. ואמנם בראומה, לא הולידה רק ד' בנים, כנגד מספר ב' צירין וב' דלתות שביסוד שבה. ונודע, כי ג' אלפי"ן, של ג' אלפין דאהי"ה דיודין ואלפי"ן וההי"ן, הם יורדים למטה בעולם העשיה, הנקרא א"ל אדנ"י. וג' פעמים אלף במלואה, הם של"ג, ועם א"ל אדנ"י, הרי הכל בגימטריא פילגשו. וזש"ה, ופילגשו ושמה ראומה:

פרשת חיי שרה

סימן כ"ג:

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה וגו':

טעם אל מספר זה, הוא כנגד שם אדנ"י פשוט, בבחי' רבוע של אחוריים שבו, העולים קכ"ו, כזה, א' א"ד, אד"נ, אדנ"י, ונתבאר אצלנו בדרוש שמות הספירה, כי שם זה הוא בכתר דנוקבא והיא בחי' חיי הנקבה. וכנגד זה היו חיי שרה, כמספר הזה שהיא קכ"ו, ועם השם עצמו הוא קכ"ז:

וז"ש אח"כ ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען וגו', והענין הוא, כי שרה היא הנוקבא כנזכר. ונתבאר אצלינו שם בדרוש השמות של הספירה, כי בכל ספירה וספירה יש בה שלשה כלים, אחור, ואמצעי, ופנימי. והחצון שבשלשה כלים של ספירת המלכות

האחרונה שבנוקבא, שהיא תחתונה שבכלם, והוא ג"כ ריבוע שם אדנ"י, העולה קכ"ו כנז"ל, אשר משם נמשכו חיי שרה, ואח"כ מתה. ולהיות כי ד' מיני צרופים יש בריבוע הזה, נקראת קרית ארבע. ולהיות כי כל ארבעתם נאחזים ומתחברים ונקשרים זה בזה, כנודע כי האותיות הראשונות לעולם הולכות ומתחברות עם האחרונות, לכן אמר היא חברון, להורות על התחברותם, עם היותם ארבעה:

ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו':

הנה נמצאו קצת שינויים בזה, פעם נקראת מערת המכפלה, ופעם נקראת שדה המכפלה. וכמו שהקשו בס"ה קושיא זו, בפרשת חיי שרה, והביאור הוא, דע, כי אימא עילאה בינה, ואימא תתאה מלכות, יש בכל אחת מהם הוי"ה אחת דההי"ן, העולה ב"ן. ובו תמצא הוי"ה כפולה, כי אותיות המלוי הם בגימטריא כ"ו, כמו אותיות הפשוטות השרשיות. וכל אות שבה כפולה בחשבונה, כי אות יו"ד שבה עולה בגי' עשרה, וב' אותיות ו"ד של המלוי שבה, הם ג"כ עשרה. וכן ג' אותיות הו"ה, יש במלואם שלשה אותיות הו"ה אחרות ממש כמותם. ולכן זו ההוי"ה בכללותה, נקראת מכפלה, ע"ש הכפל אשר בהם כנזכר. והנה בהוי"ה זו יש ארבעה ההי"ן, שהם ה"ה ה"ה שבה, והם כנגד ד' בחי', שבהם מתחלקת אימא עילאה, והם, שני בינות, ושתי תבונות. כמבואר אצלינו והם ד' פרצופים מחולקים שבה, ולפעמים מתחברים ונכללים יחד, ונקראים אימא עילאה כוללת כלם בה. וז"ס שם ההוי"ה דב"ן שיש באימא עילאה, הכוללת ד' בחי' הנז':

וכנגדם מתחלקת אימא תתאה, מלכות, בארבע חלוקות אחרות, כנגד ד' ההי"ן שבהוי"ה זו דב"ן שבה, הכוללת ארבעתם, והבן זה מאד. והנה ה' ראשונה שבכלם, שהיא שרשיית, נקראת מערת המכפלה, כי היא עצמה נקראת מערה, ולהיות בה ה' אחרת של מלוי שבה, נקראת מכפלה. וה' שניה שהיא מלוי ה' ראשונה השרשיית, נקראת מכפלה סתם, כמש"ה ויקם שדי עפרון אשר במכפלה, כי היא ה' הכפילה כנזכר. וה' השלישית תתאה השרשיית, נקראת שדה המכפלה. וה' הרביעית שהיא מלוי ה' תתאה השרשיית, נקראת מערת שדה המכפלה. עוד יש בחי' אחרת חמישית, שאינו מזכיר רק מערה סתם, ואז היא בחי' אות ה' במלוי יודי"ן, או אלפי"ן, ואז אינה מכפלה. ולהיות כי שם זה בגימטריא ב"ן כמנין בכ"ל, ונודע כי אברהם יצחק ויעקב, זכו אל בכ"ל מכ"ל כ"ל כנודע, לכן שלשתם נקברו בה. וז"ס מ"ש חז"ל, על פסוק וה' ברך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה, הוא שם ב"ן שבמלכות, שהיא בת נקבה, ובכל שמה כנזכר.

וכן פירש הרב ז"ל במקומו, על פסוק וה' ברך את אברהם בכל, ואמר, בכל בגימטריא הוי"ה דב"ן במילוי ההי"ן, והיא הנקראת בתו של אברהם אבינו ע"ה:
אמר חיים הכותב, ארבע בחי' הנז' שיש במלכות, לא נתבארו לי עתה ממורי ז"ל, ואפשר כי לאה ורחל, הם ה' עילאה וה' תתאה, כנגד בינה ותבונה, וכל אחת מהם יש בה בחי' מלכות שבה, שהם ב' ההי"ן אחרות, שבמלוי ההי"ן הראשונות. או אפשר שארבעתם הן ברחל לבדה, כמבואר אצלינו בדרוש ר"ה בביאור ברכת אבות אשר שם, בסוד ארבעה ראשי שנים הם. וכפי זה יש ד' פרצופים ברחל לבדה, ולפעמים נכללות ונעשות פרצוף אחד לבדו כולל כלם, ע"ד אימא עילאה:
סימן כ"ד:
ויאמר בא ברוך ה' וגו':
אמרו רז"ל, כי אליעזר עבד אברהם היה עבד כנעני, הנקרא ארור, ויצא מכלל ארור ונעשה ברוך וגו'. כבר הודעתיך בפ' בראשית, בענין חטאו של אדם הראשון, כי אז נתערבו נשמות הטובות של הקדושה בקליפות, ונפלו שם, והם מתבררות בכל יום ויום. והנה אליעזר עבד אברהם, היתה נשמה קדושה, שנתערבה בקליפה של כנען הארור, ונתנה לאליעזר הנז'. ולכן נקרא דמשק אליעזר, שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. המושל בכל אשר לו, שליט ביצרו הוה, והיה חכם גדול וחסיד כנודע, ועי"כ יצא מכלל ארור ונעשה ברוך על ידי אברהם:
והענין הוא, כי הנה אברהם הוא בחי' ה' חסדים שבז"א, כמו שביארנו בפרשת לך לך מארצך. ואליעזר עבדו זכה להתקן, עד שהוא עצמו העלה את חמש גבורות דמ"ן שבנוקבא, כנגד ה' חסדים שבדכורא. ונמצא, כי ע"י אברהם שהם החסדים, נתקן ואז נקרא ברוך, כנודע כי מלת ברוך, הוא בבחי' היסוד, או בדכורא, או בנוקבא, ואח"כ נתקן יותר, ונתגלגל בכלב בן יפונה, והוא בגימטריא ב"ן, שהיא הוי"ה דההי"ן, שהוא סוד ההוא רוחא דשדי בה בגווה שבמלכות, אשר על ידו עולים המ"ן, מהנוקבא לגבי דכורא כנודע, וז"ס כל"ב. והשלים מה שהתחיל אליעזר לתקן כנזכר:
וז"ס מ"ש חז"ל, כי כלב, נקרא בדברי הימים אשחור, ע"ש שהשחירו פניו, על ידי תעניותיו. וסבת תעניותיו היו, לתקן עצמו, לצאת מכלל הקליפה שהיתה בו, הנקראת ארור כנזכר. וזהו ג"כ ענין טעם, מש"ה, (במדבר י"ג כ"ב) ויבא עד חברון. וארז"ל זה כלב, שהלך להשתטח על קברי האבות. והענין הוא, כי הלך להתפלל על קבר אברהם, שיעזרהו לצאת מכלל ארור, ולא יטעה אחר המרגלים, כמו שעזרו בתחלה בחייו, כנז"ל, שעל ידו נכנס לכלל ברוך, כשהיה עבד שלו, בגלגול אליעזר:

הגהה, א"ש, ק"ל טובא, כי הפסוק הזה נאמר מפי לבן, שא"ל בא ברוך ה', ולא נאמר מפי אברהם. האמנם אפשר לומר, כי מאחר שאברהם אע"ה, עשה עיקר השליחות, ומתוך כך נתגלגל הדבר, שלבן ברוח נבואה א"ל בא ברוך ה', הוה ליה כאלו אברהם עצמו הוציאו מכלל ארור ונעשה ברוך, כנלע"ד:

אח"כ הוברר חלקי ניצוצות נשמתו עוד מתוך הקליפה הארורה, ויצאה נשמת בניהו בן יהוידע בימי שלמה. וגם אביו יהוידע, היה מבחי' נשמה הזאת, ולכן שמותיהם שוים בכונה אחת, כי הנה בניהו, ר"ל, בן יה"ו, כי ג' אותיות ראשונות של ההוי"ה, הם יה"ו, וה' אחרונה היא הוי"ה דב"ן, הנקראת מלכות, והיא הנקראת ב"ן של יה"ו. ונמצא כי בניהו, הוא בחינת המ"ן שבמלכות, הנקרא ב"ן, העולים לגבי דכורא הנקרא יה"ו, וזהו בניהו:

ודע והבן, כי כל שרש נשמות אלו הצדיקים שנבאר עתה, שרשם מן בחי' המ"ן של המלכות, ולכן כל שמותיהם רומזים ומורים בחי' המ"ן. גם יהוידע, הוא ע"ד הנזכר, כי ג' אותיות יה"ו של בניהו, הם עצמם יה"ו שביהוידע. וכנגד ב' אותיות בן של בניהו, הם שלשה אותיות יד"ע של יהוידע. והענין יובן, במ"ש אצלינו בס"ה, ריש פרשת בראשית בענין מ"ב זווגין כפולים כי טיפת הזכר היא שם מ"ב, וטיפת הנקבה כלולה מב' טיפין, ב"פ מ"ב, שהם פ"ד, כמנין יד"ע, בסוד אין טיפה יורדת מלמעלה, שאין כנגדה עולה ב' טיפין. גם נקרא ידע, על שם הזווג הנעשה ע"י מ"ן, כמש"ה, (בראשית ד'), והאדם ידע את חוה אשתו:

אח"כ נתגלגלו האב והבן, יהוידע ובניהו, בזכריהו ויהוידע אביו, בימי יואש המלך, וגם הם היו כהנים. והנה שמות האבות הם שוים, כי הם גלגול אחד. גם שמות הבנים דומים זה לזה, כי שני אותיות ב"ן של בניהו, הם סוד ג' אותיות זכר, של זכריהו, ונתחלפו באותם האותיות בזה האופן, והוא, כי כשתמלא אות ה' תתאה שבהוי"ה דמלכות במלוי יודין, כזה, ה"י, אז אם תכה אותם, בסוד ה"י פעמים ה"י, יהיה בגימטריא רכ"ה, ועם ב' אותיות עצמם, הרי זכ"ר. וגם הם בחי' מ"ן שבמלכות:

ובזה תבין, למה נהרג זכריהו ע"י יואש. דע, כי יואש הוא גלגול של יואב בן צרויה, שנהרג ע"י בניהו בן יהוידע, שהוא הוא זכריהו כנזכר. ויהוידע אביו, רצה לתקן ענין זה, והציל ליואש מיד עתליהו והחייהו, ואח"כ המליכו. ועכ"ז לא נתקן הדבר, לפי שאעפ"י שבדין הרגו בניהו ליואב, במצות שלמה המלך. עכ"ז הנה יואב היה ראש הסנהדרין, כמ"ש חז"ל. והיה שר צבא מחנה דוד, הנקרא מחנה אלהים כנודע. והיה אדם גדול בישראל. וכמ"ש חז"ל, שביתו של יואב היתה כמדבר פתוחה לעוברים ושבים. וכתיב (שמואל ב' ח' ט"ו) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו, ויואב על הצבא, ולא היה

יכול דוד לעשות משפט וצדקה, אלא בעזרת יואב כמ"ש חז"ל. וגם ענוש לצדיק לא טוב, (משלי י"ז כ"ו) ומכל שכן לאדם גדול כזה. וארז"ל על דאטפך אטפוך, ולכן הרגו יואש לזכריהו, כי יואש הוא עצמו יואב, אלא שנתחלפה אות ב' בש', בא"ת ב"ש. וזכריהו הוא בניהו כנזכר:

גם נתחבר עם זה, כי עמד זכריהו ממעל לעם, וחרף וגדף את כללות ישראל, וא"ל (ד"ה ב' כ"ד) למה אתם עוברים את מצות ה' וגו', כי עזבתם את ה' וגו'. והנה אביה בן רחבעם, שהיה מלך בן מלך, וחרף את ישראל על שעשו את העגלים דירבעם נענש, וכמש"ה (שם י"ג כ') ויגפהו ה' וימות, אעפ"י שהיה בדין, וכן מרע"ה, שחרף ואמר (במדבר כ' י') שמעו נא המורים, ואמר (שמות י"ז ד') עוד מעט וסקלוני, נענש על זה, כמ"ש חז"ל. וכן ישעיהו ששקול כמשה, על שאמר ובתוך עם טמא שפתים, נהרג ע"י מנשה, באותה מיתה רעה משונה כנודע. ולכן נהרג זכריהו ע"י יואש המלך, ויען חרף את ישראל כאמור:

אח"כ נתגלגל בשמעיה ואבטליון, שהיו גרים מבני בניו של סנחריב, והכהן ההוא אשר בימיהם חרפם, ואמר להם יזלון בני עממיא לשלם, במוצאי יוה"כ כנודע, ובזה נתכפר להם מ"ש באותו הגלגול, למה זה עזבתם את ה' כי גם נתחרפו הם על שהיו גוים עע"ז. האמנם רוחו נתגלגל בשמעיה, שהיה נשיא. ונפשו נתגלגלה באבטליון, שהיה אב ב"ד כנודע. (אח"כ רוחו נתגלגל בר"מ קארדווירו ז"ל, ונפשו בר' אליהו די וידאש, ולכן אהבו זה את זה):

אמר שמואל, תשלום זה הדרוש, נתבאר היטב בשער הגלגולים ע"ש:

סימן כ"ה:

ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת וגו':

כבר נתבאר למעלה בפרשת לך לך, טעם מספר קע"ה שני חיי אברהם, וע"ש, והנה נתבאר שם, כי אברהם הוא בחי' ה' חסדים המתפשטים בז"א. והנה הה' חסדים, הם ה' הויו"ת, שהם בגימטריא ק"ל. וז"א הוא הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן, והנה מ"ה וק"ל הם קע"ה, מספר שני חיי אברהם:

ואמנם שרש אלו הקע"ה הוא, כמש"ל בפ' לך כי אברהם בגימטריא ח' שמות א"ל, אשר באנפין עילאין דא"א, ששה בתיקון הא' די"ג תיקוני דיקנא דיליה, וב' בתיקון הז' שהם תרין תפוחין קדישין דיליה. ונודע, כי אלו ב' שמות א"ל דבתרין תפוחין דיליה, נמשכו מן ב' הויו"ת, שיש בתמניא חוורתי דא"א ברישא דיליה, המתפשטים ונמשכים בפנים דז"א, אחד בימין ואחד בשמאל, והם הויו"ת דמלוי יודי"ן דע"ב. והם סוד ב' ההויו"ת, שנזכרו בתחלת י"ג מדות, והם ה' ה' אל רחום וחנון וגו'. והנה האחוריים של כל ההוי"ה מאלו

דיודי"ן, היא בגימטריא קפ"ה ע"ה, כמנין שם א"ל במלויו. והרי איך משתי האחוריים של ב' ההויו"ת אלו, נמשכים ב' שמות א"ל א"ל מליאים, בתרין תפוחין קדישין, והם בגימטריא ש"ע, והם סוד ש"ע אלף רבוא נהורין, דבתרין תפוחין דיליה, הנזכר באדרת נשא דף קכ"ח ע"ב:

ואמנם הב' הויו"ת הנז' בבחי' פנים, הנה הם בחלוף א"ת ב"ש, והם מצפ"ץ מצפ"ץ כנודע. והנה שני אותיות הראשונות, שהם מ"צ במלואה, כזה, מ"ם צד"י, בגימטריא קפ"ד, כמנין א"ל במלואו, שהוא קפ"ד. וכן ב' אותיות שהם פ"ץ במלואם פ"א צד"י, בגימטריא קפ"ה, כמנין א"ל במלואו. נמצא, כי בשתי שמות מצפ"ץ מצפ"ץ, יש ארבעה שמות א"ל במלואם. והם בגימטריא ש"ע ש"ע, כי ש"ע הא', הוא משתי א"ל, שבשתי אותיות מ"ץ, שבכל שם משניהם, והם סוד ש"ע נהורין בסוד פנים. והש"ע הב', שהוא משתי אותיות אחרונות, פ"צ שבכל שם משניהם, הוא סוד ש"ע נהורין, בסוד אחוריים. וכנגד ב"פ ש"ע אלו, נאמר (ישעיה י"א ח') ושעשע יונק על חור פתן. כי יונק בגימטריא אחוריים דהויו"ה דס"ג:

ונודע, כי ש"ע נהורין הנז', הם בחי' הוי"ה דס"ג, לפי שש"ע נהורין הנז', אשר בשתי ההויו"ת הנז', עם ח' אותיות הפשוטות שלהם, הם בגי' חשמ"ל. וחשמ"ל, הוא סוד אורפניא"ל, הנזכר בהיכל ב' בפרשת פקודי, כי הוא אור פנים עליונים, הנמשכים מב' שמות אל במלואם כנזכר לעיל, וז"ס אורפניא"ל. והנה הוא בגימטריא כמנין שש הויו"ת דס"ג, הרי כי הש"ע, שרשם הם הוי"ה דס"ג, אשר האחוריים שלה הם בגימטריא יונ"ק, כמנין קס"ו, וזהו ושעשע יונק. נמצא, כי בפן אחד הימני, יש בו ג' שמות דס"ג. ובפן השמאלי, ג' שמות הויו"ת אחרות דס"ג:

אמר חיים הכותב, לא זכרתי עוד תשלום ענין זה, איך קע"ה ימי שני חיי אברהם נמשכים מאלו ש"ע האורות שבפנים עליונים, ולכן אחזור לענין ראשון, כי הנה אברהם שהוא בחי' החסדים, נמשך מש"ע נהורין דאנפין עילאין, שהם בחי' החסדים, הנקראים א"ל. בסוד, (תהלים נ"ב ג') חסד א"ל כל היום. וגם הם בגימטריא רמ"ח, כמנין אברהם, כשיורדים למטה בפומא דאמה, דאורכיה רמ"ח עלמין, כנזכר באדרת נשא ושם נתפשטו ה' חסדים אלו, והנה אז נעשה היסוד שהוא יוסף, יפה תואר ויפה מראה, מבחי' יופי הדרת אנפין עילאין, אשר משם נמשכו שרש אלו החסדים. וז"ס הדרת פנים זקן, אבל הסריס אין לו זקן, ולא הדרת פנים. כי הפנים העליונים, הם תיקון הז' מי"ג תיקוני דיקנא קדישא כנודע:

(מזולתו) אמר שמואל, עוד מצאתי להרב ז"ל, בקונטרס ח' דרוש א', קרוב אל האמור, ועכ"ז לא מנעתי מלכתבו, וז"ל, דע, כי אברהם בגימטריא רמ"ח, ח' פעמים שם א"ל. והם אותם אשר ביארנו באדר"ת נשא, איך בפנים המאירים של עתיקא קדישא, יש ג' שמות א"ל, בתפוחא קדישא ימינא, וג' שמות א"ל בתפוחא שמאלא. וב' שמות א"ל בחוטם, שבאמצע תרין תפוחין הנזכר. גם נתבארו סוד מצות שלוח הקן וע"ש. ונודע, כי שם א"ל הוא חסד לאברהם. ואמנם מספר שנותיו היו קע"ה שנים, כנגד ההוי"ה במלוי אלפי"ן, דרך פנים היא בגימטריא מ"ה, והאחוריים שלה הם בגימטריא ק"ל, וק"ל ומ"ה יחד בגימטריא קע"ה ע"כ. (ע"כ מזולתו):

פרשת תולדות

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וגו':

נודע, כי שם אדנ"י במלואו, הוא בגימטריא תרע"א. והנה ג' אותיות תר"ע, נרמזו בג' אותיות עתר, מן ויעתר. עוד יש בו שתי אותיות ו"י מן ויעתר, והם רמוזות באות א' של תרע"א, שציורה ב' יודין, עילאה ותתאה, ואות ו' ביניהם. ונמצא, כי ו"י של ויעתר, הם ו' וי' תתאה של אות א', וחסר ממנה יו"ד עילאה. והיא סוד המזל העליון, אשר משם נמשכים ובאים הבנים. כמו שרז"ל בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מילתא, אלא במזלא תליא מילתא. וז"ס ויעתר יצחק, כי נתכוין אל יו"ד עילאה הנזכר, שממנה נמשכים ובאים הבנים. וטוב לו לאדם שהוא חשוק בנים, שיכוין בתפלתו בכוונה זו שביארנו. ולכן לנוכ"ח בגי' מזלא, והם ג' הויו"ת שבו, כנודע שהם בגי' מזלא, כי משם הבנים באים כנזכר:

ויצא הראשון אדמוני וגו':

ענין זה נתבאר היטב בשער היחודים, בסוד לבישת השק, וע"ש. והנה הענין בקיצור הוא, במה שנעורר ונדייק, אומרו בכ"ף הדמיון, כאדרת, והיל"ל כלו אדרת שער. אבל עניינו הוא, במה שהודעתיך, כי או"א אתכלילן במזלא קדישא, כנזכר באדרת האזינו ושם ביארנו, כי המזל העליון, שהם תרין תקוני דיקנא דאריך, והם השמיני והי"ג, הם ארוכים, ומתפשטים עד טבורא דלבא דא"א, והם חופפים על או"א, ומלבישים עליהם. והם נקראים אדרת שער, בסוד (תהלים צ"ג ד') אדיר במרום ה', שנתבאר אצלינו בקבלת שבת. אבל ז"א שהוא למטה מטבורא דא"א, אינו נכלל בשערות ההם, וזש"ה ביעקב ואנכי איש חלק:

והנה השער הם בחי' נימין ארוכים, בצורת ווי"ן. ובראשי הווי"ן, יש ציור יודי"ן. ומקור השערות, הם מראשי היודי"ן של הווי"ן. והנה כנגדם בקליפה, לא נתקנו או"א שלהם, בחי' הקליפות שיש בעולם האצילות. ולכן אותם השערות שהיו ראויים להיות בהם, נמשכו למטה בז"א דקליפה, שהוא עשו, אחיו של יעקב, וכל הי"ס שבו מלאות שער. וזש"ה, כאדרת שער, כי מלת שער מליאה ביו"ד, היא יו"ד עשר, פירוש, כי כל י"ס שבו, מלאים שער. והענין הוא, כי כדמיון אדרת שער, שהיתה ראויה להיותה למעלה באו"א דקליפה, וכיון שלא נתקנו כנזכר, לכן כדוגמתה נעשה עשו ז"א למטה, אדרת שער:

סימן כ"ו:

עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו':

מלת עק"ב, הם ב' שמות אלהים, שהם בגימטריא עקב. גם הם בגימטריא ענבים. והענין הוא, מ"ש בס"ה פרשת שמות דתרין עיינין, אית בהון תרין דמעות, ואינון ב' כחות הדין. ועניינם הוא, כי הנה נודע שאימא עילאה נקראת אלהים חיים, בלשון רבים, לרמוז על ב' בחי' אלהי"ם שיש בה, שהם נו"ה שבה, הנקראים אלהים צבאות. ונקרא חי, גם ע"ש היסוד שביניהם, שנקרא חי כנודע. גם דע, כי הנצח וההוד דאינהו לבר מגופא, והם בחי' הדין. גם נודע, כי אלו הנה"י דאימא, מתלבשים תוך ז"א בסוד מוחין, ומהם נמשך אל שתי העינים דז"א. וז"ס מ"ש בס"ה, כי הנצח וההוד נקראים תרין עיינין. והנה אלו העינים של ז"א, הם נקרא ענבים, שבתוכם היין, שהם תרין דמעין עילאין, כחות הדין הנמשכים מנו"ה דאימא כנזכר. ונמצא, כי הנצח וההוד דאימא, הם הנקראים עק"ב, והם ב' שמות אלהים. ותרין עיינין דז"א, הם נקראים ענבים שבתוכם היין והדינים, וגם הם ב' שמות אלהים. וז"ס הענבים הנדרכים ע"י העקב, והיין זב ויוצא מהם. וז"ס יעקב, שנקרא כן, ע"ש הב' פעמים אלהים, עם העשר אותיות שבהם, והם בגימטריא יעקב, עקב י':

והנה אברהם הוא החסד, שהוא הספירה הראשונה, שלמטה מן בחי' הראש דז"א, אשר שם הענבים הנז', ולהיותו חסד, הוא ממתק הענבים הנז', ונעשות ענבים מתוקים מבושלים, ומבסם דמעין עילאין, שהם היין שבתוכם. וז"ס עקב אשר שמע אברהם בקולי, ר"ל, כי אברהם שהוא איש החסד, בהיותו שומע לקולי, גרם לבסם עקב הנזכר: וז"ס מ"ש חז"ל, בן עק"ב שנים, הכיר אברהם את בוראו. כי כשתקן עקב זה, ומתקו ובסמו, אז הכיר את בוראו. (בס"א, בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, שנאמר עקב אשר שמע וכו', כי כמנין עק"ב שנים הכיר את בוראו, ועל ידי כן תיקן עקב זה ומתקו ובסמו) וז"ס (הושע ט' י') כענבים במדבר מצאתי אתכם ישראל וגו' הענין הוא, כי

אברהם בגימטריא במדבר, רמז בזה, כי בזכות אברהם שהוא בגי' במדבר, ותקן ומתק הענבים הנז', לכן זכו בניו ללכת במדבר, ולכל אותם הטובות שהשפיע להם שם, באר, ומן, ושליו כו'. ובפרשת ויצא בפסוק ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה, נתבאר ענין העקב הנזכר באופן אחר ע"ש:

ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק וגו':

ענין ג' בארות אלו מה עניינם, הא' נקרא עשק, הוא בחי' הדעת שבנקבה, שהוא משלש בחי', כנזכר בדרוש שמות של הספירה שהם, ע"ב ק"ל, אחוריים פשוטים, ואחוריים מליאים, דהוי"ה דמ"ה דאלפי"ן. וע"ב קד"ם, שהם, אחוריים הפשוטים והמלאים, דהוי"ה דב"ן דההי"ן. וב"ן, שהוא הפנים עצמם דהוי"ה דההי"ן. וכל בחינות אלו, הם בגימטריא ע"ת, ועם ד' אותיות הפשוטות של ההוי"ה שרש לכלם, הרי דעת:

והבאר הב', נקרא שטנה, והוא שם אדנ"י, והוא שם אלהים במלוי יודי"ן עם הכולל:

והבאר השלישי, נקרא רחובות, חסר ו' ראשונה, והוא בגימטריא ד' שמות אהי"ה הנודעים, שהם, שנים הראשונים ביודי"ן, והשלישי באלפי"ן, והרביעי בההי"ן:

ופעם אחרת שמעתי ממורי ז"ל, באופן אחר, דע, כי ג' בחי' הם, באר, ובור מלא ו', ובר חסר ו'. והנה בור מלא ו', בגימטריא יצחק, שהם הגבורות לבדם. והוא הנקרא עשק דכורא, והוא סוד חבור ד' שמות, יהו"ה אלהי"ם, ויהו"ה אדנ"י, שהם בגימטריא באר. ומשני יחודים אלו, היו החיצונים הנקרא רועי גרר, רוצים להתאחז ולהשקות משם. וזה הוא רמזו בדבריהם, כמ"ש לאמר לנו המים, ר"ת בגימטריא אדנ"י. ולנו בגימטריא אלהי"ם. שהם הב' שמות, המתיחדים עם שם יהו"ה. השני הוא ב"ר חסר ו', והוא יותר דין מכל הג' בארות, והוא נקבה, ולכן כלו הוא אחוריים לבדם, שהוא בחי' ע"ב ק"ל, בגימטריא ב"ר, ועם הכולל הוא באר, והוא הנקרא שטנה, נקבה. וז"ס פסוק (תהלים ב' י"ב) נשקו בר פן יאנף וגו', ר"ל, כי כיון שבחי' בר, הוא דין גמור, ויש פחד פן יתאחזו החיצונים בו, שהוא היסוד שבנוקבא כנודע, לכן נשקו בר, ר"ל המשיכו את החותם העליון, שהם ג' מלויים, של שם אהי"ה דיודין ואלפין וההי"ן, שהם בגי' חותם, כמנין נשקו. ובהיות היסוד שלה חתומה בחותם זה, לא יקרב אליה זר ח"ו, וינאף עמה ח"ו, וזהו פן יאנף. וכבר ביארנו חותם זה בליל הושענא רבה ע"ש:

הגה"ה, א"ש, הנה נשק"ו יתרים על חותם ב', ושמא צ"ל בחותם ואתי שפיר כמנין נשקו כנלע"ד:

והג' נקרא באר מיין נבעין, ואז הוא כשמזדווגת עם ז"א, לצורך זווג פנימי דנשמות, כנודע כי אז גם נשמות הצדיקים צריכות לעלות שם בסוד מ"ן, ואז היסוד ההוא שבנוקבא נקרא

באר מים נובעים. ואז הוא יחוד הוי"ה ואהי"ה, שניהם במלוי ההי"ן, שהם בגימטריא באר, דהיינו ב"ן וקנ"א. ונמצא כי בזה הדרך הב', נתבארו ג' בחי', ב"ר, בו"ר, בא"ר. ובדרך הא' נתבארו ג' בחי', שטנה, ועשק, ורחובות. אמנם הם ענין אחד כנזכר:

סימן כ"ז:

ואנכי איש חלק:

כבר נתבאר למעלה עניינו בפסוק ויצא הראשון אדמוני, כי שערות דרישא דא"א, הם נמשכים ומשתלשלים עד טבוריה, ואו"א אתכלילן במזלא דדיקנא דיליה. אבל ז"א הנקרא יעקב, הוא מחציו דא"א ולמטה, שאין שם שערות, ולכן, ואנכי איש חלק. אבל עשו אחיו, הוא כנגד ז"א דקליפה דאצילות, אשר לא היה תיקון בהם למעלה בבחי' או"א, כנודע אצלנו. ואין תיקון בקליפות, אלא כנגד ז"א ולמטה, וכל השערות שהיו ראויים להיות למעלה, נתהוו שם, ולכן הן עשו אחי איש שעיר:

עוד יש לפרשו באופן זה, כי נודע שז"א נחלק לב' חלקים, חציו העליון עד החזה, יש כנגדו לאה. ומחציו ולמטה, עומדת רחל הנקראת נוקביה, וזהו ואנכי איש חלק. ועד"ז ביארנו מאמר רז"ל וז"ל ד"א מהו איש אלהים, א"ר אבין, מחציו ולמעלה אלהים, ומחציו ולמטה איש. וכבר הודעתיך, כי משה ויעקב שניהם בבחי' תפארת, דא מלגאו, ודא מלבר, וז"ש ואנכי איש חלק. ועד"ז ביארנו במשה, כלומר נחלק לשני חלקים, ע"ד הנזכר:

(מזולתו) עוד שמעתי מחבר אחד משם מורי זלה"ה, כי משה נחלק לשני חלקים כנז'. ואמנם יעקב, אינו אלא מחצית תחתון של משה, הנקרא איש, ולא אלהים, וזהו ואנכי איש חלק, כלומר אנכי החלק, הנקרא איש, שהוא מחצית התחתון. עוד פי' ב', איש חלק, שנחלק, חציו בא"א, וחציו בז"א. ועיין בש"ג שער מאמרי רז"ל (ע"כ מזולתו):

ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכורך וגו':

וקשה, שהכתוב אומר (סוף מיכה) תתן אמת ליעקב, ופה מצינו שח"ו שקר בדבריו, כמ"ש עשיתי כאשר דברת אלי, ולא דבר אתו מאומה, כי אם לעשו. אבל בזה יובן מ"ש בכ"ף הדמיון, כאשר דברת אלי, ולא אמר עשיתי אשר דברת אלי. והענין, כי עשיתי כאשר דברת אלי, כאלו דברת לי, אבל לא דברת, נמצא שלא שקר בדבריו. ועד"ז תרצו בס"ה מאן אנכי עשו בכורך, שגם בזה לא שקר ח"ו, כי יש פסיק בין אנכי, לעשו. אנכי הוא מאן דאנא, אך עשו הוא בכורך:

ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמושך בני וגו':

(מזולתו) הנה ר"ת ג'שה נ'א ו'אמושך ב'ני ה'אתה, ר"ת גנוב"ה, כי נצנצה בו רוח הקדש, שברכות אלו היו גנובות מן עשו, וזה בני אינו עשו אלא יעקב. (ע"כ מזולתו):

ויבא לו יין וישת:

הנה במלת לו, יש תרי טעמי כנודע, וסוד ענין זה יובן, כמ"ש בס"ה בפרשת תולדות, ובפרשת פנחס, וז"ל, מאתר רחיק קריב ליה. ואמנם בפרשת בלק וז"ל, מהו כיין הטוב, דאתא יעקב וארמי ביה מיא, דא הוא יין טוב, והכי הוא דאמר חנו"ך ומטטרו"ן וכו'. והענין הוא, כמו שהודעתיך, כי היסוד דאבא מתלבש תוך יסוד דאימא, ושניהם מתלבשים תוך דעת דז"א, ובכל יסוד משניהם, יש בחי' חסדים וגבורות. והנה אברהם הוא החסדים דיסוד דאימא, כי הם מתפשטים בתחלה בגופא דזעיר כנודע, ולכן אברהם נולד ראשונה. ואח"כ נולד יצחק, והם הגבורות דיסוד דאימא, שירדו למטה בגופא דזעיר, ונתגלו לחוץ, אחר שנתגלו החסדים. ואח"כ נולד יעקב השלישי, בחיר שבאבות, מן הארת יסוד דאבא, מבחינת התפשטותו מן החזה ולמטה בז"א, שכבר נפסק יסוד דאימא, ונגלה יסוד דאבא. ואותה ההארה יצאה לגמרי מחוץ לז"א, ושם נעשה פרצוף יעקב כנודע. ונמצא, כי להיותו מבחי' יסוד דאבא, נקרא בחיר שבאבות. אבל סדר לידתם, היה כסדר התפשטותם והתגלותם למעלה כנזכר:

והנה עתה יצחק, שהם הגבורות דאימא, היה רוצה לברך את עשו, שהוא שמרי הגבורות. בסוד (משלי ל' ל"ג) ומיץ אף יוציא דם, כי מתמצית הגבורות, יוצא הדם שהוא מזון עשו, אדמוני כדם. ואם היו הגבורות ההם לבדם, בלי מיתוק החסדים, שהוא סוד המים שמוזגים בהם את היין החזק למתקו ולבסמו, ודאי שהיו ברכות היין ההוא נתונות לעשו. ולכן יעקב המתיק את הגבורות הנקראים יין, כשהשקהו ליצחק אביו ע"י המים, ואז נתמתקו, ונמשכו הברכות ליעקב, ולא לעשו:

ויש בזה ב' פירושים, או שנאמר כי אבא הוא בחשאי, ונקרא מים, ואימא היא בקלא, ונקראת יין כנודע. ונמצא, כי יעקב המשיך יסוד דאבא, הנקרא מים, ביסוד דאימא הנקרא יין, בסוד הגבורות שבו, ומתקם. אבל יש בזה פי' ב', והוא יותר נכון, והוא, כי מזג את הגבורות עם החסדים שביסוד דאימא עצמה, והם הנקראים מים ביין כנודע. אבל היות מזוג זה נעשה ע"י יעקב, הוא לשתי סיבות, האחת היא, כי ע"י הארת היסוד דאבא בגבורות דאימא נמתקו עם החסדים דאימא. והב' היא, במה שהודעתיך בדרוש הציצית, כי החסדים דביסוד דאימא, הם בחי' הגבורות דאבא שנכנסו שם, ובערך גבורות דאימא, נקראים הם חסדים. ונמצא, כי שרש המים שהם החסדים דביסוד דאימא, מיסוד דאבא נפקו, ושם שרשם, אלא שאח"כ נתנו לאימא, ע"י הזווג. וז"ס תרי טעמי שבתיבת לו,

שהם ציור ב' ווי"ן, והם בחי' ב' היסודות דאו"א, הנקרא ווי"ן כנודע. והענין הוא, כי יעקב חבר ב' יסודות אלו, כדי שיאיר היסוד דאבא ביסוד דאימא, ואז יתמזגו הגבורות דאימא, ע"י המים שהם החסדים אשר שם, אשר שרשם מיסוד דאבא כנזכר, ולפי שיעקב שרשו מיסוד דאבא, לכן היה בידו ובכחו למזוג היין במים, וז"ש בפרשת בלק דארמי ליה מייא ביינא וכו':

וגם זה הוא ביאור מאמר בס"ה פרשת תולדות, ובפרשת פינחס, שאמרו רמז, מאתר רחיק קריב ליה. פי', כי סיבת היות אלו התרי טעמי במילת לו, לרמוז דמאתר רחיק שהיא אבא, הנקרא מרחוק, כמ"ש בס"ה על פסוק (שמות ב' ד') ותתצב אחותו מרחוק, ועל פסוק (ירמיה ל"א ג') מרחוק ה' נראה לי, ואמר כי מיסוד דאבא הנקרא אתר רחיק, קריב והמשיך את המים ההם, למזג ולמתק בהם את היין ההוא, שהיה משקה ליצחק שהוא עיטרא דגבורות, ולכן הם במלת לו:

כריח שדה אשר ברכו יי:

(מזולתו) ודרז"ל שנכנס עמו ג"ע. יש להקשות, מנין היה יצחק יודע שזהו ריח ג"ע, שאמר כריח שדה. ונ"ל, כי כאשר אברהם נכנס למערת המכפלה, אחר הבקר שרץ אחריו, נכנס בג"ע, וכמ"ש רז"ל וספר אברהם ליצחק בנו, ועתה אמר יצחק, ראה ריח בני וכו', אשר ספר לי אבי, וזה ר"ת של אשר ברכו ה'. ונ"ל כי יעקב וגן עדן מספרם שוה, כי ג"ן עד"ן עם אותיותיו, הוא כמנין יעקב, וזהו שנכנס ג"ע עמו. (ע"כ מזולתו):

ויתן לך האלהים מטל השמים:

ובזה נבאר פסוק שבפרשת ואתחנן (דברים ל"ב) כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך ולמקצה השמים ועד קצה השמים וכו'. הנה עשרה שמות של יה"ו במלוי אלפי"ן, הם בגימטריא שמים. וכל יה"ו בפני עצמו, הוא בגימטריא ט"ל, וז"ס מטל השמים. גם אות מ' של מט"ל, בא"ת ב"ש היא י', והכוונה היא, כי י' פעמים ט"ל, הם השמים:

וז"ס מקצה השמים ועד קצה השמים, והענין הוא, כי ב' פעמים קצ"ה, הם בגי' שמים. כי השמים יש לה ב' קצוות, הקצה העליון הוא ה"פ יה"ו במלוי אלפי"ן, שעולים בגימטריא קצ"ה. וכל אחד עולה ט"ל, ואלו הם בחי' ה"פ ט"ל, הנמשכים מן ראש, האלהים, היא בינה עילאה, אלהים חיים, אל ראשו של יעקב, שהוא ז"א, בסוד (שה"ש ה' ב') שראשי נמלא טל. וזש"ה מטל השמים, ר"ל מטל ה' שמים. פירוש, כי ה' ט"ל הם שמים:

הגה"ה א"ש, צ"ל הם קצה השמים, ולא שמים:

ובתחלה נמשכים מראש בינה, אל בחי' אחרונה שבה עצמה, אשר היא סוד אהי"ה במלוי ההי"ן, העולה מלואו ק"ל, זולת הפשוט שהוא כ"א. עוד תקח שם אהי"ה פשוט

בבחי' ציור כזה, אהיה, כי אות א' ציורה יו"ד, ואות ה' ג' ווי"ן, תחשוב, היו"ד בגימטריא עשרים. וששה הווי"ן שבשתי ההה"ן בגי' שלשים וששה. ואות י' של אהי"ה פשוטה, עשרה, סך הכל ס"ו. תחבר ס"ו עם ק"ל, יעלה מאה ותשעים וחמש, סך הכל קצה עם הכולל. והענין הוא, כי ה"פ יה"ו הנז"ל, שהם ה"פ ט"ל, והם בגימטריא קצ"ה, יורדים מן ראש בינה עילאה, אשר שם הוא אהי"ה כנודע, אשר הוא בגימטרי' יה"ו הפשוט, שהוא כ"א. ויורדים עד בחי' תחתונה שבה, ושם נקרא קצה השמים. לפי שמשם נמשך לראש זעיר, הנקרא שמים כנודע. וביורדם שם, נקרא קצה השמים עליון:

עוד יש קצה שמים תחתון, והוא אדנ"י בגימטריא ס"ה, עם האחורים של הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן העולה ק"ל, הרי קצ"ה. והענין הוא, כי הנקבה תחתונה נקראת ס"ה, והיא נעשית ע"י ק"ל, שהם האחורים של מ"ה שבז"א, כי משם נעשת. והרי קצה השמים למטה, שהיא הבחי' שלוקחת הנקבה מזעיר הנקרא שמים:

ודע, כי אופן ציור אהי"ה ע"ד הנזכר לעיל, שעולה בגימטריא ס"ו, הוא סוד פסוק (בראשית מ"ו) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה ששים ושש:

עוד פי' ב' בפסוק מטל השמים, ובפסוק ומקצה השמים ועד קצה השמים, והוא, כי קצה השמים התחתון, הם ה"פ ט"ל דיה"ו דמלוי אלפי"ן, העומדים ביסוד דז"א, וזהו קצה השמים לתתא. וה"פ ט"ל מן ה' שם אהי"ה, שיש בו ט"ל אותיות בפשוטו ובמלויו ובמלוי מלויו אשר ע"ז נאמר (הושע י"ד ו') אהיה כטל לישראל, שהוא ז"א, הנמשכים אליו מן בינה עילאה, הרי קצה השמים לעילא. וב' קצוות אלו שהם עשר פעמים ט"ל, הם הנקראים מטל השמים, כאמור. (ע"כ מזולתו):

פרשת ויצא

סימן כ"ח:

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה:

הנה למעלה בפרשת לך לך, נתבאר ענין זה, בפסוק לך מארצך. ובפסוק ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן. והנה ענייננו בקיצור הוא זה, כי כבר נתבאר לעיל בפרשת תולדות בפסוק ויבא לו יין וישת, כי אברהם ויצחק, הם חו"ג שביסוד דאימא, המתלבש בדעת דז"א. ויעקב הוא היסוד דאבא, המתלבש תוך יסוד דאימא. ונודע, כי בתחלה נכנסים בז"א מוחין דקטנות של אלהים, ואח"כ כשנכנסים בו מוחין דגדלות הנזכר, אז יורדים המוחין דקטנות בגרון דזעיר שהיא בינה שבו. ולכן גרו"ן בגימטריא ג"פ אלהי"ם, והוא בגימטריא חר"ן. ואז היסוד דאימא דגדלות, כלה ונפסק בחזה דז"א.

ומשם ולמטה, מתפשט יותר, היסוד דאבא שהוא זכר, והוא יותר ארוך, ומתפשט עד סיום היסוד דז"א עצמו. והארה של התפשטות יסוד דאבא למטה מן החזה, שאז הוא בגלוי, יוצא לחוץ מז"א עצמו, ונעשה שם פרצוף יעקב כנודע. וזש"ה ויצא יעקב מבאר שבע וגו'. כי שרשו של יעקב, הוא מיסוד דאבא כנזכר, אחר תשלום יסוד דאימא בחזה דז"א, ושם יציאתו וגילויו מתוך יסוד דאימא, הנקרא באר שבע. כמו שנבאר, כי יסוד דאבא הוא זכר, ונקרא אבר, ולכן נרמו בס"ת, ויצ"א יעק"ב מבא"ר, ס"ת אב"ר. אבל יסוד דאימא נקבה, מתהפך ונעשה באר, חקוק וחלול, שבו נכנס האבר הנזכר, ולכן היסוד של הנקבה, נקרא לעולם בשם באר:

ועוד לסיבה שנית, כי גם היא מעלה מ"ן מתתא לעילא, כדרך הבאר שמעלה מיין נבעין מתתא לעילא, לגבי אבר דכורא:

ואמנם היותו נקרא באר שבע, הוא לשתי סיבות, האחת היא, במה שנתבאר אצלינו, בהקדמת ביאור אדרת האזינו, כי המוחין דז"א, היו בתחלה ד' מוחין, חו"ב וחו"ג, ואחר כך כשנכנסו ונתפשטו עוד למטה, תוך נה"י דאימא, נעשו ג' מוחין, חו"ב, ודעת כולל חו"ג. ונודע, כי מוחין דגדלות הם בחי' הויו"ת, א"כ ב' בחי' הנז', הם ז' הויו"ת, ולכן נקרא באר שבע:

והסיבה השנית היא, כי התחברות ג' מוחין והם חב"ד, בנה"י דאבא, עם ד' מוחין חו"ב חו"ג, בנה"י דאימא, הם ז' הויו"ת. וכלם מתלבשין תוך אימא כנודע, ולכן היסוד שלה נקרא באר שבע, לשתי סיבות הנז', ולכן גם יעקב עצמו כולל הז' הויו"ת הנז', שהם כמנין יעקב, וזש"ה ויצא יעקב מבאר שבע:

ונודע, כי המוחין דהויו"ת דגדלות, הם מתפשטים דרך הקוים, בגופא דזעיר, ועוברים דרך הגרון הנקרא חרן, הנעשה מג' אלהים דקטנות. וגם יסוד דאבא הנקרא יעקב, עובר ונכנס בתוכו. וזש"ה וילך חרנה, כי חר"ן הם ג' שמות אלהים. וה' יתירה הם ה' אותיות דאלהים. גם ביאורו הוא לשון חרי אף, כי הם דינים קשים, הנקראים אלהים:

גם ז"ס מ"ש (תהלים ס"ט ד') נחר גרוני. כי להיות הגרון בחי' אלהים, לכן נחר ונתחמם, מלשון חרי אף. גם נח"ר אותיות חר"ן, ועולה ג"כ בגימטריא גרון עם הכולל והכל אחד:

וכבר ביארנו לעיל בפרשת לך לך, כי ג' אלהים הנז', הם דיודי"ן ואלפי"ן וההי"ן. ושל יודי"ן והוא הראשון, הוא בלאה, העומדת למעלה. והאחרון של ההי"ן, הוא ברחל העומדת למטה. והאמצעי דאלפין, הוא ביעקב. ולהיותו אמצעי, כולל שניהם, העליון והתחתון. ולכן יעקב בגימטריא ב"פ אלהים, כמנין עק"ב. ואות י' היתירה שביעקב, כנגד עשר אותיות שבהם, להורות על התחברות שניהם בו:

ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים וגו':
הנה ענין יעקב עם שתי נשיו, רחל ולאה, הוא זה. דע, כי יעקב יש לו ב' שמות, כי בתחלה נקרא שמו יעקב, והוא כאשר עדיין לא תקן, רק מהחזה ולמטה דז"א, ואז היתה בחינתו שם ולמטה. ונודע, כי רחל מקומה שם מן החזה ולמטה. ולכן כתיב ויאהב יעקב את רחל, הנקראת עלמא דאתגלייא כנודע. כי גילוי האורות, הם מן החזה ולמטה, כי שם נגמר יסוד דאימא. אבל לאה, היא מכנגד החזה ולמעלה, כי שם האורות מכוסים, ולכן נקראים עלמא דאתכסייא:
וז"ש בס"ה בפרשת ויצא, וז"ל, ת"ח, בשעתא דיעקב פלח ליה שבע שנין קדמאין, נפק קלא ואמר, מן העולם ועד העולם, עולם סתים דלעילא, יובלא וכו'. וקודם לזה אמר וז"ל, ת"ח, בכל אתר יובלא סתים דלא איתגלייא ושמטה אתגלייא עכ"ל. הרי דאית עלמא דאתכסייא, ועלמא דאתגליא:
והנה מקום התפשטות לאה, הוא שיעור ז' ספי' דזעיר, והם, כתר, חב"ד, חסד, וגבורה, ושליש עליון דתפארת עד החזה. ואלו הם בחי' ז' שנים, שעבד יעקב בלאה, והוו באתכסייא מיניה, שהוא לא חשב, שהיו לקחת את לאה, כנזכר בזוהר. והוא, לפי שאז יעקב לא היה משיג שם, והוו אינון ז' שנין באתכסיא מיניה. ולכן לאה היתה שנואה ליעקב, כי לא היה משיג את בחינתה. אבל אח"כ שתקן כל ז"א לגמרי, נקרא ישראל, כמבואר במקומו כי ישראל הם אותיות, לי ראש. כי תקן עד הראש, אבל בתחלה היה למטה בנה"י שלו, ולכן נקרא עקב. ואז היה מזדווג בלאה לבדה, כי כבר מתה רחל, ונקברה גם כן עמו במערה, משא"כ ברחל:
ונבאר עתה בחי' לאה ורחל. הנה רחל יוצאה מהארת יסוד דאימא, אחר שנגלו מן החזה ולמטה, מבחי' אחורים שלה. כי הפנים הם הוי"ה דס"ג, ואחורים הפשוטים, הם ע"ב, והמליאים הם קס"ו, והנה ע"ב קס"ו, הם בגי' רחל:
אמנם בחי' לאה, היא מהארת יסוד דאימא, למעלה במקום דעת דז"א. כי הנה מלכות דאימא אשר שם, עם היסוד שלה, האירה לחוץ באחור רישא דז"א, ושם נעשת פרצוף לאה, כמבואר במקומו בשער המצות, בפסוק ולא ירבה לו נשים. והיא סוד קשר של תפילין דראש, הנקרא דל"ת. ויש לה פרצוף שלם, ושיעור קומתה מן כתר דז"א עד החזה שבו:
והנה טעם היותה נקראת לאה, היא, כי אימא עילאה נקראת אלהים, ונחלקת לב' בחי', מי אלה, כנזכר בסבא דמשפטים בסוד (ישעי' ס' ח') מי אלה כעב תעופנה. ובאורו הוא, כי אימא עילאה, מכתר שבה עד חצי הת"ת שבה, נקראת מי. ומחצי הת"ת שבה

ולמטה, המתפשטים תוך ז"א בסוד מוחין, נקראת אלה, והארת אלה יוצא מאחור ז"א, ונעשת לאה:

ועתה נבאר ענין זווג ז"א עם לאה, כי בשלמא עם רחל, שהיא למטה, מזדווג עמה יסוד ביסוד. אבל עם לאה, איך מזדווג. והנה זה עצמו סיבת, ויאהב יעקב את רחל, ולאה היתה שנואה, כי זווגו עמה היה אז נעלם מיעקב בראשונה, קודם שנקרא ישראל כנזכר: וזה רמזו בס"ה פרשת ויצא, וז"ל, וירא ה' כי שנואה לאה, מהכא דסני בר נש עריין דאימיה וכו'. ובאורו הוא זה, וצריך שנודיעך ענין יסוד דלאה, וענין יסוד דזעיר המזדוג יחד מה עניינם. הנה היסוד דאימא מתפשט עד החזה דזעיר כנודע, אשר מבחי' ב' צירים וב' דלתות שביסוד שלה, נתהוו כנגדם ב' דדים בחזה דז"א, כמבואר אצלינו במאמר ס"ה בפרשח ואתחנן, בענין והיה מלגאו שדי מלבר. וביארנו שם, כי זהו ענין פסוק והיה שדי בצריך וכו'. והנה מקום היסוד דלאה, הוא ג"כ באחור זעיר כנגד הדדים דז"א שבחזה שבו:

ועתה נבאר בחי' היסוד המזדווג ביסוד דלאה מה עניינו, כבר נתבאר אצלינו כי ז"א בתחלתו, לא היו בו רק ו"ק, חג"ת נה"י. ואח"כ בגדלותו, נתעלו חג"ת ונעשו חב"ד, ונתעלו נה"י ונעשו חג"ת, ואח"כ נתוספו לו נה"י חדשים. ונמצא ראשית הת"ת דגדלותו, הוא בחי' יסוד דקטנותו. ונמצא, כי יסוד דאימא, ויסוד דלאה, ויסוד הראשון דזעיר, שלשתם הם במקום החזה דזעיר. וכאשר לאה חוזרת פב"פ עמו, מתחברים יסוד דאימא תוך יסוד דלאה, ונעשים יסוד אחד דנוקבא, ובהם מזדווג היסוד דז"א אשר שם בחזה כנזכר. ובפסוק ויוסף הורד מצרימה, נתבאר זה היטב. וז"ס מ"ש בס"ה, בפרשת ויצא, מהכא דסני בר נש עריין דאימיה, והדבר מובן ממש כפשוטו:

ופעם אחרת שמעתי ממורי ז"ל, כי ז"א מזדווג עם לאה בבחי' הדעת שבו, והוא נעשה בחי' יסוד להזדווג עם לאה. וז"ס פ' (בראשית ד' א') והאדם ידע את חוה אשתו, כי זווג הזה העליון ע"י הדעת, נקרא בלשון ידיעה. ונודע, כי זווג הדעת הוא בטמירו באתכסיא, ולכן נעלם מיעקב זווגו עם לאה בלילה א', כנודע. ונלע"ד, כי הכל ענין אחד, כי דעת דזעיר מתפשט עד החזה, והוא היסוד אשר שם:

ונבאר טעם, למה לאה ילדה ששה בנים ובת אחת. הנה שיעור קומת לאה, היא, כחב"ד חו"ג ושליש עליון דת"ת דזעיר עד החזה כנז"ל, והם ששה ספירות שלימות, ושליש ספירה. והנה כל ספירה כלולה מעשר, הרי ס"ג בחי', כמנין הוי"ה דס"ג דאימא, המתפשטת תוך ז"א. והנה נודע, כי העטרה שביסוד דאימא, הוא בשליש עליון דת"ת דזעיר, ולכן כנגד שש ספירות עליונות, הולידה ששה בנים. וכנגד שליש עליון דת"ת,

שהוא מקום המלכות של אימא, שהיא עטרת היסוד אשר בה, ילדה בת, נקבה. ולכן ג"כ כתיב, ואחר ילדה בת. כי מלכות דאימא, היא אחרונה שבו"ק זכרים שבה. וזהו טעם מ"ש בס"ה, כי דינה היא מלכות. והענין הוא, כי היא מלכות דאימא כנזכר:

והנה סדר מדרגתם של אלו הששה בנים, שמעתי ממורי ז"ל ושכחתי. ונלע"ד כי זהו מה ששמעתי, זבולון, בכתר, וזש"ה הפעם יזבלני אישי, והוא למעלה מישששכר. כמ"ש ז"ל על פסוק ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ואח"כ וישששכר באהליך. יששכר, בחכמה, בסוד י"ש שכ"ר, ונודע, כי יש הוא בחכמה. יהודה, בבינה, בסוד הדל"ת, וזהו הפעם אודה את ה'. לוי, בדעת. והוא המכריע, המתלוה עם חו"ב בבחי' חסדים והגבורות אשר בו. ראובן בחסד, בסוד או"ר ב"ן, אור דיום א'. שמעון, בגבורה כנודע. דינה בשליש עליון דת"ת כי שם עטרת היסוד דאימא כנז'. והנה במ"א ביארנו, כי יששכר הוא בבינה, בסוד ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. אבל הענין הוא, שהוא מבחי' אורות דאימא, ולא דאבא. אבל פה אמרנו, כי הוא בחכמה דאורות דאימא. וכמו שביארנו בר' עקיבא שהוא משורש יששכר, והוא מן אורות דאימא, אלא שהוא מגבורת החסד הימנית:

סימן ל':

וישכב עמה בלילה הוא:

ולכן נבאר עתה ענין יששכר וקשה דהיה לו לומר קרא וישכב עמה בלילה ההוא אבל הענין הוא, כמ"ש ז"ל במדרש הנעלם של רות דף כ"ט ע"ב, בענין ר' עקיבא שהוא יששכר. כי יששכר נתלבש ונתעבר בר' עקיבא עצמו, כנודע שעשרת השבטים כלם, נתעברו בעשרה הרוגי מלכות, לכפר עון מכירת יוסף עצמו. וז"ש שם במאמר הנזכר, יש השתא, שכר לאחר זמן. פי', כי יששכר נתלבש לאחר זמן בר' עקיבא עצמו, ואז זכה לעלות בחכמה, הנקראת מחשבה, ונקראת יש, בסוד כך עלה במחשבה. ודע, כי כל נשמות של השבטים, הם ענפים של יעקב. משא"כ בישששכר, כי הוא הוא כמעט בחי' עצמותו של יעקב אביו, ואינו מן הענפים הנאחזים בו. ולכן עקיבא ויעקב, אותיותיהם שוות, כי כמעט הוא הוא יעקב, ובו נתלבש ונתעבר. וז"ס שאמר, וישכב עמה בלילה הוא, ולא אמר בלילה ההוא, לומר, כי מלת הוא, חוזר אל מלת וישכב, כי יעקב השוכב עמה, הוא הוא עצמו בחי' הולדותיו ההיא, ונתנו בה בבחי' שכיבה וזווג:

וז"ס ענין יששכר, שהיה עוסק בתורה יותר מכל השבטים, כי הוא בחי' יעקב עצמו, הנקרא תורה שבכתב, גופא דאמצעיתא, שממנו מתפשטים י"ב אלכסונות כנודע. וכבר נתבאר במקומו, טעם היות ר' עקיבא עם הארץ מ' שנה, לפי שהיה בחי' טפת זרע של

קרי, שיצאה מבין צפורניו של יוסף, כנזכר בתיקונין תיקון ע'. והיה אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור שהוא הפך שרשו שהוא מבחי' תורה שבכתב:

וז"ס ישששכר חמור גרם, כי ישששכר נתלבש ונתעבר בר' עקיבא, שהיה אומר ואנשכנו כחמור. וא"ל תלמידיו אמור ככלב. א"ל, חמור נושך ושובר העצם, וזהו גרם, לשון גרמא בלשון תרגום עצם. וטרם שנתלבש בר' עקיבא, נתלבש בר' יוחנן ן' זכאי, וגם היה עם הארץ ארבעים שנה כנודע לפי שעסק בפרקמטיא ארבעים שנה:

והנה כמו שלידת ישששכר היתה בסבת האשה שע"י לאה אמו, כמש"ה כי שכר שכרתיך בדודאי בני. גם כל עושר וטובת ר' עקיבא ע"ה, באה לו ע"י אשה, הלא היא אשת טורנסרופוס הרשע. והענין יובן, במה שהודעתיך בענין אדם הראשון, שהיה שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם. והיו לאדם שתי נשים, חוה א', שהיה לילית, וחוה ב', שעליה אמר זאת הפעם עצם מעצמי וגו'. גם יעקב היו לו לאה ורחל, ולאה כלה דינים, ומהסיגים שלה יצאה חוה א' שהיא לילית. ולכן ארז"ל על ועיני לאה רכות, שהיתה עתידה ליפול בגורלו של עשו, כי הוא סמא"ל שרו של עשו בעלה דלילית, וע"י דמעותיה נתקנה, ונתנה ליעקב, ועכ"ז לא היה אוהב אותה כנז"ל, ובאותם הסיגים היתה מעורבת נשמה קדושה, משרש לאה אשת יעקב, ולקחה טורנסרופוס הרשע, שהיה מזרעו של עשו הרשע, וצפה ר' עקיבא ברוח הקדש, שעתידה להתגייר, וליקחנה הוא, כי כמו שר' עקיבא הוא ישששכר, שהוא עצמותו של יעקב אביו. כך אשת טורנסרופוס הרשע, כשנתגיירה, נתלבש בה נשמת לאה אשת יעקב, אמו של ישששכר, ועל ידה זכה לכל הכבוד הזה כנז"ל. נמצאו כי יעקב ולאה, נתלבשו בר' עקיבא ואשתו, שהיתה אשת טורנסרופוס הרשע:

עוד היתה לו אשה אחרת, כנגד רחל אשת יעקב, והיא בת כלבא שבוע, וגם היא היתה נקראת רחל, כנזכר באבות דר' נתן. וגם בתה אשת בן עזאי, נקראת רחל, כמו אמה. וז"ש רז"ל, והיינו דאמרי אינשי, רחילא בתר רחילא אזלה, והבן זה:

וכבר הודעתיך, כי ישששכר משרש נפש קין בנו של אדם הראשון. וזהו שרמזה חוה, באמרה קניתי איש את ה', כי התחלת תיקונו של קין בנה, בבחי' חלק הנפש שלו הטובה, היה בישששכר, אשר קנאתו מרחל אחותה, ע"י הדודאים. ונודע, כי חוה היא אימא עילאה. ולאה, היא מלכות דאימא, וזהו קניתי איש את ה', קנין גמור, ע"י הדודאים, כמש"ה כי שכר שכרתיך בדודאי בני:

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה וגו':

(מזולתו) טעם היות רחל עקרה, ולא שאר האמהות, לאה, ובלהה, וזלפה. יובן במה שהודעתיך, כי ג' מיני מלויים יש בשם אהי"ה, אם ביודי"ן, ואם באלפי"ן, ואם בההי"ן. וסדרם כך, כי שם אהי"ה דיודי"ן, בג"ר של הנקבה. ושל אלפי"ן, בג' אמצעיות. ושל ההי"ן, בג' תחתונות. גם נתבאר אצלינו, כי לסיבת היות אהי"ה דאלפי"ן בג' אמצעיות, לכן נעשים שם הדדים של האשה במקום החזה. והטעם הוא, כי בעלות הדם שהוא במקור האשה בעת הלידה ביסוד שלה, כי שם מקום הדמים, ואז אהי"ה דההי"ן עולה למעלה במקום הדדים, ושם חוזר ומתהפך ונעשה חלב. ולכן שתי שמות אהי"ה דאלפי"ן וההי"ן, שהם בגימטריא ש"ד, מהם נעשים הדדים והשדים:

הגהה א"ש, צ"ע, כי אהי"ה דאלפי"ן הוא קמ"ג, ואהי"ה דההי"ן הוא קנ"א, ושניהם בגי' רצ"ד, ולא ש"ד. האמנם במקום אהי"ה דההי"ן, צ"ל אהי"ה דיודי"ן, שהוא בגימטריא קס"א, וקמ"ג בגימטריא ש"ד ואתי שפיר. האמנם עדיין צ"ע, כי מהלשון של הרב ז"ל נראה, שהוא מוכרח להיות אהי"ה דההי"ן, באומרו ואז אהי"ה דההי"ן, עולה למעלה וכו'. ואולי מפני הדוחק אכניס פילא בקופא דמחטא ולומר, אולי מונה גם כן עשר אותיות המלוי של אהי"ה דההי"ן, ואז יושלם למנין ש"ד, כנלע"ד:

גם הודעתיך, כי ע"ד ההתחלקות הנזכר, עוד חוזר ומתחלק בפרטות אחר, והוא, כי החכמה שבה, היא אהי"ה דיודי"ן. ובינה דאלפי"ן. ובדעת דההי"ן. וכעד"ז מתחלקים בג' אמצעיות חג"ת. וכן בג' אחרונות נה"י. ונמצא, כי שם אהי"ה דההי"ן, הוא ביסוד הבינה שהיא הנקבה. ונמצא כי הג' אמהות, לאה בלהה זלפה, היה נשלם ונתקן היסוד שבהם ע"י אהי"ה דההי"ן כנזכר:

וז"ס היות אות ה' נכתבת, בסוף כל שם מהם, להורות על היותם ראויות ללילד, כי שם אהי"ה דההי"ן נגמר ביסוד שבהם, שהוא המדרגה התחתונה שבהם. ולכן גם אות ה' המורה עליו, נתן בסוף כל אותיות שמותיהם, וע"כ לא היו עקרות. האמנם רחל, לא נזכרה אות ה' כלל בשמה, לא בתחלה, ולא בסוף, ולא באמצע. ולכן היתה עקרה, כי אות ה' מורה על הלידה בהיותה פתוחה מלמטה, המורה על היותה ראויה לקבל הזרע והעובר, וללדת אותו. וע"כ אמרה, הנה אמתי בלהה בא אליה ואבנה גם אנכי ממנה, כי להיות שפחתי ואמתי, וכבר יש בה אות ה', המורה על היותה ראויה לבנים, אולי אבנה גם אנכי ממנה ומסבתה, להיות בה אות הה"א:

ונלע"ד חיים, ששמעתי ממורי ז"ל, שלכך נכפלו ב' ההי"ן בבלהה. משא"כ בכל האמהות. להורות, כי הה"א שחסרה מן רחל גבירתה, נתנה בה. ונמצא היות בה חלקה,

וחלק רחל. וזהו ואבנה גם אנכי ממנה, כי בנין הבנים שלי ניתן בה, להיותה אמתי, וממנה אקח כח בנין הבנים הנתונים בה מחלקי. (ע"כ מזולתו):

ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן וגו':

הוא בגימטריא גרון, כי הוא בסוד ג' המוחין דאלהי"ם, שירדו עד הגרון, והם בגי' גרו"ן ג"כ:

ותאמר לאה זבדני אלהים אותי זבד טוב וגו':

ענין בני לאה, שהיו ששה זכרים ואחת נקבה. כבר נתבאר לעיל בפסוק ויאהב יעקב את רחל. ועוד נבארם בע"ה, הנה הודעתיך, כי לאה עומדת באחורי ז"א, ויוצאת מן הארת היסוד דאימא, המלובש תוך ז"א, ומסתיים עד מקום החזה. ולכך גם לאה היוצאת מכח היסוד הנזכר, נגמר קומתה עד מקום החזה. ונמצא שיש לה שיעור קומה, בשש ספירות ושליש, שהם, כח"ב, דעת, גדולה גבורה ושליש עליון דת"ת דז"א. וכל ספירה היא כלולה מי"ס כנודע, הרי הם בגימטריא ס"ג:

ובזה תבין, למה ההוי"ה דס"ג היא באימא, לפי שקומת ז"א הוא מאה אמות, בסוד אדה"ר שנתמעט עד מאה אמות, כמש"ה ותשת עלי כפכה. והוא, כי הלא יש בו י"ס, כל א' כלולה מעשר הרי מאה. אבל אימא עילאה, הנה"י שבה בלבד, הם המתלבשות תוך ז"א כנודע, ואלו הנה"י גם הם מתפשטות בבחי' מאה כמוהו. וז"ס הוי"ה דס"ג שבאימא, עם מלוי שלה בפני עצמו שהם ל"ז, יהיה הכל מאה:

וסוד הענין הוא, כי אימא נחלקת לב' בחי', האחת היא במקום הכסוי, שהוא מרישא דזעיר עד החזה, שבו נשלם היסוד שלה, המלביש את האורות בתוכו כנודע, ומקום זה הוא שעור ששה ספירות ושליש, והוא בחי' ס"ג דאימא כנזכר. השנית היא מן החזה ולמטה כי שם אורות אימא מתגלים, ושם הוא בחי' המלוי דס"ג שהוא ל"ז. לפי שלמעלה הוא בחי' אימא עצמה, אבל למטה מן החזה, אין אימא עצמה מתפשטת, אלא המלוי שבתוכה, שהם החסדים שהיו נעלמים תוך היסוד שבה, הממלאים חלל היסוד שבה, ואותו המלוי יצא לחוץ, בבחי' ההבל היוצא מפי היסוד שלה לחוץ. ולכן תראה, כי מלבד שהוא בחי' מלוי, להורות כי אינו העצמות, אלא מה שהוא בתוכו. גם נתוסף, כי המלוי הזה הוא בגימטריא הבל, להורות על זה:

עוד הוראה שלישית, כי גם מספר ל"ז יורה על התפשטות המלוי הזה, בשני שלישי הת"ת ובנה"י, כל אחד כלול מעשר, הם ל"ז, ע"ד מה שנתבאר בס"ג. וכנגדם ילדה ששה בנים, שהם כנגד הששים. ובאחרונה ילדה בת, כנגד הג', שליש דת"ת, כי שם מלובשת עטרת היסוד דאימא, שהיא נקבה:

ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר:
דע, כי יוסף הוא היסוד דז"א, וכנגדו יש יסוד דנוקביה. ונקרא ציון, שהוא בגימטריא יוסף. ונמצא כי יוסף יסוד דדכורא, נכנס בציון, יסוד דנוקבא. וטעם היותו נקרא כן הוא, כי נודע במ"ש אצלינו בסוד נפילת אפים דשחרית דחול, שיש ג"פ ב"ן, במזמור אליך ה' נפשי אשא, שהם ג' הויו"ת דב"ן דההי"ן, בסוד נר"ן הניתנים מיסוד דדכורא, ליסוד דנוקבא בעת הזווג. ולכן יוסף בגימטריא ג"פ ב"ן. וכן ציו"ן, בגימטריא ג"פ ב"ן:
עוד ירצה דרך שני, כי הנה נודע ה' חסדים הנכללים ביסוד דז"א, הנקראים מ"ד, הנתנים ביסוד הנקבה בעת הזווג. ונודע כי החסד נקרא א"ל, בסוד חסד אל כל היום. והנה ה"פ א"ל, הם בגימטריא יוסף עם הכולל שלהם. ועד"ז הם כמנין ציו"ן, שמקבלת אותם:
עוד ירצה דרך שלישי, כי היסוד בעצמו הוא הוי"ה אחת, כי כל ספירה יש בה הוי"ה א', וה' הויו"ת דה' חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הויו"ת, כמנין יוסף:
ובכל דרך מאלו הדרכים, יתבאר לך מ"ש בס"ה בפרשת ויקהל, וז"ל, כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו'. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, שהם ההויו"ת והשמות הנז"ל, העולים בגימטרי' קנאה. וז"ס מ"ש רז"ל אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו רוח טהרה. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז'. ובפסוק ויוסף הורד מצרימה, נתבאר באורך בחי' רבות, אשר לסבתם נקרא יוסף:
ולבן הלך לגזוז את צאנו ותגנוב רחל את התרפים וגו':
כבר הודעתיך ענין לאה ורחל, שתי אחיות, איך שתיהם הם, זו למעלה מן החזה דז"א, וזו למטה מהחזה. גם הודעתיך בפרשת שופטים במצות ולא ירבה לו נשים, ענין לאה מה עניינה, ואיך הם ד' בחי' של לאה. ושם נתבאר כי הנה בהיות אימא מתפשטת, מן חצי הת"ת שלה ולמטה בז"א. והת"ת שלה, היא בחי' הכתר של ז"א, והנה"י שלה, הם הכלים והלבושים של האורות והמוחים דחב"ד דז"א, כנודע. ואמנם המלכות של אימא, אינה משמשת כלום לז"א, והנה היא בחי' העטרה של היסוד דאימא כנודע. ואמנם מה שהיא משמשת שם, היא לצורך לאה. כי הנה מקום התלבשות העטרה הזאת, היא בדעת דז"א, ושם מקומה דבוקה עם היסוד שבאימא, ומכח הארתה, יוצאה לאה מחוץ ז"א, באחור הדעת שבו ממש, ושם מתחיל בנין קומת פרצופה, ולא יותר למעלה. ושם נעשה הכתר שלה, ומתפשט שאר פרצופה, עד כנגד החזה דז"א:

וז"ס מ"ש חז"ל ז' רקיעים הם וכו', וילון אינו משמש כלום, אלא מוציא ערבית ומכניס שחרית. רקיע שבו חמה ולבנה וכו'. באורו היא, בבחי' אימא עילאה, הנקראת תבונה, אשר רגליה מתלבשים בז"א כנזכר. ואין לנו עסק עתה לברר כל הז' רקיעים, אבל נבאר שנים האחרונים. והנה הרקיע הוא יסוד של התבונה, כי הרקיע הוא התפשטות אות ו' זעירא, שהוא ביסוד, ולכן נקרא רקיע כנודע. ושם מתלבשים תרין עיטרין דחו"ג, כנודע. והחסדים מתפשטים בז"א, הנקרא חמה ומאירים בו. והגבורה בנקבה, הנקראת לבנה, ומאירים בה. ונמצא כי החמה ולבנה שהם זו"ן קבועים בו. כי מן החסדים והגבורות אשר בו, משם שניהם יונקים ומקבלים הארתם:

גם הכוכבים והמזלות קבועים בו. פירוש, כי הנה נודע, איך כללות החסדים יורדים במרוצה, ונופלים בכח ביסוד דז"א, ובכח מרוצתם מתפזרים, ומתחלקים שם לניצוצות קטנות מאירים, והם הנקראים כוכבים. ז"ס פסוק בדניאל, (י"ב ד') ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. ירצה בזה, כי שרש נשמות של הצדיקים, הנמשכים מן היסוד הנקרא צדיק, נקראים גם הם מצדיקי הרבים, ולכן יהיו מאירים ככוכבים ההם אשר ביסוד, הנעשים מן החסדים אשר שם, כנזכר:

ונלע"ד חיים שמעתי ממורי ז"ל, כי הכוכבים הם מבחי' החסדים שביסוד, שהם זכרים. והמזלות, הם נוקבין, ונעשים מן הגבורות, היורדות גם הם ביסוד דז"א, ע"ד הנזכר בחסדים:

והנה מלכות דתבונה הנקרא וילון, אינו משמש כלום בז"א. אמנם שמושו הוא, להוציא את לאה מאחורי הדעת דז"א כנז"ל. וז"ש מוציא ערבית, כי הוא מוציא הארתו לחוץ, ושם נעשת בחי' פרצוף לאה:

ואמנם סיבת התפשטות פרצוף לאה עד החזה בלבד, הוא, לפי שהיסוד דאימא, גם הוא מבפנים אינו מתפשט בתוך ז"א, רק עד החזה, ולכן כנגדה מבחוץ מתפשטת לאה עד החזה. ואז אחריה יוצאת פרצוף רחל אחותה, מאחור ז"א מחוץ לו, כנגד החזה ולמטה, אשר שם מקום גלוי אורות החסדים של אימא כנודע. ומבחי' הת"ת שבז"א, שהוא מן החזה ולמטה, נעשה הכתר שבה. וכל שאר פרצופה, נעשה מהנה"י דז"א, כנודע. וכדוגמת ז"א באימא, היא רחל בז"א. ונמצאו רגלי ז"א ורגלי נוקביה, שוים עד סוף עולם האצילות, דורסים על מסך, שבין האצילות אל הבריאה, כמבואר אצלינו במצות המעקה:

והנה כשנחלק הת"ת דז"א לבחי' שלישים, כנודע כי כל ספירה מי"ס, נחלקת לג' שלישים, הנקראים תלת פירקין. נמצא כי מהתחלת הת"ת עד החזה, הוא שליש אחד.

ומן החזה ולמטה עד סיום התפארת, הם ב' שלישים. והנה כשנעריך המקום שבו מתפשטות לאה ורחל, שהוא מהדעת דז"א ולמטה, הנה הם ז"ס, דעת, חג"ת, נה"י. כי המלכות שבו, היא עצמה שרש רחל כנודע. ומן הראוי היה, ששתי אחיות אלו לאה ורחל, שג"כ הם בחי' ב' נשים דז"א, יחלקו נכסי בעליהם שוה בשוה, ולא יוכל לבכר רחל האהובה על לאה השנואה, אמנם חלק כחלק יאכלו, וכפי זה היה מן הראוי, שיחלקו המקום הנזכר בין שתיהם, ולאה תתפשט בשיעור ג' ספירות, דעת, וחו"ג, וחצי הת"ת. ורחל תתחיל להתפשט, מחצי הת"ת ולמטה, שהם שעור ג"ס וחצי ג"כ. והנה נתבאר, כי רחל יוצאת מן החזה שהוא שעור ב' שלישים תחתונים דת"ת, ולאה לא לקחה רק שלישו העליון בלבד, והיה ראוי שתתפשט, עד שליש וחצי שהוא, מחצית הת"ת, כנזכר. ורחל תתחיל מחצי הת"ת, שהוא שליש וחצי אחרים:

והנה, יען שלא תפול קנאה בין שתי האחיות האלו, והנה הדבר היה מוכרח, מפני סיבות רבות נתבארו במקומם, בענין יציאת רחל מכנגד החזה. וסיבה האחת מהם נתבארה לעיל, כי תכף בסיום יסוד דתבונה, נתגלו האורות, ושם יצאה רחל באחור של ז"א. ועוד סיבה אחרת, כי אי אפשר שתתחלק התפארת דז"א, אלא בבחי' פרקים ושלישים שלמים, ואי אפשר שהשליש האמצעי שבו, יתחלק לשנים ללאה ולרחל, וא"כ להתחלק אי אפשר, ואם השליש האמצעי יהיה כולו ללאה, או כלו לרחל, תהיה קנאה ביניהם. ולכן המאציל העליון יתברך, סדר הענין באופן שיהיה שלום ביניהם, והוא, כי אותו השליש האמצעי, ישתמשו בו שתיהם יחד בכולו, כי להתחלק אי אפשר כנזכר. והנה כתר דרחל, מתחיל מתחלת השליש האמצעי הזה, עד סיום התפארת, באופן, ששעור כתר שלה הם ב' שלישים תחתונים דתפארת דזעיר, שהוא מהחזה ולמטה. ותרין פירקין תתאין דנו"ה דלאה, הנקראים עקבים שלה, הם נכנסים ומתפשטים ומתלבשים תוך הכתר עצמה דרחל, עד חציו ממש, שהוא שיעור שליש אמצעי דת"ת דזעיר. ונמצא כתר רחל, מתחיל מראש שליש האמצעי. ועקבים דלאה, מתפשטים עד סוף שליש אמצעי דוקא, ועקביה מתלבשים תוך הכתר שלה ממש. והרי, איך שתיהם משתמשות בשליש ההוא אמצעי. ואח"כ נבאר טעם לזה:

ובזה יובן מאמר חז"ל שאמרו על פסוק (משלי כ"ב ד') עקב ענוה יראת ה', וז"ל, מה שעשתה יראה עטרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסוליתא וכו'. ירצה, כי הנה רחל נקראת יראה, ועליה נאמר, (תהלים קי"א י') ראשית חכמה יראת ה'. כי היא התחתונה שבכל האצילות, ועומדת למטה מן לאה. ולכן נקראת ראשית, כי היא ראשונה ממטה למעלה, בפתח שער עולם האצילות, וגם היא נקראת אשת חיל יראת ה', וכמ"ש לקמן.

ולאה העליונה, נקראת ענוה, כי מדת הענוה היא, בהיות האדם כופף את ראשו, כמו העני המתבייש להרים ראשו לפני העשירים, ונכנע לפניו. והנה לאה היא כנגד ראשו דזעיר, ושם היא מדת הענוה. ובזה תבין פסוק בפרשת בהעלותך, (במדבר י"ב ג') והאיש משה ענו מאד וגו'. כי הנה משה זכה למדת הענוה, ולכן לקח את צפורה, שהיא אחת מד' בחי' של לאה, הנקראת ענוה, וכמו שנתבאר ענין צפורה, במצות ולא ירבה לו נשים וזהו גם כן סוד פסוק בפרשת עקב, (דברים י' י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' וגו'. וארז"ל יראה מלתא זוטרתי היא, לגבי משה וכו'. פי', כי יראה היא רחל הקטנה, ומשה זכה אל הענוה העליונה, שהיא צפורה, בחי' לאה. לפי שמשה הוא למעלה בבחי' הדעת דז"א, כמבואר אצלינו ולכן לקח את צפורה העליונה, אשר שם במקום הדעת. אבל רחל הקטנה, זוטרתי היא לגבי משה:

ונחזור לענין עקב ענוה יראת ה', והנה לכאורה היינו יכולים לבאר, כי עניינו הוא, שבמקום סיום רגלי לאה, שם התחלת כתר דרחל, וזהו עקב ענוה יראת ה'. האמנם יש עוד דברים בגו, והוא מש"ל, כי העקבים דלאה מתפשטים ומתלבשים ממש תוך הכתר דרחל, עד מחציתו העליון, ונמצא, כי עקב לאה, הוא ממש עטרת רחל. וז"ש, מה שעשתה ענוה עקב לסוליתא, שהוא שליש האמצעי דת"ת דזעיר, הוא עצמו נעשה כתר ועטרה אל רחל, הנקראת יראה. וזהו מה שרצו רז"ל לחדש ולדייק בפסוק הנזכר, שאין הבנתו כמו שביארנו לכאורה, ואעפ"י שהם ב' עקבים, נקראים עקב ענוה לשון יחיד, לפי שנכללים ביחד כשמתלבשים תוך כתר דרחל:

ונחזור לענין ראשון, ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה, ובזה יתבאר ענין התלבשות עקבים דלאה תוך כתר דרחל מה ענינם. דע, כי ענין בית התרפים, מלשון התורף, ר"ל בית הערוה. והענין הוא כמש"ל, כי ערות היסוד דתבונה, מתלבש בז"א, ונשלם במקום החזה דזעיר, ושם בשליש אמצעי, מתגלה פי היסוד ההוא, ויוצאים הארותיו לחוץ בגלוי ולכן השליש האמצעי דת"ת דזעיר, נקרא מקום התורף. ואותם תרין עקבים דרגלי לאה, אשר כנגד השליש האמצעי כנז"ל, הם נקראים תרפים, ע"ש התורף. ולכן נקראים תרפים, מעוט רבים שנים:

והענין הוא, כי האורות היוצאים ממקום התורף והגלוי, להאיר אל כתר דרחל, הם מאירים ומתגלים בתחלה בעקבים של לאה, ולכן נקראים תרפים לסיבה זו. והסיבה היא, כי הנה רחל עומדת אב"א, בשליש האמצעי ההוא, והאורות יוצאים ממקום התורף, ובוקעים הכלי והגוף דת"ת דזעיר, ויוצאים מאחריו, ונכנסים תוך הכלי דכתר דרחל מאחוריו. והנה שתי עקבי לאה מלובשים תוך הכתר הזה, והם מפסיקים בין

צד אחורי הכתר, לצד פניו. ואז בתחלה עוברים האורות דרך העקבים הנז', ויוצאים מתוכם, ונכנסים בצד פני כתר דרחל, ולכן נקראים תרפים כנזכר. ונודע, כי לאה היא דינים גמורים, לפי שהנה שרשם נעשת מן המלכות דתבונה כנז"ל, והנה אימא עילאה עצמה, נקראת גבורות, משום דדינים מתערין מינה, והתבונה הוא נה"י דאימא כנז"ל. והנה כל בחי' נה"י הם דינים, לשתי סיבת, כי הם לבר מגופא. ועוד, כי הם סופי הקצוות התחתונים, הנקראים רגלים. ולכן התבונה היא דינים יתירים, ובפרט המלכות שבתבונה, שהיא האחרונה שבה. ולא עוד, אלא שלאה נעשת מן האחוריים של המלכות דתבונה. ולא עוד, אלא שעומדת אחורי זעיר בחוץ, כנגד האורות המכוסים כנודע, ואינם מאירים בה כראוי. ולכל אלו הסיבות, נקראת לאה דינא קשיא:

ונמצא, כי אלו העקבים של לאה, יהיו תכלית הדינים הקשים, כי הנה היא לאה עצמה כלה דינים וחזקים, ובפרט הרגלים שבה, ובפרט בחי' העקבים, שהם תרין פירקין תתאין דרגלים דילה, אין ספק כי הם דינים גמורים קשים. והנה מוכרח הוא, כי כשאורות הפנימים דזעיר, בוקעים בשליש אמצעי דת"ת דזעיר, לצאת להאיר בראש כתר דרחל, ועוברים דרך העקבים דלאה, טרם יאירו בצד פני כתר דרחל, מתמעט הארתם ונחשך מאד מאד, ועיקר האורות ניתנים באותם העקבים דלאה:

וכבר נתבאר אצלינו בפרשת בראשית, בענין עץ הדעת כי כל אחיזת החיצונים, הוא שם בשליש האמצעי, שהאורות מתגלים שם. ואמנם עתה תבין אופן אחיזתם במקום הזה, כי הנה בצאת האורות המגולים עד מקום העקבים דלאה כנזכר, והנה הם תכלית הדינים הקשים, ואז משמרי היין והדינים החזקים אשר שם, מהם יוצא מזון אל הקליפות, ונאחזים שם:

ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי בזה יובן מאמר בספר הזוהר בפרשת תצוה, דדינין דנוקבא תקיפין ברישא, וכל מה דאזלת אתחלשת. והוא, כי העקבים הנזכר שהם דינין תקיפין, הם מלובשים תוך הכתר, הנקרא שירותא דילה. והנה נתבאר אצלינו בפרשת בלק באורך, בענין בלעם, שהוא מדעת דאבא, איך יוצא מאלו התרפים, שהם דאימא. וזה יובן בענין בלעם, שהיה הולך לעזה ועזאל, בהררי קדם, ללמוד מהם חכמת הקסם ונחש. כי עזה ועזאל, הם בחי' ב' אורות שיוצאים מן אותם תרין עקביים דלאה, ונתאחזו בהם החיצונים ולקחום, והם סוד ב' המלאכים הקדושים הנז"ל. ואח"כ חטאו, ונפלו בעמקי הקליפות כנודע:

והנה כל חכמת בלעם ובעור אביו, ולבן אביו של בעור, היתה בבחי' אלו האורות היוצאים מעקבי לאה, שנתאחזו בהם כנזכר, כי כלם למדו חכמתם זה מזה:

ובפרט במה שביארנו שם, כי לבן נתגלגל בבלעם וכל הקסמים שלהם היו באופן אחד. ובפרט במה שביארנו שם, כי בלעם שרשו הוא לבן, והוא נמשך מאלו האורות המובלעים באלו העקבים, ולכן נקרא בלעם. ולכן היה שקול כמשה, שהוא הדעת דקדושה, ולכן נאמר בו, (במדבר כ"ד ט"ז) ויודע דעת עליון:

ונמצא, כי ענין לבן, כל חכמתו היתה ע"י התרפים, שהם בחי' האורות היוצאים בגלוי, ממקום התורף דיסוד דתבונה בחזה דז"א, ויוצאים ונכנסים בעקבים דלאה, שהם דינים גמורים, ומשם נמשכים לו, ולכן נקראת חכמתו, חכמת התרפים:

ונלע"ד חיים, כי לכן התרפים נעשים מאדם בכור, כנגד (שמות ד' כ"ב) בני בכורי ישראל. ובסוד רחל, בת בתחלה, ומולקים את ראשו, כנגד העקבים דלאה שבוקעים ראש רחל ונכנסי' בה ושם נאחזים ע"י שם טומאה שנותנים במקום ההוא. ונודע, כי לבן הוא הקליפה, שכנגד לבנון העליון חכמה אבא, אשר לאה ורחל ב' בנותיו, וז"א בנו, ובפרט במש"ל כי לבן הוא בלעם והוא כנגד משה בקדושה, שהוא יסוד דאבא שבדעת עליון דז"א כנודע:

ועתה נבאר ענין רחל, איך גנבה אותם התרפים. דע, כי הנה לפעמים לוקחת רחל כל השליש האמצעי דת"ת דז"א, הנקרא בית התורף, ואין עקבים דלאה הנקראים תרפים, נכנסים בתוך כתר שלה, כמו שנבאר, ואז בחי' זו נקראת גניבה, כי הנה כל המקום הזה לאביה הוא, והוא אשר נתנו אל לאה בתו, שתתפשט עקביה בו, והיא גנבתו, ועי"כ נסתלקו אותם האורות מעקבי לאה, והחיצונים והקליפות אשר נקראים תרפים, על היותם נאחזים באורות ההם, לא היו עתה יכולים להתאחז בהם, ונסתלקה חכמתם. ולבן אביה בקש את התרפים, הם אורות היוצאים מעקבי לאה אל החיצונים, ולא מצאם, ולא הגידו לו כי יעקב ברח, וגם כי רחל גנבתם:

והנה ענין זה, איך רחל לוקחת לכתר שלה כל השליש ההוא האמצעי לבדה, ואין לאה נכנסת בו כלל, נתבאר אצלינו, בענין דרוש שיש בשינוי והפרש, שבין כתר דז"א, לכתר דנוקביה וע"ש. והנה ז"ס מה שנתבאר אצלינו בק"ש דשחרית בפסוק (דברים ו' ח') ואהבת את ה' אלהיך, שצריך לכוין להמשיך ב' אורות ההם לרחל, כמנין ואהבת, ב"פ או"ר או"ר, ורחל נקרא את, וזהו ואהבת את. ואפקיה בלשון אהבה, כדכתיב (בראשית כ"ט י"ח) ויאהב יעקב את רחל. ובכלל אהבתו אותה הוא, לתת לה ב' אורות אלו, והם בחי' שני שלישי האור של חסד, המתפשט תוך הת"ת דז"א מן החזה ולמטה, ולא תקחם לאה בסוד שני העקבים כנז"ל. ולהיותם בגלוי, נקראים או"ר או"ר. כי בהיותם סתומים למעלה מן החזה, אינם מאירים, ואינם נקראים אור:

גם ז"ס (ישעיה נ"ד י"ב) ושמתי כדכ"ד שמשותיך, הנאמר על בית המקדש שהיא רחל, כי שמשותיך הם ב' האורות האלו, המאירים כשמש אליה, כי ז"א נקרא שמש, והבטיחה, שלעתיד תקח רחל ב' שלישי אור החסד, שבשני שלישים התחתונים כלם, לה לבדה כנזכר. וקראם בלשון כדכ"ד, לפי שהחסד המתפשט שם, הוא הוי"ה דע"ב דיודי"ן, כמנין חס"ד כנודע, וכל שליש הוא כ"ד, ושני השלישים הם כ"ד כ"ד:

וז"ס מ"ש חז"ל אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעה"ז, כמבואר אצלינו בשער המצות כי בזמן שבית המקדש קיים, יש לה ב' או"ר או"ר אלו, והם כמנין בי"ת עם מספר שלש אותיותיו. (הגהה א"ש, א' יתירה אין קפידא, כנגד כולל לשני האור ביחד). וגם הם בגימטריא שחוק. ונמצא כי בזמן הבית קיים, שהיא רחל, יש שחוק ושמחה, על שתי אורות אלו. וכשנחרב הבית, גם השחוק ניטל ממנה:

וז"ס (תהלים ס' י"ד) באלהים נעשה חיל, כי כאשר תקח רחל ב' אורות אלו, שהם כדכ"ד, כמנין חי"ל, לבחי' הכתר שבה, כי אז הוא כשיבנה ב"ה, ולכן ואז נבוס צרינו, בחילינו ובכחנו זה, שיש לנו ב' אורות האלו, הנקראים חיל:

גם אז תקרא רחל, (משלי י"ב ד') אשת חיל עטרת בעלה, כי בהיותה לוקחת החיל הנזכר, אז כתר שלה הנקרא עטרה, הוא גדול מכתר שבז"א, כמבואר אצלינו בדרוש שינוי שבין כתרו לכתרה, כי כתרו הוא חצי ת"ת דתבונה. וכתרה, הוא שיעור ב' שלישים התחתונים דז"א, ונמצא כי גדול כתרה מכתרו. גם ז"ס (במדבר כ"ד י"ח) וישראל עושה חיל, כי ז"א הנקרא ישראל, יהיה עושה חיל לעתיד, וימשיך בכתר דנוקביה ב' אורות הנזכר שהם בגימטריא חיל:

ונחזור לענין התרפים הנז"ל, כי הנה זהו ג"כ חטאו של אדה"ר, כמ"ש חז"ל כי חוה סחטה ענבים ונתנה לו. והענין יובן, במש"ל בפרשת תולדות, בפסוק עקב אשר שמע אברהם בקולי, כי עק"ב בגימטריא ענבים, הנדרכות בעקב. ושם נתבאר בבחי' העקבים דנו"ה דתבונה, שמתלבשות בעינים של ז"א, וע"ש, איך להיותם בחי' די"ן, לכן עקב בגימטריא ב"פ אלהי"ם, בב' העקבים. ולהיותם מולבשים בכתר דרחל, מתחברים ונכללים ונעשים שניהם עקב א' יחידי, הכולל ב' שמות אלהים, כנז"ל בפסוק עקב ענוה יראת ה' וגו':

והנה גם אלו השתי עקבים דלאה, שהיא אחור דמלכות דתבונה, נקראים בלשון ענבים. והכל הבנה אחת, כי כל בחי' עקבים, הם דינים, והם נקראים ענבים, שבתוכם היין, והדין גנוז בתוכם. ונודע כי להיותם דינים קשים כנז"ל, יש בהם שמרים, שהם מזון החיצונים, והוא היין העכור ופסולת שבו, והם מובלעים תוך העקבים של לאה כנז"ל, שהוא בחי' היין שבתוך הענבים, והם ב' העקבים, וב' ענבים. ובהיות היין יוצא בנחת,

הוא יוצא זך. אמנם חוה סחטה אותם הענבים, והוציאה משם שמרי היין, והשקתו לבעלה:

והענין הוא, כי הדין החזק והקשה, הקרוב להיות שמרים, הוא מה שיונקים החצונים מן הקדושה והוא מזונם, והבן זה היטב, ומהם השקתה חוה לאדה"ר. והנה שמרים האלה, הם מזון הקליפות, הנקראים דרגא דמותא. ולכן כיון שלקחו חלקם, גרמו להם מותא:

והרי מובן ענין עץ הדעת מה עניינו, כי החסדים של הדעת, המגולים בשליש אמצעי, היוצאים אל עקבים דלאה, שם אחיזת החצונים, ונקרא עץ הדעת טו"ר, וכמ"ש לעיל בפרשת בראשית, בענין חטאו של אדה"ר, וע"ש היטב:

וגם בזה יתבאר, שינוי וסתירת מאמרי ספר הזוהר, כנז"ל, אם היה החטא בנקבה, או בדכורא וכו', כי הכל אמת. כי בערך היות האורות האלו שבשליש האמצעי דת"ת דז"א, נמצא שחטא בדכורא. ובערך יציאתם בעקבים דנוקבא, נמצא שחטא בנוקבא. גם בערך שהשמרים האלו החשיכו כתר דנוקבא רחל, כנז"ל בסוד התרפים, לכן אמרו בספר התקונים, דשוי חשך בין כתר לעילת העילות, הוא הכתר דרחל. גם נתיישבו המאמרים החולקים בספר הזוהר, בענין עץ הדעת, היכן הוא. והנה כל הבחי' האלו, נקראים עץ הדעת. ועיין בסוד דרוש מצות המילה, בפרשת לך לך, איך יש גבורות וחסדים, יחד מתמתקים ומתמזגים, ולכן אל תתמה היכן הוא היין הנזכר:

פרשת וישלח

סימן ל"ב:

ויקם בלילה הוא וגו' ויעבור את מעבר יבק:

כבר הודעתיך, כי הגרו"ן, נעשה מג' אלהי"ם דמוחין דקטנות, כשירדו שם, כשנכנסו המוחין של הויו"ת דגדלות. ואח"כ כשיורדים ג' הויו"ת של ג' מוחין דגדלות, כשמתפשטים תוך ז"א, הם יורדים דרך הגרון ומתלבשים תוך ג' אלהים שבגרון. והנה כל הוי"ה מן הג', בהתלבשה תוך אלהי"ם, היא בגימטריא יב"ק. נמצא, כי הגרו"ן נקרא מעבר יב"ק. וכבר ידעת כי יעקב הוא הארת היסוד דאבא, כשיוצא לחוץ בפני זעיר, ששם נעשה פרצוף יעקב. וכאשר יורד היסוד דאבא, דרך הגרון דזעיר, להתפשט דרך קו אמצעי, עליו נאמר ויעבר את מעבר יב"ק:

וירא כי לא יכול לו וגו':

(מזולתו) כבר הודעתיך, כי ז"א, נקרא ישראל. ועוד יש בחי' פרצוף אחר, העומד מכנגד החזה דז"א ולמטה, ונקרא יעקב. וזש"ה, וירא כי לא יכול לו לישראל עצמו, שהוא זעיר,

רק יעקב התחתון. ולכן מה עשה, ויגע בכף ירכו, הוא פרק התחתון של נצח דזעיר, אשר הוא בחי' חכמה, שהוא פרק העליון דנצח דיעקב. וגם הוא בבחי' פרק עליון דהוד דרחל, כי הנה יעקב ורחל עומדים אב"א, ונמצא נצח דיעקב כנגד הוד דרחל, משא"כ יעקב עם זעיר, שהם בבחי' פנים ואחור, ואז נצחיהם והודהם שוים, וז"ס היות נוהג גיד הנשה, בימין ובשמאל. (ע"כ מזולתו):

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל:

כבר נתבאר ענין יעקב, בפרשת לך לך, ובפרשת תולדות, בפסוק ויבא לו יין וישת. ובפרשת ויצא, בפסוק ויאהב יעקב את רחל. ושם נתבאר, כי אברהם ויצחק, הם החו"ג שביסוד דאימא, אשר בדעת דז"א. ואמנם יעקב יש לו ב' בחי', כי בתחלתו נקרא יעקב, והיא ההארה היוצאת מיסוד דאבא שבדעת דז"א, המתפשט מן החזה ולמטה, וכנגדו מחוץ לזעיר דרך פניו, יוצא פרצוף אחד, הנקרא יעקב, ונעשה מבחי' האחוריים דיסוד אבא, ע"ד שביארנו בלאה, שהיא מאחורה דמלכות דאימא, ואז נקרא יעקב. ולכן הוא בחיר שבאבות, כי הוא מיסוד דאבא:

גם נקרא כן, על בחינתו השנית, והוא, כי אח"כ ע"י מעשיו, נתעלה יותר, ונמשכה לו נשמה מז"א, הנקרא ישראל, ואז נקרא גם הוא ישראל:

והנה ז"א עצמו, יש בו ב' בחי' אלו, כי בהיותו קטן, שאין לו רק ו"ק, נקרא יעקב, אם בערך גופו שהוא למטה בבחי' העקב אצל הראש. ואם בבחי' המוחין, שהם האורות שבו, שהם שמות של אלהים, ואז אין בו רק תרין מוחין חו"ב, דדעת אין בו כנודע בסוד נשים וקטנים שאין בהם דעת. והנה הם ב' מוחין של אלהים, והם בגימטריא עק"ב, ועם עשר אותיות שבשני האלהים, הרי יעקב. ואח"כ בגדלותו, נקרא ישראל, לשתי סיבות, אם לסיבת גופו, שכבר יש לו ראש, וזהו ישראל, אותיות לי ראש"ש. ואם לסיבת היות לו מוחין, הנקראים ראש. אבל מתחלה, אף ראשו היה מבחי' ו"ק כנודע:

והנה גם יעקב, היו בו ב' בחי' אלו כנזכר, וז"ס אומרו, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים, פירוש, כי הנה נתבאר אצלינו, כי בבא המוחין דגדלות, הם דוחים את המוחין דקטנות, למטה בגרון דז"א, או יותר למטה, כמבואר במקומו. ונמצא כי בהיותו נקרא ישראל, ע"ש המוחין דגדלות, אז שרה עם אלהים, שהם מוחין דקטנות, ויכול להם, להכניע הדינים ההם, ולדחותם למטה בגרון. וזש"ה, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל:

ובזה תבין מאמר לרז"ל, שאמרו תני בר קפרא, כל הקורא לאברהם אברם, עובר בעשה. שנאמר והיה שמך אברהם. ר' אליעזר אומר, עובר בלאו, שנאמר ולא יקרא עוד שמך

אברם. ואיתא במ"ר, ודכותה כל הקורא לישראל יעקב, עובר בעשה, תני לא שיעקר שם יעקב, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ישראל יהיה עיקר, ויעקב טפילה. והענין הוא, כי הה' שנתוספה באברהם, היא הוראת ה' חסדים, שנתפשטו בז"א. והנה אינם פרצוף בפני עצמם, אמנם הם בחי' חסדים שבדעת דז"א, ולעולם אינם חסרים ואינם משתנים. אבל יעקב או ישראל, הם בחי' פרצופים משונים זה מזה, כי לפעמים הז"א יש לו פרצוף דקטנות, ונקרא יעקב. לפעמים יש לו דגדלות, ונקרא ישראל, והוא משתנה כפי הזמנים כנודע. ולכן יצדקו בו ב' השמות, יעקב, או ישראל, כל אחד כפי זמנו. ובזה נתבאר טעם, היותו נקרא בחיר שבאבות, כי אברהם ויצחק, הם חלק פרטי מן הדעת דז"א, או חסדים, או גבורות. אבל יעקב וישראל, הוא כללות פרצוף ז"א בקטנותו או בגדלותו וכנזכר. ולכן נקרא בחיר שבאבות:

סימן ל"ג:

גם ז"ס פסוק, ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל, וארז"ל כי הקב"ה קראו ליעקב א"ל. והענין הוא כי בהיותו נקרא יעקב, אז היה בבחי' אחוריים דיסוד דאבא, שהם אחוריים פשוטים של ההוי"ה דע"ב דיודי"ן, אשר גם היא בגימטריא ע"ב כנודע. ועתה הגדיל יותר, ונתעלה באחוריים יותר פנימיים דיסוד דאבא, שהם בהיותם מליאים, שאז הם בגימטריא קפ"ד כנודע, ועם כללותם הוא קפ"ה, כמנין שם א"ל במלואו, אל"ף למ"ד. וזהו קריאתו עתה שם א"ל החדש. והנה עתה יש לו שתי אחוריים, שהם ע"ב קפ"ד, והם בגי' רנ"ו, ואז נאמר עליו, (ירמיה ל"א ז') רנו ליעקב שמחה וכו'. ודע, כי לבחי' שם א"ל הזה, היוצא מאחוריים דקפ"ד דאבא, קראוהו בס"ה פרשת אחרי מות, כי א"ל דא נהירו דחכמתא וכו':

סימן ל"ד:

ותצא דינה בת לאה:

(מזולתו) כבר ידעת מ"ש חז"ל, על פסוק ואחר ילדה בת, שהיה בן, וע"י תפלת לאה, חזרה והיתה בת. נמצא, כי לאה גרמה לדינה שתהיה בת, ולכן נקראת בת לאה, ולא בת יעקב. גם ז"ס, היות כתוב בדינה נער זכר, וקרינן נערה, כי תחלה היתה נער זכר, ואח"כ נהיתה נערה נקבה. והנה דינה, רמז למלכות עליונה. ושכם בן חמור החוי, לשון חויא, הוא נחש הקדמוני, שהטיל ארס בחוה הראשונה, אשר כל חשקו ותאותו תמיד להדבק בבת יעקב העליונה. (ע"כ מזולתו):

והארץ הנה רחבת ידים לפניכם:

שמעתי ממורי ז"ל כי ר"ת רחב"ת הוא, ר' חנינא בן תרדיון. ונלע"ד חיים, שהכוונה היא, ע"ד מה שנתבאר אצלינו, בענין לוט, וכענין חטאו של אדה"ר, כי כל הנשמות נתעשקו בסטרא אחרא, ונתערבו טוב ברע. ואפשר כי נשמת ר' חנינא בן תרדיון, היתה אז מעורבת בקליפות דשכם בן חמור החוי, ומכח זה לקח את דינה בתו של יעקב. ולכך נהרג, כדי להתלבן. ולכך גם נגזרה גזירה על אשתו, שתשב בקובה של זונות משום ותצא דינה בת לאה, כי ע"י יציאתה, עינה אותה שכם, כנלע"ד. ועיין בשער הגלגולים:

ויהי בצאת נפשה כי מתה וגו':

(מזולתו) כבר הודעתיך, כי יש מ"ד, והם ה' חסדים דאבא. ומ"ן, והם ה' גבורות דאימא. והנה בבנימין יש בו שני בחי' אלו, כי יש בו ה' גבורות שמאליות, הבאות מאימא. וכנגדם קראתו רחל, בן אוני, שהם צד הגבורות הקשות, והיותה נקבה קראתו על שמה, כי כאימא בתה, ולכן אוני בגימטריא בינה. אבל אביו יעקב, נגרר אחר אביו חכמה, וקראו בנימין, ע"ש הה"ח ימניים, הבאים לו מאבא, וזהו בן ימין. (ע"כ מזולתו):

סימן ל"ה:

ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמנים שנה:

(מזולתו) טעם היות שני חייו ק"פ שנה היא, כי הנה ד' הויו"ת הם, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. האחוריים שלהם בהיותם מליאים, יש בהם ק"ב אותיות. גם יש שלש שמות אהי"ה, דיודי"ן, ואלפי"ן, וההי"ן. ואחוריהם במילואיהם, יש בהם ע"ח אותיות. סך כל האותיות, של כל האחוריים הנז', הם ק"פ. ונודע כי האחוריים הם דינים, ולכן כלם ביצחק, שהוא דינא קשיא. והנה גם אם תוסיף אותיות הפשוטות, של אהורי הוי"ה ואהי"ה, הם עשרים אותיות, כי בבחי' פשוטיהם כלם שוים, ולכן אין למנות רק הוי"ה אחת, ואהי"ה א'. משא"כ בהיותם במלואם, כי אז ישתנו כפי המלואים, ולכן צריך למנות ד' הויו"ת, וג' אהי"ה. ונחזור לענין, כי חשבון שני חיי יצחק, הם ק"פ, כחשבון אותיות האחוריים המליאים. וכשתוסיף עוד עשרים, על אחוריים הפשוטים, יהיו כלם בגימטריא מאתים, כמנין גימטריא של אחוריים הפשוטים של שם אלהים. וזה להורות, כי זהו שרשו של יצחק אע"ה, שהוא דינא קשיא (ע"כ מזולתו):

פרשת וישב

סימן ל"ז:

א'לה ת'ולדות י'עקב י'וסף ב'ן ש'בע:

הנה ר"ת של אלו התיבות, את"י יב"ש. כי ע"י מכירת יוסף, נהר העליון יחרב ויבש. בן י"ז, שנה כמנין טו"ב, לרמז כי יוסף הוא ביסוד העליון, צדיק, שנאמר עליו אמרו צדיק כי טוב:

ועשה לו כתונת פסים:

ר"ת, פ'תחון, ס'גרין, י'וסף, מ'שה. אי נמי מטטרון, ועיין בתיקונים:

הילד איננו ואני אנה אני בא:

ר"ת של אנ"י אנ"ה, הוא, (תהלים צ"ד) אל נקמות יהו"ה, אל נקמות הופיע. והענין הוא, כי הציץ ראובן ברוח הקדש, שעתידים עשרה הרוגי מלכות ליהרג, על עון מכירת אחיו ליוסף אחיהם, ועתיד לינקם מהם. ועיין במ"ש בתפלת שחרית בפסוק אל נקמות, שנסדר אחר מזמור הודו לה' קראו בשמו:

ויהי בעת לדתה והנה תאומים בבטנה:

דע, כי פרץ וזרח, הם ער ואונן שנתגלגלו שם, בסוד יבום דיהודה לתמר, כי הוא הגואל. בסוד, (בראשית מ"ט) יהודה אתה יודוך אחיך, כנזכר בסבא דמשפטים. ונתקנו אז, ונתלבנו שניהם בפרץ וזרח:

סימן ט"ל:

ויוסף הורד מצרימה וגו':

הנה צריכים אנו לבאר עתה דרושים רבים, נכללים בדרוש זה, כמו שתראה. נודע, כי ז"א יש לו בתחלה בזמן קטנותו ג' מוחין, שהם ג' שמות של אלהים, דיודי"ן והה"ין ואלפי"ן כנודע. וסימנם יה"א, יודי"ן, הה"ין, אלפי"ן ואח"כ בזמן גדלותו, יש לו מוחין דהויו"ת. וכשנכנסים בו מוחין אלו דגדלות, הם מורידים ודוחין את המוחין דקטנות למטה, כמבואר במקומו אצלינו. ושם נתבאר, כי תחלת מקום ירידתם הוא בגרון דז"א: והנה צריך לחקור, כי כל שאר איברי האדם נרמזים בי"ס, כי ג' מוחין שבו, הם ג"ר חב"ד. וז"ס תחתונות הם מהזרוע ימין ולמטה, בשעור קומת הגוף. אבל בחי' הגרון, אין כנגדו בחי' הי"ס. אבל הענין מובן עם הנזכר, כי הנה ג' מוחין דקטנות, כשנדחים ויורדים למטה, הם מתחילים לירד דרך הגרון. ולהיותו אבר צר ודק, הם מתעכבים ומתקבצים ועומדים שם. ונודע, כי בגרון יש ג' מיני צנורות ומעברים, אשר חיות האדם תלוי בהם, הא', הוא הקנה. הב', הוא הושט. הג', הם הווורידין והמזרקים, שבהם מתפשט כל דם האדם, וכל חיותו כנודע, כמ"ש בגמרא הזהרו בורידין כר' יהודה, שאמר צריך שישחוט את הווורידין:

והנה ג' צנורות אלו, נעשו מן הג' מוחין דקטנות שירדו שם. כי ממוח החכמה דקטנות, נעשה הקנה. ומן מוח בינה, נעשה הושט. ממוח הדעת, נעשו הווורידין. והענין הוא, כי מוח חכמה הימנית, מתפשט בקנה, שהוא לצד ימין. וז"ס, מ"ש בס"ה בפרשת פינחס בר"מ, כי ריאה שואבת כל מיני משקין. ולכאורה הוא תימא גדול, כי אם יכנס טיפת מים כל שהוא דרך הקנה, ימות האדם. וגם כי הרי בעינינו אנו רואים, כי סוף הקנה הוא מתפשט בריאה ובלב, ואין מקום מעבר בהם, לכשיצאו דרך שם המשקין הנכנסים בקנה. אבל הענין הוא, כי הושט הוא מעבר אכילה ושתיה וכל מיני משקין. והקנה, איננו משמש אלא לקול ודבור בלבד, כנזכר במ' ברכות. וכנזכר בפרשת פינחס עצמה. כי הקנה הוא מעין העה"ב, שאין בו לא אכילה ולא שתיה וכו'. אמנם בהיות המים והמשקים יורדים בצנור הושט, בהגיעם עד מקום הריאה, אז מכח האש והחום הגדול, היוצא מן להב הלב אל הריאה כנודע, אז הריאה שואבת דרך מחיצות הושט והריאה, את המשקין הדקים והזכים העוברים דרך שם, בדרך שאיבה ושאיפה בלבד, ונותנם אל הלב, כדי לקרר חומו הגדול. וכנודע, כי הושט דבוק עם הקנה והריאה, עד הגיעו למטה אל מקום האצטומכא. ולהיות כי הריאה שואבת המשקין והמים, שהם בחי' החסד, קו ימין, וכמ"ש בספר התקונין, כי היסוד של המים, שהיא ליחה הלבנה שבאדם, שרשו בריאה. ולכן מוח חכמה הימנית של הקטנות, נמשך תוך הקנה, היורד אל הריאה:

ומוח הבינה, נמשך דרך הושט שהוא בקו שמאל, אשר בו עוברים המאכלים. ונודע, כי כל המזון נמשך מן הגבורה, בסוד קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כנזכר בפרשת תרומה בס"ה:

ומוח הדעת האמצעי, נמשך דרך הווורידין, הממוצעין בין הקנה והווושט, והם עיקר חיות האדם. כי הדם שהוא נפש האדם, מתפשט בתוכם. וכבר נתבאר אצלינו, בפסוק שופך דם האדם באדם דמו ישפך, איך היסוד של אימא, הנקרא אהי"ה בבחי' אחוריים שלו הפשוטים, העולים בגימטריא ד"ם, הם מתלבשים תוך אות הוא"ו דהוי"ה דמ"ה דאלפי"ן שבז"א, שהיא בת"ת שבו. ואות א' שבמלוי וא"ו, הוא סוד שם אהי"ה הנזכר. והיא נקרא דם האדם, כי היסוד דאימא, הוא מלבוש הדעת הכולל חסדים וגבורות, המתפשטים דרך הווורידים הנזכר, בסוד עשרה דמים שבהם. כנזכר אצלינו בדרוש פסח ויציאת מצרים. והוא בסוד, (משלי כ"ד ד') ובדעת חדרים ימלאו שהוא דם חיות האדם, המתפשט בכל גוף האדם, דרך הווורידים, הנקראים חדרים קטנים. ונמצא, כי הדמים הנמשכים תוך הווורידים, הם מוח הדעת דקטנות, היורד שם בזמן הגדלות כנודע:

והרי נתבאר היטב, ענין הגרון, וענין ג' הצנורות שבו איך הם מבחי' ג' מוחין דקטנות שירדו שם כנזכר. ולכן נקרא המקום הצר הזה גרון, שהוא בגימטריא ג' שמות אלהי"ם פשוטים שהם בקנה ובושט והווריד‍ין, והגרון כולל שלשתם. כנז"ל בפרשת ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה:

והנה נתבאר במקומו כי כשנגמרים ג"ר דמוחין דמצד אימא ליכנס בראשו דז"א, טרם שיכנסו מוחין דאבא, אז יורדים ג' מוחין דקטנות בגרון דז"א, ומתלבשים בג' הצנורות שבו כנזכר. והנה גם המוחין דו"ק דגדלות, הם מתפשטים בגופא דזעיר, כי כבר נגמרו ליכנס כל המוחין דאימא כנזכר, והם יורדים ומתלבשין תוך ג' המוחין דו"ק דגדלות, שהם בחי' הויו"ת. אבל המוחין דקטנות הם אלהים:

ונמצאו שם ג' הויו"ת דמוחין דו"ק דגדלות, מלובשים תוך ג' אלהים דמוחין דקטנות. והם ג' חבורים של הוי"ה ואלהים, שכל חיבור מהם, הוא בגימטריא יב"ק. וז"ס יעקב, שנאמר בו ויעבור את מעבר יב"ק. כי הנה יעקב הוא יסוד דאבא, המתפשט דרך הגרון דז"א, אשר בו ג' חבורים הנז', שכל אחד מהם נקרא יב"ק. ולכן הגרון נקרא מעבר יב"ק. וכמבואר עניינו למעלה בפרשת ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה:

וז"ס פסוק (איוב י"ו ב') שלו הייתי ויפרפרני וכו', כי הנה ג' חיבורים הנז', שהם ג"פ יב"ק, הם בגימטריא של"ו. כי בהיות המוחין דהויו"ת דו"ק דגדלות, מתפשטים תוך ג' אלהים דמוחין דקטנות, בהיותם בגרון כנז"ל, אז נקרא המקום ההוא שלו, כי הדינים דאלהים, מתמתקין עם הרחמים שהם ההויו"ת, ויש שלום ושלוה בעולם, ואין הדינים מתגברים. ונודע, כי אין הדין מתמתק ונכנע, אלא ע"י שרשו והנה הגבורות החמשה דדעת דגדלות, הם שרש להם, וברדתם דרך הגרון, אז הם מכניעים וממתקים את הדינים של אלהי"ם, דמוחין דקטנות. ואמנם כאשר אין ההויו"ת מתפשטות שם, אז הדינים של אלהים דקטנות מתגברים, וגורמים מלחמה בעולם. וז"ש איוב, בתחלה שלו הייתי, כאשר היו מתמתקים האלקים דקטנות, עם ההויו"ת דגדלות, העולים בגימטריא שלו. ואח"כ כאשר נסתלקו משם ההויו"ת דגדלות, אשר מכללם הם הה' גבורות שבדעת, הנקראים מנצפך, כמנין פ"ר, שהיו שרשי הדינים, ולכן היו ממתקים אותם כנזכר. ועתה שנסתלקו הגבורות ההם, הנקראים פ"ר, אז שלטו בו הדינים הקשים דקטנות דאלהים, ויפרפרני, עשני פירורין פירורין, מרוב היסורין, ע"י שנסתלקו פ"ר הגבורות:

והנה זה היה בבחי' צד הפנים שלהם, הנקרא גרון. וגם בבחי' האחור שלהם, הנקרא עורף, ע"ש הדינים הקשים אשר באחור ההם, ולכן נקרא ערפה, וגם פרעה היה יונק משם, כמו שיתבאר לקמן, הנה אחז בערפי, שהם אותם הדינים הקשים, אשר בהם

נאחזים הקליפות, הנקראים ערפה ופרעה. ועל ידי כן ויפצפצני ג"כ, שהוא יותר דק מן הפירורין, הנז' במלת ויפרפרני:

והנה כאשר מתחילים ליכנס גם המוחין דגדלות מצד אבא בז"א, אז מתחילים לירד גם המוחין דקטנות מן הגרון ולמטה, וכשנגמר כניסתם, אז נגמר ירידתם של מוחין דקטנות לירד עד היסוד דז"א, ושם הם עומדים, עד שיזדווג זעיר בנוקביה, ויוצאים מן היסוד, וניתנים בבחי' טיפת זווג ביסוד הנקבה:

וכן נבאר עתה ענין היסוד דזעיר, כי הנה נתבאר אצלינו, שהוא נקרא מגדל הפורח באויר, שאין לו על מה לסמוך באימא עילאה. כי ב' קוים שלו, מתפשטים בהם תלת פירקין דנצח, וג' פירקין דהוד דאימא. אבל בקו אמצעי, שבו התפשטות היסוד דאימא, הנה נשלם ונגמר בחזה בת"ת שבו. אבל יסוד דזעיר, אין לו בחי' באימא עילאה שיסמוך עליה:

ונבאר עתה עניינו. כי הנה הוא נעשה מב' בחי' של אורות העליונים היורדים בה והם אורות דקטנות ודגדלות. אבל יש חלוק ביניהם, כי בחי' האורות דקטנות, הנה כל שלשה אורות מוחין דקטנות, לוקח הוא אותם. אבל בחי' אורות דגדלות, איננו לוקח, רק בחי' מוח האמצעי, הנקרא דעת:

וזה ביאורו, הנה נתבאר, כי כאשר נכנסו גם מוחין דאבא דגדלות, אז יורדים תלת מוחין דקטנות, שהם ג' אלהים, למטה ביסוד, ואז נקרא יוסף, לפי שכל שם אלהים מאלו הג', יש בו ב"ן אותיות, בפשוטו ובמלואו ובמלוי מלואו. ונמצא כי בג' אלהים הנזכר, יש ג"פ ב"ן אותיות, וג"פ ב"ן הם בגימטריא יוסף:

ובזה תבין פסוק, (איוב) ויבאו בני האלהים להתיצב על ה'. כי בני האלהים, הם ג' מוחין אלו, שכל אחד מהם הוא ב"ן אותיות אלהים. ולכן נקראים בני האלהים. אבל מוחין דגדלות, הם הויו"ת. ותמיד המוחין דקטנות, נכנסים ונמתקים ע"י ההויו"ת דגדלות. ועוד שההויות של המוחין דגדלות, עומדים למעלה בראשו של זעיר, ומכניעים ומורידים לבני האלהים דקטנות, למטה ביסוד דזעיר. אבל אז היה ביום ר"ה, כי לכן כתיב ויהי היום ויבאו בני האלהים, כמ"ש חז"ל במ"ר ובספר הזוהר. ואז חוזר האצילות לקדמותו, בעת שנברא העולם, וחוזר ז"א לבחי' הקטנות. כנזכר בסוד תפלות דר"ה ואז חוזרים אותם המוחין דקטנות, הנקראים בני האלהים, להתעלות למעלה בראשו כבראשונה. וזש"ה, ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה':

ונודע, כי כמו שבז"א יש בחי' קטנות וגדלות, כן כל נשמות הצדיקים יש בהם קטנות וגדלות. והנה יוסף בזמן שלא היה בו רק בחי' היסוד דזעיר, בבחי' אלו המוחין דקטנות

שירדו שם, אז נקרא נער קטן, בסוד והיא נער וכו'. ואמנם הבחי' הב' של היסוד דז"א הנעשה מן אורות מוח הדעת דגדלות לבד כנז"ל, ענייננו הוא ג"כ נרמז בשם יוסף, כי לעולם יוסף הוא ביסוד, בין בזמן הקטנות בין בזמן הגדלות:

וזה ביאור אורות הגדלות שיש בו. דע כי כשנכנסו מוחין דהויו"ת דגדלות בז"א, נתפשט מוח החכמה מלובש בנצח דאימא או דאבא, תוך קו ימין דזעיר. ומוח הנקרא בינה, המלובש בהוד דאימא או דאבא, תוך קו שמאלי דזעיר. ומוח הדעת, מלובש ביסוד דאימא או דאבא, תוך קו אמצעי דזעיר:

והנה בחי' היסוד דאבא, כבר נתבאר אצלינו במצות ולא ירבה לו נשים, כי הוא מתפשט עד סיום פי היסוד דז"א, ואין לנו עתה עסק בו, כי אורותיו סתומים בתוך כלי היסוד דאבא. אבל היסוד דאימא, מתפשט עד החזה דת"ת דזעיר בלבד, ועיקר מוח הדעת, הוא למעלה בדעת בראשו של זעיר, ויש לו ג"כ בחי' התפשטותו למטה בגופא דז"א. כמו שיש במוח הימני הנקרא חכמה, שיש בו בחי' מוח גמור למעלה בראש, בחללא ימינא דגלגלתא, ויש בו בחי' התפשטות בקו ימין דזעיר בחסד ובנצח, ונקרא מוח, אבל בערך מה שלמעלה נקרא גופא. וכן עד"ז במוח השמאלי, הנקרא בינה. וכן במוח האמצעי הנקרא דעת:

אבל יש שינוי א' ביניהם, והוא, כי המוח הימני או השמאלי, להיותם תמיד מכוסים בכלים דנו"ה דאימא, לכן בחינת התפשטות למטה כל אחד מהם, מתפשט בקו שלו בלבד. אבל בחי' התפשטות של מוח הדעת למטה בגופא דזעיר, כיון שנסתם כלי היסוד דאימא בחזה, נתגלו האורות, ונתפזרו אילך ואילך בכל גופא דז"א, כנודע כי בחי' התפשטותם, הם מספר ה' חסדים, ומתפזרים ומתחלקים בה' ספירות ראשונות דגופא דזעיר, מחסד עד הוד. ואח"כ כללות הה' חסדים הנזכר, מתקבצים ביסוד, ולכן נקרא היסוד כל, כנודע בסוד (בראשית מ"ז יד) וילקט יוסף את כל הכסף. כי הכסף הם החסדים, כנודע בסוד (שמות כ"ה ג') זהב וכסף, שהם גבורה וחסד. וה' כסף הם, וזהו הכסף, ר"ל ה' כסף. וכל חסד כלול מי', לפי שכל חסד הוא הוי"ה א', ובה עשר אותיות של המלוי, והם בחי' י"ס הנכללות בכל חסד מהם, וסך כלם הם חמשים, שהם בגימטריא כ"ל. וזהו כל הכסף, כי כלם נכללים ביוסף שהוא היסוד:

והנה אלו החסדים הם יורדים דרך הגרון, והוא סוד ארץ מצרים, כמו שנבאר אח"כ בעהי"ת. וזש"ה, וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים. וז"ס חמשים שערי בינה הנזכר בכל מקום, כי הנה אלו החמשים חסדים, הם יורדים דרך שער הבינה, שהוא

היסוד שלה הנפתח בחזה דזעיר, ומשם יוצאים החסדים הנזכר, שהם בגימטריא כ"ל כמנין חמשים. והיסוד שהוא יוסף, נקרא כל, ע"ש שמלקט אלו החמשים שערי בינה: ונודע כי החסד נקרא א"ל, בסוד (תהלים נ"ה ג') חסד א"ל כל היום. והה' חסדים הנזכר דגדלות, הם ה' שמות א"ל, שהם בגימטריא יוסף ע"ה שלהם:

עוד טעם אחר שני, כי כל חסד מאלו הה' חסדים, הוא הוי"ה אחת, והרי הם ה' הויו"ת, ועוד הוי"ה ששית של היסוד עצמו, הכוללת כלם כנזכר, שהיא נעשת מכללות הארות ה' חסדים עליונים, שנתפשטו מחסד עד הוד, והרי כלם ששה ההויות, שהם ג"פ ב"ן ב"ן ב"ן, שהם בגימטריא יוסף, קנ"ו:

עוד טעם שלישי, כמו שנתבאר אצלינו בדרוש פסח, בענין שנאמר בהגדה, כנגד ארבעה בנים דברה תורה וכו'. גם נתבאר בשער המצות, בדיני החיה ועוף וארבה, כי הה' גבורות הם יורדות גם הם ביסוד דזעיר, ושם מתמתקות ג' גבורות מהם, עם ג' החסדים דאורות מגולים, שירדו ביסוד, ושתי הגבורות האחרות לא נתמתקו. והנה ענין התמתקותם, הוא התחברותם עם החסדים. ונמצא שהם ג' הויו"ת דגבורות, ממותקות בג' הויו"ת דחסדים מגולים, וכל זוג מהם הוו בגימטריא ב"ן, והנה ג"פ ב"ן, בגיטריא יוסף:

והרי נתבאר ענין יוסף, בבחי' הקטנות והגדלות, ולעולם הוא בבחי' ג"פ ב"ן כנז"ל. וז"ס (בראשית מ"ט כ"ב) בן פרת יוסף, כי לעולם יוסף הוא בחי' ב"ן כנזכר. ואמנם מלת פורת, הם אותיות פותר, ויתבאר לקמן בענין החלומות, דשר המשקין ושר האופים וחלום פרעה, וע"ש למה הוא ידע לפתור אותם:

ונמצא כי יוסף הוא יסוד דזעיר, וכולל ג' מוחין דקטנות שלשתם. אבל מוחין דגדלות, אינו כולל כלם, רק את החו"ג אשר בדעת דיסוד דאימא, שהוא בקו אמצעי דזעיר. ויוסף הוא קו אמצעי. נמצא כי יוסף הוא עצמו בחי' החו"ג שבקו אמצעי, הנקרא דעת, ומתפשטים עד היסוד:

וז"ס מ"ש בספר הזוהר פרשת ויצא, בענין צדיק לעילא וצדיק לתתא, וגם בפרשת פקודי, בענין ההיכלות. והענין הוא, כי גם שרשו של יוסף, הוא למעלה ביסוד דאימא, הנפתח במקום החזה. ובבחי' זו נקרא צדיק לעילא, בהיכל העליון הז' דקדש הקדשים. וגם ז"ס במה שהודעתיך בפסוק ויאהב יעקב את רחל, בענין לאה המזדווגת עם ישראל שהוא ז"א, מן החזה ולמעלה, והוא ע"י שרשו של יוסף, אשר הוא שם במקום החזה:

ואחר שנתבארו כל אלו ההקדמות דמוחין דגדלות ודקטנות, וענין יוסף בבחי' הקטנות והגדלות. נבאר עתה ענין הפסוקים, וענין מכירת יוסף למצרים, וענין חלומות שר

המשקים ושר האופים, וענין שר הטבחים, וענין חלומות פרעה, וענין אשתו של יוסף אסנת בת פוטיפרע:

ונתחיל בענין ירידת יוסף למצרים, כי הנה ענין מכירתו וגניבתו, נתבאר במצות המילה, בפרשת לך לך וע"ש. אמנם ענין ירידתו למצרים לא נתבאר שם. וצריכים אנו בתחלה להודיע ענין מצרים, ופרעה מלך שלה, וג' שרים שלו, שר הטבחים, ושר המשקים, ושר האופים. ואח"כ נבאר ענין ירידת יוסף שם:

הנה נתבאר למעלה, כי ג' מוחין דקטנות, בבא מוחין דגדלות דאימא, הנה הם נדחים ויורדים למטה בגרון דז"א, והנה נודע, כי אין אחיזת החיצונים דרך פנים כלל, אלא דרך האחור. והנה הקליפות עם הקדושה, היא כקוף בפני אדם. ויש אדם דקדושה עליון. ויש אדם בליעל. כי גם זה לעומת זה עשה האלהים. וכמו שמקום הגרון בקדושה, הוא מקום היותר צר שבכל הגוף, כי חלל הגוף הוא מקום רחב, וחלל הראש צר ממנו מאד, וחלל הגרון צר משלשתם, כי הוא צנור דק מאוד, ובו נכללים ג' צנורות צרים, שהם, קנה, ושט, ווורידין. אשר בתוכם מתפשטים ומתלבשים ג' אלהים דמוחין דקטנות ברדתם שם כנזכר:

והנה הקליפות נאחזים בכל האחוריים דז"א, האמנם יש בחי' פרטיים בקליפות, הנקראים ארץ מצרים, והיא בחי' הגרון שלהם, שהוא המצר היותר צר שבכל הגוף כנזכר. ומקום אחיזתם בקדושה, אינו בצד פנים של הגרון דקדושה, רק באחוריים הנקרא עורף. ולכן שם כל מלכי מצרים הוא פרעה, ואינו שם פרטיי למלך א' כנודע. והנה פרעה בגימט' עורף ע"ה. גם פרעה יש בו אותיות הערף, לרמוז כי אחיזתו הוא בערף שבקדושה:

ובזה תבין, ענין חכמת מצרים, שהיתה יתירה על כל האומות כנודע. והסיבה היא, כי הם נאחזים ויונקים מבחי' המוחין עצמם, אלא שהוא בהיותם למטה בגרון, וגם שהם מבחי' קטנות, כי מן הגדלות אין להם אחיזה כלל כנודע. ואמנם להיות הארתם מחוברת בגרון, מקום צר מאד, והאורות מחוברים, יש להם יניקה גדולה משם:

והנה פרעה הוא כללות העורף כלו, ויש לו ג' פרטים שהם תחת ידה שהם, שר המשקים כנגד הקנה, שבו מתלבש מוח החכמה כנז"ל. ושר האופים, כנגד הושט, ששם מתלבש מוח הבינה. ושר הטבחים, כנגד הווורידין והמזרקים של הדם, שבהם מתלבש מוח הדעת:

ונמצא כי ג' שרים אלו, הם כנגד ג' המוחין עצמם דקטנות, אחר שירדו בגרון, ושם נאחזים בהם. ולכן נקראים שר, כי אות ש' היא אלקים במלוי יודי"ן, והוא בגימטריא

ש', והוא בחי' הפנים דאלהים. ואות ר', הוא האחוריים הפשוטים של אלהים, שהם בגימטריא ר' ונמצא כי שם שר כולל ב' בחי', פנים ואחור דאלהים דיודי"ן. ואעפ"י ששלשה מוחין אלו מחולקים זה מזה, כי הימני הוא דיודי"ן, והשמאלי דההי"ן, והאמצעי דאלפי"ן. עכ"ז, להיות כי הגדול שבהם הוא ביודי"ן, כלם נכללים בו, ונקראים על שמו ש"ר:

ונבאר עתה שמות, של משקים, ואופים, וטבחים, כי החכמה נקראת שר, המתפשט בקנה הנקרא משקה המלך, כנז"ל כי ריאה שואבת כל מיני משקין, ע"י הקנה שבו. והבינה נקראת שר, המתפשט בושט, הנקרא אופה, כי הוא האופה כל המאכל, כי דרך בו עובר אל האצטומכא, כנודע. והדעת נקרא שר, המתפשט בווריד"ין, ובמזרקים, שבהם הדם מתפשט בכל איברי הגוף, ובהם ענין הטביחה והשחיטה:

ונבאר, ענין ירידת יוסף למצרים הנזכר. ולהיות כי יש בו ב' בחי', שהם קטנות וגדלות כנזכר. לכן נבאר כל בחי' בפני עצמה. הנה בחי' המוחין דקטנות, שירדו עד היסוד, ושם נקרא בשם יוסף, שהוא ג' פעמים בני האלהים. יש בה ב' אופנים, של ירידת יוסף למצרים. אופן אחד הוא, בעת שנכנסים מוחין דאימא דגדלות, ויורדים המוחין דקטנות עד הגרון הנקרא מצרים כנז"ל, הרי זה אופן אחד, נקרא ירידת יוסף, שהם מוחין דקטנות, למצרים שהוא הגרון, ובהיותם שם, נאחזים בהם החיצונים, שהם מצרים, ופרעה, וג' השרים הנזכר. ואז נתקיים בו, (תהלים ק"ה י"ז) לעבד נמכר יוסף, כי נמכר ביד הקליפה, הנקרא (בראשית ט' כ"ה) ארור כנען עבד עבדים. נמצא כי ביד העבד הארור נמכר יוסף, שהוא ענין, אחיזת החיצונים של אומת מצרים, במוחין דקטנות אשר ירדו בגרון שהוא מצרים. כי בהיות המוחין למעלה בראש, אין אחיזה לחיצונים בהם:

אופן שני הוא, כי כשיש ח"ו פגם למעלה, ע"י מעשה התחתונים, גורמים שיסתלקו מז"א המוחין דגדלות, ויעלו למעלה למקום שמשם באו, לפעמים בדעת דז"א, ולפעמים עולים עד או"א ממקום שבאו, ואז אלו המוחין דקטנות, חוזרים לעלות למעלה בראשו של ז"א, כמ"ש אצלינו בפסוק (שמואל ל"ב) אלהים ראיתי עולים מן הארץ. והנה בהיותם חוזרים ועולים, מוכרח הוא שיעברו דרך הגרון, הנקרא מצרים. וזהו אופן ב' של ירידת יוסף למצרים. ואעפ"י שאופן זה הוא עלייה, אינה אלא ירידה, כי אינה אלא פגם וחסרון שיש למעלה, שצריכים הם לעלות בסוד מוחין, עם היותם דקטנות. ובעברם דרך הגרון, שהוא מקום צר חוזרים הקליפות להתאחז בהם, להיותם דחוקים ומחוברים שם כנז"ל: בחי' שנית דיוסף דגדלות, יש בה ג"כ שני אופנים הנזכר. אופן א' הוא, כי הנה לעיל נתבאר שבחי' יוסף במוחין דגדלות, אינו אלא במוח הדעת שבקו אמצעי, כדמיון היסוד

שהוא בקו אמצעי. והנה בהיות החו"ג יורדים דרך הגרון, להתפשט למטה בגופא דז"א כנז"ל, אז בעברם בגרון, נאחזים בהם קצת חצונים, להיותו מקום צר, וזהו ענין ירידת יוסף למצרים. אופן ב' הוא, כשיש פגם ח"ו, וחוזרים החו"ג דגדלות שנתפשטו בגופא דז"א, ומסתלקים ממנו, מוכרח הוא שהם עוברים דרך הגרון, וזהו אופן ב' של ירידת יוסף למצרים. ואעפ"י שהוא דרך עלייה, עכ"ז ירידה היא להם, כיון שמסתלקים מחמת פגם, כנז"ל בענין הקטנות:

ונבאר טעם מכירת יוסף ביד שר הטבחים, ולא לשאר שרים, או למלך, או לעם הארץ. והענין הוא, כי כיון שיוסף דבחי' הגדלות, אינו אלא במוח אמצעי הנקרא דעת, לכן נמכר ביד שר הטבחים, שהוא הקליפה הנאחזת במוח דעת דקטנות. כי כשיורד יוסף דעת דגדלות בגרון, הוא עובר בתוך דעת דקטנות, ואז נאחז בו שר הטבחים כנזכר:

גם בזה תבין, טעם לקיחת יוסף את אסנת בת פוטיפרע שר הטבחים לאשה, כי הנה אסנת היתה נשמה קדושה, בת זוגו של יוסף, והיא בחי לאה השנית דקטנות, שהיא יוצאת מתולדות הכאת אורות דיסוד דאבא ביסוד דאימא, ושם עומדת ביסוד דאימא, שהוא בדעת דז"א. ונמצא כי יוסף ואסנת שניהם ירדו למצרים, ונאחזו בתוך קליפת שר הטבחים שיש בקו האמצעי. וברדתו למצרים, מצאה שם, ולקחה לו לאשה. וכבר ביארנו ענין אסנת, במצות ולא ירבה לו נשים וע"ש היטב, איך בבא לאה דגדלות, יורדת לאה דקטנות הנקרא אסנת, למטה ביסוד ג"כ, כדרך שיורדים מוחין דקטנות בהכנס בזעיר מוחין דגדלות:

ונבאר עתה, בחי' החלום והפתרון מה עניינם. דע, כי בחי' השינה שבאדם היא, כאשר מסתלקים המוחין דגדלות בתחלת הלילה, ונשארים בו המוחין דקטנות. ובדרוש של השופר דר"ה, ובדרוש שכיבת הלילה, נתבאר היטב ענין השינה והתרדמה, וקיסטא דחיותא הנשאר בו בעת השינה. ונלע"ד, כי הוא הוא בחי' החלום שנבאר עתה, שהוא בחי' מה שנשאר בו ממוחין דגדלות:

והנה נודע, כי כאשר ירדו בז"א מוחין דגדלות בראשו, אז ירדו המוחין דקטנות בגרון. ואז בהתפשט ג' המוחין דגדלות דהויו"ת תוך גופא דז"א, עוברים בהכרח דרך הגרון, ושם מתלבשים תוך המוחין דקטנות דאלהים, ומתכסים בהיותם שם בתוכם. וכשישן ז"א בסוד התרדמה כנזכר, אז בא אליו החלום, מן בחי' הויו"ת דגדלות, שנשארו תוך הקטנות, כי לא נסתלקו לגמרי, וממה שנשאר מהם, שם נמשך מהם החלום לז"א, שרואה ומביט כאלו הוא בהקיץ. ואלו היו בו כל המוחין דגדלות, היו ממש בהקיץ. אבל עתה שאין מהם אלא מה שנשאר מהם, סתומים ומכוסים תוך המוחין דקטנות

שבגרון, שהם הגורמים שינה ותרדמה ומעוט ההסתכלות, לכן הוא חלום בלבד, כאלו הוא בהקיץ:

ונמצא, כי השינה והתרדמה, שהוא העדר הראיה, נמשכת ממוחין דקטנות. והחלום שהוא ראיה מועטת. בכסוי והעלם, הוא ממוחין דגדלות ממה שנשאר מהם, מלובש תוך המוחין דקטנות שבגרון. ולכן חלם חסר ו' כנודע, והוא בגימטריא ג' הויו"ת, שהם ענין המוחין דגדלות כנזכר:

ואמנם ענין הפתרון, הוא גלוי וביאור אותם ההויו"ת הסתומים שם כנזכר, אשר מהם נמשך החלום הסתום. והנה אין גלוי הויו"ת אלו, אלא בהתפשטם למטה עד היסוד דז"א, הנקרא יוסף, ושם מתגלים אורותיהם בפירוש נגלה כנודע, ולכן הפתרון נדול מן החלום, והכל הולך אחר הפתרון כנודע. (א"ש, נלע"ד, כי זמ"ש רז"ל כל החלומות הולכים אחר הפה, והוא היסוד, כי פ"ה ומילה שוים הם במספרם, וגם להיותה פה הגוף). והוא כי החלום הוא, בהיות המוחין דגדלות סתומים בגרון, תוך המוחין דקטנות. והפתרון הוא, בהיות המוחין דגדלות מתפשטים עד היסוד, ושם הם מגולים ומאירים, והם מפרשים מה שהיה סתום למעלה בהיותם בגרון, והפתרון הוא, לגלות ההויו"ת שהם החלום, ע"י הפתרון, שהם ז' שמות שביסוד, כמ"ש בעהי"ת במלת פותר, ועי"ז מתמתקים דינים של אלהים, שגרמו השינה. ולכן יוסף היה פותר החלומות, כנזכר בפרשה. וז"ס (בראשית מ"ט כ"ב) בן פורת יוסף, כי פורת, הם אותיות פותר, כנז"ל בתחלת הדרוש:

והנה טעם קראתו פותר, ולא בשם אחר הוא, כי הנה המוחין דהויו"ת דגדלות, הם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, בסוד חו"ב ותרין עיטרין דחו"ג שבדעת, והם מלובשים תוך נה"י דאימא. שהם ג' שמות דאהי"ה, ביודי"ן ואלפי"ן וההי"ן, והנה ז' שמות הנזכרים הם בגימטריא תרפ"ז, כמנין פות"ר עם הכללות. נמצא, שיוסף בבחי' האורות דמוחין דהויו"ת ואהי"ה דגדלות המתקבצים כלם בו כנודע, אז נקרא פותר, כי בו מתגלים ונפתרים האורות המכוסים. גם הוא בעל החלומות, כנזכר בפרשה, והוא מבחי' הויו"ת אשר בו, שמהם נמשך החלום כנז"ל, בהיותם בגרון גם אלהים דקטנות, הגורמים השינה, ושההויו"ת דגדלות יהיו בחי' חלום ילוו בהקיץ, הם ביוסף, כנז"ל, כי בו יורדים גם המוחין דאלהים דקטנות. והרי הם ג' בחי' כלולות בו. ולזה אמר יוסף, הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי: ולכאורה אין הפסוק מתיישב, באמרו שכיון שהפתרון הוא לאלהים, א"כ איך אמר ספרו נא לי, ואדרבה, כיון שהפתרון הוא לאלהים, אין בך כח לפותרם:

(א"ש, אף היא לא תברה כפי הפשט, שבתחלה תלה הגדולה בבעלה, ואמר הלא לאלהים פתרונים, ועכ"ז עבד אלהים אני, והקב"ה משפיע משפעו על עבדיה ולכן ספרו נא לי וכו'):

אבל כונתו לומר, כי הנה החולמים החלומות ההם, הם שר המשקים ושר האופים, שהם נאחזים במוחין דקטנות דאלהי"ם כנז"ל. גם החלומות עצמם שחלמו, הם מבחי' הויו"ת דגדלות, המכוסים בתוכם כנז"ל. ונמצא שהאלהים שהם שרשם שלהם, הם העלימו ההויו"ת, ולכן נמשך מהם החלום, ונמצא כי סיבת הצטרך פתרון אל החלום, הוא בחינת אלהי"ם המכסה עליהם. וז"ש, הלא לאלהים פתרונים, ר"ל לסיבת האלהים מצטרכים הפתרונים. ולכן ספרו נא לי, כי אני כולל כל שלשה הבחי', שהם, החלום, והשינה, שהם האלהים, והפתרון כנז"ל:

עוד אפשר לפרש הפסוק, כמ"ש חז"ל כי ידע יוסף ושמח מאד, בשמעו אלו החלומות, לפי שכלם מורים את הקורות אותו במכירתו וגלותו, ועלייתו למלכות. וזש"א, הלא לאלהים פתרונים, כי החלומות שחלמתם, כלם הם בענין אלהים, כמ"ש עניינם. ולכן צריכים פתרונים, א"כ ספרו נא לי, כי ענין חלומות אלו של אלהים, הם מורים על ענייבי, ולא עליכם בלבד כמו שיתבאר:

ונבאר עתה חלומותיהם, כי הנה הם מורים עליהם ועליו כנזכר. הנה ג' השריגים, הם ג' המוחין דקטנות, שהם הג' הנזכר. וזהו שריגים חסר י', שריגם, והוא אותיות ג' שרים. גם אות הש', הוא במי' פנים דאלהים דיודי"ן, של מוח חכמה. ואות ר', הוא אחוריים הפשוטים דאלהים דההי"ן, של מוח בינה. וג' אותיות יג"ם, הם בגימטריא ב"ן ע"ה, והוא ב"ן אותיות, שיש בפשוט ובמלוי ובמלוי המלוי דאלהים דאלפי"ן של מוח הדעת:

להיות כי שר המשקים הוא נאחז במוח החכמה, הגדול והכולל שלשתם, לכן ראה בחלומו, איך היה אוחז בכל ג' מוחין דקטנות דקדושה, הנרמזים בג' השריגים, ומוציא מהם היין העכור והפסולת שבענבים ההם, בסוד ואסחט את הענבים, כי כל סחיטה, היא הוצאת תמצית היין העכור שיש בתוכם, שהוא מזון הקליפות. כנז"ל בפסוק ותגנוב רחל את התרפים בסוד חוה שסחטה עבבים ונתנה לאדה"ר, וע"ש. ולכן שר המשקים הנאחז בקנה, שבו שאיבת המשקים, היה סוחט הענבים, ומוציא שמרי היין מתוכם, ונותנם אל פרעה, שהיא הקליפה הגדולה, הכוללת כל בחי' העורף כנזכר, שהם בחי' האחוריים של הגרון, וממשיכו מן הקבה שבפנים, אל האחוריים, ונותנם אל פרעה:

והנה זה מורה מעלת שר המשקים, שהיה רשות בידו להתאחז בקדושה, ולהוציא מזון לקליפה, ולכן פתר לו שיחזור למעלתו. והרי איך חלום זה, מורה על שר המשקים עצמו.

גם מורה על יוסף עצמו כי הוא הוא בחי' מוחין דקטנות דקדושה, אשר בו היו שולטים הקליפות, ויונקים ממנו את היין הנזכר. וזה הוראת שעבוד יוסף בידם:
והנה חלום שר האופים, להיותו נאחז במוח בינה דקטנות, שהוא יותר דין קשה וחזק מאד משר המשקים, לכן כל חלומו היה בבחי' אחוריים בלבד. אבל שר המשקים, ראה מוח החכמה, בבחי' פנים, העולה ש' דשריגים. ומוח הדעת בבחי' שלימות, כל בחי' פנים, העולה יג"ם. אבל מוח הבינה שהיא דינים יותר חזקים, ראה אותם בבחי' אחוריים לבד, העולה ר' דשריגים כנזכר. משא"כ בשר האופים, שראה את שלשתם בבחי' אחוריים, שהם דינין תקיפין. ולכן מלת סלי חר"י חסר ו', מלשון חרי אף. והנה מלת חר"י, הרי"ש שבו הוא אחוריים פשוטים דאלהים, העולים בגימטריא ר'. ושתי אותיות ח"י, הם י"ח אותיות שיש בו, שהם ה' אותיות פשוטות, וי"ג אותיות במלואו. והיו שלשה סלי חרי, כנגד ג' מוחין, וכלם בבחי' חרי כנזכר. ולכן שלטו בו דינין תקיפין, ונהרג. כמש"ה, ואת שר האופים תלה:
אבל ענין תלייה זו, עניינה הוא, כי נודע שאין הדינים מתמתקים, אלא בשרשם. והנה שרש כל אלו הדינים שבז"א, הם בשערות ראשו כנודע, ועליהם נאמר קווצותיו תלתלים, שהם קוצין דשערי דרישיה דז"א, שהם בסוד תל תלים, שהם ה' שמות אלהים, כמנין ת"ל, כמבואר במקומו. וזש"ה, ואותו תלה, ר"ל שתלאו בראשו, והעלהו למעלה לבחי' השערות, שהם מבחי' ה' שמות אלהי"ם, כמנין ת"ל. ועם ה' אותיות הפשוטות, הרי תל"ה. ר"ל ה' שמות אלהים פשוטים, שאין בהם רק ה' אותיות, ועולים ת"ל, וזהו ת"ל ה':
ונבאר חלום פרעה דפרשת מקץ. כבר נתבאר למעלה, כי פרעה היא הקליפה הנאחזת בערף דז"א, ויונק מג' המוחין דאלהים דקטנות. והנה בהיות המוחין של היו"ת דגדלות דרך הגרון, שבו נאחז פרעה, מהם נמשך בחי' החלום כנז"ל. ואז כתיב ופרעה חלם חסר ו', כמנין ג' ההויו"ת, שמשם נמשך לו החלום הזה. והבה היסוד של אימא, אשר מתפשט דרך הגרון עד החזה דז"א, ובתוכו המוחין דגדלות, הנקראים יאור, וזהו והנה עומד על היאור. כי פרעה שהוא העורף, הוא למעלה, מן הגרון, הנקרא יאור כנזכר. כי האחוריים שהם העורף, שוכבים ממש על הפנים, שהוא הגרון. ולכן א"ל יוסף, אלהים יענה את שלום פרעה, ר"ל, כי כל אחיזתו הוא בשם אלהים דמוחין דקטנות, ולכן משם השפעת שלומו וטובתו. עוד אפשר לפרש, כי הנה האלהים, הם שגרמו לו להיות החלום נמשך מן ההויו"ת סתום, לפי שהם מלבישים אותם, והם היודעים מה שבתוכם, ולכן הם יגלו לו את פתרונו ושלומו:
ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה:

כבר נתבאר סוד פסוק זה, בש"א שער ההקדמות, בדרוש כניסת המוחין, ובהגדלת זעיר כי יוסף שהוא היסוד דזעיר, נשאר יתום מן אמו, שלא נתחברה בו כלל, כבשאר הספירות וע"ש:

הגהה א"ש, זה נרמז בר"ת, יפה תואר ויפה מראה, ר"ת יתום:

עוד ירצה, כי כפי הפשט כן הוא, שהיה יתום, כי מתה רחל אמו. אבל סוד הענין, הוא במה שנודע ונתבאר לעיל, בפסוק ויוסף הורד מצרימה, כי היסוד דז"א, הנקרא יוסף, נקרא מגדל הפורח באויר, ואין לו על מה לסמוך באימא עילאה, כי ב' הקוים שלה דנו"ה, מתפשטים כל שני הקוים ימין ושמאל דז"א. אבל היסוד שלה, אינו מתפשט בכל קו האמצעי, רק עד החזה. ונמצא, כי היסוד דזעיר, אין אימא עילאה מתפשטת בו כלל ועיקר, ונמצא כי אין בכל ט' ספירות דזעיר, שיהיה יתום מאמו, אלא היסוד שהוא יוסף: (מזולתו) עוד ירצה קרוב אל הנזכר, והכוונה היא, אל מה שכבר הודעתיך כי היסוד דאימא המתלבשת תוך ז"א, מתפשט עד החזה שליש הת"ת, ואח"כ החסדים שבו מתפשטים בחג"ת נ"ה דזעיר, אך היסוד שבו בזעיר, שהוא בחי' יוסף, אין שם מגיע התפשטות אימא ולכן נקרא יתום, (ע"כ מזולתו):

פרשת מקץ

ותאכלנה הפרות יפות המראה והבריאות:

(מזולתו) הנה הפרות יפות המראה והבריאות, ר"ת הוא היה"ו, כי הפוך הוי"ה זו היא דין, כי מצדו בא הרעב הזה. גם ר"ת 'את 'שבע 'הפרות, הוא אשה, לרמוז כי הדין בסוד הנקבה והאשה, בסוד ה' על ו' ה' על י' נוקבא אינון. (ע"כ מזולתו):

ויאמר יוסף אל פרעה וגו' את אשר האלהים עושה וגו':

וקשה, הליועץ למלך נתנוהו, שאמר ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם, ודי לו לפתור החלום אשר שאל ממנו. גם מלת ועתה מה עניינה. גם דהיל"ל את אשר יעשה האלהים לעתיד, כי עדיין שני הרעב והשבע לא באו אז. והענין הוא, כמ"ש ז"ל כי על ג' דברים הקב"ה מכריז עליהם בכל יום בעצמו, שלא ע"י שליח, והם, הרעב, והשבע, ופרנס הגון על הצבור. הרעב מנין, שנאמר כי קרא ה' לרעב. וז"ש, את אשר האלהים עושה ר"ל תמיד הוא עושה הדבר הזה, להכריז הוא בעצמו פעמים אחרות, הרעב והשבע, ולכן גם עתה הגיד עניינם לפרעה, וכיון שנתקיימו ב' הדברים הנזכר, שהקב"ה הכריז עליהם, א"כ ועתה ראוי שגם השלישית תקיים אותה, והוא פרנס הגון על הצבור. וז"ש, ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וגו':

ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף וגו':
אחז"ל, שגזר עליהם יוסף, שיקיימו מצות המילה, והלכו ליטול עצה מפרעה, ואמר להם כל אשר יאמר לכם תעשו. והענין הוא, במה שנתבאר אצלינו בדרוש הפסח ויציאת מצרים, כי אותם ק"ל שנה, שהיו קודם שנולד משה, היה להביא אותם ניצוצות של נשמות קדושות, שהוציא אדה"ר ע"י הוצאת קרי לבטלה, בק"ל שנה הראשונים, קודם שנולד שת בנו, שהיה גם הוא בחי' משה. כמבואר אצלינו במצות ולא ירבה לו נשים. ובתחלה באו בגופות אנשי דור המבול, והיו משחיתים זרעם על הארץ, כפי שרשם ממקום שנמשכו. וחזרו להתגלגל בדור הפלגה וכו'. ועתה חזרו להתגלגל בדור ההוא, באותם המצריים. וידע יוסף ברוח הקדש, כי הם בחי' ניצוצות הנזכר, שבאו ע"י השחתת הזרע, ולכן גזר עליהם מצות המילה, לתקן קצת עון שרשם הא', שבאו ע"י פגם אות ברית קודש. ואחר שנמולו, התחילו ליתקן קצת ונתגלגלו בדור האחר בבני ישראל, באותם ק"ל שנה כנזכר. ונגזר עליהם עבודה קשה, לתקנם וללבנם ולצרפם, ובפרט לתקן עון דור הפלגה, בבנין המגדל בחומר ובלבנים, והבן זה היטב. ועיין בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, כי שם נתבאר היטב ענין זה:

סימן מ"ב:

ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר וגו':
(מזולתו) הנה מלת רדו, בגימטריא ר"י, והם עשר שמות אהי"ה, ויען לא נגלה שם זה כי אם למשה בפרשת שמות, לכן נרמז בתיבת שמ"ה, אותיות משה. וכמ"ש בכונת ההגדה של ליל פסח, וע"ש. וז"ש ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות, כי כל שברינו ותקותינו היא ע"י משה, שיגאלנו ממצרים, וזהו ושברו לנו משם, ר"ל ממשה, הנרמז במלת שמ"ה כנזכר. וגם על ידו ונחיה ולא נמות והנה האחוריים של אהי"ה פשוט בגימטריא ד"ם, והנה י' אחוריים של אהי"ה פשוטים, שהם בגימטריא עשר פעמים דם, הם עשרה דמים שבאשה, ה' דמי טוהר, וה' דמי טומאה כנודע. אמנם עשר פעמים אהי"ה, הם בגימטריא רד"ו, כי משם היה גלות מצרים רד"ו שנה, ומשה חשב שהיה משם הוי"ה, והנה י' ההויו"ת בגימטריא ס"ר, וזש"ה (שמות ג' ד') וירא ה' כי סר לראות, כי היה משה מחשב בדעתו, לראות אם הגלות הזה היה בבחי' הוי"ה, או אהי"ה. והודיעו, כי היה מצד אהי"ה, וזש"ה כה תאמר אל בני ישראל אהי"ה שלחני אליכם, כי מצדו נמשך הגלות. והגאולה, מצד ההוי"ה, וגם מצד אהי"ה והנה רד"ו וס"ר, בגימטריא ע"ת, ואם תחבר עמהם ד' בח" של הוי"ה ואהי"ה, יהיה בגימט' דעת, כי ז"ס הדעת שבתוך היסוד דאימא, המתלבש בז"א, אשר בו עשר הויו"ת ס"ר מצד אבא, ועשר אהי"ה רד"ו מצד אימא:

א"ש, לא הבנתי טעם לד' בחי' הנז', ובאולי ירמוז ד' אותיות הוי"ה, או אהי"ה. עוד א"ש, ב"ה אשר הנחני בדרך אמת, וטרחתי ומצאתי מפורש בש"א שער ההקדמות, בפרק ערכי הכינויין וז"ל, אהי"ה פשוטים עשר פעמים בגימטריא רד"ו, כמנין גלות מצרים. ועשר הויו"ת פשוטות, בגימטריא ס"ר, וסודו וירא ה' כי סר לראות, ושניהם יחד בגימטריא ע"ת, ועם ד' אותיות שם ההוי"ה, הרי דעת. א"ש, דעת של ז"א, ודעת של נוקבא, הוא ע"ב ק"ל, ע"ב קד"ם, וב"ן וד' אותיותיו הרי דעת:

שם פסוק ויאמר אליהם לא כי ערות 'הארץ 'באתם 'לראות, ר"ת הב"ל. גם פסוק וכסף אחר 'הורדנו 'בידנו 'לשבור, ר"ת הב"ל. (ע"כ מזולתו):

סימן מ"ד:

ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי וגו':

(מזולתו) סוד גביע הכסף, יובן במה שהודעתיך, כי יוסף היא היסוד דז"א, אשר בו ה"ח, כי הכסף הוא בחסד, ולכן הגביע היה של כסף. גם כל חסד נקרא טוב, בסוד (תהלים כ"ג ו') אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי. והנה ה"פ טוב, הם בגימטריא גבי"ע. ונלע"ד חיים, כי גם גביע עולה בגימטריא מילה, שהיא ביסוד כנלע"ד. (ע"כ מזולתו):

פרשת ויגש

סימן מ"ו:

ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה וגו':

(מזולתו) הנה נזכר יעקב יעקב ב"פ, שהם כנגד יעקב היוצא לפני ז"א כנודע. וגם כנגד רחל, היוצאת באחורי ז"א. וכבר ידעת, כי גם רחל היא השכינה תתאה, נקרא יעקב פעמים רבות בספר הזוהר (ע"כ מזולתו):

סימן מ"ז:

ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי וגו':

צריך להבין, מה ענין קריאתו אותם מעט ורעים. והענין הוא, דע, כי אדה"ר נתגלגל בג' אבות, ולכן נקראים אבות, על שם האב הראשון שהוא אדה"ר. ונתבאר בספר התיקונין, בתיקון ס"ט וע', כי נפשו של אדם נתגלגלה באברהם. ורוחו, ביצחק. ונשמתו, ביעקב. גם נתבאר בר"מ, בפרשת קדושים, כי אברהם תקן עון ע"ז. ויצחק תקון עון ש"ד. ויעקב, תקן עון ג"ע. גם נתבאר בספר התיקונין, כי כשירד יעקב למצרים, אז נכנסה בו נשמת אדה"ר:

והנה אדה"ר, חטא בהשחתת זרעו, באותם ק"ל שנה הראשונים, כנז"ל בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו. והשחתת הזרע נקרא רע, כמש"ה (בראשית ל"ח ז') ויהי

ער בכור יהודה רע. וכתיב (שם ו' ה') וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. וכתיב אוי לרשע רע. ויעקב בא לתקן עון ג"ע, שהוא השחתת הזרע, הניתן בלילי"ת ונעמ"ה, הנקרא עריות כנודע. ולכן עברו עליו ק"ל שנה הראשונים, ביסורין ובגלות כנודע. וזש"ה, מעט ורעים, שלשים ומאת שנה, ר"ל, כי בהיותם רעים ביסורין, נתקן עון ק"ל שנה, בהשחתת הזרע דאדם, הנקרא רע. וכשנשלמו, אז נכנסה בו נשמת אדה"ר, כי כבר תקן אותם, ואז כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, כי כבר נכנסה בו נשמת חיים דאדה"ר, וזהו ויחי יעקב, ונמשך שיעור זה י"ז שנה, כמנין טו"ב, להורות כי בק"ל שנים ראשונים נתקן הרע, ובי"ז שנים אחרונים היה טוב בלי רע, לכן ירד למצרים, כי שם היו מתגלגלים ניצוצות השחתת הורע, כנז"ל בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו:

ואת העם העביר אותו לערים:

זה תבין, במש"ל, בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, כי כל אותם המצריים שבדור ההוא, היו הניצוצות של השחתת הזרע דאדה"ר, וכדי לתקנם, מהל אותם, וגם טלטלם לערים, שיקיים בהם טלטול וגלות, לכפר עונם. ולכן נקרא העם, כי הם הם בחי' הערב רב שיצאו ממצרים, כמ"ש בפרשת שמות בפסוק ויאמר אל עמו:

והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה וגו':

אם תעיין במ"ש בשער רוח הקדש ביחוד אחד שכולו נעשה מבחי' שמות והויו"ת מצויירות בציור ידות, אז תבין ידות אלו מה עניינם. גם תעיין בהקדמת ביאור אדרת האזינו, ושם תבין זה, והענין הוא, כי בחי' הזרועות של א"א, כל אחד מהם יש בו תלת פירקין, ומהם נעשו המוחין דאו"א, ותרין עיטרין דגניזין בהון. אבל פרק השלישי שבכל זרוע מהם, והוא פרק היד, שבו ה' אצבעות, אינם במוחין הנזכר. ונודע, כי תרין ידין דא"א, לית ביה ימינא ושמאלא, ותרווייהו אינון כחדא חד ידא. והנה היד הזו שלו, ירדה למטה ונתלבשה ביסוד דאימא, שהוא הרחם שלה. והנה יד ימין כלולה בשמאל ושמאל בימין כנזכר. וכמו שה' אצבעות יד שמאל, הם ה' גבורות. כן ה' אצבעות יד ימין, הם ה' גבורות, והם בחי' ה' אותיות הכפולות, הנקראים מנצפ"ך והם נגד עשר אצבעות הנזכר, הכלולים חמשה בחמשה. ואלו העשר אצבעות, מהם בחי' הכלי של היסוד דאימא, לקבל בתוכו את מ"ן שבה:

והנה עוד יש שתי ידות באבא וב' ידות באמא והם ד' ידות, אבל ב' ידות דא"א נחשבים כאחת, והיא היד החמישית. וז"ס, ונתתם חמישית לפרעה, היא אימא עילאה, דמתמן אתפרען ואתגליין כל נהורין, כנזכר בספר הזוהר וממנה נעשה כלי היסוד שבה כנזכר. וארבע הידות וגו', הם ד' ידות דאו"א:

והנה עד"ז, יש עוד חמש ידות אחרות למטה, ואלו הם, כי היד החמישית, הם ב' ידות דאימא עילאה, שנכללו כאחד, ומהם נעשו כלי היסוד, למ"ן שבמלכות, שהיא נוקביה דז"א. וד' הידות יהיה לכם וכו', הם ד' הידות דזו"ן. ונמצא, כי בחי' הידים הם בחי' הגבורות כנזכר, שהם ביסוד של הנקבה. וכשמתגברים הדינים, אז הנקבה רואה דם ברחם שלה, שהם בחי' הידים כנזכר. וז"ס פסוק ידיכם דמים מלאו. ואמרו דמים לשון רבים, יובן במה שביארנו בענין שפיכות דמים, בפסוק שופך דם האדם, בשער המצות כי בהיות יסוד דאימא נקרא אהי"ה, בבחי' האחוריים פשוטים שבו, העולה מ"ד, מתפשט תוך ז"א בקו אמצעי שבו עד החזה, אשר שם בחי' אות וא"ו של ההוי"ה דאלפי"ן דמ"ה, הכוללת את ז"א, ואות וא"ו היא בת"ת שבו כנודע, ואז מתמלאת אותה הוא"ו בא' שבאמצע ב' הוי"ן, והיא רמז אל שם אהי"ה דיסוד דאימא, המתפשט שם בתוכו בת"ת דזעיר, ואז נעשה שם מ"ה שלם, ונקרא אד"ם. וכשמסתלקים המוחין דזעיר בשביל איזה פגם, אז ניטלת אותה האל"ף, ונשארה ו"ו חסרה, ואז ההוי"ה דמ"ה אינה אלא דם בלבד. וגם האהי"ה בהסתלקו משם, עולה ד"ם. והרי הם ב' דמים. וז"ס שפיכות דמים. ובהתחברותם יחד, נעשים אדם, שהוא בגימטריא הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן. גם ז"ס שמרני מידי פח יקשו לי, כי ב"פ דם, הם פ"ח, ובהיות הדמים האלו מתגלים בידים הנזכר, אז נקראים ידי פ"ח:

פרשת ויחי

ויאמר יעקב אל יוסף אל שד"י נראה אלי בלוז וגו':

(מזולתו) דע, כי פה נרמז משה ואהרן, כי א"ל שד"י בגימטריא מש"ה. ומלת נרא"ה, הם אותיות אהר"ן:

ואני בבואי מפדן וגו':

והנה ר"ת של מתה עלי רחל בדרך, הוא מערב, לרמוז כי רחל נקראת שכינה תתאה, וידעת כי שכינה במערב, כנזכר בדברי רז"ל ובספר התיקונין:

ויברכם ביום ההוא לאמר וגו':

הנה ר"ת ביום ההוא לאמר, הוא הבל. שהוא גלגולו של משה. והענין הוא, כי כאשר ברכם יעקב עתה, שם את אפרים הצעיר לפני מנשה הבכור. וכן מצינו, שמשה הסכים ע"י. והקדים דגל אפרים לדגל מנשה, והיה מנשה טפל לו, כי אפרים היה ראש דגל מערב, ולא מנשה. גם רמז, שכמו שהבל הקטן קדם לקין הגדול, כמו כן קדם אפרים הקטן למנשה הגדול. (ע"כ מזולתו):

סימן מ"ט:

ראובן בכורי אתה וגו':

כבר נתבאר ענין קין והבל, בפרשת בראשית וע"ש. והנה נתבאר לעיל בפסוק כי שבעתים יק"ם קין, כי נפש קין נתגלגלה במצרי. ורוחו, בקרח. ונשמתו, ביתרו. והנה קין היה הבכור, וא"ל הקב"ה, הלא אם תיטב שאת, ר"ל, כאשר תתגלגל ותצטרף ותתלבן, ויוסר ממך חלאת זוהמת הנחש הקדמוני הנקרא רע, ותתחיל ליתקן בבחי' הטוב, אז תזכה לקחת מעלת הבכורה, הנקראת שאת. וכשנולד ראובן בכור יעקב, הנה היה בחי' קין, הבכור של אדם. זש"ה, (בראשית כ"ט) ותקרא שמו ראובן, ודרשו חז"ל שאמרה ראו מה בין בני לבן חמי, והענין הוא, כי עשו לקח זוהמת הרע, והבכורה הרעה של קין. אבל ראובן בני, לקח הטוב של קין, וזהו רא"ו ב"ן, ר"ל, ראו, כי זה בני הוא הבן הבכור הראשון, שהיה בכל הנבראים, שהוא קין הבכור. וכשחטא ראובן במעשה בלהה, נסתלקה ממנו בכורתו הטובה של קין, הנקראת שאת, והיא בחי' הנשמה שלו. ואח"כ נתנה ביתרו, כי בו התחיל קין להתקן, כנזכר בספר הזוהר ובתקונין, על פסוק קניתי איש את ה'. ואז זכה יתרו, ולקח נשמה טובה של קין, והיא הנקראת בכורה, ונקראת שאת. וז"ש יעקב לבנו ראובן, בכורי אתה, ולך יאות הוה למיסב בכירותא דקין, אבל לפי שחטאת, לכן יתר שאת, ר"ל יתרו הנקרא יתר. כמש"ה, וישב אל יתר חותנו, הוא עתיד ליקח זה השאת שאבדת אתה:

לא יסור שבט מיהודה עד כי יבא שילה:

כבר נרמז בספר הזוהר בר"מ ובספר התקונין, כי שילה בגימטריא משה. והוא ג"כ משיח בן דוד וביאור הענין הזה הוא, במה שהודעתיך בפרשה בראשית, בענין חטאו של אדה"ר, כי כל הנשמות היו כלולות בו, והיו לו נר"ן מג' עולמות בי"ע, ונר"ן וחיה מד' פרצופין דאצילות, שהם, נוקבא, וז"א, ואו"א. ולכן נקרא אדה"ר, בסוד חכמה, אבא עילאה דאצילות, הנקרא אדה"ר, כי ז"א הוא אדם תניינא. ואח"כ כשחטא, נתמעט, ועמד על ק' אמה, הנקרא חלתו של עולם, כנזכר שם. וכשבא מרע"ה, תקן חלק רב מאדה"ר, ולכן זכה לעלות עד אימא דאצילות:

ובזה אני מסופק איך שמעתי ממורי ז"ל, אם נאמר שהיו בו כל הבחי', שיש מן נפש דעשיה, עד בחי' רוח דז"א דאצילות, ולא זכה אל נשמה דאצילות. או אם נאמר, שגם זכה ליקח נשמה מאימא דאצילות, וזה הפי' הב' נלע"ד שהוא האמיתי. והנה משיח בן דוד נאמר בו, (ישעיה נ"ב י"ג) הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה, ירום, מאברהם. ונשא, מיצחק. וגבה, מיעקב. מאד, ממשה. ועניינו הוא, שמשיח בן דוד, יזכה אף לבחי' חיה

דאבא דאצילות, הנקראת נשמה לנשמה, מה שלא זכה אליה אפילו משה. ונמצא כי הרועה הראשון שהוא משה, הוא עצמו הרועה האחרון, כמו שרמזו רז"ל במדרש. וז"ס כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, (מיכה ז') ולכן שילה שהוא המשיח ומשה, עולים בחשבון א', כי הוא הוא עצמו, אלא שהמשיח הוא הנשמה לנשמה של משה:

בן פורת יוסף וגו':

כבר נתבאר עניינו בפרשת וישב, בפסוק ויוסף הורד מצרימה. ושם ביארנו, כי פורת הם אותיות פותר, כי הוא היה פותר חלומות, להיותו כולל האורות ד' מוחין, שהם, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, שהם רל"ב. וג' אהי"ה שבנה"י דאימא, שהם הלבושים של המוחין הנזכר, ועולים בגימטריא תנ"ה. והנה רל"ב ותנ"ה, הם בגימטריא תרפ"ז. גם נתבאר שם, טעם היות נקרא ב"ן וע"ש:

א"ש, בגימטריא פותר, ע"ה תרפ"ז:

עוד יש ענין שני, והוא, כי יוסף הוא ביסוד דזעיר, המזדווג ביסוד דנוקביה. והנה בו נכללים, כל אורות ד' הויו"ת דמוחין, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, שהם רל"ב. וג' אהי"ה, דיודי"ן ואלפי"ן וההי"ן, שביסוד דנוקבא, העולים חות"ם כנודע, הרי תנ"ה ורל"ב, הם כמנין פורת ע"ה:

א"ש, ע"ה יעלה תנ"ה:

ויכל יעקב לצוות את בניו ויאסוף רגליו אל המטה וגו':

כבר נתבאר מ"ש חז"ל כל הכורע כורע בברוך וכו'. כי הנה שיעור רחל נוקבא דז"א, היא מן החזה שלו ולמטה, שהם ד' ספירות שבו לבד, ובהיות ז"א רוצה להזדווג עמה, צריך כריעה בתחלה, לכפוף קומתו, ולהוריד רגליו, שיתפשטו למטה ממקום המלכות נוקביה. ואח"כ הזקיפה, והיא לזקוף את נוקביה למעלה, בחצי גופו, במקום ראשי פירקין עילאין דנה"י שבו. ושאר רגליו, מתפשטין למטה ממקומה כנזכר, ואז הוא ג"כ כופף קומתו ונמצאו שוים, ומזדווגים יחד. והנה עד"ז, הוא נשמות הצדיקים, כי הנה תכף בעת פטירתו מן העולם, הוא עולה עד או"א ונעשה שם בחי' מ"ן, ועל ידו מזדווגים או"א. ואז נמצא, כי הוא אוסף רגליו אל המטה, שהיא מלכות, הנקראת נוקב' דז"א. ושאר גופו, הוא למעלה אצל או"א. ואחר שנזדווגו או"א על ידו, אז הוא מקבל משם שפע גדול וברכות, ואח"כ יורד למטה, ומאז ואילך תמיד נשאר בבחי' מ"ן אל נוקביה דז"א, יותר בשלימות ממה שהיה עושה בחייו בהיותו בעה"ז:

פרשת שמות

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את וגו':
ענין גלות מצרים, צריכים אנו לבארו במקום הזה, ובו יתבארו פסוקים רבים מפוזרים מזה ומזה. כבר נתבאר בפרשת ראה, במצות זכירת יציאת מצרים, סיבת הגלות שגלו ישראל בין האומות מה עניינם. ואמרנו, כי אדה"ר היה כולל כל הנשמות, והיה כולל כל העולמות. וכשחטא, נפלו ממנו כל הנשמות ההם לתוך הקליפות, הנחלקות לשבעים אומות, וצריכים ישראל לגלות שם בכל אומה ואומה, ללקט שושני הנשמות הקדושות, שנתפזרו תוך הקוצים ההם. וכמ"ש חז"ל במ"ר, למה גלו ישראל בין האומות, כדי שיתוספו עליהם גרים וכו', והבן זה היטב:
גם נתבאר שם ענין גלות מצרים, כי אז רוב הנשמות ההם, או כולם, שם היו מעורבות בין הקליפות, הנקראים מצרים. ואמנם ענין בחי' הנשמות ההם בפרטות, מי היו, נתבאר בדרוש פסח ויציאת מצרים וע"ש:
ועתה נבאר עניינם בקצור, הנה נתבאר לעיל, בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, כי צפה ברוח הקדש, שהיו ניצוצות קרי של נשמות קדושות, שהוליד אדה"ר בק"ל שנים הראשונים, הנקראים נגעי בני אדם, ר"ל, אדה"ר. וע"י ענוג שהיה מתענג בהוצאתם, בסוד (קהלת ב' ח') ותענוגות בני אדם שידה ושידות, הם לילית ונעמ"ה וכו'. ונתהפכו ונעשו נגעים, תמורת ענוגים. ולכן גיירם, ומהל אותם:
והנה הענין הוא, במה שנתבאר אצלינו, בענין קין והבל בפרשת בראשית שרוב הנשמות באות, מבחי' חו"ג המתפשטות בגופא דז"א, ולא מן הדעת עצמו. אמנם הטפות הנזרקות ע"י שכבת זרע לבטלה, הם מתאוות הזכר לבדו, שנתעורר דעתו אל הזווג, והוציא הטפות ההם מלמעלה, מן הדעת עצמו העליון, ולא מצא את נוקביה מוכנת לכך בעולם האצילות, כי ירדה למטה ע"י הפגם, ואז יצאו לחוץ, ולקחום הנקבות של הקליפות, ונצטיירו בגופם והולידום, והם שדין ורוחין ולילין, ונקראים נגעי בני אדם, כמבואר אצלינו באורך, בענין הק"ש של זמן השכיבה, וע"ש היטב:
נמצא, כי כל אותם השדין ורוחין, שנבראו באותם ק"ל שנה שפירש אדם מחוה כנודע, כלם נשמות עליונות קדושות מבחי' הדעת, ונתערבו בקליפות, וצריכות גלגולים רבים לצרפם וללבנם, עד תום חלאתם מהם, ע"י גלגולים רבים. ולכן תמצא, כי לא נולדה אומת ישראל, עד יעקב ואילך, כי כל רוב הנשמות היו מעורבות בקליפות, והיו הולכות ומתבררות, ומתגלגלות מדור לדור, ולא התחילו תיקונם, עד יעקב בחיר שבאבות, שתקן

את אדה"ר, וגם אז התחיל תקון בניו, הם הנשמות הנזכר, והיו מתבררים והולכים בגלות מצרים, עד שיצאו ישראל ממצרים:

וז"ס פסוק (דברים ד' ל"ד) או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי. וארז"ל, עם מקרב גוי לא נאמר, אלא גוי מקרב גוי, והבן זה מאד, כי היו ממש בתוך קרבם של הקליפות, והיו גוים כמותם, ונצטרפו ונתלבנו ונלקהו מקרב הגוים ההם ממש:

והנה התחלת גלגולם היה בדור המבול, ולהיותם משרש המר ההוא, שיצאו ע"י השחתת הזרע של נגעי בני אדם הראשון, לכן היו מורדים וכופרים בשי"ת, ועיקר חטאם היה בהשחתת זרעם על הארץ, וכמש"ה (בראשית י"ג) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. וז"ס (שם ו' ז') וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, הנאמר בדור המבול, לרמוז כי הם בחי' בני אדה"ר עצמו, שיצאו בהשחתת זרעו באותם ק"ל שנים. גם ז"ס (שם) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, ונודע כי המשחית זרעו נקרא רע, בסוד (שם ל"א ז') ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', כנזכר בספר הזוהר בפרשת ויחי, כי ז"ס (תהלים ה' ה') לא יגורך רע:

ונמצא, כי דור המבול שיצאו בהשחתת זרע אדם, נקראים (בראשית ו' ה') רעת האדם ממש. גם זהו אומרו ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי, לרמוז כי הם הם בחינת נשמות השחתת זרע אדה"ר עצמו שנברא, והיה יציר כפיו יתברך ממש. וז"ש, (שם) וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, כי כל תגבורת יצרם, היה השחתת זרע הנקרא רע, לפי שמשם נמשכו גם הם, ואז נמוחו גופם במבול, תמורת טיפת רותחין של השחתת זרעם על הארץ. וכמ"ש חז"ל ברותחין קלקלו וברותחין נדונו:

אח"כ נתגלגלו פעם ב' בדור הפלגה, וגם הם הרעו כאבותם, אך לא בהשחתת זרע. וזש"ה, (בראשית י"א ה') וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני אדם, ודרשו בספר הזוהר ובמדרשי רז"ל, בני האדם ממש, זה אדה"ר, לרמוז כי הם הם בניו ממש, שיצאו בהשחתת זרע:

אח"כ נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום, ולכן נאמר בהם (בראשית י"ג י"ג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד. לרמוז, כי היו רעים מבחי' השחתת זרעו של אדם, הנקרא רע כנזכר:

ודע כי אני מסופק בזה, כי נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי ג' בחי' טפות השחתת זרע שיצאו מאדה"ר, כי בראשונה כשאכל מעץ הדעת, ונסת לקול הנחש, אז נתערבה זוהמת סמא"ל ונחש, שהם דכר דקליפה כנודע, באדם ואשתו, ואז השחית זרעו בקליפות, וטרם נגמר יציאת כל הזרע ההוא לבטלה, בא על חוה אשתו, ואז נותן בה בחי' טפת זרע

לבטלה, שהיתה עקירה מן הדעת. וגם טפה אחרת קדושה, ומב' בחי' אלו נולד קין, כלול מטו"ר כנזכר בזוהר. רע, מצד זוהמת הנחש, שהיא טפת השחתת הזרע. וטוב, מטפה זרעיית דקדושה ממש, הרי ב' בחי'. ועוד בחינה שלישית, היתה אחר שנולד קין והבל, כי פירש אדם מאשתו והיה מוליד נגעי בני אדם ק"ל שנה, עד שהוליד לשת, ואז חזר בתשובה. וכנגדם היו ג' דורות, דור המבול, ודור הפלגה, ואנשי סדום. זהו הנלע"ד ששמעתי:

אבל מה שאני זוכר ודאי ששמעתי ממורי ז"ל, הוא, כי נודע שאדה"ר עבר על שבע מצות שנצטווה, וכנזכר לרז"ל בחי' חטאים גדולים רבים אחרים, והנה אחד מהם הוא, שחטא בגזל, שנצטווה ומעץ הדעת לא תאכל, ואכלו בגזל, שלא ברשותו יתברך שהיא בעל הגן. ובזה תבין, למה נצטוו בני נח בז' מצות ההם, אלא הענין הוא, לתקן מה שחטא אדם בכלם. גם היה משחית זרעו, באותם ק"ל שנה כנודע. ולכן היו דור המבול משחיתים זרעם, וגם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, כי אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם. ושניהם נרמזו בפסוק זה, (בראשית ו' י"ב) ותשחת הארץ לפני האלהים, ותמלא הארץ חמס. ותשחת הארץ הוא השחתת זרעם, ותמלא הארץ חמס שהוא גזל:

והנה גם קין היה מעורב מטפת השחתת זרע אדם אביו כנז"ל, וכמ"ש במ"א ולכן גם הוא נדון בעונש המבול, כמ"ש ז"ל על פסוק (בראשית ז' כ"ג) וימח את כל היקום, זה קין, שהיה תלוי ברפיון. וכמ"ש בפסוק זה, כי היקום בגימטריא קין ע"ה, ואז נתקן קין גם הוא מבחי' השחתת הזרע הכלולה בו:

והנה מצינו ג"כ, שחטא אדה"ר הוא, שכפר בעיקר, כנזכר בגמרא סנהדרין. וכנגדם היו דור הפלגה, שבנו מגדל, וכפרו בעיקר, ורצו לעלות בקרדומות לרקיע, להלחם בעיקרו של עולם, כנודע. גם מצינו, שאדה"ר עבר על הדינים שנצטווה עליהם, כנודע כי היא אחת מז' מצות שנצטווה עליהם, ועבר על כלם. וכנגד זה היו אנשי סדום מרשיעים במצוה זו, להעמיד עליהם דיינים זייפנים שקרנים, כנזכר בתלמוד ובמדרשי רז"ל:

והנה אחר שנתגלגלו ג"פ בג' דורות הנזכר, וכתיב (איוב ל"ג כ"ט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, אז חזרו להתגלגל פעם רביעי במצרים, בבני ישראל, שהיו נולדים אז בדור הגלות ההוא, ואז התחילו ליתקן:

ובזה יתורץ לך קושיא אחת גדולה, שנתחבטו בה גדולי עולם, ואפילו בספר הזוהר, בפרשת שמות, שאל ר"א לרשב"י אביו, טעם לגלות מצרים, למה היה הגלות ההוא. ועוד למה במצרים, יותר משאר ארצות. ועוד יש תוספת שאלה, והוא, למה היה הגלות

באופן השעבוד המכוער ההוא, (שמות א' י"ג) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו':

והענין מבואר עם הנז"ל, כי נשמות אלו נטבעו בקליפות באומת מצרים, ולכן לפי שבתחלה בדור המבול חטאו בהשחתת זרעם, אשר לכן נמוחו אז בימי המבול מים רותחין, לכן גם עתה גזר עליהם פרעה, (שם א' כ"ב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולא גזר אלא על הזכרים, לפי שהם חטאו בהשחתה הזרע, ולא הנקבות. וכנגד מה שחטאו בגלגול דור הפלגה, (בראשית י"א ד') הבה נלבנה לבנים, ונשרפה לשרפה, לבנות את העיר ואת המגדל, לעלות ולכפור בעיקר להלחם בו, לכן עתה נאמר במקומו הבה נתחכמה לו. כנגד (שם) הבה נלבנה לבנים, וימררו את חייהם, לבנות פיתום ורעמסס, כנגד העיר והמגדל ההם:

ודע, כי ב' בחינות היו, כי יש נשמות שנתקנו לגמרי, ונתגלגלו בבני ישראל ההם שבדור ההוא אחר שירדו למצרים. ויש בהם נשמות, שלא נתקנו, ונתגלגלו בבני המצרים עצמם, אותם שמל יוסף, כנז"ל בפסוק (בראשית מ"א נ"ה) לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו. וזש"ה, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. והנה תחלה קראם עם בני ישראל, ואח"כ ויקוצו מפני בני ישראל, ולא הזכיר עם. ושאלה זו נשאלה בספר הזוהר בפרשת שמות. והענין הוא, כי הנה יוסף גזר מילה על אותם המצרים כנזכר. וגם יעקב אביו, ארז"ל שגם הוא היה מגייר גיורים במצרים, והם בחי' הנשמות הנזכר:

הגהה א"ש, נזכר זה בדברי רז"ל, בפסוק וישב יעקב בארץ מגורי אביו קרי ביה מגיורי אביו, שהיה מגייר גיורים, כאבותיו אברהם ויצחק:

והאנשים האלה לא נתערבו עם שאר המצריים, והיו בעריהם נוהגים מנהג בני ישראל. וכמ"ש בפסוק (שמות מ"ז) ואת העם העביר אותו לערים, שהם אותם הגרים שקיימו מצות המילה, והפרישם בערים מיוהדות, והיו ניכרים משאר המצריים, ולא היו מעורבים בהם. ופרעה ראה ב' בחי' אלו. וכנגד הגרים, אמר הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, כי הם בחי' הערב רב שעלו עם ישראל, שהיו כפלי כפלים מישראל, כמ"ש רז"ל. והם העם של בני ישראל, ואינם בני ישראל עצמם, והם היו רב ועצום משאר המצרים, הנקרא עמו של פרעה, משא"כ בישראל, כנודע מפסוק ושלישים על כלו, שהיו שלשים מצריים, כנגד כל אחד ואחד מישראל. וכנגד ישראל עצמם, אמר ויקוצו מפני בני ישראל, ולא נאמר מפני עם בני ישראל, כי עיקר שנאתו היתה עם בני ישראל, שהם העיקר ולכן הבה נתחכמה לו לישראל עצמו, ועי"כ יתבטלו הגרים הנקראים עם בני ישראל. והרי נתבאר טעם שעבוד וגלות ישראל בדור ההוא, וגם למה היה במצרים, וגם למה היו אותם

השעבודים, ואותם הגזרות המשונות. ובספר הזוהר פרשת תשא על פסוק כשושנה בין החוחים, יש רמז גדול למה שביארנו:

ועתה נבאר ענין גאולתם, ולמה היו ע"י מרע"ה. ולכן נבאר ענין מרע"ה, הנה מרע"ה, הוא בחי' הדעת עצמו דז"א, אשר ממנו יצאו טיפי השחתת הזרע של אדה"ר, שהם בחי' כל בני ישראל, שבאותו הדור דגלות מצרים כנזכר, ונמצאו כי כל ישראל, וגם כל הערב רב שיצאו ממצרים, כלם ענפים וניצוצות טיפי הזרע, שיצאו מן הדעת עצמו העליון, והם ענפיו של מרע"ה. אלא שישראל היו נתקנים. והערב רב, לא היו נשמות נתקנים עדיין כפי הראוי להם כנזכר:

והנה נתבאר לעיל, בענין קין והבל, איך מרע"ה נרמזו בו ג' גלגוליו, והם ממטה למעלה, משה, שת, הבל. ר"ת משה. ונתבאר שם, כי קין והבל, הם מן הדעת עצמו דאדה"ר, שהוא כנגד ז"א, אלא שזה מן החסדים, וזה מן הגבורות:

ונניח עתה מלבאר ענין קין, ונבאר ענין הבל. והנה כשאדה"ר הוליד כל אותם נגעי בני אדם, אחר שנולד הבל, בק"ל שנים הראשונים, כי כלם היו נצוצות וענפים של הבל, ולהיות שהבל היה מעורב גם הוא מטו"ר, אלא שהטוב היה מרובה על הרע, להיותו חסדים, משא"כ בקין להיותו גבורות. ולכן גם ענפיו נתערבו ברע, באותם ק"ל שנים הראשונים, שפירש מאשתו. ואח"כ שכבר פסקו תולדות ההם של השחתת זרע, אז חזר ונדבק באשתו חוה, אחר ק"ל שנה, והוליד את שת בנו, בדמותו כצלמו, והיה טוב ולא רע כמו הבל, והתחיל הבל להתקן בו בשת:

והנה אותם הענפים שלו, של השחתת הזרע, נתגלגלו בכל אותם הגלגולים הנז"ל, עד שבאו למצרים, ונתגלגלו שם כנזכר. והנה זמן גלות מצרים. משנכנסו לה בני ישראל, היו רד"ו שנים. ובק"ל שנים הראשונים, התחילו הענפים להתגלגל בבני ישראל ובערב רב כנזכר, והיו נצרפים ומתלבנים ומתבררים הטוב מן הרע, ולא נגמר ברורם, עד תשלום ק"ל שנים ההם, כדוגמת ק"ל שנים שפירש אדם והולידם כנזכר. ואחר שנשלם גלגולם ובירורם, אז נולד מרע"ה, כנודע כי משה היה בן פ' שנה בצאתם ממצרים והנה ק"ל ושמונים, הם רד"ו, כי לא יכול משה שהוא הדעת עצמו הטוב לבא, עד שיתבררו ניצוצותיו הטוב מן הרע, ולכן כשנשלם בירורם, נולד הוא:

וזהו טעם מ"ש רז"ל כי בו ביום שהושלך משה, נתבטלה גזרת השלכת הזכרים ליאורה, לפי שכבר נשלמו כלם לבא כנזכר. וזהו טעם נכון, בענין עמרם שפירש מיוכבד, עד היותה בת ק"ל שנים, ואז הוליד את משה. ע"ד שפירש אדם מחוה, עד שיתבררו ממנו

כל אותם הסיגים של השחתת זרע בק"ל שנה. ואח"כ הוליד את שת, בהיות חוה בת ק"ל שנה:

ובזה יתורץ טעם, למה הוצרכו כ"כ שינויים בלידת משה, כי הרי אהרן אחיו נולד מיוכבד ג' שנים קודם משה, וא"כ למה פירש אז מאשתו, ולא קודם שנולד אהרן. ועוד למה הוצרך נס ההוא, שארז"ל שלכן נקראת בת לוי, ר"ל שחזרה לנערותה קודם שתלד למשה. והרי ג' שנים קודם זה, ילדה את אהרן, ולא הוצרכה לכל זה. ועוד, למה הוצרך עמרם לקדשה, ולעשות לה לקוחין חדשים קודם שתלד למשה. אבל הענין הוא זה, כי עתה שהוצרך הבל להתגלגל, ולהתקן, אחר שנתקנו ענפיו בק"ל שנים, לכן הוצרכה חוה אשת אדה"ר, שהיא גרמה, להיות הבל בנה מצורב מזוהמת הנחש, ע"י פיתוייה לאדם, שיאכל מעץ הדעת, והוכרחה להתעבר נשמתה בסוד העבור, כנודע אצלינו, ביוכבד אשת עמרם, בסוף ק"ל שנים, לתקן את אשר עיותה בתחלה. וכמו שילדה לשת, אחר ק"ל שנה, כך עתה היה אחר ק"ל שנה כנזכר, ולכן ואז חזרה לנערותה, ע"י עבור הנזכר. גם לכן הוצרכו בה לקוחין חדשים, לקחת העבור הזה של חוה:

וז"ס פסוק (שמות ב' ב') ותהר האשה ותלד בן, היא האשה הראשונה חוה, שנאמר בה (בראשית ג' י"ב) האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ, וחטאה והחטיאה, ועתה האשה ההיא עצמה נתקנה עתה, והיא עצמה הרתה, ותלד את משה, שהוא גלגול הבל ושת בניה. ולזה רמזו בספר הזוהר, בפרשת שמות, וז"ל, ותהר האשה ותלד, בן האשה ודאי, כד"א (בראשית ב' כ"ג) לזאת יקרא אשה וגו':

וז"ס, ותרא אותו כי טוב הוא, ר"ל, כי כל האחרים, היו טפות רע דהשחתת הזרע. אבל זה לבדו היה מן הטוב, שלא היה מהשחתת הזרע. ודע, כי כמו שטיפות השחתת הזרע ענפיו של הבל, שהיו כלולות מטו"ר, נתבררו, והטוב שבהם ניתן אל בני ישראל, שנולדו באותם ק"ל שנים, ולכן נקראו דור דעה. והרע שבהם, ניתן אל הערב רב, אשר גם בהם היו קצת ניצוצות טובות, כמו שנבאר. כן הבל עצמו שהוא שרש הדעת עצמו, שהיה כלול מטו"ר, נברר גם הוא, והטוב שבו היה משה. והרע שבו, היה בלעם, וגם בו היה קצת ניצוצות טובות כמו שנבאר:

ונמצא, כי משה היה שרש הדעת עצמו, בבהי' הטוב של הקדושה, וענפיו הם בני ישראל שיצאו ממצרים, הנקראים דור דעה. ובלעם הוא שורש הדעת של הקליפה, מעורב בקצת טוב. וערב רב הם ענפיו של בלעם, מעורבים גם הם בקצת טוב:

וז"ס פסוק (תהלים קל"ה ז') מעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו. והנה בפסוק זה, נרמזו אלו הגלגולים הנזכר בר"ת וס"ת. וזה פרטם, הארץ'

ברקים' למטר', ס"ת צמ"ר. 'הארץ 'ברקים 'למטר ר"ת הב"ל. 'ברקים 'למטר 'עשה 'מוצא, ר"ת בלע"ם. 'עשה 'מוצא 'רוח 'מאוצרותיו, ר"ת עמר"ם:

והענין הוא, כי גם עמרם הוא משרש של הבל, כמשה בנו. ונודע, כי קרבנו של הבל היה צמר, ושל קין היה פשתן, כמ"ש חז"ל. וכמ"ש בפרשת בראשית על ענין זה, כי הבל שרשו בצמר העליון, וע"ש. ולכן נרמז בפסוק זה שם הבל, ושם קרבנו, שהוא הצמר, כי משם חוצבה נשמתו כנזכר. וממנו נמשך ג"כ עמרם, הנרמז בפסוק זה כנזכר. ולכן אותיות צמר שבהם, בלשון תרגום עמרא, גם הם נתחלפי ונעשו עמרם. ולהיות כי הבל היה כלול מטו"ר, ועתה אחר ק"ל שנים, נתגלגל להתקן, והוברר הטוב שבו לצד אחד, והרע שבו לצד אחד, והנה הרע שבו הוא בלעם, שהיה בימי משה. ולכן נרמז גם הוא בפסוק הזה כנזכר, והטוב שבו נברר ע"י עמרם, ונתן במשה, שהוא סוד הדעת, הנקרא רוח כנודע. ורמז, באומרו מוצא רוח מאוצרותיו, כי עמרם הוציא רוחו של משה הטוב, שהיה גנוז באוצרות העליונים, כנזכר בפסוק אז ישיר משה, בספר הזוהר:

ואחר שביארנו ד' בחי' אלה שהם בחי' הבל, והם, משה, ודור המדבר, ובלעם, וערב רב. נבארם דרך פרט, ונתחיל בענין משה. כתיב ותקרא את שמו משה, כי מן המים משיתיהו. כבר נתבאר כי משה הוא מן הדעת עצמו שבאדה"ר שהוא ז"א. וכבר ידעת, כי עיקרו של ז"א בתחלתו, היה בן ו"ק, חג"ת נה"י בלבד. וכשהגדיל, נתעלו חג"ת ונעשו חב"ד שבו. ונה"י נעשו חג"ת, ונתוספו לו נה"י חדשים. בסוד (משלי ג' י"ט) כונן שמים בתבונה. ונמצא, כי חב"ד דז"א הם חג"ת הראשונים. ואלו הם ג' אותיות מש"ה, מ' בחסד, שהוא המים. ש' בת"ת, המכריע בין ב' קוים ימין ושמאל, ולכן צורת ש' היא בג' קוים. ה' בגבורה, דמתמן אתקשרת הנקבה. וכנגדה יש שם אחד בע"ב שמות, של ויסע ויבא ויט, והוא שם מה"ש. והוא הסדר האמיתי, שהם חג"ת. לכן נתן טעם הכתוב, למה קראו משה ולא מה"ש, שהוא הסדר הנכון. ואמר, שהסבה היא, כי מן המים משיתיהו. פי', כי החסד שהוא המים גברו במשה, והיה נוטה יותר כלפי החסד. ואם היה נקרא מה"ש, היתה אות ה' שהיא הגבורה מכרעת בינתיים, והיתה היא גוברת במשה. ולכן היתה אות ש' שהוא הת"ת, מכריע בין מ' וה', שהם חו"ג, ואז הת"ת נודע דתדיר מטה כלפי חסד, ונטיל לימינא:

ועתה נבאר מספר שם משה, כי נתבאר אצלינו בפרשת שמיני, בענין חטא נדב ואביהוא שהיסוד של אבא עם המוח של הדעת אשר בתוכו, מתלבש תוך היסוד דאימא, עם מוח הדעת שבתוכו. ושניהם מתלבשים תוך רישא דז"א, ונקרא דעת שבו. והנה היסוד דאבא, הוא בבחי' פנים ואחוריים, והפנים הם הוי"ה דע"ב דמלוי יודי"ן, והאחוריים הפשוטים

הם ע"ב, והמליאים קפ"ד. והיסוד דאימא, הפנים שלו הם אהי"ה דקס"א דיודי"ן, והאחוריים הפשוטים הם מ"ד, והמליאים תקמ"ד. משה היה כלול מן אחוריים דיסוד דאבא שהם קפ"ד, ומן הפנים דיסוד דאימא שהם קס"א, ולכן קפ"ד וקס"א בגימטריא משה, ונמצא כי עיקרו באימא:

והנה נתבאר אצלינו, בכוונת י"ג מדות של ויעבור כי מדת נוצר חסד הוא בבינה, הנקרא נוצר, שבתוכה ננצר ונשמר ונגנז החסד, שהוא בגימטריא ע"ב דיודי"ן שהוא אבא, ולכן נ' דנוצר הוא רבתי, ונודע כי אלפ"א בית"א רבתי היא בבינה, וזה להורות על חמשים שערי בינה, ולכן גם משה בגימטריא נוצר (הגהה א"ש, ע"ה). ובזה תבין מ"ש בזוהר פרשת פקודי, כי בהיכל הרצון תמן אתכניש משה, לפי שהוא מבחי' הדעת שביסוד דאימא, הנקרא נוצר. והוא הוא מלת רצון, וכמ"ש זה בפסוק וראית את אחורי וע"ש:

והנה בחי' בלעם, כבר נתבאר, כי הוא הרע של הבל. וז"ס פסוק (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, ודרשו רז"ל בישראל לא קם, אבל בא"ה קם. ומנו בלעם. ונודע מה שהקשו על מאמר זה בספר הזוהר, בסוף פ' שמות, אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי שניהם מן הדעת דזעיר, מבחי' הבל כנזכר, כי היו מעורבים בו טוב ברע, ע"י חטאו של הבל שחטא, כנזכר בספר התיקונים תקון ס"ט. ואח"כ נתברר הטוב לבדו במשה, כמש"ה ותרא אותו כי טוב הוא, ועיין בפסוק ויקח קרח וגו'. והרע לבדו בבלעם, אלא שעדיין היה בו מעורב קצת טוב, ולכן זכה לנבואה ולרוח הקדש בתחלתו, כמ"ש ז"ל, ולכן היה שקול כמשה ממש. אלא שמשה היה בדעת הטוב של הקדושה ובו התחיל ראשית תקון הבל מבחי' הדעת, ובלעם היה בדעת הרע של הקליפה, ובו התחיל ראשית בירור הרע של הבל, מבחינת הדעת. וזמ"ש, (במדבר כ"ד) ויודע דעת עליון, כי להיות בו ניצוצות קדושה מן הדעת עצמה וגם היה הוא דוגמתם מן הדעת של הקליפה, לכן היה נאחז בדעת עליון של הקדושה, והיה לו שם ידיעה והשגה. ונמצא, כי אעפ"י שבספר הזהר במ"ר חז"ל ביארוהו על דעת שבקליפו', עכ"ז הפשט לא יוכחש, כי מתוכו היה נאחז בדעת דקדושה. וזהו הטעם שהיה בלעם שונא את ישראל בתכלית, כי הוא הסיגים שהפרישוהו מהם. ודע, כי גם בניו יונוס וימברוס היו מבחי' זו ג"כ, ולכן הם היו הראשים של הערב רב, והם היו העיקרים, כנזכר בספר הזוהר בפרשת כי תשא:

ונמצא, כי כיון שנזדככו ונתלבנו הנשמות ההם, באותם ק"ל שנה, אז מן הסיגים שנפרדו ונשתיירו מהם, יצא בלעם, ראשית המובחר שבכל הרע ההוא והשורש שלהם, וכל הערב רב הם הענפים שלו וכנז"ל:

והנה בחינת הערב רב, הם הסיגים שנשתיירו מדור המדבר, כי כמו שבלעם היה הרע הניטל ממשה, כן הערב רב הם הרע של דור המדבר. וכמו שבלעם עדיין היה בו טוב מועט, כן היה עדיין קצת טוב מעורב בערב רב, אבל הם יותר מתוקנים הערב רב מבלעם: ובזה תבין טעם, למה מרע"ה השתדל להוציא את הערב רב שלא כרצונו ית'. והטעם הוא, כי היה בהם תערובת ניצוצות קדושות, ענפיו של משה עצמו, מן הדעת, ולכן מסר עצמו עליהם כמה פעמים. ולא עוד אלא שנקבר בחו"ל בעבורם, להביאם עמו, כנזכר בספר הזוהר:

גם בזה תבין, כמה פעמים שנזכרו הערב רב על שם עמו של משה, כמש"ה (שמות ל"ב ז') לך רד כי שחת עמך אשר הוצאת מארץ מצרים, לפי שכל דור המדבר, וכל הערב רב, כלם הם ענפיו וניצוציו, והוא להם כנשמה לגוף. וז"ס פסוק (במדבר י"א כ"א) שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, בקרבו ממש, כנשמה בתוך הגוף. גם ז"ס פסוק (שם י"א א') ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה', כי הערב רב הם מבחי' הרע, שהוברר מסיגי נגעי בני אדם דהשחתת הזרע, הנקרא רע. בסוד (בראשית ל"ח ז') ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. וזש"ה ג"כ, (במדבר י"א י') ובעיני משה רע, כי גם משה ראה בעיני שכלו, כי כלם היו מבחי' הרע שלו, אשר לא נתקן עדיין:

ואמנם מה שלקה משה ונענש על ידם הוא, לפי שעדיין לא היה זמן תקונם, ורצה לתקנם קודם זמנם. ונודע כי עיקר גלות מצרים היה לסבתם כנ"ל, לכפר ענין הרע שנתערב בטוב של הבל, ושל נגעי בני אדם. ולא די זה, אלא שבשבילם לא נכנסו ישראל לארץ, כי החטיאום בעגל, ובעשר הנסיונות, וחטאו והחטיאו להיותם בלתי מתוקנים:

ובזה תבין, למה נקראו ערב רב, וכמ"ש בזוהר פרשת תשא כי יש ערב רב, וערב זעיר. והענין הוא, כי יש נשמות דהשחתת זרע, מן החסדים התחתונים המתפשטים בגופא דזעיר, ויוצאים דרך יסוד הנקרא ו' זעירא, ואז אוחזים בהם הקליפות, ומתערבים טוב ברע, ונקרא ערב זעירא. ואלו שבדורו של משה, היו מן הדעת העליון עצמו כנז"ל, והנה הדעת ו' רברבא, והת"ת ו' בינונית, והיסוד ו' זעירא. ולכן היו נקראים ערב רב, ולכן ערב רב הם בגימטריא דעת:

וז"ס שנקראו (שמות ל"ב ט') עם קשי עורף, כי העורף הם אחוריים של הדעת, ונתערבו ברע, ולכן נקראים עם קשי עורף, כי שם חטאו למעלה, כמבואר אצלינו בפרשת עקב וע"ש. והנה שתי בחי' אלו, שהם, ערב רב, וערב קטן, נקראים בין הערבים, כנזכר בזוהר פרשת תשא:

ואמנם בחינת דור המדבר, כבר נתבאר כי הם בחי' הטוב, שהוברר מאותם נגעי בני אדם, שהם נשמות עליונות בתכלית, כי הם משרש הדעת העליון ברישא דז"א. וזהו טעם שנקראו דור דעה, בסוד הדעת. ולהיותם ענפים של משה, לכן הוצרך להיות משה הגואל שלהם. ולכן הפציר בו הקב"ה, בשבעת הימים של מראות הסנה, כנזכר במ"ר לפי שהיה מוכרח להיות על ידו, כי כלם בניו ממש, ונקראו דורו של משה:

גם ז"ס פסוק (במדבר י"א י"ב) האנכי הריתי את כל העם הזה, אם אנכי ילדתיהו, כאשר ישא האומן את היונק, וכל המזונות שלהם היו ע"י משה, כאומן את היונק, המוכרח לגדלו ולהטריפו לחם חוקו:

ואחר שנתבארו ד' בחי' אלו, שכלם בחי' הדעת דז"א. נבאר עתה, איך עתה נתקנו כל הקלקולים שלהם הראשונים. ובזה יתורץ שאלה אחת, והוא, כי מאחר שהב"ה היה עתיד ליתן את התורה בהר סיני, למה הקדים להם ג' מיני ציוויים בתחלה, הא' הוא במרה, כמאמר רז"ל שבת ודינין במרה אפקוד, והוא בפרשת בשלח, והב' בפרשת יתרו והוא ענין מינוי הדייניין, כנזכר בפסוק (שמות י"ח כ"א) ואתה תחזה, וכמ"ש איעצך ויהי אלהים עמך, ודרשו רז"ל המלך בשכינה, והקב"ה צווהו בדבר יתרו, ויתרו נודע דקודם מתן תורה בא, לדעת רוב רז"ל. והג', בפרשת משפטים, כל הדינים ההם שנאמרו קודם מתן תורה, כי לכן חזר בסוף הפרשה לומר, (שמות כ"ד) ואל משה אמר עלה אל ה':

אבל הענין הוא, כי הנה אעפ"י שדור המדבר היו נתקנים, ונבררים טוב מן הרע כנזכר, עדיין לא פסקה זוהמתם הראשון לגמרי מהם, עד שעמדו על הר סיני, כמ"ש חז"ל. וסוד הענין הוא, כי עדיין לא נתקנו עבירות של אדה"ר, ועבירות שלהם, בהיותם בגלגול דור המבול, ודור הפלגה, ואנשי סדום כנז"ל, ואעפ"י שקבלו ענשם בגלות מצרים, היו צריכים בקום עשה, לחזור ולקיים המצות ההם, אשר עברו עליהם, ולכן הוכרחו לתקנם ולקיימם, טרם נתינת התורה בהר סיני:

וזה עניינם, הנה, כנגד עון דור הפלגה, שכפרו בעיקר ועבדו ע"ז כמו אדה"ר גם כן, לכן נתן להם במרה שבת ודינים שלה, ובזה נתקן עון ע"ז. וז"ס פסוק (ישעי' נ"ו ב') אשרי אנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו, ודרשו רז"ל אפילו עובד ע"ז כאנוש, שהיה בדור המבול, מקיים השבת מוחלים לו כל עונותיו, כי המודה בע"ז כאלו כופר בכל התורה כלה. והכופר בע"ז, כמודה בתורה כלה, והמקיים שבת כהלכתו, כאלו מקיים כל התורה כלה. וגם נתקן עון כופר בעיקר, כי הרי המודה בשבת, מודה שיש עיקר למעלה, שברא העולם בששת ימי בראשית, וישבות ביום השביעי:

וכנגד עון דור המבול בעון הגזל כאדה"ר, נתן להם פרשת משפטים, שכל דיני גזלה וגניבה נכתבים בה. ולא עוד אלא שהדין הא' (שמות כ"א ב') כי תקנה עבד עברי, מדבר בנמכר בגניבתו ע"י ב"ד, ואינו נתקן עד שימכר, ואח"כ יצא לחירות. ולכן גם הם (תהלים ק"ה י"ז) לעבד נמכר יוסף, וכל בני ישראל היו עבדים למצרים, לתקן עון הגזל, ואז יצאו לחירות. והנה כיון שקבלו עליהם הדין הזה של עבד עברי, נחשב עליהם כאלו נתקיים בהם, ונמחל להם עון הגזל:

וענין הוצאת שז"ל, כבר נתקן ע"י שהושלכו ליאור כנז"ל, ונתבררו מן הרע. וכנגד עון אנשי סדום, שכפרו בדינין כאדה"ר, לכן ניתן להם פרשת (שמות י"ח כ"א) ואתה תחזה מכל העם, ומינוי שופטים ודיינים:

ובזה יתבאר לך, ענין משה ויתרו, בענין מינוי הדיינים, שלא עשאו משה מתחלה. והענין הוא, כי הנה משה היה השרש לכלם כנזכר, ובהיותו שופט את העם, היו ניצוצות נשמות טובות שחטאו בראשונה, בהיותם מעורבות באנשי סדום, היו עתה מתעברות במשה בסוד העבור, שהוא אחד מבחי' הגלגול, ובזה יספיק להם כאלו הם עצמם השופטים, והיה נמחל להם עונם. ובפרט אם הוי באים לפני משה אותם הדינים בעצמם, ואותם המריבות שבאו כיוצא בהם לפני דייני סדום, ועתה היה דן אותם במשפט כפי הדין, ובזה כל מי שחטא בראשונה בדין כיוצא בו, היה בא אז בסוד העבור בעת ההיא, והיה נתקן:

וזהו טעם מ"ש (שם י"ח י"ג) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, למהר תיקון העון ההוא, קודם נתינת התורה. ויתרו א"ל לא טוב הדבר אשר אתה עושה וגו', כלומר לא תוכל לתקן הרע הזה ולהחזירו לטוב, בהיותך יושב לבדך שופט, כי כבד הדבר לתקן כמה נצוצות רבות של נשמות ההם, ובפרט כי צריך שיבואו כל מציאות הדינים הראשונים שטעו בהם דייני סדום, לכשיותקנו על ידך, והנה אתה יחידי ואינך יכול לדון דינים הרבה, וימשך התקון לזמן רב. ולכן ושמת עליהם שרי אלפים, ובהתרבות הדיינים, יתרבו הדינים, ויתוקן הדבר במהרה, והדברים הקלים יתוקנו על ידיהם, והדבר הקשה של העון הגדול יביאון אליך, ויתוקן על ידך, ובזה תמהר תקונם:

עוד א"ל טענה אחרת, והיא, כי כמו שהיו דור המדבר מבחי' הרע של הבל, שהוא משה. כן היו בהם מבחי' קין דיסוד דאימא כמ"ש למטה בדרוש שאחר זה, בענין דור המדבר, ולא יספיק היות משה השופט לתקנם, כנודע שאין הנשמה באה בסוד העיבור להתקן, אלא באדם אחד שיהיה משרש נשמתו, ויהיה גואלו הקרוב אליו, לכן ושמת עליהם שרי אלפים וגו', ויהיה בהם שופטים משרש בחי' קין, ויתוקנו גם הם על ידיהם:

ועדיין צריכים אנו לתת טעם, למה לא נצטווה בזה בתחלה ע"י הקב"ה, והטעם הוא, כמש"ה (בראשית ד' כ"ד) כי שבעתים יקם קין, כי כמו שהתחלת תיקונו של הבל היה במשה, שהיה טוב בלי רע, כנז"ל בפסוק ותרא אותו כי טוב הוא, כן התחלת תיקון קין בסוד נשמתו, היה ביתרו חמיו של משה, והיו שניהם בדור אחד, וכנודע מספר התקונין, בפסוק קניתי איש את ה':

והנה קין חטא ג"כ בענין הדינים, ואמר לית דין ולית דיין, ולית עלם אחרן, כשהרג להבל אחיו. ולכן אשר עתה היה נתקן ע"י יתרו, תקן עון ההוא, והוא בעצמו יעץ למשה עצה זו, והודה על ענין הדיינים, לתקן פגם שבו. וגם כי כיון שהוא ראש לנשמות קין, היה רוצה לתקן גם את נשמות קין, שהיו גם הם מעורבים בדייני סדום. ולכן בחר במינוי שופטים אחרים, שהיו מבחי' קין, לתקן את נשמות קין גם הוא, ע"ד שהיה משה מתקן נשמות הבל, והנה אחר שנמחלו ג' עבירות אלו, אז עמדו בהר סיני, ופסקה כל זוהמתם הראשונה, ואז קבלו כל התורה כלה:

ונבאר עתה בקיצור, ענין גלות ישראל למצרים, ולמה היו שבעים נפש, ואיך נגאלו, ואיך נכנסו לא"י. ואח"כ נחזור לבאר דרוש ארוך, בענין מרע"ה, ודור המדבר, וערב רב, ודרושים רבים הנכללים בהם. הנה היות ב"י שבעים נפש, הוא במה שהודעתיך במצות המילה בפרשת לך לך, כי מספר אורות החסדים המגולים, הם ע'. לפי ששני החסדים דחו"ג, ושליש העליון דחסד שבת"ת עד החזה, הם אורות מכוסים תוך יסוד דאימא. וב' שלישים תחתונים דחסד שבת"ת, ושתי חסדים דנו"ה, הם אורות מגולים. וכל חסד מהם הוא הוי"ה אחת, שמספרה כ"ו. נמצא שג' הויו"ת פחות שליש הם מגולים, ושליש הוי"ה הם שמנה אורות, נמצא שהם ע' אורות מגולים, כמספר ע' נפש:

וכמו שהודעתיך בפרשת בראשית בענין חטאו של אדה"ר, כי כל הנשמות באות מטפת החסדים, שהם מ"ד, נמשכים מן הדעת, שמשם טפת הזרע, בסוד (בראשית ד' כ"ה) וידע אדם עוד את חוה אשתו, ובפרט מן החסדים התחתונים המגולים, הקרובים אל היסוד. ואף על פי שגם באים נשמות מבחי' החסדים המכוסים, אינם עולים בחשבון נפשות בני ישראל שנכנסו בגלות, כי בחי' הגלות הוא הסתלקות החסדים, והעלמם בשרשם כמו שנבאר ובחי' זו אינו ניכר אלא במגולים, שמתעלמים אח"כ, ולא במכוסים ונעלמים תמיד, ולכן מספרם אינם אלא ע' נפש בלבד, שהם כללות האורות, אבל פרטיהם הם ס' רבוא, כמספר ו"ק:

והנה היותם נקראים בני ישראל, הוא במה שנודע, כי חג"ת נקראים אבות, ונה"י נקרא בנים. ולפי שאלו האורות המגולים הם החסדים דנו"ה, ולכן נקראו בני ישראל, כי משם שרשם וישראל הוא ז"א עצמו כנודע, ובניו הם נו"ה שבו:

ואמנם בחי' יעקב היורד למצרים, הוא יסוד דאבא, שגם הוא מתפשט בגלוי מן החזה ולמטה עם בני ישראל, שהם החסדים המגולים דיסוד דאימא. אבל יעקב, הוא מן היסוד דאבא, כמ"ש למעלה, בפסוק ויבא לו יין וישת. ויעקב ובני ישראל הנזכר, הם היורדים בגלות מצרים, כמו שנתבאר:

והנה ענין גלות מצרים, יובן במ"ש, בפסוק ויוסף הורד מצרימה וכו', כי מצרים הוא הקליפה שכנגד הגרון דז"א, שהוא מקום צר, וע"ש היטב מאד, כי שם נתבאר כל זה. והנה בחי' הגלות, הוא חזרת המוחין דגדלות שנתפשטו בז"א, להסתלק ממנו. ובחי' הסתלקות יעקב, שהוא יסוד דאבא, ובני ישראל שהם החסדים המגולים כנזכר, דרך מעבר הגרון ולמעלה, זהו נקרא ירידת מצרים וגלותו, כי אז נאחזים בהם הקליפות מאד, כנזכר שם בענין ירידת יוסף למצרים. גם נתבאר זה, בדרוש פסח ויציאת מצרים. וכבר נתבאר ג"כ שם, כי אעפ"י שזו עליה היא, עכ"ז אינה אלא ירידה, כי הסתלקותם הוא פגם וחסרון גדול, ועוד נאריך בטעם זה למטה:

והנה כשיצאו ישראל ממצרים, אז חזרו המוחין להתפשט בז"א, ובצאתם דרך הגרון למטה להתפשט כבראשונה, אז נקרא יציאת מצרים. והנה בירידתם היו ע' נפש, ועתה ביציאתם כתיב, (שמות י"ב, י"ז) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי. וטעם הדבר הוא כנז"ל, כי אז בירידתם למצרים היו האורות מגולים ע' בלבד. ובירידתם למצרים שהוא התעלמותם בגרון, נקרא גלות. אבל עתה אשר חזרו החסדים לצאת מן הגרון, ולהתפשט כבראשונה, והנה נודע, כי בירידת החסדים המגולים, בלי מחיצת כלי יסוד דאימא, הם יורדים במרוצה גדולה, ונופלים עד היסוד דזעיר, ומכח נפילתם שם בחוזק, חוזרים לעלות ממטה למעלה, עד היסוד דאימא, ולהיותם אורות מגולים, הם עתה בוקעים כלי יסוד דאימא בהכנסם בתוכו, ואז גם שאר החסדים המכוסים, הם מתגלים. ועתה נמצא, כי כל החסדים הם אורות מגולים, ולכן כולם נכנסים בחשבון בני ישראל היוצאים ממצרים, שהם שש מאות אלף רגלי, כנגד ו"ק, שמחסד עד יסוד, אשר החסדים מתפשטים מחסד עד הוד, ואח"כ כלם מתקבצים ביסוד כנודע, והנה כל קצה כלול ממאה, שהם י"ס שבו, וכל א' כלול מעשר, הרי הם שש מאות אלף:

וענין בקיעה זו דיסוד דאימא, היא בחי' קריעת ים סוף, שנקרע אחר שיצאו ישראל ממצרים, כי היסוד דאימא נקרא ים סוף, סופא דכל דרגין דיליה. ואח"כ עלו בני ישראל, ונכנסו בארץ כנען. וסוד הדבר הוא, כי ארץ כנען, היא ספירת המלכות, העשירית שבי"ס דאצילות, הנקראת רחל נוקבא דז"א, אשר אז היתה בגלות, ביד הקליפה הנקרא כנען. ובני ישראל הם החסדים המגולים, אשר ע"י נפילתם בכח ובמרוצה עד היסוד דזעיר, חוזרים לעלות ממטה למעלה בסוד אור חוזר, ואז דרך עלייתם עד החזה דזעיר, בוקעים ועוברים לאחורי ז"א, אשר שם רחל הנקרא ארץ כנען, ונכנסים בה, ובונים פרצופה, בסוד (ישעי' ט"ז ה') והוכן בחסד כסא, כמבואר במקומו, שעיקר בניינה הוא באלו האורות דחסדים המגולים, בחזרתם למעלה בבחי' אור חוזר, וז"ס כניסת ישראל לארץ כנען:

והנה לכאורה נראה קושי בענין זה, הנה א"י גבוהה מכל הארצות, ובפרט מארץ מצרים, שבירידתה נאמר (בראשית מ"ב ב') רדו שמה. וכשיצאו משם מה כתיב, (במדבר י"ג י"ז) עלו זה בנגב וכו'. ועמ"ש להפך, כי ארץ מצרים היא בעורף הגרון דז"א, וארץ כנען היא מן החזה ולמטה. ויש בזה שתי תשובות, הא' היא, כי אין עלייה וירידה במקומות, אלא בבחי' מעלתם, ע"ד מה שביארנו בסדר י"ג תיקוני דיקנא שבי"ג מדות ויעבור. וז"ס, (ישעי' מ"ה ז') יוצר אור ובורא חשך, כי הבריאה העליונה מיצירה, להיותה במקום הסתום, נקראת חשך. והיצירה התחתונה מבריאה, להיותה בגלוי, נקרא אור. וז"ס תחתונים למעלה, ועליונים למטה. כי גלוי האור נקרא עלייה, ומקום שהיא מכוסה, נקרא ירידה, כי הוא מניעת אור. ובפרט כשמסתלקים ומתעלמים בגרון כי אז הוא חסרון אור לגמרי. והתשובה השנית היא, כי בהיותם בגרון, אז תכליתם הוא לרדת עוד למטה, ולכן נקרא ירידה בחי' היותם שם. אבל כשיוצאים מן הגרון, והנה הם נופלים עד היסוד כנז"ל, אז הם חוזרים לעלות בסוד אור חוזר, ואז נכנסים לארץ כנען כנז"ל, ולכן כתיב עלו זה בנגב:

פרשת שמות (**המשך**)

ונבאר עתה, דרוש גדול, כולל דרושים רבים, ובכללם יתבארו ענייני נסים דיציאת מצרים, ובמדבר, ובו נבאר ענין ישראל. ויעקב. ועשו. ורחל. ולאה. ודור המדבר. וערב רב. ומשה ואהרן ומרים. וענין המרגלים. ויהושע וכלב. וענין אפרים בן יוסף. ושני המטות, מטה האלהים. ומטה משה. וענין הבאר. ומן. וענני כבוד. וקצת רמז מאמר בספר הזוהר פרשת תצוה בענין הנהו תלת נקודין דכל עלמא, חורבא, וישובא, וג"ע הארץ:

ודע, כי כל הבחי' הנזכר, כולם הם אורות שיוצאים מתוך ז"א הנקרא ישראל, וזה עניינם. כבר ביארנו פעמים רבים, ענין המוחין דז"א, איך הם כפולים, מצד אבא ומצד אימא. כי ג' מוחין שיש לו מצד אבא, נתלבשו תחילה בנה"י דאבא. ומוחין דמצד אימא, נתלבשו בנה"י דאימא. ואח"כ נתלבשו גם נה"י דאבא, תוך נה"י דאימא, ואז נתלבשו ונתפשטו תוך ז"א:

וב' המוחין הנקראים חו"ב דאבא, וכן דאימא, המלובשים בנו"ה של כל א' מהם, מתפשטים בשני קוים של זעיר, הימין והשמאל, עד סופם. אבל המוח האמצעי, הנקרא דעת, יש חילוק בין דאבא לדאימא, כי הדעת דמצד אימא, הוא ביסוד דאימא, ואין היסוד דאימא מתפשט בכל קו אמצעי דזעיר, כי היא נקבה, והיסוד שלה קצר מאד, ואינו מגיע רק עד החזה של ז"א בלבד. ולכן כאשר מוח הדעת מתפשט בכל גופא דז"א, יש בו בחי' אורות מכוסים, אותם שהם למעלה עד החזה. ואורות מגולים, אותם המתפשטים למטה מן החזה. אבל היסוד דאבא הוא ארוך, ובהתפשטו תוך יסוד דאימא, יוצא חוצה לו מן מקום החזה ולמטה, ומתפשט הוא לבדו, עד סיום היסוד דז"א עצמו ממש:

ונמצא כי היסוד עצמו דאבא, נתגלה מן החזה, ולמטה. אבל אורות הדעת שבתוכו, הם סתומים בכלו. והנה מאלו הב' בחי' האורות, של יסוד דאבא ושל אימא, מתפשטים תוך זעיר כנז"ל. ובכל אחד מהם, מתלבש בחי' מוח א' הנקרא דעת, כלול מחו"ג כנודע, ומהם יוצאות הארות לחוץ, ובוקעים דרך מחיצות גופא דז"א, ויוצאת הארתם לחוץ לגמרי, באחור ובפנים דז"א, ונעשים שם בבחי' פרצופים חלוקים, והם הבחינות הנז"ל, הנקרא, יעקב, ועשו, ודור המדבר, וכו':

ונתחיל לבאר בחי' ההארות של יסוד דאימא, אשר להיותה נקבה, כלם יוצאות לצד האחור. משא"כ בהארות דאבא, היוצאות דרך פנים דז"א, בסוד (תהלים קל"ט ה') אחו"ר וקדם צרתני, שהם הנקבה והזכר. ונודע, כי גם או"א בתחלת אצילותם, נאצלו גם הם אב"א, והיתה אימא אחוריים דאבא, ואבא היה בחי' הפנים. ולכן אורות אימא יוצאות לצד אחור, ושל אבא לצד פנים:

והנה נתבאר לעיל, כי האורות דחו"ג דדעת דמצד אימא, יש בהם ב' בחי', כי מן החזה ולמעלה, הם אורות מכוסים, תוך יסוד דאימא. ומהחזה ולמטה, הם אורות מגולים, כי אין היסוד דאימא מתפשט שם, כנז"ל, ולכן אין הארותיהם שוים. ובצאתם לצד האחור, נעשו שם שתי פרצופים, אחד למעלה מהחזה, והוא הנקרא לאה, ולהיותה אורות מכוסים, היא דינים. ואחד למטה מן החזה, והיא הנקרא רחל, עקרת הבית, עיקרה של בית, לשתי סיבות, האחת היא, לפי שהיא מן האורות המגולים, ולכן היא יותר ממותקת

מן לאה, כי הארותיה הם גמורות ומגולות. ועוד, כי רחל היא ספירה העשירית די"ס דאצילות, נוקביה ממש דזעיר, אבל לאה היא נבנת מאחוריים דמלכות דאימא, כמבואר עניינה בארך, במצות ולא ירבה לו נשים:

גם נתבאר אצלינו, שנוי ב' שיש ביניהם, והוא, כי לאה עומדת באחורי זעיר מן החזה ולמעלה, ופניה כלפי אחור דזעיר, ובחי' זו נקרא פנים באחור. משא"כ ברחל, שעומדת אב"א. ועוד, כי אין באחוריהם שתי כותלים, רק כותל אחד מפסיק בלבד, בין זעיר, לנוקביה רחל, והיא בחי' אחוריים שלהם. וכאשר רוצים לחזור פב"פ להזדווג, צריכים הפלת תרדמה ונסירה, כנזכר באורך בדרוש ר"ה והשופר ע"ש:

וטעם הדבר הוא זה, לפי שרחל מלכות דאצילות כנז"ל, ונקראת אספקלריא דלא נהרא מגרמה, ולולי שבתחלה נתחברה חבור גמור עם ז"א ונכללה בו, והיתה עמו עצם מעצמיו ובשר מבשרו, לא היה חושש אח"כ לתקנה, ולהשפיע בה כל חסרונה הצריך לה. ולכן נבראו דבוקים אב"א כנזכר, ולא נבראו אדם וחוה מתחילה פרצופים מחולקים זה מזה:

גם נלע"ד, ששמעתי טעם אחר בענין זה, והוא, כי הארות החסדים דיסוד דאימא, הם מתפשטים בגופא דזעיר, לתקנו ולהגדיל פרצופו כנודע, והגבורות לבדם נתנים לרחל לתקן פרצופה. ולהיות כי החו"ג הם שני חצאי מוח הדעת, ואין כל בחי' מהם מוח בפני עצמו. לכן גם זו"ן הנתקנים על ידיהם, נתחברו יחד, ואין ביניהם רק שני חצאי מחיצה, מפסיק באחוריו ובאחוריה, ובפרט כי בתחלה היו שתי אחוריהם נעשים מן הגבורות לבדם, ולכן היו נחלקות, חציים לאחוריים שלו, וחציים לאחוריים שלה, והם שני חצאי אחוריים. אבל אח"כ בעת הנסירה, כתיב (בראשית ב' כ"א) ויסגור בשר תחתנה. ואמרו שם בזוהר באדרת נשא, דשקיע חסד באתרהא. ולכן אז נעשה אליו אחוריים שלימים מן החסדים. ואליה אחוריים שלמים, מן הגבורות. ומאחר שיש אחוריים שלמים לכל אחד מהם, לא הוצרכו להתחבר, ואז הוחזרו פב"פ:

והנה נתבאר, כי אורות יסוד דאימא שהיא נקבה, יצאו לסבה זו לצד אחורי ז"א, ועשו שם ב' פרצופים נקבות, לאה, ורחל, זו למעלה מהחזה, וזו למטה מן החזה. ועיין למטה בענין מן ועניי כבוד ובאר, שגם הם אורות של אימא:

ונבאר עתה ענין אורות יסוד דאבא, שהוא דכורא, ולכן יוצאים לצד פנים דז"א, ומהם נעשים כמה בחי' של פרצופים אחרים. הנה גם ביסוד דאבא היו בו ב' בחי', כי בהתפשטו עד החזה, היו אורות החסדים והגבורות שבו מכוסים בב' לבושים, לבוש היסוד דאבא, ולבוש היסוד דאימא. ומן החזה ולמטה, היו האורות שבו מכוסים בלבוש אחד בלבד, שהוא יסוד דאבא. משא"כ באורות דאימא, כי אורות העליונים שלה שעד

החזה, היו מכוסים בלבוש אחד בלבד, והוא היסוד דאימא. ושמן החזה ולמטה, היו מגולים לגמרי, בלי שום לבוש כלל. ולכן אורות דאימא המכוסים בלבוש א' בלבד, הוציאו הארתם לאחורי ז"א, ועשו פרצוף א' של לאה, אלא שהיא דינים להיותה מאורות מכוסים, ואורותיה המגולים לגמרי, הוציאו הארתם, ועשו פרצוף רחל, עקרת הבית, בהארה גלויה באחורי ז"א, מן החזה ולמטה. אבל אורות יסוד דאבא אשר מן החזה ולמעלה, להיותם מלובשים תוך ב' לבושים כנז"ל, לא יכלו להוציא הארתם לחוץ לצד פנים דז"א מן החזה ולמעלה כלל. אבל מן החזה ולמטה, שאין להם רק לבוש אחד, הוציאו הארתם שם לצד פנים דז"א, ועשו שם פרצופים רבים, כמו שיתבאר. וזהו הטעם, שאין שום פרצוף מחוץ לז"א לצד פנים מן החזה ולמעלה. עוד יש סבה אחרת, והוא, כי נודע (משלי ט"ז ט"ו) כי באור פני מלך חיים, והארת הפנים מבטלים הדינים, ואם היה איזה פרצוף עומד למעלה כנגד פני ז"א, היה מבטל השגחתו והארת פניו, ולא היו הדינים והחיצונים מתבטלים. ולכן הוצרך שלא להיות שם שום פרצוף כנגד פניו:

וא"ת, הרי אף למטה יש להם בלבוש א' בבחי' האורות דאימא מן החזה ולמעלה, וא"כ למה שם לא הוציאו למעלה רק את לאה, וכאן הוציאו כמה פרצופים כמו שיתבאר. והענין הוא, כי באחורי דז"א היה להם מקום להתפשט שתיהם, זו למעלה וזו למטה. אבל לצד פנים דז"א, שאין מקום להם להתפשט מן החזה ולמעלה לשתי סיבות הנז', לכן נתפשטו כלם למטה מן החזה, ושם הוציאו כל פרצופיהם:

עוד סבה שנית, כי אלו האורות דיסוד דאבא אשר מן החזה ולמטה, מלבד שאין להם רק לבוש א', עוד יש להם הארות גדולות מן האורות המגולים דאימא, שמאירים בתכלית הארה, להיותם מגולים, והם מאירים בכלי היסוד דאבא מבחוץ, והם מבפנים, ומזדכך הכלי ונבקע, כמו שנתבאר לקמן בענין יעקב, ויכולים להוציא הארתם לחוץ, עם היותם מתלבשים תוך לבושים, ולכן הוציאו שם כל אותם הפרצופים:

ונבאר עתה ענין הפרצופים הנעשים מהארות יסוד דאבא היוצאים חוץ לז"א כנזכר:

והנה צריך שתדע, כי יסוד דאבא עם היותו כלי, עכ"ז הוא זך מאד, להיותו מבחי' אבא עילאה, ובפרט בהתפשטו מן החזה ולמטה, שאז הוא מגולה לגמרי כנזכר. ובפרט שאורות דאימא מאירים סביבותיו, וכפי זה ודאי שהאורות שבתוכו יכולים לצאת מכל סביבותיו ולהאיר בחוץ, אף גם באחורי ז"א, אבל לפי שלעולם אימא שהיא נקבה מאירה לצד אחור כנז"ל, כי שם הוציאה פרצוף רחל, ולכן אין אורות אבא יוצאים לצד אחור. אמנם שאר צדדי הז"א, ודאי שהם פנויים, ולכן יכולים הם להתפשט בג' צדדי ז"א, והם,

מצד ימין, ומצד שמאל, ומצד פניו, חוץ מרוח רביעית שהוא צד האחור לבדו, כי שם נתפשטו אורות אימא להיותה נקבה כנזכר:

ונמצא כפי זה, כי כיון שהם מתפשטים לצד ימין ולצד שמאל דז"א, ועושים שם ב' פרצופים, באופן שיש שם שורה אחת של שלשה פרצופים, והם, פרצוף ז"א באמצע, וב' הפרצופים זה מימינו וזה משמאלו. וא"כ גם כשהם מוציאים הארתם לצד פנים דזעיר, יעשו שם שורה אחרת של שלשה פרצופים, ע"ד השלשה הנז'. ויהיה פרצוף א' באמצע כנגד פני ז"א, וב' פרצופים אחרים מימינו ומשמאלו, כנגד פני שני הפרצופים שבימין ושמאל ז"א. והרי הם ב' שורות, זו לפנים מזו, ואין שורה פחותה מג' פרצופים כנזכר:

והנה במצות לא ירבה לו נשים נתבאר, כי המלכות דיסוד דאבא, בהיותה למעלה בדעת דזעיר, הוציאה שתי הארות זו מחוץ לזו, והם ב' בחי' לאה. וכן המלכות דאימא, הוציאה ב' הארות לאה זו מחוץ לזו. והנה כן הענין כאן, כי היסוד דאבא שהוציא הארתו לחוץ, כנגד פני זעיר, הוציא עוד הארה אחרת יותר לחוץ ממנה, וגם היא כלולה משלשה פרצופים בשורה א'. ונמצא, כי הארת הימין היא כפולה, והארת השמאל היא כפולה, והארת הפנים היא כפולה. והרי הם ג' שורות זו אצל זו:

שורה א', היא ג' פרצופים, וה"ס ז"א באמצע. ושני פרצופים, הנקרא מן, וענני כבוד. זה בימינו, וזה בשמאלו, מן החזה ולמטה. ונמצאו זה עומד מבחוץ, לצד ימין הנצח דזעיר. וזה עומד מבחוץ, לצד שמאל הוד דז"א:

שורה ב', אשר להלאה משורה הא' כלפי פניה, הם ג' פרצופים אחרים, והם פרצוף הנקרא דור המדבר באמצע, כלפי פנים דז"א ממש. וב' פרצופים אחרים, הנקרא ב' המטות, מטה האלהים, ומטה סתם. זה בימינו, דפרצוף דור המדבר, וזה בשמאלו. והם עומדים כלפי פניהם, של ב' פרצופים, דמן, וענני כבוד:

שורה ג', להלאה משורה שניה, והיא היותר רחוקה מז"א. גם היא ג' פרצופים אחרים, פרצוף אמצעי, העומד כלפי פנים דפרצוף דור המדבר, הוא הנקרא יעקב. וב' פרצופים אחרים, זה בימינו, וזה בשמאלו, נקראים ערב רב, ועשו בן יצחק אחיו של יעקב. והנה הם ט' פרצופים, וזה ביאורם, ונתחיל לבאר תחלה השורה החיצונה שבכלם, ואח"כ השנית, ואח"כ הפנימית משלשתם:

שורה החיצונה, היא יעקב באמצע, וערב רב בימינו, ועשו בשמאלו. והנה ענין יעקב היא באופן זה, הנה נתבאר לעיל, כי היסוד דאבא מן החזה ולמטה, היא מגולה, ואז אורות החסדים המגולים דאימא, מאירים בו בכל צדדיו, וגורמים שיתגדלו אורותיו הפנימיים. ובוקעים את הכלי דיסוד דאבא, ויוצאים לחוץ מן היסוד עצמו דאבא, והרי זו בקיעה א'.

עוד הם בוקעים את הכלי דגופא דז"א, ויוצאים מחוץ לז"א, ושם עושים הארה שנית, הנקרא יעקב, על שם היותו נעשה מכח הבקיעה כנזכר. משא"כ באורות דיסוד דאימא, שהם מגולים מאליהם, בלי בקיעת היסוד שלהם:

וז"ס תרי זמנין יעקב יעקב, שנזכר בפרשת וישלח, וביארו באדרא רבא, יעקב קדמאה לא שלים, בתראה שלים. והענין הוא, כי ע"י בקיעה הראשונה, יצאו האורות מחוץ ליסוד דאבא, תוך גופא דז"א, ושם נעשת בחי' הארה אחת, הנקרא יעקב הפנימי. וע"י בקיעה השנית, יצאו מחוץ לגופא דזעיר, ושם נעשה יעקב החיצון. ע"ד מ"ש במצות ולא ירבה לו נשים, בענין שני בחינת לאה, שיוצאות ממלכות דאבא, ושתים ממלכות דאימא וע"ש:

והנה יעקב קדמאה, הוא החצון, שהוא הראשון ממטה למעלה. ועוד, כי יעקב אע"ה, בתחלה נעשה מרכבה אליו, ואח"כ נזדכך יותר ע"י מעשיו, ונעשה מרכבה ליעקב הפנימי. ונמצא, כי יעקב קדמאה, הוא החצון, ולכן לא שלים. ויעקב תנינא, הוא הפנימי, ולכן הוא שלים, כי הוא הארה גדולה יותר מיעקב החצון. וזולת זה נקרא יעקב החיצון בשם כפול, יעקב יעקב, כי הוא יוצא אחר ב' בקיעות, ולכן יעקב אותיות יבקע:

עוד יש טעם שלישי, למה נכפל שמו, והוא, כי שני בחינות הארות יש מחוץ לזעיר כנגד פניו, הם, הארת דור המדבר, והארת יעקב להלאה ממנו. וכנגד שתיהם, נאמר יעקב יעקב. וג' פירושים אלו, נרמזו בפסוק (בראשית כ"ז ל') ויהי אך יצוא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו וגו'. כי בכל פירוש מהם, נתבאר ענין ב' יציאות שיצא יעקב, והענין מבואר: וא"ת, והרי דור המדבר, למה לא נקראו בשם יעקב, כי גם הם יוצאים ע"י בקיעה. ועוד שאלה שנית, כי הרי דור המדבר בניו של יעקב הם, ואיך הם יותר קרובים אל ז"א, ויוצאים בתחלה טרם שיצא יעקב אביהם:

והתשובה היא, במש"ל, וגם נתבאר בפסוק ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', כי הנה יעקב היה הולך ומתעלה ממדרגה למדרגה, ובראשונה נעשה מרכבה אל יעקב החיצון, ואמ"כ נתעלה ביעקב הפנימי, ואח"כ נתעלה ונקרא ישראל, שהוא ז"א עצמו. ונמצא, כי אעפ"י שדור המדבר קרובים יותר ממנו לז"א, זהו בראשונה. אבל אח"כ, נתעלה בתכלית העלוי כנזכר:

ועוד, כי אפילו יעקב עצמו החיצון, גדול הוא מדור המדבר, כי עיקר ההארה הזאת היוצא מיסוד דאבא, אינה אלא להוציא את יעקב, ולכן היא הנקרא ע"ש הבקיעה. אבל דור המדבר, היא הארה טפילה אליו, אעפ"י שהיא יושבת בראשונה, כי אינה רק בחי' לאה אשת יעקב הזה, ועיקר ההארה שלה, הוא בסוד אור החוזר מיעקב אליה, וכמו שנאריך בתרוץ שאלות אלו למטה, בענין דור המדבר וע"ש:

ועתה צריך שנבאר למה אין מחובר יעקב עם ז"א מצד פנים, כמו רחל בצד אחור. וכבר לעיל תרצנו קושיא זו, כי רחל היא נוקביה דז"א, והיא אספקלריא דלא נהרא מגרמה כלום, וצריך שבעלה יזון ויפרנס ויספיק לה כל צרכיה. ולכן הוצרכו להתחבר יחד, ולהיותה עצם מעצמיו, ובשר מבשרו, כדי שגם אחר שתנסר מאחוריו, ותחזור פב"פ עמו, יהיה לו אהבה גמורה עמה, וחשק גמור להספיק צרכיה, כי אשתו כגופו דמיא. משא"כ ביעקב עם זעיר:

וגם עם טעם אחר שביארנו לעיל, והוא, כי זו"ן היו אחוריהם נעשים מן הגבורות דאימא, ולכן נתחברו יחד אב"א. אבל האורות של יסוד דאבא, אינם מאירים בז"א בקביעות, כי הרי הם מכוסים בתוכו, ותכלית הארתם אינה, אלא לצורך יעקב, שהוא אחוריים דאבא, כמבואר אצלינו. ולכן איננו מתחבר עמו ומתדבק עמו, לשיצטרך נסירה להפרידם, כדרך רחל עם ז"א:

וז"ס (ירמי' ל"א ג') מרחוק ה' נראה לי, כי הארות אבא כלם הם מרחוק, ולא מקרוב. ולכן אינו נדבק יעקב בקרוב עם ז"א. ונודע מ"ש בס"ה, על פסוק ותתצב אחותו מרחוק, כי חכמה נקרא מרחוק, וטעמו מובן עם הנזכר:

והנה ב' הפרצופין אשר מימין יעקב ומשמאלו, הם בחינת ערב רב שיצאו ממצרים עם ישראל ונתגיירו, ולכן הם בצד ימינו של יעקב. ועשו, בשמאלו של יעקב. ולכן לא נתגייר, ובזה את המילה ואת הבכורה וכו':

והנה עיקר ההארה היוצאה מיסוד דאבא היא ביעקב, שהוא כנגד פנים דזעיר ממש, וההארה ההיא נמשכת ביושר. אבל שתי ההארות שיש בצדי יעקב, אינם נמשכות ביושר מפנים דזעיר, רק הם נוטים אל האלכסון בקרן זוית, ולכן הארתם מועטת. ועכ"ז, הימני גדולה הארתו מן השמאלי. ולכן יעקב שהוא באמצע, הארתו גדולה מאד, ואין החיצונים שולטים בצד הפנים כלל, ולכן היה בחיר שבאבות, ובפרט אחר שנתעלה במדרגת ז"א עצמו, כנזכר לעיל בפסוק ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. ועכ"ז יש בו בחי' דין, כי כן יעקב בגימטריא שני שמות אלהי"ם, עם מספר עשר אותיותיהם, כמ"ש בפרשת וישלח, ובריש פרשת לך לך:

והערב רב אשר מימינו, היא הארה מועטת, לכן שלטו בהם החיצונים, והיו גוים. ולהיותם נמשכים מיסוד דאבא שהוא משה, כמ"ש לעיל בדרוש שקודם לזה, לכן טרח מרע"ה להוציאם ממצרים, ולגיירם, ונקראו על שמו, כמש"ה (שמות ל"ב ז') כי שחת עמך וכו', וכמ"ש בדרוש שקדם. כי לכן ערב רב בגימטריא דעת, שהוא דעת עליון שביסוד דאבא, ומשם נמשכת הארתם לחוץ:

ועשו אחיו אשר משמאל יעקב, היא הארה גרועה מכל ההארות כלם של יסוד דאבא, אם להיותה בשורה החיצונה מכלם, הרחוקה מז"א. ואם להיותה בצד השמאל, ובפרט שהיא הארה נמשכת באלכסון, שהיא גרועה ומועטת כנזכר, ולכן שלטו בו הקליפות יותר מבערב רב, ולא נתגייר כלל:

וזהו הטעם שהיה יצחק אביו רוצה לקרבו ולגיירו, ולתת לו הברכות והבכורות, לפי שגם הוא מן השמאל, כמו יצחק שהוא שמאלו דז"א כנודע. ולכן עשו בגימטריא שני שמות אלו קפ"ד, שהוא אחוריים הממולאים דהוי"ה ז' יודי"ן שביסוד דאבא, כנז"ל בדרוש שקדם, ועם עשר אותיותיו שבאחוריים ההם הפשוטים, הרי צד"ק, ולהיותו סמוך עם יעקב, רצה להתאחז ג"כ בו מבחי' ב' אלהי"ם שבו, עם עשר אותיותיהם העולים יעקב כנזכר, כי גם הם דינים, ורצה להתאחז בהם, ולכן צדק ויעק"ב בגימטריא עשו. גם בזה תבין, איך יעקב ועשו הם אחים סמוכים זה עם זה למעלה, כשני אחים ממש:

ובזה יתבאר פסוק ויהי אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא מצדו, רמז בזה, כי מקום עשו, הוא בצדו של יעקב, וז"ש ועשו אחיו בא מצדו, קרי ביה מן צידו ממש, כי בשמאלו הוא עומד כנזכר. גם רמז, כי אין מקומו בצדו של יעקב הפנימי, רק בצדו של יעקב החצון, אשר נעשה ע"י ב' יציאות, כמבואר לעיל ג' פרושים. וז"ש, ויהי אך יצא יצא, שתי יציאות יעקב, מאת פני יצחק, העומד תוך זעיר, בסוד הגבורות שבו כנודע. ואחר צאתו ב' היציאות הנזכר, הוא בשורה השלישית החצונה, אז נעשת הארת עשו, מצדו של יעקב השמאלי, ולכן מצידו מלא יו"ד באמצע:

והנה נודע כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, ולכן אנו צריכים לבאר פסוק זה בדרך הסוד, נמשך אחר פשוטו של מקרא, וזה ענייננו, והנה גם צריכים לבאר עתה, שאלה חזקה, כי מאחר שיעקב עומד לצד פנים דז"א, א"כ איך זעיר הוא מזדווג עם רחל נוקביה פב"פ, והנה יעקב הוא עומד שם. והנה ביאור שאלה זו, נתרצה בפסוק הנזכר, ויובן במ"ש בספר הזוהר דמדרש שיר השירים בענין אלפא בית"א דא"ת ב"ש, כי בעת שנעשה זווג העליון דזו"ן, אז סטרא אחרא אינה שמחה בשמחת סטרא דקדושה, והיא הולכת ומתרחקת משם, בגין דלא למחדי בחדוה דילהון. וביאור המאמר ההוא, נרמז בזה הפסוק, ויהי אך יצא יצא יעקב וכו'. פי', הנה כאשר רחל נוקבא דזעיר, רוצה לחזור פב"פ, אז סטרא אחרא שהוא עשו הנזכר, אשר אעפ"י ששרשו במקום הקדושה, נתאחזו בו החצונים כנז"ל, להיותו מצד שמאל ונגרר אחריהם, ואז וילך עשו השדה לצוד ציד להביא, והוא השדה החיצון, שעליו נאמר כי בשדה מצאה, והיא מדור הקליפות סטרא דחורבה ושממה, ואינו סטרא דישובא. וכיון שעשו יצא ממקומו אל שדה הקליפות, אז

מקומו פנוי, ונכנס יעקב ונוטל את מקומו, וכל ההארות ההם שהיו נמשכים אל עשו בהיותו שם, לקחם עתה יעקב. וז"ס הברכות שלקח יעקב מיצחק, שהיה רוצה ליתנה לעשו. ואז רחל נוקבא דזעיר נכנסת ועומדת במקום יעקב, פב"פ עם ז"א, ומזדווגת עמו: וא"ת, והרי עדיין הארת דור המדבר מפסקת בינה לבינו. והתשובה היא, כי אותה ההארה הנקראת דור המדבר, לא נתקיימו רק באותם מ' שנה שהיו ישראל במדבר, וכל הזווגים הנעשים בזמן ההוא, היתה עם ההארה הזאת הנקראת דור המדבר, כי היא אשת יעקב כמ"ש לקמן. וכאשר רחל מזדווגת עם ז"א, אחר המ' שנה, כבר נתבטלה משם הארת דור המדבר, ועומדת שם במקומה, בסוד בארה של מרים, כמ"ש ענייננו לקמן וע"ש:

אמר עוד כשמוע עשו את דברי אביו וכו', הנה קשה כפי מה שאמרנו, כי ברצונו יצא השדה, אבל גם זה יובן במ"ש שם במדרש שיר השירים של הזוהר, וגם בפרשת תרומה דף קל"ד ע"א, כי בעת שרוצים להזדווג זו"ן, באים במרמה עם סטרא אחרא שהוא עשו הנזכר, ומכריזים ואומרים, הזדמנו לשמחת המלך הקדוש. וסטרא אחרא אלו היה יודע, שהשמחה היא ענין זווג ממש, לא היה מסתלק משם, ואדרבא היה עומד שם, כדי לקחת חלקו מן השפע והברכות הנשפעות מן הזווג ההוא. אבל הוא חושב שהיא שמחה אחרת, שכל בחי' הקדושה מתקבצים יחד, ולכן אין לבו עמהם, ונפרד מהם, כי אין לו שמחה בהם, והולך לו:

וכאשר חוזר ובא מן השדה, ואומרים לו בא אחיך במרמה ולקח ברכותיך, שנתנו מן הזווג העליון, ע"י מרמה ורימו אותך. אז צועק צעקה גדולה על המרמה הזאת שנעשת לו, ושואל חלק ברכותיו שהיו ראויות לו. ונמצא, כי אומרו ועשו אחיו בא מצדו, ר"ל ועשו אחיו בא מן השדה, וישב מצדו של יעקב, כי שם הוא מקומו כנז"ל. והרי נתבאר ג' פרצופים, שבשורה החיצונה מכלם, ושלשתם עומדים בבחי' אחור בפנים. כי פניהם הם לצד החצון, ואחוריהם לצד הפנים של ג' פרצופים אשר בשורה הב' שהיא האמצעית:

שורה האמצעית, היא ג' פרצופים אחרים, והם, דור מדבר באמצע, וב' המטות הנזכר בתורה. הא' נקרא מטה סתם, הוא בצד ימין דדור המדבר. והב' נקרא מטה האלהים, הוא בצד שמאל דדור המדבר. ולכן נקרא מטה האלהים, כי היא בשמאל כנזכר בזוהר פרשת בשלח דף מ"ח ע"א. וגם נתבאר בס"ה, כי ב' מטות היו. ושלשתם עומדים בבחי' אחור בפנים, ר"ל כי פניהם לצד החיצון, כנגד אחוריהם של ג' פרצופין דשורה החיצונה כנז"ל, אבל אחוריהם הם לצד הפנים של שורה הפנימית, שבה ג' פרצופין, שהם, ז"א, ומן, וענני כבוד, כמ"ש לקמן. ולהיות כי זו השורה היא יותר קרובה לז"א, ולכן אין

בהם אחיזה אל החצונים, כמו בשורה החיצונה, שנתאחזו החיצונים בערב רב ובעשו, שבימין ושמאל. ויעקב האמצעי לבדו, היה שלם מכלם, ולא שלטו בו כנז"ל:

ונבאר תחלה ענין המטות כי ביאורם מועט. הנה טעם היותם נקראים מטות, לשתי סיבות, האחד הוא, לפי שהיסוד דאבא, אשר משם נמשכו, הוא צורת ו' זעירא כנודע, וגם המטות ההם, הארותיו היוצאות ממנו, הם צורת ווי"ן, כעין מטות ארוכות. הטעם השני, הוא מלשון נטיה, כי הארתה אינה יוצאת ביושר כלפי פנים, אלא נוטה דרך הקרנות באלכסון, מימין דור המדבר ומשמאלו:

ולהיות כי מרע"ה הוא היסוד דאבא כנז"ל, ולכן נתנו לו ב' מטות אלו, לעשות בהם את האותות, כי הנה ע"י ב' מטות אלו היוצאים מהארתו, ניכר את האור שבפנים. ונודע כי כל אותות מסטרא דיסוד, כנזכר בתיקונין, בסוד (בראשית ט' י"ב)זאת אות הברית, וכל מעשיו וגבורתו של משה הפנימי, שהוא יסוד דאבא, נעשה ע"י שתי המטות האלו, שהם הארותיו:

ואמנם הארת דור המדבר, זה ענייננו, הנה נתבאר לעיל, כי עיקר ההארה האמיתית בכחה ובגבורתה, היא באמצע, לפי שיוצאה ביושר, ולא בדרך נטיה. ולכן בשורה החיצונה, עיקר ההארה היא ביעקב. ולכן לא שלטו בו החיצונים כנז"ל, אבל בערב רב ועשו, שהם מן הצדדים, הם הארות גרועות ומועטות, ולכן שלטו בהם החיצונים. גם בשורה זו האמצעית, עיקר ההארה היא בדור המדבר, שהיא האמצעית. ושתי ההארות שבצדדיו, הם טפילות אליו, ונקרא מטות כנזכר:

והנה הארה זו, הנקראת דור המדבר, היא, כמו שיש לאה אשת ז"א, שיצאת פנים באחור עמו, מן החזה ולמעלה. כן יש לאה אשת יעקב כנז"ל, אשר פניה כנגד אחורי יעקב, ואחוריה כנגד פני ז"א מן החזה ולמטה. ולהבין אופן תיקונה, צריך שתעיין בדרושי התפילין בענין תפילה של רחל ושל יעקב, ומשם יתבאר עניינם:

וזהו בקיצור, דע, כי כמו שהודעתיך שם, כי לאה אשת ז"א היא בערפו, בסוד קשר של תפילין דראש דזעיר, וציורו אות ד', כנזכר שם, לפי שלוקחת הארת ד' אלפי"ן, שבארבע אהי"ה שהם הלבושין דמוחין דזעיר, ונעשים בה בחי' מוחין, והם בגימטריא מד"ת, וכשתסיר בחי' כללות הד' אלפי"ן, ששרשם נשאר בז"א, יהיה ת"ם. וכן הוא בלאה זו אשת יעקב הזה, כי הוא קשר תפלה של ראשו והיא נקראת תם. וז"ס (בראשית כ"ה כ"ז) ויעקב איש תם. כמד"א, (רות א' ג') איש נעמי. בעלה דלאה הנקרא תם:

והנה שם נתבאר, כי קוצא חד דשערי, נמשך ויורד אחורי רישא דז"א, עד כנגד החזה שלו. והוא מכה הארותיו שם בגופא דזעיר עצמו מאחוריו, ובוקעת שם, ועוברת הארותה

בכח החזק של ההכאה, ובוקע גם דרך פנים דז"א, ממקום החזה. ואז ממשיך עמו מהארות נה"י דאבא, ונה"י דאימא, מבחי' פירקין תניינין דילהון, המתלבשים תוך חג"ת דזעיר כנודע, ומוציא הארות אלו לחוץ מז"א, ומכה גם בעורף רישיה דיעקב העומד שם, ואחוריו כלפי פנים דז"א, ונכנס תוך מוחין דיעקב, ומוציא וממשיך הארות המוחין דיעקב עמו, וחוזר ובוקע צד פנים במצחא דיעקב, ומוציא שם ההארות ההם בבחי' אור המקיף, הנקראים תפילין של ראש דיעקב:

וכל זה הוא בסוד אור ישר. ואח"כ בכח רבוי האורות המכים בחוזק, חוזרת ההארה לצד אחור, בסוד אור חוזר, וחוזרת ונכנסה תוך מוחין דיעקב, ויוצאים דרך העורף ממקום שבאו, ושם מאירים ועושים בחי' לאה זו, הנקראת דור המדבר. ונקראת קשר תפילין דראש של יעקב. וחוזרת ההארה ההיא ליכנס בגופא דזעיר, ויוצאת לצד אחוריו כנגד החזה, ונכנסת בעורף רחל העומדת שם אב"א, ועוברין כל המוחין שלה עד שיוצאת במצחה, ושם עושה בה אור המקיף, הנקרא תפילין של ראש דרחל, אבל בבחינת ז"א עצמו, נקרא תפילין של יד שלו, לפי שראש רחל שם הוא בשמאלו, כמבואר שם באורך:

והנה הבט נא וראה, כמה מיני הארות מאירים בדור המדבר הזה. כי הנה בתחלת הכל, יוצאת הארת יסוד דאבא, אשר מן החזה ולמטה לחוץ, לעשות שם פרצופו של יעקב, בשורה החיצונה כנז"ל. ולהיות יעקב רחוק מז"א לסיבות הנז"ל שם, ואינו דבוק עמו כרחל, לכן מוכרח הוא שתכף בצאת ההארה מזעיר, יעשה שם הארה אחת בלי ספק, ואח"כ תלך ותמשך להלאה, ושם מוציאה את יעקב. ובודאי כי עיקר ההארה היא ליעקב, ואותה ההארה אשר בינו לבין זעיר, היא הארה מועטת, כעין חותם הנחתם:

ואח"כ יצתה אותה ההארה, שע"י קוצא דשערי דזעיר כנזכר, ונמשכה בבחי' אור ישר בתחלה כנזכר, ואז טרם שתגיע ביעקב, פוגעת בהארה הנזכרת הנחתמת שם בבחי' חותם, ומאיר בה, ונתוסף בה יותר הארה מבראשונה. אבל עכ"ז, אף גם עיקר הארה זו דאור ישר, עיקרה היא ביעקב, ע"ד הנזכר. ואחר אשר עשתה תפלה של ראש דיעקב, וחזרה לאחור בבחי' אור חוזר כנז"ל, ובהגיעה בעורף דיעקב, באותה ההארה אשר שם, הנעשת מכח שתי הארות מועטות כנזכר, אז הוא מאיר בה בבחי' אור חוזר, וממשיך עמה הארה מן המוחין עצמם דיעקב, ונותנה אליה, ואז נגמר בניינם, ונעשת קשר תפילה של ראש דיעקב, ואז נאמר עליה, ויעקב איש תם כנזכר. כי לא היתה תמימה ושלימה בתקונה, עד חזרת אור חוזר דתפילין דיעקב, ועשאוה קשר תפילה של ראש, הנקרא תם לסיבת הנזכר, ואז נעשת אשתו גמורה של יעקב הזה הנזכר:

וצריך ליתן טעם, למה זו לאה אשת יעקב הזה, נקרא דור המדבר. והענין הוא, במה שנעורר בתחלה, כי נודע הוא, שאין הזווג נפסק למעלה, שאל"כ איך היו הנשמות נמשכות. והנה בס"ה בפרשת תרומה, אמרו, דלא הוה זווגא אפין באפין, עד בית המקדש שבנה שהע"ה. וכמו שביארנו אנחנו, בענין אופני הזווגין שהיו לזו"ן בכל ימי העולם, ואמרנו, כי אחר שחטא אדה"ר, לא חזרו אפין באפין, עד בנין ב"ה דשהע"ה. ואפילו בימי מרע"ה, היה זווגיהו דאב"א, כי אין זווג אפין באפין, אלא בא"י, ובפרט אחר בנין ב"ה. כנזכר שם בס"ה, ובמדרש שיר השירים של הזוהר. אבל הענין הוא, כי כל הזמן ההוא לעולם היו זו"ן בסוד אב"א, עד שנכנסו לארץ, ואז נזדווגו יחד, בסוד בארה של מרים, כמ"ש למטה. אבל ודאי שיש חלוק אחר, בין כשנכנסו לארץ, לכשנבנה ב"ה, וכבר נתבאר בדרוש הנזכר, של אופני הזווגין שהיו לזו"ן כל ימי עולם:

ואמנם כל אותם הזווגין שהיו נעשים בזמן דור המדבר, הם זווג יעקב בלאה זו הנזכר. וכל הנשמות של בני ישראל שיצאו ממצרים, הנקרא דור המדבר, נבראו ע"י הזווג ההוא, ולכן נקרא לאה זו ע"ש דור המדבר והבן זה:

ובזה יתבאר לך מה שנתבאר בדרוש שקודם לזה, כי דור המדבר נקרא דור דעה, לפי שהם מן הדעת העליון דז"א, ומבחי' אבא וע"ש. ולכן כלם יצאו מזווג יעקב ולאה אשתו, אשר שניהם נעשו מהארות יסוד דאבא כנזכר, אשר הוא בחי' מרע"ה, ולכן כלם נקראו על שמו. כמש"ה, (במדבר י"א כ"א) העם אשר אנכי בקרבו, כנז"ל בדרוש שקדם בארך. וז"ס מ"ש חז"ל על פ' למשה ולישראל, ואמרו שקול משה כנגד כל ישראל. גם ר' עקיבא דרש, אשה אחת ילדה ששים רבוא בכרס א', ומנו זה משה וכו', והטעם הוא, לפי שכלם הם ענפיו ונצוציו, והוא שורש ואב לכלם, אלא שיצאו ע"י טפות השחתת הזרע בק"ל שנים של אדה"ר, כנז"ל באורך בדרוש שקדם, כי כל הנשמות היוצאות על דרך זה, הם עליונות בתכלית, נמשכות ממוח הדעת עצמו, ולא מהתפשטותו בגופא כנודע:

וצריך שנתרץ קושיא אחת שיש לדברינו, כי הרי בספר הזוהר אמרו, דההוא דרא דמדברא, כלהו הוו מסטרא דיובלא, שהיא אימא והוא סותר את דברינו. והנה אם תדקדק דבריהם תעמוד על האמת, כי לא נאמר שהם מיובלא עצמה אלא מסטרא דיובלא. ולכן נבאר ענין מלת יובלא, ענייננו דע, כי אין אימא עצמה נקרא יובל, רק היסוד שלה בלבד. וז"ס פסוק (ירמי' י"ז ח') ועל יובל ישלח שרשיו, כי יובל פירושו נהר כנודע. והנה הנהר הוא יסוד. נמצא כי היסוד של אימא הוא הנקרא יובל. ובזה נבא אל הביאור, הנה היסוד דאבא, הוא סובב מבפנים את פנימיות יסוד דאימא הנקרא יובל.

ונמצא כי סטרא דיובלא, הוא יסוד דאבא שבתוך יסוד דאימא הנקרא יובלא, המסבביהו מצדדיו הפנימיים:

עוד ביאור שני, במש"ל בענין יעקב. כי החסדים המגולים שיצאו מיסוד דאימא, הם המאירים ומכים ביסוד דאבא, ובוקעים אותו, ועי"כ יוצאים הארותיו לחוץ, ועושה פרצוף יעקב, ופרצוף לאה אשתו, הנקראת דור המדבר כנז"ל. ונמצא שלא יצאו הארותיהם אלא מסטרא דיובלא, ומסבתו כי הוא גרם יציאתם לחוץ:

עוד ביאור שלישי, כמש"ל כי אין אורות אלו יוצאים מיסוד דאבא, אלא מן החזה ולמטה, כי שם נסתיים קצה האחרון של יסוד דאימא, הנקרא יובלא. ונמצא כי נפקו מסטרא דיובלא, ר"ל מסיום קצה היסוד הנקרא יובל, ומשם ולמטה יצאו האורות האלו:

עוד ביאור רביעי, כמש"ל בדרוש שקדם לזה, בענין יתרו, שחדש פרשה (שמות כ"ח י"א) ואתה תחזה, כי גם בדור המדבר היו בחי' של קין. והענין הוא, במה שיתבאר היטב לקמן, בענין המרגלים, כי הנה החסדים של אימא המקיפים וסובבים יסוד דאבא, וגורמים לו שיבקע, ויוציא הארותיו לחוץ, לצד פנים דזעיר, ולא לצד אחור, מוכרח הוא שבצאתם מתערבים עמהם, ויוצאים שניהם לחוץ. ובהכרח הוא שקצת ניצוצות אורות דיסוד דאימא, אשר מצד פנים, מתערבות עמהם ויוצאים לחוץ, וגם הם בכלל יעקב ודור המדבר. וכמו שנתבאר אצלינו, כמה נשמות היו שם בדור המדבר ויעקב, והיו מאורות דאימא, והם, נדב, ואביהו, ופנחס, ונתנאל בן צוער, וקרח, ודתן ואבירם והרבה כיוצא בהם. ונמצא, כי בדור המדבר, היו בהם מי שהיה מחד סטרא דיובלא, שהיו צד הפנים דיסוד דאימא, ולא מכל סטרי יובלא לסבה הנזכר:

עוד נלע"ד, ששמעתי ביאור חמישי ממורי ז"ל, והוא, כי כיון שדור המדבר הם נולדים מן לאה אשת יעקב, אעפ"י שלאה זו נעשת מהארת יסוד דאבא, עכ"ז נודע, כי כל בחי' לאה נקראים ע"ש אימא יובלא, ולזה אמר שהם מסטרא דיובלא, ולא יובלא ממש:

שורה הפנימית, היא ג' פרצופים. ואמנם פרצוף האמצעי שבהם, הוא עיקר ושורש לכל שלשה השורות האלו, וממנו יצאו כלם, מן החזה שבו ולמטה. והנה הוא הנקרא ז"א, והוא הנקרא ישראל, והוא אב לכולם. ואמנם כלם לא יצאו, אלא מהארת יסוד דאבא, מבחינת התפשטותו בגלוי, מן החזה שלו ולמטה, כנז"ל. ונמצא כי ז"א עצמו, הוא נקרא ישראל. ויסוד דאבא המתפשט בתוכה הוא הנקרא משה כנז"ל. גם נתבאר ענייננו היטב, במצות ולא ירבה לו נשים. ונמצא כי משה הוא שרש ואב, לכל אלו ההארות שבשלש שורות אלו, זולת ז"א עצמו הנקרא ישראל כנז"ל, הנעשה מאורות דאו"א כנודע:

עוד אהרן אחיו הוא בבחי' היסוד דאבא. ואי אפשר לבאר ענייננו, עד שנבאר בחי' שתי ההארות ימנית ושמאלית דז"א. והנה שני פרצופים הימני והשמאלי שבשורה זו הפנימית, הם נקראים, מן, וענני כבוד. זה עומד לימין נצח דז"א בחוץ, וזה עומד בשמאל ההוד דז"א בחוץ, ויש חלוק בין אלו שני הפרצופים, לשאר אור בשתי שורות האמצעית והחיצונה, כי הם נעשו כולם מאורות דיסוד דאבא לבד, זולתי קצת ניצוצות דאורות דאימא, שנתערבו ביעקב ודור המדבר כנזכר, אבל שתי פרצופים אלו, כולם הם מאורות יסוד דאימא, כמו שיתבאר:

דע, כי בהיות יסוד דאבא מוקף ומסובב מאורות המגולים דיסוד דאימא כנז"ל, וגורמים לו שיבקע גם הוא, ויוציא הארותיו לחוץ, הנה כפי הטבע, היה נבקע מן שתי צדדיו ימין ושמאל, כי אורות הימנים יבקעו צד ימין הקרוב להם, ויצאו דרך שם לחוץ, בצד ימין דזעיר. ואורות השמאלים, יבקעו צדו השמאלי הקרוב להם, ויצאו דרך שם לחוץ בצד שמאל דזעיר. ואם הדבר מונח להעשות כפי הטבע המורגל כנזכר, היו כל האורות יוצאים מתוכו, כדי להתגלות במקום רחב, כי אינם יכולים לעמוד במקום צר, והיו יוצאים כלם דרך שתי בקיעות הצדדים לחוץ, ועי"כ לא היו שום אורות נשארים תוך יסוד דאבא להאיר אל ז"א כנודע. גם לא היו שום אורות יוצאים לצורך בנין פרצוף יעקב שהוא אחוריים דיסוד דאבא כנודע ולא לכל שתי השורות הנזכר, האמצעית והחצונית. ולכן המאציל העליון, הניח בטבע אותם האורות שבתוך יסוד דאבא, שלא יצאו כפי הסדר הנזכר, אלא שיצאו באלכסון, ר"ל, כי הימנים יצאו דרך בקיעה השמאלית מנגד. והשמאליים, יצאו דרך בקיעה הימנית מנגד להם. ועי"כ, האורות פוגעים זה בזה, ומתעכבים שם. כי הימנים ההולכים לצאת מצד שמאל, פוגעים בשמאליים הבאים לקראתם, לצאת מצד ימין, ואלו מעכבים לאלו, ועי"כ אין כל האורות יוצאים, רק אותם המוכרחים לצאת, לעשות שם בחי' הארת מן וענני כבוד כנז"ל:

ונמצא בזה שתי דברים, כי בבחי' אורות עצמם דיסוד דאבא, הנה נמצא שהחליפו את מקומם, והימנים יצאו בשמאל, והשמאליים יצאו בימין. ולא עוד, אלא שלהיותם יוצאים באופן זה, בהכרח הוא שגם הם מתערבים יחד זה בזה, ונכללים זה בזה, ועי"כ יוצאים אורות ימנים ושמאליים דרך הימין, וימנים ושמאליים דרך השמאל:

ועוד יש בחי' שנית, והיא, אורות דאימא המגולים וסובבים עליהם כנז"ל, כי בצאת אורות יסוד דאבא מחוץ ליסוד הזה, ופוגעים באורות דאימא המגולים הסובבים עליהם, ומכח יציאתם בחוזק, מוציאים עמהם קצת הארות דאימא עצמה מחוץ לז"א. אמנם אין שום תערובת באורות דאימא, כמו שיש באבא כנזכר. אבל אורות ימניים דאימא יוצאות

מצד ימין, והשמאליים דרך שמאל. ונמצאו עתה שני בחי' הארות יוצאות לחוץ, אורות דאבא ואימא מצד ימין הנצח דז"א. ואורות או"א מצד שמאל ההוד דז"א, ואלו הם מן וענני כבוד:

ונמצא, כי עיקרם של מן וענני כבוד, נעשים מאורות דאימא, אבל האורות דאבא לא יצאו, רק לצורך הוצאתם את אורות דאימא לחוץ על ידיהם כנזכר. וטעם הדבר הוא, כמו שנבאר אח"כ, כי ג' בחי', מן, ובאר, וענני כבוד, נסתלקו במיתת אהרן ומרים, וכלם חזרו בסוף מ' שנה, בזכותו של משה, כמ"ש חז"ל. והדור ההוא הם בניהם של דור המדבר, ואינם מבחי' אורות אבא, אלא אורות דאימא, כי לכן נכנסו לא"י כמ"ש למטה, ולכן עיקר מן וענני כבוד ובאר, הם הארות דאימא כנזכר, אלא שאורות יסוד דאבא, שהם משה ואהרן כנז"ל, הם המוציאים אותם לחוץ כנז"ל. וז"ס משרז"ל, שבתחילה היה המן בזכותו של משה, וענני כבוד בזכותו של אהרן:

ונבאר עתה, איזה בימין, ואיזה בשמאל. הנה נודע, כי אהרן הוא כהן, ומשה הוא לוי. ונודע, כי הכהן הוא בחסד. ולוי בגבורה. ונמצא כי מרע"ה, שהוא בגימטריא אחוריים דיסוד דאבא, שהוא הוי"ה דע"ב דיודין, אשר אחוריים שלה הם קפ"ד. והפנים דיסוד דאימא, הסובבים ומלבישים על צד האחוריים דיסוד דאבא אשר בתוכו. והנה היא אהי"ה דיודי"ן בבחי' פנים, העולה קס"א. והנה קפ"ד וקס"א, הם בגימטריא משה. גם אהרן, הוא בחי' אחוריים הפשוטים והמליאים דהוי"ה דיודי"ן אשר ביסוד דאבא, והם ע"ב קפ"ד, כמנין אהרן. והרי, איך משה ואהרן, שניהם ביסוד דאבא. אבל כפי הנזכר, נמצא כי אהרן שהוא כהן הוא בימין דנצח דזעיר. ומשה שהוא לוי, יהיה בצד שמאל דהוד דזעיר. והנה מצאנו מאמר חלוק על זה בספר הזוהר, וכמו שסדרו מסדרי התפלות, בענין הפיוטים של ההקפות דיום הו"ר, כי משה חתום במדת הנצח. ואהרן חתום במדת ההוד:

והנה ישוב סתירת מאמרים אלו, יובן עם הנז"ל, כי אורות דיסוד דאבא החליפו מקומם הימנים במקום שמאל, והשמאליים במקום ימין, ונמצא כי משה הוא בנצח, וגם בהוד, ע"י החלוף הנזכר. וכן באהרן. וז"ס, (שמות ו' כ"ו) הוא אהרן ומשה וגו', הוא משה ואהרן, הם המדברים אל פרעה, לומר כי שניהם שקולים יחד. (הגהה א"ש, גם נתבאר טעם זה בש"ב שער מאמרי רשב"י, בפרשת וארא). כי הם מיסוד דאבא, וזהו הם המדברים. ובבחינת היותם זה בנצח וזה בהוד, ואח"כ נתחלפו, אמר הכתוב הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן:

והנני מסופק איך שמעתי ממורי ז"ל בענין זה, לדעת כפי האמת, מי הוא מהם בנצח, ומי הוא מהם בהוד. והנלע"ד ששמעתי הוא זה, כי משה הוא בימין היסוד, לפי שהוא גדול במעלה יותר מאהרן כנודע. אלא שאח"כ, נתחלף בשמאל. ואהרן שרשו בשמאל היסוד, אלא שאח"כ נתחלף בימין:

א"ש, אעפ"י שדברי הרב ז"ל נאמרים באמת וצדק. נלע"ד, שמקרא מלא הוא כמ"ש חז"ל, הלא אהרן אחיך הלוי מתחלתו ואח"כ זכה לכהונה בימין. ומשה מתחלתו היה ראוי להיות כהן, הוא ובניו, ונתחלפו להיות לוים. ואעפ"י ששמש לעולם בכהונה גדולה, כמ"ש חז"ל או שמנה ימים בלבד, מר כדאיתיה, ומר כדאיתיה. כנלע"ד:

ונמצא, כי הארה היוצאת ממנו לחוץ, הנקראת מן, הוא נמשך ממשה, שהוא בימין. ואח"כ נתחלף, ויצא לצד שמאל, כנודע כי המזונות באים מן הגבורה, בסוד מ"ש חז"ל קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, וכנזכר בספר הזוהר פרשת תרומה. אבל ענני כבוד, הם מאהרן שהוא בשמאל, אלא שנתחלפו ויצאו לצד ימין, כמבואר בספר הזוהר בפרשת אמור כי שבעה ענני כבוד, הם בחסד:

פרשת שמות (**המשך**)

ונבאר עתה ענין הבאר, ובו יתבאר מאמר רז"ל שלש מתנות נתנם הקב"ה לישראל, באר, ומן, וענני כבוד, בזכות משה ואהרן ומרים. ואחר שמתו אהרן ומרים, חזרו שלשתם בזכות משה. דע, כי אחר מ' שנה שהלכו ישראל במדבר, עד תום כל הדור שיצאו כמצרים הנקרא דור דעה כנז"ל, הנה אז נתבטלה כל השורה האמצעית, שהם, דור המדבר הנקרא לאה אשת יעקב, ושני המטות כנז"ל. ובזה תבין טעם, למה לא נכנס משה ודור המדבר לא"י. והנה בספר הזוהר נתבאר כי דור הנכנס לארץ ויהושע בראשם, כלם מסטרא דסיהרא, הנקרא א"י. משא"כ במשה ודורו, הנקראים דור המדבר, כי ממנו יצאו כנז"ל, ע"י זווג יעקב ולאה אשתו. אבל א"י, היא רחל נוק' דז"א, אשר לא היו הם מבחינתה, אלא מבחי' העליונה יותר כנזכר. וז"ס (דברים ד' ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. ר"ל, כי דור המדבר, היו נפרדים, מבלתי מתחברים עם ז"א. אבל בניהם שהיו נכנסים לארץ, היו בניה של רחל, אשר היא דבוקה אב"א ממש עם ז"א, ואינם נפרדים, רק ע"י נסירה ממש. ולכן כיון שאתם מבחי' רחל, ואתם דבקים ממש בה' אלהיכם, חיים כלכם היום ליכנס לא"י, שהיא כנגד רחל. משא"כ במשה ודור המדבר כנזכר. וזמש"ה, ואתם, למעט אבותיכם, דור המדבר:

ועתה נחזור לענין ראשון, כי כאשר קמו הדור הזה הב', ועליהם נאמר (במדבר כ' א') ויבואו כל העדה מדבר צין, כדי ליכנס לא"י. כתיב, (שמות י"ז ג') ויצמא שם העם למים.

לפי שכל השפע היה נמשך להם מיעקב ולאה כנזכר, ועתה שמתו כל הדור המדבר כלו, חזרה הארת לאה הנזכר, ליכנס למקומה, בשרשה, תוך יסוד דאבא שבתוך ז"א, ונתבטל מציאותה שהיתה בחוץ כנזכר, ואז נפסק השפע הבא לישראל ממנה, ולכן ויצמא שם העם למים. גם חסרו אז שני המטות הנז"ל, אחר שמת גם מרע"ה, כנודע כי יהושע לא נשתמש רק בכידון אשר בידו כנזכר בספר יהושע. (יהושע ח' י"ח) כי כלם הם הארות, משה ואהרן ודור המדבר, וכשמתו, נתבטלו הארותיהם. ואז בחינת המן ועננ כבוד, שהיו באים ע"י משה וע"י אהרן כנז"ל, חזרו עתה בזכות משה, כי הוא עיקר הארות יסוד דאבא. ונמצא, כי כנגד שלשה הארות שבשורה אמצעית, שהם, דור המדבר, וב' המטות שנאבדו מהם, נתנו להם עתה שלשה מתנות כנגדם, שהם, באר, מן, ועננ כבוד. ואעפ"י שכבר היו להם בתחלה, עכ"ז כיון שנתבטלו, ועתה חזרו בזכות משה לבדו, א"כ מתנות מחדש נקראים. האמנם יש בזה שינוי א', כי מן ועננ כבוד חזרו במקומם הראשון, בשני צדדי ז"א, במקום שורה הפנימית. ומקום שני המטות שבשורה אמצעית, נשארו ריקנים מבלי הארות ההם. אבל מקום דור המדבר, נכנס עתה במקומו, מתנת הבאר, כמו שנבאר עתה ענייננו:

וזהו ענייננו, דע, כי הבאר נתן להם משיציאו ישראל ממצרים, בפרשת בשלח ברפידים. אלא שנסתלק במיתת מרים, לפי שבזכותה נתן להם לישראל כנזכר. והנה ענין הבאר הזה, היא רחל, נוקבא דז"א, העומדת אב"א עמו כנז"ל. והיא יוצאת מאורות יסוד דאימא, מבחי' האחור לבד. והנה מרים, היא עצמה בחי' רחל הנזכרת, אשר אורות צד האחור דיסוד דאימא, הם אורות שלה ממש, ומהם נעשת. וכאשר מתו דור המדבר, ונתבטלה לאה אשת יעקב כנזכר, חסר מהם השפע, וצמאו למים. ואז בניהם הקמים תחתיהם, הם מסטרא דרחל, והוצרכו לתקן את רחל, ולהחזירה עתה פב"פ, להזדווג עם ז"א. ואז נעשת בחי' הבאר, ונמשך להם המים מן הבאר ההוא, ומשם היו שותים מאז והלאה:

והנה הבאר, היא ג"כ ע"ד הנז"ל במן ועננ כבוד, אלא שהיא לבדה מבחי' אורות הפנים, ר"ל כי האורות היוצאים מצד פנים דיסוד דאבא שבתוך זעיר כנז"ל, הם פוגעים באורות דאימא הסובבים עליהם, באותם שהם מצד פנים בלבד, ומוליכים ומוציאים אותם לחוץ, במקום שהיתה לאה בתחלה אשת יעקב בפני ז"א. האמנם עיקר הבאר עצמה, היא רחל, שהיתה עומדת בתחלה באחור דז"א, ואז לא היתה לוקחת רק אורות האחור דיסוד דאימא, ועתה חזרה פב"פ כנזכר, ואז האירו בה בחי' האורות שבארבע רוחות. לפי שכיון שחזרה לצד פנים גם אורות האחור מסבבים דרך הצדדים דיסוד דאבא, בהיותם

תוך הת"ת עצמו דז"א, ושם פוגעים באורות הצדדים, ומתערבים ובאים יחד דרך הפנים. וגם אורות הפנים יוצאים לחוץ כנזכר, ע"י אורות הפנים דיסוד דאבא:

ונמצא, כי מכל אלו האורות שבארבע רוחות, אחור ופנים, וימין ושמאל שבת"ת דז"א, מתקבצים יחד, ויורדים אל תוך היסוד דז"א, ומשם יוצאים ונכנסים בדעת של רחל, העומדת עתה פב"פ, והדעת שלה הוא ממש כנגד היסוד דז"א, ואז נעשת הבאר כלול מכל ארבעה אורות הנזכר:

ואמנם מ"ש חז"ל, שהבאר נתן להם בזכות מרים, ר"ל, כי מרים היא בחי' רחל ממש, אשר עיקרה מאורות אחורי היסוד דאימא בלבד, ועתה כשחזרה רחל שהיא מרים פב"פ עם זעיר, במקום לאה אשת יעקב, גרמה, שכל אותם האורות שבארבע רוחות, כלם יטו דרך פנים, ויצאו ויאירו בה, ואז נעשת בחינת הבאר כלול מכל האורות ההם. והרי, כי הבאר שהוא כללות כל הארות, בהיותם בצד פנים, נקראים באר. ושם נתנו ע"י מרים, היא רחל עצמה, שחזרה פב"פ:

(הגהה א"ש, הנה מרים בגימטריא ר"צ, ובהארת המטה נעשת צור. וז"ס, והכית בצור):

והרי נתבאר, איך תמורת ג' פרצופים, שחסרו בשורה האמצעית, כשמתו דור המדבר, ונסתלקה לאה אשת יעקב, נתן להם מחדש ג' מתנות הנזכר, מן, ובאר, ועננ כבוד. ושלשתם מבחי' רחל כנזכר, כי שלשתם נעשים מאורות דיסוד דאימא, אלא שאורות דיסוד דאבא גורמים להם לצאת, שהם משה אהרן מרים. ואח"כ חזרו שלשתם בזכות משה, כי הוא עיקר היסוד דאבא, והוא המוציאם לחוץ. אמנם מן ועננ כבוד, לא נתנו במקום שני המטות, בשורה האמצעית. רק בב' צדי ז"א, בשורה הפנימית. והבאר חזרה במקום שהיתה בתחלה לאה אשת יעקב, הנקראת דור המדבר:

והנה בזה תבין פסוק, אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה וכו'. וכבר נתבאר ביאורה בפרשת חקת. והענין בקצור הוא, כי פרשה זו מדברת, בסדר התיקון שנעשת ברחל, הנקראת סלע, בהיותה באחור. ובתחלה צריך לתקנה ולגדלה בבחי' אב"א, ואהר כך כשחוזרת פב"פ, כל פרצופה שנגדל בהיותה באחור, אינו עתה רק בבחי' נקודה א' תחת היסוד דז"א, ואז צריך לתקנה ולגדלה בבחי' פב"פ, עד שעלה למעלה כנגד כל ז"א פב"פ עמו, ואז מזדווגת עמו, כמבואר באורך בברכת אבות שבתפלת שחרית דחול. וז"ש, עלי באר ענו לה, כי ענין הגדלת באר הזה הנקרא רחל, הוא בבחי' הגדלה ע"י עליה ממטה למעלה. וכבר ביארתי כל הפסוקים האלו במקומם בפרשת חקת, גם ביארתים במאמר ספר הזוהר בפרשת וילך דף רפ"ו ע"א ע"ש. ובפרשת חקת אבאר ענין חטא משה בסלע, נקשר עם דרוש הנזכר, וע"ש:

ונבאר כללות ענין המרגלים. וענין פרטות יהושע וכלב, שהיו מהם. כי לכאורה נראה, שהוא דבר תימה, מה צורך שלוח מרגלים, אהר הבטחתו יתברך לתת להם את ארץ כנען. ובפרט עמ"ש חז"ל על פסוק שלח לך אנשים, שלא הסכים הקב"ה בשליחות זה. ובפרט כי לא מצינו שנענש על דבר זה. הנה, אעפ"י שמרע"ה היה יסוד של אבא שיש בתוך זעיר וכל הארות דור המדבר יוצאות ממנו, עכ"ז כתיב, (משלי ג' י"ט) ה' בחכמה יסד ארץ:

וסוד הענין הוא, כי טבע האב לאהוב את בתו ולכוננה ולתקנה, ולכן היה רצונו של משה שהוא יסוד דאבא, לתקן גם את רחל נוקבא דז"א אע"פ שהיא מאורות יסוד דאימא לסיבה הנזכר, והנה רחל היא ארץ כנען כנז"ל, ולכן שלח אותם המרגלים, שהם נצוצות הארות דור המדבר היוצאות ממשה יסוד דאבא, להאיר ברחל הנז', ולכן בהכנסם בה, נקראים מרגלים, להורות כי אינם מארץ כנען, רק מדור המדבר, מן לאה אשת יעקב, כי מי שהוא מארץ אחת, ונכבס לארץ אחרת שאינו משם, נקרא מרגל:

ואמנם אופן שלוח מרגלים אלו, היה באופן זה, כי הנה נתבאר למעלה, בענין דור המדבר, כי שרשם הוא מן אורות שבהוד יסוד דאבא, המתלבש ומוקף מסביבותיו באורות המגולים של יסוד דאבא, ורבוי הארתם גורמת לו שיבקע, ויצאו אורותיו לחוץ לצד פנים דז"א, ובעת צאתם בכח להתגלות, הם פוגעים באורות פנים דיסוד דאימא, ומתערבים בהם, ומוציאים קצת ניצוצות אורות דפבים דיסוד דאימא עמהם לחוץ. ונמצא, שגם בדור המדבר יש בחינת ניצוצות נשמות אורות דאימא כנז"ל שם:

והנה עד"ז ג"כ, בהיות רחל באחורי ז"א, הנעשת מאורות דאחור דיסוד אימא כנז"ל בענין הבאר, והנה גם אורות דאימא דמצד פנים, רוצים לצאת דרך אחור להאיר ברחל, ואז פוגעים ביסוד דאבא המלובש בתוכם, ומפסיק בין אורות אחור דאימא, לאורות פנים דאימא, ואז להיותם מגולים, יש בהם כח לבקוע אותו, וליכנס בתוכו מצד פניו, ויוצאים מצד אחוריו, עד אחורי ת"ת דז"א, ויוצאים משם אל רחל, ומאירים בה. ואז גם הם, מידי עברם בתוכו, מוציאים עמהם קצת ניצוצות אורות דאבא, ונכנסים ברחל עמהם, ומאירים בה. ואלו הניצוצות דאורות דאבא, שהם מכלל דור המדבר, אלא שיוצאים דרך האחור לרחל, אלו הם ענין המרגלים, ששלח משה לארץ כנען, כי משה הוא יסוד דאבא, השולח שם לתקן את רחל, כנז"ל בסוד ה' בחכמה יסד ארץ:

והנה מרע"ה, חשב לתקן גם את רחל, שתחזור פב"פ עם ז"א, בזמן דור המדבר. וזמ"ש לו הקב"ה, שלח לך אנשים, ר"ל, שלח משלך אנשים. כי אלו הם ניצוצות שלך, כנזכר.

ולא עלה בידו לתקנה, כל זמן שדור המדבר קיים. וכשמתו, ונתבטלה הארת לאה אשת יעקב כנז"ל, אז נתקנה רחל, וחזרה פב"פ עם ז"א במקומה, בסוד הבאר כנז"ל:

ואמנם יהושע וכלב, הם אורות דאימא המגולים, יוצאים דרך פנים דזעיר, ומתערבים בדור המדבר. לב' סיבות, הא' היא, לפי שהם יוצאים לצד פנים, מקום ששם עומדים דור המדבר, ואינם יוצאים לצד אחור אל רחל. וגם כי שניהם יוצאים מן החזה ולמטה, דרך פנים דזעיר, כדוגמת דור המדבר, ולכן נחשבים מכלל דור המדבר. והמרגלים, עם היותם מאורות דאימא, ע"ד מה שנתבאר למעלה בענין דור המדבר, שהיו בהם מעורבים אורות דאימא. ולכן אלו השנים לבדם, שהיו מבחי' אורות דאימא, חיו מן האנשים ההם, ונכנסו לארץ כנען, וירשו אותה. כנז"ל שאינו נכנס לה, אלא מי שהוא מסטרא דאימא, לפי שמהם נבנת רחל. וזה ענין הכתוב באמרו, (במדבר י"ד ל"ח) ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים ההם ההולכים לתור את הארץ. לרמז, כי האנשים האחרים, הם המרגלים עצמם, שהם מיסוד דאבא ההולכים לתור את הארץ. אך יהושע וכלב, שהם אורות דאימא, היו הולכים בחברתם, אבל אינם מרגלים ממש, ולכן חיו הם ולא האנשים:

והנה אע"פ שאמרנו, ששניהם מן אורות דאימא המתערבים בדור המדבר, אינם כשאר ניצוצות דאימא היוצאים שם, אבל הם שתי בחי' אחרות, כמו שנבאר. והענין הוא, כי נודע שבמקום טבור, הוא פה ממש, שהיה הפתוח בהיותו העובר במעי אמו. ולכן אף גם אח"כ, בהכרח יוצא משם קצת הבל של הארה. גם דרך פי היסוד, יוצא משם קצת הארה בסוד הבל. והסיבה היא, כי להיות אורות דאימא מתגלים מן החזה ולמטה. מחוזק רוב הארותיהם בוקעים ויוצאים דרך שני פיות הנזכר, כיון שהם בחי' פיות, יוצאים משם לחוץ בבחי' הבלים, ואורות גדולים, ואלו שני ההבלים, הם עצמם יהושע וכלב לבדם:

האמנם אני מסופק, איך שמעתי ממורי ז"ל בענין זה, מי משניהם הוא הארת הטבור, או היסוד, ונלע"ד ששמעתי, כי יהושע הוא יותר גדול מכלב, ולכן הוא ההבל דפי הטבור, שהוא יותר עליון. ובפרט במ"ש אצלינו במאמר פרשת תצוה, דף קפ"ד ע"ב, בענין הנהו תלת נקודין דאשתכחו בעלמא, חורבא, וישובא, וג"ע הארץ. וע"ש היטב, ענין שתי נקודות אלו, שהמ, פי הטבור, ופי היסוד, מה עניינם. אבל כלב הוא מהבל פי היסוד, כי הנה כלב בגימט' ב"ן, כמבואר אצלינו בפרשת חיי שרה, בפסוק ויאמר בא ברוך ה', בענין אליעזר עבד אברהם, והוא הוי"ה דמלוי ההי"ן, היוצאת מיסוד זעיר ליסוד דנוקביה:

אבל היותר נלע"ד אצלי, הוא להפך זה, והוא, כי יהושע הוא ההבל דיסוד דזעיר כי הוא אור גדול מאד, יותר מהבל הטבור שהוא סתום. ועוד, כי יהושע הוא משבט יוסף, שהוא

יסוד דזעיר. אבל כלב, הוא מהבל היוצא מפי הטבור. ועיין במצות ולא ירבה לו נשים, בענין קין והבל בענין ההבלים היוצאים מפי יסוד דז"א:

הגהה א"ש, סימן לדבר, כלב, כלו לב. והוא מקום של הטבור:

ונבאר ענין אפרים בן יוסף, ראש שבטו של יהושע הנזכר, כי גם הוא מבחי' היסוד דז"א. וזה ענינו, הנה נתבאר אצלינו, כי יסוד דז"א יש בו שתי בחי', והם, היסוד, והעטרה שבראשו הנקרא ראש צדיק, כנודע בפרשת ויצא, בסוד ברכות לראש צדיק. ועטרה זו היא בחי' המלכות של ז"א עצמו, הדבוקה תמיד ביסוד. והנה נודע, כי החסדים הם מתפשטים בז"א, מחסד עד הוד שבו, וכללותם מתקבץ ביסוד שבו. וה' הגבורות, הם בעטרה שבו, להיות בחי' מלכות, והיא שרש של הנקבה דז"א כנודע:

ויש שם שני עורות חופפות עליה, וע"י מצות המילה והפריעה, כורתין העור החצון. ופורעים אותו למעלה, ונשארת העטרה בגלוי, ואז אורות הגבורות ההם, יכולים לבקוע דרך דופן העטרה ולצאת משם, וליכנם בדעת רחל העומד כנגדו באחור ממש, כנודע אצלינו. אבל מצדדי היסוד עצמו, אין האורות יוצאים, כי יש להם ב' בקיעות, הנקרא עורות. גם אין הארה זו, בחי' ההארה היוצאת בסוד יהושע מפי היסוד עצמו לחוץ, אמנם בוקעת צדדי מחיצת העטרה, ויוצאת לחוץ, וניתנו בדעת הנקבה. וזכור ענין זה, ובחי' ההארה הזאת היוצאת לחוץ, דרך דופן צדדי העטרה, קודם שתכנס תוך דעת דרחל נוקבא, היא הנקראת אפרים בן יוסף. כי יוסף הוא היסוד, ואפרים בנו, הוא הארה היוצאת דרך צדדי העטרה לחוץ מצדיה, לא דרך פיה. ולכן נקרא אפרים, מלשון כי הפרני אלהים, מלשון פריה ורביה, הנעשת ע"י הכנסת העטרה כנודע:

גם בשם אפרים, יש בו חבור אפ"ר מ"י. והנה אפר, הוא ענין ה' גבורות מנצפ"ך, שעולים בגימטריא ע"ה כמנין אפר כנודע. והנה הם נתונות בתוך עטרת היסוד, הנקרא כ"ל, כמנין מ"י, שהם בחי' קבוץ ה' חסדים שבו, וכל א' כלול מעשר, הרי מ"י וזהו ענין אפ"ר מ"י, אשר מאותה ההארה נעשה אפרים. ונמצא, כי יוסף הוא היסוד, ואפרים הוא הארת הגבורות, שיוצאות דרך דפנות צדי עטרת היסוד. ויהושע, הוא ההבל וההארה היוצאת בגלוי, דרך פי עטרת היסוד ולחוץ:

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו:

(מזולתו) הנה ר"ת 'הנה 'עם 'בני 'ישראל 'רב 'ועצום 'ממנו הוא העבירום. לרמוז, כי גזר עליהם, להעביר מהם אות ברית קדש, שלא ימולו את בניהם, כמ"ש חז"ל, וזהו טעם דם מילה, שמל משה ע"ה לישראל בצאתם ממצרים, בסוד דם פסח ודם מילה, כי ערלים היו, מפני גזרת המצריים, שהעבירום על מצות המילה:

ויעבידו מצרים 'את 'בני 'ישראל 'בפרך:
הנה ר"ת את בני ישראל בפרך, הוא אבי"ב, לרמוז כי נגאלו בחדש האביב, שהוא חדש ניסן, ודלג עליהם את הקץ, שהיו ת' שנה, והוציאם קודם בחדש האביב, לסבה מה ששעבדום בפרך יותר מדאי. (ע"כ מזולתו):
סימן ב':
ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו:
הנה נודע מ"ש ז"ל בספר הזהר פרשת שמות, בזה הפסוק, כי מרחוק דא חכמה. והענין הוא, כי מרים אחותו של משה, היא רחל נוקבא דז"א. ומשה הוא יסוד דאבא בתוך זעיר, ואינה יכולה היא לקבל אורות דאבא, ממקום היותם מתפשטים תוך נה"י דז"א, המכוונים כנגדה כנודע, לפי שהאורות הגדולים בהיותם מקרוב, מחשיכים עיני הרואה אותם. אמנם מבחי' אורות דמוחין דאבא אשר בחג"ת דז"א, משם נמשכת הארה אליה מרחוק, ויכולה לקבלה, כמבואר אצלינו בכוונת ברכת אבות דתפלת שחרית של חול וע"ש, ונמצא כי כל הארות אבא הם מרחוק, וכנזכר ג"כ למעלה בדרוש שקדם, בענין יעקב ודור המדבר:
ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי וגו':
הנה ר"ת 'מן 'העבריות 'ותניק 'לך, הוא מהול. לרמוז מ"ש חז"ל, שמשה נולד מהול, (ספר הלקוטים) לכן לא רצה לינק מן הנכריות. וז"ש, ותרא אותו כי טוב הוא, פי', ראתה ביסוד שלו, כי טוב הוא. כי הערלה הוא רע, והוא טוב, מהול:
ויהי בימים ההם וירא איש מצרי מכה איש וגו':
הנה אמר הכתוב מאחיו, לשון רבים. וקרי ביה מאחיו, לשון יחיד, בחירי"ק תחת החי"ת. לרמוז מ"ש אצלינו, בפסוק כי שבעתים יוקם קין, כי זה המצרי, הוא תערובת הרע שבקין, אחיו של הבל, שהוא משה. ונמצא, כי ראה ברוח קדשו, כי המצרי הזה המכה את האיש העברי, היה מן הרע של אחיו, של קין, ולכן הרגו בשם המפורש, לתקנו, כנזכר ע"ש:
מי 'שמך 'לאיש 'שר 'ושופט עלינו:
(מזולתו) הנה ר"ת, מי שמך לאיש שר ושופט, הוא משלש. רמז לו, כי נתגלגל שלשה גלגולים, משה, שת, הבל. ר"ת של שמו. הנה נתבאר, כי ס"ת של מ"י שמ"ך לאי"ש, שם יכ"ש, שהוא חצי שם נגדיכ"ש. והוא אחד משם בן מ"ב, להודיע, כי בשם זה של יכ"ש, הרג את המצרי. ולא נשתמש רק בחצי השם הנזכר. וז"ש רז"ל מלמד שהרגו בשם המפורש. ולפיכך הוצרך לברוח מפני פרעה:

ולעת"ל ישתמש בו. וז"ס מש"ה, (בראשית מ"ט י') עד כי יבא שילה, בגימטריא משה, וישתמש בו השם הרמוז בר"ת 'כי 'יבא 'שילה, ר"ת יכ"ש. עוד נסיים ביאורו לקמן בפסוק וירא והנה הסנה בוער באש, וע"ש תשלומו:

הגהה א"ש, גם שם זה נרמז ליודעי מדע, בפסוק (תהלים צ"א י"ד) אשגבהו 'כי 'ידע 'שמי, ר"ת יכ"ש. ורמזו זה חז"ל, לסוד שם המפורש הזה, באמרם במשנה (אבות משנה י"ג) הוא היה אומר, נגד שמא, אבד שמיה. ומלת נג"ד, הוא חצי הראשון של שם הנזכר. ורמזו חז"ל, כי המושך חצי השם האחרון, מאבד שם אותו האיש הנזכר עליו, וממית אותו. ויהיה נגד מלשון המשך, כי תרגום משכו, נגידו. ונרמז חצי השם במש"ה למשה (שמות ל"ד י'), נגד כל עמך אעשה נפלאות וגו', ודי בזה:

ולכהן מדין שבע בנות וגו':

הנה משה לקח את בת יתרו, כי יתרו הוא קין, וב' שמותיו קני ויתרו, הם על שקנא על תאומה יתירה, שנולדה עם הבל ולקחה, ולכן הוצרך לחזור ולתתה לו. והנה כהן מדין, בגימטריא זהו קין ע"ה. ונקרא כהן מדין, כי הוא כהן ובכור וראשון, למדיינים ולקטטות ומריבות, שנתקוטט עם אחיו:

ועוד יתרו, יתר ו', שהוא אות יתירה שנתנה לקין, ועיין בתיקונים. וזהו מש"ה, מכה איש עברי מאחיו, קרי ביה מאחיו, כי אחיו, היה כאשר ביארנו למעלה:

ואל תתמה, איך היו שניהם אחיו, יתרו והמצרי בזמן אחד, כי קין היה מעורב מטו"ר, והרע בא במצרי, ונהרג על דבר שלומית בת דברי, מדה כנגד מדה, כמו שהרג להבל על עסקי אשה, בהיותם בשדה, אף כאן (שמות ב' י"ב) ויפן כה וכה, ראה מה שעשה לו בבית, ומה שעשה לו בשדה, והרגו. ועיין בתיקונים דף קי"ב. והטוב בא ביתרו, ונתן לו בתו, לתקן את אשר עוות, וז"ש (שם ב' ב') ותרא אותו כי טוב הוא. כי היתה יראה שלא יהיה קין שהיה בו טוב ורע, וכשראתה כי טוב הוא לבד בלא רע, אז ותצפנהו. כתיב הכא ותרא אותו, כי טוב הוא, וכתיב התם ותרא האשה כי טוב העץ וגו', והכא כתיב מלת הוא יתרה. עיין בתיקונין דף קי"ב ע"א:

עוד אני אומר, כי כאשר הרג משה את המצרי, יצאה נפשו ונדבקה בנפש יתרו, ואז חזר בתשובה, ופירש מע"ז, ונדוהו. ולפיכך הרגו בשם המפורש, בשם בן מ"ב, לתקן נפשו והועיל לו. (א"ש, זהו שם יכ"ש, הנז"ל). ואין לי בזה קבלה מכרחת. ומצאתי בספר הזוהר, שלא רצה פינחס להרוג לבלעם בשם המפורש, כדי שלא תכלל נפשו בו. ואפשר שזהו מ"ש חוה, (בראשית ד' א') קניתי איש את ה', דהיינו קני את ה', ע"י שם המפורש.

ומצאתי בספר מאירת עינים, כי נפשו של קרח, הוא נפשו של קין. וא"כ נמצא לפי זה, שנתגלגל שלשה פעמים. הנה יוכבד בגימטריא מ"ב, ע"כ נמצא מכת"י הרב זלה"ה:

א"ש, וז"ש (במדבר ל"א ח') ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב, ולא בשם המפורש, הפך מה ששאל הוא ואמר, (שם כ"ג י') תמות נפשי מות ישרים בשם המפורש, וגם בנשיקה כדי להתקן, כנלע"ד:

ויואל משה לשבת את האיש:

(מזולתו) הנה ר"ת 'לשבת 'את 'האיש, הוא לאה, לרמוז כי משה ע"ה, אתדבק בלאה עלמא דאתכסיא. וכן במזמור שלו, (תהלים צ' א') תפלה למשה איש האלהים לרמוז את הנז"ל. (ע"כ מזולתו):

סימן ג':

ומשה היה רועה:

כבר הודעתיך, כי הוא גלגולו של הבל בן אדה"ר, שגם הוא היה רועה לשעבר. כמש"ה (בראשית ד' ב'), ויהי הבל רועה צאן. וזש"ה היה רועה, לשון לשעבר. גם נתבאר טעם, למה משה היה רועה. ויבא הר האלהים חורבה, כבר הודעתיך, כי אחוריים של שם אלהים בפשוטם, הם בגימטריא ר', ועם כללות חמשה אותיות עצמם דאלהים, הם נקראים הר האלהים:

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וגו':

הגהה אמר שמואל, בפסוק זה מצאתי שני דרושים, ואכתוב את שניהם, זה אחר זה, כאשר עיניך תחזינה מישרים:

כבר הודעתיך ג' גלגולי משה, שנרמזו בג' אותיות שמו, והם מש"ה, והם נוטריקון 'משה 'שת 'הבל. והם ממטה למעלה, בסדר תולדותם. ואמנם לא נתקן עדיין במשה, רק ב' אותיות ראשונות של שת והבל, והם ש"ה שבמשה, ועדיין היו אותיות תבל מן שת והבל, חסירי התקון, עד הזמן הזה. ולכן נגלה אליו בלבת אש מתוך הסנה, לרמוז כי אלו האותיות של תבל שהם בלתי מתוקנים, ונתחלפו בצרוף לב"ת אש, על שם כח הדין, כי לא נתקנו בו עדיין. ואז נתבסם משה, ונתקרב אליהם, ולקחם ונשלם תקון שת והבל לגמרי במשה, שהוא גלגולו השלישי:

ונמצא, כי שת והבל הם אותיות אלו שלהב"ת י"ה, כי הם השלהבת והנשמה היוצאת משם י"ה, שהוא אבא. וטעם קריאהם שלהבת, הוא כנודע ענינה אצלינו, בענין רחיצת האדם בכל ערב שבת פניו ידיו ורגליו במים חמין. ושם נתבאר כי בחינת שם י"ה, בכל

בחינותיו במלואו ובפשוטו, נקרא שלהבת וע"ש. וכבר ביארנו בענין בלעם, כי אחיזתו היתה בשתי אותיות ב"ל של הבל, בזמן שעדיין היו חסירי התקון, והם ב"ל מן בלעם:
וסוד הענין הוא, כי אותיות שבשמות בני האדם, מורות, על בחי' הניצוצות של הנשמות הנתונות בו. ומי שהוא מגולגל, יש בו אותיות המורות על הניצוצות שנתקנו בו, והשאר חסרות ממנו, להורות, כי עדיין הם מעורבות בקליפה הנקרא רע. ולכן נאחז בלעם בשתי אותיות בל של הבל, שלא נתקנו, להיותו נגדיי ממש אליו. כי משה מן דעת דאבא בקדושה. ובלעם מדעת דאבא בקליפות. בסוד (קהלת ז' י"ד) גם את זה לעומת זה עשה האלהים. ואין הנשמה נמסרת ביד הקליפה, אלא במקום הנגדיי, ומכוון כנגדו ממש, וזכור כלל זה:
וכאשר נתקן, וירא ה' כי סר לראות, ונתקן הבל, וכמו שנבאר, אז ויקרא אליו משה משה להורות איך נתקן כבר, וקראו שני פעמים משה משה, רמז לבחינתו קודם התקון, ולבחינתו אחר התקון. ולפי שלא היה החסרון ההוא גדול, לכן לא פסיק טעמא בינייהו, כנזכר באדרת נשא וכבר הודעתיך ענין ג' גלגוליו הנזכר, שהם בחי' נר"ן, וע"ש:
ואומרו וירא ה' כי סר לראות, ולא אמר כי נקרב לראות, רמז בזה בחי' תיקונו, ולאיזו מדריגה עלה, עתה במראת הסנה, ונרמזה במלת סר. והענין הוא, כי הגיע למדריגת הדעת דז"א, כנודע אצלינו. והנה הדעת הזה, הוא מכריע בין תרין מוחין, הנקרא חו"ב, ומהם לוקח בחינת הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן בבחי' פשוטה דרך פנים, שהוא בגימטריא כ"ו. ובבחי' אחוריה הפשוטים, שהם בגימטריא ע"ב. ובבחי' אחוריה המליאים באלפי"ן שהם בגימטריא ק"ל. וג' בחי' אלו, שהם, כ"ו, ע"ב, ק"ל, הם בגימטריא ברו"ך, כנרמז אצלינו בתחלת ברכת אבות דשחרית דחול. וכל אלו יצאו משרש החכמה. ולכן אם תחבר עמהם מספר ל"ב נתיבות החכמה יהיה הכל בגימטריא ס"ר, והם בחי' תרין עטרין שבדעת, שהם חו"ג, והגבורות הם ק"ל האחד, של האחוריים המליאות. והחסדים הם ע"ב דאחוריים פשוטים, שהם בגימטריא חסד, ותחברם עם חשבון כ"ו דפנים של ההוי"ה, ועם ל"ב נתיבות החכמה, הרי הק"ל הב' של החסדים, וב"פ ק"ל הם ס"ר. וזש"ה, וירא ה' כי סר לראות, שעלה אל הדעת הנקרא סר:
עוד יש דרך שני בענין הדעת דזעיר הנקרא סר, ונתבאר אצלינו בדרוש פסח ויציאת מצרים באורך, וזה עניינו בקיצור, הנה הדעת דז"א, כולל עשר הויו"ת, מבחי' דעת דיסוד דאבא, שהם בגימטריא ס"ר. ועשר שמות אהי"ה מצד היסוד דאימא, והם בגימטריא רד"ו. וכבר נתבאר למעלה, בטעם גלות ישראל ומצרים, בפסוק ויקם מלך חדש, כי כל הדור ההוא, היו ניצוצות השחתת זרע של אדם, הנמשכות ממוח הדעת ממש, והם

נשמות מעולות. ולהיותם משם, היו צריכות להיות בגלות, כמנין רד"ו שנה, שהם עשר שמות אהי"ה שבדעת דמצד אימא כנזכר. וזהו מה שרמז יעקב לבניו, (בראשית מ"ב ב') רד"ו שמה. אבל משה חשב, שהיו צריכים להתאחר עוד שנים אחרות, להשלים מנין ס"ר, שהם כנגד עשר הויו"ת שבדעת, וא"כ עדיין זמן הגלות, ואין זמן גאולת ישראל. וז"ש, וירא ה' כי ס"ר לראות, שראיית משה היתה באותם ס"ר הויו"ת, והודיעו שטעה בחשבונו, כי כבר הגיע זמן גאולתם, לפי שאין גלותם אלא במשך רד"ו שנים, כמספר עשר שמות, כי שם הוא הפגם שלהם. וזש"ה, כה תאמר אהי"ה שלחני אליכם, כי כיון שתקנו בחי' שם אהי"ה, משם תהיה גאולתם:

ובזה יתבאר לך, למה יציאת מצרים היא מבחי' אימא עילאה כנודע, והוא, כי היא נקרא אהי"ה, ומשם היתה גאולת מצרים. ואומרו כה תאמר לבני ישראל אהי"ה, הענין הוא, כי אהי"ה דמלוי ההי"ן במלוי מלואו, יש בו כ"ה אותיות, וז"ס כה תאמר לבני ישראל אהי"ה. והנה אם תסיר ממנו ד' אותיות פשוטות, ישארו אותיות האחרות כ"א, כחשבון ד' אותיות הפשוטות עצמם, שהם אהי"ה. ואומרו אהי"ה אשר אהי"ה, הענין הוא, דע, כי אהיה דיודי"ן עולה מלויו לבד ת"ק ע"ה, כמספר אש"ר. ונמצא כי אהי"ה עצמו נעשה אשר. וז"ס מ"ש בספר הזוהר, על פסוק מאשר שמנה לחמו, שהוא באימא הנקרא אהי"ה, ונעשת אשר:

א"ש, צ"ל ולומר, כי אהי"ה דיודי"ן ברבועו עולה בגימטריא תקמ"ד, ובהסירך ממנו מ"ד שהוא העיקר, ישארו ת"ק, וע"ה עולה תק"א כמנין אש"ר. ועיין בספר זה בהושע סי' י"ד, בפסוק שובה ישראל וגו', זה החשבון באמיתות:

(מזולתו) עוד פי' ב', על הפסוק הנזכר, וז"ל, וירא מלאך ה' אליו בלב"ת אש מתוך הסנה. סוד המלאך הזה, אינו מלאך ממש, אמנם הוא שם אלהים, עם ה' אותיות, בגימטריא מלאך. ולכן נראה אליו בבחי' הדין הקשה, שהיא לבת אש. ונלע"ד חיים, כי גם אלהי"ם במלוי יודי"ן ע"ה בגימטריא א"ש, והנה שם אלהים מצטרף במאה ועשרים צירופים כנודע והם בגימטריא הסנה. ורצה משה לראות ולידע, אם כל הק"ך צירופים נתמתקו ונתקנו, כי אז היתה גאולת עולמים. אמנם לא היה כן, כי עדיין לא נתמתקו רק קצתם, ולכן היה אחרי גאולת מצרים, עוד גליות אחרות. אמנם לעת"ל שיתמתקו כלם, אז תהיה תשועת עולמים, ולכן הוזכר בזה שם אלהים, כמש"ה ויקרא אליו אלהים מתוך הסנ"ה. גם הזכירם בשם לב"ת אש, ולא אמר להבת אש, וחסר ממנו אות ה', לרמוז על חסרון תקונם כלם, רק קצתם:

והנה סוד לב"ת זו, הם סוד ד' שמות, יהוה, יהוה, מצפץ, יה אדני. כ"ו כ"ו ש' ט"ו ס"ה היוצאים מן ד' אותיות אהי"ה, שהם המתגלים ביום שבת קדש, כנזכר בר"מ פרשת יתרו והם בגימטריא לבת:

והנה ג' שמות אחרים הנזכר שם, שהם, אל, אלהים, מצפץ. ל"א פ"ו ש' היוצאים מג' אותיות יה"ו, הם בגימטריא זי"ת. ואם תסיר מהם ההוי"ה, ישאר מזי"ת שמ"ן. (א"ש, ע"ה) וז"ס פסוק שמן זית זך:

א"ש, הענין הוא כך, שמן יוצא מזי"ת, בהסירך מהחשבון ז"ך:

ואם תחבר כל השבע שמות ההם, של בחי' שבת, שהם זי"ת ולב"ת, יהיו בגימטריא שלהב"ת של נ"ר שבת. תוסיף עליהם אהי"ה דההי"ן שהוא קנ"א, כמנין מקוה של טבילת שבת, יהיו בגימטריא אלף עלמין דכסופין, שממשיך עליו:

א"ש, לא יכולתי להתאפק לחשבון זה, ובודאי ט"ק גדול נפל בזה, ובאולי הלשון הוא כך, כי מעיקרא יסוד הד' שמהן, הוא שם אהי"ה כנודע. ויסוד השלש שמהן, הם שם יה"ו, שגם הוא שם אהי"ה כ"א. ומקודם הם שני אלפי"ן, אלף אחת של שם אהי"ה, נעשה אהי"ה דההי"ן קנ"א, כדברי הרב ז"ל. ואלף שנית של שם אהיה, היוצא משם יה"ו, תחשוב אותה במלואה קי"א, ובכולל קי"ב, והשתא אתי שפיר החשבון, כי שלהבת חסר קי"ב, כדי להשלים חשבונה לזי"ת ולב"ת, ובזאת האל"ף במלואה קי"ב, עולה כמספר לב"ת זי"ת. והאלף האחרת, הוא אהי"ה דההי"ן קנ"א, סך הכל אלף עלמין. ולהיות החשבון הזה באלפי"ן, נעשה אלף עלמין דכסופין, כנלע"ד:

וז"ס שלח נא ביד תשלח, ר"ת שלהבת הנזכר:

א"ש, ג"ז לא הבנתי, כיצד הוא הר"ת. והנלע"ד לומר כך, כי שלח נא ביד תשלח ר"ת שלהב"ת י"ה בגימטריא, והשתא אתי שפיר:

או ירצה באופן אחר, כמש"ל בפרשת וירא כי מלת שלהבת עם כללותם, בגימטריא תשלח. וגם זה אתי שפיר, והוא צרוף ש"ה לב"ת, בסוד שה פזורה ישראל. (ירמיה סי' ו') וז"ס, עד כי יבא שיל"ה, בר"ת וס"ת ש"ה. וע"ל בפסוק מי שמך לאיש וגו':

ויאמר אנכי אלהי אביך:

(מזולתו) כבר הודעתיך, כי משה הוא הבל. וא"כ יחזור מלת אביך, לאב הראשון, אדה"ר, אביו של הבל. גם רמז בפסוק זה, לד' רגלי מרכבה, והם, דוד, אברהם, יצחק, ויעקב. והזכיר את השכינה השורה על ד' רגלי המרכבה הנזכר. וזהו אנכי אלהי אביך, הוא השכינה, אלהי דוד, כמו שנודע כי דוד הוא גלגולו של אדם. ואחר כך הזכיר שלשה אבות, אלהי אברהם, אלהי יצחק, ואלהי יעקב:

ועתה לכה ואשלחך אל פרעה וגו':
הנה מלת לכה, יורה שילד מעצמו בלי שישולח מאתו יתברך. ומלת ואשלחך, יורה הפך מזה. אבל הענין הוא, כי הקב"ה היה שולחו בשליחות זה, ויש בו רעה שהיא טובה, כי ע"י שליחות הזה כתיב תכבד העבודה על האנשים וגו', והטובה באה באחרונה, שיצאו ישראל ממצרים. והנה מצינו, כי אעפ"י שהכל בא מאתו יתברך, אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה. ולכן בבחי' הרע הנמשך בשליחות הזה, אמר לכה, מעצמך. ובבחינת הטוב שאני עתיד לגאלם, אמר ואשלחך. והוא ע"ד מ"ש אצלינו בישעיה בפסוק את מי אשלח ומי ילך לנו. (ע"כ מזולתו):
ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה וגו':
(מזולתו) אחז"ל, שכאשר אמר למשה אהיה אשר אהיה, אהיה עמהם בצרה זו, ואהיה עמהם בצרה אחרת. א"ל, דיה לצרה בשעתה. חזר וא"ל, כה תאמר אהיה שלחני אליכם. א"ל, יפה דברת וכו'. וצריך לדעת, איך נעלמת תשובת משה מן הקב"ה. והענין הוא, כי הקב"ה הודיע למשה, מה שיארע להם כל הגליות ארבעה, והבטיחו שיהיה עמהם בכולם. אבל לא היתה כוונתו יתברך שיגלה הדבר הזה לישראל עצמם, וע"כ לא אמר תחלה, ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי"ה אשר אהי"ה, כי אין זה רצונו שיאמרהו לישראל, זולתי הודעה לבד למשה. ומשה חשב, כי מכיון שהתשובה הזאת מוסב על שאלתו ששאל, מה אומר להם, שהיתה תשובה ג"כ דרך ציווי, ולא הודעה לבד. וע"כ אמר לו, דיה לצרה בשעתה. אז השיבו הקב"ה, יפה דברת. אמנם זו עצמה כונתי, כי כה תאמר להם לבני ישראל, אהי"ה שלחני אליכם בלבד, ולא תזכיר מה שהודעתיך בתחלה: גם אפשר יובן, במ"ש באותיות דר' עקיבא, כי הקב"ה חתם את שמו ואת עולמו, בשם אהי"ה אשר אהי"ה, שאלמלא החותם הזה שהוא אהיה אשר אהיה, כל המזכיר שמו יתברך, היה נשרף באש. וע"כ גלה לו הקב"ה בתחלה החותם הזה, כדי שלא ישרף משה בשמעו אח"כ שמו יתברך, ואח"כ הזכיר את שמו, ואמר כה תאמר אהי"ה שלחני אליכם, שהוא השם בעצמו ודע כי שם אהי"ה דההי"ן, שהוא השלישי, יש בו כ"ה אותיות, וזה רמז בהזכירו את אהי"ה השלישי, ואמר בו מלת כה, לרמוז אל האמור. (ע"כ מזולתו):
סימן ד':
ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם:
זה הענין הוא, באחוריים המלאים דהוי"ה דמלוי אלפי"ן, שהוא בגימטריא ק"ל. והנה השלשה אותיות הראשונות, שהם, יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, עולים בגימטריא פ"ה, הם בדכורא. ואות ה"א אחרונה, שהיא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בגימטריא מ"ה, ובגימטריא

אד"ם, והוא בנוק'. נמצא, כי שלשה אותיות הראשונות נעשות פ"ה, לאדם שהיא אות האחרונה ברבועה כנזכר:

ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי:

(מזולתו) פי', כי הלוים הם משרש קין, והכהנים משרש הבל. והנה משה הוא מן הבל, ולכן אמר לו, כי אהרן לבדו הוא אחיך בן אביך והוא לוי. אבל אתה, אעפ"י שאתה אחיו, אינך לוי, לפי שאתה גלגולו של הבל:

וילך משה וישב אל יתר חתנו:

צ"ע, כי התחיל ביתר, וסיים ביתרו. כמש"ה, ויאמר יתרו לך לשלום. והענין הוא, כי משה הוא בסוד אות ו' של ההוי"ה כנודע, ובהיותו עם חמיו, נקרא חמיו יתרו בוא"ו יתירה. אבל בהתרחקו ממנו, נקרא יתר. ולכן בתחילת ההליכה אליו, שהיה רחוק ממנו נקרא יתר. ובהיות אצלו, כתיב ויאמר יתרו. (ע"כ מזולתו):

סימן ה':

ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו:

הנה אמרו רז"ל, בפסוק ויחזק ה' את לב פרעה, כי בשמוע פרעה למשה, מזכיר שם ההוי"ה, היה לבו מתחזק, לפי שמעולם לא שמע שם זה בשום אלוה. וטעם הדבר מובן, עם מ"ש בפסוק ויוסף הורד מצרימה, כי כל אחיזת הקליפות הנקרא מצרים ופרעה, אינם אלא במוחין דקטנות דאלהים, שירדו בגרון דז"א. ונמצא כי כל קיומו הוא משם אלהי"ם, וכל בטולו הוא משם הוי"ה, המוריד האלהים דקטנות למטה, ומכחיש גופו וכחו. ולכן לכתחלה הקב"ה כל שליחותו היה בשם ההוי"ה, להכניעו על ידה. ולפי שהוא לא היה נאחז שם, אמר לא ידעתי את ה':

פרשת וארא

סימן ו':

ויקח עמרם את יוכבד דודתו לו לאשה וגו':

ראיתי לבאר כאן, ענין גלגולי אהרן הכהן, אבל שרשו הראשון כבר ביארתי במקומות רבים, וגם בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, בדרוש משה ואהרן ומרים, איך אהרן ומשה שניהם ביסוד דאבא שבתוך ז"א, ושניהם מבחי' הבל בן אדה"ר. גם נתבאר בפרשת נח, בפסוק ואת לוט בן הרן בן בנו, כי נרמז הבל בר"ת לוט בן הרן, להורות, כי לוט והרן, שניהם מבחי' הבל, כנודע בפסוק ויקם מלך חדש, איך כל הנשמות התחילו להתקן במשפחתו של אברהם, ומשם ואילך:

וגם אברהם היה מבחי' הבל, והרן אחיו של אברהם, היה גם בו תערובת קדושה רבה, אלא שלא נתקן כאברהם אחיו. ונודע כי נשרף על קדוש ה', אלא שלא היה בלב גמור, עד שראה את אברהם נצול מכבשן האש. ואח"כ נתגלגל באהרן, שיש בו אותיות הרן, ונתוסף בו אות אל"ף יתירה. ולפי שלא הפיל עצמו לכבשן האש בימי אברהם, עד שנצול אברהם, והיה ראוי לו למסור עצמו על קדוש ה' כנודע, לכן אותה השריפה שנשרף, לא הועילה לו, כי לא הפיל עצמו, אלא בחשבו שינצל כמו אברהם. ולכן כשנתגלגל באהרן הכהן, בא לידו מעשה העגל, והאלהים אינה לידו, שיאמרו לו (שמות ל"ב א') קום עשה לנו אלהים, ויעכב ויהרג, ע"ד שעשה חור בנה של מרים, אשר גם הוא ניצוץ נשמה, שהיתה מעורבת עם נשמת הרן, אעפ"י שאינה משרשו. וכמ"ש בענין ניצוצי הנשמות המתערבות זו עם זו, אעפ"י שאינם משרש אחד. וידע ברוח קדשו, סהיה צריך לתקן עון זה, ומסר עצמו להריגה, כמ"ש חז"ל על פסוק (שמות ל"ב ה') ויבן מזבח לפניו, ויבן מן הזבוח לפניו:

וביאור דברי רז"ל הוא, כי הרגישו מלת ויבן, דהיל"ל וירא, כפי הדרשה שלהם:

הגהה א"ש, נונל לומר גם, דהכי היל"ל ויבנה, לשון בנין בה"א בסוף, ומדלא קאמר אלא ויבן, ש"מ לדרשא קא אתי:

אבל הכונה היא, כי גם אהרן ידע ברוח קדשו, שהיה צריך לתקן עון הנזכר של הרן, ולמסור עצמו על קדוש ה', וחשב כי כיון שגם חור היה מבחי' הרן כנזכר, וכבר מסר נפשו לתקן הענין הנזכר, א"כ אין צורך לו שהוא ימסור גם עצמו, כי כבר נתקן העון ההוא ע"י חור, וטעה בזה. ולכן (דברים ט' כ') ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו, ואז נגזר מיתה על בניו, כמש"ה (תהלים ק"ו כ"ג) ויאמר להשמידו לולי משה בחירו וכו' להשיב חמתו מהשחית, ואין השבת חימה אלא אחר שכבר עשתה רושם. והוא כמ"ש חז"ל כי אין השמד אלא כלוי בנים. ובתפלת משה השיב חצי הגזרה, ונשארו אלעזר ואיתמר, ולא מתו אלא נדב ואביהוא:

וכמו שדרשו על פסוק (ויקרא י' י"ז) ויקצוף משה על אלעזר ועל איתמר בניו הנותרים, וטעם הדבר הוא, כי נדב ואביהוא גם הם חטאו בענין אש זרה, בפרשת שמיני ולא היו עדיין מחוייבים שריפה על עונם, אבל נשרפו תמורת אהרן אביהם, שהיה ראוי למסור עצמו להשרף, וזה וזה גרם להם, ומצאה קפידא מקום לנוח, אבל אלעזר ואיתמר שלא חטאו, הועילה להם תפלת משה:

גם תבין מזה, כי כמו שהרן נשרף ומת על פני תרח אביו, כך מתו נדב ואביהוא על פני אהרן אביהם, במיתת שריפה. ואחר שמת אהרן נתגלגל ביעבץ, הנזכר בספר (דברי

הימים א' סי' ב') ונקרא כן, לפי שנודע ענין קללת חוה, (בראשית ג') בעצב תלדי בנים. גם קללת אדם, בעצבון תאכלנה. ובספר הזוהר בסוף פרשת ויקהל אמרו על פסוק בעצב תלדי בנים, שהוא סוד לפתח חטאת רובץ, שהם הקליפות שבעולם העשיה, הנקראים עצב, ונקראים חטאת רובץ בפתח. ונודע כי אין שליטת הקליפות אלא בעולם העשיה. וכבר נתבאר אצלינו, כי נדב ואביהוא, הם בחי' נפש של אדה"ר, ובהם שלט העצב הזה, ומתו בחטא אהרן אביהם. ולכן יעבץ התפלל ואמר, ויקרא יעבץ וכו', אם תרבה גבולי לבלתי עצבי, ר"ל שלא ימותו עוד בני בחיי, כבהיותי בגלגול אהרן. ואז נתן לו ה' שאלתו, ונתקיימו בניו ותלמידיו כמ"ש חז"ל, ועל שם זה נקרא יעבץ:

ולהיות יעבץ בעל נדרים, כמש"ה (ד"ה א' ד') ויקרא יעבץ ויאמר אם וגו', ואעפ"י שהיה מקיימם, כתיב (קהלת ה' ד') טוב אשר לא תדור וגו'. ולכן בא אח"כ בגלגול תולע בן פואה, הנזכר בספר שופטים. ואז תקן עון היותו תחלה מרבה בנדרים. ולכן נקרא תולע, לרמוז מה שקלקל בתחלה, שהיה דמיון התולעת, שאין כחו אלא בפיו כמ"ש ז"ל, וכן היה נודר בפיו, ועי"כ נעשה בקשתו:

וגם עתה קלקל באופן אחר, והוא, כי מן הראוי לשופט אשר יהיה בדורו, ללכת מעיר לעיר, לשפוט את העם משפט צדק, וכי יהיה בין איש לחבירו משפט אחד, ואין בידם ממון ללכת אל עיר השופט, נמצא כי הדין שהוא אחד מג' עמודים שהעולם עומד עליהם מתבטל. והנה בתולע כתיב, (שופטים י' א') וישב בשמיר בהר אפרים, וארז"ל שנתיישב בהר אפרים, ולא היה מסבב מעיר לעיר:

ולכן נתגלגל אח"כ בשמואל הנביא, ואז תקן עון הנזכר, כדכתיב (שמואל ז' ט"ז) וסבב מדי שנה בשנה ותשובתו הרמתה. ולא עוד, אלא שאפילו שהיה לצרכם, לא חמור אחד מהם לקח, כנזכר בפסוק, מה שלא עשה שום שופט, וכל זה היה כדי לתקן העון הזה בכל כחו:

אבל צריך שתדע, כי עיקר שמואל הנביא, היה בחי' נדב ואביהוא, וכמ"ש בפסוק (שם א' י"א), ונתת לאמתך זרע אנשים. אבל נתחבר עמהם דרך חבור בלבד, בחי' אהרן אביהם, שהיה תולע בן פואה כדי לתקן העון הנזכר:

והנה עתה בשמואל, התחילו להתחבר יחד אהרן ובניו נדב ואביהוא, משא"כ ביעבץ ובתולע, שבהם נתגלגל אהרן לבדו. אבל בשמואל, עיקרו היה מנדב ואביהוא, אלא שנתחבר עמהם אהרן:

אח"כ נתגלגל אהרן לבדו באוריה החתי, נושא כלי יואב בן צרויה. ובו ג' אותיות אה"ר מן אהרן, לרמוז אל הנזכר. ונודע, כי מחנה דוד, ובפרט שלושים ותשע הגדולים שבהם,

הם הנקראים מחנה אלהים, וכלם ראשי סנהדראות, ובפרט אוריה, שהיה הגדול שבהם, והוא הנושא כלי יואב שר הצבא. וכבר אמרו בספר הזוהר כי לא נקרא חתי, אלא ע"ש מקומו, לא שהיה גר:

והנה ב' עונות ראשונים היו ביד אהרן, שעדיין לא נתקנו, והם, עון שלא הפיל עצמו לכבשן האש, בזמן הרן אחי אברהם כנז"ל. והב', עון בניו שמתו בעונו, כנודע כי הגורם מיתת איזה אדם, הוא מוכרח שיתגלגל וימות, או יהרג, וכמ"ש באותיות דר' עקיבא, שכשנפטר אדם מענישין אותו, ואומרים לו, למה מתו בניך בחייך, והוא חייב בדם שלהם, כאלו הרגם בידו. ולכן נהרג אוריה החתי ע"י דוד הע"ה כנודע, ונתכפר לו עון מיתת בניו ואחר שנתכפר לו עון מיתת בניו, אז יכלו להתחבר יחד, ונתגלגלו שלשתם באוריה הכהן בימי יהויקים, ולכן נרמזו בו ג' אותיות אה"ר מן אהרן. ועוד, שהיה כהן כמוהו:

א"ש, ק"ל טובא, כי אין עון זה נוהג אלא במיתת בניו של אדם כשהם קטנים, שמתים בעון אביהם, ולא כשהם גדולים. ודוחק הוא לומר, שנדב ואביהוא גם שניהם היו עדיין קטנים. ואפשר לומר, דלאו דוקא קטנים פחותים מבן י"ג שנה, אלא פחותי עשרים שנה, שעדיין לא הגיעו לידי עונשין של מעלה. דייקא נמי קרא, איש מחתתו, מלמד שנקראו איש, ועכ"ז קרא אותם בני אהרן, שעדיין נקראים בשם בני אהרן, כנלע"ד:

א"ש, צ"ע, שהרי למעלה אמר, כי עיקר שמואל הנביא היה בחי' נדב ואביהוא. ובאולי נוכל לומר, כי להיות שגם בשמואל הנביא היה אהרן אביהם עמהם כאמור, לכן אינו מונה תחלתם אלא באליהו הנביא ז"ל, שהם לבדם היו, כנלע"ד:

והנה טעם גלגול בניו שם היה, לפי שבתחלה נתגלגלו הם לבדם באליהו הנביא ז"ל, כמבואר אצלינו, ואז נתקנו בבחי' סור מרע, שהוא כפרת עון שלהם, בהקריבם אש זרה, ע"י אליהו ז"ל בהר הכרמל, שהוריד אש מן השמים, לקדש שם שמים, כנודע וכמבואר שם אצלינו. אמנם ענין המצות שהם בקום ועשה, שהיו צריכים לקיים בחייהם, וכן מצות פריה ורביה לא קיימו, כמש"ה ובנים לא היו להם, והיו ערטילאין, ולכן נתגלגלו עתה לתיקון הנזכר בהיותו באוריה הכהן, אבל דע, כי עיקרו של אוריה הכהן, היה אהרן הכהן, ונתגלגל בו לתקן עון השני שבידו שעדיין לא נתקן, והוא ליהרג על קידוש ה'. אבל נדב ואביהוא היו מתחברים שם עמו בדרך עראי, לצורך הנזכר. ואז נהרג אוריה הכהן ע"י יהויקים, ונתקן אהרן הכהן משתי עונותיו בתכלית. ונדב ואביהוא שהיו שם בדרך השאלה, לא הרגישו צער ההריגה כלל, רק הוא לבדו:

ואמנם סיבת התחברות נדב ואביהוא שם היה, לפי שכיון שהוא גרם מיתתם, נמצא שגם לסבתו לא תקנו עצמם בענין מעשה המצות כנז"ל, ולכן הוכרח הוא לתקנם על ידו, ולכן נתחברו אז עמו שם. ואחר שנתקן אהרן לגמרי, בהריגת אוריה הכהן, אז כבר היה בידו כח לתקן את בניו היטב, משא"כ בתחלה, שגם הוא היה חסר תקון עצמו, ואז באו שלשתם בגלגול ממש, בזכריהו בן יברכיהו הכהן, וגם זה היה כהן, כמו שהיו שלשתם כהנים, ואז תקן את בניו היטב, בהיותם שם יחד:

וז"ס פסוק (ישעיה ח') ואעידה לי עדים נאמנים, את אוריה הכהן, ואת זכריהו בן יברכיהו, ומי חבר זה עם זה, ולא הכירו זה את זה, ולא היו בדור אחד. אבל לסבה הנזכר, ששניהם הם שרש גלגול אחד שם, ולכן נקראים עדים נאמנים בעצם. ולפי שבהיותו באוריהו, לא היה נתקן לגמרי, לכן נבא על חרבן הבית, ציון שדה תחרש וכו'. ובהיותו בזכריה נתקן לגמרי, לכן נבא על שלותה ובנינה, וכמ"ש רז"ל על פסוק הנזכר, והובא בגמרא מסכת מכות:

ונבאר עתה פסוק, ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וגו'. והנה בענין בת שבע אשת דוד הע"ה, שלקחה אוריה החתי בתחלה, יתבאר יותר ענין זה, כי כמו שאהרן לקח את אלישבע בת עמינדב, כן בהיותו בגלגול אוריה החתי, לקח בת שבע. ונמצא, כי אלישבע ובת שבע, הכל בחי' אחת, ושתיהם בחי' רחל נוקבא דז"א, הנתקנת ע"י החסד שהוא אהרן הכהן, שושבינא דמטרוניתא, כנזכר בס"ה. אבל יש שינוי ביניהם, כי בת שבע בזמן שאינה מתוקנת, וכמ"ש חז"ל על דוד הע"ה, שאכלה פגה, וכמו שנבאר שם עניינה. ואלישבע יש בה אותיות א"ל, לרמוז שהיא מתוקנת כבר ע"י החסד הנקרא א"ל, בסוד חסד א"ל כל היום. ואמנם תיבת שבע שבכל אחת מהם, נתבאר שם בענין בת שבע, וע"ש. וקרוב לזה נתבאר בס"ה בפרשת וארא, בפסוק זה, בענין אלישבע ובת שבע:

ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה וגו':

(מזולתו) כבר ידעת, כי כשהרג פינחס לזמרי, נתגלגלו בו נשמת נדב ואביהוא. וזה ש"ה, ותלד לו את פינחס, אלה ראשי, כי פינחס נכללו בו אלה ראשי הלוים שנים, שהם נדב ואביהוא, השקולים כמשה ואהרן, שהם ראשי הלוים. ולכן סמיך ליה הוא אהרן ומשה, להודיע, כי ראשי אבות הלוים הנז', הם אהרן ומשה. ואמנם פינחס לבדו, היה שקול כמשה ואהרן, ראשי אבות הלוים כנזכר, כאשר נתגלגלו בו נדב ואביהוא, שהיו שקולים כמשה ואהרן כמ"ש חז"ל על פסוק בקרובי אקדש:

סימן ז':

ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה וגו':

צריך לתת טוב טעם בקצור, אל סדר עשר מכות אלו, שהביא הקב"ה על המצריים במצרים, ואלו הם, דם. צפרדע. כנים. ערוב. דבר. שחין. ברד. ארבה. חשך. מכת בכורות. והם ממטה למעלה, בי"ס דנוקבא הנקרא מלכות, וזה סדרם:

דם, כבר הודעתיך, כי האחוריים הפשוטים של שם אהי"ה, הוא בגימטריא ד"ם. והנה מכה זו, יצאה מבחי' המלכות של הנקבה שבקדושה, והלכה להכות במלכות הרשעה, של נוקבא דז"א שבקליפות, והיתה מכה זו חוץ מן המוחין שלה:

צפרדע, אם תחבר חשבון הש"ך דינים הנודעים, עם אחוריים הפשוטים של אדנ"י, שהם קכ"ו, וגם הכולל לשניהם, יעלו בגימטריא צפרד"ע ש"ך וקכ"ו ושני כוללים שלהם. ומכה זו יצאה מן יסוד הנקבה דזעיר דקדושה, אל המוחין עצמם דנוקבא דקליפה. וז"ס צפ"ר דע"ה, ר"ל מקום הדעת שלה. וכבר ידעת, כי שם במוחין שלה הם סוד הנהו תרין צפרין, הנזכר בפרשת ויחי בזוהר דף רי"ח ונתבאר שם בביאור המאמר אצלינו, וע"ש, וז"ס צפ"ר דע"ה:

א"ש, אין החשבון מדוייק, כי צפרדע עולה תמ"ד, וש"ך וקכ"ו, ושני כוללים, עולים תמ"ח. ואולי צ"ל הלשון ולומר כך, השני כוללים של ש"ך וקכ"ו עם צפרדע, ואז יעלו כל אחד מהם תמ"ו. גם זה אי אפשר, להיות כי צפר דעה בגימטריא תמ"ט, או נוכל לומר, עם מה שדורש אח"כ, צפרדע צפ"ר דע"ה ע"ה, הרי תמ"ו, ועם ב' כוללים של צפ"ר דע"ה יעלו תמ"ח, כמו ש"ך וקכ"ו וב' כוללים שלהם כנלע"ד:

כנים, בגימטריא ק"ך, והם בגימטריא שם אלהי"ם שהוא פ"ו, ול"ד אותיות שיש במלוי המלוי של שם אדנ"י, הרי ק"ך. ומכה זו יצאה מן ההוד של הנקבה דקדושה, כי כבר ידעת כי אימא עילאה עד הוד אתפשטת, והכה בקרקפתא דרישא דנוקבא דקליפה, בבחינה ראשונה שלה, במקום שער הראש. וגם בבחי' המלכות, ספירה אחרונה של ז"א דקליפה, סמא"ל, הנקרא בעלה. ונודע, הוא כי מושב הכנים, הם בשער שבראש. ונלע"ד חיים, שגם ז"ס, (ישעיה ד') ושפח ה' את קדקד בנות ציון, שהעלה בראשם משפחות של כנים, כמ"ש חז"ל:

א"ש, אפשר שגם רומזים אל ק"ך צרופים שיש בשם אלהים כנ"ל:

ערב חסר ו', והוא סוד אחורים פשוטים דהוי"ה, שהם ע"ב, ואחוריים פשוטים דאלהים, שהם ר', ושניהם בגימטריא ערב. ויצאו מנצח הנקבה דקדושה, אל היסוד דז"א דקליפה, שהוא סמא"ל:

א"ש, גם מכת הרעב, נמשכת משתי אחוריים אלו. והשבע נמשך מאלהי"ם דיודי"ן, שהוא ש', ומהוי"ה דע"ב דיודי"ן, ושניהם בגי' שב"ע:

דבר, הוא חבור ב' שמות של שם אלהי"ם, העולים בגימטריא קע"ב ועק"ב, וד"ל אותיות שיש במלוי המלוי של שם אדנ"י, הרי קע"ב וד"ל, כמספר דב"ר. ומכה זו יצאה מתפארת דנוקבא דקדושה, אל ההוד דזעיר דקליפה. וז"ס, הנה יד ה' הויה וכו', הנזכר במכת הדבר. להורות, כי שם ההוי"ה כסדרה, שהוא בת"ת, והוא רחמים, נהפכה לדין, ונעשית צירוף הוי"ה:

אמר שמואל, בסוד ארורים הרשעים, שמהפכים מדת רחמים לדין:

שחין, היא בגבורה שבנקבה שבקדושה. והנה גבורה בגימטריא רי"ו, והנה מן הגבורה שבה ולמטה, מתפשטים עשר עשר מן החמשה ספירות, שממנה עד המלכות שבה, הם בגי' חמשים, הרי רי"ו וחמשים, בגימטריא רס"ו, תוסיף עליהם ק"ב, נמצא ק"ב רי"ו נ', הם שחי"ן בגימטריא. ועניין אלו הק"ב, הם סוד ג' המלויים שבג' הויו"ת ע"ב ס"ג מ"ה, שהם מ"ו ל"ז י"ט, העולים ק"ב, שהם סוד הדינים היוצאים אל הקליפות, כמבואר אצלינו במשנת הקטע יוצא בק"ב שלו. ויצאו דינים אלו מן הגבורה של הנוקבא דקדושה אל נצח דז"א של הקליפה. והנה עניינם הוא, כי ש' של שחין, הם ש' גבורות ודינים, תוסיף עליהם הוי"ה דב"ן דההין, ועוד תוסיף י"ו אותיות שיש בשם אדנ"י במלואו ובפשוטו, הרי שס"ה כמנין שחין:

א"ש, טעם לשלש מאות גבורות הנז' הוא, כנודע אצלינו, שיש בי"ס ג' קוים של חסדים, והם חח"ן. וג' קוים של גבורות, והם בג"ה. וג' קוים אמצעיים, והם דה"י. ודעת הוא במקום כתר. והמקבלת מכלם, היא המלכות, הים האחרון, ים דומה לתכלת. והנה הג' גבורות הנז', כלולות כל אחת מעשר, ועשר למאה, הרי שלש מאות, וי"ו אותיות שיש בשם אדנ"י, שהוא במלכות, הרי שס"ח, כמנין שחין. ואולי כדי למתק הגבורות האלו, נעשה בקטורת שס"ה מנים. ושלשה מנים יתירים, כנגד ג' גבורות בעצמם, כנלע"ד:

ברד, הוא אחורים של אלהים, שהוא ר'. ועם ה' אותיותיו, וע"ה, הרי ר"ו, כמספר בר"ד. ויצא מן החסד של הנקבה הקדושה, כי כן ברד היא מים מצד החסד, אלא שנתערב בו אש מתלקחת מצד הגבורה, והכה התפארת דזעיר דקליפה:

א"ש, במ"א נאמר בלשון אחר, ה"ר האלהים, וע"ה הרי ברד:

ארבה, הוא ד' שמות של אלהים במלואם, שבכל אחד מהם בפשוטו ובמלואו ובמלוי מלויו, יש ב"ן אותיות, ונקראים ארבעה בני האלהים. והם שנים מן חכמה, ושנים מן בינה. והן בגימטריא ארבה. והם ארבה טמא, והוא דין וכנגדו ארבה טהור. מצד ארבעה בנים דברה תורה, שהם ד' הויו"ת במלוי ההי"ן, ויצאו מן הבינה של הנקבה דקדושה, אל הגבורה דזעיר שבקליפה:

חשך, הוא סוד שכ"ה דינים הנודעים, אשר ביארנום, כי הדינים הם ש"ך ניצוצין תקיפין, ואלו הם הדינים של המצריים. ועוד יש חמשה יתירים, שהם הרחמים הממתקים אל ש"ך דינים הנז', אשר עמהם נשלמים לשכ"ה. ואלו החמשה, הם בחי' האורות שהיה יוצא לישראל מתוך החשך של המצריים, כמש"ה ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. שכן ה' ה' פעמים בגימטריא אור. אמנם במכת צפרדע, היו הש"ך דינים לבדם בלתי מיתוק כנז"ל, והג' יתירים על השכ"ה כדי שיהיה בחי' חשך, הוא סוד אות א, המצויירת בציור כזה, א א, שהוא ציור י"ו י"ו, העולים ל"ב, כנגד ל"ב נתיבות חכמה, אבא, כנודע כי ש"ך ניצוצין אתברירו במחשבה, הנקרא אבא. ואלו יצאו מן החכמה של הנקבה דקדושה, אל החסד דזעיר דקליפה:

א"ש, לא הבנתי מ"ש כאן ה' ה' פעמים בגימטריא אור, ובודאי ט"ק גדול נפל בו:

א"ש, ס"א שכן יש ה"פ אור בפרשת בראשית, וסוד א' הם ג' אותיות אל"ף, והם הג' יתירים משכ"ה, עד תשלום חש"ך. והרי נתבאר טעות הקולמוס:

בכורות, יצאה מכה זו, מן כתר דנוקבא דקדושה, והכה בג"ר דזעיר דקליפה, שהם בר"ת בכ"ר, שהם, 'בינה 'כתר 'ראשית חכמה. ע"ד מה שנתבאר בס"ה, על מלת ברוך, ועל נהר כבר. (ע"כ מזולתו):

א"ש, לא מלאני לבי לכתוב פסוק אחד, וטעות הנז"ל, בענין החשך לא נתקן. והנלע"ד לפרש הוא, כי לא נעלם, כי אלו החמשה יתירים על הש"ך הנזכר, הם סוד ה' גבורות מנצפ"ך העיקריים, כאשר נתבאר בש"ב שער מאמרי רשב"י בפרשת בא, במאמר כתיב כי יהיה נערה בתולה, נער כתיב וגו', וז"ל, ניצוצא אפיק זיקין בזיקין, לתלת מאה ועשרים עיבר, ואח"כ ע"י אותם הה' גבורות דינין קדישין וכו', ונתבסמו ע"י ה' גבורות אלה שהם ה' אותיות מנצפ"ך וכו'. נמצינו למידין, כי הה' יתירים הם ה' אותיות מנצפ"ך, וכל גבורה מהם היא סוד שם בן מ"ב, נמצא ה"פ מ"ב, הם בגימטריא אור ע"ה, ועם ג' אותיות אור, וזש"ה היה אור במושבותם, קרי ביה או"ר ב"ם ושבות"ם, ודרשינן סמוכים, או"ר ב"ם ושבות"ם. ואפשר שאלו המ"ב דגבורה, הם מתמתקים במ"ב אותיות, שיש בשם הוי"ה בפשוטה ובמלואה ובמלוי מלואה. נמצא שלמצריים היה משמש מ"ב דגבורה, והוא חשך. ולישראל מ"ב אותיות דשם ההוי"ה היה מאיר להם, והיינו דקאמר קרא ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, שנתקן להם, כנלע"ד:

סימן ט':

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה:

הנה ר"ת 'הירא 'את 'דבר 'יהו"ה, הם בגימטריא עשרים. וכן איוב ע"ה בגי' עשרים. וז"ש בס"ה, שפסוק זה נאמר על איוב, הנקרא ירא אלהים. והענין הוא, כי איוב מה שנתיירא היה, כי דבר ה' יתהפך לאותיות ברד, כאשר לא ישמעו אל דברו. וזהו הבנת אומרו, הירא את דבר ה', כי נתיירא משם דבר, כי יהפך אל ברד. וכמו שנתבאר בזוהר מכת הדבר נהפך לברד. האמנם טעם על מה זה נהפכה לאותיות ברד, ולא לאותיות דבר, שהוא החלוף האמתי מלמטה למעלה, הטעם הוא, כי כיון שהיה שם הירא את דבר ה', אשר לא חלה המכה עליו, ונשאר מקנהם ולא היה בהם כליה גמורה, לכן לא נתחלפה המלה לגמרי:

פרשת בא

סימן יו"ד:

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו':

(מזולתו) הנה פרעה לא היה מכיר בשם ההוי"ה, והיה ח"ו כופר בשם זה, וכמש"ה (שמות ה' ב') לא ידעתי את ה'. האמנם היה מכיר בשם אלהים, וכמש"ה (שם ה' ט"ו) אצבע אלהים היא. וכמו שנתבאר אצלינו טעם זה, כי פרעה היה יונק מבחי' העורף של זעיר, אשר שם בחי' ג' מוחין דקטנות, הנקרא, שר הטבחים, ושר המשקים, ושר האופים. ושלשתם הם שמות של אלהים. ולסבה שלא היה יונק מן המוחין דגדלות שהם הויו"ת, כי בבואם מתבטלים הקליפות, לכן לא היה מכירם:

והנה כאשר ע"י המכות הבאות עליו הודה, לא רצה להודות אלא בבחינת ההוי"ה של דין, וכמש"ה (שם ט' כ"ז) חטאתי 'הפעם 'יהוה 'הצדיק 'ואני, ר"ת היה"ו, ה' על י, ה' על ו, שהוי"ה זו היא נוקבא דין כנודע, דין גובר על רחמים. גם רמז, שע"י מדת הדין, הכה אותם:

והשי"ת רצה להכניע לבו, ולבטל מציאותו, כדי שלא יתאחז שם, ויצאו ישראל מתחת ידו, ולכן לא הספיקה הודאה זו שהודה בשם הוי"ה בבחי' הדינים, ולזה אמר הכתוב, למען שתי אותותי אלה, פי' אותות י' אלה בקרבו, והיא הוי"ה במילואה, שיש בה עשר אותיות, כי רצה הקב"ה למלאת זאת ההוי"ה, אשר בה הודה פרעה, ולשים בקרב אותה ההוי"ה, בחי' המלוי, ותושלם בעשר אותיות, וזהו אותותי, אותות י'. וכבר ידעת כי אחיזת פרעה, היא מן האלהים דמוחין דקטנות, וכשנכנסו ההויו"ת בתוך האלהי"ם, אז מתבטלים, וזהו בקרבו של פרעה ממש:

ונחזור אל הענין, כי היה רוצה השי"ת להכותם, בכח מלוי ההויו"ת מכאן ואילך. והנה המכות העתידות לבא עדיין, היו, ארבה, חשך, מכת בכורות, וקריעת ים סוף, אשר אז נטבעו בו המצריים. וכנגדם ד' בחי' מלויי ההויו"ת, ממטה למעלה. כי הנה הארבה נמשך, ע"י מלוי הוי"ה דההי"ן, העולה ב"ן. והחשך, מהוי"ה דמ"ה דאלפי"ן. ומכת בכורות, מהוי"ה דס"ג. וקריעת ים סוף, ממלוי הוי"ה דע"ב דיודי"ן:

וזה ביאורם, הנה אם תצייר כל אות ה' בג' ווי"ן כזה, ה יהיה שם ב"ן הנזכר, בגי' ק"ד. והנה ב"פ ק"ד, בגימטריא יצחק, והוא בגימטריא ארב"ה. וז"ס וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק. והוא בגימטריא קדק"ד, שהם ב' הויו"ת של ב"ן דההי"ן, בהיות כל ציוריו בווי"ן כנזכר:

הגהה א"ש, נלע"ד, שנפל טעות בלשון בודאי, שאינו ק"ד אלא ק"ב, ודרוש זה נכתב בש"ב שער מאמרי רשב"י במאמר קו המדה, דאינון י"ז ווי"ן, כמנין ק"ב, וד' אותיות ההוי"ה הרי קו, וזה ציורה יוד הה וו הה. ואולי הלשון כך הוא, יהיה שם ב"ן הנזכר בגימטריא ק"ב, וב"פ ב"ן הרי ק"ד, ושני השמות עצמם הרי ק"ו (א"א ובמ"ש בשער הכונות בדרוש ט"ו ווי"ן של אמת ויציב אתי שפיר, דב"ש ד' י"ד ע"א שאלה מ"ב) (א"ה ועיין עוד בשער רוה"ק יחוד ו' דף נ"א סע"א, ודף ע"ה ע"א יחוד כ'):

וז"ס (בראשית מ"ט) ולקדקד נזיר אחיו, האמור ביוסף שהיה בן זקונים. והענין הוא, כי האלהים דקטנות שבמוחין, כשבאים אח"כ אותם המוחין דגדלות דבחי' הויו"ת, אז יורדים האלהים הנזכר, אל הגרון. והנה הם ג' אלהי"ם, ויש בהם ט"ו אותיות, כמנין י"ה, כמבואר אצלינו. ואלו יורדים אח"כ עד היסוד עצמו, שהוא בחי' יוסף, ושם נעשים ה"פ ב"ן, כמנין יוסף. ולא נמצא עוד תשלום מאמר זה. (ע"כ מזולתו):

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ת"ל וגו':

(מזולתו) הנה ת"ל שנים הנזכר בפסוק, הם כנגד ה' שמות אלהים, שעולים בגימטריא ת"ל. וסודם הוא מש"ה (שיר ד' ד') בנו"י לתלפיו"ת. וע"כ תמצא בפרשה קטנה, של (שמות ב' כ"ג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, נזכרים שם ה"פ אלהים, והם אלו, ותעל שועתם אל האלהים. וישמע אלהים את נאקתם. ויזכור אלהים את בריתו. וירא אלהים את בני ישראל. וידע אלהים. ואז באה הגאולה, כנסמך (שם ז' י"ו) ומשה היה רועה. וז"ס והנה לא שמעת עד כ"ה, פי' עד כ"ה אותיות, שבה' שמות אלהים, ואותיות מצרים הם מצ"ר י"ם. לא נמצא יותר (ע"כ מזולתו):

קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל וגו':

יש לתמוה מאוד בפרשה זו, כי הנה השי"ת ציווהו, קדש לי כל בכור, ומרע"ה הניח מלצות את ישראל על מצוה זו בזאת הפרשה, וציום מצוה אחרת, כמש"ה ויאמר משה אל העם זכור את היום אשר יצאתם ממצרים וכו'. ואח"כ חזר בפרשת והיה כי יביאך, וצווה והעברת כל פטר רחם וכו'. אבל הענין הוא, כמו שנתבאר לעיל בפסוק ויקם מלך חדש, כי הערב רב הם ניצוצות נשמות השחתת זרע אדם הראשון, באותם ק"ל שנה, ולא היו נתקנים עדיין, ולהיותם מבחי' הדעת שביסוד דאבא, שהוא משה ע"ה, השתדל מאד לתקן אותם, ולהוציאם ממצרים, כנזכר שם באורך, והנה השי"ת צוהו, קדש לי כל בכר בבני ישראל, להיות גם הם מבחי' הדעת העליון, הנקרא בכור, ושם מגיע פגם חטא של השחתת הזרע כנודע. ולכן בני ישראל שהיו מתוקנים כבר מעון הזה, קדש לי כל בכור שלהם, אבל לא בכורות הערב רב, שעדיין אינם נתקנים, ואינם ראויים למצוה זאת:

ומרע"ה ראה, והנה אם עתה שהוא התחלת נתינתו יתברך לישראל את המצות, וזו ראשונה מכלם, אחר מצות פסח וחג המצות, אם היה תיכף אומר להם מצוה זאת, ויהיו הערב רב שומעים קדש לי כל בכור בבני ישראל, ולא בערב רב, היו פורקים עול, וחוזרים לסורם. ובפרט, כי עדיין לא יצאו ישראל ממצרים, כי הרי כתיב (שמות י"ג י"ז) ולא נחם אלהים וגו', כי קרוב הוא, כי אמר אלהים פן ינחם העם, שהם הערב רב, ושבו מצרימה, ומכ"ש עתה שעדיין היו בבתיהם, וכמו שמצינו שבראותם עמוד הענן נוסע לפני ישראל, ולא לפני הערב רב, אמרו (שם ל"ב א') קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כנזכר בזוה"ק. ולכן בהיות רצון מרע"ה להכניסם תחת כנפי השכינה, ולא יבעטו ח"ו בהקב"ה, לכן התחיל להם במצות זכור את היום הזה אשר יצאתם מארץ מצרים, והיא מצוה כוללת לישראל ולהם, ולכן כתיב ויאמר משה אל העם, שהם הערב רב, ולכן אמר בלשון רבים, אשר יצאתם היום, היום אתם יוצאים. אמנם אמר מבית עבדים, כלומר יצאתם ממצרים הנקרא בית עבדים, ע"ש ישראל שנשתעבדו שם, אבל אתם לא נשתעבדתם שם, ולכן לא אמר הכתוב מהיות עבדים, אלא מבית עבדים:

הגהה א"ש, גם עמ"ש חז"ל, שהמצריים נקראים עבדים, להיותם בני חם, הנקרא עבד, ואתי שפיר, כנלע"ד:

גם רמז באמרו כי בחזק יד וכו', כי כל צורך חוזק יד לא היה בעבור ישראל, אלא בעבורם, וכמש"ה (שם ט' י"ז) ולמען ספר שמי בכל הארץ. ולולי חזק ידו יתברך, לא היה מניחם פרעה לצאת. אבל לישראל לבדם, לא היה מקפיד פרעה כ"כ, ולא היה צריך ליד חזקה ההוא. וזש"ה, כי בחזק יד הוציא ה' אתכם, ולא אמר את ישראל, וכיון שהוא כן, ולא יאכל חמץ, לא אתם ולא בני ישראל:

והנה עי"כ, נתאמת בלב הערב רב, שהקב"ה אוהב אותם, ואחר שפייסם בדברים אלו, אז התחיל להתנצל להם על העתיד, והוא מצות הבכור כנז"ל. וז"ש, היום אתם יוצאים בחדש האביב, והוא הקדמה על העתיד, כלומר הרי נתתי לכם ולישראל מצוה אחת, ששניכם שוים בה לסיבה הנז"ל. ועתה אני רוצה לצוות לישראל מצוה פרטיית, שאין לכם חלק בה, ולא מחוסר רב אהבתו יתברך אתכם, כי הרי במצוה ראשונה השוה אתכם כנזכר. רק הטעם הוא, לפי שאין עליכם חיוב מצוה זאת, מן הטעם שנבאר, והוא, כי הרי אתם הערב רב יוצאים היום, ולא בחצות לילה כדרך ישראל שיצאו בחצות הלילה, כמש"ה (שם י"ב ל') ויקם פרעה לילה, בעבור מכת בכורות המצריים, וכנגד זה נתחייבו ישראל להקדיש בכוריהם, שגרמו להם יציאתם בלילה, בעת מכת בכורות. אבל אתם יוצאים היום, ולא בלילה, אתם פטורים ממצוה זו שנאמר עתה אח"כ. ואחר שפייסם בדברים, אז החזיר פניו כנגד ישראל, ודבר עמהם בלשון יחיד, כי ישראל גוי אחד הם בארץ. וז"ש, כי יביאך, בלשון יחיד נאמרה כל זו הפרשה:

ואמר להם, הנה כבר צויתי לערב רב על מצות חמץ, ועתה אני מצוה גם אתכם על המצוה הזאת ג"כ. והסיבה שלא דברתי עמהם ועמכם ביחד הוא, לפי שאין הטעמים שוים בשניכם, כי טעם שלהם הוא כנ"ל, כי בחוזק יד. אבל הטעם שלכם הוא בלשון אחר, והגדת לבנך וגו', בעבור זה עשה ה' לי, ולא לע"ר, כי הם לא היו משועבדים כמוני, ולכן בי תלוי יציאת מצרים, כמש"ה בצאתי ממצרים. ואחר אשר השווה לשניהם במצוה זאת, ונתפייסו כלם, אז אמר המצוה של קדש לי כל בכור וגו', לישראל לבדם בלשון יחיד. והיה כי יביאך, והעברת כל פטר רחם, ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו וגו'. וטעם זה לא שייך אלא בכם, היוצאים בחצות לילה, בעת הריגת בכורי מצרים, משא"כ בערב רב שיצאו אח"כ ביום כנז"ל:

והנה טעם למה נתן מצות אכילת מצה גם לערב רב, מה שלא עשה כן במצות הבכור, הטעם הוא במה שהודעתיך, בפסוק ויקם מלך חדש, כי הערב רב הם בסוד דעת העליון שבבינה, ובחי' המצה שמורה היא במלכות של הבינה, והיא הנקרא ד' רבתי דאחד כנודע. והנה גם שם דעתן של נשים קלה, בגימטריא קל"ה כמנין מצה, ולכן נצטוו גם הם במצות המצה:

פרשת בשלח

ויקח משה את עצמות יוסף עמו:

(מזולתו) כבר ידעת מ"ש רז"ל בפסוק לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, שגזר עליהם שימולו, וגייר כמה נפשות ומל אותם, והם הערב רב שעלו עם ישראל ממצרים. ומשה גם הוא רצה לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, ולפי שיוסף התחיל במצוה זאת, והיה העיקר הראשון לגיירם, לכן לקחו משה עמו. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ד:

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי:

(מזולתו) הנה ר"ת 'מה 'תצעק 'אלי, הוא אמ"ת. וז"ש בזוהר ובספרא דצניעותא, הא בעתיקא תליא מילתא. גם מילת אל"י גימטריא מ"א, שהם מספר מ"א אותיות, שבשם אהי"ה בפשוטו ובמלואו ובמלוי מלוי. (ע"כ מזולתו):

וירא ישראל את היד הגדולה:

הנה ר"ת של 'את 'יהוה 'ויאמינו 'ביהוה הוא איוב, והענין הוא כמ"ש בזוהר בפרשה בא, כי בעת קריעת ים סוף, היה השטן מקטרג על ישראל, ואז מסר ה' בידו את איוב מתעסק בו, ויניח מלקטרג על ישראל. וכבר הודעתיך כי איוב הוא גלגול תרח אבי אברהם, ולא נשלם תקונו עד שבאו עליו יסורין ההם. ונמצא כי כל תקון איוב היה עתה, ביד הגדולה אשר עשה ה' בקריעת הים, ולכן נרמז שמו בזה:

סימן ט"ו:

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה:

(מזולתו) הנה פסוק זה נאמר בתחלת השירה הזאת, לרמוז אל מ"ש חז"ל כי פרחה נשמתם ברדתם בים, והשמיעם השי"ת, זמירות ושירות המלאכים, המשבחים לשי"ת, הנקרא י"ה, ועי"כ חזרה נשמתם. וזהו עזי, כי כחי ועזי נמשך לי, ע"י זמרת יה, שמזמרים המלאכים לפניו, ועי"ז ויהי ליישועה, שהחייתני מן המיתה:

ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרע"ץ אוי"ב:

הנה אותיות תרע"ץ אוי"ב, הם אותיות צרעת איוב בהפוך אתון, כי בהיות ימינו יתברך נאדרי בכח, להציל את ישראל מיד השטן המקטרג על ישראל, הצילם, ע"י שמסר בידו את איוב, שלקה בצרעת, והוא השחין, שהוא אחד ממיני הצרעת. (מזולתו):

והענין הוא כמ"ש בס"ה, כי ג' יועצים היו לפרעה, וא' מהם היה איוב, ונתן עצה לפרעה, וא"ל, תשלוט בגופם ובממונם, אבל לא תמיתם. ולכך פרע לו השי"ת מדה כנגד מדה, שנתן רשות לשטן לאבד את כל ממונו, ולהלקות גופו בשחין, אך לא המיתו:

עוד אמרו בזוהר, כי בעוד שהיה איוב עם פרעה, היה מגין עליו, ולכן מה עשה הקב"ה, הלקה לאיוב לסבה הנזכר, ואחר שלקה איוב, אז לא היה יכולת בו להגין על פרעה, ואז הביא הקב"ה המכות על פרעה:

ועם ב' המאמרים הנז', יובן פסוק זה, והענין הוא, כי הקב"ה ימינו תרעץ אויב, הוא איוב, על שנתן עצה לפרעה, והכהו בשחין שהוא אחד ממיני הצרעת, אותיות תרעץ, ואחר שהכה את איוב, ולא היה יכול להגין על פרעה ועמו, אז אח"כ וברב גאונך תהרס קמיך, הם פרעה והמצריים:

ואח"כ נתן טעם למה הוכה איוב על חנם, כדי להכות את מצרים, וביאר, כי גם איוב לא על חנם הוכה, כי אם בדין, והטעם הוא, כי הלא אמר אויב הוא אותיות איוב, ארדוף אשיג, וקח שללם ולא נפשם כנזכר, ולכן הוכה בצרעת. ואח"כ נשפת ברוחך על המצריים, וכסמו ים, כיון שכבר איוב לא היה יכול להגין עליהם:

ובזה יובן, שינוי אלו הפסוקים, שפעם אחת הזכיר בלשון יחיד תרעץ אויב. ואח"כ אמר בלשון רבים, תהרס קמיך. ואח"כ חזר בלשון יחיד, אמר אויב. ואח"כ חזר ואמר בלשון רבים, כסמו ים צללו כעופרת במים אדירים:

וז"ש איוב בספרו, (איוב י"ג כ"ד) תחשבני לאויב לך, כי ב"פ החלפת שמי, מאיוב לאויב, כנזכר בפסוק תרעץ אויב, אמר אויב. גם ירמוז תרעץ אויב, אל מ"ש בס"ה בפרשת בא כי כשעברו ישראל בים ואמרו שירה, אז מסר הקב"ה לאיוב ביד השטן, כדי שלא יקטרג על ישראל. לכן נזכר רמז זה בפסוק הזה, בתוך השירה. (ע"כ מזולתו):

מי כמכה באלים ה' מי כמכה נאדר בקדש וגו':

(מזולתו) כבר ידעת, כי יעקב הוא ז"א הנקרא נורא, ומשמש בין שתי אהלות, שהם לאה ורחל, וג"כ משמש למעלה, וז"ש עושה פלא, אותיות אל"ף, וכבר ידעת מ"ש בספר הבהיר, אל"ף בינה, נמצא שהוא משמש למטה וגם למעלה בסוד ו' בין תרין ההי"ן, ודי למבין. גם הת"ת שהוא ז"א, נקרא נורא ומונח תוך הארון שהוא השכינה מלכות, ולכן נורא וארון הם אותיות שוות. ג"כ הוא בצרוף אחר, אדיר ונאור:

הגהה א"ש, אפשר, שלזה כיון הפייטן, הזה בפסוק זה מי כמוך באלים ה' נורא תהלות לומר אדיר ונאור מי אל כמוך, ונרמז הפיוט עושה פלא, דוק ותשכח:

תפול עליהם וגו':

הנה מש"ה, עד יעבור עמך ה', כנגד דור המדבר שיצאו ישראל ממצרים, שהם נקראים דורו של משה, הנקרא פני חמה, הנאחז בז"א, הנקרא יהו"ה. עד יעבור עם זו קנית, הם

דורו של יהושע, שנכנסו לארץ. ולכן סמיך ליה, תביאמו ותטעמו. ולפי שהם מסטרא דנוקב' הנקראת ארץ ישראל, אמר עם זו קנית, בלשון נקבה, זו ולא זה. (ע"כ מזולתו):

סימן ט"ז:

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם וגו':

(מזולתו) ר"ת 'למען 'אנסנו 'הילך בתורתי, לא"ה. לרמוז, כי הלחם ניתן להם מן השמים, שהוא המן, היא מעלמא דאתכסיא שהיא לאה. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ז:

ויאמר ה' אל משה עבור לפני העם:

(מזולתו) הנה ר"ת 'עבר 'לפני 'העם הוא עלה, גם תיבת עבר, אותיות ערב, פי', כי אותם ערב רב שעלה אתם, הנקרא העם סתם, מהם יש פחד פן יסקלוך, ולכן אני מבטיחך שאצילך מהם. אמנם מן ישראל, אל תפחד מהם, כי קדושים הם, ולא יזיקוך. (ע"כ מזולתו):

הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב:

נודע הוא, כי הצור הוא מלכות, שהוא רחל נוקבא דז"א. והיא שם אלהים במילוי ההי"ן, העולה בגימטריא צו"ר. ולהיותו מבחינת אלהים, לכן הצור הוא דין, כנזכר בזוהר. ובהיותה דין, אינה יכולה להוציא מים להשקות, ולכן צריך להמשיך אליה מן ז"א, בחי' אורות, שהם ג"כ כמנין צו"ר. ועי"כ, ההפכי הצור אגם מים, בבחי' צור הזה השני, הנרמז באמרו והכית בצור. והענין הוא, כי אין האורות האלו נמשכות אליה, אלא ע"י הכאה, כי האור הפנימי מכה בחיצון, ונמשך הארתו בו. וכן ממדרגה למדרגה, עד שנמשך אל המלכות. וז"ס והכית בצור, והנה ענין הכאה זו, היא ע"י שם ההוי"ה שבז"א, בזה האופן, י"פ י', הרי ק', והכאה זו מיניה וביה. ואח"כ מכה באות ה', בסוד י"פ ה', והם חמשים. וכעד"ז בכלם, והוא באופן זה, י"פ י', י"פ ה', ה"פ ה', ה"פ ו', ו"פ ו', ו"פ ה', ה"פ ה'. סך הכל בגימטריא צו"ר, ועי"כ ויצאו ממנו מים, ושתה העם:

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים:

(מזולתו) הנה ר"ת 'נצב 'על 'ראש 'הגבעה, הוא נערה, לרמוז מקום אחיזת יהושע, הנקרא נער. כמש"ה (שמות ל"ד י"א) ויהושע בן נון נער, הנאחז במלכות הנקרא נערה. (ע"כ מזולתו):

ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי:

(מזולתו) הנה ר"ת 'שמו 'יהוה 'נסי, הוא שי"ן, משם שד"י. ושתי אותיות אחרות שהם ד"י, נרמזו במלת כי י"ד על כס י"ה, הרי עתה שם שד"י מלא. (ע"כ מזולתו):

פרשת יתרו

סימן י"ח:

ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא אליך:

כבר הודעתיך כי יתרו הוא קין, ומשה הוא הבל אחיו, ולכן רמז לו כי הוא אחיו, בר"ת 'אני 'חותנך 'יתרו, הוא אחי, ולכן אל יזלזל בכבודו, אעפ"י שהוא מלך וזה גר מחדש, וע"כ יקבלהו ויצא לקראת יתרו, וכמו שדרשו חז"ל ואם אין אתה יוצא בגיני, צא בגין אשתך:

ויספר משה לחותנו את כל:

(מזולתו) הנה ר"ת 'משה 'לחותנו 'את 'כל, הוא מלאך, והוא מרע"ה הנקרא מלאך, כי עליו נאמר בפרשה חקת, וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים:

ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם:

הנה ר"ת 'לשפוט 'את 'העם הוא לאה. לרמוז כי היא ב"ד הגדול של מעלה, ושם הוא מקום המשפט:

ויאמר משה לחותנו כי יבא אלי העם:

הנה ר"ת 'משה 'לחתנו 'כי, הוא מלך. ר"ת 'יבא 'אלי 'העם, הוא יא"ה. נמצא יחד, מלך יאה. לרמוז, כי נאה למלך, כשיושב ושופט את העם, כי מלך במשפט יעמיד ארץ. גם ר"ת 'העם 'לדרוש 'אלהים, הוא לאה, מלכה העליונה, הרי הזכיר המלך והמלכה:

כי יהיה להם דבר בא אלי וגו':

הנה אלהי"ם מתחלף באותיות שלפניו באלפ"א בית"א דאבג"ד, הוא במוכ"ן, והוא כמנין חק"י, קי"ח, כמספר במוכ"ן, והוא הנקרא חקי האלהים:

עתה שמע בקולי איעצך:

ר"ת 'היה 'אתה 'לעם הוא לאה, לרמוז כי מרע"ה נדבק בלאה, עלמא דאתכסיא:

סימן י"ט:

בחודש השלישי לצאת וגו':

הנה ר"ת 'בחודש 'השלישי 'לצאת, הוא הבל. וס"ת, הם שית. לרמוז, כי הבל נתגלגל בשת, ואח"כ במשה, ולא נתקן עד שקבל עשרת הדברות, ומן ש"ת נעשה שי"ת, כנזכר בספר התיקונים, תיקון ס"ט דפרח י' מן שית, ואשתאר שת (ע"כ מזולתו):

ויהי ביום השלישי וגו':

(מזולתו) ר"ת 'בהיות 'הבוקר 'ויהי, הוא בה"ו, לרמוז מה שאמרו רז"ל, תנאי התנה הב"ה עם מע"ב, שאם לא יקבלו ישראל התורה, יחזיר העולם לתוהו ובהו:

ויוצא משה את העם לקראת וגו':
ר"ת 'את 'העם 'לקראת, הוא לאה, לרמוז, כי מרע"ה נדבק בלאה, עלמא דאתכסיא:
ויאמר משה אל ה' לא יוכל וגו':
הנה ר"ת 'העדות 'בנו 'לאמר, הוא הבל, לרמוז כי משה הוא הבל, אשר הציץ ומת ונענש, ולכן אמר משה שהוא הבל, כי כבר העדותה בי מקדמת דנא, שנענשתי על כיוצא בזה, ואיני צריך אזהרה עתה. גם ר"ת למפרע 'לאמר 'הגבל 'את הוא אהל, לרמוז, על הבל שהוא משה, השוכן בין תרין אהלים, לאה, ורחל כנודע:
הגהה א"ש, גם נרמז בהם אותיות לאה, שהוא על האמור:
גם ר"ת 'לעלות 'אל 'ההר, הוא לאה, לרמוז, כי מרע"ה נדבק בלאה, עלמא דאתכסיא. גם ס"ת 'כי 'אתה 'העדותה 'בנו הוא יהה"ו, והוא אחד מצרופי שם הוי"ה:
א"ש, בסוד הויו"ת באמצע, בסוד פסוק 'יתהלל 'המתהלל 'השכל 'וידוע בסוד ותלכנה שתיהם וגו', שהוא ר"ת יהה"ו:
סימן כ':
אנכי יהו"ה אלהיך וגו':
(מזולתו) הנה ההפרש שבין אני לאנכי הוא, כמ"ש בזוהר בכתיבת יד, כי אנכי רומז במלכות, אספקלריא דלא נהרא. ואמנם יש בה תוכיות הנקודה, הנקרא נפש שלה. וזה שארז"ל כי ר"ת אנכי, נוטריקון, אנא, נפשי, כתבית, יהבית, והבן זה. ולכן בעשרת הדברות נאמר אנכי, כי היה בה בחי' הנפש של המלכות. אבל כשאומר אני, אין בתוכה תוכיות הנקודה, שהיא הנפש שלה (ע"כ מזולתו):
לא תשתחוה להם ולא תעבדם:
הנה הנשמות כלם נתערבו טוב ורע בחטאו של אדה"ר, כנזכר שם. אבל כל אחד כפי מדרגתו. ויש מי שרובו רע ומעוטו טוב, ויש להפך. ובזה יש מדרגות רבות, אבל אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כי כלם מורכבים מטוב ורע כנזכר. ומי שרובו רע, נקרא רשע, ולהפך נקרא צדיק. והנה הרשע בכל גלגול שמתגלגל להתברר, מוסיפין רשע חדש על הגלגול שעבר, ולכן נגמר ברורם תכף בארבע גלגולים לבד. והטוב שבהם נברר, ונתן לראוי לו, שיהיה משורש נשמתו, כמ"ש ז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, והרע הגמור נשאר בו, וכלו פסולת גמור, והולך לאבדון, ואין לו עוד תקוה כלל, כי אין בו נצוץ טוב כלל. אבל מי שרובו טוב, והם הצדיקים, אדרבא, בכל פעם שמתגלגלים, נתקנים יותר מבראשונה. אבל בהכרח הוא, שבכל גלגול חוטאים איזה חטא, משונה

מן הגלגול שעבר, ולכן הם מתגלגלים, עד שישלימו כל התרי"ג מצות כלם, ועד שיתקנו כל מה שחטאו בכל גלגול וגלגול, ועי"כ מתארכים עד אלפים גלגולים:

וזש"ה, (שמות ל"ד ז') פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים, ר"ל, שמביאם עד ארבעה גלגולים, ובגלגול השני נקראים בנים בערך הראשון, ועוד אין להם תקון כלל, אבל אין זה אלא לשונאיו, שהם הרשעים הגמורים. אבל עכ"ז הקב"ה עושה חסד אחד, שהוא שיתגלגלו עד לאלפים דור, וזה הוא לאוהבי ולשומרי מצותי. ואמנם ענין שני אלפים האלו, עניינם מה שביארנו בשער רוח הקדש ביחוד אחד, מיוסד על פסוק נוצר הסד לאלפים, ושם נתבאר כי המצולות ים שהם הקליפות, נאחזים בשני שמות, מתחילים באות אל"ף, והם, אדנ"י, אלהי"ם, כחות שרשי הדין. ובחינתם בקדושה, נקראת אלפים, בסוד נוצר חסד לאלפים, ומשם נדונים הצדיקים. ובחינתם בקליפה, נקראים מצולות ים פלאים, והרשעים הגמורים, ירידתם שם בקליפות, הנקרא (איכה א' ט') ותרד פלאים, הפך אלפים:

עוד להרב זלה"ה דרך אחרת, וז"ל, פקד עון אבות על בנים, דע, כי פק"ד חסר ו', והוא שם ע"ב במלואו מרובע, כזה, יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וי"ו ה"י. ושם זה עולה בגימטריא פק"ד. גם נרמז בפסוק, קול דודי דופק. ואם תצרף שם הנזכר, עם שם ס"ג במלואו מרובע, כזה, יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וא"ו, יו"ד ה"י וא"ו ה"י, העולה בגימטריא קס"ו, יהיו ב' השמות קפ"ד וקס"ו, כמספר שמ"י, וז"ס פסוק (תהלים צ') אשגבהו כי ידע שמי. והנה אם תצרף יחד שם ע"ב במלואו הנזכר, העולה קפ"ד, ושם אהי"ה דיודין במלואו כזה, אל"ף ה"י יו"ד ה"י, העולה קס"א, יהיו קפ"ד וקס"א, כמספר משה, ועם הכולל הם כמספר שמ"ו:

א"ש, זה נרמו במש"ה, (משלי ל' ד') מה שמו ומה שם בנו וגו'. ירצה, מ"ה שהוא משה, בסוד 'מה 'שהיה 'הוא שיהיה, ר"ת משה. הנה שמ"ו הוא קפ"ד וקס"א, כמנין שמ"ו. וגם שמו בגימטריא רצו"ן. ולפיכך נדבק משה בהיכל הרצון, ורצון בסוד נוצר חסד לאלפים. ונודע כי שם ע"ב, עולה בגימטריא חסד, ואח"כ החסד הנזכר נעשה קפ"ד, כאמור. ושם אהיה במלוי יודי"ן, עולה בגימטריא אלפי"ם, שהוא קס"א. וחזר ופרט אותם בסוף הי"ג מדות, במלת ונקה, והוא קס"א. ולכן כתיב אח"כ, וימהר משה ויקוד ארצה, כמספר רצון, ונוצ"ר, כאמור. ואחורים דשם ב"ן, כזה, יו"ד, יו"ד ה"ה, יו"ד ה"ה ו"ו, יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, עולים בגימטריא קד"ם. וזהו (דברים ל"ג כ"ז) מעונה אלהי קדם:

א"ש, הדרוש הזה על הפסוק הנזכר, אני תקנתי אותו כך, ולא נמצא מיושב בלשון זה מכתיבת הרב זלה"ה, כי טעות סופר נמצא במקום הזה, וה' האיר עיני, כנלע"ד:

עוד להרב ז"ל, ועשה חסד לאלפים. ועשה כתיב, חסר ו', לרמוז, על שע"ה חסדים דכלילן בחסד דעתיק יומין, כנזכר באדרא רבא וכנגדם בחוטם העליון, ארכו שע"ה עלמין, לכפות הדינים, כי שם שרשם, ונגלים למטה. ובמקומם נכפים, דיתיב על כרסייא דשביבין דנור:

זכור את יום השבת:

(מזולתו) הנה ר"ת 'את 'יום 'השבת אי"ה. והענין הוא, כי ביום שבת בתפלת מוסף, אז יוסף שהוא היסוד הנקרא זכור, עולה ומתעלה למעלה למעלה, עד ששואלים עליו משרתיו אי"ה מקום כבודו להעריצו. ולכן אנו אומרים במוסף אי"ה מקום כבודו. והנה אם תחליף י' של יוסף, באלפ"א בית"א דא"ת ב"ש, באות מ', יהיו מוסף, ובכן יוסף ומוסף יהיו שוים. גם מוסף בגימטריא מקום, והיינו דסמיך ליה אי"ה מקו"ם, וכן ממקומו הוא יפן. גם לרמוז למ"ש בזוהר בפרשת שלח, כשאדם מחדש דברי תורה בעה"ז ביום השבת, מעטרים לאביו כמה עטרות בעה"ב. וזהו זכור את יום השבת לקדשו, לחדש בו דברי תורה, ועי"כ תגרום להעטיר עטרות לאביך, ולכבדו בעה"ב, ולכן סמוך ליה כבד את אביך:

לא תענה ברעך עד שקר:

הנה אמרו בזוהר, דהוי כאלו משקר בקב"ה, דאתמר עליה רעך ורע אביך. וזהו ג"כ לא תחמוד אשת רעך, היא השכינה, כלומר, שלא תקצץ בנטיעות, ותקחנה לבדה, ותפרידנה מבעלה. ע"כ מזולתו:

פרשת משפטים

סימן כ"א:

אם בגפו יבוא בגפו יצא:

(מזולתו) הנה ר"ת 'אם 'בגפו 'יבוא 'בגפו, הוא אביב, לרמוז, כי בחדש האביב יצאו ישראל מבית עבדים. וזהו בגפו יצא:

אם אחרת יקח לו:

הנה ר"ת 'שארה 'כסותה 'ועונתה 'לא, הוא שכול, ירצה, כי האדם השכול מבנים, צריך לקחת אשה אחרת. גם בזה אני מסופק אם הוא ממורי זלה"ה:

מכה איש ומת מות יומת:

ירמוז, על קין שהרג את הבל, הנקרא איש, שהוא מרע"ה. כמש"ה, כי זה משה האיש. ולכן מות יומת ב"פ, ע"י משה פעם אחת, כשנתגלגל במצרי. ופעם שנית כשנתגלגל בקרח. (ע"כ מזולתו). ואשר לא צדה והאלהים אינה לידו ושמתי לך וגו':

הנה ר"ת 'אנה 'לידו 'ושמתי 'לך הוא אלול, לרמוז כי הב"ה בחסדו אנה וזמן חדש אלול, לכל מי שחטא בתוך השנה, שישוב אז בתשובה, ויקבלוהו. ובחדש הזה נאמר קרוב ה' לכל קוראיו:

(מזולתו) עוד ירצה יותר בפרטות, עם האמור למעלה בפסוק הקודם, וירצה בזה, בהיותינו מדקדקים באמרו לנוכח, ושמתי לך מקום, והיל"ל קרא ושמתי לו מקום. אבל ירמוז בזה, למ"ש בזוהר בר"ם פרשת משפטים כי הקב"ה ציוה למשה שיפריש ג' ערי מקלט בעבר הירדן, להיות לו לעצמו למקלט, מן סמא"ל, גואל הדם של המצרי, שהרגו משה. ועם זה ההקדמה, יתבארו אלו הפסוקים, באמרם מכה איש ומת, שהוא משה שהרג את המצרי, הנקרא איש מצרי, אם היה במזיד דינו מות יומת. האמנם כיון שתכלית כונת משה היתה, להועיל ולתקן נשמתו ע"י שיהרגהו בשם המפורש, א"כ בשוגג הרג. וזהו ואשר לא צדה, זה משה, אז ושמתי לך מקום לך לעצמך, וזה משה, מקום אשר ינוס שמה הם ערי מקלט שהכנתה:

הגהה אמר שמואל, ולא תקשי שהיל"ל אשר תנוס שמה, כמ"ש ושמתי לך. בעבור כי חוזר אל תחלת הפסוק, מ"ש שלא לנוכח, ואשר לא צדה, להיות כי דין זה נוהג למשה ולאחרים. ובאולי כי גם במקום הזה, נרמז מרע"ה, בר"ת 'אשר 'ינוס 'שמה הוא איש, הנקרא כי זה משה האיש וכו', כי הוא עצמו ינוס שמה בערי מקלט כנזכר. גם תיבת שמ"ה, הוא אותיות משה. גם המצרי בגימטריא משה, לרמוז, כי עתיד היה משה להרוג את המצרי. עוד נלע"ד שמואל, כי המצרי בגימטריא משה, הוא אחיו, קין אחיו של משה, ומספרו כמספרו:

עוד ירצה, עמ"ש בפירוש הא', כי ר"ת 'אנה 'לידו 'ושמתי 'לך הוא אלול, לרמוז, כי חדש אלול מוכן לתשובה, והכל צריכים לשוב בתשובה בחדש הזה, אף מי שחטא שלא במתכוין. ואם נרצה לקשר הפירוש הזה, גם על משה כאמור, יהיה ביאור הענין כך, כי הנה נודע שמשה נולד לז' חדשים, ונודע כי בשבעה באדר נולד משה, נמצא, כי הורתו ועיבורו היה באלול, וזש"ה אנה לידו ושמתי לך, שהוא ר"ת אלול, כלומר הקב"ה אנה לך כל זה. עוד ירצה, אנ"ה, ר"ת 'את 'נפש 'הגר, והוא יתרו שנתגייר ע"י משה, והאלהים אנה לידו, שהוא קין אחיו ודאי שגיירהו:

א"ש, עם האמור ר"ת אנה 'את 'נפש 'הגר, והוא יתרו, ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה שהוא משה, שנס מפני פרעה, בשעה שהרג את המצרי, כמש"ה ויברח מפני פרעה. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ד:

וישכון כבוד ה' על הר סיני:
(מזולתו) הנה שם ההוי"ה, בגימטריא עולה כ"ו, ועם ד' אותיותיו הרי ל'. ואם תחלק שם ההוי"ה לשני חלקים, כזה, י"ה, ו"ה, יהיה הכל ל"ב כנגד ל"ב נתיבות חכמה, והם בגימטריא כבוד, הרי איך שם ההוי"ה נעשה כבוד, וזהו וישכון כבוד ה':
א"ש, לכן נקרא 'מלך 'הכבוד, ור"ת מ"ה, רומז לז"א, המקבל הכבוד הזה מל"ב נתיבות חכמה העליונה. (ע"כ מזולתו):

פרשת תרומה

ועשו ארון עצי שטים:
הנה בכל האצילות, אמתים הוא נו"ה. וחצי, הוא חצי הת"ת, כי יסוד הוא מובלע בין נו"ה דא"א, ואינו נזכר, ונעשה נשמה לז"א. ודזעיר, לנוקביה, ע"ד הנזכר. וכעד"ז כלם הם בבחי' אמתים וחצי, שהוא חצי הת"ת ונו"ה של פרצוף הקודם, נעשים נשמה אל כל פרצוף שלאחריו, וכן כלם. ודע, כי הגבורה של עתיק יומין, נעשת נשמה לחכמה דאריך:
סימן כ"ו:
ויהיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים וגו':
דע, כי תרין נוקבין הם, לאה באחורי זעיר, למעלה מן החזה. ורחל, למטה מן החזה. וכל אחת משתיהם נקראת ת"ם. והענין הוא, כי נודע שתרין עטרין הם, ה"ח, וה"ג. והם מלובשים תוך היסוד דאימא, הכלול מעשרה בחי' ג"כ. והם עשר שמות אהי"ה, בבחי' אחוריים הפשוטים, שכל אחד מהם בגימטריא ד"ם, אשר מהם סוד עשרה דמים שבאשה, ה' דמי טוהר, וה' דם נדות. כמבואר אצלינו בדרוש ליל פסח ויציאת מצרים. והנה עשרה דמים אלו, הם בגימטריא ת"ם. ונודע, כי הגבורות הם נתנות אל הנקבה, וגם לוקחות תרומה הארה מן ה' חסדים, וכל זה למעלה הוא בלאה. ועד"ז ג"כ למטה ברחל, הרי הם ב' תמים. וז"ס יחדיו יהיו תמים, כי בהתחברות רחל ולאה יחד, נקרא תמים:
עוד דרך ב', הנה לאה עומדת למעלה מן החזה דזעיר באחוריו, ויש לה ב' בחי' אחוריים, שהם, אחוריים דזעיר עצמו, שהם ע"ב ק"ל, אחוריים פשוטים ומלאים דהוי"ה דאלפי"ן שבו. ואחוריים דיסוד דאימא, שיש בתוך זעיר מן החזה ולמעלה, והיא הוי"ה דס"ג, אשר האחוריים הפשוטים ומליאים שלה, הם ע"ב קס"ו. וכשתחבר ע"ב ק"ל, עם ע"ב קס"ו, יהיו בגי' ת"ם. והוא ענין לקיחתה ד' אלפי"ן מליאות, כל אל"ף בגימטריא קי"א, מד' שמות אהי"ה דאימא, שהם לבושי ארבעה המוחין, כנודע אצלינו בכונת שמע ישראל, בתיבת אחד דשמע ישראל, והם בגימטריא מדת, וכשתסיר ד' אותיות הפשוטות, ישארו

ת"ם. וכנגדה נאמר, ויחדיו יהיו תמים על ראשו, כי בהתחבר לאה הנקרא תם, עם זעיר לצד ראשו למעלה, יהיו יחדיו שניהם תמים. ועד"ז ברחל הנקראת תם, לסיבה הנז', בהתחברה יחדיו עם זעיר למטה מן החזה, יהיו תואמים שם למטה. וזש"ה ויהיו תואמים מלמטה, ויחדיו יהיו תמים על ראשו. כי לאה ורחל הם שתי תאומות ז"א, זו למעלה, וזו למטה. ואמנם רחל בעצמה נקראת כך, ע"ש האחוריים דיסוד דאימא, המאירים בה כנז"ל, והם ע"ב קס"ו, ששניהם בגימטריא רחל, כי משם עיקר הארתם:

והבריח התכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה וגו':

(מזולתו) הנה הבריח הזה, הוא ז"א, בחי' יעקב, המבריח מן הקצה אל הקצה, והם תרין ההי"ן, ה' עילאה, ה' תתאה. שנאמר עליהם, (תהלים מ"א) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם, תרין עלמין. והם סוד ה' שמות אדנ"י, שהם בגימטריא קצ"ה למעלה. וה' שמות אדני, שהם קצ"ה למטה, וכמו שנתבאר זה למעלה באורך, בפסוק (בראשית כ"ז כ"ח) ויתן לך האלהים מטל השמים, וע"ש:

א"ש, מוכרח הוא לומר, שהלשון הזה הוא מוטעה בכל פרטיו, באמרו והם סוד ה' שמות אדנ"י שהם בגימטריא קצ"ה. והנה ה' שמות אדנ"י, הם בגימטריא שכ"ה ולא קצ"ה. אלא אי אתמר הכי אתמר, ששה פעמים אדנ"י הם בגימטריא שמים. וב' פעמים קצ"ה, הם כמספר שמים. או יאמר, כי ה"פ יה"ו דאלפי"ן העולה ט"ל, הם כמנין קצ"ה. וזש"ה, מט"ל השמים. והמ"ם של מטל, מתחלפת בא"ת ב"ש ביו"ד, ויהיה שעור הפסוק כך, הוא י' ט"ל, עולה בגימטריא שמים. או יאמר, כי שם אדנ"י הוא בגימטריא ס"ה, עם האחורים המליאים של הוי"ה דמ"ה, העולים ק"ל, והנה ס"ה וק"ל, הרי קצה השמים לתתא, כנלע"ד:

פרשת תצוה

סימן כ"ז:

ואתה תצוה את בני ישראל:

(מזולתו) הנה אותיות המלוי של שם אהי"ה דיודי"ן, או דאלפי"ן, הם כ"ז אותיות, כמנין ז"ך. וזהו שמן זית זך כתית למאור, שהם ב' חסדים ושני שלישים המגולים, מהחזה דזעיר ולמטה, ואלו נתנים לנוקבא על ידי היסוד, שבו נכתתים, להעלות נר, הוא הנוקבא. וכבר ידעת, כי כל חסד הוא הוי"ה אחת, והנה ההוי"ה במלואה, יש בה י' אותיות, והנה ג' הויו"ת פחות שליש, הם כ"ז, בגימטריא ז"ך. (ע"כ מזולתו):

סימן ל':

ובהעלות אהרן:
(מזולתו) 'את 'הנרות 'בין 'הערבים, ר"ת אהב"ה, לרמוז, כי הכהן שרשו בחסד, שהוא אהבה. (ע"כ מזולתו):

פרשת תשא

סימן ל"א:
ואתה דבר וגו', אך שבתותי תשמרו וגו':
(מזולתו) הנה ר"ת 'את 'שבתתי 'תשמרו 'כי 'אות 'היא 'ביני הוא אשת"ך אה"ב, מכאן רמז לתשמיש המטה בלילי שבתות. עוד ירצה בביאור הכתובים, ואתה דבר, הנה בכל הדבורים לא נאמר בהם בלשון הזה, ואתה דבר, וצריך לתת טעם לדבר. ולזה נבאר שינוי אחר שמצינו כי בדברות ראשונות נאמר זכור, ולא אמר כאשר ציוך. ובדברות שניות כתיב, שמור כאשר ציוך. וכך בענין כבוד אב ואם, בדברות ראשונות, לא כתיב למען ייטב לך כאשר צוך. ובדברות שניות כתיב, למען יטב לך כאשר ציוך:
והענין הוא, כי שתי מצות אלה שהם, מצות שבת, ומצות כבוד אב ואם, הם שוות, כי זה כבוד אב ואם גופניים, וזה כבוד אב ואם רוחניים, שהם זו"ן, הנקרא שתי שבתות, שעליהם רמזו רז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן וכו', וזה סוד (שבת קי"ח ב') איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתותי תשמורו. שהם שתי שבתות הנז', שהם כנגד אב ואם. והנה שתי בחי' יש בענין שבת, האחת היא לשמור את השבת בכל פרטיו, לקיים מצותו יתברך שצונו, ולא לפנייה אחרת. השנית, לשבות אדם ממלאכה בשבת, כי בזה יש ג"כ הנאה אל האדם, שנח ושבת ממלאכה. וכבר ידעת מ"ש חז"ל על ישמח משה במתנת חלקו, כי משה שאל לפרעה, שיתן לישראל יום אחד בשבוע, שינוחו בו ממלאכת הלבינים, כדי שיהיה להם כח לעשות מלאכה יתירה בששה ימים אחרים. והודה לו פרעה, ונתן לו את יום השבת. וזהו ירצה בפסוק, באמרו ואתה דבר אל בני ישראל, ירצה, כי אתה אשר שאלת מפרעה, לתת להם יום אחד של מנוחה, והוא יום השבת, אתה בעצמך חזור עתה, ודבר לבני ישראל, שלא יקיימו עתה מצות השבת לתועלת עצמם, אלא להיותם שבתותי שלי, כי אני הוא הגוזר עליהם מצוה זאת, ולא תהיה כונתם רק לשמי, ולא לתועלתם. וזה מיעט במלת א"ך, כי לא ישמרוהו אלא לסבת היותם שבתותי שלי, לדעת כי אני ה' מקדשם, ולא לתועלת הנאתם:
וכבר ביארתי ענין שבתותי, שהוא רמז עליון, אל זו"ן. ולכן בדברות ראשונות לא נאמר בהם כאשר צוך, לרמוז אל הטעם הא', כי הוא משותף גם לסבת תועלתם, והיא מצוה

שהדעת סובלה, וגוזר עליה למען ינוח וגו', ובדברות שניות הזכיר הטעם הב', שהוא לקיום מצות הבורא יתברך, וזש"ה כאשר צוך ה' אלהיך:
ובזה יובן אומרו, שמור את יום השבת לקדשו, כי דברות שניות הם מן הנקבה, הנקראת שמור כנודע, והיא האומרת עתה לישראל, שמרו את יום השבת, כאשר כבר ז"א הנקרא ה' אלהיך, צוך על מצוה זו, בדברות ראשונות פעם אחרת:
והנה בכבוד אב ואם, יש גם שם ב' סבות, האחת היא, כי היא מצוה שהדעת גוזר על הבן לכבד אביו ואמו, שהשתדלו עליו תמיד, ובראוהו והוציאוהו לעולם. והשני לרמוז אל צווייו יתברך, שהוא כנגד אביו ואמו העליונים, שהם הקב"ה וכ"י, זו"ן. ובדברות הראשונות הזכיר הטעם האחד, ואמר (שמות כ' ל"ג) למען יאריכון ימיך, שהוא בלבד גדול, שש קצוות הנקרא ששת ימי בראשית. אבל בשניות, שהוא לסבה רוחניית, כתיב שני מיני שכר, שהוא (דברים ה' ט"ז) למען יאריכון ימיך, הוא גדול שש קצוות כנזכר. וגם למען ייטב לך, שהוא כניסת המוחין העליונים, כי ענין המוחין נקראים טוב, כמבואר אצלינו בענין גומל חסדים טובים, בברכת אבות. ולרמוז, כי ע"י מצוה זאת בכונתה הפנימית, יגרום גם גדלות המוחין. ולכן כתיב שם כאשר צוך. וגם בזה תבין, אתי"ן רבויים הם, הנזכר כאן בפסוק כבד את אביך ואת אמך, לרבות אביך ואמך העליונים הרוחניים, שהם זו"ן:
ושמרו בני ישראל את השבת וגו':
הנה ר"ת 'בני 'ישראל 'את 'השבת, הוא ביאה. 'את 'השבת 'לעשות, ר"ת אהל. 'לעשות 'את 'השבת, ר"ת לאה. 'בני 'ישראל 'אות 'היא, ר"ת ביאה. 'אות 'היא 'לעולם, ר"ת אהל. והענין הוא כי רמז לעונתן של ת"ח, מלילי שבת ללילי שבת. ורמז, כי צריך שישמרו וימתינו בני ישראל את השבת, ואז יקיימו מצות ביאה עם נשותיהם, הנקראים אהל, כי אין אהלו אלא אשתו. וכמו שפירש בפרשת יתרו בס"ה, על פסוק (ישע' נ"ו ד') לסריסים אשר ישמרו את שבתותי, כמו (בראשית ל"ז י"א) ואביו שמר את הדבר:
והענין הוא, כי המזדווג בליל שבת, גורם ב' זווגים, הא' זווג וביאה עילאה, לאבא עם אימא, הנקראת לאה. והב', הוא זווג זעיר עם רחל נוקביה, ומשם נמשכות ויורדות לו נשמות קדושות באותו הולד. ולכן בפסוק א' שמדבר על זווג א', הזכיר ביאה, והזכיר לאה כנזכר, והזכיר אהל שלה. ובפסוק הב', שהוא זווג השני, נרמזה ביאה ואהל בר"ת, שהוא כנגד אהל רחל, אבל לאה לא נזכרה. וכן בזווג העליון שלא יש פירוד ביניהם כלל כנודע, הזכיר לדורותם ברית עולם, כי הברית העליון אינו נפסק ממנה, הנקרא דורותם לעולם. אבל בזווג תחתון, שלפעמים יש בהם פירוד ח"ו, בזמן הגלות כנודע, אמר אות

היא לעולם, כי לפעמים הם מחוברים, בהיות ישראל זכאין, כמ"ש ביני ובין בני ישראל, אז אות היא לעולם. וכשח"ו ישראל חוטאים, אז יש פירוד ביניהם. (ע"כ מזולתו):

סימן ל"ב:

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו וגו':

(מזולתו) הנה ר"ת 'אל 'משה, הוא א"ם. גם ככלתו לדבר, כלתו כתיב, חסר ו' ונכתב כלתו, לרמוז, כי האם העליונה, בינה, היא שנתנה הלוחות למשה, והיא נעשית כלתו. כנודע, כי משה זכה לבינה. גם ר"ת 'משה 'ככלותו 'לדבר 'אתו, או 'אל 'משה 'ככלתו 'לדבר, יוצא מלאך, לרמוז אל מש"ל בפסוק, ויספר משה לחותנו, כי משה נקרא מלאך. כי עליו נאמר בפרשת חקת, (במדבר כ' ט"ו) וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים. גם מלת לח"ת חסר ו', הוא בא"ת ב"ש אותיות כסא, לרמוז, כי הלחות חוצבו מן כסא הכבוד. (ע"כ מזולתו):

ענין העגל, צריך לדעת כונת הערב רב מה היתה, בעשותם עתה זה העגל. כבר הודעתיך בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, ענין בלעם, וענין הערב רב, איך הם מן הסיגים והזוהמא של מרע"ה, אשר נשמתו היתה מן הדעת עצמו דז"א, מבחי' מוחין דאבא. אבל עדיין היה בהם תערובת ניצוצות קדושה, ולכן נזדרז משה בכל כחו, להכניס הערב רב תחת כנפי השכינה. וכן מצינו בבלעם, שארז"ל עליו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם, ובאומות העולם קם, ומנו בלעם. גם הודעתיך בפסוק ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה, כי לבן הארמי נתגלגל בבלעם בן בעור, כי בעור הוא בנו של לבן, ואביו של בלעם. והנה כל אותה המשפחה, הם משורש אחד הנזכר, שהם סיגי נשמת מרע"ה. והם, לבן, ובעור, ובלעם, ובניו יונוס ויומברוס, הנז' בסוף בפרשת תשא. ולכן כלם היו קוסמים ומנחשים גדולים, לא היו כמותם בעולם:

וכבר הודעתיך בשער הגלגולים, וכן במצות ברכת המזון, בפרשת עקב, ענין המגולגלים בכל ד' בחי', שהם, 'דומם, 'צומח, 'חי, 'מדבר. גם הודעתיך שם, כי לכל בחי' מאלו יש זמן קצוב להם, לעלות משם למעלה יתירה. והנה זמן המגולגלים בצומח, הוא בד' חדשים ראשונים, שהם, ניסן, אייר, סיון, תמוז. והם עולים ומתגלגלים בבעל חי. והנה בעור אביו של בלעם, היה מגולגל בצומח, ולא היה לו עדיין תקון לעלות בבעל חי, מרוב זוהמת הרע אשר בו. ובלי ספק, כי הוא בחי' עליונה אשר בכל הסיגים שבשרש ההוא, ולכן יונוס ויומברוס בני בניו, שהיו ראשי הערב רב כנודע, וכן הע"ר עצמם, כלם היו חפצים בתקונו, כי בעלייתו תהיה עלייה להם:

ויביטו ויבינו בקסמים שלהם, כי אין לו יכולת לעלות משם, אלא ע"י שיחטיאו ישראל, ועי"כ תתגבר הקליפה, ותוכל להוציא את נפש בעור אביהם, מן בחי' הצומח. ויצורף לזה היות החטא הזה נעשת ע"י אהרן הכהן, קדוש ה'. ויצורף ג"כ לזה, היות בידם אותו טס של זהב, שכתוב בו עלה שור. ואז נתחכמו לעשות העגל ההוא של זהב הנקרא שור, ע"י הכשפים העצומים אשר בפיהם, המכחישים פמליא של מעלה, ונתחברו כל הסיועים הנז' יחדיו, של הקליפה והכשפים, והקדושה של כח אהרן, ושל השם הקדוש שעל הטס ההוא, שבו העלו את יוסף מן היאור ועי"כ, יצא משם שור הזהב, ובתוכו רוחניות וחיות, של נפש בעור אביהם, ועלה מצומח לחי, וקבלוהו עליהם למנהיג, שיודיעם עתידות וכל הצריך אליהם, וכל זה ע"י מה שהחטיאו לישראל כנז"ל:

ונפש בעור הרשע, אשר בשור ההוא, הוא שהיה צווח ואומר, אלה אלהיך ישראל, כמ"ש חז"ל. גם ז"ס מ"ש חז"ל, שהאכילוהו עשבים, כמש"ה (תהלים ק"ו) כתבנית שור אוכל עשב. והענין הוא, כי כיון שהיה מגולגל בצומח ובעשבים, היה אוכל מהם, להעתיק משם בחי' נפשו המגולגלת שם, וע"י אכילתו אותם, יחזרו אבר מאברי השור החי ההוא, ויעלה מצומח לבעל חי. וכל זה, ע"י כח הקסמים שלהם. ולכן עשו העגל הזה בחדש תמוז, שהוא החדש האחרון של זמן גלגול עליית הצומח אל מדרגת בעל חי:

למה יאמרו מצרים 'לאמר 'ברעה 'הוציאם וגו':

(מזולתו) ר"ת הוא הבל, והענין הוא, כי כבר ידעת, כי קין רובו רע, והבל הוא טוב, ומשה הוא הבל, ונאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא. וא"כ למה יאמרו מצרים, כי הבל שהוא משה מסטרא דטוב, הוציא את בני ישראל ממצרים ברעה, שהוא מסטרא דקין. וכמו שקין הרג להבל בהרים ובשדות, גם פה הוציאם להרוג אותם בהרים. וכמו שקין אתא מסטרא דנחש, שנאמר עליו ולכל תכלית הוא חוקר, שכוונתו לכלות כל העולם. כן פה נאמר, ולכלותם מעל פני האדמה. וכמו שקין כתיב בו הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה, כן פה כתיב, ולכלותם מעל פני האדמה. וא"כ כדי שלא יחשבו מצרים, שאני מסטרא דרע חס ושלום, לכן למה ה' יחרה אפך בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים, לכן שוב מחרון אפך. (ע"כ מזולתו):

סימן ל"ג:

ויאמר משה אל ה' ראה אתה אומר אלי:

קשה שלא מצינו מאמר ידעתיך בשם כלל בכל התורה, ואיך אמר ואתה אמרת ידעתיך בשם. אבל זה יובן במ"ש בספר התיקונין בתיקון ס"ט, כי משה הוא שם בן נח. והענין נתבאר אצלינו, כי משה הוא גלגול הבל בן אדם, ואח"כ נתגלגל בשת אחיו, ואח"כ בנח

הצדיק, שהיו בדורו דור המבול, שהם עצמם בחי' הערב רב שבדורו של משה, כנז"ל בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים. ולפי שנח הניחם למחות בדור המבול וחטא בזה, לכן נתקן במשה, שמסר עצמו עליהם, ואמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואחר כך נתגלגל בשם בן נח. ואל תתמה, איך נתגלגל בנח ובשם בנו, שהיו שניהם חיים בדור אחד. כי כבר הודעתיך, כי בחי' כל הגלגולים האלה של משה, הם בסוד חלקי נר"ן שלו, וחלק זה בא באיש א', וחלק זה בא באיש אחר. וז"ש, ואתה אמרת ידעתיך בשם, כלומר כבר הודעת לי, שנתגלגלתי בשם בן נח, שהיה נביא, ושם ידעתני ודברת עמי בנבואה. וגם בהיותי מגולגל בנח, אמרת לי שמצאתי חן בעיניך. וכמש"ה, (בראשית) ונח מצא חן בעיני ה'. כי חן, הם עצמם אותיות נח, וזש"ה וגם מצאת חן בעיני:

והסירתי את כפי וראית את אחורי:

כבר נתבאר בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, ענין שרש נשמות מרע"ה, כי היא מבחי' חיצוניות אחורי הדעת, שהוא אחוריים דהויה דיודין מליאים, שהם בגימטריא קפ"ד. ומבחי' פנימיות הבינה, שהוא אהי"ה דיודי"ן, העולה קס"א. והנה קפ"ד וקס"א, הם בגימטריא משה, ולהיותו מאחורי הדעת דז"א, נאמר לו וראית את אחורי:

עוד יש בזה בחי' אחרת, מבחי' השגתו, והיא מובנת עם מה שהודעתיך בפרשת עקב, בענין העגל, בפסוקים בעלותו ההרה וגו', ואמחה את שמם. ושם ביארנו, כי היה רוצה הקב"ה לבטל ולמחות את רחל התחתונה, הנקרא שם כנודע, והם היו נאחזים בה, ולכן נקראת שמם, שהיא מתחת השמים, שהוא בסוף זעיר הנקרא שמים. ולבנות כל ההארות ההם למעלה, בלאה העליונה, שעומדת באחורי זעיר, למעלה מן החזה, כנגד הדעת דזעיר, ששם אחיזת משה ע"ה כנז"ל. ועי"כ ואעשך לגוי גדול וע"ש:

והנה אחר שמחל להם העון, ואמר סלחתי כדבריך, קיים גם את שתיהם, ולא מחה את רחל התחתונה, וגם את לאה העליונה, תקנה בבחי' פרצוף כולל כל י"ס, אמנם נשארה באחוריו, ולא חזרה פב"פ עם זעיר, כנודע בפסוק ויקם מלך חדש, בדרוש ענין דור המדבר, שהיא לאה אשת יעקב וע"ש. וזש"ה וראית את אחורי, ואמרו רז"ל מלמד שהראהו קשר תפילין של ראש. וכבר הודעתיך בכמה מקומות, שזו היא לאה, העומדת באחורי הדעת, בבחי' קשר תפילין של ראש דז"א, ושם נבנית בבחי' אחור, וראית את אחורי ההם, איך נבנו ונעשו פרצוף גמור. אבל לא תוכל לראותה בזמן דור המדבר, בבחי' פב"פ עם זעיר, וזהו ופני לא יראו:

והנה מלת וראית, ר"ל, כי הנה לאה אינה אב"א עמו, רק פנים באחור, כי פני לאה כנגד אחורי זעיר, כנז"ל בתחלת דרוש ב', שבפסוק ויקם מלך חדש. ונמצא, כי פני לאה נראים

באחורי זעיר וזש"ה וראית את אחורי, גם כוונתו יתברך להודיעו כי עד הבחינה ההיא בלבד היה יכול להשיג ולא גם באבא, וז"ש חז"ל כי משה זכה לבינה, והוא בחי' לאה זו, הנעשת ממלכות דאימא, המתלבשת בדעת דז"א, כמבואר אצלינו במצות ולא ירבה לו נשים:

ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה:

כבר הודעתיך כי מ"ם וסמ"ך שהיו בלוחות, בנס היו עומדים, הם בינה ותבונה. והם סוד מ"ס של אפרסמו"ן, הנזכר בס"ה בפ' תרומה דף קכ"ז ע"א וב', ובינה היא ס', שהיא שש עליונות, הנקרא בינה. ותבונה היא מ', כי היא כנגד ד' תחתונות דאימא, ובהיות ז"א למטה, לפעמים אז מתלבשים בו נה"י דתבונה בבחינת מוחין כנודע. ולפעמים מתעלה למעלה, ואז ז"א עולה בנה"י דאימא, שהיא בינה. ונוקביה עולה בנה"י דתבונה. והנה משה הוא בחינת ז"א, הנקרא ישראל כנודע. והנה בהיות ז"א למטה, כי אז מקבל המוחין שלו בהיותם מלובשים בנה"י דתבונה, אין יכולת לקבל הארתו הקרובה אלינו, ואז נאמר כי קרן עור פני משה. ולכן הוצרך שיתעלה ז"א למעלה בנה"י דבינה, ונוקביה עלתה בנה"י דתבונה, ועי"כ באה ההארה מרחוק, ויכולים התחתונים לקבלה:

גם יש טעם אחר, והוא, כי עתה נעשו זו"ן מסך מבדיל, בין הבינה והתבונה, אל התחתונים, ויכולים התחתונים לקבל הארת בינה ותבונה. וזהו ענין נתינת המסוה על פניו, כי מ"ס הם בינה ותבונה, וב' אותיות ו"ה, הם זו"ן, העולים במ"ס, ונעשים אז חבור מסוה ומסך אל התחתונים כנזכר. ונמצא, כי מעוט יכולת ישראל להסתכל בהארה ההיא, היתה לסיבת עון העגל, ולכן הוצרך מסוה הנזכר:

עוד יש דרך שני, כי הנה נודע ענין א' זעירא של ויקרא, שרומזת אל הסתלקות השגת משה ממנו עצמו, ולא נשתייר בו אחר חטא העגל, רק חלק אחד מאלף חלקים שהיו לו בתחלה. והנה בתחלה היה משיג אלף חלקים שבעולם הבריאה, הנקרא אלף, בסוד א"ל שד"י, שהוא בגימטריא משה. ובמלואם הם בגימטריא אל"ף, והוא שם עולם הבריאה כנודע, להורות כי משה השיג תחלה כל האלף. ואח"כ לא השיג מן הבריאה, רק מן מטטרון וסנדלפו"ן, שהם כנגד זו"ן, שהם כנגד ב' אותיות אחרונות ו"ה של ההוי"ה כנודע, וז"ס מסו"ה, כי ר"ת מ"ס, מטטרו"ן סנדלפו"ן, ומקום אחיזתם הוא בשתי אותיות ו"ה, וחבורם מסוה. גם מסוה בגימטריא אל"ף, והיא סוד אלף זעירא של ויקרא, שהיא לבדה היה משה משיג בה, אחר עון העגל:

פרשת ויקהל

סימן ל"ו:

והיו תואמים מלמטה ויחדיו יהיו תמים וגו':

אמר שמואל, הנה למעלה בפרשת תרומה, בסימן כ"ו בפסוק הזה, נתבאר שם באורך ביאור הפסוק הזה. עוד נמצא מכתיבת הרב הגדול ז"ל שתי שורות אלו, וז"ל, ירצה, כי ד"ו פרצופים, תואמים מלמטה, בעת אצילותם, מבין תרין דרועין ואילך, כנזכר באדרא רבא. וכאשר יהיה הרצון, יהיו תמים גם על ראשו, אפין באפין, ותעלה הכלה במעלות, להיותה גדולה כמוהו, כנז"ל, כמ"ש בתיקונים בדף ט' ע"א, בדרוש הרצועות:

פרשת פקודי

סימן ל"ח:

הנה כל אדנים הם בשם אדנ"י, ולכן נקראים על שמו אדנים. והנה הם מאה אדנים, כנגד שם אדנ"י, העולה ס"ה, ועם ל"ה אותיות שיש בו במלוי מלויו, הרי ק', וכבר נתבאר בפרשת שלח לך, בפסוק ועתה יגדל נא כח ה', איך יש ל"ה אותיות במלוי מלויו וע"ש:

אמר שמואל, באופן זה, כי הנה שם אדנ"י בפשוטו, הוא ד' אותיות, כזה, אדנ"י. ובמלואו הוא י"ג אותיות, כזה, אל"ף דלי"ת נו"ן יו"ד. ובמלוי מלויו הוא ל"ה אותיות, כזה, אל"ף למ"ד פ"א, דל"ת למ"ד תי"ו, נו"ן וא"ו נו"ן, יו"ד וא"ו דל"ת:

אמר שמואל, נלע"ד להגיה במלואו ולומר, י"ב אותיות בלבד, ולהסיר היו"ד היתירה מאמצע הדלת. מאחר שבמלוי המלוי, אין אנו מונים אותה. שאם היינו מונים אותה, היו מלוי המלוי מ' אותיות. והשתא אתי שפיר החשבון, ארבעה ושנים עשר וחמשה ושלשים, סך הכל נ"א, וזהו ועתה יגדל נא כח ה' דקאמר כנלע"ד:

פרשת ויקרא

סימן א':

ויקרא אל משה וגו':

בענין א' זעירא דויקרא, הטעם הוא מובן במ"ש חז"ל כי אחר עון העגל, כשא"ל הקב"ה לך רד, נתמעט ממנו תתקצ"ט חלקים, מן האור הראשון שהיה בו, ולא נשתייר בו רק חלק אחד, מכל אלף חלקים הראשונים. ובזה נבין ענין אחד, אל"ף זו למה זעירא, כי אלף רבתי, היא עולה במספר אלף, כי כן במלואה הם אותיות אלף. ואח"כ לא נשתייר לו רק אלף פשוטה, שהוא מספר אחד בלבד, ואז נקרא אלף זעירא. וכבר ביארנו ענינם

למעלה, בפסוק ויתן על פניו מסוה, וע"ש. ודע, כי בעון שגרמו ישראל אל משה, שיחסרו ממנו אותם אלף חלקי האורה, ובחסרונו, נחסרו מהם ג"כ, לכן נכנסו ישראל בגלות הזה האחרון, הנקרא אלף שנים דגלותא, כנזכר בס"ה בפרשת פקודי על פסוק האלף לך שלמה:

סימן ה':

והביא איל תמים מן הצאן:

(מזולתו) הנה ר"ת 'הצאן 'בערכך 'לאשם, ר"ת הבל. וגם ר"ת 'לאשם 'אל 'הכהן, הוא לאה. ירמוז למה שידעת, כי משה שהוא הבל, אתדבק בלאה, הנקרא עלמא דאתכסיא: א"ש, לרמוז זה, לכן הלמ"ד של לאשם, משמשת להבל, ומשמשת ללאה, כנלע"ד. גם ירמוז אל מ"ש בספר התיקונין תיקון ס"ט, כי גם הבל נתגלגל בתלת אבהן, וא"כ נתגלגל ביצחק, ולכן נרמז יצחק, באיל תמים זכר, לאילו של יצחק:

פרשת שמיני

סימן י':

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו':

ראיתי לבאר כאן, ענין משה ואהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר, ושאר בני ישראל, אשר היו בדור ההוא. כבר הודעתיך בפסוק וראית את אחורי, כי נה"י דאבא מלובשים תוך נה"י דאימא, ובתוך כל אחד מהם, יש בהם ג' אורות דמוחין דז"א, שהם חב"ד, מצד אבא, בנה"י דאבא. וחב"ד מצד אימא, בנה"י דאימא. ונה"י דאבא תוך נה"י דאימא, וכלם תוך גופא דזעיר. והנה נתבאר אצלינו בדרוש הרפ"ח ניצוצין, איך יש כמה אחוריים לאחוריים וכמה פנים לפנים. וביארנו, כי הפנים מעולים מן האחוריים, והאחוריים הפשוטים, מעולים מן האחוריים המליאים. והנה הפנים של יסוד אבא, היא הוי"ה דמלוי יודי"ן, העולה ע"ב. ואחוריים הפשוטים, הם ג"כ ע"ב, והאחוריים מליאים הם בגימטריא קפ"ד. אמנם הפנים של יסוד דאימא, הוא שם אהי"ה דמלוי יודי"ן, ועולה קס"א. והאחוריים הפשוטים, הם בגי' מ"ד. והאחוריים המליאים, הם בגימטרי' תקמ"ד. הנה נודע, כי בהיות יסוד דאבא תוך יסוד דאימא, נמצא כי הפנים דיסוד דאימא, סובבים על אחוריים דיסוד דאבא, והם דבוקים יחד:

והנה משה, משתי בחי' אלו דבוקות יחד, שהם, פנים דאימא שהם קס"א, ואחוריים דאבא המליאים שהם קפ"ד. ושניהם בגימטריא משה. כי נודע שהאחוריים היותר חיצונים דיסוד דאבא, שהם קפ"ד, הם הדבוקים עם הפנים דיסוד דאימא, ומשניהם

שורש נשמת מרע"ה. ובבחי' אחוריים של אבא שהם קפ"ד, נאמר לו, (שמות ל"ג כ"ב) וראית את אחורי, כי שם שרשו, ולא בבחי' הפנים דיסוד דאבא. ובבחי' הפנים של יסוד דאימא, אמרו בס"ה שמשה זכה לבינה, לפי שלא זכה אל הפנים דיסוד דאבא. ואמנם אין זה אלא בבחינתם למטה, בהיותם מתלבשים תוך ז"א, ולא בבחינתם למעלה במקומם עצמם. ולכן נקרא משה איש האלהים, בעלה דמטרוניתא, כי הנה הוא בבחי' אחורי היסוד של אבא, ופני היסוד של אימא, בהיותם למטה בסוד הדעת דז"א, הנקרא בעלה דמטרוניתא:

אמנם אהרן, הוא מבחי' שתי אחוריים הפשוטים והמלאים דיסוד דאבא, והם ע"ב קפ"ד, שהם בגימטריא אהרן. וגם זה בבחינתם למטה, ברישא דזעיר כנזכר, וזהו טעם, היות אהרן כהן, איש החסד, לפי שכל בחינתו מיסוד דאבא בלבד. אבל משה, יש לו ב' שרשים, אחד באבא, ואחד באימא. גם לטעם זה אמרו בס"ה, כי אהרן נקרא שושבינא דמטרוניתא. והענין הוא במה שהודעתיך, בפסוק (משלי ג' ט"ו) ה' בחכמה יסד ארץ, כי כל תיקון הנקבה הוא ע"י אבא, והוא ענין אהרן, כי הוא יסוד דאבא כנזכר, והוא מכונן אותה, ולכן נקרא שושבינא דמטרוניתא. ואמנם אם נעריך ערך משה ואהרן, איזה מהם יוחר עליון, יש בחי' שמשה גדול מאהרן, לפי שמשה יש בו בחי' פנים דאימא. משא"כ באהרן, שכלו בחי' אחוריים. ובבחי' אחרת, אהרן גדול ממשה, לפי שיש לו אחוריים הפשוטים דע"ב דיסוד דאבא, שהם גדולים מאחוריים המליאים דקפ"ד שלקח משה:

ואמנם יש עוד בחי' שלישית מכרעת האמת, והיא, כי אין או"א כזו"ן, כי ז"א אחוריים שלו מעולים מן הפנים של נוקביה. אבל או"א, כחדא נפקי וכחדא שריין, ושניהם שוים, ואין ביניהם רק הפרש יתרון מעט, כמו שביארנו על מ"ש באדרת האזינו ועכ"ד אבא טמיר וגניז יתיר וע"ש. ונמצא, כי כיון שמשה יש לו פנים דאימא, הוא יותר מעולה מן אהרן כפי האמת:

ובזה נתבאר היטב, ענין פסוק (שמות ו' כ"ו) הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן. כי לפעמים מקדים אהרן למשה, כפי הבחי' הראשונה. ופעמים מקדים משה לאהרן, כפי הבחי' השנית. וזו היא העיקר כנזכר. והנה נתבאר, איך משה ואהרן הם אחים, כי הם נשרשים ביסוד דאבא:

והנה אלעזר ואיתמר, שניהם מנו"ה דאבא, שנתלבשו בנו"ה דאימא, תוך שני קוים דזעיר, ימין ושמאל, שהם חו"ב שבו. ואלעזר מן הנצח, ואיתמר מן הוד. ונדב ואביהוא, שניהם מנו"ה דאימא, אשר תוך שני קוי דז"א כנזכר. ונדב מן הנצח, ואביהוא מן הוד:

והנה אם נעריך עתה ערך כלם, נמצא, כי בבחי' אחת הם מעולים נדב ואביהוא מן משה ואהרן ואלעזר ואיתמר, לפי שכיון שנה"י דאבא מתלבשים תוך נה"י דאימא, אורותיהם מכוסים בתוכם, ואעפ"י שבבחי' עצמם הם גדולים נה"י דאבא מנה"י דאימא, אמנם ההארות היוצאות מתוך נה"י דאבא, והנשמות הנמשכים משם, הם הארות מועטות ההארה מן היוצאות מנה"י דאימא המגולים, ומקבלים הארותיהם בגלוי גמור. ובפרט, כי אף גם ההארות ההם הנמשכות מנה"י דאבא, אינם יוצאות לחוץ, אלא עד שיעברו דרך נה"י דאימא, המלבישים אותם. כמבואר אצלינו איך יש עירוב לנשמות היוצאות מנה"י דאבא, עם נשמות היוצאות מנה"י דאימא. ונמצא, כי נדב ואביהוא, גדולים מאלעזר ואיתמר, לסיבה הנז'. ולא די זה, אלא אף גם גדולים הם בבחי' זה על משה ואהרן, לפי שגם היסוד דאבא מלובש תוך יסוד דאימא כנזכר. ואעפ"י שמן החזה ולמטה מתגלה היסוד דאבא לגמרי כנודע, עכ"ז, גם שם יש אורות החו"ג דיסוד דאימא, המתגלים למטה מן החזה, מקיפים וסובבים על היסוד דאבא:

וז"ס מ"ש בזוהר בפרשת אחרי מות על פסוק הבכור נדב ואביהוא, דפסיק טעמא בתר הבכור נדב, לרמוז, כי הבכור והגדול במעלה, הוא נדב, דשקיל ככלהו תלתא. ואביהוא שקיל כתרווייהו, אלעזר, ואיתמר. ובתר כן, אלעזר ואיתמר. והטעם הוא, כי נדב הוא מן הנצח, ולכן גדול מאביהוא, שהוא מן ההוד. ושניהם, מנצח הוד דאימא. ולכן גדולים על אלעזר ואיתמר, שהם נצח הוד דאבא:

גם בחי' מעלתם על משה ואהרן, נרמז בדברי רז"ל בפסוק בקרובי אקדש, שאמר משה לאהרן, עתה ידעתי שנדב ואביהוא גדול ממני וממך, ואז וידום אהרן, בשומעו יתר מעלתם. ואמנם יש לארבעתם יתרון עליהם, שהם מאורות דאבא, ואלו מאורות דאימא. ובפרט משה ואהרן, שהם מן היסוד דאבא, שלפעמים מתגלה, והוא בהתפשטותו למטה מן החזה כנז' ובפרט משה, שיש לו בחי' פנים דיסוד דאימא כנז"ל:

והנה מטעם זה ג"כ יתבאר, כי אעפ"י שהנצח הוא קו ימין, אשר ממנו אלעזר, לא מפני זה יהיה גדול ממשה ואהרן, שהם מן היסוד, שהוא קו אמצעי, כנודע שהדעת הוא למטה מן החכמה. והטעם הוא, כי נצח והוד דאבא, אין להם גילוי כלל, ותמיד אורותיהם סתומים תוך נו"ה דאימא. אבל היסוד דאבא, הנה אינו בכסוי אלא עד החזה לבד, ומשם ואילך מתגלה לגמרי:

והנה בני ישראל, יש בהם ב' בחי', האחת היא דור המדבר, היוצאים מן לאה אשת יעקב, כנז"ל בדרוש ב', שבפסוק ויקם מלך חדש וכו'. השנית היא, שאר ישראל היוצאים מן

רחל אשת ישראל, הנקראים בית ישראל, כי אין בית אלא אשה. ואלו נקראים בית ישראל כמש"ה ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה וכו':

ודע, כי פעם אחרת שמעתי ממורי ז"ל, בענין נדב ואביהוא, ענין אחר, ויובן עם מה שביארתי בפרשת בראשית, בענין חטאו של אדה"ר, איך לא נשארו בו אלא הנשמות, הנקראות חלתו של עולם, והורישם לקין והבל בניו, כאשר הולידם. ושם נתבאר, איך ב' הכתרים של שני הגבורות, שהם מתפשטות בנו"ה דז"א, מהם נולד קין. והנה התחלת תקון הטוב של קין, היה בנדב ואביהוא:

וזה סוד היותם נקרא בספר הזוהר, תרי פלגי גופא, דלא איתנסיבו, והם חשובים נפש א' בלבד, ולכן יכלו להתעבר שניהם יחד בפינחס, כשהרג את זמרי כנודע. והוא, כי נו"ה הם נקרא תרי פלגי גופא. גם ז"ס מ"ש בזוהר פרשת ויצא, בסתרי תורה, וז"ל, ויגע בכף יריכו, דא נדב ואביהוא, לרמוז כי הם ביריכיו דז"א, בנו"ה שבו כנזכר. ולכאורה נראה סותר הנז"ל, שאמר שהם נו"ה עצמם דאימא, והמסתכל יבין שהכל אחד:

ועתה נבא לבאור הכתובים, הנה נודע, כי כל תיקון ובנין פרצוף רחל נוקבא דז"א, אינו אלא ע"י אורות דאימא, והנה נדב ואביהוא הם מאורות דאימא כנזכר, ולכן חשבו לתקנה על ידיהם. ובפרט במה שביארנו בפסוק אנחנו טמאים לנפש אדם, כי נדב ואביהוא הם עצמם נפש אדה"ר, מאותם הנשמות שנשארו בו אחר שחטא כנזכר, והם בחי' נפש דאצילות, ורצו לתקן חטאו של אדה"ר, ע"י תקון המלכות, הנקראת נפש כנודע:

ונודע במש"ה (משלי כ"ז ט') שמן וקטורת ישמח לב, כי מוחין דאימא נקראים קטורת, ודאבא נקראים שמן. ואז רצו להקטיר קטורת, כדי להמשיך מוחין דאימא בנוקבא, ועל ידי כן תחזור פב"פ להזדווג עם זעיר. וזהו לשון קטרת, לשון התקשרות הנוקבא בבעלה. ונודע, כי המוחין דאימא, הבקראים קטרת, מלובשים תוך נה"י דאימא, שהם בחי' הכלים. והם ג' אהי"ה, דיודי"ן, ואלפי"ן, וההי"ן. שהם בגי' מחת"ה ע"ה. וז"ס, ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו, שהוא בחי' לבושי נו"ה דאימא, וישימו עליה קטרת, שהם המוחין שבתוכם, והקריבוה אל המזבח, היא רחל נוקבא דזעיר. וזהו מה שדייק באמרו בני אהרן, שנראה מיותר. אבל כיון לתת טעם לסברתם זו, כי להיותם בחי' נו"ה, שהם נקראים בכל מקום בשם בנים כנודע, לכן חשבו שעל ידיהם יתוקן זה, כי אין המלכות נתקנת אלא מנה"י דז"א:

ואמנם טעו בענין זה, כנודע במה שביארנו בפרשת תזריע, בענין הצרעת, כי כאשר המוחין דאימא מאירים בנקבה, קודם שיכנסו מוחין דאבא בז"א, אז יש אל החיצונים אחיזה, בהארתה היוצאת לחוץ, ומשם נעשים, שאת, או ספחת, או בהרת. שהם ג' נשים

נכריות וזרות של הקליפות. ולכן היו צריכות לשתף עמהם במעשה התקון ההוא, את אהרן אביהם, או עם משה, או עם אלעזר ואיתמר, שהם מבחי' מוחין דאבא כנז"ל. וע"י השתתפותם, יוכלו הם לתקן את הנקבה, אשר עיקר תקונה הם ממוחין דאימא כנז"ל. ולכן בהיותם לבדם, גרמו ששלטו החיצונים, הנקראים אש זרה, והיא בחי' אשה זרה, הנז"ל במלת שאת, או ספחת, או בהרת, ואז נענשו ומתו:

ובזו יצדקו דברי מאמר רז"ל, ומאמרי הזוהר במדרשים, בענין חטאם של נדב ואביהוא מה היה. כי האומר שחטאו באש זרה, כבר נתבאר עניינו. והאומר שחטאו על שלא נטלו עצה מאביהם, והאומר שחטאו על שנהגו שררה בימי משה רבם, גם זה מובן עם הנזכר, שאלולי שנשתתפו עמהם, לא שלטה אשה זרה במעשיהם. והאומר שחטאו, לפי שלא נשאו אשה, הענין הוא שאימא היא אשת אבא, והיו צריכים בתחלה לזווג ולהשיא את אבא עם אימא, להמשיך המוחין דמצד אבא כנזכר, ולא עשו כן, אלא הם לבדם עשו המעשה הזה, כאלו הם עצמם בחי' אבא שהוא זכר, ואין עמהם נקבה. והאומר ששתו יין נסך, הענין הוא במה שידעת סוד היין נסך, שהם המוחין והגבורות דאימא, הנקראים יין, וצריכים שמור מן החיצונים. והם גרמו שנסכוהו החיצונים, ואש זרה כנזכר:

הגהה א"ש, קשה לי פורתא מלת נסך, כי באותו זמן עדיין לא נאסר אפילו יינם של עכו"ם עד מדין, כנודע:

גם בזה תבין, נקוד טעם למטה, במלת אשר לא צוה אותם, תרי טעמי. והענין הוא, כי נו"ה הם תרין ויו"ן כנודע, והם כצורת תרי טעמי הסמוכים זה לזה. ולפי שנדב ואביהוא היו משם, וחטאו שלא נצטוו על ככה, לכן ננקד שם תרי טעמי. וכשמוע אהרן את כל הטעמים האלו, כתיב וידום אהרן:

כללו של דבר, אל יחשוב אדם טעות מפורסמת כזה, שנדב ואביהוא הקריבו אש זרה ממש ח"ו, כי מי שהיו שקולים כמשה ואהרן, ואמר הקב"ה עליהם בקרובי אקדש, אין לייחס להם טעות גדולה כזו, שאין לייחסה לתינוק הדיוט אחד:

אבל הענין הוא, במה שהודעתיך בענין חטאו של אדה"ר, ובענין אותם ארבעה חכמים שנכנסו לפרדס, ושלשתם נענשו. כי כל כוונתם היתה בתכלית החשיבות, שכלם בהיותם ראשי בני ישראל, השתדלו לתקן פגם המלכות מן החיצונים, ולזווגה עם בעלה, ולא היה יכולת בידם, וטעו במעשיהם, ונענשו בשוגג. כמ"ש בפרשת פקודי ד"ר ע"א:

וז"ס מ"ש בתיקונים, כי ההוא חויא אענש לכל צדיקייא, דהוו משתדלי למיסב ברתא דמלכא, דיתבא בריש ההוא מגדלא וכו'. וכמו שהודעתיך בדרוש המרגלים, ובפסוק ויקם מלך חדש. ובדרוש עון הסלע, בפרשת חקת, כי גם משה טעה, ולא יכול לתקן את

המלכות כפי צרכה. גם ז"ס מה שנתבאר בזוהר פרשת נח, ובמדרשי חז"ל כי הקב"ה נתן חכמה, לאדם, ולנח, ולג' האבות, ולמשה, וכלם טעו בחכמתם. ועד"ז הוא בנדב ואביהוא, שכונתם היתה לשם שמים, כי היו גדולי הדור, ושטנא נצח שטעו במעשיהם, ועי"כ נתאחז בהם אשה זרה, לא שח"ו הם עצמם הקריבוה, וזכור ענין זה:

והנה צוה משה לאהרן ולאלעזר ואיתמר ראשיכם אל תפרעו וכו', ורמז באומרו בניו, שהוא מיותר, כדי לומר טעם לדבר, והוא, כי הנה הם בניו, וכמו שהוא מאורות דאבא, גם הם כמוהו בניו מיוחסים אליו. גם רמז אל מש"ל בנדב ואביהוא, שקראם בני אהרן, להיותם בחי' נו"ה, הנקראים בנים, וז"ש בניו, כלומר, כי הם נו"ה דאבא, הנקרא בנים, ולכן ראשיכם אל תפרעו וגו', כי שמן משחת ה' עליכם, הם סוד מוחין דאבא, הנקרא שמן, משום דאיהו בחשאי, כנז"ל על פסוק שמן וקטרת ישמח לב, וכיון שאתם משם, אל תבכו עליהם, כי הם בחי' אורות דאימא, ואין זה חסרון לאורות דאבא, כי אינו צריך להם. ואם תנהגו אבילות, יורה ח"ו פגם במוחין דאבא, מה שאינו כן:

וזה נרמז בזוהר פרשת צו, אמנם אחיכם כל בית ישראל הם יבכו עליהם, והנה שינה לקראם בלשון, והוא בית ישראל, ולא אמר בני ישראל לשון דכורא, להורות מה שנתבאר לעיל, כי כל ישראל נקראים בית ישראל, ע"ש רחל, הנקראת בית של זעיר, הנקרא ישראל. כנודע, כי כל ישראל קרויים ע"ש אפרים, וע"ש יוסף, וע"ש רחל. כמש"ה, רחל מבכה על בניה, עם היות הגלות ההוא מבני יהודה. ונודע היותה נקראת עקרת הבית, עיקרה של בית, והם צריכים לבכות על מיתת נדב ואביהוא, לפי שאין בישראל גדול מהם, לשיוכל לתקן את רחל אלא הם, שהיו ממוחין דאימא, וכבר נשרפו:

ואעפ"י שיש בישראל, מי שהוא מבחי' אבא, ובפרט דור המדבר, כמבואר אצלינו, עכ"ז, כבר נתבאר לעיל, כי כל הארות של יסוד דאבא, אינם יוצאות אלא ע"י אימא, ולכן כלם צריכים להם. ובפרט שנתבאר אצלינו, בפסוק ויקם מלך חדש, בסוף דרוש א', ענין מספר ע' נפש שירדו למצרים, הנקראים בית ישראל, ע"ש שהם מבחי' ע' אורות המגולים, שבשני שלישי החסד המתפשט בת"ת דזעיר, ובשני החסדים המתפשטים בנו"ה דזעיר, והם מבחי' אימא. אבל אתם אהרן אלעזר ואיתמר, הראשים והשרשיים של עיקר הנשמות, הנמשכות מן נה"י דאבא, אין ראוי לכם לבכות עליהם, לסיבה הנז'. והנה אין חולק מאמר הנזכר של ע' נפש, שהם מצד אימא, עם הדרוש שביארנו. כי דור המדבר הם מצד אבא. כי זה דור בפ"ע, היורדים למצרים. וזה דור המדבר, העולים ממצרים, והם מצד אבא:

פרשת תזריע

סימן י"ב:

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי וגו':

נודע מ"ש חז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. והענין הוא, כי כשתתגבר טיפת הנקבה על טיפת הזכר, אז הולד זכר יוצא תחלה. ולכך אימא עילאה, הקדימה והזריעה בתחלה, ולכן נולד ממנה ז"א דכורא, קודם אל הנוקבא, וגבר הוא עליה. אבל נוקבא תתאה רחל, הזריעה לבסוף, ואז נולד הבריאה קודם עולם היצירה, שהוא הזכר, וגברה עליו, למעלה ממנו:

וביום השמיני ימול וגו':

(מזולתו) טעם היות המילה לשמונה ימים, להורות על שבעה מלכין קדמאין, דלא אתקיימו עד בא השמיני, ואתגלי חסד עילאה בפום אמה, ואתבסמת נוקבא. ולפיכך מילה ופריעה, כי היכי דלתגלי חסד עילאה עד היסוד בה, ומבסם לה לנוקבא. (ע"כ מזולתו):

פרשת קדושים

סימן י"ט:

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי וגו':

(מזולתו) זה יתבאר, עם מה שביארנו למעלה, בפסוק זכור את יום השבת, כי המחדש חדושי תורה ביום השבת, גורם כבוד גדול לאביו בעה"ב, כמ"ש בזוהר בפרשת שלח, ולכן סמך פה איש אמו ואביו תיראו, לכבדם ביום השבת על ידי חדושי התורה, וזהו ואת שבתותי תשמורו:

לא תלך רכיל בעמך לא תעמד על דם רעך אני ה':

ירצה, כי רעך הוא בדמותי וצלמי, ונמצא כי השופך דם רעהו, כביכול, כאילו ממעט דמות העליון. וז"ש אני ה', והוא ע"ד מ"ש בזוהר על פסוק ולא תענה ברעך עד שקר, דהוי כאלו משקר בקב"ה, דכתיב ביה (משלי כ"ז י') רעך ורע אביך אל תעזוב:

עוד ירצה קרוב אל הנזכר, עם היותינו מושכים הפסוק הנזכר, והוא אומרו לא תעמוד על דם רעך, עמ"ש אח"כ ואהבת לרעך כמוך אני ה'. וירצה, כי נודע הוא מ"ש חז"ל, על פסוק רעך ורע אביך אל תעזוב, זה הקב"ה, שנאמר למען אחי ורעי. ובזה יתבאר פסוק הנז"ל לא תעמוד על דם רעך פירוש, כי על ידי שפיכות דמים, אתה ממעט כביכול דמות

עליון, הנקרא רעך, ועד שם מגיע פגם עון שפיכות דמים. ואדרבא, ואהבת לרעך כמוך, הוא רעך העליון, ואל תפגום בו ח"ו. וביאר מי הוא רעך הנזכר, ואמר אני ה' שהוא רעך:

פרשת אמור

סימן כ"ד:

הענין הוא, כי זה בן האשה הישראלית, הוא בן האיש המצרי, שהרגו מרע"ה, כנזכר בפרשת שמות. וכבר ידעת, כי המצרי ההוא, היה גלגול הרע, אשר בקין בן אדם, וזה הבן מכח האב נמשך, וגם הוא מן הרע ההוא של קין היה. וז"ס והוא בן איש מצרי, ולכן ויקלל את השם:

הגה"ה, א"ש, נלע"ד, כי להיות שמרע"ה הרג את אביו בשם כנודע אצלינו לכן גם הוא ויקלל את השם הנזכר:

ובס"ה אמרו, לאגנא על אימיה, בסוד מגן, ויקוב חור במסך שבין יצירה לעשיה בלבד כדי שמאליו יאירו אצילות ובריאה ויצירה. ולכן ורגמו אותו כל העדה, שהם הסנהדרין והת"ח, לפי שהת"ח יכולים לקבל הארת תוספת שבת, אף בימי החול כנודע. וז"ש לאגנא על אימיה, היא עולם העשיה, שהיא מלכות, ה"א אחרונה שבשם הוי"ה, כנזכר בזוהר. ובזה תבין, למה נסמך לפרשת שבת:

ולכן נרמז שם אהו"ה, בר"ת, 'הישראלית 'את 'השם 'ויקלל, שהוא השם הנרמז גם בר"ת, (ויקרא כ' ו') 'אל 'האובות 'ואל 'הידעונים. וגם בר"ת, (בראשית א') 'את 'השמים 'ואת 'הארץ. והוא במלכות. ובכח שם זה, נקב נקב בין יצירה לעשיה כנזכר. והוא בן איש מצרי שהרגו משה, לפי שהיה בחי' קין, ולכן נתקנא על התאומה יתירה של הבל, והיא האשה הישראלית. והרגו משה, והוא הבל, וזה הבן שלה בא לאגנא על אימיה. וקי"ן בגימטריא אהי"ה במלוי יודי"ן ע"ה, והיא סוד תאומה יתירה, שהיא א' החסירה מן קין, פהות ממספר אהי"ה הנזכר. וגם באהי"ה דיודי"ן אל"ף אחת לבד, והבל שתי תאומות:

פרשת בהר

סימן כ"ה:

ולא תונו איש את עמיתו ויראת וגו':

(מזולתו) ס"ת, איש' את' עמיתו' ויראת' הוא שתות, מכאן רמז למ"ש חז"ל האונאה עד שתות, מורי ז"ל בשם חכם אחד. (ע"כ מזולתו):

פרשת בחוקותי

סימן נ"ו:

ואכלתם ישן נושן וישן וגו':

וכתיב בתריה, ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם, הנה לכאורה קשה, איך הבטחה זו גדולה מכלם, וכלם תלויים בה, איך נאמרה באחרונה. אבל הענין הוא, לסמכו לפסוק ראשון, לרמוז אל מ"ש חז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף. והוא ענין מ"ש בזוהר בפרשת פקודי, כי מיום שנחרב ב"ה, לא יצאו נשמות חדשות, וכלם הם נשמות ישנות, מתגלגלות ובאות, עד יושלם תקונם, ואח"כ בן דוד בא. ואז יבאו נשמות חדשות. וזש"ה וישן מפני חדש תוציאו, והם הנשמות הישנות, שיצאו לעולם טרם החדשות. ואחר שיושלמו הישנות, אז בן דוד בא. ובכן, ונתתי משכני בתוככם, ויבנה ב"ה במהרה בימינו, ואז יבאו נשמות חדשות לעולם:

פרשת במדבר

סימן א':

ויהיו בני ראובן בכור ישראל וגו':

ראוי לדקדק כי בכל השבטים נאמר בהם, לבני שמעון, לבני גד, בלמ"ד. ובשבט נפתלי לבדו, נאמר בלא למ"ד, בני נפתלי. והענין הוא, כי בהיותם חפצים לדעת מספר בני ישראל, היו הנשיאים עם הסופר שלהם, סובבים במחנה ישראל מאהל לאהל, ושואלים כמה נפשות באהל הזה, וכותבים, פלוני בן פלוני משבט פלוני, פלוני בן פלוני משבט פלוני, וכשנגמר כתיבתם, לקחו הפנקס ההוא המעורבב, מס' רבוא בני אדם, והיו מבררים תחלה מביניהם כל האנשים, שיש משבט ראובן הבכור, וכותבים אותם בפנקס אחד שני. ואח"כ מבררים שמות בני שמעון, המפוזרים בפנקס הא', ומעתיקים אותם בפנקס הב', אחר ראובן. וכעד"ז, עד תשלום כל אחד עשר שבטים. ואחר כך כל הנשאר בתוכם בפנקס הא', לא היו צריכים להעתיקם בפנקס הב', כי נשארו שם מבוררים לבדם, ונודעים שהם מבני נפתלי האחרון שבכולם. ולכן בכל האחד עשר שבטים, נאמר בהם לבני, שהיה הקורא בפנקס הא', אומר לסופר, פלוני בן פלוני תחברנו לחלק בני ראובן, הנכתבים בפנקס הב'. וכיוצא בזה בשבט שמעון, וכיוצא. אבל הנשארים באחרונה, היה אומר לסופר, אלו הנשארים כלם הם בני נפתלי:

ובנסוע המשכן יורידו אותו הלוים ובחנות המשכן וגו':

הנה בפסוק זה, נרמזו בו ב"פ שם הוי"ה ושם אהי"ה למפרע, כזה, 'המשכן 'יורידו 'אותו 'הלוים, הרי אותיות אהי"ה. 'הלוים 'ובחנות 'המשכן 'יקימו, הרי הוי"ה. 'המשכן 'יקימו 'אותו 'הלוים, הרי אהי"ה. 'הלוים 'והזר 'הקרב 'יומת, הרי הוי"ה:

פרשת נשא

סימן ד':

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית וגו':

דע, כי כללות שבט לוי, הם בחי' ה' גבורות, הנקרא עיטרא דגבורה, חלק הנוק', וזהו טעם מ"ש בפרשת במדבר, ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, כי אלו בחי' הגבורות, שהם לצורך הנקבה. אבל צריך שתדע, כי הם בבחינתם תוך זעיר, קודם שינתנו בנוקבא. ולכן הם זכרים, כי אחר שינתנו בנוקבא, אז הם גבורות נקבות, נשים ולא אנשים, וכמבואר אצלינו באורך בפרשת בראשית, בפסוק והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין: והנה לכמה בחי' מתחלקות גבורות אלו ואלו, הם ב' בחינות, וכל אחת נחלקת לג' בחי', הבחי' הא', יש בה ג' מציאיות, הא' היא עיטרא דגבורה, הכוללת ה' גבורות, ועומדת בבחי' מוח הדעת שבנקבה. הב', היא בחי ה' גבורות, המתפשטות עוד בגוף שלה, מחסד שבה עד הוד שבה. הג', בחי' כללות המתקבץ מהם, והם הנקראים חמש גבורות של מ"ן, אשר ביסוד שבה:

והבחי' הב', יש בה ג' בחי' אחרות, האחת היא, בחי' ה' גבורות הניתנים לה בעת תיקון פרצופה ויצירתה, והם ניתנים בה לצורך בנין גופה ועצמותה ממש. הב', היא ה' גבורות הראשונות, הנתנות לה אחר שכבר נתקן גופה לגמרי, ואז נותנם ז"א ביסוד שבה, ע"י זווג שמזדווג בה בביאה ראשונה לעשותה כלי. הג', היא בחי' ה' גבורות חדשות, שנותנם ביסוד שבה, ע"י זווג שמזדווג בה אח"כ, בכל עת שמזדווג, נותן בה ה' גבורות חדשות, מחודשות בכל זווג וזווג, כמבואר אצלינו באורך בפרשת וירא, בדרוש יצחק וחבקוק ובנימין, וע"ש. והנה ג' משפחות הלוי, שהם, גרשון, וקהת, ומררי, הם ג' בחי' הנז"ל, אבל איני זוכר, אם הם ג' בחי' שבבחי' הראשונה. או ג' בחי' שבבחי' הב'. והנה גרשו"ן, בגימטריא קס"ת הסופר, והם בחי' ה' גבורות מנצפ"ך, העולים בגימטריא פ"ר. והנה הם אותיות כפולות, ולכן הם בגימטריא קס"ת, כמנין פ"ר פ"ר. והרי, כי גרשון הוא בחי' אחת מהשלשה הנז"ל, והוא כולל ה' גבורות המתפשטות בגופא דנוקבא. ונודע, כי הה' גבורות יורדות במרוצה אל היסוד דנוקבא, ומשם חוזרים לעלות בסוד אור חוזר מלמטה למעלה, עד כתר שבה, בכל פרצוף שלה ע"ד החסדים היורדים ביסוד דז"א, וחוזרים

לעלות בו בסוד אור חוזר. גם נתבאר אצלינו, כי ג' גבורות הראשונות שבנוקבא, הם מכוסים, וב' גבורות תחתונים לבד דנו"ה שבה, הם המגולות, ואלו לבדם הם העולות למעלה להיותם מגולות:

וז"ס נשא את ראש בני גרשון, ונזכר בחי' מניינם בשם נשיאות ראש, להורות, ענין נשיאותם ועלייתם למעלה, כדי להאיר כנזכר. גם לטעם זה לא נמנו, אלא אותם שהם מבן שלשים שנה ומעלה, שהם אותם שהם מבחי' שלשה גבורות העליונות המכוסים, וכל אחד כלולה מעשר, הם שלשים שנה, ואלו לבדם הם הצריכות הארה להאיר בהם, ולכן אל תמנה, אלא מבן שלשים שנה ומעלה. ואמנם לפי שכללות הגבורות, הם ה' גבורות, ולכן תמנה ג"כ אותם שהם עד בחי' חמשים שנה, כי הם מצטרפות יחד:

ואמרו למשפחותם לבית אבותם הוא, כי הנה ב' נקבות הם, שנבנות מה' גבורות, והם, לאה, ורחל, כנודע, כי כל בנין הנקבה, נעשה מן הגבורות והתחיל בלאה, הנקראת בית אבותם, כי אין בית אלא אשה, והיא בית עליונה, לאה, שלוקחת ההארות כמנין אבתם חסר ו', והם ענין ד' אלפי"ן של ד' אהי"ה, שהם בגימטריא מד"ת, כמנין אבת"ם חסר ו' ע"ה, כמו שהודעתיך בפסוק (תהלים ט"ל ה') הודיעני ה' קצי, שהיא רחל. ומדת ימי מה היא, שהיא לאה, וכמו שהודעתיך בביאור ק"ש דשחרית דחול וע"ש. וכנגד רחל, אמר למשפחותם. והענין הוא, כי תחלק שם זה לשנים, ויהיה למ"ש פחות"ם, והם בחי' רחל, המקבלת אורות עליונים. והענין הוא, כי רחל יש בה י"ס, ובכל ספירה שבה, יש בה הויה אחת דב"ן דההי"ן, בסוד (ש"א א' ח') הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים כנזכר שם. והנה עשרה פעמים ב"ן, הם בגימטריא תק"ך, ועם כללות העשרה הויו"ת, הרי תק"ל, ואח"כ תכלול הה', שהם ה' חסדים, עם הה' שהם גבורות, הרי תקל"ה. או אם תחבר תק"ל הנזכר עם הנקבה עצמה, הנקרא ה' אחרונה של ההוי"ה כנודע, יהיה תקל"ה, כמנין פחות"ם ע"ה, והיא בחי' רחל עצמה. אמנם מספר האורות שלוקחת, הם ש"ע נהורין, כמנין למ"ש, וזהו למ"ש פחות"ם:

וענין ש"ע נהורין אלו הוא, כי נודע שבפנים עליונים דז"א, יש בהן ש"ע נהורין, כמבואר בפרשת חיי שרה, בפסוק ואלה ימי שני חיי אברהם וגו', ושם נתבאר איך הם נמשכים דרך קו ישר למטה עד היסוד דז"א, ואז נקרא שלום. וסודו, כי היסוד הוא ו' זעירא, וכשיורדין בו ש"ע נהורין, נעשה שע"ו, כמנין שלו"ם, שלם ו'. וכבר ידעת, שם כי כל בחי' נהורין הם חסדים, ולכן הם יורדים ביסוד, ולכן (בראשית ט"ל ו') ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, מהארת ש"ע נהורין אלו:

וז"ס מ"ש חז"ל, הדרת פנים זקן, כי מי שיש לו בחי' יסוד הנקרא יוסף, יש לו זקן, ויש לו הדרת פנים כנזכר, שהם ש"ע נהורין. אבל הסריס שחסר ממנו היסוד, אין לו הדרת פנים, ואין לו זקן. ואמנם אחר שנמשכו ביוסף, שהוא היסוד, אז עוברים משם דרך אחוריו אל רחל אשר שם, ואז כתיב בה, (בראשית כ"ט י"ז) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה. משא"כ בלאה העליונה, שלא נזכר בה יופי, ונקראת לבית אבותם, וזו נקראת למשפחותם:

ובני מררי, גם הם בחי' ה' גבורות, אבל הם בחינות ה' גבורות דמ"ן שיש ביסוד הנקבה. ולכן נקראים מררי, לשון מרירות הדינין שיש בהם, להיותם גבורות היותר תחתונות שבה. ולכן מררי בגימטריא ת"ן, כמנין ה' פעמים מי"ם, שהם הה' גבורות, שכל אחת נקראת מים נקבות. גם לטעם זה לא נאמר בהם לשון נשיאות ראש, אלא בני מררי תפקוד אותם, לפי שאלו הגבורות הקשים והמרים שהם ביסוד שלה, אינם עולות ממטה למעלה, כי ימררו לאותם שלמעלה. אבל בני גרשום, שהם התפשטות גופא, נזכר בהם נשיאות ראש:

ובני קהת, שכחתי עניינם ואפשר שהם ה' גבורות שבדעת הנקבה, ולכן קהת קודם במעלה לגרשון, כנלע"ד חיים. והנה שינוי שיש בגרשון לקהת ומררי, כי בו נאמר לבית אבותם, ואח"כ למשפחותם. ובהם, נאמר להפך. הטעם הוא, לפי שבני גרשון, הם הגבורות שיורדות וחוזרות לעלות ממטה למעלה כנזכר, ואין הארתם ניכרת, עד אחר שעלו למעלה, וההארה היוצאת מהם, הוא אחר שעלו. וא"כ נמצא, כי תחלה ניתן האור ללאה הנקראת בית אבותם, ואח"כ לרחל הנקראת למשפחותם. משא"כ בקהת ומררי:

ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרש:

(מזולתו) הנה ר"ת 'חרש 'ומן 'העפר 'אשר 'יהיה 'בקרקע 'המשכן, הוא, חוה איב"ה, ירמוז אל מש"ה, (בראשית ג' ט"ו) ואיבה אשית בינך ובין האשה. כי העפר הוא נחש, אשר עפר לחמו. אשר יהיה בקרקע המשכן, ר"ל, כי כל חשקו ותאותו להתאחז ולהתדבק בקרקע המשכן, אשה העליונה, הנקראת חוה. וכמו שחוה נתקללה לסבת הנחש שהטיל בה זוהמא, כי זנתה תחת בעלה, ונאמר בה ואיבה אשית. כך זו הסוטה שזנתה תחת בעלה, תהיה לאלה ולקללה בקרב עמה. עוד, ר"ת 'המוכן 'יקח 'הכהן 'ונתן, הוא היה"ו, והוא אחד מצירופי הוי"ה, שהוא דין. כי ההה"ן הנקבות, גוברות על י"ו הזכרים. כי בהוי"ה זו שהוא דין, ינקם מהסוטה הזאת, אם זנתה תחת בעלה:

סימן ז':

וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה וגו':

ארז"ל כנגד ק"ל שנה, שהוליד אדה"ר שדין רוחין ליליין. והנה משקלה, הם אותיות, משה ק"ל. ירמוז, אל מרע"ה, שילדתו אמו יוכבד, בהיותה בת ק"ל שנה. וגם הוא גלגולו של שת, שהוא ג"כ נולד אחר ק"ל שנה, שהוליד אדם שדין רוחין ליליין:

פרשת בהעלותך

סימן ח':

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה וגו':

ענין העלאת הנרות, כבר הודעתיך בשער המצות, בפרשת בהעלותך ע"ד הסוד, וע"ש, ועתה נבאר אותה ע"ד הפשט, והכל צודק יחד. ובזה יתבאר לשון רש"י ז"ל, והוא, ויעש כן אהרן, להגיד שבחו שלא שינה. ולכאורה קשה, וכי שבח הוא שלא שינה ציויו יתברך. ועוד מה נשתנה זה מן שאר הציוים, שלא הוצרכו להגיד בהם שבחו שלא שינה. אבל הענין הוא, כי כפי מעשה אהרן, היה נראה ששינה, לפי שמשה אמר אל מול פני המנורה יאירו, ונודע, כי העלאה היא אחר הדלקה, שתעלה השלהבת, וצווהו שתכף בתחלת ההדלקה הנקראת לשון הארה, אז יהיו מאירים שבעה הנרות, ונוטים אל מול פני המנורה האמצעי. ואהרן כתיב ביה, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, נראה שלא חשש להיותם פונים אל מול קנה האמצעי בעת ההדלקה, אלא אחר שהעלה נרותיה, והיתה שלהבת שלהם עולה למעלה. ולזה הגיד ויעש כן אהרן, שאעפ"י שנראה ששינה לא שינה, אלא הוסיף לשבח, תוספת טובה על דבריו יתברך, שאחר שכבר היו אל מול פני המנורה בעת ההדלקה, לא הסיר ידו משם, עד אשר עלתה השלהבת היטב, ונתחזקה בפתילות, והיו פונים אל מול פני המנורה, שעי"כ לא יחזרו עוד לנטות לצד אחד. והכתוב לא הוצרך להזכיר ההדלקה, אלא תוספת השבח, והיא ההעלאה:

ונחזור ליישב הפסוקים, כפי הדרך הזה, כי הנה ב' דברות יש הפכיים, כי בהעלותך הוא העלאתה, אחר שעלתה השלהבת. ויאירו הוא התחלת הדלקתם. אבל הענין הוא, כי מלת בהעלותך אינו ציווי, כמו יאירו. אבל הכונה לומר, כאשר תבא להדליק הנרות, הנקרא בשם העלאה, על שם שהשלהבת עולה מאליה, אז תכוין לעשות, שאל מול פני המנורה, יאירו הנרות תכף בתחלת הדלקתה. ואפשר שלזה נתכוין רש"י ז"ל, באמרו בהעלותך, ע"ש שצריך להמתין, עד שתהא השלהבת עולה מאליה. רמז בזה, כי לא קראו לשון העלאה, רק על שם העתיד, לא שנתכוין לומר שבשעת ההעלאה יהיו נוטים אל מול פני המנורה, שא"כ היל"ל יעלו שבעת הנרות, ולא יאמר יאירו. אבל אהרן, מלבד שעשה כן בעת ההארה, הוסיף עוד להמתין כך, עד שהעלה נרותיה. ונמצא, כי אלו היה

אומר ויעל אהרן נרותיה אל מול פני המנורה, היה נראה ששינה. אבל עתה כתיב ויעש כן אהרן, ר"ל שעשה כן כמו שנצטווה, שיאירו מבתחלה אל מול פני המנורה. וז"ש רז"ל ויעש כן, מגיד שבחו שלא שינה. ואח"כ ספר תוספת טובה, ואמר כי המתין בזה עד שהעלה נרותיה כנזכר:

סימן ט':

ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו וגו':

כבר הודעתיך בפרשת בראשית עניו קין, שהיה מבחי' הנשמות שנשארו באדה"ר אחר שחטא, הנקרא חלתו של עולם. והוא מן שתי הגבורות שבנו"ה דז"א, מבחי' הכתרים שבהם. ולהיות שאז נתמעט אורם, ולא היה בהם רק הארת בחי' מלכות הנקרא נפש, לכן נקראים נפש, ולא רוח. והנה נדב ואביהוא, הם בחי' הנזכר, כנז"ל בפרשת שמיני בענין חטא נדב ואביהוא. ואלו האנשים מישאל ואלצפן, הם אשר היו נושאים את נדב ואביהוא בכתנתם כשנשרפו, ועליהם אמרו אנחנו טמאים לנפש אדם, כמ"ש ז"ל ורמז בזה, כי הם ממש נפשו של אדה"ר, ממה שנשתייר בו לעצמו, אחר שחטא. וכשנולד קין, הורישה אליו כנז"ל, ובאו בנדב ואביהוא. ונמצא, כי הם בחי' רוח, אלא להיות שנתמעטה הארתם בבחי' נפש בלבד כנזכר, לכן נקראים נפש אדם, ולא רוח אדם. גם הודעתיך במקום אחר, כי קין לקח נפש דאצילות דאדה"ר, ומשם היו נשמות נדב ואביהוא, ונקרא נפש אדם ע"ש נפש דאצילות שבו:

וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד וגו':

כבר ידעת משרז"ל, על פסוק איפה היית ביסדי ארץ, כי כל הצדיקים נתלים באברים פרטיים של אדה"ר. והנה אלדד ומידד, הם מבחי' שתי הדדים, המניקים חלב לתינוק. ולכן בכל אחת מהם נרמז ב' אותיות ד"ד, אלא שזו ימנית בבחי' א"ל. וזו שמאלית, בבחי' מ"י:

והענין הוא, כי הנה הנקבה נקראת אלהי"ם, ובג' אמצעיות שבה, יש שם אלהים באופן זה, כי שתי אותיות א"ל מאלהים, הם בצד ימין, בסוד (תהלים נ"ב ג') חסד א"ל כל היום. ואז נעשה אלדד. ושתי אותיות מי מאלהי"ם, הולכים בצד שמאל, ונעשים מידד, בסוד בינה שהיא שמאלית, ונקרא מ"י, שהם חמשים שערי בינה. עוד יש אות ה' אמצעית, שבין א"ל ובין מ"י דאלהים, והיא בחי' צינור החלב, העומד באמצע ב' הדדים, ומתפשטים לכאן ולכאן:

ועתה נבאר, איך אות ה' דאלהים, נעשית חלב כנזכר. והנה נודע, כי החלב הנמשך לדד ימין, הוא יותר ממותק בסוד החסד, מחלב הנמשך לדד שמאל. ואם כן ב' בחינות חלב,

צריכות להמצא באות ה' הנזכר. וזה עניינם, הנה ב' בחי' יש באות ה', אחד בסוד מלוי, ואחד בסוד ציור. בחי' המלוי הוא, כי ג' מיני מלוים יש בה, וסימנם יה"א, ר"ל, יודי"ן, ההי"ן, אלפי"ן. כזה, ה"י, ה"ה, ה"א. והם בגימטריא א"ל, ועם ג' בחינותיו, הרי ל"ד, וחשבון ה' עצמה בהיות פשוטה, הרי ל"ט, ועם כללות כולם, הרי מ', כמנין חלב. בחי' הציור היא, כי תוכל לצייר אות ה' פשוטה, בשתי ציורים, או ציור ד"ו, או ד"י, כי רגל הה"א יהא זעירא, בציור י'. וב' הציורים הנזכר הם בגימטריא כ"ד, ותחבר עמהם אותיות ג' מלוים שבה בלבד, הנז"ל שהם יה"א, והרי הכל בגימטריא חלב. ואלו הם ב' בחי' חלב שבאות ה' דאלהים, שהושמה באמצע ב' הדדים, הנקרא א"ל מ"י, ונמשכים לכאן ולכאן:

ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר וגו':

(מזולתו) הנה אותיות כלאם, הם אותיות מלאך. וכן אמרו בספר הזוהר בפרשת משפטים, כי ר"ת משה, הוא 'מלאך 'שר 'הפנים. וז"ס מה שנאמר במשה, (שמות ב' ו') והנה נער בוכה, וכתיב (משלי כ"ב ו') חנוך לנער ע"פ דרכו, וחנוך הוא מטטרו"ן שר הפנים כנודע. א"ש, והו"ל כאלו אמר, אדני משה הוא מלאך. (ע"כ מזולתו):

ורוח נסע מאת ה' ויגז שלוים:

כבר ביארנו למעלה בפסוק ורוח אלהים מרחפת, ענין רוח אלהים, ורוח ה', וע"ש. גם ענין הפסוק הזה נתבאר בפסוק (ישעי' ל"ח י"ב) דורי נסע ונגלה מני וגו' עיי"ש והענין הוא בקיצור, כי רוח הזה שנסע מאת ה', הם בחי' ה' חסדים, הנקרא רוח. כי הגבורות נקרא נפש. והנה כל הנשמות והרוחין של בני אדם, הם באים מאלו החסדים כנודע, וזהו ורוח נסע. ואמנם נסיעות אלו החסדים הם שלשה, ונרמזו בג' אותיות נס"ע, וע"ש:

סימן י"ב:

ותדבר מרים ואהרן במשה על וגו':

אמר לי מורי ז"ל, כי שמע מחכם אחד גדול שבדורו, ושמו הר"ר קלונימוס ז"ל, ענין זה שנאמר עתה, והוא, כי הנה מצאנו ראינו, כי יעקב אבינו ע"ה, נקבר גופו ועצמותיו בארץ ישראל. ויוסף, נקברו עצמותיו, ולא גופו. ומשה, לא גופו, ולא עצמותיו. והסיבה הוא, כי ארץ ישראל היא כנגד אשת חיל יראת ה', ולפי שיעקב לא נשא את תמנע אחות לוטן, כמ"ש חז"ל לכן זכה, שיקבר בא"י גופו ועצמותיו. ויוסף לפי שחטא במחשבה, ויצאו טיפי הזרע מבין צפרניו, אבל לא השלים המעשה הרע ההוא, לזרקם באשה זרה ההיא, לכן נקברו עצמותיו, ולא גופו. ומשה שהלך לארץ כוש, וישב שם מ' שנה, ולקח בקדושין את אשת המלך הכושית, כבעל עם אשתו, כנזכר בספר דברי הימים של משה,

אעפ"י שלא קרב אליה, לכן לא נקבר בארץ ישראל, לא גופו ולא עצמותיו. ע"כ דברי החכם הנזכר ע"ה:

ומורי ז"ל הוסיף על דבריו, מה שנאמר עתה, והוא, כי הנה למעלה אמר, כי אלדד ומידד מתנבאים במחנה, וארז"ל שהיו מתנבאים, שימות משה, ויהושע יכניס ישראל לארץ כנען, ואז ותדבר מרים ואהרן בענין זה של משה, והיו נושאים ונותנים וחוקרים, לדעת סיבת מיתת משה, קודם שיכנס לארץ, כי עדיין לא נתברר להם טעמו של דבר היה בחטא הסלע, כי זה המעשה היה אחר מיתת מרים בפרשת חוקת, ואז עלתה הסכמתם, כי טעמו של דבר היה, לפי כי אשה כושית לקח בלקיחה גמורה כאשתו לכל דבר, ולכן לא נכנס לארץ, כנז"ל בשם החכם הנז"ל:

ועתה רצו לדחות סברא אחרת, שהיינו יכולים לומר, והוא מ"ש בספר הזוהר כי ארץ כנען היא סיהרא, ולכן יהושע שנאמר עליו פני יהושע כפני לבנה, נכנס אליה. אבל משה שפניו כפני חמה, העליונה מן הסיהרא, לא נכנס אליה. ונמצא כי שבח הוא לו ולא גרעון ח"ו מניעת כניסתו. ודחו סברא זו, ויאמרו הרק אך במשה דבר ה', הלא גם בנו דבר, ואנחנו שוים אליו בענין נבואה, וא"כ למה אנחנו נכנסים, והוא אינו נכנס. אלא ודאי שאינו טעם לשבח, אלא טעם לגנאי, כי אשה כושית לקח כנזכר, והם לא ידעו כי גם הם לא יכנסו לארץ. אז הודיעם הקב"ה, שהטעם הוא לשבח, כנזכר בדברי ספר הזוהר. ומה שאמרתם הלא גם בנו דבר, אינו כן, כי הרי אם יהיה נביאכם וגו', לא כן עבדי משה, והוא לבדו פני חמה, ולכן לא נכנס לארץ, הנקרא סיהרא קדישא. וכמו שדרשו בספר הזוהר, על פסוק היש בה עץ אם אין וכו'. ר"ל, אם יש בה עץ חיים, שהוא ת"ת הנקרא חמה, אכנס לתוכה, ואם לאו לא אכנס:

אמר שמואל, הדרוש הנזכר, מצאתיו כתוב פעם ב' בכתיבת מורי זלה"ה, והכל עולה לסגנון אחד. האמנם כדי שלא לזלל ח"ו במה שחבר וכתב פעמיים, אחזור ואעתיקנו לפניך פה, וז"ל, ותדבר מרים ואהרן במשה. כבר הודעתיך, כי יעקב שבאה אליו תמנע אחות לוטן להנשא לו, ולא רצה, זכה ונקבר גופו ועצמותיו בא"י:

הגהה א"ש, ק"ל, מ"ש חז"ל כי בשביל שלא רצה יעקב לישא את תמנע, הלכה ונעשית פלגש לאליפז בן עשו, ויצא ממנו עמלק המצר לישראל לעולם, בעון שלא גייר אותה. וכאן משמע שאדרבא נחשב לו לזכות גדול וצ"ע. ואפשר לומר, שיותר טוב היה אם היה נושא אותה יעקב, שהיה מסיר מעל בניו רצועה רעה של עמלק, אעפ"י שלא יקבר בא"י, ומה בכך, הרי מרע"ה נקבר במדבר, כדי להביא עמו מתי מדבר, כמש"ה ויתא ראשי עם כנלע"ד:

ויוסף שלא שכב עם אשת פוטיפר אדוניו, אמנם עכ"ז יצאו ממנו י' טיפות זרע, לכן גופו לא נקבר בא"י, אלא עצמותיו בלבד. ומשה שנשא אשה כושית, אלמנתו של מלך הכושי, ככתוב בדברי הימים של משה, לא נקבר בא"י לא גופו ולא עצמותיו. ואמנם בספר הזוהר אמרו טעם אחר לשבח על משה, למה לא נקבר בארץ. ואמרו, מפני שא"י היא סיהרא עילאה, ולכן יהושע שהוא פני לבנה, נכנס בה. אבל משה שפניו פני חמה, יותר עליונה, לא נכנס בה, כי אין הלבנה מאירה, בעוד שהשמש קיים:

וזה עתה טעם אלו הפסוקים, כי הנה הויכוח שדברו מרים ואהרן על משה היה, על מש"ל אלדד ומידד מתנבאים במחנה, שמשה מת ויהושע מכניס לישראל בארץ. ואמרו עתה מרים ואהרן, הנה סיבת ענשו היה על אודות האשה הכושית אשר לקח, כנזכר. כ"א הטעם הוא לשבח, על שפניו פני חמה, והיתה נבואתו מן השמש העליון, שהוא שם ההוי"ה, הלא גם בנו דבר. והנה עדיין הם לא ידעו, כי גם הם לא יכנסו לארץ. אז השיבם השי"ת, הודיע כי הטעם הוא לשבח, ולא לגנאי. ומה שאמרתם אלי הלא גם בנו דבר, דעו כי הפרש גדול ביניכם לבינו, כי אם יהיה נביאכם ה', עכ"ז במראה ובחלום אתודע לו, אבל לא כן עבדי משה, כי הוא מתנבא באספקלריא המאירה, ואתם בשאינה מאירה, א"כ אינכם כמוהו. (ע"כ מזולתו):

פרשת שלח לך

סימן י"ג:

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען:

ענין המרגלים, וסיבת שילוחם, נתבאר היטב, בפרשת שמות, בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים, וע"ש. והנה רז"ל אמרו בפסוק ויאמר להם יוסף מרגלים אתם, שרמז להם, שהם יהיו מרגלים את ארץ ישראל. אבל יהושע נשיא אפרים בן יוסף עצמו, לא יהיה מרגל. וע"י הקדמה זו, יתבאר היטב ענין פרשה זו במה שנעיר בתחלה שינוי אחד שיש כאן, מפרשת במדבר סיני, כי שם כתיב ראשי אלפי ישראל הם. וכאן הוסיף בני, באמרו כלם אנשים ראשי בני ישראל המה. והענין, הוא, כי הנה בראותו יתברך שהיו מרגלים אלו עתידים לחטא, ומרע"ה היה ברצונו לשלחם, לכן בחר הרע במעוטו, לתקן קצתו. ולכן גזר הוא יתברך, שנשמות השבטים עצמם, אחי יוסף, הנקראים בני ישראל ממש, יתעברו בסוד העיבור באלו המרגלים, כדי שיעזרום קצת, ולא יחטאו לגמרי. ועכ"ז לא הועיל להם, וכמו שנתבאר בפסוק וילכו ויבאו אל משה וגו'. וזש"ה, כלם אנשים ראשי בני ישראל המה, הם עצמם השבטים, הנקראים ראשי של בני ישראל ממש. גם זהו מ"ש,

אשר אני נותן לבני ישראל בלשון הווה, נותן, כלומר, כי אלו האנשים אשר תשלח עתה לתור את הארץ, היא אותה אשר אני נותנה עתה לבני ישראל, הם השבטים, הנקראים בני ישראל, ההולכים שמה כנזכר, וע"י הליכה זו אני נותנה להם אם יזכו:

והנה הי"א שבטים, נתעברו בהם בי"א המרגלים, אבל שבט לוי, שלא היה לו נחלה בארץ, לא הוצרך לשלוח מרגלים. אבל במקומו נתחלק שבטו של יוסף לשנים, מנשה, ואפרים. ואמנם במרגל של מנשה, נתעבר נשמת יוסף, ולכן כתיב למטה יוסף למטה מנשה, עם היות שבכל מקום אפרים קודם למנשה, ועכ"ז ייחס ליוסף עם מנשה, להורות מה שאמרנו. נשאר יהושע מרגל שבט אפרים, בלי עיבור נשמת שום שבט, ולכן נתיירא משה לשלחו, פן יחטא. ואז, ויקרא משה להושע בן נון יהושע, כמ"ש ז"ל שהתפלל עליו, י"ה יושיעך מעצת מרגלים:

וסוד קריאת שם זה החדש הוא, כי המשיך עליו נשמת לוי בן יעקב, שלא היה שום מרגל משבטו כנזכר, וזה היה ע"י משה שהוא משבט לוי, ואליו היה ראוי ללכת בשליחות זה, מרגל של שבט לוי, ושלח במקומו את יהושע תלמידו תמורתו, החשוב כמו בן שלו ממש כנודע, ונשמת לוי, שהיתה צריכה להתעבר במשה נתעברה אז ביהושע:

ובזה יתבארו שינוי הכתובים, כי תחלה אמר שלח לך בלשון יחיד, ואח"כ אמר בלשון רבים, למטה אבותיו תשלחו, עוד מלת לך, שהיא מיותרת. אבל רמז בזה אל הנזכר, כי תחלה הזכיר ענין השליח הגדול מכולם, והוא משבט לוי, שהוא משה ואמר לו שלח לך, כלומר, כיון שאינך הולך, א"כ שלח לך במקומך ותמורתך איש אחד. וכנגד שאר השבטים, אמר למטה אבותיו תשלחו לשון רבים ואו שלח ליהושע במקומו, והמשיך בו נשמת לוי כנזכר:

והנה בלכתם לתור את הארץ, לקחו עצה רעה בעצמם, להוציא דבה על הארץ, ולכך נסתלקו מהם נשמות של השבטים המתעברות מהם כנז"ל. כנודע, כי הנשמה המתחבר בגלגול עם האדם, אינה מסתלקת משם עד יום המיתה. אבל הנכנסת בסוד עיבור, מסתלקת ממנו, כאשר האדם חוטא, ואומרת (במדבר ט"ז כ"ו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. ולא די זה, אלא אפילו נשמת האדם עצמו, מסתלקת בעת שחוטא, בסוד הרשעים בחייהם קרויים מתים, ולכן נסתלקו מהם:

וז"ס וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן, וכבר ואמר וישובו מתור הארץ, אם כן איך חוזר להזכיר ההליכה, אהר ששבו, והיל"ל ויבאו אל משה, אבל הענין הוא, כי וילכו חוזר אל הסתלקות הנשמות ההם. ומלת ויבאו, חוזר אל המרגלים עצמם, כי כשבאו אל משה, כבר נסתלקו מהם עיבור הנשמות ההם. אמנם יהושע וכלב, חיו מן האנשים ההם. והנה

מלת חיו אינה מתיישבת, והענין הוא, כי אלו השנים לא נסתלקו מהם העיבורים שלהם, שהם, יהודה בכלב, ולוי ביהושע. והיה בהם חיות נוסף בעת ההיא, וז"ש חיו, ולא אמר נשארו חיים. אבל השאר מתו תכף בביאתם אל משה, בהסתלקות העיבורים מהם, בסוד הרשעים בחייהם קרויים מתים:

ובזה יתורץ אומרו, מן האנשים ההם, שהם דברים מיותרים. אבל רמז אל הנזכר, כי אלו נסתלקו עיבוריהם, ואלו נשארו בהם, וחיו ממש:

גם זהו ענין אומרו, ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו. פי', כי שאר המרגלים, היתה רוח אחרת של השבטים מתעברים בהם. אבל לא מלאו אחרי, ונסתלקו. אבל זה, מתחלה היתה רוח אחרת של עיבור יהודה עמו, ולא חטא, ולכן וימלא אחרי, והשלים באחרונה כבראשונה:

והטעם לאלו השנים היה, כי ליהושע הועילה תפלת משה, וקריאתו שם הזה בקבע, לא ינתק ממנו. ולכלב הועילה תפלה, שנשתטח על קברי האבות בחברון, ולא חטא במחשבה רעה. וכבר נתבאר ענין גלגול כלב בן יפנה, בפרשת חיי שרה, בפסוק בא ברוך ה', שהוא גלגול אליעזר עבד אברהם, שנקרא ברוך ויצא מכלל ארור. ונלע"ד חיים, כי ז"ס ועבדי כלב, כי תחלה היה עבד כנעני ארור, ועתה הוא עבדי ברוך:

ועתה נבאר שאר דקדוקי הכתובים, הנה בפסוק אלה שמות האנשים אשר שלח משה, לתור 'את 'הארץ, ר"ת לאה, לרמוז, כי משה רצה לשלחם בבחי' לאה, עלמא עילאה רחמים, והם לא רצו אלא בבחי' הדין, שהיא רחל, עלמא תתאה, הנרמז בר"ת, ויעלו ויתורו את הארץ ממדבר צין עד 'רחוב 'לבא 'חמת, ר"ת רחל:

אמר חיים הכותב, צ"ע, כי נודע אצלינו, כי רחל היא רחמים, ולאה היא דין. והנלע"ד, כי לאה זו היא אשת יעקב הנקרא דור המדבר, שהיא מבחי' אורות דאבא, כנזכר בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים. והנה היא רחמים בערך רחל, שהיא מאורות דאימא:

אמר שמואל, אפשר ג"כ לומר, כי להיות שמרע"ה זווגו עם לאה, לכן רמז ללאה, שחשב להכנס לא"י, והם לא רמזו אלא לרחל, להזכיר זווגו של יהושע, כי פני משה כפני חמה, ופני יהושע כפני לבנה. וכמו שדרשו חז"ל בספר הזוהר ההפרש שיש בין אלהינו לאלהיכם או אלהיך:

גם לכן רמזו בדבריהם ואמרו, עמלק יושב בארץ הנגב, ור"ת 'הים 'ועל 'יד 'הירדן הוא הוי"ה, כי הוא צירוף מורה על הדין, כי זו"ן והם ה"ו, גברו על או"א, והם י"ה. ולא עוד, אלא שנוקביה גברה על זעיר, שהיא אות ה' הקודמת אל אות ו', ושתיהם קודמים אל

שתי אותיות י"ה. וזה מורה, כי החיצונים שהם הכנענים, יתגברו על ישראל, הנרמזים באות ו', שהוא ז"א:

ואז ויהס כלב את העם אל משה, באומרו, שאדרבא בשם זה נוכל להם, וז"ש ויאמר עלה בהוי"ה זו, הנרמזת בס"ת, נעלה' וירשנו' אותה' כי', ס"ת הוה"י. שצרוף זה הוא דין גמור, כי הכל מהופך, נקבות ע"ג זכרים, וג"כ ו"ה קודמים אל י"ה, ועי"כ נתגבר על הכנענים וירשנו אותה בכח הדין:

א"ש, עוד רמז להם מדת אדנ"י, כי הוא יכול' נוכל' לה' והוא לל"ה, אחד משמות שם בן ע"ב, והוא כמספר אדנ"י, וה"ס דינא דמלכותא דינא:

אז השיבו הם, כי לגבי הכנענים יהיה רחמים ולא דין, ולכן נרמז שם הוי"ה ביושר. וזש"ה, ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה, ארץ אוכלת 'יושביה 'היא 'וכל 'העם, ר"ת יהו"ה ביושר. אז אמר הקב"ה להם, כי כדברי כלב כן הוא, כי לגבי הכנענים יתנהג עמהם בדין הגמור, ואלו הם לא חטאו כלם, היו יורשים אותה, אבל עתה, יועיל זה לכלב לבדו. וז"ס בפסוק ועבדי כלב עקב היתה וגו', ס"ת של שמה' וזרעו' יורישנה' והעמלקי' צרוף הוה"י, שהוא דין גמור, כמ"ש נקבות ע"ג זכרים:

אמר שמואל, גם נרמז צרוף אחר, והוא הוי"ה בשני ס"ת, שמה' וזרעו' ור"ת וס"ת 'יורישנה' הרי י"ה:

עוד נוכל לפרש בדרך פשט, ענין ויקרא משה להושע בן נון. כי סבת תפלתו עליו בדוקא הוא, לפי שהם היו יודעים נבואת אלדד ומידד, שהוא משה מת, ויהושע מכניס לארץ, ויחשבו המרגלים, כי יבלבל עצתם, ויסתור דבריהם בפני משה וישראל, לתועלתו, להכניסם לארץ. ואולי יתיעצו בהליכתם להרגו, ולכן התפלל משה עליו, יה יושיעך מעצת מרגלים, כלומר שלא יתייעצו להרגך. בזה יובן הפסוק באמרו, ויהס כלב את העם, ולא הוזכר יהושע כלל, לפי שהיו אומרים לו לתועלתך אתה מכוין, משא"כ בכלב:

אמר שמואל, הואיל נפק מפומיה דרב זלה"ה, נוכל לומר שאפשר לדון את המרגלים לכף זכות, למה שהוציאו דבה על הארץ, כדי שלא יכנסו ישראל לתוכה. להיות ששמעו נבואת אלדד ומידד, משה מת יהושע מכניס, לכן טוב להרוג את יהושע, וגם לגרום שלא יכנסו ישראל לארץ, וישאר משה חי וקיים, לכן אמר משה, יה יושיעך מעצת מרגלים. או זיל לאידך גיסא, שמא יאמר האומר בפועל גמור ובמעל שלח משה את יהושע עם המרגלים, כי גלוי לפניו בנבואה היה, כי עתידים כלם למות, ולכן מקנאתו בו ממה שנתנבאו אלדד ומידד, משה מת ויהושע מכניס, לכן שלחו כדי שימות עם המרגלים

במגפה, ויד לא תהיה בו, לכן הקדים להתפלל עליו, מה שלא עשה כן עם זולתו, ואמר יה יושיעך מעצת מרגלים, ותלך לשלום ותחזור לשלום:

סימן י"ד:

ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר:

נודע הוא, כי ג' הויו"ת, ע"ב, ס"ג, מ"ה, הם זכרים, וכלם בז"א דכורא. ובכל הוי"ה מאלו, יש מ"ב אותיות, שהם, ארבע אותיות הפשוטות, יהו"ה. ועשר אותיות המלוי, כזה, יו"ד ה"י וי"ו ה"א, ע"ב. יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ס"ג. יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מ"ה. וכ"ח אותיות מלוי המלוי, כזה, יו"ד וי"ו דל"ת, ה"י יו"ד, וי"ו יו"ד וי"ו, ה"י יו"ד, בשם ע"ב, וכן בס"ג, וכן במ"ה. והנה ג"פ מ"ב אלו, הם נמשכים אל המלכות, ונגדל כחה, ונעשית אדנ"י, בבחי' אחוריים מרובעות פשוטות, העולה קכ"ו, כזה, א', א'ד, אד'נ' אדנ"י. ולפי שתכלית מלויו, הוא כ"ח אותיות של מלוי המלוי, לכן כל המ"ב אתוון נקראים כ"ח אדני, ע"ש כ"ח אותיות המלוי:

עוד יש בחי' אחרת בהגדלת שם אדנ"י, והוא, כי הנה שם אדני בפשוטו, הם ד' אותיות הפשוטות, אדנ"י. ובמלואו י"ג. (אמר שמואל, נ"ל טעות קולמוס, וצ"ל ובמלואו י"ב, שאם באמת מונה י"ג אותיות, כיצד אומר אח"כ, ובמלוי מלויו ל"ד אותיות, סך כלם חמשים אותיות, והנה ד' וי"ג ול"ד עולים נ"א אותיות, לכך צ"ל ולומר ובמלואו י"ב אותיות, כזה, אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד). ובמלוי מלויו ל"ד אותיות, כזה, אל"ף למ"ד פ"א, דל"ת למ"ד ת"ו, נו"ן וי"ו נו"ן, יו"ד וי"ו דל"ת, סך כלם חמשים אותיות. והנה מספר זה הוא, בהיות אות ת"ו שבמלוי הנזכר, חסירה יו"ד, כזה ת"ו, כמו שהצגתי לפניך. ואז היא דל ואביון, אספקלריא שאינה מאירה. אבל בהיותה מליאה ונגדלת, כזה תי"ו, אז יש ל"ה אותיות במלוי מלויו, ועי"כ סך כלם יהיו נ"א אותיות. והנה בחי' מלוי המלוי הוא הנקרא כח אדני, לשתי סיבות, האחד הוא, כי היות בו מלוי שני למלוי הא', הוא הוראת תוספת כח. השנית הוא, ע"ש ההוי"ה שמלוי המלוי שבה הם כ"ח אותיות, לכן כל שאר מלוי המלוי שבשאר השמות, נקרא כח ה' על שמו. ונמצא, כי בהיות י' יתירה באות תי"ו של מלוי המלוי, הנקרא כח, הנה הוא נגדל כחו, ועי"כ יש בכל בחינותיו נ"א אותיות, וזהו יגדל נא כ"ח אדנ"י. והנה אות י' זו, היא בחי' עליונה, כמו שיתבאר, ולכן עם היותה ממלוי המלוי, מצטרפת עם המלוי, ואז הם במלוי י"ג אותיות, וד"ל אותיות במלוי המלוי, וזהו מלת יגדל, י"ג, ד"ל. כי ע"י ההגדלה, יהיה י"ג ד"ל:

הגהה אמר שמואל, אפשר שמפני הדרשה הזאת, כתב מורי ז"ל למעלה בתחלת הדרוש, וז"ל, ובמלואו י"ג אותיות, ירצה, י"ב אותיות המלוי, ואות י' הנוספת בהי"ו של מלוי המלוי, ולמעלתה הגדולה מתחברת עם י"ב אותיות המלוי, ונעשים י"ג:

גם לסיבה זו, י' דיגדל היא י' רבתי כנודע, להורות כי היא בחי' עליונה כמו שנבאר. גם להורות, כי אות י', היא אשר נגדלה ונתוספה. וענין אות י' זו, היא בחי' הכוחין עילאין משובחים, הניתנים לה בשבתות ובימים טובים, ואז נגדלת, ונעשית נ"א אותיות. ובימי החול היא חסירה, ואינם רק חמשים אותיות כנזכר, ושכחתי עניינם. אך יו"ד זו רומזת אל המוחין ההם. ונלע"ד שעניינו הוא כי בהתמלאות מלוי המלוי עם י' זו, יהיו בה ל"ה אותיות, שהם בגימטריא יו"ד ה"י, שהם תרין מוחין חו"ב שבנקבה כנודע, כנלע"ד:

(מזולתו) עוד ירצה ועתה יגדל נא כח אדנ"י כאשר דברת לאמר וגו'. הנה שתי הידים העליונים. הם הנקרא כח. כמש"ה (קהלת ט' י'), כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. וכן כתיב (שמות ט"ו ו') ימינך ה' נאדרי בכח. והטעם הוא, כי בכל יד יש י"ד פירקין בחמשה אצבעותיו, כי לכן נקרא שמה יד. והנה ב"פ י"ד, הם בגימטריא כ"ח, והוא סוד ג' שמות, יהו"ה, אלהינ"ו, יהו"ה, הנזכר בפסוק שמע ישראל וכו'. ותמורתם באלפ"א בית"א, כוז"ו, במוכס"ז, כוז"ו. ובהם יש י"ד י"ד אותיות, כמנין כ"ח. והענין הוא, כי ע"י מעשים הטובים, יגדל כח ה' הנזכר:

וז"ס (דברים ל"ב י"ח) ותשכח אל מחוללך. (ישעי' נ"א י"ג) ותשכח ה' עושך. כי כשהם זכאים, נעשים ש"ת כ"ח למעלה. ובהפך ח"ו, ת"ש כ"ח העליון:

א"ש, נלע"ד, שהענין הוא, כי ע"י מעשים טובים של התחתונים, שעושים בידיהם למטה, מוסיפים כח בידים העליונים הנז"ל, בסוד באלהים נעשה חיל. ומ"ש ונעשה ש"ת כ"ח למעלה, כפי הפשט הוא, שנעשו האותיות כסדרן, ש"ת, בסוד שת בן אדה"ר, ע"ש שממנו הושת העולם. ואם להפך ח"ו, נעשת האותיות בסוד תשר"ק, ונקרא ת"ש כ"ח העליונים:

עוד ירצה, כי ת"ש באתב"ש, הוא אותיות א"ב, ויהיה הענין א"ב כ"ח, האב העליון יש לו כח גמור, בסוד (תהלים ס' י"ד), באלהים נעשה חיל, שמוסיפין ישראל כח בגבורה. ואם לאו ח"ו, מתישין כח של מעלה ח"ו, בסוד ותשכח אל מחוללך, כמ"ש חז"ל במדרש ילקוט. וז"ל, ותשכח אל מחוללך, אל שמוחל לך על כל עונותיך. בשעה שישראל עושים רצונו של מקום, הם מוסיפים כח וגבורה, שנאמר ועתה יגדל נא כח אדני. ובשעה שהם מכעיסים אותו כביכול, צור ילדך תשי, הרי רמזו רז"ל כל מ"ש בפסוק ועתה יגדל נא כח ה'. (ע"כ מזולתו):

פרשת קרח

סימן ט"ז:

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי:

הנה רז"ל נדחקו במלת ויקח, שלקח מקח רע לעצמו, ויובנו דבריהם במה שיתבאר עתה. דע, כי מרע"ה היה הטוב שבנפש הבל, כמבואר בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים. וכל דור המדבר הם ענפיו של משה, בסוד העם אשר אנכי בקרבו וכו'. גם נתבאר בפסוק כי שבעתים יקם קין, איך הרע שברוחו של קין, נתגלגל בקרח:

ובזה תבין ענין קטטת קרח עם משה עתה מחדש. דע, כי נפש הבל, היתה כלולה מכמה נפשות, ומכמה ניצוצות, והיו מעורבות טוב ורע. ושאר הניצוצות הרעות שבה היו ש"ח ניצוצות, ומספר ניצוצות הטובות שבהבל, היו ל"ז ניצוצות בלבד, כמספר שמו של הבל, הנקרא על שם ניצוציו הטובים. אבל מרע"ה נתקן לגמרי, והיה כלו טוב, כמו שביארנו על פסוק ותרא אותו כי טוב הוא. והנה הב"ל וש"ח, הם בגימטריא משה, לרמוז, כי כל שמ"ה ניצוצות שבו, היו טובות. והנה אותם ש"ח ניצוצות רעות שבהבל, הם היו בחי' עיקריות נפש קרח, שהוא בגימטריא ש"ח, ואח"כ נתעברה בו ג"כ, בחי' הרע שברוחו של קין בבחי' עיבור לבד, ואז נאבד מן העולם, כי הוסיף רעה על רעתו:

וז"ס, ויקח קרח, ולא ביאר מה לקח, והוא לקוחו הרע של רוחו של קין, מצד הרע. וזה רמזו רו"ל בדבריהם, שלקח מקח רע לעצמו. והענין הוא, כי הנה בראותו שעתה נתעבר בו רוחו של קין מצד הרע, אמר הנה עד עתה הייתי מבחי' הרע של משה והבל והייתי משועבד לו. ועתה שיש בי רוחו של קין, איני משועבד לו, ורצה לצאת מתחת ידי רשותו:

ויקהלו על משה ועל אהרן וגו':

הנה דור המדבר שכבר מתו, היו כלם ענפים של משה, וראוי לו למלוך אז עליהם, ולהיותו רועה שלהם. אבל בניהם שהם עתה בדור הזה, שנשארו אחריהם, הם מבחי' דעת דרחל, הנקראת קהל ה' אותיות קל"ה, בסוד דעתן של נשים קלה, והם ע"ב ס"ג כנודע. ומשה הוא מן האחד לבד, שהוא ע"ב דאחורים דהוי"ה דמ"ה דאלפי"ן, והמליאים הם ק"ל, ושניהם יחד ע"ב ק"ל, הם בגימטריא רב. וז"ש, רב לכם, כלומר, אתם אין לכם, אלא ע"ב ק"ל, הנקרא ר"ב. אבל קהל ה', הם ע"ב ס"ג, א"כ מדוע תתנשאו על קהל ה'. והרי אלו הדור בתוכם ה', ולא אתה, ואינם כמו דור המדבר, שהיית אומר עליהם, העם אשר אנכי בקרבו, שהיית נשמת כולם, לאותם שיצאי ממצרים, אבל אלו שנולדו אח"כ בתוכם ה', ולא אתה, א"כ מדוע תתנשאו על קהל ה'. והשיב להם משה ואמר, שאינו כך, כי הר"ב הנזכר שהוא ע"ב ק"ל, הוא להם, ולא לו, וזהו רב לכם בני לוי:

ויפלו על פניהם וגו' הרוחות לכל בשר וגו':
ר"ת הב"ל, והכונה לומר, כי הנה כל אלו הרוחות שבדור הזה, הם ניצוצות הבל, וכלם יודעים שהם טפלים אלי. והנה אתה אל אלהי הרוחות ההם של הבל, למה תעניש להם, כי האיש אשר יחטא שהוא קרח, ע"י שלקח רוחו הרע של קין כנזכר, ולזה חוטא כנגדי, ועל כל העדה היודעים ומאמינים בי שאני רועה שלהם, תקצוף עליהם. ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני:
ירצה, הנה רוב הדור הזה, כלם הם ענפים שלי, ואעפ"י שאתם קמים עלי, צר לי עליכם מאד על הרעה שבאה עליכם, ואינה מלבי ורצוני, אלא שאתם גורמים רעה זו עליכם בעל כרחו, כי לא מלבי:

פרשת חוקת

סימן כ':
וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו וגו':
כבר נתבאר בפסוק ויקם מלך חדש על מצרים וגומר, כי סלע היא רחל, נוקבא דז"א. וכל אותם מ' שנה של דור המדבר, היה הזווג מן יעקב ולאה אשתו, הנקראת דור המדבר. והיה חפץ משה לזווג גם את רחל עם ז"א, ולא עלה בידו לתקנה, וחטא בה. גם נתבאר שם, ענין מטה משה, שהיא הארה אחת היוצאת מיסוד דאבא, הנקרא משה, מחוץ, כנגד פני זעיר ועומדת לצד של דור המדבר. והנה חשב משה, להחזיר אותה ההארה הנעשית מטה, דרך פנים, ולהחזירה אל האחור ברחל, העומדת שם, ויתקן ויגדיל פרצוף רחל, ותוכל לחזור פב"פ עם זעיר. וז"ס ויך את הסלע במטהו, כי הסלע היא רחל, בהיותה מקבלת הארת יסוד דאימא בלבד לצד האחור, והוא אהי"ה דמלוי יודי"ן כנודע, והוא בגימטריא סל"ע, והכה במטהו כנגד ההארות היוצאות מתוך זעיר דרך פניו כנזכר, כדי שיחזרו האורות לאחור ברחל, והנה חטא בזה, כי אי איפשר לדחות ההארות ההם ע"י הכאת המטה לצד אחור, עד שבתחלה תחזור הסלע שהיא רחל פב"פ, ואז ימשכו אליה האורות ההם מעצמם, בלתי הכאה דרך פנים:
יאסף אהרן אל עמיו, טעם קבורת אהרן בהר ההר הוא זה, דע, כי שתי אחוריים הם, אחד, אחוריים דאימא. והשני, אחוריים דמלכות. והם בבחי' שם אלהי"ם, בבחי' אחוריים פשוטים, העולים בגימטריא מאתים, ועם מספר ה' אותיות פשוטות של אלהי"ם, הם ה"ר. וז"ס הר האלהי"ם, כמבואר אצלינו בפסוק ומשה היה רועה. ונמצא כי אחורים עליונים דבינה, הם הר אחד, ואחוריים תחתונים דמלכות, הם ה"ר שני, ושניהם עומדים

זה על זה, וה"ר העליון נעלם ונכלל תוך ה"ר תחתון, ואז נקרא הר ההר, פי' הר ע"ג הר, כמ"ש חז"ל ובשתי אחוריים אלו נקבר אהרן הכהן, ולכן גם בו נרמז בחי' הר שבשם אהרן:

סימן כ"א:

וידבר העם באלהים ובמשה גו':

הנה מלת קלקל, היא חסרה ו', והם צירוף ב"פ ק"ל ק"ל. ועניינה הוא, ה' הויו"ת של ה' חסדים, וה' הויו"ת של ה' גבורות, אשר בדעת דזעיר, הנקרא שמים. וכל ה' הויו"ת, הם בגימט' ק"ל. והנה המ"ן נמשך משם, כמש"ה (שמות ט"ז ד') הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ולכן נקרא לחם הקלקל, כי הם בחי' הטל, היורד על רישא דז"א, הנקרא שמים. והטל הוא תרין עטרין הנקרא דעת שבו. ודע כי עטרא דחסד, אעפ"י שגם היא ק"ל כנזכר, חיא נקראת ע"ב, כמנין חסד, שהוא עטרא דדכורא. אבל עיטרא דגבורה שבנוקבא נקראת ק"ל, בסוד נשים דעתן קלה. ואמנם גם אם תחבר חשבון ד' אותיות ההוי"ה העולים כ"ו, עם הע"ב הנזכר, ועם ל"ב נתיבות חכמה, יהיו גם הם ק"ל. אבל כלם נקראים ע"ב, להיותם דכורא כנזכר, ונתבאר זה, בפסוק וירא ה' כי סר לראות:

על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה:

(מזולתו) הנה מלת בסופה, ראויה ליחלק לב', פ"ו, ס"ה. והם שני שמות, אלהי"ם, בגימטריא פ"ו. אדנ"י בגימטריא ס"ה. שתי מדות הדין, אשר בהתחברם יעלו קנ"א, בסוד כי ה' אלהיך אל קנא. חקת הפסוקים:

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה:

ענין הבאר, כבר נתבאר בפסוק ויקם מלך חדש. ונתבאר ג"כ בזוהר וילך דף רפ"ו ע"א, וע"ש. ועתה אבאר, ענין עלי באר ענו לה. כי נודע אצלינו, כי כל העליות, הם ע"י שם בן מ"ב, שהם בגימטריא ג"פ י"ד, שאוחזות במלכות הנקראת באר, ומעלים אותה למעלה, כמבואר אצלינו, בסדר אנא בכח וכו', שבסדר קרבנות תפילת שחרית דחול, ובכונות נטילת ידים בפרשת עקב, בפסוק ואכלת ושבעת וגו'. והנה ג' מ"ב יש, בג' הויו"ת דע"ב ס"ג מ"ה, שהם מ"ב אותיות, שיש בכל הויו"ה מהם, בפשוטה ובמלואה ובמלוי מלואה, ושלשתם בגימטריא קכ"ו, כמנין ענ"ו לה, ועי"כ נעשית המלכות שם אדנ"י ברבוע אחוריים פשוטים שלה, שהם ג"כ בגימטריא קכ"ו. וזש"ה עלי באר ענו לה, כי ע"י ג' מ"ב הנזכר העולים בגימטריא ענ"ו, על ידיהם עלי באר. וגם נתבאר זה היטב בפסוק ועתה יגדל נא כה ה' ע"ש:

עוד ירצה, כי ר"ת עלי 'באר 'ענו 'לה, הוא בע"ל. כי הבאר היא הנקבה, המעלה מ"ן שביסוד שבה לגבי דכורא, מ"ד, שהוא הבעל שלה:
(הגהה א"ש, הלשון זה כבד הוא, באמרו לגבי דכורא מ"ד. והכונה לומר, שהנקבה המעלה מ"ן שביסוד שבה לגבי דכורא, שיש לו מ"ד. שהוא הבעל שלה, כנלע"ד:
ולכן כתיב עלי, לשון נקבה, שתעלה מ"ן. עוד ר"ת 'כרוה 'נדיבי 'העם הוא כנה, בסוד יסוד הנקבה, שנעשה ע"י האבות כנזכר בפרשת וילך בזוהר. בסוד וכנה אשר נטעה ימינך, הוא אברהם, איש ימין, שהוא חסד, ועי"כ נעשת מעין. (ע"כ מזולתו):

פרשת בלק

סימן כ"ב:
וירא בלק בן צפור את כל אשר וגו':
ראיתי לבאר כאן, ענין בלק ובלעם, שהיו קוסמים וחכמים, שאין כמותם בעולם. וכמ"ש חז"ל כי בבחי' אחת היה בלק טפל לבלעם. ובבחי' אחרת, היה בלעם טפל לבלק. וגם בזוהר האריך בענין בלק ובלעם, כי נקרא בלק בן צפור, ע"ש חכמתו שהיה קוסם, ע"י צפור א':
הגהה א"ש, אני פרשתי בזוהר, כפי דבריהם, כי בן צפור, ירצה דדריש כן מלשון בינה שהיה מבין חכמתו מאמצעות אותו הצפור הנקס"ם:
גם ראינו תכלית שנאתם עם ישראל על חנם, משא"כ בזולתם. זולתי עמלק, שגם הוא היה שונא גדול לישראל. ולכן רצוני לייסד ענין זה, על מאמר ספר הזוהר בפרשת בלק דף קצ"ט ע"ב שורה כ"ג, וז"ל, ודוד מלכא אמר, (תהלים ט') כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם וגו', ואע"ג דהאי קרא וכו', אמרו עמלק, ע"ם ל"ק, עמא דלקא לון וכו'. בלק, בא לק וכו', בלעם, ב"ל ע"ם וכו'. מה אתוון אשתארו עמ"ק, בלבל עמק דמחשבה דילהון, דלא ישלטון, ולא ישתארו בעלמא וכו' עכ"ל:
דע, כי כל דברים אלו מיוסדים, ע"ד בחי' גלגול נשמותיהם, מהיכן נשרשו. הנה עמלק הוא בחי' פסולת הרע, שהוברר מן קין בן אדה"ר, והוא בחי' אחת, מן ה' מיני ערב רב, שנתערבו בישראל, שהם, עמלקים, רפאים, כנזכר בזוהר בפרשת בראשית כי גם בערב רב, היה עירוב רע של קין ושל הבל. ולכן עמלק שונא גדול לישראל היה, וכמ"ש למטה בפסוק ויסר קיני מתוך עמלק, כי הטוב שבקין, נברר ביתרו הנקרא חבר הקיני, הנפרד מקין, ר"ל מן הרע של קין, שהוא עמלק:

ובלק ובלעם, היו מעורבים משתים רעות, מן הרע של קין, ומן הרע של הבל, ולכן יש בכל אחד מהם ב' אותיות ב"ל, מן הבל, וכמבואר לעיל בפסוק (שמות ב') וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, כי לא הוברר מן הבל, רק ה' אחרונה, והיא הטוב שבהבל, ונתנה במשה. וב' אותיות ל"ב של הבל לא הוברר, והיה בהם הרע של הבל, ונתנו בבלק ובלעם בלב"ל:

גם בחי' הרע של קין שנתערב בהם, נרמז בשמותיהם, כי כבר אמרנו שהרע של קין הוא עמלק, והנה ג' אותיות הראשונות, שהם עמ"ל, נתנו בבלעם, ואות ק' נשארה בבלק. ואמנם, עם היות שבלק ובלעם, יש בכל אחד מהם רע של קין ושל הבל, עכ"ז עיקרו של בלק, הוא מן הרע של קין. ועיקרו של בלעם, הוא מן הבל:

וענין בלק, נרמז בפסוק וירא בלק בן צפור, בן יתרו, שעליו נאמר (תהלים פ"ד), גם צפור מצאה בית, אבי צפורה אשת משה, כנזכר בזוהר בפרשת בלק דף קצ"ו ע"ב. והטוב לקחו יתרו, ונעשה צפור טהורה. והרע נתן בזרעה והוא בלק, דמבני בנוי של יתרו הוה, כנזכר שם. וכבר נתבאר אצלינו כי הנשמה של קין, נתנה ביתרו. ורוח של קין, בשמואל הנביא:

וענין בלעם, נתבאר אצלינו בכמה מקומות, איך עיקרו מן הבל, בסוד (דברים ל"ג) ולא: קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. גם ביארנו בפסוק הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך, כי ר"ת 'היא 'בנים 'לנחור, הם הבל, לרמוז על לבן בן בתואל הארמי, שהוא מהבל, וכל משפחתו ג"כ היו משם, כמבואר אצלינו בפרשת תשא, במעשה העגל. ובפרט במה שהודעתיך, כי לבן עצמו נתגלגל בבלעם:

וצריך לידע, מה ערוב יש לבלק עם בלעם, הנה ביארנו בפסוק (בראשית כ"ה) ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביון כי בשליש אמצעי דת"ת דזעיר, שהוא החזה, שבו התחלת גלוי האורות של יסוד דאימא, שם מאחורוי הוא מקום התחלת כתר דרחל, ובתוכו מתלבשים שתי עקביים דרגלי לאה ושם הוא בחי' התרפים וע"ש באורך:

אמנם הענין בקצור הוא זה, כי הנה נודע בסוד ענין הליכת ארבע אמות בארץ ישראל, כי גם הארת חו"ג שביסוד דאבא, יוצאות עד לאה, ונודע, כי לאה היא ממלכות דאימא שבתוך זעיר, ונמצא כי יש בלאה אורות דאבא. והנה ראש לאה מכוון אחורי הדעת דזעיר אשר בתוכו יש יסוד דאבא, עם אורות חו"ג שבתוכו. והיסוד עצמו מלובש תוך היסוד דאימא אשר גם בתוכו יש חו"ג אחרות. והיסוד עצמו דאימא, מלובש תוך חלל אמצעי של גלגלת דז"א, הנקרא דעת. ונמצא, כי כשיוצאים אורות דאימא אל לאה, צריכים לבקוע שתי מחיצות, שהם כלי היסוד דאימא, וכלי הראש דזעיר, ואח"כ יוצאות לחוץ,

ונכנסים בראש לאה, ומתפשטים בכל שיעור קומתה, וד העקבים שלה, המתלבשים תוך כתר דרחל כנזכר:

והנה נתבאר שם בדרוש התרפים, כי להיות כאן מקום העקביים של לאה, אשר היא עצמה דין גמור, להיותה מן אורות מועטים, היוצאים מן מקום האורות המכוסים, ואינם יוצאים אלא ע"י בקיעה כנזכר, ובפרט בחי' העקבים שבה, שהם דינים קשים, ולכן הקליפות מתאחזות שם, ואותם האורות הנזכר של אימא, שנתפשטו עד העקבים של לאה, שהם בוקעים ובולקים כתר ראש רחל, ונכנסים בתוכה כנז', יוצא הארתם לחוץ, ונאחזים בהם החיצונים:

ונמצא, כי בחי' האורות דאימא, שהם חלק המגיע אל שתי העקבים עצמם דלאה, הבולקים ונכנסים תוך ראש רחל, מה שיוצא מהם לחוץ אל החיצונים, הוא נקרא בלק. לשתי סיבות, אחת כפי הבנת הלשון, כי העקבים ההם בולעים ובוקעים ראש רחל, ונכנסים בתוכו, ואינם יוצאים אלא ע"י בליקה הנזכר, וזהו בלק:

הגהה א"ש, מיסוד הנה ה' בוקק הארץ ובולקה וכו' (ישעיה כ"ד):

ועוד, כי הנה יתרו אביו של בלק כנז"ל, הנה הוא בחי' היסוד עצמו דאימא, שהוא ג"כ בחי' קין, כמבואר אצלינו במצות ולא ירבה לו נשים, כי היסוד דאימא נקרא אהי"ה, וכולל ד' אהי"ה הנודעים, שהם, ב' דיודי"ן, ואחד דאלפין, ואחד דההי"ן. וכלם בגי' יתר"ו, (א"ש, בזה האופן, ב' אהי"ה דיודי"ן בימטריא שכ"ב, אהי"ה דההי"ן קנ"א, אהי"ה דאלפי"ן קמ"ו, סך הכל יתרו). ובלק הוא בנו נמשך ממנו, כנזכר והוא מאימא, אשר ממלכות שבה נעשת לאה, עד העקבים שלה. והנה הארות היוצאות מאורות דאימא שבז"א אל לאה, הם ד' מוחין, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן ושרשם נשארים בז"א, והמלרים לבד יוצאים אל לאה, כנודע כי הנקבה רמוזה במלוי השם. והנה ד' מלוים הנז', עם ד' כוללים שלהם, הם בגימטריא בל"ק, כי בהם היה נאחז, בבחי תרין עקבים דלאה הבולקים ראש רחל. ובפסוק אשר מחזה שדי יחזה, יתבאר ענין זה ביותר לקמן:

א"ש, החשבון הוא, כי מלוי ע"ב הוא מ"ו ומלוי ס"ג הוא ל"ז, ומלוי מ"ה הוא י"ט, ומלוי ב"ן הוא כ"ו, וד' מלוים, יחד הם כלם קכ"ח, וד' הכוללים הם קל"ב, בגי' בל"ק:

ואמנם ענין בלעם, עיקרו מאורות דעת דאבא כנז"ל, וזה ענינו, כי הנה אורות דאבא בצאתם לחוץ אל לאה, צריכים לבקוע ג' מחיצות, והם, יסוד דאבא, ויסוד דאימא, וראשו של זעיר, ואז מתגלים ונכנסים בראש לאה. וגם הם מתפשטים בכולה עד העקבים שלה, וגם הם בוקעים ויוצאים, וניתנים בכתר של רחל עצמה:

והנה הכתר של רחל, הוא הנקרא מקום הבליעה, כי הוא מלביש את שתי העקבים של לאה, ובולעם בתוכו. והנה כל קומת רחל, היא נעשת מבחי' אורות מגולים, שמן החזה ולמטה, ולכן הוא יותר רחמים מן לאה. אבל במקום הזה הנזכר, נחשך האור שלה, לפי שיש שם כמה מחיצות של כלים, כי האור היוצא מיסוד דאימא, הנשלם בחזה ונגלה שם, ובוקע כלי הת"ת דזעיר מאחוריו, ויוצא לחוץ להאיר ברחל, צריך שבתחלה יבקע מחיצת כלי הראש של רחל מצד אחוריים, הדבוק עם הגוף דזעיר כנודע. ואח"כ צריך שיבקע עוד שתי מחיצות, של כל עקב ועקב משני עקבי לאה, אשר בתוך ראשה כנזכר, וכל עקב יש בו שתי מחיצות, אחור ופנים שבו. ואח"כ מחיצת הכלי ראש רחל מצד הפנים, ואז יוצאים האורות ההם אל כתר דרחל, אשר מצד הפנים שלה, ובהכרח הוא שמתמעט ונחלש כח האורות ההם למאוד, ולכן נאחזים בהם החיצונים. ובפרט עם סעם אחר שנתבאר אצלינו בענין עץ הדעת, כי במקום שאורות דאימא נגלים מחוץ לנרתקם, שם נאחזים החיצונים. ולכן אותה ההארה המגיע אל הכתר עצמו דרחל, אשר בתוכו מובלעים ב' עקבים דלאה, יצא ממנה הארה לחוץ אל החיצונים, והוא מקום אחיזת בלעם, ע"ש הכתר דרחל הבולע עקבי לאה. ואמנם עיקרו של בלעם, הוא מאורות דאבא שנכנסו בלאה, ונתפשטו עד כתר דרחל כנזכר. הרי כי בלק הוא מאורות דאימא שבעקבי לאה, ובלעם הוא מאורות דאבא שבכתר דרחל:

ונלע"ד חיים, כי בזה יובן היות בלק כלול מקין והבל, וכן בלעם. כי הרי בשני העקבים דלאה, יש אור או"א. וכן בראש רחל. אלא שעיקר עקבים דלאה, מאורות דאימא. ועיקר כתר דרחל, מאורות דאבא, כנלע"ד:

ובזה תבין, איך בלק היה קוסם, ובלעם הוא נחש, כנזכר בזוהר והטעם הוא, כי הנחש אין כחו אלא בפיו, וכן בלעם שעיקרו מן הבל כנז"ל, והוא הבל הרע, היוצא מן הפה. אבל בלק עיקרו מן קין, שהוא מאימא, שהוא בחי' מעשה, כמו שידעת בענין ל"ב אלהי"ם דבראשית, דאבא אומר ואימא עושה. והקסם הוא ביד, וכמש"ה וקסמים בידם, כי בלק היה יותר בקי בהם מבלעם:

ונלע"ד חיים ששמעתי ממורי ז"ל, כי בלע"ם בגימטריא קמ"ב, כמנין הוי"ה ואהי"ה, הוי"ה ואדנ"י, עם ד' כוללים שלהם. והוא ע"ש שהוא לוקח הארות ז"א, הנקרא הוי"ה, היוצאות ללאה, הנקרא אהי"ה. והארותיו של ז"א הנזכר, שהם שתי ההוי"ת, היוצאות אל רחל, הנקראת אדנ"י:

עוד צריך שתדע, ענין קין והבל, כדי שממנו יתבאר כמה עניינים בפרשה זאת. הנה נתבאר לנו, כי ב' מיני אורות הם בכל מקום, והם, אור פנימי, ואור מקיף, והמקיף גדול

מן הפנימי, ולכן המקיף נקרא אהי"ה, והפנימי נקרא הוי"ה. גם ידעת ענין ה' גבורות הנקרא מנצפ"ך, המתפשטים בה' מקומות פרטיים, כנז' באדרת נשא דף קל"ז ע"ב, וז"ל, תאנא חמש גבוראן אינון בהאי ז"א וכו', ומתפשטן, בחוטמוי, בפומא, בדרועוי, בידין, באצבען. גם ידעת, כי ה' גבורות אלו, הם ה' אותיות אלהים:

והנה קין והבל כוללים ה' גבורות אלו, וזהו מ"ש באדרת נשא, ותנא בצניעותא דספרא, בעא עתיקא למחזי אי אתבסמו דינין, ואתדבקו תרין אילין דא בדא, ונפקו קין והבל וכו'. והבה שתי הגבורות הראשונות, המתפשטות בהוטמא ובפומא, הם בחי' הבל, כי משם יוצא הבל, כנזכר שם באדרת האזינו דף רצ"ד ע"ב, ענין ההוא קול דנטיף באודנין, ומתמן נחית לחוטמא, ומתמן לפומא. וז"ס (במדבר ב' י') ויחר אף ה' בם וילך, ואש מפיו תאכל ונודע, כי כל הבל הוא בחי' אור מקיף, כי ביוצאו מן הפה הוא מקיף את כל הגוף, שהם ז"ת. וז"ס מ"ש באדרת נשא דף קל"ד ע"א, ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאתלבשא, בהאי רוחא דנפיק מפומא וכו' גם בו מתלבשים נביאי מהימני, שהם למטה מן האבות, והבן זה. ולהיות כי הבל שהוא משה, שרשו משתי גבורות, ממם סתומה ופ' פשוטה דמנצפ"ך, אשר בחוטמא ובפומא, והם בגימטריא ק"ך, לכן חי מרע"ה ק"ך שנה, ונאמר עליו (בראשית ו' ג') בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה כנודע:

ושתי גבורות אלו, הם שתי אותיות מ"י של אלהי"ם, כמבואר אצלינו בענין מעשה העגל וג' אותיות אלה הם ג' גבורות האחרות שהם נצ"ך, והם, נון פשוטה צורת הזרוע. ך' פשוטה, הם כף היד. ץ' פשוטה, הם האצבעות הפשוטים. וג' אותיות צנ"ך, הם בגימטריא קין, כי משם היה שרשו, כי כולם הם בחי' מעשה הנעשים בידים כנודע, ואין שם מקום פתוח לצאת הבל שלהם לחוץ כלל, כי אורותיהם סתומים שם, ולכן קין הוא בחי' אור הפנימי:

ובכל ההקדמות הנז"ל נבא אל ביאור הכתובים, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ וגו':

הענין הוא, כי ב' בחי' היו בישראל, אחד, הם ישראל עצמם, אשר בדור ההוא, כי שרשם הוא ניצוצות משה, הבא מן הבל, כמבואר אצלינו בענין דור המדבר, בפסוק ויקם מלד הדש על מצרים. הבחי' הב', הם הערב רב, הנקראים עם סתם, והם מן הרע אשר בקין כנז"ל. וכנגדם אמר, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, שהם הערב רב, הנקראים רב. ואמר ויקץ מפני בני ישראל עצמם שהם מן הבל:

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה וגו':

הנה בלעם, כחו בנחש, כי הוא מן הבל המקיף, ואין כחו אלא בפיו. אבל בלק מן קין, בחי' המעשה, שהוא הקסם, כי הוא מן גבורות דרועין וידים ואצבעות, ולכן כתיב וקסמים בידם. ובלק היה רוצה, שבלעם שהוא בחינת ההבל, שהוא אור מקיף, שנקרא אהי"ה, שיקללם מבחי' שרשו הנאחז שם. ולכן נרמזו ב"פ שם אהי"ה הנזכר האחד, בר"ת 'השור 'את 'ירק דהשדה, שהוא האי"ה. והשני, בס"ת ולכ"ה נ"א קב"ה ל"י, שהוא האה"י. ושניהם בהפוך צרופי שם אהי"ה, המשתנה לי"ב צירופים כנודע. ובלעם היה רוצה לקללם מבחי' בלק, הנאחז באור הפנימי, והוא שם הוי"ה. ולכן נרמז בדברי בלעם, ג' צרופי שם הוי"ה, וכלם בהפוך, האחד, בס"ת לינ"ו פ"ה הליל"ה והשיבות"י, שהוא והה"י. הב', בס"ת לכ"ה קב"ה ל"י אות"ו שהוא ההי"ו. השלישי, בס"ת טוב"ה א"ו רע"ה מלב"י, שהם הוה"י. והענין הוא, במה שהודעתיך בדרושי שמות הספירה איך בעולם הבריאה, שם הם בחי' אהי"ה והוי"ה כדרך צרופיהם, ולהיות כי שליטת החיצונים מתחיל מן הבריאה ולמטה כנודע, לכן משם היה רוצה לקללם:

(מזולתו) עוד ירצה, וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה, הנה שלחן, תרגומו פתורא. לרמוז, כי מה שעלה בדעתו של בלק להלחם בישראל, היה כקרח שחלק עם משה, לפי שעינו הטעתו, שראה שמואל עומד מזרעו. וכן בלק ראה בקסמיו כי דוד מלך ישראל וזרעו, עתידים לצאת מרות המואביה, בת מלך עגלון, שהוא מבני בניו של בלק, כנזכר בס"ה. והנה מלכות בית דוד, זכו ליטול כתר מלכות, שהוא רמז אל זר זהב שעל השלחן שבמקדש, הנקרא פתורא. וזהו מה שרמז בלק לבלעם, שלא יתפחד מלהתקוטט עם ישראל, המנצחים לכל האומות, כמש"ה (שמות ט"ו י"ד) שמעו עמים ירגזון וגו'. אבל יכול הוא לנצחם, ולא יפול בידם, כי הרי עתידים כל זרע מלכי בית דוד לצאת ממנו: פתורה אשר על הנהר, הנה נהר ירמוז אל יסוד. ופתורה שהיא שלחן, שהיא מלכות, והנה בסטרא דקדושה, הזכר גובר על הנקבה. אבל בסטרא אחרא, הנקבה גוברת על הזכר, וזהו פתורה אשר על הנהר, ר"ל, פתורה שהיא הנקבה, גוברת על הזכר, שהוא נהר. כמ"ש בזוהר פרשת פנחס על יותרת הכבד, וע"ש. וזש"ה, ארץ בני עמו לקרא לו, כי שם בסט"א הוא כן, ולא בקדושה הנקראת ארץ ישראל. (מזולתו). ותרא האתון את מלאך הן וגו':

הנה נודע מ"ש חז"ל, שרמז לו ענין שבועת לבן עד הגל הזה וגו'. והנה ביארנו כי לבן נתגלגל בבלעם, ונמצא עובר על שבועת עצמו. וזהו הטעם שנענש, ולא האריך ימים, ומת בן ל"ג שנה. כמ"ש רז"ל, על פסוק אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם. וכן נמצא כתוב בספרו דבלעם, דהוה בר ל"ג שנה, כד קטל יתיה פנחס קנאה:

ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אתונך זה וגו':
חז"ל אמרו, שבקש לעקור שלש רגלים מישראל, ואין בדברים אלו יחס עם כונת בלעם כפי הפשט. אבל הענין יובן עם הנז"ל, כי הנה שלשה הרגלים, הם ג' האבות כנודע, ועליהם אמרו באדרת נשא כנז"ל ובהאי אתרחיצו אבהתנא לאתלבשא, בההוא רוחא והבל דנפק מן פומא עילאה. ובהיות בלעם מקללם בפיו, מבחי' הבל הזה, נמצא שהיה עוקר ג' האבות המתלבשים בה הנקרא שלשה רגלים:
ובזה תבין מ"ש בס"ה בפרשת בראשית בהקדמה, על פסוק אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, כי בשלשה רגלים שהיו ישראל עולים לירושלים, היו מעלים שלשה אותיות אלה של האלהים, לחברם עם מ"י של אלהי"ם. וכבר נתבאר לעיל, כי ג' אותיות אלה, הם ג' גבורות, שמהם שרש קין. וכמו שנתבאר בענין מעשה העגל, בענין אלה אלהיך ישראל, וע"ש. וישם ה' דנר בפי בלעם ויאמר שוב:
אל בלק וגו':
הנה ר"ת 'אל 'בלק 'וכה 'תדבר הוא אבות, ר"ל, כי בלעם כונתו היה, לעקור התלבשות ג' האבות, בהבל העליון דפומא עילאה כנזכר, ולכן נרמזו פה כמה פעמים, שנאמר בלשון הזה, להורות, כי אדרבא, מבחי' האבות יתברכו ישראל, על כרחו של בלעם, ואין ההבל העליון נמסר ברשותו לקללם. הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה:
הנה ר"ת 'הנה 'ברך 'לקחתי, הוא הבל, לרמוז כי שרשו מן הבל. אמנם מוכרח הוא לברכם מהבל העליון ההוא:
סימן כ"ד:
נאם שומע וגו' אשר מחזה שדי יחזה נפל:
ר"ת 'שדי 'יחזה 'נפל הוא שי"ן. וידעת, כי הוא סוד השי"ן. עוד ירצה, כי כבר ביארתי למעלה, כי שרש בלעם הוא מהארות היוצאות מן אבא דרך לאה ועוברות מן העקבים שלה עד כתר דרחל, אשר כנגד החזה דז"א, ומשם נאחזים החיצונים, שהיא קליפת בלעם. וביארנו הטעם הוא, לפי ששם התחלת גלוי האורות של החסדים דאימא, היוצאות מפי היסוד דאימא הנשלם שם. והנה היסוד בכל מקום, אעפ"י שהוא יסוד דאימא, נקרא שד"י כנודע. וכצאת הארותיו לחוץ אל רחל, שם שד"י שהוא שורש האורות נשאר בז"א, והארתו היוצאת לרחל נוקביה, חלוף שד"י בא"ת ב"ש בק"ם, והוא הנקרא מחזה שד"י, ר"ל, גלוי והוראת שדי, ולא הוא עצמו. ובלעם הנאחז בכתר דרחל, היה רואה מחזה שדי, ולא שדי עצמו. ובזה תבין טוב טעם, היות בלעם בגי' בק"ם, והבן זה. ונתחלקו שתי אותיות ל"ע, שהם בגימטריא ק', להורות מקום אחיזתו, שהוא

בכתר דרחל, אשר בו מובלעים עקבי לאה כנודע. ולכן נקרא בלעם, ולא בק"ם לרמוז ב' הבחי' יחד:

הגהה א"ש, נלע"ד, שהם שליש לרחל, כנגד ל'. וב' שלישים ללאה, כנגד ע'. או ירצה, ל' ללאה, כנגד ג' ראשונים. וע' לרחל, כנגד ז' תחתונות:

ועתה צריך לפרש, ענין מ"ש חז"ל במדרש, וגם בזוהר פרשה בלק דף ר"ח ע"ב, כי מש"ה אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים, על עזה ועזאל אתמר וכו'. דע, כי עזה ועזאל, הם שני מלאכים, הנשרשים ונבראים, מאותם ב' האורות, היוצאות משתי עקבים דלאה, שבתוך כתר דרחל, שמשם אחיזת בלק כנז"ל, שהם תכלית הדינים, ויוצא הארותם לחוץ. ועזה נעשה מן עקב ימין, ועזאל מהארת עקב שמאל. והנה בלעם, אינו מבחף הארת העקבים עצמם, אלא מהארת כתר דרחל, הבולע בתוכו הארת ב' העקבים כנז"ל. ולכן גם הוא היה למד מעזה ועזאל כל חכמתו, וינק מהם. ע"ד כתר דרחל, שיונקת מן העקבים דלאה. ולהיות הארות עזה ועזאל נגלים בזה המקום, לכן נקרא מחזה שדי:

ובזה יתבאר ענין מאמר רז"ל במדרש, וגם בזוהר פרשת בראשית דף ל"ה ע"א, כי עזה ועזאל, הם שקטרגו על בריאת אדה"ר, והפילם הקב"ה ממקום קדושתם. ועליהם נאמר, (בראשי' ו' ד') הנפילים היו בארץ. ופשוט הוא, כי לא לחנם היו אלו מקטרגים על בריאתו, יותר משאר המלאכים. והטעם הוא, כי זו"ן היו בתחלה אב"א, ואז הם לאה ורחל זו למעלה מזו, באופן הנז"ל, כי שתי עקבי לאה, מתעלמים תוך כתר דרחל. ואז עזה ועזאל יונקים משם כנזכר. וכשעלה ברצונו לברא אדם וחוה, היה, כדי שע"י מעשיו, יתקן את הנקבה, באופן שיחזרו פב"פ, ויזדווגו יחד, בסוד (שם ב' ה') ואדם אין לעבוד את האדמה. והנה בהיות זו"ן פב"פ, אין עקבי לאה תוך כתר דרחל, וכל אותם ההארות, שהיו יוצאות מעקבי לאה אל כתר דרחל, אשר משם היו נאחזים עזה ועזאל, היו עתה מתבטלות משם, ויוצאות דרך צד פנים, כי שם עומדת רחל, ושם אין מקום אחיזה אל החיצונים, כנודע שאין אחיזתם אלא באחור. ועזה ועזאל היו הארותיהם מתבטלות, בבריאת אדם. ולכן היו מקטרגים בבריאתו, מפני הנזק המגיע להם בבריאתו:

ודע, כי עזה צריך להיות בה"א ולא באל"ף. ושמעתי משם מורי ז"ל, כי הוא בגימטריא אדנ"י, עם מספר י"ב אותיות המלוי. ואמנם שאר אורות היוצאות לצד אחור, אינם מתבטלות, זולתי זו, לפי שאינה יוצאת אלא בהיות עקבי לאה תוך כתר דרחל. ובחזרתה בפנים, מתבטלות שאר האורות דעזה ועזאל:

הגהה א"ש, מוכרח הוא להיות באל"ף ולא בה"א כפי החשבון הזה, וגם הוא בכולל שהוא ע"ח. עוד נוכל לומר, אפילו אם יהיה בה"א, באופן זה, כי תחלה נמנה ד' אותיות

אדנ"י הפשוטות, ואח"כ תמנה י"ב אותיות המלוי, ואח"כ אדנ"י במלואו שהיא ס"ה, סך הכול פ"א, וע"ה היא פ"ב, כמנין עז"ה בה"א, כנלע"ד:

ויחר אף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו וגו':

הנה ספור ספוק כפיו, נראה ללא צורך. אבל הוא להורות, מש"ל כי בלק הוא מבחי' קין, שהם גבורות כפות הידים והאצבעות והזרועות, והם סתומות, ואין הבל יוצא משם, וסופק את כפיו מרוב דאגתו, על כי אין כח בשרשו לקלל את ישראל, אלא בבלעם שהוא בחי' הבל העליון, וגם הוא אינו רוצה. ולכן א"ל ועתה ברח לך אל מקומך. ובזה יתבאר מאמר בספרא דצניעותא, והובא באדרת נשא דף קל"ד ע"ב, ובריש אדרת האזינו דף רפ"ח ע"ב, וז"ל, ועל האי איקרי ברח לך אל מקומך וגו'. פי', כי בחי' הבל זה היוצא מן הפה, הוא אור מקיף, ושורשו נמשך מן ההוא רישא עילאה דלא אתיידע, הנקרא עתיק יומין, שהוא מקיף על הכל, ומשם נמשך האור ברישא דא"א עד פומיה, וחוזר לצאת משם להיות אור מקיף אל ז' תחתונות דאריך כנז"ל. וכיון שבלעם לא היה רוצה להמשיך ההבל ההוא מן פה העליון לקלל ישראל, אלא אדרבא המשיכו לברכם, א"כ ברח לך אל מקומך העליון, והתעלם שם למעלה ברישא עילאה, ולא תתפשט דרך הפה לברך את ישראל:

נאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון וגו':

(מזולתו) זה יובן במש"ל, כי בלעם הוא בחי' הרע של משה, ולכן באומות העולם קם, ומנו בלעם. והנה משה הוא מן הדעת העליון דז"א אשר ביסוד דאבא, ולכן נקרא עליון. עוד ירצה קרוב אל האמור, כי כבר ידעת, כי בלעם הוא מהקליפה שכנגד הדעת, וז"ש ויודע דעת עליון. והנה בניו יונוס ויומברוס, גם הם מן הדעת, והם היו ראשים של הערב רב, ולכן ערב רב בגימטריא דעת. (ע"כ מזולתו):

נאם בלעם בנו בעור וגו':

גם זה יובן כמש"ל בפרשת תשא במעשה העגל, כי בעור, בנו של לבן, ואביו של בלעם. נמצא, כי אעפ"י שבלעם בן בעור הוא, עכוז בעור הוא בנה בהיותו בלעם בתחלה בבחי' לבן, כי לבן הוא עצמו בלעם, ולזה כתיב בנו בעור, ולא כתיב בן בעור:

אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב וגו':

כבר ידעת מ"ש בפרשת בראשית, בענין אותם הז' היכלות, איך מכלהו נחית לתתא, עד דמטי לחד כוכבא משבעה כוכבי לכת, ואותו הכוכב הנרמז כנגד היכל הרצון, שהוא בחי' הת"ת, הנקרא יעקב כנודע, הוא הנקרא כוכב סתם, הששי משבעה כוכבי לכת, וזהו דרך כוכב מיעקב. וירא את הקני וגו', וישא משלו ויאמר:

אוי מי וגו':
כבר הודעתיך בפסוק כי שבעתים יקם קין, כי הרוח הטוב של קין, נתגלגל בשמואל הנביא ע"ה. ונשמה הטובה של קין, נתגלגלה ביתרו. וז"ש וירא את הקני הוא יתרו, ויאמר איתן מושבך, שזכית לקחת נשמה הטובה של קין, מה שלא זכיתי אני ליקח הטוב של הבל, אעפ"י שהייתי חבירך בעצה לפני פרעה כנודע. אבל עכ"ז ושים בסלע קנך, ר"ל, כי הרוח בא מן מטטרו"ן, שנקרא סלע, והוא במטטרו"ן שבבריאה, ואתה טפל אל שמואל, שזכה אל הרוח הנקרא סלע, ולכן ושים בסלע קנך, כי יותר תקן שמואל את רוחו של קין, ממה שתקנת אתה את הנשמה של קין, אע"פ שהיא יותר עליונה מן הרוח. ואז הזכיר גם את שמואל דרך רמז, וז"ש וישא משלו ויאמר, או מי יחיה משומו אל, והוא חסר ו', וקרינן ביה משמואל:
והענין הוא כמש"ל, כי הרע של קין, הוא עמלק, כי לכן אמר שאול אל הקיני, (ש"א ט"ו ו') סורו רדו מתוך עמלקי, פן אוסיפך עמו. ושמואל שהוא הטוב של קין, הוא שצוה לשאול ולישראל, למחות את זכר עמלק, שהוא הרע של קין, ועל ידו נהרג עמלק ואגג מלכם, כמש"ה (שם ט"ו ל"ד) וישסף שמואל את אגג וכו':
והנה למעלה כתיב, וירא את עמלק, ואח"כ הזכיר את יתרו, שהוא הטוב שבנשמת קין, ואח"כ הזכיר את שמואל, שהוא הטוב שברוחו של קין, ונתקן יותר מיתרו. ולכן בידו נמסר הרע הנקרא עמלק, ועליו כתיב, אוי מי יחיה משמו אל, שהוא עמלק מבחי' ידי שמואל. והנה נדב ואביהוא, הם רוח ונפש של קין, מבחי' הטוב, ושניהם נתגלגלו בשמואל הנביא, כמבואר בשער הגלגולים:
אמר שמואל, הואיל ואתא לידן ענין הגלגולים, אכתוב כאן ענין אחד מדרוש הגלגולים בפרשה זאת, בפסוק מי מנה עפר יעקב:
שם מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל:
ענין ומספר את רובע ישראל, שנקרא מספר ורובע, נתבאר בשער רוח הקדש, בענין היחודים, ביחוד אחד המיוסד בציור שם שדי, ושם יתבאר לך ענין מ"ד, שהם בבחי' אור, איך נמשכים מן ד' יודי"ן דהוי"ה דע"ב דיודי"ן, ויורדים עד היסוד דז"א, הנקרא מספר, כנזכר בסבא דמשפטים, על זה הפסוק. ונמצא, כי המספר הוא אשר מנה את רובע ישראל, היא אותה הטיפה, הנמשכה בו, ונכללת מארבעה יודי"ן הנז':
ואמרו תמות נפשי מות ישרים, כבר ביארנוהו בביאור מאמר אחד מס"ה, בפרשת בלק, בענין בלעם, שאמר הרשב"י ע"ה לר"א בריה, מכאן ולהלאה, קב"ה עבד ביה מה דעבד בההוא חייבא, ועליה ועל דדמי ליה כתיב, (משלי י') ושם רשעים ירקב, ע"ש בביאורנו,

אל המאמר ההוא בש"ב, שער מאמרי רשב"י דף קמ"ח ע"א. והענין הוא בקיצור, במה שנתבאר למעלה, כי בלעם הוא הרע של הבל, ומשה הוא הטוב של הבל. ונודע כי בהיות הכסף נצרפת ע"י העופרת, שהיא הקליפה אשר היא שואבת הסיגים של הכסף, מוכרח הוא שישארו איזו ניצוצות כסף, מעורבות עם הסיגים, באותה העופרת, וחוזרים הצורפים לצרף העופרת ההוא, ומוציאים מתוכו כל ניצוצות הכסף. ועד"ז כשנצרף הטוב של משה, מתוך הרע של בלעם, בהכרח נשארו בו קצת ניצוצות טובות, משרש מרע"ה, והם מוכרחות לצאת ולהתברר משם, ע"י מיתות רבות וגלגולים כנודע. וענין הקדמה זו, היא בכל בחי' נשמות וזכרהג:

ובכח הניצוצות ההם של שרש משה, היה משיג כל אותה ההשגה הגדולה, שעליה היה משבח עצמו ואומר, נאם שומע אמרי אל ויודע דעת עליון וכו' כנז"ל, ואין ספק שאם דבריו אלה לא נתקיימו, לא היו נאמרים בנבואה, גם לא היו נכתבים בתורה, כמ"ש תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו:

וכל הענין יובן, במה שהודעתיך כי משה הרג את המצרי, שבו היתה נפש הרע של קין מגולגלים בה והיה בו ג"כ ניצוצות טובות, ורצה משה שהוא הבל אחיו לתקנו ע"י הגלגול, והמיתו בשם המפורש, של שם בן מ"ב, להעלות נפשו אל הקדושה. אבל בלעם, שטמא עצמו בנחש ובקסם, ובשכבת זרע, ובבעילת אתונו כנזכר בזוהר, ונטמא בתכלית, לא רצה פינחס שהוא משרש קין, להמיתו בשם המפורש, רק בחרבו הטמאה, שהיה ע"ז בצורת נחש חקוק עליו, כמ"ש בזוהר בפרשת בלק על פסוק ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב וע"ש. ונמצא, כי גופו מת בדרך הטומאה. אבל נפשו נתגלגל, בחרבו הטמאה, אח"כ בזרע ישראל, הנקראים ישרים, ע"ש ישראל כנודע, ואז נתקנה. וזהו תמות נפשי מות ישרים, כי ניצוצות טובות המעורבות בנפשו, יתגלגלו בישראל, ואז ימותו מיתת ישרים, משא"כ בגופו כנזכר:

והנה נתבאר אצלינו כי לבן נתגלגל ג' גלגולים, כנגד ג' אותיות שבשמו, והם, 'לב"ן, 'בלעם, 'נבל הכרמלי. ונמצא כי אחרית גלגולו, שהיא בפעם השלישית, בסוד הן כל אלה יפעל אל וכו', היתה כמוהו של ישראל, והוא גלגולו בנבל הכרמלי. ולכן גם נבל הם אותיות לבן בהפוך גמור. ולפי שנבל מת בעשרת ימי תשובה, במוצאי יום הכפורים, כמ"ש רז"ל והיא מיתת ישרים, כנודע כי מי שמת במוצאי יום הכפורים, סימן יפה לו. וזהו תמות נפשי מות ישרים. ועיין במה שנבאר בפסוק, (ירמיה י"ז) קורא דגר וכר, ובאחריתו יהיה נבל, שז"ס ותהי אחריתי כמוהו:

גם רמז בפסוק הזה, ענין גלגולו של נבל, כי נתגלגל בברזלי הגלעדי, שמתחיל באות ב' של נבל, ושם נתקן יותר. וכנגד מה שאמר (ש"א כ"ה י') היום רבו עבדים המתפרצים וכו', ולקחתי את טבחתי ואת מימי וכו', כתוב בברזלי (ש"ב י"ט ל"ד) והוא כלכל את המלך בשיבתו במחנים, והיה אוהב נאמן לדוד. וכנגד גלגול בלעם בנבל, שאז התחיל להתגלגל בזרע ישראל, כתיב תמות נפשי מות ישרים. וכנגד גלגולו האחר בתיקון נוסף בברזלי הגלעדי, שיצא ממנו כמהם בנו, שהלך וישב עם דוד הע"ה כנזכר, כתיב ותהי אחריתי כמוהו, כי כמוהו וכמהם, אותיותיהם שוות וקרובות זו לזה:

אמר שמואל, אעפ"י שדברי הרב ז"ל כנתינתם מסיני, ואינם צריכים חזוק, עכ"ז בס"ד, נלמד בגזרה שוה, דקרא נאמר בנבל, (שם) ואיש במעון והאיש גדול מאד, ונאמר בברזלי (ש"א שם) וברזלי זקן מאד וכו', כי איל גדול הוא מאד, גזרה שוה גדול גדול. ועוד, כי בנבל שהוא הראשון, אמר והאיש גדוש מאד, ובברזלי נאמר כי איש גדול הוא מאד, כלומר מאותו הגלגול. האמנם אי קשיא לי, הוא שהרי שניהם היו בדור אחד בימי דוד הע"ה, ואפשר לתרץ שהגלגול הזה, הוא בסוד עיבור בחיים, כמ"ש ביתרו ובקרח וכו'. ותכף במות נבל, נתגלגלה נפשו בברזלי, כדי שתתקן מה שפגם בהיותו בזמן נבל, כן נלע"ד זה נשמט מלמעלה:

פרשת פנחס

סימן כ"ו:

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו':

הנה שלשה קנאות, נזכרו בפסוק זה, והם, בקנאו, א'. קנאתי, ב'. בקנאתי, ג'. והם אלו אהי"ה במלוי ההי"ן, בגימטריא קנ"א. ושם אהי"ה בריבועו, כזה, א"פ א', ה"פ ה', י"פ י', ה"פ ה', בגימטריא קנ"א. ושם אלהי"ם ואדנ"י, בגימטריא קנ"א וסימנם, (שיר י' י"א) אל גנ"ת אגוז ירדתי וכו', ג"פ קנ"א, בגימטריא גנ"ת:

סימן כ"ז:

ותקרבנה בנות צלפחד וגו':

דע, כי צלפח"ד הוא שורש הגבורות, ולכן יש בו אותיות צ"ל פח"ד. וה' בנותיו, הם הה' גבורות. ואלו הם אותם הה' גבורות הנשארות ביסוד דז"א, ואינם הולכות אל המלכות, אבל באות גבורות אחרות מחדש, וניתנים אל המלכות, כנודע. ולכן היה מרע"ה מסופק, אם היה להם חלק ונחלה בארץ, שהיא המלכות. והשיב לו הקב"ה, שכיון שהם מאירות במלכות, ראויות הם ליטול חלק בארץ. והנה ה' גבורות האלה השלשה מהם הם נמתקות

ע"י החסדים. והשנים אינם נמתקות כנודע. והנה הג' הנמתקות, הם חגלה מלכה תרצה. כי חגלה פי' חג לה לפי שהיא מתוקה, גם מלכה שמה מורה עליה. גם תרצה מלשון רצון וחסד והשנים שאינם נמתקות הם מחלה ונועה. מחלה כמו מ"ח ל"ה, מלשון (בראשית ז' כ"ג) וימח את כל היקום. נועה, מלשון (ישעיה כ"ד י"ז) נוע תנוע ארץ:

סימן כ"ח:

עולת שבת בשבתו על עולת התמיד:

וגו':

הנה בקרבנות שבת ור"ח וחג המצות, כתיב על עולת התמיד, שהוא לעילא לעילא, כנזכר בזוהר פרשת אחרי מות. אבל בשבועות, לא כתיב אלא מלבד עולת התמיד. ואדרבא, ביום מתן תורה, היה ראוי לכתוב על עולת, דהוי לעילא לעילא, יותר מר"ח ובחג המצות. גם נדייק, החלוק שבין תעשו ליעשה. ואמנם בזה יתבאר, ההפרש שיש בין שבת, לר"ח וי"ט, כי בשבת יש למעלה ב' מיני זווגים, האחד הוא בסוד המלאכים, ועל ידם נעשה הזווג ההוא, ואז הוא בחי' זווג המלאכים. ר"ל, כי הם נעשים בחי' מ"ן, כדי שיושפעו מלמעלה, וזווג זה הוא בליל שבת, ולכן אנו מותרים בתשמיש המטה בליל שבת. והשני הוא בסוד הנשמות, ולכן אנו אסורים בתשמיש המטה ביום השבת, לפי שאז אנו צריכים לעלות בסוד מ"ן, ועל ידינו נעשה הזווג העליון, כדי להשפיע נשמות:

והנה מציאות ב' זווגים אלו, הם על ידי יעקב ויוסף, כנזכר בזוהר בהיכלות של פרשת פקודי. ולכן שכיון שבשבת נעשים ב' זווגים אלו, האחד על ידינו, והב' ע"י זולתינו ויש זווג למעלה ולמטה, לזה נאמר בשבתו על עולת התמיד ונסכה, לפי שהזווג הזה נעשה למעלה, כי ז"א נכלל באבא, ונוקביה באימא. וזהו הטעם דכתיב, (שמות ל"א י"ד) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, היא עצמה קדש, לפי שזו"ן עולים עד או"א, הנקראים קדש, בסוד (ויקרא כ"ה י"ב) יובל היא קדש תהיה לכם. משא"כ בי"ט, שנאמר בהם (שם כ"ג) מקראי קדש, ולא קדש ממש. ולסיבה זו, כתיב בשבת ול עולת התמיד:

ואמנם להיות כי שני מיני זווגים, אחד על ידינו ואחד ע"י זולתנו לכן לא כתיב ביה לא יעשה מאליו, ולא תעשו אותם. ואמנם בחג המצות, ובראשי חדשים, נעשה הזווג העליון, אבל אינו על ידינו אלא. מאיליו, כי ז"ס מ"ש בזוהר בפרשת אמור, דזווגא דפסחא לאו איהו מסטרא דילן, ולכן נאמר בר"ח ובחג המצות, על עולת התמיד יעשה, כי יש זווג עליון ונעשה מאיליו:

ואגב גררא, נבאר ג"כ החלוק שיש בין שבת לר"ח, באופן זה, והוא, כי בשבת גובר הזכר מצד אבא, אבל בר"ח, גוברת הנקבה מצד אימא. וזה נרמז ביחזקאל, (יחזקאל מ"ו) וביום

השבת יפתח וביום החדש יפתח, כי בתחלה תמצא הוי"ה ישרה בענין שבת, כמו שה"כ 'ימי 'המעשה 'וביום 'השבת, ר"ת יהו"ה, כי אותיות י"ו הזכרים, גוברים על אותיות ה"ה הנקבות. אבל בר"ח כתיב, 'השבת 'יפתח 'וביום 'החדש, ר"ת היו"ה, כי אות ה' א', שהיא אימא, שלטא על י' שהוא אבא:

ואמנם בחג השבועות, אסור בתשמיש המטה בין ביום בין בלילה, וכמ"ש הרשב"י בזוהר בהקדמת בראשית שצריך לעסוק בתורה כל ליל שבועות, והענין הוא, כי בליל שבועות אנו מתקנים התכשיטין של המטרוניתא. אבל ז"א אינו נתקן על ידינו, אלא ע"י אימא עילאה, בסוד (שיר ג') בעטרה שעטרה לו אמו בעת חתונתו. ולכן אסור בתשמיש המטה, דוגמת יום הכפורים, בסוד (בראשית כ' ל"ב) אך לא בת אמי ותהי לי לאשה, כי בכל לילה ההיא, לא יש שום זווג למעלה, לפי שעדיין נוקביה דזעיר צריכה לטבול ביום בבקר, כנז' בזוהר שם. אבל ביום שבועות, מזדווגים זו"ן ע"י אימא עילאה לבדה:

ובזה יתבאר טעם השינויים שבחג השבועות כי הנה לפי שהזווג נעשה ע"י אימא ולא אבא, לכן לא, כתיב על עולת התמיד, כיון שאינו מצד אבא. ולפי שאנו מתקנים את המטרוניתא בלילה, לזה אמר תעשו, כי אנו עושים תקונים. גם לזה בכל שאר המועדים כתיב, מלת תמימים למעלה, כמ"ש ושבעה כבשים בני שנה תמימים וגו', אבל בחג השבועות לא כתיב מלת תמימים עד לבסוף, מלבד עולת התמיד ומנחתו תעשו תמימים, לפי שאינם עדיין בבחי' תמימים ושלמים, עד אחר שאנו מתקנים המטרוניתא, ותטבול בבקר, ואח"כ יהיו תמימים בתקוניהם, ולכן כתיב בתחלה תעשו, ואח"כ תמימים:

פרשת מטות

סימן ל"א:

וחצית את המלקוח בין תופשי וגו':

צריך לדייק, כי מאחר שאמר וחצית את המלקוח, היל"ל ונתת לאלעזר, ולמה חזר לומר ממחציתם תקחו. גם כי בתחלה כתיב, אחד נפש מהמש המאות, ואח"כ כתיב, אחד אחוז מן החמשים, ושינה מלשון זה ללשון זה. ולמה נתן לאלעזר אחד מחמש מאות, וללוים אחד מן חמשים. ולמה במחצית בני ישראל, הוסיף ואמר מכל הבהמה. ולמה במחצה הראשונה, כתיב ויהי המכס ומכסם לה', וממחצית בני ישראל, לא הזכיר לשון מכס. ואמנם כפי הפשט הוא, כי במחצית הראשון, לא היו מדקדקים בחשבון, אמנם היו אומרים, כמה אלפים הוא בבקר, שנים ושבעים אלף, א"כ מגיע מכסם שנים ושבעים בקר, וכן בשאר, ולזה אמר ומכסם וגו', ולזה חזר ואמר ממחציתם תקחו, כלומר,

מכללות המחצית דרך כלל, תקהו מכסם. אבל במחצית בני ישראל, היה צריך למנות בפרטות כל אחד ואחד, עד תשלום חמשים, והיו לוקחים אותו מעשר ללוים, כדרך הוצאת מעשר בקר וצאן, כל אשר יעבור תחת השבט, וז"ש אחד אחוז מן החמשים, שכשנשלמו חמשים, היו אוחזים אותו למעשר. ואמנם אין חדקדוק הזה אלא בנפש אדם, אבל בבהמה לא היו מדקדקים כ"כ, אלא בכללות כנז"ל, ולזה אמר מכל הבהמה:
אמנם ע"ד הסוד, יתבאר עמ"ש חז"ל פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ומאמר זה יתבאר עמ"ש בזוהר בפרשת בלק בפסוק אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, דאושיט פסיעה לבר וכו'. וכמו שביארנו שם עניינו, שהוא בחי' נוקביה דז"א, שהיתה עמו בהיותם במעי אמם, בסוד פסיעה לבר. ואמנם יש בה ב' בחי', האחת, כשנולדה ויצאה מתוך ה' עילאה. והשנית, בצאתה לחוץ, בסיום הוא"ו שבה"א שניה:
והנה ב' ההי"ן אלה הם יו"ד אחת, כי שניהם נאצלו מן אבא, שהוא יו"ד. ולהיותם דינים וגבורות, נקראים מלקוח השבי. ולהיות נחלקים לשתי ההי"ן, אמר וחצית את המלקוח, ה' עילאה, ה' תתאה. ונודע, כי מלכי אדום, מן ה' עילאה אימא נפקו, הנקראת ארץ אדום כנודע. ואלה המלכים, נקראים אנשי המלחמוג כי לרוב תוקף הגבורה והמלחמה שבהם, מתה כנודע. אבל שאר הדינים והגבורות היוצאות מה' תתאה, נקראים אנשי העדה, כי הם ב"ד התחתון, והם יותר מבוסמים וממותקים, ונודע כי ב"ד התחתון נקרא עדה, כמ"ש (תהלים פ"ב)אלהים נצב בעדת אל. וזש"ה וחצית את המלקוח, שהם ב' ההי"ן, בין אנשי המלחמה, ובין כל העדה:
והנה כל הגבורות לעולם אינם רק חמשה, מן חסד עד הוד כנודע, והיסוד לוקח כללותם, ונקרא כל, שהם בגימטריא חמשים כנודע, להיותם שם למטה, כל אחת כלולה מעשר. אבל בהיותם למעלה באימא, ה"א עילאה, כל אחת כלולה ממאה, והם ת"ק, ולכן חלק אנשי המלחמה, הם אחד מת"ק, וחלק העדה הם אחד מחמשים:
והנה בחי' המלכות הנקראת פסיעה גסה כנזכר, נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, שהוא ז"א בעלה, כי ממנו ועל ידו מקבל אור ושפע שלה מאנשי המלחמה הנזכר כנודע, וזה הוא בהיותם למעלה באימא, כי אז נקראת נפש, בסוד מה שנתבאר במקום אחר, כי בהיותה שם, לא היה לה רק בחי' ההוי"ה דמלוי ההי"ן, הנקראת נפש כנודע:
וז"ש, אחד נפש מחמש המאות, ולכן ונתת לאלעזר הכהן את תרומת ה', שהיא פסיעה הנזכר, הנגדלת ע"י הכהן שהוא החסד, ואז נעשת תרומת ה' ממש, לשון ההפרשה, בסוד מ"ש בזוהר פרשת אחרי מות אתא חסד ופריש לון:

ואמנם בהיות הפסיעה הנזכר למטה, בסוד ה' תתאה אינה לוקחת דבר מאת אנשי המלחמה אלא מז"א בעלה, הנקרא ישראל, בסוד (בראשית ל"ו ל"א) לפני מלך מלך לבני ישראל ולכן אינה לוקחת רק אחד מן החמשים, שהוא היסוד הנקרא כ"ל, שהוא בגימטריא חמשים כנזכר, כי מן היסוד מקבלת השפע שלה, ולכן עתה כתיב אחוז, לפי שבסוף אות ו' שהוא היסוד, היא נאחזת לגמרי. משא"כ למעלה, בהיותה לוקחת מאנשי המלחמה, ואז נתנת אל הלוים, שהם בחי' חיילוהיה, שהם המשוררים העליונים כנודע: ונשלים ביאור מ"ש רז"ל, פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ומהדר לה בקדושה רבא דבי שמשא, פי', כי בע"ש, היה ז"א בורא שידין ורוחין וליליין כנודע, אבל כשקדש היום והיה ליל שבת, אז פסק מלהוליד בחיצונים, ונזדווג במלכות, ואז חזר מאור עיניו:

סימן ל"ב:

ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן וגו':

צריך לדעת, מה נשתנו אלו השבטים, בני גד ובני ראובן וחצי שבט מנשה, לקחת נחלתם בעבר הירדן. ואגב נבאר מה ענין ארץ ישראל ועבר הירדן. הנה ארץ ישראל, היא נוקבא דז"א, והיא כלולה מי"ס כנודע, ושיעור קומתה כשיעור קומת ז"א. ונודע, כי התחלת ראשו דזעיר, הוא מחצי הת"ת דאימא ולמטה, ולכן בהיות נוקביה גבוהה כבעלה, נמצא כי גם רישא דנוקבא מתחלת משם, ממחצית קומת אימא עילאה. ונמצא, כי נשארו למעלה כתר וחכמה וחצי בינה, וכדוגמא זאת למטה ממש. כי הנה שיעור נוקבא דזעיר, הוא י"ס, ותחלת מקומה העיקרי הוא מחצי הת"ת דז"א, במקום החזה, כנזכר באדרא רבא, ונמצא שלוקחת היא בבעלה מקום ג' ספי' וחצי, שהם חצי הת"ת ונה"י, וצריכה עוד להתפשט עד ששה ספי' וחצי בעולם הבריאה, שהם כח"ב חג"ת וחצי נצח, הרי כי שיעור קומת ארץ ישראל, שהם י"ס דנוקבא דז"א דאצילות, הוא מחצי תחתון דת"ת דזעיר דאצילות, עד חצי נצח דבריאה. נשאר עתה מן הבריאה, ג' ספי' וחצי. וכבר ביארנו, כי המלכות דבריאה, היא תמיד בהיכל קדש הקדשים דיצירה. ועד"ז מלכות דיצירה, בהיכל קדש הקדשים דעשיה. וכן מלכות דאצילות, בהיכל קדש הקדשים דבריאה. נמצא, כי נשארים בבריאה, ב' ספי' וחצי, מחוץ לתחום ארץ ישראל, שהיא מלכות דאצילות. וכנגד זה, נשאדו ב' שבטים וחצי מחוץ לארץ ישראל:

וצריך לתת טעם, למה גד וראובן, וחצי שבט מנשה, היו לחוץ ארץ ישראל, יותר מזולתם. והטעם הוא, כי הנה אמרו בזוהר, בפרשת ויצא, כשיעקב היה מוליד לראובן, היתה מחשבתו להוליד ליוסף, כי לבן הכניס לו תמורת רחל את לאה, ולכן לא יצאה בו אז

טיפת הבכור, כמ"ש (בראשית מ"ט) פחז כמים אל תותר. פי', במה שנודע, כי יש ביסוד ב' נקבים, אחד מוציא טיפת זרע, ואחד מוציא מים העכורים, מי רגלים וכשיצאה טיפת הזרע להוליד לראובן, יצאה דרך נקב המים, ונמוחה שם. וזש"ה, פחז כמים אל תותר, כי נמחת הטיפה, ביוצאה דרך נקב המים. נמצא, כי ראובן אמת הוא שהוא בכור, בבחי' היסוד, אלא שהוא בבחי' נקב המים, אשר ידעת כי הוא מוצא מותר הסיגים, להשפיע בחיצונים. ולכן ראובן ירש מקומו בחוצה לארץ מעבר לירדן:

וענין זה נרמז בזוהר, בפרשת ויחי, בדף רמ"ד ע"ב ע"ש. ודע, כי ראובן הוא בדעת העליון, שבין חו"ב דז"א, אשר גם בו יש ב' נקבים, בדוגמת יסוד כנזכר, ומשם יצא ראובן, מסוד נקב שני. וז"ס פסוק, (איוב ו' ט"ו) אחי בגדו כמו נחל. כי הנחל העליון הוא בינה, שהיא סוד אות אלף, החסרה בתיבת בג"ד, כמש"ה (בראשית ל') ותאמר לאה בגד וגו'. וזה הנחל, היה בו בגידה, כי לא קבלה טפת הזרע, מנקב הזרע של הדעת, אלא מנקב המים, ומשם יצא ראובן בבגידה זו בנחל העליון שהיא בינה. וגם למטה ביסוד התחתון, אשר משם יצא גד, אירע לו בגידה זו, שיצא מנקב המים שביסוד התחתון. וזש"ה, אחי בגדו כמו נחל, שהם שבט גד, שיצאו מן היסוד דזעיר לנוקביה, בגדו, כמו הבגידה שאירע למעלה לראובן, בנחל העליון בבינה. ונמצא, כי שתי בגידות היו, אחד למעלה, ואחד למטה, והם ראובן גד. ונודע, כי גד נשרש ונאחז בעקב ימין, בסוד והוא יגוד עקב, כנזכר בסבא דמשפטים, ובחי' העקב היא גבורות ודינים כנודע. וזהו הטעם, שיצא גד דרך נקב החיצונים:

גם ז"ס גרמה, (שם ל"ב כ"ו) ותקע כף ירך יעקב, לפי שגד הוא בירך ימין, וכבר נתבאר אצלינו, מ"ש בזוהר בפרשת ויצא, כי ותקע כף ירך יעקב, אתמר על נדב ואביהוא, ולכן כשמתו, נתעברה באליהו התשבי, שהיה משבט גד, לפי שגד גרם קלקול הזה:

והנה מנשה, גם הוא בסוד ירך יעקב בגיד הנשה, ולכן נקרא מנשה, בסוד (שמות) כי נשני אלהים וכו'. ולכן גם הוא יצא לחוץ לחו"ל, ואמנם מנשה הוא מן הנקב של זרע שביסוד, אלא שגם הוא חציו מים, ולכן לא יצא לחוץ, רק אותו המחצית של שבט מנשה:

פרשת דברים

סימן א':

ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם:

כבר ידעת מ"ש חז"ל, כי אמרו לו ישראל, קצבה אתה נותן בברכותיך וכו'. א"ל, ע"כ משלי, מכאן ואילך, ויברך אתכם כאשר דבר לכם. והענין הוא, כי מש"ה בגימטריא א"ל

שד"י, ובהיותם מליאים כזה, אל"ף למ"ד, שי"ן דל"ת יו"ד, עם הכולל, יעלו בגימטריא אלף, והיא האל"ף של בינה, כי שם הם שני שמות הנזכר, בסוד אלף בית אלף בינה. והנה כחו של משה היה עד אימא, ולכן ברכם באלף פעמים. וז"ש להם, ע"כ משלי, מכאן ואילך ויברך אתכם מבחי' אבא עילאה:

פרשת ואתחנן

סימן ג':

ויתעבר ה' בי למענכם וגו':

כבר הודעתיך, כי בדוגמא שיש בז"א, בחי', עיבור, ויניקה, ומוחין דגדלות. כן לכל הנשמות יש ג' בחי' אלו. והנה כפי זכיות הדור, כן הקב"ה נותן חכמה בפרנס של הדור. ולכן כאשר חטאו ישראל, גרמו שהפרנס שלהם, שהוא משה יחזור לבחי' עיבור, ויאבד שאר ההארות שהיו לו בתחלה, של בחי' יניקה וגדלות, ולא היתה בו רק הארת בחי' העיבור בלבד. ואז שכח כל אותם ההלכות, שהיה יודע כנודע וידעת, כי בחי' עיבורו של ז"א, היא בתוך אימא עילאה, הנקראת יובל, ולכן ר"ת, 'ויתעבר 'יהוה 'בי 'למענכם, ר"ת יוב"ל. כי חזר משה, להכנס בסוד העיבור, תוך אימא עילאה, הנקראת יובל. ושם ההוי"ה הכתובה בפסוק הזה, הוא בסוד אימא, וזהו ויתעבר ה' בי. וזהו למענכם, כי עונות הדור, גורמים כך אל הפרנס שלהם:

עוד נוכל לפרש, במה שנתבאר אצלינו, בפסוק דודי ירד לגנו, כי כשהשי"ת לוקח הצדיקים מן העה"ז, הם נעשים לו מלבוש אחד, והוא מתעבר ומתלבש בתוכם, וזהו ויתעבר ה' בי למענכם, כי בחטאתיכם נאספתי מן העולם קודם זמני. והנה יב"ח הם בשנה, כמנין ו"ו במילואה. וכשהשנה מעוברת, היא מן י"ג חדשים, והוא בסוד וא"ו, והנה משה הוא בסוד וא"ו, שהוא בת"ת, וכבר ידעת, כי אין מעברין אלא חדש אדר, ולהורות זה העיבור, מת משה בחדש אדר:

סימן ד':

ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור וגו':

האחוריים של זעיר, נקראים כור הברזל, כי הם דינים תקיפין כברזל. וכבר ידעת, כי האחוריים דזעיר, הוא ריבוע שם ההוי"ה דאלפי"ן, ויש בו כ"ו אותיות הראשונות של כו"ר, כזה, יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ואמנם נוקביה דזעיר, נקראת אלהי"ם, והאחוריים שלה הם פשוטים, ואין בהם מלוי, כזה, א, א"ל, אל"ה, אלה"י, אלהי"ם. והם בגימטריא ר', כנגד ר' של כו"ר, הרי כי אחוריים דזו"ן, הם כו"ר.

ואמנם נקרא כור הברז"ל, בסוד ד' נשים דיעקב, ר"ת שלהם ברז"ל, והם, 'בלהה 'רחל 'זלפה 'לאה, כל שפחה עם גבירתה. כמו שהודעתיך בעוג מלך הבשן, שכתוב בו הנה ערשו ערש ברזל:

סימן ו':

ואהבת את ה' אלהיך וגו':

הנה ה' פטוקים אלו, שבפרשה הזאת, זולת פסוק הראשון של שמע, מתחילים בוא"ו, ומסיימים בכ"ף, כמנין שם ההוי"ה. והנה הם ה' הויו"ת כמנין ק"ל, שהם ה' חסדים שבדעת, והם ה' הויו"ת. (א"ש בכוונת ק"ש נתבאר ענין הזה היטב):

פרשת עקב

סימן ז':

ואהבת וברכך והרבך:

ארז"ל, כל מה שישראל אוכלים בעה"ז, מברכותיו של בלעם הרשע. אבל זכיותיהם של ישראל, שמורים הם לעה"ב. הה"ד, ושמר ה' אלהיך וכו'. הנה רז"ל למדו זה, מפסוק ואהבת וברכך והרבך, מגזירה שוה, נאמר כאן ואהבך אצל וברכך, ונאמר בבלעם ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה, אצל כי אהבך ה' אלהיך. ולא מצינו בכל התורה ברכות כתובים בתורה אצלם אהבה, אלא בבלעם כנזכר א"כ מ"ש כאן ואהבך וברכך והרבך, הם ברכות בלעם:

ארץ אשר אבניה ברזל וגו':

הנה נודע, כי כל אבן הם בנקבה, והנה הנקבות האלה, הם ארבע נשי יעקב, בלהה, רחל, זלפה, לאה, שר"ת שלהם ברזל, כאשר ביארנו למעלה:

סימן ט':

בעלותי ההרה לקחת לוחות האבנים וגו':

שינוים רבים נמצאו בפסוקים אלו, כי פעם אחת נקראים בשתי כינוים, לוחות האבנים לוחות הברית. ופעם נקראים בכינוי אחד לבדי, או לוחות האבנים, או לוחות הברית. ופעם אחרת, לוחות סתם. עוד יתבארו שנוים בכלל הביאור. דע, כי אלולי שחטאו ישראל בעגל, היתה השעה ההיא ראויה, שזו"ן יחזרו אפין באפין, כמו שהיה בזמן שב"ה היה קיים כנודע. ודע, כי ענין הלוחות, לעולם הם בנו"ה. ואע"פ שבספר הזהר אמרו על פסוק והלוחות מעשה אלהים המה, דא אינון ת"ת ומלכות, ודא היא והלוחות, ו"ה לוחות. ו"ה דשכא קדישא. אין זו קושיא, כנודע בספר התיקונים, דאיהו בנצח ואיהי בהוד:

וביאור הענין במה שנודע, כי שיעור קומת נוקבא דז"א, הוא בנו"ה דזעיר. וג' מוחין דילה, הם בפרקים העליונים דנו"ה דיליה. וחג"ת דילה, בפרקים אמצעיים. ונה"י דילה, בפרקים תחתונים. ועתה היה מרע"ה רוצה, לקחת הלוחות מבחי' הנקבה, מבחי' ג' אמצעיות שבה, שהם בפרקים אמצעיים דנו"ה שלו. ולכן הזכיר שני כנויים, לוחות האבנים מצדה, כי כל אבן היא בנקבה. ולוחות הברית מצדו, זכרים. ולכן ו' ראשונה של לוחות מליאה, שהוא הת"ת שבה, ו' ראשונה. ולא נאמר שתי לוחות, לפי ששם הם נו"ה תרי פלגי גופא כחדא כנודע, ואינם נפרדים זה מזה, כי הנה אין הפרש בינו לבינה, אלא בפירקין תתאין. ובתחילה כתיב, ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים, שהוא מצד הנקבה, לפי שאז היה בתחלת המ' יום, והיה משה מתחיל ללמוד ממטה למעלה. אבל בערך שהם מן הת"ת שבה, לכן ו' ראשונה מליאה, וכתיב לוחת. אבל ויהי מקץ ארבעים יום, שכבר היה משה ראוי לקבל הכל, ולהעלותה על לוחות הברית. ואמנם יען אירע אז חטא העגל, לכן נתן ה' אלי את שני לח"ת האבנים גו', בלשון שנים שהם רבים, כי הם בפרוד למטה ברגלין דידה. ולכן כתיב לחת האבנים, חסר ב' ויי"ן, ובו היו לחות הברית מלא ו' שניה, מצד היסוד שבו, שהוא למטה בנוקבא:

ויאמר ה' אלי לאמר ראיתי את העם הזה וגו':

הנה תחלה אומר סרו מהר מן הדרך אשר צויתם כתיב, והוא ענין אותה מצוה ראשונה, שביארנו לעיל בפרשת בא, בענין קדש לי כל בכור, כי אז צוה אל העם ערב רב, וא"ל זכור את היום הזה, ולא יאכל חמץ, ורצה לצוות להם מצוה ראשונה זו עם ישראל, וז"ש אשר צויתם חסר יו"ד. והנה עון העגל, היה זכר ונקבה כנודע והקב"ה לא זכר רק את הזכר, שהוא יותר חמור, ולכן לא אמר עגל מסכה, אלא מסכה בלבד, והם סוד קכ"ה קנטרין, כמנין מסכ"ה, שהם קכ"ה זיני דמסאבותא, דנחתו אז בעלמא, מסטרא דחויא תקיפא, דאטיל בנוקבא, והם זכרים, כנזכר בזוהר בפרשת אחרי מות דף ע"ט ע"א:

והנה חטא זה, הוא למעלה בסוד ד' דאחד. פי', כי הנה נודע, כי נה"י דאימא, נתלבשו בבחי' מוחין אל ז"א, והמלכות דאימא נשארה בחוץ, בסוד קשר של תפילין של ראש, באחור, הנקרא עורף. והוא סוד ד' רבתי דאחד. והנה אין בה רק נקודה אחת, ועד שם מגיע פגם עון העגל ג"כ, מלבד מה שפגמו למטה. והמאציל העליון יתברך ראה, כי המלכות התחתונה, שהיא פסיעה שבסוף אות וא"ו כנודע, כל קבלתה הוא מצד הזכר וכל הט"ס שבה אינם באים אליה, אלא בסוד תוספת מצד הזכר וכיון שאינם עיקרים בה, אלא בסוד תוספת, לכן יש כח בעונות התחתונים לסלקם, ולכן רצה להחזיר בחי' זאת המלכות התחתונה, באופן אחר, והוא, כי כל בנין המלכות, תהיה באיתה ד' עליונה,

ויבנה בנינה מי"ס גמורות מצד או"א ויחזירנה פב"פ עם ז"א וכיון שנכנסת ע"י אבא ואימא, ולא ע"י בעלה, לא יהיה כח בעונות התחתונים להמעיטה בבחי' נקודה אחת בלבד:

וז"ש, ראיתי את העם הזה כי עם קשה ערף הוא, ר"ל, כי הפגם שלהם, פוגם למעלה, עד אותה הד' עילאה קשר תפילין של ראש שבעורף, וזהו כי עם קשה עורף הוא. והסיבה לזה הוא, יען איננה רק נקודה אחת קטנה כנזכר. ולכן הניחה לי ואמחה את שמם, היא המלכות התחתונה הנקראת שם, אשר הם נאחזים בה, וזהו שמם. והנה עמידת שם זה, הוא למטה תחת ז"א, הנקרא שמים, וכיון שאמחה בנין השם ההוא מתחת השמים, אעשה הבנין ההוא למעלה בד' דאחד, ויהיה תועלת בזה, כי הנה בני ישראל נקראים כך, ע"ש שהם למטה בנו"ה, הנקראים בני ישראל, בני הת"ת, הנקרא ישראל, ולכן מגיע הפגם שלהם שם. אבל עתה שאמחה את שמם, ע"י שאהרוס ואבטל ענין המלכות התחתונה, ואעשה אותך שהיא ד' דאחד, שמשם היה משה, כמו שנבאר בפסוק וראית את אחורי, וכיון שאבנה אותה, ושם יהיה כל התיקון, והיא תהיה לגוי גדול גם זרעך הנמשכים משם יהיו לגוי גדול:

וסוד הענין הוא, כי הנה משה מסוד הדעת, ומסוד הבינה כנודע, וביאורו הוא, כי הנה יסוד דבינה, הוא דעת דזעיר, שהוא המוח האמצעי. ובחי' מלכות דאימא, היא כנגדו באמצע העורף. נמצא כי באמצעות יסוד דמלכות דבינה, משם היה משה. ובזה יתבאר לך, איך משה מבחי' הדעת, ומבחי' הבינה, ומבחי' היסוד, והכל אמת. (וסימן בי"ד משה, בינה, יסוד, דעת):

והנה המאציל יתברך, רצה לברא הנקבה חדשה אל ז"א, מבחי' ד' זו, ולבטל כל בנין הנקבה התחתונה לסבה הנז"ל, ואמנם, הגם כי משה לא הסכים לזה, בעבור ישראל לא יצא לבטלה דבורו יתברך ח"ו, ונתקיים במשה, כמש"ה (ד"ה א' כ"ג) ובני רחביה רבו למעלה. וארז"ל למעלה מס' רבוא:

וביאור הענין, כי גם ד' דאחד העליונה, נבנת בנין שלם, בבחי' פרצוף שלם בי"ס, כמו שנתבאר אצלינו במקום אחר. וגם בני משה, רבו למעלה מס' רבוא, פי', כי כמו שע"י חטא העגל, גרמו להחזיר מלכות התחתונה בבחי' נקודה חדא בלבד, כן גרמו לסלק התוספת של הזכר עצמו, שהם המוחין שלו הבאים לו ע"י התוספת כנודע, ולא נשאר בו רק ו"ק לבד, שהם סוד ס' רבוא. ולפי שמשה היה למעלה בד' דאחד, שהיא למעלה מו"ק, ולכן רבו למעלה מס' רבוא. ואומרו סרו מהר וגו', הוא סוד הדרך הבא מן היסוד למלכות, בסוד הנותן בים דרך. וכמו שיש דרך אל היסוד תחתון במלכות התחתונה, כן

יש דרך עליון בדעת העליון במלכות העליונה, שהיא ד' דאחד. וז"ש, סרו מהר מן הדרך אשר צויתם:

ואפן וארד מן ההר וגו':

פי, כי כאשר ירדתי מן ההר, ראיתי הפגם הגדול אשר עשיתם, בין למעלה בין למטה. כי בזכר פגמתם, שלא נשאר רק בבחי' ו"ק לבד, ועי"כ נמצא, כי שתי לוחות הברית, שהם הנצח וההוד של זעיר, שבאו לו ע"י תוספת, כמבואר אצלינו בסוד כונן שמים בתבונה, הנה חזרו להסתלק בתבונה, במקום שמשם באו. ושם היו על שתי ידיו, שהם חו"ג מו"ק ז"א, ואלו היו אז למעלה מהם:

עוד פגם אחר למטה במלכות, שחזרה בבחי' נקודה האחת בלבד. וז"ש, וארא והנה חטאתם לה' אלהיכם, היא מלכות תחתונה, הנקראת אלהיכם, ולא אלהינו, כי משה הוא למעלה כנזכר. ולפי שהוא למטה, אמר העגל, ולא שור. פי', כי עגל הוא ביסוד, אשר הוא למטה עם המלכות התחתונה. אבל שור הוא למעלה, בדעת, אשר עם מלכות העליונה:

ואמנם עג"ל הוא בגימטריא ק"ג, כמפר שם הוי"ה דס"ג, ועם עשר אותיותיה, הרי ע"ג, ועם ד' אותיות הפשוטות, שהם בגימטריא כ"ו, ועם הד' אותיות עצמם שהם ל', הרי הכל ק"ג, כמנין עג"ל. וכוונת מרע"ה להודיענו, כי הקב"ה העלים ממנו פגם התחתון, שהוא עגל מסכה, והגיד לו פגם העליון, שהוא מסכה לבד, כמש"ל על פסוק עשו להם מסכה וכוונתו יתברך היתה בזה, כדי לתקן פגם העליון, ולבנות ד' דאחד העליונה, ולמחות שם התחתונה אבל אני, וארא והנה הטאתם לה' אלהיכם, עשיתם לכם עגל מסכה, ר"ל, חטאתם לה' אלהיכם, למטה במלכות התחתונה ג"כ, ולא רציתי שימחה שמה ח"ו, ואז התנפלתי לפני ה' מ' יום, ונתרצה אלי, ונתן לי הלוחות מצד מלכות התחתונה, הנקראת לוחות אבנים. וכמ"ש אח"כ, פסל לך שני לוחות אבנים:

פרשת ראה

כל צפור טהורה תאכלו:

(מזולתו) ידוע הוא שרז"ל נתנו ד' סימנים בצפור טהורה, ונרמזו במלת צפור, והם אצב"ע יתירה. זפ"ק. דור"ס. קרקב"ן נקלף. והנה אותיות שניות שבסימנים אלו, הם אותיות צפור. כך שמע מורי ז"ל, משם חכם אחד ע"ה. (ע"כ מזולתו):

פרשת שופטים

סימן י"ח:

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית וגו':

(מזולתו) ר"ת וס"ת של ראשי"ת הג"ז ע"ה, עולים בגימטריא תרי"ג. ואותיות האמצעיות, הם אשי"ג, שהם בגימטריא שד"י, ועם ח' אותיות עצמם של ראשית הגז, הכל בגימטריא שכ"ב כמנין כב"ש. (ע"כ מזולתו):

פרשת כי תצא

סימן כ"ב:

ואם לא קרוב אחיך אליך וגו':

ירמוז בזה, כי כל אדם שמצא אבידה, ולא החזירה לבעליה, והעלים עיניו ממנה, מודדין לו מדה כנגד מדה, כי כאשר נשמתו אחר פטירתו תעלה למעלה, ולא נתקנה, ואינה יכולה ליכנס במחיצתה, והיא מוכרחת לבא בעה"ז, לא יזכה לסוד העיבור, והקב"ה יראה נשמתו אובדת, ויעלים עיני השגחתו ממנה, ולא ישלח לה נשמת איזה צדיק אחד בהעלם לתקנה, וכמו שידעת סוד העיבור מה ענינו, שהוא בהתעלמות לאדם:

סימן כ"ד:

ביומו 'תתן 'שכרו:

(מזולתו) ר"ת, הוא שב"ת. וכן הוא צירוף אותיות בשת. והענין הוא, כי ראוי לאדם להתבייש, מתוספת קדושה שנתוסף לאדם בשבת. גם ירמוז, שיקבל תוספת שבת מבע"י, קודם שקיעת החמה, וזהו ביומו תתן שכרו, כלומר ביום ערב שבת. גם ירמוז, להודיענו, כי כל המצות שהאדם עושה בששת ימי החול, וכן כל עסק התורה שעסק בימי החול, גורם לאדם שיהיה לו תוספת קדושה בימי החול עצמם, בבחינת שאר בני אדם בשבת. וכמ"ש בזוהר כי הת"ח זוכה לנפש יתירה בימי החול, מה שע"ה זוכים בשבת. ונמצא, כי הת"ח העוסק בתורה, נמשל לשכיר יקוה פעלו מאתו יתברך ביומו ממש, אפילו שהוא בימי החול, ואז הקב"ה נותן לו שכרו, תוספת נשמה הראוי לשאר בני אדם בימי השבת, ולכן נרמז שבת בר"ת:

גם ירמוז, כי הנה יש לכל אדם תוספת שבת, נשמה יתירה ממילא. וכאשר עסק בתורה בימי החול, וזכה לאותו תוספת גם בימי החול עצמו, הנה בבוא יום השבת, מתחבר התוספת של החול, הניתן ביומו בעת עסקו בתורה, עם התוספת הניתוסף לו בשבת, ושתי התוספות האלה ניתנים לו בכל יום שבת. נמצא, כי התוספת הניתן לו בחול, הנקרא שכרו, נתן לו השכר הזה גם בשבת עצמה הרמוז בר"ת כנזכר. בסוד מי שטרח בע"ש יאכל בשבת:

גם ירמוז, אל מה שהודעתיך, כי לכל מצוה ומצוה, יש סגולה פרטיית, ואמנם סגולת מצות קיום נתינת שכר שכיר ביומו, הוא שנותנים לו תוספת שבת, ונפש יתירה, באות יום שבת של אותה השבוע, אשר בה קיים מצוה זו. והיא מדה כנגד מדה, כי כנגד ואליו הוא נושא את נפשו והשלימה לו, כמו כן נותנים לו נפש יתירה בשבת ההיא, הנרמז בר"ת. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ה:

ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וגו':

הסוד הוא, כי כשיש ח"ו פגם למעלה ואין זעיר מזדווג עם נוקביה בעולם האצילות, יורד למטה בעולם היצירה, ומקנן במטטרו"ן, ומתלבש בו, ועל ידו נעשה הזווג בנקבה. והוא כדמיון האדם שמת, ומתגלגל, ומתעלם באחיו הנקרא יבם, ועל ידו מזדווג באשתו. וכמו שידעת, כי כל ירידה מעולם לעולם, מעולם עליון לעולם תחתון, נקרא מיתה, בסוד ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום כנודע. ולכן ענין החליצה הוא, כי אנו משימים הנעל הזה ברגלו, שיוכל לחזור לעלות למקומו למעלה, ע"י הנעל הזה, ועי"כ אין ליבם עוד זיקה באשתו בסוד החליצה שחולצת הנעל הזה מרגל היבם:

ואמנם הנעל הזה, הוא שם אהי"ה דההי"ן, בגימטריא נע"ל עם הכולל, והוא מאימא עילאה, הנועלת לז"א. כמו שהודעתיך, בענין איסור נעילת הסנדל ביום הכפורים וע"ש גם ז"ס הנעל, שאנו נועלים בימי החול, כמבואר אצלינו בברכה שעשה לי כל צרכי, וע"ש. ולכן ביוה"כ, שזו"ן עולים עד אימא עילאה עצמה, הנקראת אהי"ה, אינם צריכים שם לנעל, ואדרבא אם נועלים אותו, מורה פגם שם. ואמנם נתבאר שם של המנעל, אבל הסנדל הוא למטה בעולם העשיה, הנקרא סנדלפון, כנודע (ע"כ מזולתו):

א"ש, ראיתי לכתוב כאן דבר אחד, ממה שמצאתי מכתיבת ידי מורי זלה"ה, והוא מקושר עם האמור, כאשר עיניך תחזינה מישרים, וז"ל מורי הרב זלה"ה, וזהו מה שמצאתי בבית מורי ז"ל, ואינו מכתיבת ידו ודאי, וכפי הנלע"ד שהוא מן הדרושים של הרמ"ק ז"ל, שהיה דורש לתלמידיו, ועכ"ז לא אספתי ידי מלכתבם, אחר שמצאתים בביתו. סוד יבום וחליצה ליל יום ו':

ארז"ל, היבם אינו צריך לקדש את היבמה מדברי תורה אבל מדברי סופרים צריך שיקדשנה. וזהו הנקרא מאמר, ואינו נקרא קדושין. וצריך טעם, למה אינם נקראים קדושין, אלא מאמר. והענין הוא, ארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם וכו'. והענין היא, שהקדושין הם מצד החכמה, שכן כל קדושה היא מצדה. וכל כללות הספירות מעשר, הם מצד חכמה, וז"ש בעשרה מאמרות, שהם בסוד החכמה, שהיא כללות היו"ד, נברא

העולם שהיא בינה, ומה ת"ל, והלא במאמי אחד יכול להבראות, ר"ל, סה צורך לבריאת העולם בכל העשר, שהם הל"ב נתיבות שבחכמה עצמה, והלא בסוד הדעת, הנקרא מאמר אחד, שגם הוא כולל כל הל"ב, יכול להבראות, והוא השושבין המיחד חו"ב הנקראים עולם, וז"ס כראשית, שהחכמה היא ב', וע"י הדעת התיחד חו"ב שהוא ר, נעשה ם, וז"ס למרבה המשרה. אלא ליתן שכר טוב לצדיקים, ר"ל, צריך העולם להיות נברא מדין ורחמים, והרחמים צריכים שיהיו גמורים מצד החכמה, שמצדה כל כללות העשר להשפיע לצדיקים. ומצד אחי צריך מעט דין, ליפרע מן הרשעים, וזהו טעם שנברא העולם בעשרה מאמרות מצד קחכמה:

ובזה נבין מאמר היבמה, שאינו נקרא קידושין, מפני שבסוד היבום נהפך המציאות ואין הענין כסדר, וירד פלאים, כמו שפירש בסבא, אחוה אבוה, אתתיה אימיה. ולזה, מה שעושה היבם ומקדש, אינו נקרא קדושין, מפני שהקדושין הם בסוד חכמה, עולם הזכר, סדר ההויו"ת כמסודר על מתכונתו, והוא בהיות האדם מקדש אשה בסדר הנשואין. אבל זה, אינו נקרא אלא מאמר אחד, מפני ירידתו כדפרישית, ואין הדברים כסדר, וז"ס היבום:

וענין סוד החליצה, הוא בסוד הגלגול סתם, גלגול שאינו יבום, כשמתגלגל איזה אדם בעולם, והיה לו מקודם נר"ן, כשהוזר לזה העולם, אינם נקשרים יחד הג' מדרגוה, אלא מפוזרים בעולם, ובין הגופים, עד שיזכו כל אחד ואחד במקומה, ויחזרו ויתקנו ויתקשרו יחד. אבל ענין היבם שמייבם ליבמתו, יש להם תועלת רב, שאינם מתפזרים השלשה מדרגות, אלא מביא שלשתם יחד. ויש לו ג"כ חדא לריעותא, שאין לו מציאות לבא אלא בזאת האשה, אבל אין בו כ"כ טורח, כיון שבאים השלשה מדרגות ביחד. וכשהוא חולץ אותה, הוא מתיר קשרי מנעל החליצה, לרמוז על אותו הקשר האמיץ, שהיו ראויים להקשר יחד השלשה מדרגות בסוד היבום, ועתה ע"י התרת הקשרים, גורם להתירם, ולפזרם, איש לדרכו פנו, וחולץ המנעל מעל רגלו, לרמוז על הפרוד הגדול שנעשה:

וירקה בפניו וכו'. ארז"ל צריך שיהיה רוק ולא דם, ואם היו צחצוחי רוק מעורבים בדם יצא. והענין הוא, כי כשהאדם נושא אשה, הוא נותן בנקבה חלק ממנו ממש, זהו טעם למ"ש רז"ל, שאין ראוי לישא אשה אלמנה כלל, וכמ"ש חז"ל אל תבשל בקדרה שבשל בה חבירך, מפני שאותו הרוח מכשכש במעיה, ומתקוטט עם אותו אדם הנושא אותה. וכשאדם רוקק, בהכרח משליך עם אותו רוק קצת רוח חיוני ממש, וזהו ענין וירקה בפניו, שאותו הרוח של בעלה, שהיה בה, היא פורשת אותו ממנה, ע"י החליצה והרקיקה הזו, ואין זו האשה כאלמנה, שנשאר בה אותו הרוח כל י"ב חדש, אלא מיד

אחר שנחלצה, היא משלכת אותו החוצה. וענין הרוק הוא, להראות שהיא מתפללת ואומרת מאן יבמי, ר"ל, מאחר שזה העני המת, היה ראוי לבא לכאן, ולהיות נקשר כסדר השלשה מדרגות כנז"ל, ועתה הם מתפזרים כל אחד למקומו, לכן היא רוקקת. והענין הוא, שהרוק הוא לבן, רמז, שמתפללת שיהיה ברחמים, ולכן אם רקקה דם לא יצא, שהוא דין גמור. אבל אם היה מעורב בו צחצוחי רוק, שהוא המזגת דין ורחמים, אודם ולבן, יצא:

אמר שמואל, נלע"ד, שהרקיקה היא, להשליך רוח דשדי בגווה בעת ביאה א', כמו שפי' הרב ז"ל. האמנם הוא רוחא דנשיקין עילאין, ולכן צריכה להשליך אותו ברוק, ולא בדם, דכבולעו כך פולטו, ודי למבין, לבן בלבן. האמנם ההוא רוחא דשדי בגווה בזווג ממש, אינה משלכת אותו, אלא בחליצת מנעל ממש, בסוד וחלצה נעלו מעל רגלו של יבם, לרמוז, שהיתה מוכרחת ליקח ג"כ רוחא תניינא מהיבם בעת הזווג, ולא רצה היבם להקים לאחיו שם בישראל, ולכן חולצת המנעל של היבם בפניו, ואז יוצא ממנה גם ההוא רוחא קדמאה דשדי המת בגווה, ונשארה נקיה לגמרי. ובטעם זה, החלוצה היא יותר טובה מן האלמנה שעדיין יש בה רוחא דמכשכשא במעהא. והגרושה יותר נקיה מכלם, אלמלא מ"ש חז"ל שלש דעות במטה וכו', כנלע"ד:

וענין אומרם חז"ל, החלוצה אינה כמגורשת מן התורה, אבל מדבר סופרים הרי היא כמגורשת, ואסורה לכהן. ונדקדק ענין מדברי סופרים, שהוא למטה מדרגה תחתונה. וז"ש מן התורה, ר"ל, עולם הזכר, אינה יורדת היא, אלא בעלה שמת יורד למטה, כמ"ש בסבא. אבל מדברי סופרים, הואיל והוא היה נקשר עמה, וירד מדרגתו, גם היא תרד עמו, כמו המגורשת שיורדת. כמ"ש בסבא, על פסוק והיתה לאיש אחר, וזהו מצד עולם הנקבה, שהוא מדברי סופרים:

פרשת כי תבוא

ולקח הכהן הטנא. הטנא בגימטריא אדנ"י:

סימן כ"ז:

ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה:

(מזולתו) כבר הודעתיך, ענין י"א סימני הקטרת. וענין עשתי עשרה יריעות עזים. וענין י"א ארורים, שבפרשת כי תבא. וענייגם הוא, כי כמו שיש י"ס דקדושה, כן יש י"ס של הקליפות. ועוד יש בתוכם נצוץ אחד של קדושה, המחיה אותם, בסוד ומלכותו בכל משלה. אמנם יש חילוק אחד ביניהם, והוא, כי הי"ס של הקדושה, הנקראים עצמות

וכלים, הנה העצמות שהוא החיות המחיה אותם, הוא מובלע ומתעלם בתוכם. וכמ"ש בהקדמת התקונין איהו וגרמיהון, איהו וחייהון, חד בהון. ולכן מספרם הם עשר בלבד, שהם עשר יריעות המשכן:

אמנם העשר קליפות אין חיות הקדושה מובלע בתוכם, כי אין הקדש מתערב בחול, אמנם עומד למעלה מהם, ומשם מאיר ומחיה אותם מרחוק, וע"כ מספרם י"א. וכמ"ש בזוהר בפרשת תרומה, בענין עשתי עשרה יריעות, כי כל המוסיף גורע, והבן זה. גם ביארנוהו שם במקומו. וז"ס ג' בח" י"א שזכרנו:

ונבאר עתה, ענין אלו הי"א ארורים, הנה הא' ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה, והוא כנגד הקליפה, הנקראת א"א דקליפה. ולכן נאמר בו, ושם בסתר, בסתרו של עולם, הוא א"א המסתתר ומתלבש תוך עולם האצילות כלו כנודע. ולכן יש בזה הפסוק י"ג תיבות, עד תיבת בסתר, והם כנגד י"ג תיקוני דיקנא דעתיקא קדישא. וארור מקלל אביו ואמו, כנגד או"א. אח"כ חמשה ארורים אחרים, כנגד חמשה ראשונות דז"א, שהם, כח"ב גדולה גבורה. אח"כ ארור שוכב עם אחותו, כנגד ת"ת דז"א, כי שם התחלת רישא דנוקבא, כנגד החזה כנודע. והנה היא אחותו דזעיר, בבחינתה שם, ולא במקום אחר, כי שם תכלית דבקותם, מה שאין כן בה' ראשונות שבה לא נמצא יותר. (ע"כ מזולתו):

פרשת ניצבים

סימן כ"ט:

הנסתרות לה' אלקינו וגו':

(מזולתו) כבר ידעת ד' אותיות ההוי"ה, שהם, אהבה, יראה, תורה, מצוה. ואמנם יראה ואהבה, הם בלב, ולכן נקראים הנסתרות. אבל תורה ומצוה, נקראים נגלות. גם החמשה גבורות מנצפ"ך, שהם באימא עילאה, הם נעלמות. ועליהם אמר הנסתרות, כלומר נסתרות של ה' עילאה. ע"ד יש ה' גבורות אחרות בנוקבא תהאה דזעיר, והם נגלות, וזהו ה' נגלות. ה' נסהרות וה' נגלוה. (ע"כ מזולהו):

פרשת האזינו

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו:

סוד הפסוק הזה, שאמר מרע"ה אל בני ישראל, כשאני אקרא וקורא יהו"ה, תכוונו אתם שהיא הוי"ה בבחי' ס"ג, והבו גודל לאלהינו, שתכוונו אתם לגדל אותה הוי"ה, ע"י מלויים, כי ע"י כוונה זאת, שם כ"ו שהוא הוי"ה, נעשה ס"ג. וזהג כי שם ה' אקרא, דהיינו

כשאני מזכיר ה', תכוונו לשם ס"ג, לגדל הוי"ה, כי ע"י המלוי יתגדל ונעשה ס"ג, וזהו הבו גד"ל, כי גד"ל חסר וא"ו כמנין ל"ז, שהוא מלוי דס"ג, וזהו לאלהינו. תורה ומצוה, נקראים נגלות. גם החמשה גבורות מנצפ"ך, שהם באימא עילאה, הם נעלמות. ועליהם אמר הנסתרות, כלומר נסתרות של ה' עילאה. ע"ד יש ה' גבורות אחרות בנוקבא תתאה דזעיר, והם נגלות, וזהו ה' נגלות. ה' נסתרות וה' נגלות. (ע"כ מזולהו). האזינו:

(מזולתו) עוד ירצה, כי נוקבא דזעיר, נקראת שם ה'. ואמר, כאשר שם ה' שהיא המלכות אקרא, כדי לקבל מן הזעיר, מלשון וקרא זה אל זה, הבו גודל מצד הגדולה, הנקראת חסד, לאלהינו שהיא המלכות הנזכר והענין הוא, שע"י חסד נגדל פרצופה והנה אלהינ"ו גימטריא ק"ב, שהם הג' המלויים, של ג' הוי"ה, ע"ב, ס"ג, מ"ה, שהם, מ"ו, ל"ז, י"ט, גימטריא ק"ב. ואלו הג' הויו"ת הניתנין לה, כדי שעל ידם התגדל המלכות, שהיא ההוי"ה דההי"ן התחתונה, והנה ג' ההויו"ת הנזכר, הם בגימטריא ע"ח, והם עולות כמנין הב"ו, שהוא י"ג, וכמנין גד"ל, שהוא ל"ז. ול' של שמוש של מלת לאלהינג הרי פ', תסיר שני הכוללים של שתי תיבות הבו גדל, נשאר ע"ח, כמספר השלשה הויו"ת הנזכר, שהם ע"ח. גם כ"י ש"ם, בגימטריא ש"ע, שהם ש"ע נהורין דא"א, כי בהיות המלכות עם ז"א פנים בפנים, אז יש לה כל אלו הש"ע נהורין. וז"ש הבו גדל, כי עי"כ הבו לה גדלות, שתתגדל ויאריכו פניה בש"ע נהורין. גם שם בגימטריא יהחה שד"י, וס"ת הבו גודל לאלהינה הם בגימטריא מ"ב. אמר שמואל, אפשר שרמז בזה, כי כל שם מ"ב הוא בגבורה, זהו מ"ש הבו גודל לאלהינו, שהוא גבורה. (ע"כ מזולתו) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

ידוע הוא, שארבע שמות הם כוללים כל עולם האצילות. שהם, שם יהו"ה אהי"ה, יהו"ה אדנ"י, הנרמזים בד' אותיות הוי"ה, שהם או"א וזו"ן. והנה ד' שמות הנזכר, הם בגימטריא קל"ח וזהו מש"ה, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וזהו ג"כ סוד חקל תפוחין קדישין כי שורש המוחין הם הוי"ה ואהי"ה בראש ז"א, אשר שם ג' פירקין הראשונים של נה"י דאימא, ומשם נמשך אל ג' פרקים האחרונים שהם נה"י דזעיר ברישא דנוקבא דז"א, ושם הוא הוי"ה ואדנ"י:

פרשת וזאת הברכה

סימן ל"ג:

ויאמר ה' מסיני בא וגו', ואתה מרבבות וגו':

הנה מלת ואתה, הוא תרגום, כמו שפירש בזהר על פסוק דבר ה' במחזה, כי מחזה תרגום הוא, לפי שאברהם אע"ה, היה אז ערל, לכן נגלה הקב"ה עליו אז, בלשון תרגרם, כדי שלא יקנאו בו מלאכי השרת. וזה הענין עצמו כאן, השמיענו הפסוק עתה, כי כשבא הקב"ה ליתן את התורה לישראל, היתה ביאתו נעלמת בענין התרגום, וזהו ואתה. וטעם לדבר היה, מסבת רבבות קדש, המלאכים, שלא יקטרגו עליהם, וימנעו נתינת התורה. [ובזה יובן ג"כ פסוק אם תבעיון בעיו שובו אתיה שהוא בלשון תרגום, לפי שהשב בתשובה חותרין לו חתירה מתחת כסא הכבוד, שלא יקטרגו בו מלאכי השרת, לכן אמר אתיו, לשון תרגום:

יורו משפטיך ליעקב:

(מזולתו) הנה ר"ת, של 'ישימו 'קטורה 'באפך, הוא יב"ק. גם ר"ת, של 'על 'מזבחך 'ברך בגימטריא יב"ק. גם קטור"ה ע"ה, בגימט' אהי"ה ברחמים. והענין הוא, כי ע"י הקטרת, היו גורמים ששם ההוי"ה באותיותיה שהיא רחמים, וכן תמורתה בא"ת ב"ש, שהוא מצפ"ץ, עולה ג"כ בגימטריא ש', כמנין ברחמים, ישתתפו עם מדת הדין, שהוא שם אהי"ה, אימא, דמינה דינים מתערין. והרי זה נרמז במלת קטורה כנזכר:

אמר שמואל, השתא אתי שפיר, מש"ה קטורה, ולא קטורת. עוד אמר שמואל, נלע"ד כי קטור"ה בגימטריא ש"ך, והם דינים גמורים. והכהנים היו מכוונים למתק הדינים הנזכר עם שם אהי"ה ברחמים, כמ"ש הרב זלה"ה. ועוד היו משלבים הוי"ה ואלהים, והוי"ה ממתק את שם אלהים, בחיבור יב"ק, בר"ת ישימו קטורה באפך כאמור. לכן התחיל הצירוף ביו"ד תחלה, לרמוז לעשר אותיות הוי"ה, ואח"כ ק"ב, כנגד ג' מילויי ע"ב ס"ג מ"ה, הנרמזים במלת אלהינו, כאמור למעלה. ובכח כל אלו המלויים והויו"ת הנזכר, ממתקים את ש"ך דינים הנזכר. כנלע"ד:

גם היו מחברים שם הוי"ה שהיא רחמים עם מדת הדין האחרת הנקראת אלהים, להמתיקה ולבטל כחה ע"י הקטרת, וזהו חבור יב"ק, בגימטריא הוי"ה אלהים, וז"ש באפך, שהיו ממתקים כחות הדין, ע"י הקטרת כנזכר. א"ש, סמך אל מ"ש. (ע"כ מזולתו):

מעונה אלהי קדם וגו':

ירצה, שהמעון והמדור של הקב"ה, הוא בהיותו אלהי קדם, שהוא שם הדעת הפנימי של המלכות, העולה בגימטריא קדם, והוא אחוריים של שם ב"ן, כמבואר אצלנו בשער ההקדמות:

ספר שיר השירים

סימן א':

ישקני מנשיקות פיהו וכו'. הנה בפסוק זה, יש ז' תיבות, כנזכר במדרש שיר השירים. והם כנגד ז' נשיקין, שהם ז' ספירות תחתונות, של נוקבא דזעיר, המתברכות מפיו של ז"א. ואמרו פיהו, ולא פי"ו. ר"ל, פ"י ה"ו, כי ב' אותיות ה"ו במלואם ביודי"ן, כזה ה"י וי"ו, בגימטריא הב"ל, שהוא ההבל היוצא מן הפה, דאתפליג לל"ז אלף עיבר, כנזכר באדרא רבא דפרשת נשא:

ור"ת 'כי 'טובים 'דודיך 'מיין, הוא כדט"ם, וחסר מזה השם אות א' בראשיתו, אכדט"ם, שהוא חילוף אלהים, באותיות שלפניו כנודע. והנה השם הזה, נמשך לנוקבא דז"א, מאת אימא, שהוא הוי"ה דס"ג, ועם עשר אותיותיה הוא ע"ג, במנין כדט"ם. והנה אימא עילאה נקראת יי"ן כנודע, ואות אלף החסר משם אכדט"ם, הוא בחי' הכולל. ובזה נשלם גם באופן אחר, כי זו האלף ניתן אליה להשלימו, משם אהי"ה שבאימא, ושם הזה עולה ע"ד, שהם ב' אותיות גדולות עד, שבמלת שמע, ובמלת אחד כנודע, כי שם היא באלפ"א בית"א רבתי:

סימן ב':

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

פסוק אחד אומר, שמאלו תחת לראשי בלמ"ד. ופסוק א' אומר, שמאלו תחת ראשי, בלא למ"ד. והענין הוא, כי הנה ראש הנקבה בימי החול, הוא בתנה"י דזעיר. ואז אי אפשר לומר, כי שמאלו דזעיר שהיא גבורה, היא ממש תחת ראשה, אבל יצדק לומר תחת לראשה, ר"ל, תחת המקום שבתחלה היה שם ראשה, שהוא בחו"ג שבו. וכאשר גדלה יותר, ועולה עד חו"ג, אז כתיב תחת ראשי ממש, בלא למ"ד. ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, ממש בהפך מן הנזכר. דודי לי ואני לו הרועה בשושנים:

(מזולתו) הנה חז"ל, וכן בזוהר פירשו פסוק זה, ואמרו הרועה בשושנים, בשש שנים של השמטה. גם ירמוז בשושנים, בשש שנים, והם שש שינין, שיש בפסוק של וספרת לך 'שבע 'שבתות 'שנים 'שבע 'שנים 'שבע פעמים:

אמר שמואל, ירצה פשט הפסוק, כפי דברי חז"ל כך, כלומר, הנה נודע כי שנת השמטה לבדה, היא לשם הקב"ה, כמש"ה ושבתה הארץ שבת לה', והיא כנגד יום השבת. האמנם ו' השנים, הם כנגד ששת ימי החול, דאתמסרו ביד שליח, ובזמן שישראל הם צדיקים, אפילו בימי החול, ובשש שנים הנזכר הוא רועה אותם. וזש"ה, דודי לי ואני לו הרועה אותי, אפילו בשש שנים של השמטה. עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו':

דע, כי שני צללים הם, א' לנפש, וא' לרוח. אך לנשמה יש לה בחי' אחרת, הנקראת צל"ם במ"ם. והנה צ"ל, הוא סוד ק"ך צירופי אלהי"ם. וצלם הוא שם אהי"ה דיודי"ן, עם הכולל. (ע"כ מזולתו):

סימן ד':

שניך כעדר הקצובות וגו':

ר"ת של 'שניך 'כעדר 'הקצובות, הוא שכ"ה והם שכ"ה דינים הנודע אצלינו, והם השינים שהם גבורות. וכל אלו השכ"ה דינים, הם מתבררים במחשבה, שהוא אבא. כנזכר בזוהר פרשת פקודי, והוא סוד משה, שהוא בחי' שני שמות, אחוריים דהוי"ה דיודי"ן דאבא, שהוא קפ"ד, ופנים דאהי"ה דיודי"ן שבאימא, שהוא קס"א, ושניהם בגימטריא משה. ולכן נרמז בר"ת 'שעלו 'מן 'הרחצה, הוא משה, לרמוז, כי ע"י משה, נרחצים ומתלבנים ומתבררים. אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי:

(מזולתו) הנה בפסוק זה, כינה את החתן, ואת הכלה, ואם הכלה, וגם זיווגם. והוא באופן זה, אתי מלבנון כלה, ר"ת אמ"ך, שהוא סוד אימא. והיא הכלה, הנקראת כנסת ישראל. ושם החתן, אתי מלבנון תבואי, ר"ת אמת, והוא הז"א, החתן הנקרא אמת. וזיווגם, הוא ר"ת ארעת מהררי נמרים, הוא אמ"ן, שהוא סוד הזווג, והוא סוד יאהדונה"י, העולה במספר אמן, שעונים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, כנזכר בזוהר בפרשת שמות. (ע"כ מזולתו):

סימן ה':

באתי לגני אחותי כלה וגו':

כבר ידעת, כי ש"ך ניצוצי דינים, אשר שרשם הם ל"ב נתיבות חכמה, בסוד ל"ב אלהים דמעשה בראשית, כל אחד כלול מעשרה, הרי ש"ך. והנה כאשר ישראל זכאין, גורמים שאו"א יזדווגו יחד בזווג העליון, הנקרא בלשון אכילה, כמש"ה אכלה ומחתה פיה. והנה הם נקראים רעים, כמ"ש בזוהר באדרא זוטא, ואז ע"י זווגם, שהם הם בחי' שרשי הדינים, כי מהם יצאו מן או"א כנזכר, אז גם הש"ך דינים עצמם, שהם בגימטריא ג"כ כמספר רעי"ם, הם נמתקים ע"י שרשם, שהם או"א, ואינם יורדים למטה:

וכבר נתבאר בזוהר ויקרא, כי רעים לעילא, ודודים לתתא. והענין הוא, כי רעים הוא זווג או"א, לפי שידעת, כי אימא נקראת גבורות, והיא ארץ אדום, שבה מלכו המלכים של אדום, וממנה יצאו, כי אימא דינין מתערין מינה, אע"ג דלאו איהי דינין. ואלו המלכים הם בסופה, תחת בחי' המלכות שבה. וכבר הודעתיך, כי אלו השבעה מלכים, הם סוד ש"ך דינים, הנודעים בשם ש"ך ניצוצין, שהם סוד נער כנודע, וע"י התעוררות אלו הש"ך

ניצוצין, מתחממת אימא לסוד הזווג, ולכן נקראים רעים שהם בגימטריא ש"ך, כי על ידם מזדווגת:
ואמנם דודים, הם זווג זו"ן, וזווגם הוא בסוד ג' אותיות די"ן מן אדנ"י, והוא בגימטריא דודים. כי ע"י ג' אותיות דין הנזכר, נעשים דודים ומזדווגים:
וכבר הודעתיך, כי דין עצמו, הוא בחי' ש"ך ניצוצין, כי ה' גבורות הם, וכל אחת נקראת דין, וה' פעמים די"ן, הוא ש"ך. ואמנם מן ה' פעמים די"ן שבש"ך הניצוצין, אין במלכות רק דין אחד בלבד, שהוא חלק החמישי שבהם, ונרמז בשם אדנ"י. ואות אל"ף היתירה, הוא רמז אל שם אהי"ה, המבסם הדין הזה שבה. גם דודים ע"ה, הוא בגימטריא אדנ"י, לרמוו, כי זה הוא בעניו הזווג זו"ן, הנקרא אדנ"י:
אני ישנה ולבי ער קול וגו':
הנה ר"ת 'פתחי 'לי 'אחותי, הוא פלא, כי הוא בחי' הנתיב העליון אשר לא ידעו עיט, ונקרא פלא והוא סוד מפתח העליון, הפותח רחם האשה. מצאוני השומרים הסובבים בעיר:
(מזולתו) הנה ר"ת 'מעלי 'שמרי 'החומות הוא משה. וכבר ידעת, כי כשעשו ישראל את העגל, התנצלו את עדיים והרדיד שעליהם, שנתן להם בחורב. ומשה זכה ליקח את כולם. וז"ס מש"ה, ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב, וסמיך ליה, ומשה יקח את האהל, ודריש אהל מלשון אור, כמו בהלו נרו עלי ראשי, וכמו לשמש שם אהל בהם שהוא לשון אור. (ע"כ מזולתו):
סימן ו':
דודי ירד לגנו לערוגת הבושם:
הנה ר"ת, לרעות בגנים וללקוט שושנים, הוא לבוש, לרמוז, כי כאשר הקב"ה יורד בעה"ז, ללקוט נפשות הצדיקים בעת פטירתם, הנה הם נעשים סוד לבוש אחד, ובתוכו מתלבש הקב"ה, בסוד ויתעבר ה' בי למענכם:
אני 'לדודי 'ודודי 'לי:
ר"ת אלול. לרמוז, כי בחדש אלול, הקב"ה מתרצה עם ישראל, ונעשה דוד להם, לקרבם בתשובה, והוא קרוב לקוראיו בחדש זה. הסבי עיניך 'מנגדי 'שהם 'הרהיבוני:
(מזולתו) ר"ת משה, לרמוז, כי הוא סוד החתן ז"א, האומר לכלתו שלא תסתכל בו בבחי' הדינים, שהם הנקראים פינים, שהם בחי' ע' סנהדרין, הנקראים עיני העדה, והם הדיינים העליונים. (ע"כ מזולתו):
סימן ז':

זאת קומתך דמתה לתמר וגו':
ר"ת 'קומתך 'דמתה 'לתמר הוא דקל. והנה תמר בלשון הקדש, ודקל בלשון תרגום. וזש"ה, דמתה לתמר, כי איננה תמר ממש, אבל היא דקל הדומה לתמר. וענין דקל עם הכולל, הוא קלה בסוד דעתן של נשים קלה, כי הדעת שלה במלכות, אין בו רק ה' גבורות בלבד, והם ה' הויו"ת, כמנין ק"ל, ועם מספר החמשה עצמם, הרי קל"ה. גם תיבת לתמר עצמה עם הכולל, בגימטריא תרע"א, כמנין אדנ"י במלואו. וכאשר נסיר שם א"ל ממנה, שהוא ג' יודי"ן ואלף, שיש בהוי"ה דס"ג, ושבשם אהי"ה דיודי"ן, אשר הם נשפעים בה מאימא עילאה, והם סוד ל' של לתמר עם כללותו, ישאר אותיות תמר מרת נפש. אחות לנו קטנה ושדים אין לה וגו':
ר"ת של שדי"ם הוא, 'שמאל, דוחה 'ימין 'מקרבת. והענין הוא, כמ"ש חז"ל ג' הם, יצר, תינוק, ואשה. צריך שתהיה שמאל דוחה, וימין מקרבת. ומכ"ש אם שלשתם, או שניהם, ימצאו בנושא אחד. וז"ש ישראל לפני הקב"ה, הנה אחות לנו שהיא אשה, וגם היא קטנה, וא"כ למה שדים אין לה, שהוא ר"ת, שמאל דוחה ימין מקרבת, אין לה ומן הראוי היה שתקרבנה. וסוד הענין הוא, כי בהיות כנסת ישראל, הנקראת מלכות גדולה, אז יש אליה חבוק ונשוק. וענין החבוק הוא בשמאל, לפי כי כאשר ננסרים זו"ן, להחזירם פב"פ, אז כל הדינים שבו, ניתנים בה. ולכן כשבאה פב"פ להזדווג עמו, צריך להרחיק ולדחות כל הדינים ההם ממנה. ואם אין הדינים נדחין ממנה, הוא אומר לה הסבי עיניך מנגדי, שהם הרהיבוני, כמ"ש בזוהר, דאינון מוקדין לי, וזה הוא מתוקף הדינים אשר בעיניה וכבר נתבאר אצלינו, כי טרם שיזדווגו, צריך שבתחלה יתחיל מן הימין אל השמאל, ואח"כ מחבק אותה השמאל, ואח"כ נשלם בימין. נמצא כי הימין מתחיל ומסיים. והנה השמאל שלו נתבסם ונתמתק, ומועיל עתה לבסם את הגבורות, ולאכפייא לון. ואז כאשר השמאל מחבק אותה, משים שמאלו באחורי הנוקבא כנודע. והנה שם באחוריים, הוא מקום הנסירה, ושם כל כחות הדין הנקראים אלהים, וע"י השמאל שלו המחבק אותה באחוריה, נדחים משם כל הדינים ההם. וז"ס, שמאל דוחה וימין מקרבת אותה לזווגה עמו. ואמנם עתה שהיא קטנה, אין לה שמאל דוחה, גבורות ודינים הנאחזים באחורים, לפי שעדיין אינה ראויה לזווג ולכן אין לה חבוק, ועי"כ הדינים מתרבים אז בה:
היושבת בגנים וגו':
ר"ת 'חבירים 'מקשיבים 'לקולך 'השמיעני, הוא חמלה, כמו שדרשו בזוהר בפרשת שמות, על פסוק והנה נער בוכה ותחמול עליו וגו', והבן זה. (ע"כ מזולתו):

ספר איכה

סימן א':

איכה ישבה בדד העיר רבתי עם וגו':

פירושו, שם בן ארבע, במלוי יודי"ן, הג' יודי"ן עולה חשבונם ל'. (א"ש, כזה, יו"ד ה"י וי"ו ה"י, הרי יש ג' יודי"ן בשם הזה). ועכשיו אמר המקובן, איכה ישבה בדד מהג' יודי"ן הנזכר, כאשר נבארם בע"ה. והתחיל ביו"ד שבה"י אחרונה שבשם, וכנגדה אמר, העיר רבתי עם, רמז ליו"ד שבה"י אחרונה, הנקראת עיר ואם בישראל. וז"ש רבתי עם, ביו"ד יתרה, לרמוז מ"ש רבת י', וישבה הה' בדד מאותה היו"ד, וזהו ישבה, ישב ה', בדד מאותה היו"ד, כי במקום היו"ד שרומזת לעשר האורות, נעשת בד"ד, שמספרה ג"כ עשר, בסוד עשר שיש בקליפות:

הגהה - א"ש, ובספרי ספר תוצאות חיים כתבתי, שבזמן שישראל היו זכאין, היו מכניעין את אותם עשר שיש בקליפה תחת ידם. וזש"ה, וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב, וזה היה באמצעות הקטרת שהיו מקטירים בבקר ובערב, שהיו בו י"א סימנים, כנגד עשר שבקליפות, והאחד עשר הוא המחיה את כלם, וכלם היו נכנעים תחת עשר שבקדושה כנודע לנו, וז"ס מה שמסר השטן למרע"ה, כמ"ש חז"ל כנלע"ד:

וכנגד היו"ד השנית שהוא בתוך הוי"ו, אמר היתה כאלמנה, וחסר ממנה גם אותה היו"ד שהיא בתוך הוי"ו, שהוא מצד בעלה, שהוא ת"ת וע"י אותה היו"ד, היתה רבתי בגוים, ר"ל רבת י'. והנה אמר למעלה עם, כמ"ש רבתי עם, ואח"כ רבתי בגוים. והענין הוא, שמלת עם רומזת למדה אחרונה, בסוד עם הארץ. אמנם גוים, הוא בסוד תפארת, כמש"ה ומי גוי גדול וכו'. שהם תפילין דמארי עלמא, שהוא ת"ת המניח אלו התפילין:

וכנגד היו"ד השלישית שבה"י ראשונה, אמר שרתי במדינות, כנגד יו"ד שבה"י ראשונה, שהיא רומזת לבינה. וז"ש שרתי, שהוא, שרת י'. ואמר במדינות, בסוד זו המדה, ויש במלת מדינה, מדין י"ה:

א"ש, נלע"ד, לדי"ן י"ה, מספר מדינה, לרמוז, דדינין מתערין מינה. ותשרי הוא תש"ר י', לשון שרי קטרין, ביום עשרה לחדש, שהוא יוה"כ:

ושרתי ג"כ הוא תשרי, בי' שבו שהוא יום הכפורים, רומז אל הבינה. וכאשר נסתלקו ממנה אלו השלשה יודי"ן, נשאר לה השם במלוי אלפין, שבצירוף ריבועו, עולה ק"ל, כמנין למ"ס. וז"ש היתה למ"ס:

א"ש, העניו הוא, שבהסתלק משם הוי"ה הג' יודין הנז', לא נוכל למלאת אותה, לא בשם ע"ב, ולא בשם ס"ג, אלא בשם מ"ה בלבד, וריבועו הוא ק"ל, ולכן היתה למ"ס, בגימטריא ק"ל:

עוד אמר שמואל, חכמים תקנו לה ב' מוחין הנז', ע"ב ס"ג, בגימטריא קל"ה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, ובהסתלק ממנה הארת ב' המוחין הנז' של ע"ב ס"ג, בהסתלקות הג' יודי"ן הנז' לא נשאר לה זולתי הארת שם מ"ה דאלפי"ן, העולה בריבועו ק"ל, ואז היתה למ"ס בין האומות. ואף גם זאת כי חטאה בע"ז, בחשבון סמ"ל, ולכן שלט סמא"ל עליהם, כמנין סמא"ל עם הכולל, והיתה למ"ס:

עוד כי אימא תתאה, היא בסוד אפריון. ואימא עילאה, בסוד אפרסמון, כנודע. נמצא שיש באימא תתאה י', ויש באימא עילאה, במקום היו"ד הנזכר, שהיא יו"ד בלי מלוי, והיא עשר, יש במקומה ס"מ, שהוא מאה. ועתה בחרבן ב"ה, כבר אמרנו שנסתלק היו"ד הנזכר מאימא תתאה, בסוד רבתי עם, וגם אימא עילאה נהפכה, כי היא היתה בסוד ס' מ', בסוד בינה ותבונה, בסוד אפרסמון, ועתה היתה למ"ס, מ' על ס', ודוק ותשכח:

א"ש, שמעתי מן הראשונים, על פסוק, חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו וגו'. והם האותיות הקודמים אל ארבע אותיות ההוי"ה, העולים בגימטריא ק"ו, באופן הזה, אבג"ד הוז"ח ט"י, בגימטריא נ"ה. אח"כ אבגד"ה, בגימטריא ט"ו. אח"כ אבגדה"ו, בגימטריא כ"א. אח"כ אבגד"ה, בגימטריא ט"ו. סך ד' אותיות הנז', הם בגימטריא ק"ו. ואם תסיר מהם ד' אותיות ההוי"ה העיקרים, ישארו בגי' ק"ב. וז"ס ק"ב חרובין, שהיה אוכל ר' חנינא בן דוסא מע"ש לע"ש. ולמעלה ביארנו שהם כנגד ג' מלויי ע"ב ס"ג מ"ה, וחשבון הנזכר, נקרא ק"ו המדה של ההוי"ה:

פצו עליך פיהם כל אויביך שרקו ויחרקו שן:

הנה חריקת השיניים, יורה על כי לא נעשתה רצונה. וכמש"ה, שיניו יחרוק ונמס, תאות רשעים תאבד. והענין הוא, כי אמר למעלה, ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה, וכאשר באו האויבים, היו רוצים לשלוח אש במקדש, להנקם בידיהם. וכשראו כי קמחא טחינא טחנו, ולא עשו נקמה בידי עצמם, שרקי ויחרקו שן, כי לא נעשתה רצונם, ונתנו טעם לחריקת שיניהם, באמרם בלענו, כלומר אמת הוא כי החרבנו בית המקדש, אבל מה שאנו חורקים שן, הוא לפי שזה היום שקוינוהו להנקם ע"י עצמנו, מצאנו ראינו, שכבר נעשה מעצמו:

חדשים לבקרים רבה אמונתך:

ר"ת רחל, כי היא נוקבא דזעיר, הנקראת רחל, אשר היא מתעברת בכל לילה, מן נשמת הצדיקים, ובבקר ילדתם חדשים כנודע:
יתן למכהו לחי ישבע בחרפה:
ירצה, כי בראות א' מן א"ה, הבא להכות את ישראל על לחייו, והישראל נותן לו לחי ומזמינו לקבל ההכאה, אז ישבע הגוי בחרפה ההיא שנתחרף הישראל, וימנע להכותו, ועצה טובה השמיענו בגלותינו:

ספר קהלת

וזרח השמש ובא השמש וגו':
ירצה, וזרח השמש, מאימא עילאה, כי משם זריחתו. ובא השמש, אל מדת המלכות, כי שם ביתו. וזה אינו אלא ביאה לבד, לשם איברים באיברים, סוד הנשיקין, ואין מאיר בה כ"כ. ואל מקומו שואף, ירצה, שהשי"ת רצה שיתנהג העולם בחסד ובדין. וברחמים הוא הת"ת, בדין הוא המלכות. ולכן נטרדה, לפי שהדין אינו מן הראוי לעשות לפני המלך, ולא שנטרדה ח"ו, כי הכל אחדות אחד, אבל בערך שהיא עשירית, נקראת טרודה. והדין נעשה לצרכנו, וז"ש חז"ל שאלמלא. מוראה איש את רעהו חיים בלעו. א"כ כיון שמצדו נטרדה, להיותה מנהגת בדין, צריך שנתקן אותה. ומהו התיקון, לייחדה למעלה, ולא יחוד אברים באברים לבד, כי אין השמש מזריח בה כ"כ. והם רחמים ודין כאחד, וע"ז נאמר, ה' הוא אלהים ולא נאמר ה' הוא ה', שעדיין הוא בדין. אבל בעת הזווג, שהוא בעת כניסת היסוד אליה, לתת בה הטיפה, אז זורח בה כ"כ, עד שמאירה כמותו ממש, ואין ביניהם בחי' עילה ועלול, אלא שניהם מאירים באור א"ס כאחד. וז"ש, ואל מקומו שואף, שהוא בהי' היסוד, הנשאב ונשאף בתוכה, והיא שואבת הטיפה, אז הוא זורח שם בעצם:
אמר שמואל, גם ביאור הפסוק הנזכר, כהב מורי ז"ל, שנמצא מכ"י הרב הגדול זלה"ה, ונראה שהוא מן הדרושים של הרמ"ק ז"ל:
סימן ה':
מתוקה 'שנת 'העובד:
ר"ת משה. והכוונה היא במה שנודע, כי ע"י הפלת השינה והתרדמה על האדם ז"א. בבחי' משה, שהוא פנימיות זעיר אנפין. אז נזדווגה לו מטרוניתא נוקביה, ולכן מתוקה היא שינה זו. ונודע, כי פנימיות ז"א שהוא משה, כאשר נופלת עליו השינה הנזכר, הוא

עולה בסוד מ"ן לאימא, לכשתזדווג באבא, ואותו זווג עליון נקרא אכילה, כמבואר לעיל בפסוק אכלו רעים, וז"ש אם מעט ואם הרבה יאכל:

סימן ח':

את כל זה ראיתי ונתון אל לבי:

האדם 'באדם 'לרע לו, הוא הבל. הנה הבל רובו טוב כנודע. וכאשר האדם הבליעל החיצון של הקליפות, שלט באדם הקדוש, ועשק הנשמות של הבל, והכניסם בקליפות כנודע, אז הוא לרע לו, לאדם הבליעל. לפי שיען שאלו הנשמות הם מסטרא דטוב, ורובם טוב, אעפ"י שמעוטם רע, אח"כ מתגברים על הקליפה, ויוצאות משם, ומניחין אותם ריקנין מכל טוב:

מגילת אסתר

סימן ב':

ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו:

דע, כי אסתר בגימטריא תרע"א פחות עשרה, והוא סוד הנקודה עצמה הפנימית המסתתרת, והיא י' של אדנ"י. כי אדנ"י במלואו עולה תרע"א, ורו"ת הוא מלוי אדנ"י, וכן תו"ר ג"כ הוא מלוי אדנ"י, וז"ס, ובהגיע תור אסתר בת אביחיל וכו':

ספר יהושע

נביאים ראשונים:

סימן א':

חזק ואמץ כי אתה תנחיל וגו':

ג' פעמים א"ל הקב"ה ליהושע בפסוק זה, חזק ואמץ, והענין הוא, כי ג' פעמים חז"ק בגימטריא משה. והכוונה היא, כי ג' בחי' י, לכל נשמה, והם, עבור, ויניקה, ומוחין, כדרך הנזכר בענין ז"א. ורצה הוא יתברך, להאיר ביהושע ג' הארות, מן משה רבו, מג' בחי' שהיו למשה, שהם, עיבור, ויניקה, ומוחין. וכמש"ה, ויסמוך משה את ידו עליו. ולהיות כי כל שלשה בחי' אלו הם במשה, שהיא בחי' אחת, לכן ג"פ חזק, אינם רק משה א', אלא שנחלק בג' פעמים, להורות על ג' בחי' אלו שבמשה, אלא שכלם א':

סימן ה':

ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח וגו':

כבר ידעת, כי המלכות נקראת בור, שאין לה הארה מעצמה, אלא ממה שהיא מקבלת מזולתה. וכאשר יורד בה השפע של הז' ספירות כל אחת כלולה מעשר, שהיא בגימטריא ע', אז נעשת עבור הארץ:

ספר שופטים

סימן ה':

לבי לחקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ה':

הנה מלת בע"ם, ר"ת, באר, ענן, מן. שהם ג' מתנות, שניתנו לישראל, בזכות משה, אהרן, מרים. והם הנקראים המתנדבים בעם, נקראים חוקקי ישראל, שחקקו התורה בישראל. ואמנם למעלה, גבי בפרוע פרעות בישראל, אמר בהתנדב עם. אבל הכא אמר בעם, וחסר משם בחי' הבאר, שהיא מרים. והטעם הוא, כי האותות והמופתים הבאים על פרעה ומצרים, לפרוע בהם פרעות עונותם, היה ע"י משה ואהרן לבדם, שהם רמוזים במלת עם כנזכר, אבל מרים לא הוזכרה שם יעי"ל, עמ"ש בספר הזוהר על בפרוע פרעות, בפרשת בראשית שהוא לשון מילה ופריעה שפרעו. וזמ"ש, שם שם לו חק ומשפט שם נסהו, והיא מצות מילה יפריעה, והיא רומזת בה כנודע, ולכן לא נזכרה היא. מן שמים 'נלחמו 'הכוכבים 'ממסילותם:

ר"ת המ"ן עם סיסרא, ר"ל, כי כמו שסיסרא נפל ביד אשה שהיא יעל, כך המן יפול ביד אשה, והיא אסתר:

בעד החלון נשקפה ותיבב וגו', שהוא ד' שמות, ע"ב ס"ג, מ"ה, ב"ן, הנודעים. ור"ת 'מדוע 'אחרו 'פעמי 'מרכבותיו, בגימטריא:

הנה ר"ת 'בשש 'רכבו 'לבא, עולה רל"ב, קס"א, שהוא אהיה במלוי יודי"ן:

ספר שמואל א

שמואל א' ותדור נדר ותאמר ה' צבאות אם ראה:

תראה בעני אמתך וגו':

צריך להבין, על מה זה קראו רז"ל במדרש, את שמואל, רבן של נביאים. וגם על מה זה שאמרו רז"ל, שארבעים שנה קודם שנולד שמואל, היתה בת קול יוצאת ואומרת, עתיד צדיק אחד להיות בעולם, ושמואל שמו וכו'. וגם מאי רבותיה דחנה, דאמרה אם ראה תראה וכו', וארז"ל אם ראה מוטב, ואם לאו תראה אלך ואסתתר וכו', והלא כל שאר הנשים העקרות יכולות לעשות כך. ועוד מה ענין שארז"ל דשטן ופנינה לשם שמים נתכוונו. ומה ענין השטן דנשקיה אכרעיה דר' אחא, כשדרש כך, ולא נשקו על פיו, או

על ידיו, וכיוצא. ועוד מה ענין מ"ש אח"כ, לפנים בישראל יקרא הנביא הרואה. ובפסוק א' אומר, וידע כל ישראל כי נאמן שמואל לנביא, ולא אמר לרואה:
אבל הענין יובן, ממ"ש בסבא דמשפטים, בפסוק ויאבק איש עמו ויגע בכף יריכו, דמתמן יאילך, אתפגים נצה ירכא ימינא, ולא הוה נביא דאתנבי מתמן, עד דאתא שמואל, וע"ד איתמר ביה וגם נצח ישראל לא ישקר. ולסיבת פגימת הנצח הנזכר דמתמן נביאים, לא היו יכולים לראות נבואתם בצחצוח ובזכות, ולכן נקרא רואה, ולא נביא, כי היה רואה הנבואה, אך לא היה רואה הכל בשלימות, כדי שיוכל להיות מספר ומגיד ומנבא הדברים לעם, כי נביא מלשון ניב שפתים. וכשבא שמואל ותקן פגם הנצח, כי לכן כתיב בנבואתו, וגם נצח ישראל, אז נקרא נביא ממש, כי היה רואה הנבואה בצחצוח גמור, והיה יכול להניב הנבואה, ולפרסמה לישראל, כי על ידו נתקנה הירך ההוא, ומאז ואילך, כל שאר הנביאים היו יכולים להתנבא משם. נמצא כי הוא רבן של כל של הנביאים, כי הוא תיקן מקום הנבואה, ומכחו נתנבאו כלם. ובעבור זה היה בכל יום בת קול יוצאת ומכרזת על לידתו, ולא אירע כן לשאר הנביאים, כי העולם כלו היה מצפה להתקן על ידו:
ובזה יובן ענין חנה אמו, שאמרה אם ראה תראה, ויתבאר כמ"ש שם בסבא דמשפטים, כי כשתיקן שמואל הנצח, ניתן סוד הירך אל הנחש, בענין ירך הסוטה כנודע, כי ניתן יריכה של סוטה לסמא"ל, תמורת ירך יעקב. וז"ש חנה, רבש"ע, תן לי את שמואל, שיחטוף הירך של יעקב מיד סמא"ל, ואז ישאר לסמא"ל ירך הסוטה. ולכן אם ראה הענין הזה מוטב, ואם לאו אלך ואסתתר. ואז בהיותי טהורה, אגרום כי גם הירך של הסוטה, אחטפנה מיד סמא"ל, כי לא יוכל לשלוט בי שאני טהורה, ועי"כ יקטרג ח"ו על ישראל, בראותו כי אפילו עצם היבש שזרקו לו, יחטפהו ממנו, ולכן מוטב שתתן לי את שמואל, שיתקן ירך של יעקב, וישאר ירך הסוטה לסמא"ל, וע"י העצם היבש הזה, ישתוק הכלב המנבח והמקטרג על ישראל, כדי שלא אסיר מידו גם את ירך הסוטה, ע"י שאסתתר, ועי"כ יגרום נזק לישראל, ואתה לא תחפוץ ודאי בכך:
והנה פנינה צרתה, נתכוונה לשם שמים, והרעימה בדברים, כדי שלא תעשה כמו שאמרה, שתלך ותסתתר, ותגרום קטרוג על ישראל. אמנם מוטב שתתפלל, בדברי בקשה ותחנונים לשי"ת, עד שיתן לה את שמואל. וע"כ אתא שטן ונשקיה אכרעיה דרב אחא, כשדרש דרשא זו, כי גם השטן נתכוון לשם שמים, ע"ד שנתכוונה פנינה ממש. ולכן נשקו על יריכו, לרמוז אל כוונת הירך שביארנו, כי על זה היתה כוונתו, גם הוא לש"ש. ה' יחתו מריביו עליו בשמים ירעם ה':
ידיו אפסי ארץ ויתן עז למלכו:

נודע הוא, כי המלכות נקרא עז, כמש"ה ושכינת עוזו וכו'. ונרמז בשם אדנ"י, שהוא במלכות כי אדנ"י בגימטריא ס"ה, ועם י"ב אותיות במלוי, הרי ע"ז. וזש"ה, ויתן ע"ז למלכו, כי הנוקבא נקראת מלך, יש לה עז הנזכר. והנה נתינת הע"ז הזה הוא, כשהיא מאירה בבח" זה החשבון שלו, שהוא ס"ה, ובבחי' הי"ב אותיות של המלוי. והנה אם תחבר ג"כ עמהם, ד' אותיות אדנ"י הפשוטות, יהיו בגימטריא אנכ"י, שהיא המלכות כנודע גם יהיו בגימטריא כסא, שהיא המלכות הנקראת כסא, והוא בהיות המלכות למטה בבריאה שאז נקראת כסא כנודע:

גם יש בחי' אחרת, והוא, כי המוחין דנוקבא הם ב' אותיות י"ה כנודע, שהם סוד תרין מוחין דאית בה בלחודוי, והם ח"ב, כנזכר באדרא זוטא, כי אין בה דעת, דנשים דעתן קלה. ואם תחבר י"ה שהם המוחין, עם אדנ"י שהיא הנוקבא, ועם הכולל של הכל, יהיה בגימטריא כסא. והנה כשמתחברת אדנ"י, שהיא המלכות, עם שם ההוי"ה, אז יהיה בגימטריא מלא"ך, כ"ו ה"ס, ובסוד אמן:

ומעיל קטן תעשה לו אמו:

הנה נתבאר אצלינו ענין ז"א, כי יש בו ג' בחי', עיבור, ויניקה, ומוחין. ודע, כי עד"ז ממש בנשמות בני אדם, כי בתחלה יש להם נשמה ומוחין מבחי' עיבור, שהוא שם אלהי"ם. ואח"כ מן היניקה. ואח"כ מן המוחין דגדלות, כאימא ומאבא. וכל זה מבחי' הנוק' דז"א דעשיה. ואח"כ גדילים ע"ד הנזכר, בבחי' זעיר דעשיה. ואח"כ ע"ד הנזכר, באימא. ואחר כך באבא. ואח"כ בא"א. ואח"כ בעתיק יומין דעשיה. ואח"כ גדילים ע"ד הנזכר, בעולם היצירה. ואח"כ עד"ז, בעולם הבריאה. ואח"כ עד"ז, בעולם האצילות. והדברים מובנים, ואין צריך לפרטם:

קצרו של דבר, בעולם העשיה הנוקבא שבו, יש לה נרנח"י, וכל אחת מחמישתן, יש לה צלם דאימא, וכן בצלם דאבא. וכל צלם משניהם, הצ' פנימי, ול"ם הם מקיפין. ועד"ז בזעיר וכו', עד באריך דעשיה וכר, וכל זה נקרא נפש עולם דעשיה:

ובזה תבין ענין הצדיקים, כמו שנבאר. כי הנה מצינו במרע"ה, כי בעת שנולד נקרא משה, והוא בבחי' נשמתו, מצד העיבור, שהם ד' מוחין, חו"ב, ותרין עטרין דדעת, מן הקטנות, שהם ד' שמות אלהים, כנודע, והם בגימטריא משה. להורות, כי כשנולד היה שלם ממוחין אלו:

הגהה א"ש, עם הכולל של ארבע אלהי"ם:

וז"ס ראה נתתיך אלהי"ם לפרעה. והענין הוא, כי פרעה הוא הקליפה הנאחזת בגרון דז"א, אשר שם מוחין דאלהים דקטנות, כמבואר אצלינו. וגם הגלות ההוא עצמו, היה

מצד שהיה ז"א אז בבחי' עיבור וקטנות, דתלת כלילן בתלת, כמבואר אצלינו בסדר תפלת חג הפסח. והנה משה מצד המוחין דקטנות דאלהים שהיו בו, ג"כ ניתן אלהי"ם לפרעה, כמש"ה ראה נתתיך אלהים לפרעה, כדי להכניעו:

ואמנם, גם מצד מוחין דגדלות שהיו בו כשהגדיל, נקרא משה, ע"ש היסוד דאו"א שבתוך זעיר, בזמן מוחין דגדלות. והם, אחוריים דהוי"ה דיודי"ן קפ"ד, ופנים דאהי"ה דיודי"ן קס"א, ושניהם בגימטריא משה, כמבואר אצלינו:

וכן מצינו ביעקב, שנאמר בו ביעקב, בנה הקטן. וכתיב (עמוס סי' ז') חדל נא מי יקום יעקב כי קטון הוא. והוא בחי' מוחין דעיבור, שהם ב' מוחין דכורין, אלא שהם כפולים, והנה ב"פ אלהי"ם עם י' אותיותיהם, הם בגימטריא יעקב. ועיין במה שביארנו בפסוק וידו אוחזת בעקב עשו. גם בדוד מצינו (שמואל א' י"ז), ודוד הוא הקטן, והוא ע"ד הנזכר:

ובזה נבא לביאור הכתוב, ומעיל קטן תעשה לו אמו כי הנה בהיותו קטון בן שתי שנים, היה חכם גדול, כמ"ש חז"ל על פסוק וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, כי הורה הלכה בפני עלי הכהן רבו, מה שלא היה יודע עלי עצמו. ומזה תבין חכמתו, וזכה שהיה לו מוחין דקטנות דזמן היניקה שלימים, כי כבר אז היה בזמן שתי שנים של היניקה. וז"ס ומעיל קטן תעשה לו אמו, והוא מה שרז"ל קוראים אותו בשם חלוקא דרבנן כנודע. ולא היה המעיל הזה מכסה גם את ראשו, רק את גופו, הנקרא שש קצוות, שהוא בחי' זמן היניקה, שאז אין לו לז"א רק ו"ק כנודע:

וכבר הודעתיך ענין חנה אמו, שהיא בסוד אימא עילאה, שהיא הוי"ה דס"ג, כמנין חנ"ה. ושמואל בנה, הוא ז"א. ונודע, כי אימא עילאה, הנה"י שלה, נכנסים תוך ז"א, ובתוכם המוחין דקטנות, וזהו ומעיל קטן תעשה לו אמו:

והנה מעיל בגימטריא קנ"א עם הכולל, שהוא בגימטריא אהי"ה במלוי ההי"ן, שהוא באימא כנודע, אשר ממנה המעיל לז"א. ואמנם אה"כ עלה שמואל במדרגות העליונות, והגדיל, ע"ד הנז"ל, והיה שקול כמשה ואהרן. והנה ג' אותיות שבו, שהם שמ"ו משמואל, הם בגימטריא משה עם הכולל כנז"ל:

ובזה תבין סוד נפלא, איך אפשר ששמואל הנביא, שהיה שקול כמשה ואהרן, איך אשה בעלת אוב, תוכל ע"י כשפיה הטמאים, להעלות את נפש שמואל, בענין שאול. והנה בזוהר בפרשת שלח לך נתבאר ענין זה, ואנחנו נבאר פה עניינו. הנה נתבאר כי כל נשמות הצדיקים, יש בהם בחי' קטנות, ויניקה, וגדלות וכו' והנה כשהצדיק נפטר מן העולם, הנר"ן שבו מצד עולם האצילות, עולים בעולם האצילות. והנשמה שלו מצד עולם הבריאה, עולה בג"ע העליון. והרוח שלו מצד עולם היצירה, עולה בג"ע הארץ. ונפש

דעשיה, נשארת בכל בחינותיה על הקבר, כל זמן שהבשר קיים, ואחר שנתעכל הבשר, ונשארו העצמות לבדם, אז גם הנפש עולה בג"ע הארץ. וההוא דאקרי הבלא דגרמי, נשאר תמיד באינון גרמי דאשתארו בקברא, כנזכר בזוהר בפרשת שלח לך כנז"ל:

וביאור נפש זו וכוחותיה, הענין הוא כי הנה כל בחי' העשיה אפילו נשמה רוח חיה יחידה, כולם נקראים נפש בכללות כנודע. האמנם הבחי' שהם מצד המוחין דגדלות שבעשיה, אלו עולים למעלה, אחר עכול הבשר. אבל הבחי' שמצד אלהי"ם דקטנות דעשיה, הם הנקרא בשם הבלא דגרמי, ורפ"ח ניצוצין, ואלו נשארים תמיד בקבר, על העצמות, עד תחית המתים, לפי שהמוחין האלו הם מבחי' קטנות. ולא עוד, אלא שהם בחי' האלהים, ולכן כל הקליפות אינם נאחזות אלא בהם, ועיקר קיומם הוא מהם, כי לכן כל הסטרא אחרא נקרא בשם אלהים אחרים כנודע, ולכן אין כח בהם להתפרד מן הקליפות, ולעלות למעלה עם הנפש דגדלות דעשיה:

והנה האשה הבעלת אוב, כאשר העלתה את שמואל, לא העלתה רק הנפש דקטנות דעשיה, הנקרא הבלא דגרמי, להיות שהקליפות תמיד נאחזות בה, ויש כח בהם להתאחז עמה. וז"ש בזוהר בפרשת שלח לך, בענין ההוא הבלא דגרמי, ודא איהו כאוב מארץ קולך וגו':

ובזה תבין מ"ש האשה בעלת אוב, כאשר העלתה לשמואל, אלהים ראיתי עולים מן הארץ, והוא עוטה מעיל. והנה מעיל הזה, היה בזמן היניקה, ולמה נגלה לה בו. אבל הענין הוא, כי בחי' מעיל קטן הנקרא הבל דגרמי, היא אשר העלתה. זהו ג"כ ראיתי אלהים עולים, שהם המוחין דקטנות דשמואל, שהם מבחינת אלהים הנזכר:

גם מצינו כי יוסף נקרא קטן. והענין הוא, כי הנה ג' מוחין דקטנות שהם ג' אלהי"ם, בבא המוחין דגדלות, הם יורדים מדרגה אחר מדרגה, עד שיורדים עד היסוד דז"א, והנה ג' שמות אלהים, בפשוטם ובמלואם ובמלוי מלוים, יש בכל אחת מהם נ"ב אותיות, ונקראים בני האלהים, כמבואר אצלינו וג' פעמים ב"ן, הם בגימטריא יוס"ף, ובבחי' זו נקרא היסוד יוסף מצד הקטנות. ואם תחבר עם זה כללות ג' שמות הנזכר, יהיו בגימטריא קט"ן, ולכן נקרא יוסף קטן, להורות על הנזכר. וגם כי הוא מבחינת הקטנות:

וכלתו אשת פנחס הרה ללת כו' ותכרע ותלד, כי נהפכו עליה צירים. הנה ציריה הנזכר, הם סוד ציר"י הדלתות אשר ברחם הנקבה, כמבואר אצלינו בשער רוח הקדש ביחוד שם שד"י, וע"ש ודע, כי כאשר בעו"ה הנחש החיצון אטיל זוהמא בנקבה הקדושה, אינו נכנס עד פנימיותו של רחם, אלא עד אלו הצירים אשר לה שהם הדלתות. וז"ס, כי נהפכו עליה צירים:

והענין הוא, כי צי"ר בגימטריא ש', וב' צירים אלו, הם ב' שיני"ן, וכאשר הנחש שולט עד מקום הצירים אלו, נעשים שק"ר. כי הש' הראשונה כפשטה, היא ש'. והק"ר, הם הש' השנית, שנהפכה לק"ר. וזהו מה שהתפלל ישעיה הנביא ע"ה, ואמר יצר סמוך תצור וגו' (ישעיה סי' ס') כי הציר הזה שבאשה, שהם יצר שבאשה, צריך שתצרנה ותשמרנה מן הקליפות, שלא יעשוה שקר, שהם ב' צירין כנזכר. וצריך שיהיה שלום שלום, בסוד היסוד הקדוש הנקרא שלום כנודע. או ירמוז אל ב' היסודות, אחד של יוסף, ואחד של בנימין, וכמש"ה שלום שלום לרחוק ולקרוב:

הגהה א"ש, גם אמר סמוך, בסוד לפתח חטאת רובץ:

אמר שמואל, אפשר שהזכיר בפסוק שני שלומות, לתקן את ב' השיני"ן הנזכר, וכל שלום מתקן ש' אחת של שקר כנלע"ד:

סימן ט"ו:

ויאמר שמואל אל שאול אותי שלח ה' למשחך למלך וגו':

אמר, הנה מכל הבחינות, השליחות הזה הגון הוא, אם מצד השליח, אותי שלח ה', שאני נביא גדול, כמש"ה וידע כל ישראל כי נאמן שמואל לנביא:

הגהה א"ש, והיא מ"ע שבתורה:

ואם מצד המשלח, גדול אדונינו ורב כח, הוא הקב"ה יתברך, וזש"ה שלח ה'. ואם מצד השליחות בעצמו, הוא דבר הגון, וז"ש למלך. ואם מצד המשתלח, הוא שאול, כמש"ה בן שנה שאול במלכו, ואז"ל כבן שנה. וז"ש למשחך, כלומר לאיש גדול וצדיק כמוך, ואם מצד אל מי נשלח, הוא על ישראל. וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם:

אמר שמואל, רמז לגדולת ישראל, לשתי גדולות, או מפאת שהם נקראים עמו של הקב"ה, ואעפ"י שאינם הגונים כ"כ, הנה מפאת שנקרא עמו של הקב"ה, הם ראויים לכל כבוד. או מפאת עצמם, הנקרא בשם ישראל לשבח, אותיות לי ראש. וזש"ה, ומי כעמך כישראל, בשני כפי"ן, לרמוז את האמור. או מפאת שהם עמך, או מפאת שהם ישראל ראוים לכל כבוד, ולכן אמר על עמו על ישראל כנלע"ד:

הנה נודע, כי ישראל הוא ז"א, כנודע. ושמואל היה מתנבא מן הנצח דזעיר, ונודע כי כל אחיזת הדינים והקליפות הוא בהוד, בסוד כל היום דו"ה, תמורת הוד. ואעפ"י שהנצח והוד הם תאומים, והם תרי פלגי גופא כנודע, עכ"ז אין החיצונים נאחזים בנצח, כי הנה הם בחי' הרגלים התחתונים, ואם היו הקליפות נאחזים בשניהם, היה להם כח ואחיזה גדולה, ויחרב העולם ח"ו. ולכן לא נתן להם הקב"ה כח אחיזה, אלא בהוד לבדו.

וז"ס מ"ש חז"ל, השקר אין לו רגלים. כי הקליפה הנקראת שקר, היא הפך מפסוק, וה' אלהים אמת:

אמר שמואל, הענין הוא, שבקדושה יש השני רגלים יחד. ובקליפה אין להם אחיזה בשני הרגלים, אלא בשמאל לבד שהוא ההוד. ולזה הטעם עצמו, נקראים הקליפות שקר. לפי שכל אות משלשתם, אין לה ב' רגלים ע"ד הה' והח' וכיוצא, וז"ש ז"ל, השקר אין לו רגלים, ולכן נצח ישראל לא ישקר, כי אין השקר שולט בו:

ויאמר שמואל כאשר שכלה נשים חרבך:

זה תבין ממה שהודעתיך בשער הגלגולים, כי כל שרש הנשמות הבאות מן קין, הם מן החמשה גבורות, הבאות מאימא, בעטרא דגבורה שבדעת דז"א. גם נתבאר שם, כי שמואל הוא משרש קין, ונמצא כי המשכל אמו של אגג, הוא שמואל, הבא מן הנשים, שהם הגבורות דאימא, וזהו כן תשכל מנשים אמך. עכ"מ:

סימן כ"ח:

ויאמר לה המלך אל תיראי וגו' אלהים ראיתי עולים מן הארץ:

כבר הודעתיך, כי הקליפות הם שמרי הגבורות, הנקרא אלהים. וכשהעון גובר, עולים הקליפים ומתגברים עד למעלה, ע"י אחיזתם בשם אלהים. ולפי שזאת האשה היתה עוסקת בבעל אוב, ראתה אותם אלהי"ם המתגברים ועולים מן הארץ למעלה:

ספר שמואל ב

שמואל ב':

סימן י"א:

ויהי לעת ערב ויקם דוד מעל משכבו וגו':

ענין דוד המלך עם בת שבע, ואוריה החתי, ויואב שר הצבא. כבר נתבאר אצלינו כי דהע"ה, הוא מבחי' עלמא דנוקבא, ולכן הוצרך לתקן מציאות כל הנקבה העליונה בשלימותה, ולזווג אותה עם ז"א בעלה. ונודע, כי יש ב' נשים מאחור ז"א, ונקראות לאה ורחל, זו למעלה מזו, לאה למעלה, ותחתיה רחל. והיה צריך שיתקן את שתיהם, ויתחיל בתחלה ממטה למעלה, וכן עשה, כי בתחלה תקן את רחל התחתונה:

וז"ס הדבר, למה נתעכב דוד בחברון שבע שנים כשמלך, ואח"כ הלך לירושלים. לפי שחברון היא קרית ארבע, שהיא רחל, כנודע. ולאה היא ירושלים, כמו שהודעתיך בענין ציון וירושלים. וכשגמר בשבע שנים שישב בחברון לתקן את רחל, הלך לירושלים, לתקן את לאה. ואעפ"י שלא תקן רק רחל, כדוגמת יעקב שאחר שעבד שש שנים בצאן לבן,

ותקן בחי' אחת, במצות שהיה עושה באותם שבע שנים, ניתנו לו יחד לאה ורחל, בובודה אשר יעבוד עוד שבע שנים אחרות:

ואמנם היות זמן תקון כל אחד מהם שבעה שבים הוא, כי הנה בתחלה צריד לתקן את רחל בבחי' אחור באחור, כשיעור קומתה, שהוא מן החזה דזעיר ולמטה, והם ג' ספירות וחצי, שהם חצי תפארת ונה"י. ואה"כ להחזירה ולתקנה בבחי' פנים בפנים, כשעור קומתה מן החזה דזעיר ולמטה, שהם ג"כ ג' ספירות וחצי. ואחר כך הזדווג עם ז"א. הרי הם שבעה שנים, בתקון בחי' אחור ופנים. ועד"ז הוא בלאה, כי הנה התחלתה היא מאהורי הדעת דזעיר ולמטה, עד חצי ת"ת. הרי הם, דעת, וחו"ג, וחצי ת"ת באחור. ועד"ז להחזירה פנים בפנים, בשלוש ספירות וחצי הנז', הרי הם שבע שנים אחרות, ואח"כ תזדווג עם בעלה:

והנה נתבארו ענין ארבעה עשר ימים, וארבעה עשר שנים, שתמצא במקומות רבים, כמו ביעקב כשנשא ללאה ורחל, שעבד ארבעה עשר שנים, שבעה ושבעה. וכן בשהע"ה, בחנוכת הבית, עשה חג שבעה ושבעה ארבעה עשר ימים. וכן בזכריה, במנורה, שבעה ושבעה מוצקות לנרות:

וכבר נתבאר אצלינו, בענין ויקח אהרן את אלישבע וגו', כי נקראת אלי שבע, וזו בת שבע אשת דוד, לפי שהם בסוד המלכות, והם צריכות להתקן בבחי' שבע כנזכר. וזהו טעם שנקרא בת שבע, אלא שאלי שבע היא, בהיותה נתקנת בסוד החסד, הנקרא אלי. ובת שבע, בהיותה בלתי נתקנת. וכמ"ש רז"ל שדוד אכלה פג"ה, בלי בשול ותקון, וכמו שיתבאר עניינו למטה. והנה באלו הז' שנים שבחברון, קנה דהע"ה המלכות, מסטרא דרחל:

ובתחלה נבאר מה ענין אלו התקונין, שצריך לתקן בלאה ורחל. ואח"כ נבאר מאמר חז"ל, ראויה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה. דע, כי ענין התקון הוא, להמשיך מוחין אל ז"א, ואח"כ לבנות את את המלכות, בסוד פרצוף באחור. ואחר כך להחזירה פנים בפנים מן החזה ולמטה, כנגד יעקב. ואז רחל תעמוד בהוד דזעיר, ויעקב בנצח דזעיר. ואי אפשר לעשות כן, אלא בהיות החסדים מגולים מאירים למטה תוך נה"י דז"א כנודע. ואח"כ אנו עולים לתקן גם את לאה העליונה, באופן זה, כי מחמת שנתגלו אלו החסדים בנה"י דזעיר, נתרבה הארתה ועולה למעלה בחג"ת דזעיר המכוסים ביסוד דאימא, ויבקע היסוד דאימא אשר בשליש עליון דת"ת דזעיר, ויאירו גם שם בגלוי:

וכבר נתבאר אצלינו, כי ע"י בקיעת היסוד דאימא, נגמר תיקון פרצוף לאה באחור, ואח"כ חוזרת בפנים. וכמו שנתבאר אצלינו בשער התפלה, כי בימי החול בתפלת י"ח דשחרית בלחש, אנו מתקנים את רחל באחור ובפנים בנה"י דזעיר. ואח"כ בחזרה, אנו מעלים אותה עד חג"ת, ומרוב האור אשר שם, נבקעים גם ג' ראשונות, ע"י ויעבור וי"ג מדות, ואז נתקנה פרצוף לאה:

והנה דוד המלך ע"ה טעה, כי חשב שכמו. שעל ידי תיקון ג' אמצעיות, נבקעות מאליהן, ונתקנות ג' עליונות. כך ע"י מה שהוא תקן באותם שבעה שנים שבחברון, את הג' אחרונות נה"י ג"כ מאליהן יתוקנו ג' אמצעיות. ולכן חטף לבת שבע, ולקחה. וטעה בזה, כי הג' אמצעיות היו צריכים למעשה ממש של דוד, ולא מאליהן. והיתה צריכה עדיין בת שבע לעמוד ביד אוריה, עד שתתקן בידו, כמו שנבאר. ודוד טעה כנזכר וחשב לאוריה כמורד במלכות, והרגו, וחטפה ממנו. וזמ"ש רז"ל ראויה היתה בת שבע לדוד, אלא שאכלה פגה, ר"ל שלקחה קודם גמר תיקונה:

ונרחיב הביאור בזה, כבר ידעת כי המוחין דז"א, הם מצד נה"י דאבא, וכן מצד נה"י דאימא. וב' בחי' אלו הם בתוך ז"א, ובתוכם מתלבשים המוחין הנז', ומתכסים בהם, עד מקום החזה של ז"א, ומשם ואילך הם מתגלים. והנה אלו המוחין בהיותם למעלה מהחזה דזעיר, הם בחי' הויו"ת דע"ב וס"ג ממש, כנודע כי אבא הוא הוי"ה דע"ב, ואימא הוי"ה דס"ג. אבל מן החזה ולמטה, אינם או"א ממש, רק הארות נמשכות מהם, ולכן הם בבחי' המלויים שלהם בלבד, שהם, מ"ו ל"ז, כנודע, ושניהם בגימטריא פ"ג. והנה דוד הע"ה, כיון שתקן למטה בבחי' הפ"ג הנזכר, המאיר ברחל, הנקרא ה' תתאה, חשב ליקחה וטעה, שאכלה פג"ה, ר"ל פ"ג ה' כנזכר, והיה לו להמתין עד שיתקן גם את לאה העליונה, אשר שם מאירים הע"ב ס"ג עצמם, ולא מלוייהם, שהם פ"ג כנזכר:

ואמנם לא נתקן כל זה בשלימות, עד שבנה שלמה בית המקדש, ואז קיימא סיהרא בשלמותא, כמ"ש בזוהר, כי ב' הנקבות לאה ורחל נתקנו שתיהם, וחזרו פנים בפנים. ולכן עשה ימי החג שבעה ושבעה בחנוכת בית המקדש. גס נתכוון שלא לערבם ולחברם ארבעה עשר יום רצופים, אלא נפרדים, שבעה בתחלה כנגד רחל, ושבעה באחרנה כנגד לאה:

ואחר שנתבאר היטב הדרוש הזה, נבאר אגב, מה ענין בת שבע לאוריה קודם דוד. וכן ענין יואב שר הצבא של דוד. דע, כי קודם התיקון של רחל ולאה, שהוא להמשיך מוחין בזעיר, ולתקנם אח"כ בסוד פרצוף באחוה ואח"כ להחזירם פנים בפנים כנז"ל. צריך ראשית כל דבר, סור מרע, להכרית הקליפות כלם הנאחזות בלאה ורחל, ואח"כ לתקנם:

והנה כל המלחמות שהיה נלחם דהע"ה נקראים מלחמות ה', כמו שאמרה אביגיל לדוד. והטעם הוא, לפי שהיה מתכוין במלחמות ההם, להשמיד ולהכרית את הקליפות, הנאחזות בלאה ורחל, כדי שיוכל אח"כ לתקנם ע"ד הנזכר ולפי שעיקר מדור הקליפות ומושבם במדבר שמם, ולכן היה יואב שר צבא של דוד, הולך תמיד אל המדברות להכניע הקליפות. וז"ס פסוק (מלכים א' ב') ויקבר בביתו במדבר:

האמנם אוריה החתי, היה נושא כליו, (הגהה א"ש, ק"ל, כי הנושא כלי יואב, היה נחרי הבארותי, כמש"ה נחרי הבארותי נושא כלי יואב, ולא אוריה החתי. ושמא י"ל, כי מתחלה היה אוריה החתי נושא כלי יואב, ואח"כ כשנהרג, נכנס במקומו נחרי הבארותי, והפסוק מנה אותם ביחד, ולא חש להכי). ולא היה בו כ"כ יכולת במעשיו כיואב, ללכת עד מקום הקליפות ולהכניעם. אמנם היה בביתו שומר את המלכות, שהיא בת שבע, מן הקליפות שלא יכנסו בביתו. ונמצא כפי זה, כי כיון שהוא לבדו לא היה בו כח ללכת עד מקומם הנזכר, אא"כ בלכתו מחובר בחברת יואב שר הצבא, א"כ הוא עבד לו, ויואב אדון לו, וגדול ממנו. ולא כן דוד הע"ה, כי יואב הוא ההולך שם, ולא דוד. ולכן אמר אוריה ואדוני יואב, ולא מפני כך היה מורד במלכות, כי יותר היה יואב אדון אוריה מן דוד עצמו כנזכר:

האמנם דוד חשב, כי כיון שנתקנה רחל כנזכר, ואין אוריה צריך לשמור את בת שבע מן הקליפות, וא"כ רשאי לקחת את אשתו, וגם להרוג את אוריה, באומרו ואדוני יואב כנזכר. האמנם טעה בזה דוד, לפי שעדיין היה צריך שאוריה ישמור את בת שבע מן הקליפות, כי לא נתקנה כנזכר:

ואמנם היות שמירה זו ע"י אוריה, הוא במה שהודעתיך בפסוק ויקח אהרן את אלישבע וגו', כי אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא, וראוי לו לשמרה. וכן אוריה החתי היה היה נושא כלי יואב, מל' גבורים שהיו לדוד, שהיו סנהדרי גדולה. והיה מן שורש אהרן הכהן כנזכר שם, ולכן גם הוא שושבינא דמטרוניתא, הנקראת בת שבע כנזכר:

וענין שמירה זו בפרטות היא זו, כי הנה נתבאר אצלינו, בענין בלעם ועזא ועזאל. גם בפסוק עקב ענוה יראת ה' כי העקבים של לאה, הם נכנסים ומלובשים תוך ראש רחל, והוא במקום שליש אמצעי דת"ת דז"א, ושם באותם העקבים אחיזת כל הקליפות, ומשם יוצא הארתם, ולכן כל שמירת אוריה החתי היה, לשמור בחי' העקבים האלו של לאה, שהם בראש רחל. ודוד חשב, כי כיון שהעקבים הם של לאה, והנה כבר נתקנה גם רחל, בשבעה שנים שישב בחברון, א"כ אינה צריכה עוד שמור, וטעה בזה. אלה שמות הגבורים אשר לדוד וגו':

ארז"ל כי דהע"ה היה מצטער להשלים האלף. והענין הוא, כי שם אלהי"ם הוא כח כל הדינים והגבורות. ובכח שם זה, היה מתגבר דוד על הקליפות שהם אויביו. והנה אם תמלא שם זה במלוי ההי"ן, יעלה אלף בסוד ריבוע הנקרא אחוריים מליאים, כזה, אל"ף, אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"ה, אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד, אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם. והנה אחוריים האלו בהיותם פשוטים, הנקראים שרש השם הזה, יעלו בגימטריא מאתים, כזה, א', א"ל, אל"ה, אלה"י, אלהי"ם. אבל המלוי, שהוא החלל והאויר:

שבתוך הפשוט, הוא בגימטריא שמנה מאות, האלף, ולא עלה בידו. וז"ס פסוק איכה ירדוף ובכחו היה הורג שמנה מאות חלל בפעם אחת, אחד אלף. והיה מצטער שיוכל להשלים שורש השם שהוא א"ש, גם השם הנזכר במלואה עולה אלף הפשוט, שהוא בגימטריא מאתים, כדי להשלים ואחד:

ספר מלכים א

סימן ז':

עמד על שני עשר בקר:

(מזולתו) כבר הודעתיך, ענין ז' היכלות עולם הבריאה, כנזכר בזוהר בפרשת פקודי. והתחלתם ממטה למעלה, לבנת הספיר, יסוד. עצם השמים, הוד. נוגה, נצח. זכות, גבורה. אהבה, חסד. רצון, ת"ת. היכל השביעי העליון מכלם, הוא הנקרא היכל קדש הקדשים, כולל כל ג' ראשונות, כח"ב. ונודע מ"ש בהיכלות שבפרשת בראשית, בהיכל הרצון, כי שם יש ששה היכלות אחרים, כלולים בו. והטעם הוא, כי הת"ת כולל כל הו"ק, כי הוא בחי' אות ו' של ההוי"ה, ונמצאו היות שש היכלות נה"י חג"ת, ועוד ששה אחרים כלולים בהיכל הרצון, הם סוד י"ב בקר. וההיכל השביעי העליון, הוא בחי' הים העומד על י"ב בקר הנז' עליהם מלמעלה. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ב:

ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב וגו':

ענין שני עגלי זהב של ירבעם, ושני עגלי דור המדבר, נתבארו היטב בבאורינו בספר הזוהר, בפרשת משפטים בשאלת הסבא, מאן הוא נחשא דפרח באוירא וכו', שרי בחבורא וסיים בפירודא וכו', וביארנו, כי זכר ונקבה של הקליפה, בתחלה הם מחוברים אחור באחור, ולכך הערב רב עשו שני עגלים מחוברים אחור באחור, ונקרא עגל אחד. וז"ש, שרי בחבורא. ואח"כ ירבעם רצה לגמור הענין ההוא, ולנסור אותם, ולהפרידם, כדי להחזירם פב"פ. ולכן עשאם ב' עגלים נפרדים, וישם את האחד בבית אל, והאחד

בדן. האמנם לא עלתה בידו רק הנסירה והפרידה, וז"ש וסיים בפרודא. אבל לא עלתה בידו להחזירם פנים בפנים להזדווג יחד:

ענני ה' ענני וכו':

כבר הודעתיך בענין תפלת מנחה של חול, כי אז מזדווגים ישראל עם לאה, פנים בפנים. ונשארת רחל באחורי ז"א, כל שיעור קומתו לגמרי. ועתה אליהו ז"ל, בהיותו בעת תפלת המנחה, אמר כן, לפי שאז רחל הנקראת ל"ב כנודע, היא אחורנית מן ז"א, ולא פנים בפנים. וזה גרם מיעוט שפע וקלקול בעולם, משא"כ בתפלת שחרית:

ספר מלכים ב

סימן ט"ו:

וינגע ה' את המלך:

דע, כי עוזיהו המלך, הוא גלגול עוזא, שהיה בזמן דוד, אשר שלח ידו בארון התורה, ויכהו האלהים על השל. והנה אותיותיהם כמעט שוות, ונתגלגל עתה לתקן חטאו הראשון ששלח ידו, במה שאינו שלו, ואדרבה חזר לקלקולו הראשון ממש, ליכנס למקום שאינו ראוי לו להקטיר בבית המקדש. ואע"ג דאיהו לא חזי, מזלייהו חזי, שבתחלה היה כהן, וחשב עתה להקטיר עם היותו זר משבט יהודה, עבירה גוררת עבירה:

ספר ישעיהו

נביאים אחרונים:

סימן א':

ידע שור קונהו:

הנה זה הפסוק נאמר על העגל שעשו הערב רב במדבר, שהיה נכלל משור וחמור יחד. והנה ישראל שנקראים עמי של השי"ת, לא ידעו ולא יתבוננו, במה שהיו עושים הערב רב, הנקרא עם סתם, ולא עמי. והנה ר"ת 'ידע 'שור 'קונהו 'וחמור הוא ישק"ו. וז"ס פסוק מ"ש (הושע י"ג ב') זובחי אדם עגלים ישקון. ר"ל, שהרגו לחור, והיו נושקים העגל, הכלול משנים כנזכר. ונקרא עגלים, וכל מי שנשק לעגל, היו שפתותיו מזהיבות, ומשה היה הורגם, כמ"ש חז"ל:

וכבר ידעת כי הערב רב, בכלל הוהב שהשליכו לבור, השליכו טס של זהב, שכתוב בו עלה שור, שהשליך משה לים, ועלה ארונו של יוסף, ובכח שם זה, ויצא העגל הזה. ודע, כי בטס ההוא, היה כתוב בו שם השני, של שם בן ע"ב שמות, שהוא שם יל"י, והוא

בסוד בינה, עיש בה חמשים שערים, והם גבורות, כמנין השם הנזכר. והוא סוד שם י"ה בפשוטו י"ה, ובמלויו יו"ד ה"י, שעולה כמוהו חמשים. וכמו שהודעהיך בענין קבלת שבת, בפסוק 'יהוה 'למבול 'ישב כי גם שם נרמז בר"ת יל"י, כי בשם זה עולות הנשמות בכל ע"ש, ולכן בו עלה העגל, וזהו עלה שור. ולכן נרמז בר"ת 'ישראל 'לא 'ידע, ר"ת יל"י. 'עמי 'לא 'התבונן, ר"ת על"ה. לרמוז, כי בשם יל"י הנזכר, עלה העגל, וישראל לא ידעו, ולא התבוננו בהשלכת הטס הזה, וחשבו כי העגל עלה מעצמו, ולכן טעו אחריו:

(מזולתו) אמר שמואל, עוד מצאתי בפסוק ידע שור קונהו ענין אחד קרוב אל הנזכר לעיל בפסוק ידע שור קונהו, וז"ל, פי', השור שעשו במדבר, ידע מי הוא שעשאו וקנהו, והם הערב רב וחמור, שהם נמשלים לחמור. אבל השור לא נאמר בו אלא קונהו, שדרשו רז"ל שהשליכו טס של זהב, שהיה כתוב בו עלה שור. ישראל לא ידע בענין זה כלל, כי הרי הערב רב הם שעשו אותו. 'עמי 'לא 'התבונן, ר"ת עלה, כי ישראל הנקרא עמי, לא ידעו ולא התבוננו, כאשר הערב רב השליכו לאש הטס שהיה כתוב בו עלה שור כנזכר. או ירצה, תדע מי עשה את העגל, הערב רב, שכתוב וגם ערב רב עלה אתם, וכבר הודעתיך, כי שם הב' מע"ב שמות של ויסע ויבא תט, הוא יל"י, והוא הממונה על כח השור העליון ולזה נרמז זה השם בר"ת 'ישראל 'לא 'ידע. (ע"כ מזולתו):

אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו:

ירצה, רז"ל אמרו אם תמאנו ומריתם חרב תאכלו, חרובין תאכלו. אפשר לפרש הפסוק אם תאבו ושמעתם, יתקיים בכם ברכת יצחק ליעקב, ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, זהו טוב הארץ תאכלו. אבל אם תמאנו ומריתם, חרב תאכלו, כי פי ה' דבר שאל תאמר בלבבך כל זה דרך גוזמא, כדי להפחידנו, כדי שנשוב בתשובה, כי בודאי הקב"ה לא יעשה כך, כי הלא פי ה' דבר, כמ"ש יצחק ועל חרבך תחיה, ר"ל, אם יעקב לא יעסוק בתורה. והנה ברכות יצחק ליעקב ועשו, אינם בהזדמן, אלא רוח הקדש עצמו היה, השכינה הנקראת פי ה', היא ששרתה על יצחק בעת ההיא. וזהו כי פי ה' דבר, ומוכרחים הם להתקיים הברכות ההם, של יעקב, או של עשו:

שרפים עומדים ממעל לו וגו':

ואמר בשתים יכסה פניו, כדי שלא יסתכל למעלה. ואמר בשתים, לפי שיש אור פנימי ואו"מ כנודע, כי אור המקיף גדול הוא מאור פנימי, כי הוא כדמיון הצל של הנשמה, שהוא גדול מהנשמה עצמה. ולכן הוצרכו ב' כנפים, לכסות אור מקיף, ואור פנימי. ובשתים יעופף, לשוב אל מקומם. והנה 'בשתים 'יכסה 'פניו, ר"ת בגימטריא צ"ב. 'ובב' 'יכסה 'רגליו, ר"ת למפרע רי"ו. יעופף, יע"ו בגימטריא אלהי"ם. פ"ף, בגימטריא ק"ס,

ועם הכולל יהיה בגימטריא קס"א, כמנין אהי"ה במלוי יודי"ן. והנה אלהי"ם הוא אור פנימי, ואהי"ה הוא אור מקיף. וענין יעופף, כנגד ז' קצוות, שהם כמד המנורה והבן כל זה:

אמר שמואל, לא הבנתי מנין הצ"ב דקאמר מה הוא, ואולי הוא כמספר הוי"ה ואדנו"ת, וע"ה בגימטריא צ"ב. [א"א עיין שה"ק דף קנ"ב, ועיין בסידור הרש"ש זיע"א בהקדמת אנא בכח]:

ואומר אוי לי כי נדמיתי כי וגו':

הנה בתחלת נבואתו, ראה את שם אדנ"י, שהוא למטה משם ההוי"ה כנודע. והיה יושב על כסא רם ונשא. ואח"כ שרפים עומדים ממעל לו, ועונין לפניו קדושה, ק' ק'' ה' צבאות. ואז תמה ישעיה בעצמו, שאם הוא ראה לשם אדני, איך עונים לפניו קדושה כזו, שהיא שם של הוי"ה, שהוא יותר עליון. ולכן אמר, אוי לי כי נדמיתי, ודמיון מוטעה היה זה, ואינו נבואה גמורה. וא"ת למה בא לך דמיון זה המוטעה, כי הנה הסיבה היא, כי איש טמא שפתים וכו' ולכן נדמיתי בנבואה מוטעית. אבל האמת הוא, כי את המלך ה' צבאות עצמי ראו עיני, ולא בשם אדנ"י, ואז ויעף אלי א' מן השרפים ויגע על פי ושרף את שפתי, בשביל שטעיתי במה שאמרתי, כי את המלך ה' צבאות עצמו ראו עיני, כי אינך כך, אלא ממש וארא את אדנ"י, שהוא למטה. כי כמו שיש שרפים וקדושה למעלה, כך יש שרפים עונים קדושה זו למטה ג"כ בשם אדנ"י, וע"י נגיעת הרצפה בשפתיך, וסר עונך וחטאתך תכופר:

ואשמע את קול אדני אומר את מי אשלח ומי ילך לנו:

ענין שינויים אלו, כי תחלה אמר לשון יחיד, ולשון שליחות. ואח"כ אמר בלשון רבים, ולשון הליכה, כמש"ה את מי אשלח ומי ילך לנו. אבל הענין הוא כמ"ש בזוהר, כי ירמיהו כלו תוכחה. וישעיה, חציו נחמה, וחציו תוכחה. והנה השי"ת היה רוצה לשלוח את ישעיה, לשתי בחינות אלו, על התוכחה לישראל, ועל הנחמה אם יהיו טובים. וכנגד הנחמה אמר, את מי אשלח, כי על הטובה הוא מכנה שמו עליה, כי הוא המשלחה, ולכן נזכר בלשון שליחות. גם נאמרה בלשון יחיד, אשלח, יען כי הוא האל הטוב היחידי, פועל הטובות. וכנגד התוכחה אמר, ומי ילך לנו, כמו שהולך מעצמו, בלי משלח, כי אין הקב"ה מזכיר שמו על הרעה. וג"כ לכן אמר, ומי ילך לנו בלשון רבים, כי דבר התוכחה, הוא מן כל ב"ד עליון יחד, ואין הקב"ה נזכר יחידי בענין התוכחה:

ויען ישעיה הנביא ע"ה ואומר, הנני שלחני בשליחות טובה, בענין הנחמות, ולא של תוכחות. אז ענהו ה', כי בפעם הזאת היה מוכרח ללכת לענין התוכחות, ולכן ויאמר לך

ואמרת אל העם הזה, שמעו שמוע ואל תבינו וראו ראו ואל תדעו השמן לב העם הזה, כי הם כלם דברי תוכחות, ולכן הזכיר בה לשון הליכה, לך ואמרת, ולא לשון שליחות: עוד היום בנוב לעמוד:

ארז"ל כי עדיין נשאר אותו היום של עון נוב עיר הכהנים שהרגם שאול, ואז היה סנחריב חונה על ירושלים ללכדה, ואפשר לפרש עם זה ענין הפסוק, כי לכן נרמז הבל בר"ת 'היום 'בנוב 'לעמוד. והענין הוא, כמה שנתבאר אצלינו בשער הגלגולים כי חזקיהו המלך משרש קין. והנה קין חטא, שהרג להבל אחיו, ועתה עדיין היה נשאר אותו היום תלוי עון ההוא של קין שהרג להבל, ולא נתקן הטוב בחזקיהו, וז"ש עוד היום, שהוא עון הריגת הבל:

סימן ט"ו:

ומה יענה מלאכי גוי כי ה' יסד ציון וכו':

ירצה, כי אחר שהקב"ה יגאל את ישראל, מה יהיה עניית הקול, שיענה ותדבר השכינה את ע' שרים של האומות והגוים, שהם מלאכים עליונים כנודע, ונקראים מלאכי גוי. ותירז ואמר, כי מה שתאמר להם השכינה הוא, כי ה' יסד ציון ובנאה, ומכאן ואילך בה יחסו עניי עמו, והם ישראל שהיו מעונים תחת ידם. אבל העמים שהם תחת ממשלתם, לא יחסו בציון וילכו לאבדון, כמש"ה כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו:

סימן י"ט:

משא מצרים הנה ה' רוכב על ע"ב ק"ל:

כבר ידעת, כי שם ההוי"ה בפשוטה ביושר, היא בגימטריא כ"ו. ובפשוטה בבחי' ריבוע ואחוריים פשוטים, כזה, י', י"ה, יה"ו, יהו"ה, יהיו בגימטריא ע"ב. ובהיותם מליאים באלפי"ן, כזה, יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א ואו"ו, יו"ד ה"א ואו"ו ה"א, יעלו ק"ל. נמצא, כי בהתחברות שם של ההוי"ה העולה כ"ו, ורוכב על ע"ב ק"ל הנזכר, שהם האחוריים העולים ר"ב, יהיו רוכב. ודע, כי כל אלו יוצאים משרש החכמה, מן ל"ב נתיבותיה, וכלם יחד, ל"ב, וכ"ו, וע"ב, וק"ל, בגימטריא ס"ר. כמבואר אצלינו בפסוק וירא ה' כי סר לראות:

וסכסכתי מצרים במצרים:

כבר הודעתיך בענין שר המשקים ושר האופים, איך מצרים, הם הקליפות הנאחזות בגרון, שהוא מקום צר מאד, ושם הם עמידת המוחין דקטנות ברדתם, אחר שבאים מוחין דגדלות. גם נתבאר בסוד מן המצר קראתי י"ה, כי התקון הא' שבדיקנא עילאה, הוא ג"כ נקרא מצר, כי הוא מקום צר, ושם הם שרשי הדינים העליונים, הנקרא א"ל

זועם, להשבית ולהכניע הקליפות. ולזה אמר וסכסכתי מצרים וגו'. ר"ל כי בהתערב מצר העליון של הדיקנא, ומאיר במצר התחתון הנקרא גרון, נכרתים הקליפות של מצרים ומתבטלים:

סימן כ"א:

אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם:

תבעיון בעיו שובו אתיו:

הנה מלת אתיו, תרגום של בואו, לפי שהשב בתשובה על חטאיו, יש עליו מלאכים מקטרגים, וזוכרים עונות ראשונים. לכן הקב"ה מדבר עם השבים בלשון תרגום, כדי שלא יבינו המלאכים, כי הם אינם בקיאים בלשון תרגום, ע"ד מ"ש בפסוק ואתא מרבבות קדש וכו' ע"ש:

יחיו מתיך נבלתי יקומון:

(מזולתו) ירצה בזה, שכל מי שאינו עוזר בממונו לת"ח בעה"ז, יתקיים בו בזמן התחיה, וארץ רפאים תפיל, כי אותם שנתרפו ידם להיטיב לבעלי תורה, וע"כ נקראים רפאים, כנזכר בפרשת בראשית בס"ה, יהיו אז כמו נפלים, יען כי גרמו כי רבים חללים הפילה, זה שלא הגיע להוראה, מחמת כי אינו עוזר לו לעסוק בתורה ואני חושב שאין זה מדברי מורי ו"ל. (ע"כ מזולתו):

כי צו לצו קו לקו:

הנה מלת צ"ו הוא לשון הקדש עילג, כי הם שתי אותיות צאו, מן מצוה. ומלת זעיר, היא תיבה שלימה, אלא שהוא תרגום של מעט. ונמצא, כי לשון נבואה זו, שהיה הקב"ה מדבר עם ישראל, קצתה היא בלשון הקדש עילג, וקצתה בלשון אחרת שהיא תרגום. וזה ש"ה, כי צו לצו זעיר שם. והנה הטעם אל השינויים האלו המעורבים, בבחי' לעגי שפה ולשון אחרת הוא, בלעגי שפה ובלשון אחרת ידבר נבואתו אל העם הזה, לפי שאינם ראויים לנבואה הגונה. ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסרכם:

רז"ל הוכיחו מן הפסוק הזה, כי כל המתלוצץ, יסורין באין עליו. ונרחיב עד"ז שאר הפסוק, ונדייק מלת ועתה, ומלת פן, שהם מיותרות. אבל הענין הוא, כי הפריצים והליצנים שבדור ההוא, יאמרו לנפשם, אחר כי הקב"ה משלח עלינו יסורין גדולים וחזקים, כנזכר בפסוקים הקודמים לזה, א"כ נחזור לליצנות שלנו, כיון שסוף סוף יש לנו יסורין. לזה אמר הנביא, ועתה אל תתלוצצו, כלומר, אעפ"י שעתה בעת כזאת, אני אומר לכם שאביא עליכם יסורין, לא תאמרו אם כן מה נרויח, אם נתבטל מן הליצנות, ולכן נחזור לליצנות שלנו. בעבור כי הנה אם כך תעשו, יחזקו מוסריכם, יותר מן היסורין

הראשונים. וא"ת, והרי אי אפשר להיות קשין מהיסורין שנזכר למעלה, לזה חזר ואמר, כי כלה ונחרצה שמעתי, ח"ו, שהוא קשה מן היסורין לאין תכלית ח"ו:

סימן כ"ט:

ויאמר ה' יען כי נגש העם הזה יכר:

הענין הוא, שהקב"ה לעולם מודד מדה כנגד מדה, ולכן אמר הכתוב ויאמר אדנ"י, (הגהה א"ש, כי לכן נכתב באדנ"י, שהוא דינא דמלכות דינא), ואמר, יען כי העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני, מן השפה ולחוץ, ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי שלא בכוונה, רק מצות אנשים מלומדה, שהורגלו בכך. לכן אפרע להם מדה כנגד מדה. וז"ש, לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, לעשות דבר שלא כדרך העולם, והוא ואבדה חכמת חכמיו, ובינת נבוניו תסתתר. כי תשתכח מהם החכמה והבינה, והם ישארו קיימים, ויקראו אותם חכמים ונבונים, אעפ"י שאין בהם עתה חכמה ובינה, אלא מחמת שהורגלו תחלה לקראם חכמים, ויהיה גם זה מצות אנשים מלומדה, לקראם כך. ולזה לא אמר ואבדו חכמיו ונבוניו, אלא חכמת חכמיו, ובינת נבוניו:

אמר שמואל, בחכמה שהאדם מקבל אותה מרבותיו, אמר הכתוב ואבדה חכמת חכמיו, דשייך בה אבידה. האמנם הבינה שהיא מדעתו, שמבין דבר מתוך דבר, לא שייך בה אבידה, ולזה אמר ובינת נבוניו תסתתר ממנו, ואתיא כמ"ד שנבון גדול מחכם:

סימן ל"ח:

דורי נסע ונגלה מני כאהל רעי וגו':

הנה תיבת נס"ע, מורכבת מג' אותיות על הסדר שיש באלפ"א בית"א, וסודם מבואר, עם מה שהודעתיך בענין הה' חסדים המתפשטי' בז"א, מחסד שבו עד הוד שבו. וכבר ידעת, כי הב' חסדים המתפשטים בחו"ג, ושליש החסד הג' המתפשט עד החזה, שהוא סוף שליש ראשון שבת"ת, הם חסדים סתומים, ע"י הכלי של היסוד דאימא. וב' שלישים תחתונים שבת"ת וב' חסדים שבנו"ה, הם אורות מגולים מאד. והנה הה' חסדים, הם ה' הויו"ת במלואם באלפי"ן, כל הוי"ה מעשר אותיות, הרי חמשים אותיות, למעלה בשרשם במקום הדעת. וגם כי כל חסד כלול מעשר, הרי חמשים. ואלו הם חמשים שערי בינה, שיוצאים מן השער והפתח שנפתח ביסוד דאימא, ובהיותם שם למעלה, הם נ'. וזהו אות נ' דבמלת נס"ע:

ואח"כ כשמתפשטים בגופא דזעיר, הם ה' הויו"ת פשוטות, כל אחת כמספר כ"ו, אשר חמישתם יחד בגימטריא ק"ל. והנה אם תחלק ההוי"ה שבחסד שבת"ת לג' שלישים, צריך לחלקה שהיא בגי' כ"ו, לג' חלקים, וישארו ח' למעלה שליש אחד. וי"ח למטה,

שני שלישים, והם השני שלישים המגולים. ואעפ"י שאין החלק הזה חלוק שוה, כאשר ביארנו בדין האונאה, וע"ש עכ"ז קים לן כי אחרי רבים להטות, ולכן למטה שהם ב' שלישים, והם רבים, לוקחים יותר מן שליש העליון שהוא יחיד. וגם כי לעולם הגלוי לוקח יותר מן המכוסה, ואי אפשר לחלקה לשלישים מכוונים. ואם נחלקם תשעה ושבעה עשר, נמצא המכוסה לוקח יותר, ולכן נחלק אותם ע"ד האמור. והנה כ"ו וכ"ו שבשתי ההויו"ת שבחו"ג, וח' שבשליש העליון של ת"ת, הם ס' של תיבת נס"ע:

וי"ח שבשני שלישי הת"ת, וכ"ו וכ"ו שבשתי ההויו"ת שבנו"ה, הם ע' של תיבת נס"ע. והנה אות ס' מורה על הסתום, כי היא סתומה, וגם כי סמ"ך אותיות מס"ך. אבל אות ע', מורה על הגלוי, כי הוא עי"ן פקוחה. נמצא כי ג' נסיעות ומדורות החסדים ממקום למקום, הם ממש אותיות נס"ע. וכבר ידעת, כי אח"כ כל הה' חסדים נגלים למטה, וז"ש נגלה. וזש"ה, דורי נסע ונגלה, ועיין ג"כ ביאור פסוק זה בש"א שער ההקדמות:

הנה לשלום מר לי מר:

ארז"ל, כי חזקיהו לא היה רוצה לישא אשה, מפני שצפה ברוח הקדש, שיצאו ממנו בנים רשעים. ואחר שהוכרח לישא אשה, מפני שליחות ישעיהו, שא"ל כי מת אתה ולא תחיה, הוצרך לקחת אשה. ועכ"ז יצאו ממנו ב' בנים, ושניהם רשעים, והם, מנשה, ורבשקה. וכשהיה מוליכם לבית המדרש על שני כתיפיו, אמר רבשקה, יאי צואריה דאבא, להקריב עליו קרבן לע"ז, וחבטו בקרקע, ומת. ומנשה אמר, יאי צואריה דאבא לצלות עליו דגים, וקיימו. וזש"ה, הנה לשלום מר לי מר, ר"ל, אפילו כששגר לו הקב"ה ישעיה שלום, שאחיה מחולי זה, מר לי מר, ר"ל, מר לי בשורה הנז', מפני נוטריקון של מ"ר, והם 'מנשה 'רבשקה, שאוליד בנים, ויהיו רשעים, ולא היתה הבשורה בעונותי טובה לגמרי. (מזולתו):

האמנם עדיין אנו צריכים לפרש, כפל מ"ר מ"ר בפסוק, וירצה, כי המר האחד כבר פירשנו אותו, ואמרנו, כי כאשר קויתי טוב ושלום מפי ישעיה משמו יתברך, ושגר לי שלום, שאחיה מחולי זה, היה לי מרירות על מר, כי הוצרך לישא אשה, ולהוליד מנשה ורבשקה, שיצאו לתרבות רעה, והם ר"ת מ"ר הראשון. גם ירמוז המר השני, למ"ש חז"ל, כי הנה שני מלאכים הם המקדימים גם הם אל הנשמה שלום ביציאתה מן העה"ז, ואומרים לה יבא שלום וכו'. ור"ת שלהם מ"ר, והם, 'מיכאל 'רפאל. ואמר כי אפילו אותם המלאכים המקדימים לאדם שלום בעת פטירתו, הם לי עתה מ"ר, אם ימות, כיון שלא קיים מצות פריה ורביה. (ע"כ מזולתו):

אמר שמואל, קשה ליה, כי מאחר שידע שהם עתידים לצאת מנשה ורבשקה, הנרמזים במר הראשון, כיצד אומר כיון שלא קיים מצות פריה ורביה. אימא הכי, כיון שעתידים לצאת ממנו רשעים, לכן מר לי מר בשעת המיתה, כי לא יקדימו לי שלום בעת פטירתי בעבורם, כנלע"ד:

מי מדד בשעלו מים:

בשער ההקדמות נתבאר הפסוק הזה ביתר שאת. עוד ירצה, כי כבר ידעת, כי הנקבה הנקרא ארץ, מתחיל מדת קומתה מן החזה דז"א ולמטה, אשר הוא בסוף שליש העליון דת"ת. וז"ש, וכל בשליש עפר הארץ, כי בסוף שליש העליון, מדד קומת עפר הארץ, שהיא הנקבה. ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש:

ירצה, לא יש זולתי כדי שתדמיוני אליו, ואעפ"י שיש בדעתכם, שכבר ימצא מי שתדמיוני אליו, ותחשבו שאהיה שוה לו, הנה אותו שתדמיוני אליו, הוא יודה ויאמר, כי אני הוא הקדוש, ואין זולתי. או ירצה, במה שנודע מש"ה כי שמי בקרבו, ואחז"ל, זה מט"ט, ששמו כשם רבו, ואמר, אעפ"י שתטעו במאמר ההוא, ותחשבו כי תוכלו להדמות ולשוות אותי אל המלאך הנזכר, הנה הוא בעצמו, יודה ויאמר ויעיד עלי, כי אני הוא הקדוש, ומכ"ש אתם שתודו לי:

וקוי ה' יחליפו כח:

הנה שם הוי"ה בריבועו, עולה ע"ב, כזה, י', י"ה, יה"ו, יהו"ה. ושם אהי"ה, ברבועו עולה מ"ד, כזה, א', א"ה, אה"י, אהי"ה. ושניהם בגימטריא קו"י. וכאשר יתמלאו אלו הרבועים במלויהם, יש בכל מילוי מהם כ"ח אותיות. וזש"ה, וקוי ה', שהם ב' שמות הנזכר, שהם בגימטריא קוי, כאשר יתמלאו, יחליפו כח. ודע, כי אלו ב' אחוריים, שהם בגימטריא קוי, הם כמספר זע"ם ע"ה, לשני האחוריים. והטעם הוא, לפי שהקליפות הנקראים זעם, נאחזים לפעמים בהם, להיותם אחוריים, ולכן הם בגימטריא זעם כדוגמתם:

סימן מ"א:

מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו:

הנה ר"ת 'ממזרח 'צדק 'יקראהו 'לרגלו הוא מצי"ל:

אמר שמואל, להורות, כי צדק הצילו:

אשר החזקתיך מקצות הארץ:

דע, כי שם אהו"ה, היוצאין מן ר"ת 'את 'השמים 'ואת 'הארץ, אם תמלאנו במילוי יודי"ן, כזה, אל"ף ה"י וי"ו ה"י, יעלה מספרו קס"ג. ואם תמלאנו בשם הוי"ה דס"ג, כזה, אל"ף ה"י וא"ו ה"י, יעלה מספרו קנ"ד. ואם תמלאנו בשם הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן, כזה, אל"ף

ה"א וא"ו ה"א, יעלה מספרו קל"ו. ואם תמלאנו בשם הוי"ה דב"ן דההי"ן, כזה, אל"ף ה"ה ו"ו ה"ה, יעלה מספרו קמ"ג. סך הארבעה מלויים הנזכר, הם תקצ"ו. והוא בגימטריא קצות ואלו הם הנקראים קצות הארץ, כי אלו השמות הם סוד ארבע כנפות הארץ:

א"ש, כמה יגעתי עד שישבתי השמות האלו, וצריך למלאת אותו, כמו ההוי"ה בארבע צירופים, דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ומספר שם זה הוא טו"ב. החרשים שמעו והעורים הביטו לראות:

הנה ראיה היא, בהיות האדם רואה בחפץ שיושב אצלו. והבטה היא, מלמעלה למטה. כמ"ש חז"ל על פסוק הבט נא השמימה. והנה מי שהוא עוה שמעולם לא ראה, הלואי יסתכל בתכלית ההסתכלות הגדול, הנקרא הבטה כדי שיוכל אח"כ להסתכל ההסתכלות האמצעי, הנקרא ראיה, כנודע כי מי שהוא בקצה האחד, צריך להתרחק אל קצה האחר, כדי לבוא אח"כ ולהתקיים במצוע. וז"ש, הביטו לראות תחלה, כדי לראות אח"כ:

סימן מ"ג:

כה אמר ה' הנותן בים דרך:

(מזולתו) הנה נודע, כי המלכות העליונה נקראת ים, והנה הקליפות הם סמוכים לה, והשי"ת נתן בים ההוא דרך, לעבור הקליפות בה, כנזכר בזוהר על פסוק ויעמוד מלאך ה' במשעול הכרמים. וכמו שיתבאר בפסוק הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה, ע"ש. (ע"כ מזולתו):

סימן מ"ד:

כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון:

ודע, כי שם ההוי"ה מתחלף באותיות הקודמות אליהם, והם טדה"ד, (הגהה א"ש, והם כמספר האותיות כ"ב), גם מתחלף באותיות של אחריהם, והם כוז"ה (א"ש, והם ט"ל, כמספר יה"ו דאלפי"ן), והם שני שמות קדושים, ושניהם בגימטריא אנ"י, לרמוז כי אני ראשון ואני אחרון, היה ויהיה. ושם ההוי"ה באמצע, שהוא הוה. והכל אחד יחיד ומיוחד:

א"ש, הנה אותיות אנ"י, עם אותיות ההוי"ה עצמם שהוא כ"ו, עולים בגימטריא ע"ז והיינו ויתן עז למלכו:

סימן מ"ט:

שאי סביב עיניך וראי גו', הנה ר"ת כלם 'נקבצו 'באו 'לך הוא נבל. והענין הוא, כמה שנתבאר אצלינו בשער הגלגולים, כי כל הנשמות שבגוף, יתוקנו טרם בא הגאולה,

ואפילו איזו ניצוץ קדושה מועטת, לא ידח ממנו נדח, כי אפילו בלעם, לפי שהיה בו קצת ניצוץ קדושה, נתגלגל בנבל הכרמלי, ושם היתה תחלת תקונו בקדושה, ומשם ואילך נשלמו כל הניצוצות שהיו כלולים בו. ועד"ז יהיה בכל שרשי הנשמות, כלם יתוקנו קודם הגאולה, ואז יתגאלו. ואז שאי סביב עיניך וראי, כי כל ניצוצות נשמות בניך, שהיו מפוזרות בין הקליפות, נקבצו ובאו לך אל הקדושה, ונתקנו. אפילו הניצוצות של בלעם, שנתגלגלו בנבל, שלא חשב אנוש, נקבצו ובאו לך:

ואמרת בלבבך מי ילד אלה:

(מזולתו) הנה מלת מ"י, היא בינה, אימא עילאה, וילדה את הששה קצוות, הנקרא ז"א, ונקרא אל"ה. וחבור שניהם הוא אלהי"ם, כמבואר בהקדמת פרשת בראשית, בזהר בפסוק שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. (ע"כ מזולתו):

סימן נ"א:

ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך גו':

הנה ר"ת 'לנטוע 'שמים 'וליסוד 'ארץ הוא לשו"א. וירמוז אל מ"ש בזוהר בהקדמת ספר בראשית על זה הפסוק בעצמו, כי המחדש חדושי תורה כהלכתן, נוטע שמים, ויוסד ארץ חדשים. אבל אם הם שלא כהלכתן, נוטע שמים ויוסד ארץ של תהו ושוא, של הקליפות ח"ו, הנרמזים בר"ת כנזכר. (ע"כ מזולתו):

סימן נ"ב:

כי כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו:

הא אתינן להודעא בהאי קרא, דכתיב הנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו. דחנם היינו סטרא אחרא, דהוי כל עובדוי למגנא. כדקאמר ר"ש, ולא בכסף תגאלו, דלא להוי פורקנא דילהון, מסטרא דחסד, דהוי כסף. אלא מסטרא דזהב, דהיינו אימא עילאה, דלימות המשיח הויא כינור דשמנה נימין, דהיינו אימא עילאה. והיינו דאמרינן במסכת שבת דאמרו ישראל על יצחק, כי אתה אבינו, דגבורה עילאה דאתאחדת באימא עילאה, להוי לכו פורקנא. והיינו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, והתם מסטרא דיובלא נפקו. אלא דהתם אתגליא אימא עילאה בתתאה, ובתתאה נפקו. והשתא לאו הכי, אלא דאתגליא אימא עילאה ביצחק, ובה יסקון. וכלא כדקא חזי:

והיינו דכתיב, יושב בשמים ישחק, ואפיק צ' ועייל ש', וקרי ישחק, דאיהי אימא עילאה דאשתכלילת ביצחק. והיינו יושב בשמים יצחק, דאיהי אימא עילאה אתכלילת ביצחק, ומשום דעאלו בקליפין דאינון חנם, פריק לון באתר דלא שלטי קליפין דהיינו אימא עילאה. והשתא אתי שפיר דקאמר, כימי צאתך מארץ מצרים, ובתר הכי אמר אראנו

נפלאות, דע"י עלמא דאתכסיא, להוי פורקנא. וכמד"א, ועבד הלוי הוא. ולהכי אתמר באתכסיא, וכלא שפיר והיינו דכתיב ה' כגבור יצא:

ועתה מה לי פה נאם ה' גו':

(מזולתו) הנה ר"ת כל 'היום 'שמי 'מנואץ למפרע, הוא משה, ירמוז אל מ"ש בזוהר בר"מ בפרשת נשא, וגם בהרבה מקומות, דעתיד משה לאתגלגלא בכל דרא ודרא, והוא מנואץ ונבזה בעיני הערב רב, המתגלגלים ג"כ בכל דור ודור. ועד שיכלו גלגולי הערב רב, תמיד הוא מתגלגל ומנואץ בתוכם בגלותא בתראה. (ע"כ מזולתו):

חשף ה' את זרוע וגו':

הנה מלת חש"ף, בגימטריא צד"ק צד"ק, שהם אימא עילאה ואימא תתאה, והם לאה ורחל, שעליהם נאמר בפסוק צדק צדק תרדוף:

סימן נ"ד:

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וגו':

הנה בזוהר בפרשת משפטים במאמר הסבא כתב, כי יש הרים למעלה מהרים, וגבעות למעלה מגבעות, וגם נתבאר זה בתיקונין. והענין הוא, כי חג"ת נקרא הרים, ונה"י נקרא גבעות. ונודע, כי נה"י דאימא, נכנסים ממש תוך כל פרצוף זעיר, ומתפשטים בכלו, ג' פרקין ראשונים, בג' ספירות ראשונות, חב"ד דזעיר. וג' אמצעיים, בחג"ת דזעיר וג' פירקין תתאין, בנה"י דזעיר. ועד"ז נעשת כל פרצוף נוקבא דזעיר, בנה"י דיליה, אלא שאין הנה"י דזעיר נכנסים ממש תוך נוקביה, אבל נוקביה עומדת דבוקה באחורי נה"י דזעיר. ולבחי' תלת פירקין קדמאין דנה"י דאימא שהם למעלה מחג"ת דזעיר, וגם כי בחי' אימא גבוהה מזעיר, לכן הנה"י דאימא נקרא הרים, למעלה מהרים שהם חג"ת דזעיר. אבל הנה"י דזעיר, נקראים גבעות, לפי שהם תחת חג"ת דזעיר שהם הרים, ואלו הגבעות הנזכר הם למעלה מגבעות, שהם נה"י דנוקבא:

ובזה נבא לביאור הכתוב, כי ההרים ימושו וכו', כי הוא מדבר בענין הנסירה, הצריכה אל זו"ן, בהיותם אב"א, כדי שתוכל להפרד ולחזור פב"פ, להזדווג עמו. וביארנו כי צריך בראשונה להפיל תרדמה על ז"א, ואז מסתלקים ונעקרים נה"י דאימא מתוך זעיר, ויוצאים ממנו. וכפי שיעור יציאתם ממנו, כך שיעור מיעוטה וירידתה למטה, עד היסוד שבו מאחוריו, בסוד נקודה. ואח"כ נה"י דאימא נכנסים בנוקביה, ואז נגדלת בכל קומת זעיר מאחוריו, על ידי הארת נצח הוד יסוד דאימא שבתוכה, ואינה צריכה אז לקבל הארותיה דרך אחורי בעלה זעיר, ועי"כ נפרדת ממנו, וזו היא הנסירה:

ואחר שננסרה ונפרדה ממנו, וגדלה בכל קומת זעיר באחוריה ע"י הארת נה"י דאימא שבתוכה, אז חוזרים נה"י דאימא להסתלק מתוכה, והיא מתמעטת שנית, ומתמוטטת מעט מעט. וכפי מה שיוצא מתוכה מוחין נה"י דאימא, כך כפי השיעור ההוא היא מתמוטטת, ומתמעטת ויורדת למטה באחוריו, עד שנשארת למטה בבחי' נקודה אחת, למטה תחת היסוד דזעיר מאחוריו. ואז כשגמר הסתלקות נה"י דאימא מתוכה, ונגמר ירידתה ומעוטה כנזכר. אז תכף חוזרת להתהפך מצד פנים דזעיר, מכח הרושם של האורות שהאירו בה הנה"י דאימא, ונשארו עדיין בה בבחי' רשימו, ואח"כ חוזרת ונגדלת מעט מעט, בהיותה פב"פ עם זעיר, כנזכר באורך בביאור ברכת אבות דתפלת שחרית של חול, וע"ש:

והנה נה"י דאימא, כשמסתלקים מתוך ז"א, נאמר בהם כי ההרים ימושו, שהם נה"י דאימא, הנקראים הרים עילאין, כנזכר לעיל. והם ימושו ממש, ומסתלקים לגמרי מתוכו דזעיר, בעת הפלת תרדמה כנזכר. וכנגד מה שאירע אח"כ, והוא הסתלקות נה"י דאימא מתוך הנקבה, כי אז הגבעות, שהם נה"י דז"א, מתפרדים מן הנקבה היושבת מאחוריו, ומתמוטטים זה מזה, נאמר בהם תמוטנה, אבל לא נאמר בהם ימושו, כי במקומם נשארים עומדים, והנקבה מתמוטטת מהם מהם למטה כנזכר, כי אינם ממש בתוך הנקבה. אבל נה"י דאימא, שהם ממש בתוך זעיר, נאמר בהם ימושו, כי אי אפשר להם להנתן תוך נוקביה, עד שיוסרו וימושו לגמרי מתוך זעיר:

גם צריך לתת טעם, למה לנה"י דאימא, שהיא נקבה, קראם הרים זכרים. ולנה"י דזעיר, שהוא זכר, קראם גבעות נקבות. וזה יובן כמ"ש בזוהר פרשת ויחי, כי בינה אתקריאת עלמא דדכורא, משום דאסתיימא בדכורא. וביאורו הוא, כי הנה"י דילה, שהם סיומא דילה, נכנסים תוך זעיר שהוא דכורא, ולכן נקראים הרים זכרים. אבל הנה"י דזעיר, האחוריים שלהם מהם נעשית הנוקבא, ולכן נקראים גבעות, נקבות:

גם דע, כי ההרי"ם בגימטריא ר"ס, שהוא בגימטריא עשר שמות של ההוי"ה, שהם ה"ח וה"ג שבדעת, והם בתוך נה"י דאימא שבתוך זעיר. ובעת הנסירה, אלו החסדים וגבורות הנקראים הרים כנזכר, מסתלקים מתוכו לגמרי, ולכן נאמר בהם ימושו כנזכר, כי עיקר הנסירה נעשית ע"י החו"ג, בסוד ויסגור בשר תחתנה. ומלת והגבעות עם ז' אותיותיו, הם בגימטריא צבאו"ת, שהם נו"ה דזעיר כנודע:

או יהיה פי' שני, וזה יותר אמיתי לפי דעתי, שזהו מה ששמעתי ממורי ז"ל, הנה ההרים הם נה"י דזעיר, ונקראים הרים אעפ"י שהם נה"י, בערך נה"י דנוקביה הנקרא גבעות. והענין הוא, כי הנקבה נעשת מן הגבורות כנודע, ולכן עומדת באחורי זעיר, לפי שכל

האחוריים הם דינים וגבורות, וכל הגבורות שבו, הולכות באחוריו, כדי שמשם תצא הנקבה. ולכן האחוריים דזעיר, כלם בחי' אלהים בבחינת אחוריים, שהם הנקרא ריבוע שלהם כנודע. והנה האחוריים, שהוא הריבוע של שם אלהים, כזה, א', א"ל, אל"ה, אלה"י, אלהי"ם, בגימטריא ר', ועם ה' אותיותיו, הרי ה"ר. ולכן האחוריים של זעיר, נקראים הרים:

ונודע, כי בזמן הנסירה, כל הגבורות שבזעיר, יוצאות לצד אחוריו, ונסרים מן הזעיר, וניתנים לנוקביה. וז"ש, כי ההרים ימושו, פי', האחוריים של זעיר, הנקראים הרים כנזכר, ימושו ומסתלקים לגמרי ממקומם, מן האחוריים של זעיר, וניתנים בנוקביה, ונשארים החסדים במקומם, בסוד ויסגור בשר תחתנה, כמ"ש באדרת נשא, ויהיב באתרהא חסד ורחמי. אבל הגבעות, שהם נה"י דנוקבא כנזכר נשארים עמה, ואינם נסרים ממנה, כי אדרבא היא לוקחת גם הדינים והגבורות של זעיר. ולכך לא כתיב בהם ימושו, אמנם שייך בהם לשון התמוטטות, כי הנה בהיותה נסרת, היא יורדת מעט מעט, מספירה לספירה עד שיורדת תחת אחורי יסוד כנז"ל, וכמבואר אצלינו בתפלה ר"ה ע"ש:

והנה אחר שירדה שם בסוד מעוט, נקודה קטנה, צריכה לחזור פב"פ עמו, ומהיכן יש לה הארה לחזור עמו פב"פ, לזה אמר וחסדי מאתך לא ימוש. פי', כי בזמן היותה מתמוטטת ויורדת עד היסוד כנזכר, לסבת הסתלקות נה"י דאימא מתוכם, עכ"ז אור החסדים המתפשטים בגופא דזעיר, בוקעת ויוצאת דרך אחוריו, ומאיר בה, ולא ימיש תמיד מלהאיר בה ובכח הארה הזו, היא יכולה לחזור פב"פ, אעפ"י שנסתלקו ממנה נה"י דאימא:

עוד יש מציאות אחר, והוא, ברית שלומי לא תמוט. פי', כי בכל גופא דז"א, יש בו בחי' אחור ופנים, חוץ מן היסוד הנקרא ברית שלומי, שאין בו בחי' אחור, לפי שהוא יוצא מצד הפנים של האדם, כנודע וכלו בחי' פנים, ואין בו אחור. ולכן ברדת הנקבה עד היסוד, אין שם אליה עוד התמוטטות, כמו שיש למעלה, שהיתה נעקרת מהם ונפרדת. אבל בהגיעה ביסוד, נדבקת בה ואינה נפרדת ונעתקת ממנו כלל. אבל בהיותה נדבקת בו, יורדת מן היסוד עד סוף העטרה, ובהגיעה שם, נהפכת דרך פני העטרה ועולה למעלה. באופן, כי בהיותה ביסוד, בין באחוריה בין בפניו, אינה נפרדת ממנו כלל. וזהו וברית שלומי לא תמוט:

והנה אחר שחזרה להיות פב"פ בעטרת היסוד, בהיותה שם בסוד נקודה קטנה, אז חוזרים ונכנסים בה הנה"י דאימא, ונגדלת בהיותה פב"פ. וזש"ה, 'אמר 'מרחמך 'יהוה, ר"ת אמ"י, כי נה"י דאימא מרחמים עליה, ומגדילים אותה פב"פ כנזכר:

גם נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי ההרים הם חג"ת דזעיר. והגבעות, הם נה"י דזעיר. ואמר, כי ההרים ימושו, פי', כי בהיות הנקבה באחורי זעיר זעיר למטה, כנגד נצח הוד יסוד דזעיר כנודע, עכ"ז גם מן ההרים שהם חג"ת דזעיר, שלמעלה על ראשה, יש לה הארה מהם ג"כ, ונמצא, כי בעת הנסירה מתרחקת מהם, כי היא מתמוטטת ויורדת למטה, ולכן ההרים ההם ימושו מלהאיר בה, ומסירים הארתה ממנה. אבל הגבעות שהם נה"י דזעיר, אינם מסלקים הארתם ממנה, לפי שאעפ"י שיש לנקבה התמוטטות בהם, עכ"ז אינה מתרחקת מהם, ואינה יורדת למטה מהם, כי תמיד היא באחוריהם. אלא ההפרש הוא, שלפעמים מתמוטטת ויורדת בסופם, אבל אינה יורדת עוד למטה במדרגה אחרת. ועוד, כי אף אחר שיורדת בסופם, חוזרת לחזור עמהם פב"פ, ולכן לא נזכר בהם כי אם התמוטטות לבד. ופסוק ושמתי כדכד שמשותיך, עיין ביאורו בשער ההקדמות דף קל"ט ע"א:

בצדקה תכונני וגו':

הנה ר"ת וס"ת של בצדקה תכונני, הוא בתיה. והענין הוא, כי בתיה בת פרעה, היא נשמה קדושה, שעשקוה הקליפות, באותה הקליפה הנקרא קליפת נוגה, כנזכר בויקהל בס"ה, אשר ע"י זאת הקליפה, נתפתת חוה, והטיל בה הנחש זוהמא. והנה ע"י הצדקה שעשתה עם משה, זכתה להתכונן וליכנס בקדושה, ולהתגייר. וזהו בצדקה תכונני:

ואם תחבר אותיות נגה, שהיא הקליפה, אשר בתוכה היתה עשוקה נשמת בתיה בת פרעה, וע"י הצדקה שעשתה עם משה, נטהרה ונרחצה מאלו הקליפות והגלולים, שנטמאה ע"י פרעה אביה, בגלולי קליפת נוגה ויצתה משם. וא"כ תחבר אותיות משה ונגה חסר ו', יהיו בגימטריא ב"ת מן בתיה עם הכולל, גם נוגה מלא בוא"ו ומשה, וז' אותיותיהם וכללותם, יעלו בגימטריא בתיה:

גם נקראת בתיה, לפי שגדלה את משה, אשר הוא נמשך מאחוריים של אבא, שהוא הוי"ה דיודי"ן, ועולים קפ"ד. ומבחי' הפנים של אימא, שהיא אהי"ה דיודי"ן, העולה קס"א. ושניהם בגימטריא משה. כי נמשך מאו"א, שהם ב' אותיות י"ה כנודע. וכבר ידעת, כי המלכות נקראת בת, והיא שם אדנ"י. ונמצא, כי היא נעשית בת, ע"י ב' שמות הנז"ל, הנמשכים מן י"ה, שהם בגימטריא משה. ונמצא, כי אם תוסיף שם אדנ"י, הנקרא

בת, עם משה, יהיה הכל בגימטריא בתיה, כשתוסיף עוד עליהם ז' אותיות של אדנ"י ומשה, ולכן נקראת בתיה:

ואמנם כוונת בתיה, כשירדה לרחוץ על היאור, שמעתי בו שני דרכים בשם מורי ז"ל, ואכתוב שניהם, עם שהם חלוקים. הדרך הא' הוא, כי משה בגימטריא א"ל שד"י, שהוא בעולם הבריאה כנודע, והיתה כונתה להמשיך קדושה מעולם האצילות לעולם הבריאה, כי שם הוא משה כנזכר. וזהו לרחוץ על היאור, כי יאו"ר בגימטריא בריאה, יאור עם הכולל. וגם יש בו קצת אותיות של בריאה. וע"י הארה זו, הנמשכת מן אצילות אל הבריאה, הנקרא יאור כנזכר כי שם הוא משה כנזכה ירוחצו ויטהרו ב' עולמות התחתונים, שהם יצירה ועשיה, מן הקליפות. אשר שתי עולמות אלו, הם נקראים, היצירה, א"ל יהו"ה. והעשיה, א"ל אדנ"י כנודע:

הדרך הב' הוא, כי מלת היאור, הוא חסירה ר, יאר כתיב, והיא בגימטריא אל"ף למ"ד יהו"ה אשר ביצירה, והם בגימטריא רי"א, כמנין יאר. והמשיכה בחי' א"ל שד"י שהוא משה בגימטריא, מן הבריאה אל היצירה, הנקראת יא"ר, שהוא אל"ף למ"ד יהו"ה כנזכר. ועי"כ נטהרה מגלולי אביה מקליפת נוגה שהיתה מעורבת בה, כי אין היצירה נטהרת אלא ע"י הבריאה:

וכבר נתבאר, כי משה בגימטריא קפ"ד וקס"א כנזכר, ולכן משם הוי"ה שהיא קפ"ד, נעשה שם אל"ף למ"ד יהו"ה שביצירה, כי שם ההוי"ה בפשוטה עולה כ"ו. וכשתחברנה עם האחוריים שלה שבמלוי יודי"ן, שהיא קפ"ד, יעלה יא"ר, כמנין אל"ף למ"ד יהו"ה שביצירה. ואמנם משם אהי"ה שבשם משה כנזכר, נעשה ממנו א"ל שד"י שבבריאה שהי)ו ג"כ בגימטריא משה:

הגהה א"ש, עוד נלע"ד לומר, כי היא"ר הוא בגימטריא רי"ו, להורות כי רחצה ברי"ו הנזכר, מגלולי בית אביה, כנלע"ד:

נחזור לענין ראשון, כי הנה מלת בצדקה, עם י' של תכונני, בגימטריא יאר, שהוא בחי' אל"ף למ"ד יהו"ה של היצירה:

עוד פי' שני, בצדקה תכוננני, הנה במלת צדקה, תמצא אותיות ק"ץ. ואמנם אות הץ' פשוטה, מורכבת משתי אותיות י"ן פשוט, כזה, י"ן. והוא סוד חיבור זו"ן, הנקראים י"ן. ובהפרדם יו"ד מן הנון, יחזור תיבת קץ, ויהיה קי"ן. וז"ס פסוק ויהי מקץ ימים ויבא קין. והנה אות ק' מורה, על זמן היות זו"ן אב"א, בסוד הרגל שיש לאות קוף, שנאמר אז עליה רגליה יורדות מות, שהוא בחי' הנחש הכרוך על עקיבה. וכאשר האדם מקיים מצות הצדקה, גורם שרגל הק' נחתך. והוסר משם הנחש, וחוזרת היא פב"פ עמו עם זעיר, ואז

נעשת אות ק' בחי' ה'. כי נחתך הרגל ההוא האחוז בה, וזהו בהיותה פב"פ. והנה זהו ע"י מילוי הוי"ה של ס"ג, העולה ל"ז, שנותן זעיר אליה, ואז זו הה"א נעשת הב"ל, כמנין ל"ז הנזכר. ונמצא כי קין והבל הם אחים, זה בבחי' ק', וזה בבחי' ה'. והרי כל בחי' אלו נרמזו במלת צדקה:

סימן נ"ו:

ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם אש"ר ל"א יכר"ת:

מלת אש"ר ל"א יכר"ת, הוא אותיות ש"ר אכתריא"ל:

סימן נ"ט:

ובא לציון גואל גו':

ארז"ל אין בן דוד בא, שהוא הגואל, עד שיכלו להתתקן כל הנשמות שבגוף. ולכן ר"ת, 'גואל 'ולשבי 'פשע, הוא גוף, לרמוז, כי לא יבא בציון הגואל, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ויתוקנו, ויהיו שבי פשע:

הגהה א"ש, נלע"ד, כי שבי פשע, ירמוז, להחזיר ולצרף האותיות מפשע, הגורם לחסרון השפע מן העולם, לאותית שפע:

גם ר"ת 'ביעקב 'נאם 'יהו"ה 'ואני הוא בניי"ו, לרמוז, כי הנה האדם המוציא שז"ל, מוסר טפות זרעו שהם בניו, אל הקליפות החיצונים כנודע. וכאשר האדם ההוא חוזר בתשובה שלימה, אז חוזרות הנשמות ההם, אל אוצר הקדושה, הנקרא גוף. וכל זמן שאינם חוזרות, המשיח מתעכב. וזש"ה, ובא לציון גואל, כאשר ישובו מן הפשע, שהוא טיפת זרע לבטלה שהם בניו, ויחזירום אל הגוף הנזכר:

הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום גו':

הנה אין בן דוד בא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כמש"ל בפסוק ובא לציון גואל. גם נודע, כי אם ישראל ישובו בתשובה, יבא מיד הגואל, כמש"ה, היום אם בקולו תשמעו (תהלים צ"ד, ו') ואם אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות, איך יתקיים זה וזה. לזה אמר הכתוב, הקטון יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום, ויולידו נשמות לאין מספר, ויכלו לצאת כל הנשמות, כיון ששבו בתשובה, כנזכר בפסוק שלפניו, שהוא, ועמך כלם צדיקים, והרי נתקיימו שתיהם וכו'. ונמצא כי הגאולה באה בעתה, לפי שכבר יצאו כל הנשמות. והוא אחישנה, כי על ידי התשובה, אקדים זמן הגאולה, ואעשה נס גדול כזה, שהקטן יהיה לאלף, והרי הוא בעתה ואחישנה:

סימן ס"ד:

ומעולם לא שמעו ולא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך וגו':

הפסוק הזה, סרסהו ודרשהה אלהים יעשה למחכה לו, עין לא ראתה אלהים זולתך. והענין הוא, במ"ש בזוהר כי כל מי שיושב בנחת, ומחכה ודייק להבין כל מלה ומלה דאורייתא על תקונה. יעשה לו אלהים ג"כ נחת רוח אחר, כי יתן לו שכר נפלא, אשר עין צדיקים אחרים לא ראו שכר כמוהו, זולתי הקב"ה, שהכל גלוי לפניו. וזה אומרה עיניך יהיה, עין, שלא ראתה שום עין אחר, מה שעיניך תראה, זולתו יתברך, כי הוא יודע וצופה הכל, ומי יזכה אל היות לו עין כזה, ואמה כי דבר זה יעשהו האלהים למחכה לו:

ספר ירמיהו

סימן י':

וה' אלקים אמת הוא אלהים חיים:

דע כי ב' אחוריים של זו"ן, נקראים בלשון רבים, אלהים חיים. והנה שרש של שניהם, היא אימא עילאה, ולכן היא לבדה נקראה אלהים חיים, בלשון רבים ג"כ. ולזה אמר, הוא אלהים ירמיה חיים, ני הבינה נקרא הוא, בסוד ועבד הלוי הוא, כנודע:

סימן י"ח:

ואתה ה' ידעת גו' בעת אפך עשה בהם:

רמז בזה, ע"ד שאמר המלאך לרב קטינא, כד הוי מכסי בסרבלא בלא ציצית, דבעידן ריתחא ענשינן גם על מצות עשה. וז"ש ירמיה להשי"ת, על אותם הרשעים, בעת אפך אז תשליך עליהם עונש העשה שלא קיימו. וז"ש, בעת אפך עשה בהם:

סימן כ"ה:

ואתה תנבא אליהם גו' שאג שאג על נוהו:

(מזולתו) הנה מלת שאג, היא בגימטריא ש"ד. ישאג, בגימטריא שד"י. ר"ל, בשביל שהה"א היא אינה עם בעלה, ונטלה מן שד"י, נשאר ש"ד, וזהו ישאג ול נוהו, כי היא נוהו: הגהה - אמר שמואל, איני מבין ביאור הנזכר, ולדעתי שנפל טעות בכתיבה, וכך צ"ל, כי הנה נודע, שהוי"ה זו הנזכר, באמרו ה' ממרום ישאג, הוא ו"א, והוא שואג על גלות השכינה, הנפרדת ממנו, ונשאר מנין שא"ג בלבד, וחסר משד"י בחי' היו"ד, והיא ה"ה, האחרונה של שם ההוי"ה במלוי ההי"ן, שהיא כפולה, ונעשת ה"ה, שהיא י', ועמה נשלם לשד"י. ולכן שאג, כדי שיעשה ישאג, שהוא שם שד"י שלם. ופירוש מי היא היו"ד הזאת, ואמר שהיא חכמה תתאה, שהיא מלכות, הנקראת נוהו, ולא חכמה עליונה, כנלע"ד:

וז"ס פסוק, אריה שאג מי לא ייירא, כי תדע למה שאג, לפי שאינה עם בעלה. ואריה בגימטריא רי"ו, שאג בגימטריא ש"ד, כי השכינה אינה במקומה. וזה ג"כ סוד פסוק כש"ד משד"י יבא, וחסרה היו"ד כאמור. (ע"כ מזולתו):

סימן ל"א:

מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם:

אהבתיך על כן משכתיך חסד:

כבר ידעת מ"ש בזוהר, שבכל מקום שנאמר מרחוק, רומז על החכמה, שהוא אבא. והענין הוא, דע, כי אין אבא מאיר הארתו בברתא שהיא נוקבא, אלא מרחוק. פירוש, כי המוחין דזעיר מצד אבא, בהיותם מתפשטים בגופא דזעיר, כשמגיעים אל חג"ת שבו, אז משם הם מאירים הארתם בנוקבא דזעיר, שהוא מן החזה ולמטה. אבל כשמתפשטים עד נה"י דזעיר, שאז הם בקרוב אל הנקבה, אינה יכולה היא לקבל הארתם העצומה, בהיותה בקרוב, כדרך העטלף בראותו השמש מקרוב, כמבואר אצלינו בביאור ברכת אבות של תפלת שחרית. כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד גו':

כבר ידעת, כי עיקר ז"א, אינו רק ו"ק, ואח"כ ע"י מעשים התחתונים, באים לו ג' המוחין בדרך תוספת, ונגמר בי"ס שבו. ונוקבא דזעיר, עיקרה נקודה אחת לבד כשנאצלה, ואח"כ ע"י מעשה התחתונים, באים לה ט' ספירותיה בדרך תוספת, ונגמרה לי"ס שבה. ועל דרך זה כשהתחתונים חוטאים, אז מסתלק כל התוספת ההוא בזו"ן. אבל יש חילוק אחד ביניהם, כי נוקבא דזעיר, כשמסתלק ממנה התוספת, חוזרים להנתן בז"א בעלה, כי ממנו באו לה כנודע ונמצא כי פגם הנקבה מועט, שנסתלק ממנה, אבל ניתנים לבעלה ז"א. ונמצא, כי בכל שהוא של מעשים טובים, יחזרו להנתן בה. וזש"ה, כי פדה ה' את יעקב, ונודע הוא, שאת יעקב, היא הנוקבא, ובפדיה מועטת. תחזור לקדמותה. אבל התוספת של ז"א בהסתלקה ממנו, ניתנים אל הקליפות, כמבואר אצלינו ומתלבשים בתוך הקליפות, בסוד טלטולא דגברא קשה מדאתתא, ונמצא ששלטו הקליפות ממש בהם, והוא פגם גדול, מפגם הנקבה. ולכן אינו מספיק בהם פדיה מועטת, רק גאולה גמורה. וכנגד זה אמר, וגאלו מיד חזק ממנו, שהם הקליפות, שנתחזקו ממנו מז"א עצמו, ולקחו עיטרין דיליה. ע"ד מ"ש המרגלים, כי חזק הוא ממנו, וכוונו לענין זה, והבן אותה וזכור כלל זה, כי גאולה גדילה מן הפדיון:

כה אמר ה' קול ברמה נשמע 'רחל 'מבכה 'על 'בניה:

ר"ת 'רחל 'מבכה 'על 'בניה, הוא מערב, לרמוז, כי שכינה שהיא רחל, היא במערב, כמ"ש רז"ל:

א"ש, נקראת מערב, ע"ש עירובין, שהיא מעורבת מכל האורות, ומכל הגוונים כלם. וגם כן, בעבור כי השמש זורח במזרח, ושוקע במערב, כי שם ביתה בסוד וילן שם כי בא השמש:

סימן נ':
חרב אל הבדים ונואלו:
(מזולתו) הנה רז"ל דרשו זה הפסוק אל הת"ח, היושבים בד בבד, ועוסקים בתורה, ר"ל יחיד, מלשון בדד ישב. ולכן חרב היא אותיות חבר, כי מי שאינו לוקח לו חבר לעסוק בתורה, הנה ענשו הוא החרב בר מינן:
א"ש, גם נרמז במלה הזאת חבר בחי"ת, וב"ר הוא אותיות רב, וז"ש התנא, עשה לך ר"ת 'רחל 'מבכה 'על 'בניה, הוא מערב, רב וקנה לך חבר:

ספר יחזקאל

סימן כ':
ויאמר אלי בן אדם עמד על רגליך:
ואדבר אותך:
הנה צריכים אנו לדעת, למה נשתנה יחזקאל, שנקרא בן אדם, יותר משאר הנביאים. ומעיקרא לדרוש שמות, לכה נקרא שמו יחזקאל. ומה ענין עמוד על רגליך וכו', ואמנם בתחלה צריכים אנו לבאר, שרש נשמת יחזקאל מה הוא, ובזה יובן הכל. כבר ידעתיך בשער הגלגולים, כי יחזקאל משורש קין. ושם הארכנו בענין שרש קין וע"ש:
ועתה נבאר לך הקדמה אחרת, דע, כי אדה"ר מלבד חטאו הראשון שאכל מעץ הדעת כנודע. עוד הוסיף לחטא והוליד שדין ורוחין ולילין כנודע. והנה בתחלה התחיל והוציא טפות קרי לבטלה, ואח"כ בהיותו עדיין עושה מעשה הרע הזה, בא על אשתו, ואז נתעברה ממנו חוה אשתו, מב' טפות, מן הטפה הראשונה יצא קין הבכור. ואח"כ מטיפה הב', יצא הבל אחיו. ואח"כ חזר עוד לקלקולו, והוציא טיפות קרי לבטלה, כל אותם ק"ל שנים שפירש מן אשתו, עד שהוליד שת כנודע. באופן, כי ב' בחי' טיפות קרי היו, אחת קודם קין, ואחת לאחריו, וקין היה באמצעיתם. ואמנם כשיצאה מן אדה"ר טיפת קין, ונתנה אל חוה אשתה ע"י חיבור וזיווג, עדיין היתה טיפת קין, מעורבת עם טיפות קרי שקדמו לו, כי הענין היה סמוך ורצוף זה לזה, ולכן כל טיפות של קרי שיצאו מן אדם קודם שהוליד טיפת קין, נתערבו בקין להיותם סמוכים יחד כנזכר:
עוד סיבה ב', לפי שכבר ביארתי לך בשער הגלגולים בענין עשרה הרוגי מלכות, שהיו מטיפות קרי של יוסף, ושם נתבאר שהנשמות היוצאות בבחי' טיפות קרי לבטלה, הם יותר גדולות במעלה משאר הנשמות, לפי שהם מבווי' הדעת עצמו, כי הם מאתערותא דדכורא. ושאר הנשמות הבאות בזיווג דכר ונוקבא, הם מאתערותא דנוקבא, ואינם אלא

מן החסדים או הגבורות המתפשטים למטה בו"ק דגופא דז"א. ולהיותם גבוהות ומעולות מאד, לכן הקליפות שולטים מאד באלו טיפות הקרי. והנה כיון שקין הוא הבכור כמ"ש בספר התיקונין על פסוק הלא אם תיטיב שאת, לכן אלו טיפות קרי המעולות מאד, נתערבו בו:

עוד סיבה ג', לפי שכל אלו הטיפות של קרי הם גבורות, כי שם יכולים הקליפות הנקרא קרי להתאחז בהם. והנה קין הוא עיטרא דגבורה כנודע, ולכן נתערבו בו, להיותם מן השורש שלו. ולכן כל טיפות קרי הראשונות והאחרונות שהיו מהזכר לבדו, כיון שנולד קין מזכר ונקבה ובפרט שהיו מן השרש שלו, נכללו כולם עמו, כי כלם משרש אחד, והוא צריך לתקן את כלם. וזהו הטעם שנולד קין רובו רע ומעוטו טוב, לפי שהיו כלולים בו כל טפות קרי הנזכר, ובהם נאחזים הקליפות רבות מאד:

ונבאר עתה מאמר רז"ל, על פסוק וימח את כל היקום, זה קין, שתלאו הקב"ה ברפיון בין השמים ובין הארץ ובא המבול ושטפו וכו'. והענין הוא במה שנתבאר, כי כל טיפות קרי של אדה"ר הראשונים והאחרונים נכללו בקין, להיותם משורש אחד, ובפרט כי הוא נולד מזכר ונקבה, והיה בו יכולת לתקנם, והיה מחוייב לתקנם. ואדרבא הוסיף לחטא, בסוד מה שידעת, כי כל דור המבול היה בשניו של קין, מחויאל ומתושלח וכו', וכלם היו משחיתים זרעם על הארץ, וקלקלו יותר מבראשונה, עד שנמחו במי המבול מים רותחין, מדה כנגד מדה כנודע:

והנה קין אביהם עצמו, מן היום שחטא, עד שבא המבול, תלאו הקב"ה ברפיון. פירוש, כי הנוצר ע"י זכר ונקבה, היא טיפה חזקה ועומדת קיימת, לפי שיוצאות מן הזכר בבחי' מים רופפין, ונכנסה בנקבה ונקרשת, בסוד רקיע חזק, וקיים בפרצוף ובאיברים קשים וחזקים. אבל הטיפה של קרי שיוצאת מן הזכר לבדו, יש לה שני חסרונות, האחד, שהיא רופפת, כי היא טיפת מים. והשנית, שהיא הלויה באויר, כי מן הזכר הנקרא שמים יצאה, ובנקבה הנקראת ארץ לא נכנסה, ולכן היא תלויה באויר, בין השמים לארץ, ואין לה מנוחה כלל, עד שתכנס בנקבה. וז"ש על קין, שהיו בו שני חסרונות אלו, האחד, שהיה תלוי בין השמים לארץ. והב', שהיה ברפיון. וכל זה היה לסבת אותם הטפות של קרי שהיו כלולים בו כנזכר. וכשבאו מי המבול מים רותחין, מדה כנגד מדה, מצאוהו תלוי באויר ברפיון, ומחאוהו כי אם היה מתקן אותם הנשמות של טיפות קרי, לא היה המבול מוחה אותם. אבל כיון שלא נתקנו, היו הנשמות של טיפות קרי תלוים באויר השמים, שהם בחי' שדים ורוחין, העומדים תלוים באוירא דרקיעא תמיד, כנזכר בזוהר בהרבה מקומות, אם באדרת נשא ואם בפרשת אחרי מות. ואם בפרשת תזריע. ואם

בפרשת ויקרא, וכיון דלא נצטיירו בנקבה, ולא יכלו לא לעלות למעלה ולא לירד למטה בעולם הזה ליכנס בגופי הילדים. לכן נמוחו במי המבול, שמצאום תלוים שם באויר, בבחי' שדין ורוחין. וז"ש על קין, שהיה תלוי בין השמים ובין הארץ, כי השמים הוא הזכר, והארץ היא הנקבה, והטיפות ההם יצאו מן השמים שהוא הזכר, ואל הארץ שהיא הנקבה לא הגיעו, ונשארו תלוים ברפיון:

גם ז"ס מ"ש רז"ל, כי השדין והרוחין נבראו בע"ש בין השמשות, לפי שהם מבחי' אותם טיפות קרי, שהיו רוחין בלא גופין, כי לא נצטיירו בנקבה. וכבר ידעת, כי גם קין נולד בע"ש, סמוך למנחה ובין השמשות, והנה אחר שאלו טיפות קרי נמוחו בדור המבול, הוסר מהם קליפתם הנאחזת בהם, ומאז הם חוזרים ונכנסים בנקבה העליונה, ושם הם נתקנות ומצטיירות, ויולדות (ס"א ויורדות) בעוה"ז בגופות הנולדים, כשאר הנשמות, ומאז עד עתה הולכות ונתקנות מעט מעט כנודע:

והנה אעפ"י שכל הטיפות של הקרי של אדם נכללו בקין, ודאי שהם נחלקים לג' חלוקות, הא' הוא, טיפות קרי קודם שנולד קין. הב', טיפות קין עצמו, שהיה מזכר ונקבה. הג', טיפות קרי שלאחר הולדת קין:

ודע, שאעפ"י שאמרנו למעלה, כי הנשמות הבאות מטיפות הקרי, הם גדולות וגבוהות מאד מאד, מן שאר הנשמות הבאות מזווג זכר ונקבה. עכ"ז יש הפרש בין טיפות קרי שקודם שנולד קין, מאותם שלאחר שנולד. כי הטיפות של הקרי הראשונות קודם שנולד קין, מעולות וגדולות מאד, מן הטיפות של קרי שלאחר שנולד קין:

וכבר הודעתיך, כי מיכה המורשתי, הוא משורש קין, והוא מאלו הטיפות של קרי הראשונות, והם יותר מעולות. וזהו המורשתי, לשון ראשית. אך נחום האלקושי, ג"כ הוא משורש קין, אלא שהוא מטיפות קרי האחרונות וזהו האלקושי, מלשון מלקוש. נמצא, מיכה יורה. נחום מלקוש. שהם טיפות גשם האחרונות:

והנה יחזקאל הנביא, וחזקיהו מלך יהודה, שניהם משרש קין, והם מן הטיפות הראשונות של קרי, שהם יותר מעולות. ולפי שבתחלה היו נשמותיהם תלוים ברפיון כנזכר, לכן נזכרו נשמותיהם כך בלשון חוזק, להורות על תיקונם, שנתקנו תיקון גמור, ונתחזקו לגמרי מרפיונם:

ושם בשער הגלגולים הודעתיך, ההפרש שבין יחזקאל לחזקיה, כי חזקיה מצד הראש שיש בפרצוף שורש קין, ולכן יש בו אותיות י"ה, שהוא או"א, הנקראים י"ה, והם סוד הראש. אבל יחזקאל מצד הרגלים, ולכן נאמר בו בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך, כי הוא מבחי' הרגלים, שהיו רופפים, ונתחזקו ולכן עמוד על רגליך, והתחזק בהם:

גם לכן נקרא בן אדם, להורות, שהוא משורש קין, שהיה בן אדה"ר ממש, ואעפ"י שגם הבל בן אדם הוא, עכ"ז הבן הראשון שהיה לאדם, הוא קין:
ועוד, להורות, כי היה מטיפות הקרי שנולדו קודם קין כנזכר, ואותם הטיפות היו בן אדם לבד, ולא בן אדם וחוה, ולכן נקרא בן אדם:
גם בזה תבין מ"ש לקמן בספר יחזקאל, כי מתה אשתו במגפה, כמש"ה (יחזקאל כ"ד) בן אדם הנני לוקח מחמד עיניך במגפה. ולכאורה הוא דבר תימא, למה מתה על לא חמס עשתה. אבל הענין הוא, כי יחזקאל היה מן שורש קין, שהרג להבל, ולקח תאומתו היתירה. וכבר נתבאר אצלינו בענין התאומות היתירות, כי קורבה גדולה יש לתאומה היתירה עם קין, כי בחלקו ובמקומו עומדת. ולכן גם יחזקאל לקחה, כי בחלקו היא, אלא שאינה אשתו ממש, ולכן מתה אשתו, שהיא בסוד התאומה יתירה, ואז נתקן מאותו עון שהרג קין להבל, על התאומה ההיא:
גם בזה תבין מ"ש לקמן, והכהנים הלוים שהוא משורש קין, שהוא הבכור, ולו ראוי הכהונה והמלכות והבכורה. כמש"ה, הלא אם תטיב שאת, ואין שאת אלא כהונה. וכיון שיחזקאל תקן פגמו של קין, וכה להיות כהן, כי לו משפט הבכורה הכהונה:
גם בזה תבין מ"ש לקמן, והכהנים הלוים בני צדוק, כי הוא תימה, כי לא מצינו בשום מקום שקרא אל הכהנים בשם לוים אל)ו יחזקאל ואי אפשר לפרש ולומר, שהכהנים וגם הלוים יכנסו לעבוד במקדש, לפי שאין הלוים בני צדוק כלל, ואיך קראם בני צדוק. ועוד כי אין עבודה אלא בכהנים, ולא בלוים. אבל הענין מבואר במה שאמרנו, כי בתחלה היתה עבודה בבכורות, כי להם משפט הכהונה, וכשחטאו ניתנה לבני אהרן הכהנים. והנה קין הוא הבכור ואלו זכה, היה לו ג' עטרות הנזכר, והאחת מהם היא הכהונה, כמש"ה הלא אם תיטב שאת. וכמש"ה, וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם. וכיון שחטא קין, אבד בכורתו וכהונתו, ונתנה להבל אחיו, וכמו שהודעתיך כי אהרן הוא משורש הבל:
והנה קין והבל הם גבורות וחסדים כנודע. ומן הראוי היה, שהגבורות והם קין הבכור, והם מעולות מן החסדים, כמבואר אצלינו בסוד אשת חיל עטרת בעלה, והגבורות הם נקבות וכן הלוים שהם מן הגבורות של קין, היה ראוי שהם יהיו כהנים, כי להם כתר הכהונה, שהם הבכורות. וכהנים שהם משרש הבל, יהיו לוים. אלא שבחטאו של קין, נהפך הענין, על דרך מה שנודע, כי משה שהיה בתחלה כהן, נהיה ללוי. ואהרן שהיה לוי, נהפך לכהן. כמ"ש חז"ל ע"פ הלא אהרן אחיך הלוי:

והנה בעה"ז, ששרש הבל, להיותם מן החסדים, הם יותר נקיים, ורובם טוב, ומעוטם רע, היו עתה כהנים. אבל לעת"ל, שנשמות שרש קין נטהרו מן הקליפות, ונתקנו, יחזור קין ויטול בכורתו הראויה לו. ומה שעתה היו הכהנים עובדים, יהיו אז הלוים עובדים בכהונה. באופן, שהכהנים יחזרו להיותם לוים, והלוים יהיו כהנים. וז"ש והכהנים הלוים בני צדוק וגו'. פירוש, כי הכהנים אשר ישמשו בכהונה לעתיד, יהיו מאותם שעתה היו לוים. ואלו הלוים שעתה, יהיו אז כהנים בני צדוק. כי אז יתקיים קרא דכתיב, הלא אם תיטב שאת:

ואמנם היות נבואה זו ע"י יחזקאל, היה, לפי ששום נביא לא נתנבא בענין העבודה שלעת"ל, אלא הוא, לפי שהוא משרש קין, שתקן פגמו לגמרי, וזכה להיות כהן כנזכר, לכן נתנבא על כל שאר שרש קין, שהם יהיו כהנים לעת"ל כנזכר:

סימן ט':

והנה ששה אנשים באים מדרך שער העליון ואיש אחד לבוש הבדים וקסת הסופר במתניו:

דע, כי האיש הזה, הוא גבריאל המלאך, והוא אוחז כל הגבורות העליונות, שהם ה' גבורות מנצפ"ך, שיש באימא. וה' גבורות שבנוקבא דזעיר. כי לכך מנצפ"ך, הם אותיות כפולות כנודע. והנה ב"פ מנצפ"ך, הם בגימטריא קס"ת הסופר:

סימן כ"ח:

בן אדם אמור לנגיד צור כה אמר ה' וגו':

הנה נודע, ענין גאות חירם מלך צור לאמר מושב אלהים ישבתי, כנראה שהוא דבר מתמיה מאד, אבל זה יובן, במה שהודעתיך בפרעה מלך מצרים, שגם הוא נתגאה לומר שהיה אלוה, כמש"ה, לי יארי ואני עשיתיני. ושם נתבאר כי כל הגאוה היא בגרון, וכמש"ה ותלכנה בנות ציון נטויות גרון. והנה פרעה וחירם, שניהם מבחי' הקליפות הנאחזות בגרון דו"א, ולכן נקרא פרעה מלך מצרים, כי מצרים הוא הגרון, שהוא מקום צר מאד, כי הג' מוחין דקטנות דזעיר, שהם מבחי' אלהים, יורדים שם בקבוץ צר מאד, כאשר נכנסים המוחין דגדלות דהוי"ה בראש כנודע. וכן צור, הוא מלשון מצור, כמו מצרים. גם פרעה, הוא חילוף אתוון הערף, שיש באחורי הגרון. וכן חירם בגימטריא גרון עם הכולל, כי הוא מצד פני הגרון, ולא מצד הערף. וכבר ביארנו, כי גרון בגימטריא ג' שמות אלהי"ם, שהם ג' מוחין דקטנות הנזכר שירדו שם. וכל החיצונים והקליפות, ראשית יניקתם הוא כאן בגרון, לפי שלמולה במקום הראש, הם מוחין דהוי"ה דגדלות, ואין להם אחיזה שם, ולכן כל הקליפות הנאחזים באבר הגרון, ששם מוחין דקטנות,

והוא ראשית מקום אחיזתם, הם גדולים מכל שאר הקליפות, ומעלתם גדולה מאד. ולכן פרעה וחירם הנאחזים שם כנזכר, הם גבוהים מאד, ולכן נתגאו להעשות אלוהות. וז"ש פרעה, לא ידעתי את ה', לפי שאין לו אחיזה למעלה במוחין דהוי"ה, אלא במוחין דקטנות דאלהים. וז"ש ג"כ, אצבע אלהים היא. וז"ש ליוסף, אחרי אשר הודיע אלהים אותך. וכן חירם אמר, מושב אלהים ישבתי, כי נאחז ונתיישב במקום אלהי"ם שבגרון כנזכר:

ובזה תבין, למה חיה חירם מלך צור אלף שנה, לפי שהאחוריים של אלהים דמילוי ההי"ן, הם בגימטריא אלף. ואמנם סיבת היות בהמ"ק נבנה על ידו בימי שלמה הוא, לפי שהיה מעורב בו ניצוץ קדושה, שחטפוה הקליפות מן הגרון דז"א, ולקחוה להם:

סימן מ"ד:

והכהנים הלוים בני צדוק וגו':

כבר נתבאר לעיל בתחלת ספר יחזקאל ע"ש. עוד אפשר לפרש, כי הנה מצינו ג"כ, דכתיב ונגשו הכהנים בני לוי, וכיוצא בזה. וכמה פעמים נקראים הכהנים בשם לוים, והענין הוא, כי הכהן הגדול, הוא בחכמה כנודע. והלוי העליון, הוא בבינה. ולהיות כי הבינה רחמים, ואין הגבורות ניכרים בה, יש לה קשר גדול והתחברות נמרץ עם החכמה, שהוא כהן, ולא אתפרשן כנודע, וכחדא שריין. ולכן הכהנים נקראים בשם לוים, כי הכל חבור אחד. אבל למטה בחסד וגבורה, שיש שם הפרש, כי הגבורה ניכר כחה, אינה נקשרת עם החסד, יש הפרש בין הכהנים אל הלוים. וזהו, מה שהודעתיך בסוד לחם הפנים הנאכל לכהנים, כי הלחם בגימטריא מזלא דא"א, הנאכל לכהנים, שהם או"א:

ספר הושע

סימן ו':

והמה באדם עברו ברית שם בגדו בי:

זה יתבאר במה שהודעתיך, בענין חרבן בית שני, שאז ירדו ט' ספירות של נוקבא דזעיר אל הקליפות, בסוד קולה כנחש ילך, שנתבאר בזוהר פרשת במדבר ע"ש:

סימן ט':

כי הנה הלכו משוד מצרים וגו', מחמד לכספם וגו' באו ימי הפקודה וגו':

(מזולתו) פה נרמז גלות האחרון הזה:

סימן י"ד:

שובה ישראל עד ה' אלהיך וגו':

הנה ר"ת וס"ת 'שובה 'ישראל, בגימטריא מש"ה. והם בגימטריא קפ"ד דאחוריים דהוי"ה דיודי"ן, ופנים דאהי"ה דיודי"ן, שהם קס"א. ואמנם מן קפ"ד הנזכר יוצא א"ל של ישראל, כי א"ל במלואו, עולה קפ"ה. ומן קס"א, יוצא שר דישראל, ף, אותיות הרי י' דישראל. הרי איך ישראל יוצא מן קפ"ד וקס"א, שהם ר"ת וס"ת שובה ישראל כנזכר. ונלע"ד חיים ביאור הנזכר, כי מן קס"א יוצא ש"ר, באופן זה, כ. האחוריים דאהי"ה ביודי"ן, המלוי שלהם, הם בגימטריא ש"ר. ועם הי' אותיות הרי שי"ר:

א"ש, באופן זה, אל"ף, אל"ף ה"י, אל"ף ה"י יו"ד, אל"ף ה"י יו"ד ה"י. הזה השם בגימטריא תקמ"ד, והוא קדמ"ת. תסיר עיקרו והוא מ"ד, נשאר ת"ק, בגימטריא ש"ר ועם י' אותיות, הרי שי"ר. (ע"כ מזולתו):

אהי"ה כטל לישראל:

כבר הודעתיך, כי היסוד דאימא הוא אהי"ה במלוי ההי"ן, ובו ט"ל אותיות, שהם בפשוטו ובמלויו ובמלוי מלויו בההי"ן, וזהו אהי"ה כט"ל:

ספר עמוס

סימן ג':

אריה שאג מי לא ירא וגו':

כבר ביארתיו בירמיה סימן כ"ה, שאוג ישאג על נוהו וכו'. ועי"ש:

ספר חבקוק

סימן ג':

ה' שמעתי שמעך יראתי וגו':

הנה נודע, כי בספירת הכתר, יש תר"ך עמודי אור, כמנין כתר. ונחלקים י"ש אורות בחכמה, וי"ש אורות בבינה. כנודע, כי או"א שניהם שוים באחיזתם בא"א, בימינו ובשמאלו. ואותם הי"ש אורות שבאימא, מתחלקים בחג"ת אשר תחתיה, כנזכר בזוהר בפרשת תרומה. וכאשר העונות גורמים ונאחזים בהם הקליפות, אז נקרא קר"י, והם בגימטריא י"ו. ולכן בר"ת הפסוק הזה, נרמזו בו י"ש הראשונים אשר באבא ביושר, בר"ת 'יהוה 'שמעתי. והי"ש שבאימא בהפוך, ר"ת 'שמעך 'יראתי. כי מקום אחיזת הקליפות, הוא ביש של הנקבה. ולפי שחבקוק מן יש אלו שבנוקבא היה ירא מאד, כמ"ש שמעך יראתי:

ספר תהילים

סימן ה':

אמרי האזינה ה' בינה הגיגי:

הנה ר"ת פסוק זה, זולת תיבת בינה, הם כ"א, כמנין שם אהי"ה, לרמוז כי שם אהי"ה הוא בבינה:

סימן ו':

ה' אל באפך תוכיחני וגו':

כבר הודעתיך, כי הה' גבורות הנופלות ביסוד ז"א, שלשתם מתמתקות עם החסדים. והב' הנשארות בלי מיתוק, והם אף וחימה, שנשארו בלתי מתוק, לאותם שחזרו בבית שני. ובנ"א מצאתי, מה שאומרים האשכנזים אל באפך תוכיחני ואל בחמתך וגו', הם שתי גבורות שנשארו בלתי מתוק, לאשר חזרו בבית שני:

סימן י"א:

כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו:

(מזולתו) אמרו בזוהר כי סט"א כל מה שהאדם מתקרב אליו הוא נעשה שונאו, ומבקש להמיתו. ובמתק שפתיו פירש רשת לפעמיו, כמ"ש בפרשת וירא בס"ת. אמנם הקב"ה הוא צדיק, וצדקות אהב, ואוהב כל הבא לחסות תחת כנפיו. וע"ד הסוד, ירצה, צדיק ה', שהוא יסוד, וצדקות אהב, הם נו"ה, שנאמר בהם למען דעת צדקות ה'. ועי"כ ישר יחזו פנימו, כי יהיו זו"ן פב"פ ביושר:

אמר שמואל נקראים צדקות, להיותם גם הם הרין ביעין, ואז יהיה הזיווג ביושר פנים בפנים. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ב:

אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו:

ארז"ל ראה כחו של לשון, שנתונה בין שתי חומות, אחת פנימית של עצם, שהם השינים. והחיצונה מן הבשר, והם השפתים. ועכ"ז, היא מתגברת בלשון הרע. וז"ש הפסוק, כי הדוברים לשון הרע, אומרים רצוננו להגביר לשוננו, ולהוציאה מחוץ לחומות השינים, כי הבחירה בידינו. וגם החומה החיצונה שהם שפתינו, אתנו הם, ומסורים בבחירתנו. וא"כ מי אדון לנו לשלוט על לשוננו, ולהסיר בחירתנו:

סימן י"ד:

הכל סר יחדו נאלחו:

הנה במזמור נ"ג, כתיב בלשון אחר, כלו ס"ג יחדו נאלחו וכו'. והענין הוא במה שהודעתיך בענין השופר, כי ז' הבלים, הם יוצאים מהבינה אל ז"א, כי הבינה היא הוי"ה דס"ג, ובז' אחרונות שבה, שבע הויו"ת דס"ג, והמילויים שבהם הם היוצאים לחוץ, וכל סלוי ס"ג הוא בגימטריא הב"ל כנודע, והנה ז' הבלים בגימטריא ס"ר. (הגהה א"ש, בכולל של הז' הבל). ושרשם הם ס"ג, נמצא כי הכל אחד, אלא שהס"ר יוצאים מן הס"ג, שהם שרשם, והכוונה היא, כי המדבר לה"י שהוא הבל הפה, גורם לסלק את הז' הבלים, שהם בגימטריא ס"ר. וגם הס"ג שהוא שרשם:

סימן י"ח:

בני נכר יבולו ויחרגו ממסגרותיהם:

הנה פסוק זה נכתב בספר שמואל, ויש בו קצת שינויים בין ספר שמואל וספר תהלים, כמו שיתבאר, והענין הוא במה שנבאר הקדמה אחת, בענין הקליפות. דע, כי הקליפות הם זכר ונקבה, ומהם נמשכים ב' בהי', האחד, הם נקראים מזיקין. והב', נקראים שדים. ובזה יתבארו מאמרי הזוהר, שנראים כחולקים זה לזה, כי בספר הזוהר בפרשה ויצא בס"ת, משמע כי להט החרב המתהפכת, היא לילית נוקבא דסמא"ל, שהיא חרבו של מלאך המות. ובפרשת פקודי בהיכלות הטומאה, משמע להפך, כי הזכרים הם הרוצחים, והם בעלי החרב. אבל אותם שהם מצד הנקבה, הם מפתים בלשונם, כד"א וחלק משמן חכה, אבל אינם רוצחים, והכל אמת כפי מה שיתבאר:

דע, כי בתחלה, הכחות הנמשכות מצד הנקבה, הם יורדות ומסיתות, ומפתות את האדם לחטא, כי אין כח הפיתוי נמצא, אלא בנקבות, שמצד לילית. כמש"ה, כי נפת תטפנה שפתי זרה וגו'. ואלו נקראים שדים, כי כונתם להדבק עם האדם, לפתותו ולהחטיאו, ואינם מזיקים אותו. ואחר שנתפתה האדם אחריהם, אז מתחברים כחות הזכרים הנקראים מזיקין, אשר בידם החרב להזיק, וממיתין את האדם. כי כן הוא טבע העולם, שהזכרים עושים המלחמה, ולא הנקבות. ונמצא, כי בבחי' הפיתוי, העיקר הם הנקבות, כמו שמצינו בעגלי ירבעם, שהנקבה הניחה בדן, וכל העם נטו אחריה יותר מעגל הזכר, שהיה בבית אל, כנזכר בזוהר:

וא"כ, שהעיקר נעשה ע"י הנקבות, אז הזכרים מתחברים עמהם, ונטפלים אליהם, בפתויי ההוא, ואח"כ ממיתים את האדם. ואח"כ בעת שליטתם על האדם להמיתו, אז העיקר הוא בזכרים, אלא שגם הנקבות נטפלים אליהם. ובזה צדקו דברי ב' המאמרים הנזכרים:

והנה דוד המלך ע"ה, בפסוק הנזכר, היה מתפלל עליהם שיכרתו ויאבדו מן העולם, ואמנם ב' פעמים נזכר מלת בני, אחת מפורשת בכתוב, באומרו בני נכר יבולו. והשנית, בר"ת 'בני 'נכר 'יבולו, הוא בנ"י. והמפורשים בפסוק כנגד הזכרים, והנעלמים בר"ה, הם הנקבות. והתפלל, כי בני נכר שהם כחות הקליפות הבאים מהזכר ונקבה, כלם יבולו: והענין הוא, במה שהודעתיך, כי כמו שהזכר והנקבה דקדושה, הם פרים ורבים, ויש בהם מ"ד ומ"ן. כן כנגדם בזכר ונקבה דקליפה, אשר משם נבראים כל כחות הקליפות זכרים ונקבות, שהם מסמא"ל ולילי"ת דקליפה. ונודע כי המ"ו שבקדושה, הוא הוי"ה דההי"ן הנקרא ב"ן. כן המ"ן דקליפה, נקראים כל"ב, שהוא בגימטריא ב"ן. ועליו נאמר, מיד כלב יחידתי. ועל אלו התפלל דוד, באומרו בני נכר יבולו, כי אלו המ"ן של הקליפה, הנקרא בנים של הקליפה, הנקרא נכר. וכן המ"ד שלהם, הנקרא ג"כ בנים, כלם יבולו: והנה בספר שמואל, בשירה הכתיבה שם, שהוא ספר נביאים, שהם נו"ה דכורין, עיקר כונת דוד בתפלה ההיא, היתה בדכורין, המפורשים במלת בני, ובכללם כיוון גם על הנוקבין, אשר בר"ת כנזכר, ואמר, שהבנים ההם יבולו. פירוש, כי נודע שיש ברחם האשה, כלי שבו מקבלת טיפת מ"ד, וגם מונחים בו מ"ן דידה. והכלי הזה, הוא גבורה, כנודע כי היסוד של הנקבה, היא מן הגבורות. וכבר נתבאר, כי המ"ן עצמם היא הוי"ה דב"ן, אבל הכלי שבו נתונים מ"ן, הוא האחוריים הפשוטים והמליאים של ההוי"ה דההי"ן כנזכר, שהם ע"ב קד"ם, והם בגימטריא רי"ו, גבורה. ולכן נרמזו בר"ת בנ"י, שהם המ"ן. ובס"ת נרמז הכלי, שהוא רי"ו, וזהו בנ"י נכ"ר יבול"ו, ס"ת רי"ו. ולכן הכלי נרמז בס"ת, כי הוא בחי' המקבל בתוכו את המ"ן הנזכר, ונעשה לבוש האחרון, הכוללים בתוכו. ואמר, כי אלו המ"ד, יבולו מתוך הכלי ההוא שבס"ת, ויבלו כמו יפלו, כי אותיות בומ"ף מתחלפות:

פירוש, שבעת ההזרעה, אותם מ"ד, יפלו לארץ, בסוד פולטת שכבת ורע, ולא יכנסו ברחמה, שהוא הכלי הנזכר. ואם יש איזה טיפות מהם, נכנסו תוך הכלי שלה, יחגרו ממסגרותם. ר"ל, ינתצו ויהרסו ממסגרת רחם כלי האשה, ויצאו לחוץ. כנודע, כי יש לרחם, צירים ודלתות ומסגרות ומפתחות. וז"ש, ממסגרותם. פירוש, ממסגרות ם. כי הרחם שלה, הוא כדמיון ם סתומה, כנודע. ויש לה ב' מסגרות, וזהו ממסגרותם, שיחרגו וינתצו מאותם מסגרות, שיש אל כ' סתומה שבה, שהוא רחם האשה, אעפ"י שכבר נכנסו שם, לא יבנו עוד, ויהרס בניינם משם. באופן, כי עיקר תפלתו הוא על המ"ד המפורשים. ואגב ארחין, התפלל גם על הנקבות, הנעלמים בר"ת כנזכר. ולכן תראה, כי

ר"ת של ב' התיבות אלו, של 'ויחרג"ו 'ממסגרותיה"ם, ר"ת וס"ת מ"ו מ"ו. כנודע, כי הוא מילוי ההוי"ה דיודי"ן דע"ב, שהם מ"ד:

אבל בספר תהלים, שהוא כתובים, שהוא בנוקבא הנקראת רוח הקדש כנודע, ועיקר התפלה היתה במ"ן, והם המפורשים, ואגב גררא כלל גם את הדכורין בר"ת, ולכן שינה: ש ואמר, ויחרגו, הפך מן ויחגרו שבספר שמואל. גם שינה, כי שם אמר ממסגרותם, וכאן אמר ממסגרותיהם. והענין הוא, כי יבולו שבספר תהלים, הוא בלשון אחר, מלשון בלויי הסחבות. ומלשון בלה בשרי ועורי וגו'. פירוש, כי המ"ן שבכלי הנקבה, יבלו ויפסדו וירקבו, ולא יהיו ראויים להזרעה כלל. גם אפשר לפרשו, מלשון יפלו. פירוש, שבעת עלייתם לקבל מ"ד, יפלו משם:

אמר עוד, ויחרגו ממסגרותיהם, פירוש, מלשון חירגא דיומא, שהוא הנסירה, שמנסרת החמה ברקיע. והענין הוא, שינסרו כעין נסירת העץ הדקה ביותר, ויתדקקו לדקות נמרץ, ויהיו כלא חשיבין, הנקרא חירגא דיומא, בהיותם תוך הכלי עצמו. ואמר ממסגרותיהם, ויש בתיבה הזאת שם י"ה מיותר, ממ"ש בספר שמואל, דקאמר ממסגרותם. וביאורו הוא, כי אלו המ"ן שבתוך המסגרת והרחם, יפסדו, ולא יתחברו עם מ"ד, הנקרא י"ה. וכיון שלא יתחברו, ודאי שאלו יפסדו ויתקלקלו. גם הם אותיות ממסגרותי מ"ה. ר"ל, שלא יתחברו אלו הנוקבין עם הדכורין, שהם הוי"ה דאלפי"ן העולה בגימטריא מ"ה, ועי"כ יתקלקלו הנוקבין שהם מהוי"ה דב"ן:

סימן י"ט:

תורת ה' תמימה משיבת נפש:

הנה שש תיבות, נזכרו בפסוקים אלו, תורת, עדות, פקודי, מצות, יראת, משפטי. והם סוד ו"ק דז"א, הנקרא יהו"ה כנודע. ולכן נסמכו שש הויו"ת, אל ששה תיבות הנזכר. כמ"ש, תורת ה'. עדות ה'. פקודי ה'. מצות ה'. יראת ה'. משפטי ה'. וכמ"ש בזוהר בפרשת תרומה. ודע, כי כל תיבה מאלו, היא בגימטריא שם ההוי"ה, וכמו שנבאר. ודע, כי שמעתים ממורי ז"ל, ושכחתים, ואכתוב מה שאני זוכר. תורת ה', בחסד. והוי"ה זו, היא בגימטריא תורת. וז"ס, שיר תתר"ו, הנזכר בשיר השירים בזוהר שהם סוד חמשה ואלף, ועם הכולל הם ששה ואלף. והוא באופן זה, הנה הוי"ה דיודי"ן שהיא ע"ב, אם תמנה אותו באופן זה, יו"ד פעמים ה"י, הם בגימטריא שלש מאות. ושכחתי השאר:

אמר שמואל, זהו השאר, ה"י פעמים וי"ו, הם בגימטריא ש"ל. גם וי"ו פעמים ה"י, ג"כ בגימטריא ש"ל. הרי תשע מאות וששים, תשים עליהם מלוי ההוי"ה דע"ב שהוא מ"ו,

הרי אלף ושש כמנין תור"ת, וכמנין תתר"ו. עוד א"ש, אפשר לומר זהו החשבון, שכתבתי בשער ב' שער מאמרי רשב"י, בשיר השירים מן הזוהר, ומצאת שם, כי תדרשנו:
עוד ירצה, כפי הפשט של הפסוק כי ר"ת של 'תמימה 'משיבת 'נפש 'עדות, הוא תמנע, ירמוז אל 'מ"ש רז"ל, כל התורה שמותיו של הקב"ה. כי אפילו פסוק אחד, של ואחות לוטן תמנע, שהוא מכלל המקראות, שהיה מנשה דורשן לדופי, ואומר שהם מיותרים שלא לצורך, אפילו פסוק של ותמנע, הוא מכלל תורת ה' תמימה, ולא נכתבה אלא לצורך. או ירמוז, אל הנודע בזוהר בפרשת ויחי, כי כשהאדם הולך אל בית עולמו, אז מתלבשת נפשו במלבוש אחד, הנעשה לו מן התורה שעסק בזה העולם. ולפעמים יש בו כח, שע"י המלבוש ההוא, בא ונגלה בזה העולם. כמו שמצינו ברבינו הקדוש, וברעיא מהימנא, ובטולא דר' פינחס בן יאיר, בפרשת פינחס וזש"ה, כאשר תורת ה' תמיפה, היא משיבת נפש לעה"ז, אחר שיצא ממנו:
אמר שמואל, עוד רמוז, כי להיות תורת ה' תמימה, וצריך האדם לקיים כל התורה, וכל המצות שבה, איש לא נעדר, לכן משיבת נפש לעה"ז כמה פעמים, בגלגול כמה גופים מחולקים עד שישלים כל התרי"ג מצות שבהורה:
אמר עוד עדות ה' נאמנה וכו', ירצה, כי מציאות הידיעה תתקיים בשתי בחי', או על פי החקירה ע"י שכל האנושי, לחקור בענין אלהותו יתברך, ואחדותו, וכיוצא. או על פי האמונה, בקבלה מפה אל פה. והנה כאשר הידיעה היא על החקירה, האדם מחדד שכלו ומתפקח, ונעשה חריף. אבל כשהוא על פי האמונה, אין האדם מתפקח ומתחדד. ואמר, כי תורתנו, הנקראת עדות ה', כי הקב"ה העיד בה היותה אמיתית, עם היות שאנו מאמינים בה מצד האמונה, והיא נאמנת אצלינו, ולא מצד החקירה, עכ"ז היא מחכימת פתי:

סימן כ"ב:

הצילה 'מחרב 'נפשי:
(מזולתו) ר"ת המן. וכבר ידעת, כי מזמור זה נאמר ע"י אסתר בענין צרת המן האגגי, ואמרה הצילני מהמן, שהוא מזרע עשו הרשע, שנתברך בחרב. כמש"ה, ועל חרבך תחיה. (ע"כ מזולתו) אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי וגו':
כבר הודעתיך, כי בהיות החסדים גנוזים תוך היסוד של אימא, ברישא דזעיר, נקרא טוב, דטוביה גניז בגויה, כנזכר בזוהר בפרשת תרומה ואחר גלויים ברדתם למטה בגופא דזעיר, אז נקראים חסדים וחסד. וז"ש בתחלה, אך טוב, ואח"כ וחסד, ירדפוני כל ימי חיי:
הגהה א"ש, להיות כי המוחין הם נקראים חיי המלך, לכן כתיב כל ימי חיי:

סימן כ"ד:

ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלהי ישעו:

הנה ר"ת של 'ישא 'ברכה 'מאת, הוא יב"ם. והענין הוא, במהו שהודעתיך בשער הגלגולים, כי כל המתגלגלים מחמת איזה עבירה, שבכל התורה, אינם מתגלגלים אלא בסוד נפש לבדה, או רוח לבדו, או נשמה לבדה. אבל המתגלגל מפני שלא קיים פריה ורביה, שמתגלגל ע"י אחיו היבם כנודע, הוא יכול להשיג שלשתם, נפשו, ורוחו, ונשמתו, בגלגול ההוא. גם הודעתיך שם כי יש אפשרות לשאר המגולגלים, להשיג שלשתם ג"כ, והוא, אם ידע להעלות נפשו אחר תקונה בלילה, בסוד בידך אפקיד רוחי, ותשאר שם נפשו בסוד מ"ן, ובבקר יבא הרוח ויכנס לבדו בגוף האדם, עד שיתוקן. ואח"כ תכנס ג"כ נפשו בו. ועד"ז בחלק הנשמה. והנה לענין הנזכר, צריך זכוך הנפש, שתתוקן בתכלית גמור. ולזה אמר בתחלה, מי יעלה בהר ה', שהוא בעת הפקדון הנפש בלילה כנזכר, מי יהיה לו כח להעלות נפשו שם, ולהניחה שם בסוד מ"ן כנזכר. ואמר' כי מי שהוא נקי כפים, זה האיש אשר לא נשא והעלה נפשו למעלה בלילה לשוא ולתוהו, אלא העלה אותו לצורך גבוה, להשאר שם בסוד מ"ן כנזכר. ואמר כי האיש הנזכר, נקי כפים, שיכול להעלות נפשו כנזכר, ישא ברכה, ויוכה להשיג הרוח והנשמה ג"כ בגלגול, כדמיון היבם, הנרמז בר"ת 'ישא 'ברכה 'מאת כנזכר:

סימן כ"ה:

פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני:

הנה ב' בחי' יש לנוקבא דז"א, אשר בה נאחז דוד המלך ע"ה. האחת, בהיותה נקודה קטנה, ואז נקראת יחיד. השנית, בהיותה בת י"ס, אלא שעדיין אין בה מוחין, ואז נקראת עני. והנה בהיותה אב"א עם ז"א, אז היא נקודה אחת קטנה, וצריך לתקן אותה ע"י שז"א יסתכל ויאיר בחזה שלו, ומשם תעבור ההארה לצד אחוריו, ויאיר בנוקביה אשר שם, ומכח הארה זו תתוקן נוקביה בי"ס בהיותה באחור. ולבחי' זו אמר, פני אלי, ונתן הטעם, כי יחיד אני. נקודה אחד. ואח"כ צריך להמשיך בה המוחין, הבאים בדרך תוספת, כנודע כי כל בחי' מוחין, אינם באים אלא דרך תוספת, הנקרא מתנת חנם, ולבחי' זו אמר, וחנני. והטעם הוא, כי עני אני כנזכר:

ואם תדקדק תמצא, כי תיבת פנ"ה, בגימטריא קל"ה, כנגד הוי"ה דע"ב וס"ג, שנותן בה ז"א, ונמשכים אליה מאו"א, שהם הויו"ת דע"ב וס"ג כנודע. ועל ידם נבנית מי"ס, אבל המוחין שבה, הם ע"י ז"א עצמו, כי הנה"י שלו, נעשית מוחין אליה, כנודע. והנה הם באים אליה משלו, והנה הוא בחי' הוי"ה דמ"ה דאלפי"ן, ואם תחבר מ"ה, עם מ"ב אתוון,

שי, בו בפשוטו ובמלויו ובמלוי מלויו כנודע, יהיה הכל בגימטריא פ"ז, כמנין ר"ת 'פנה 'אלי 'וחנני. גם תיבת אל"י, רומזת אל שתי הויו"ת ע"ב ס"ג הנזכר. כי הנה ג' יודי"ן דס"ג, הם שלשים, ועם אות אל"ף שבתוך הוא"ו, הרי א"ל כנודע. והיו"ד שבשם ע"ב המיותרת על הוי"ה דס"ג, הרי אל"י:

סימן כ"ז:

אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי וגו':

אמר כ"כ בזה אני בוטח בהשי"ת, שאעפ"י שתחנה עלי מחנה אחד, לא ייראו לבי ממנה. ולא עוד, אלא אם אח"כ תקום עלי מלחמה ממחנה אחרת שנייה, כ"כ אני בוטח בשי"ת, שאשיב אל לבי, כי זאת המחנה הראשונה שחנתה עלי, ולא נלחמה בי, שאתה שלחת אלי, לעזרני מן המחנה השנית שנלחמת עמי. וז"ש, בזאת אני בוטח, ר"ל, בזאת הראשונה שלא נלחמה, אני בוטח שתסייעני, עם השנית שתקום עלי להלחם ממש:

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וגו':

ירצה, כי ג' מתנות נתן להם הקב"ה לישראל, וכלם הם אחת, כי זו גוררת זו, והם, ארץ ישראל, וחיי העוה"ב, ותורה. והם בר"ת אח"ת, 'ארץ 'חיי 'תורה. ושלשתם היה שואל דוד המלך ע"ה מאתו יתברך:

עוד אמר הכתוב, לחזות בנועם ה', הנה ר"ת נע"ם, הם ג' מלאכים שהם תחת המלכות, כנזכר בספרי הגאונים ואלו נקראים נעם ה', נעם של המלכות, והם, נשריא"ל, עטוריא"ל, מלכיא"ל, שר"ת שלהם נעם:

אמר עוד, ולבקר בהיכלו, ירצה, בהיכל ו', היא המלכות, אדנ"י בגימטריא היכ"ל, הנעשית היכל אל הת"ת, הנקרא ו'. לולא האמנתי לראות בטוב ה' וגו':

(מזולתו) הנה מלת לול"א בגימטריא בינ"ה. ור"ת 'האמנתי 'לראות 'בטוב הוא הב"ל, ירמוז אל משה, שהוא גלגול הבל, וזכה אל בינה, כנודע. ולפי שבתחלה הבל הציץ ומת, לכן עתה יראה בטוב ה' בארץ החיים, שהיא העוה"ב בינה. (ע"כ מזולתו):

כי רגע באפו חיים ברצונו וגו':

(מזולתו) כבר הודעתיך ענין ג' מוחין דקטנות, היורדים אל הגרון, והם ג' שמות אלהי"ם, דינין, כמנין גרו"ן, וכמנין נח"ר גרוני. וכשתוסיף עליהם ט"ו אותיות של ג' אלהים, יהיו בגימטריא רג"ע. וזש"ה, כי רגע באפו, ר"ל רג"ע ב"א פ"ו. ירצה, כמנין ב"א, שהם ג"פ פ"ו, שהם אלהי"ם, הם כמנין רגע, עם ט"ו אותיות, של ג' אלהי"ם כאמור. אל תהיו כסוס כפרד אין 'הבין 'במתג 'ורסן 'עדיו 'לבלום:

ר"ת הבוע"ל. בל קרוב אליך, ר"ל, כי מי שבועל בלמי החול, הוא כמו סוס ופרד, שהוא בעל זימה. וגם אלו שבאים מסטרא דחול, הם כמו הפרד, שהוא ממזר ג"כ, אלו הבנים שילדו, זרים הם. והטעם, שהזיווג הוא בליל שבת. הוא מסטרא דקדושה. אבל זה שבועל בחול, הוא מסטרא דחול, וזהו בל קרוב אליך, שאינם קרבים אל סטרא דקדושה, וזהו אין הבין. פירוש, כ"ז מצד שלא יבינו, ולא יביטו אל פעולות ה'. ולזה אמרו ג"כ בספר הזוהר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את וכר, ונתתי להם וכו'. אמרו שם, כי פסוק זה נדרש, על המסרסין עצמן, ופורשין מנשותיהם בחול, כי ודאי שאנשים כאלו, שגוערים ביצרם, אפילו במותר להם, הם הדבקים בה', וכוונתם להתקרב אל הקדושה, כדי שיהיו להם בנים מסטרא דקדושה, ולכן שכרם גדול כאמור:

ולהיות, שלפעמים אי אפשר לפרוש מאשתו בימי החול, כגון בליל טבילתה, או כשיוצא לדרך, שנאמר עליו ופקדת נוך ולא תחטא, ולכן אמר הכתוב, אל תהיו כסוס כפרד וכו', רמז שלא יהיה שטוף בבעילה, ולזה נרמז בר"ת בוע"ל, כמו שהם שמופים בזימה, שהרי אינך כמוהם, שאם לא ימשכו אותם במתג ורסן שלא יבעלו, אינם נחים יומם ולילה. אבל בידך לגדור עצמך כאמור, עד ליל שבת, או בעת ההכרחי אפילו בחול, לדבר מצוה, כנז"ל:

אשרי הגוי אשר ה' אלהיו העם בחר לנחלה לו:

(מזולתו) הנה ר"ת 'העם 'בחר 'לנחלה לו, הוא הבל, והוא משה, כי הוא שקול כנגד כל עם ישראל. וזהו דסמיך ליה פסוק, משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם, בנוי דאדם קדמאה ממש, כי כלם נתקנו ע"י משה, השקול ככלם, הרמוז בר"ת, ממכון 'שבתו 'השגיח הוא משה. (ע"כ מזולתו):

נפשנו חכתה לה', נחל שלישי, הוא הוי"ה דס"ג, עם כ"ו של חשבון ד' אותיות הפשוטות, הרי בגימטריא נחל ע"ה:

סימן ל"ד:

נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה:

(מזולתו הנה ר"ת 'מרע 'ושפתיך 'מדבר 'מרמה, הוא מומם, ירמוז למ"ש חז"ל כל הפוסל במומו פוסל:

א"ש, כלומר, כל המדבר רע ומרמה לאחרים, במומו פוסל. (ע"כ מזולתו):

סימן ט"ל:

הודיעני ה' קיצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני:

הנה ר"ת 'נפשנו 'חכתה 'לה' הוא נח"ל. זה יובן, במה שנאמר לעיל בענין וכבר ידעת, שהוא שם קדוש, יוצא מר"ת 'נוצר 'חסד 'לאלפים. והנה הוא בגימטריא הוי"ה דב"ן דמלוי ההי"ן, עם ל"ו אותיות, שבפשוטו ובמלואו ובמלוי מלויו. וכבר ידעת, כי שם הנזכר, הוא נקרא נפש של מלכות. וז"ש, נפשנו חכתה לה', שהוא ז"א, ומציאות נפש זו שהיא ב"ן, נרמזת בר"ת כנזכר. גם מלת חכתה, אחר שתסיר אות ח' של נח"ל, ישאר כת"ה, והוא כה"ת, שם קדוש אחד, 'מע"ב שמות של ויסע ויבא ויט כנודע. עוד יש בחי' אחרת בשם נחל הנזכר, והוא מ"ה דאלפי"ן, ומ"ב אותיות שפשוטו ומלואו ומלוי מלויו, (א"ש ע"ה). גם דוד שלקח בת שבע, ואכלה פגה. ושם נתבאר, כי בתחלה חשב דוד, שכיון שמלך שבעה שנים בחברון, ותיקן את רחל שהיא בת שבע, יספיק לו לקחתה. וטעה בזה, כי עדיין היה צריך לתקן גם את לאה העליונה. וכיון שידע שחטא, שאל סאתו יתברך, שיודיעהו אופן תיקון שתיהם. וז"ש, הודיעני ה' קיצי, היא רחל התחתונה, קץ הימין האחרון. ולפי שדוד נאחז במלכות, אמר קיצי, ר"ל, שאני נאחז בה. ומדת ימי מה היא, לאה העליונה, שבה ג"כ תלויים חיי דוד, וזהו ומדת ימי:

גם נקרא כך, במה שהודעתיך בכוונת שמע דשחרית דחול, בתיבת מלכותו, כי לאה היא בחי' ד' אלפי"ן, של ד' אהי"ה, ב' דיודי"ן, וא' דאלפי"ן, וא' דההי"ן. והם בגימט' מד"ת, וע"ש (הגהה א"ש ע"ה). כי הד' מוחין דזעיר הם מלובשים תוך נה"י דאימא, שהם ד' אהי"ה הנזכר, ולאה אינה לוקחת לבחי' ד' מוחין בה, רק מן אלו ד' אהי"ה הנזכר, ואינה לוקחת רק הד' אלפי"ן לבד, שהם בגימטריא מדת, כי זו היא מדתה. ולהיות כי דוד הוא מן יהודה בן לאה, אלא להיות בחינתו בעלמא דנוקבא כנודע, לכן נאחז בשתיהם בלאה ורחל כנזכר. ולפי ששרשו משתיהם, והוצרך לתקן שתיהם כנזכר, לכן הוצרך לדעת, אופן ציורם ומציאותם ומהותם. והענין הוא, כי הוקשה לדוד למה יש כמה שינויים מזו לזו, וזהו תכלית שאלתו, הודיעני ה' קצי:

וכבר ביארנו מלת מדת, שהוא בחי' המוחין שלה, אמר עוד מה היא, רמז בזה אל מ"ש שם בביאור בשכמל"ו, כי הכתר של לאה, הם ד' אלפין של ד' אהי"ה הנזכר פשוטים בלי מלוי, אלא שכל אחד מארבעתם כלול מכלם, ונמצאו ששה עשר אורות בלבד בכתר שבה. אבל הכתר דרחל, הם שמונים אורות, כמנין וע"ד, שהם בגימטריא י"ב אותיות הפשוטות הנשארות מד' אהי"ה, שהם ד"פ הי"ה, שהם פ' אורות. וזהו ששאל, למה מדת ימ"י, שהיא לאה, שמשם דוד נולד כנזכר, למה אורות הכתר שבה הם י"ו לבד, כמנין הי"א. וברחל יש שמנים אורות. ואומרו מ"ה, רמז, כי נתבאר אצלינו, שז"א נקרא מ"ה, שהיא הוי"ה דאלפי"ן. ומהחזה שבו ולמעלה, יש בו מ"ה א', להוציא את לאה. ומהחזה

ולמטה, יש לו מ"ה שני, להוציא את רחל. וא"כ כיון שלאה יש לה מ"ה שלם כמו רחל, למה נשתנית להיות הכתר שלה גרוע משל רחל. וז"ש, ומדת ימי מה היא, כי כיון שמדת ימי היא מ"ה שלם, למה הכתר שבה, הם הי"א אורות לבד כנזכר. ולכן אדעה מה חדל אני, ששרשי בלאה, ואין לי כתר שלם כמו רחל. עוד ביאר לי מורי ז"ל, כמה מיני שאלות שנרמזו בפסוק זה, בענין השינוים שבין לאה ורחל, ואיני זוכרם:

סימן מ"א:

ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו:

הנה ענין החולה, הוא לסבת שאור החכמה הנקרא חיים, כמש"ה והחכמה תחיה בעליה, נסתלקה ממנו. והנה החכמה היא יו"ד שבשם כנודע, וכשהוא מסתלק מן האדם, נעשת לו דו"י, שהוא הפוך יו"ד, כי נהפכה מרחמים לדין, וע"כ נפל בחולי. גם יו"ד במספרה עשר, וגם היא נהפכה ונעשת ערו, להורות על המטה ששוכב עליה בחליו. ולכן כדי שיתרפא, צריך שהקב"ה יסעדנו על ערש דו"י שלו, שבא לו מחמת חסרון שפע החכמה. וכאשר יסעדנו, וימשיך לו מזון מן החכמה, כנזכר בזוהר בפרשת בשלח, כי מזון החולה נמשך מן החכמה, ואז כל משכבו שהם הערש והדוי הנזכר, נהפכים לו בחליו לטוב, ונעשית עשר ויו"ד, ועל ידי כך מתרפא:

סימן מ"ט:

כצאן לשאול שתו מות ירעם וגו':

פה רמז מ"ש מלאך המות לרב ביבי בר אביי, כשנשלח להביא מרים מגדלא שער נשיא, והביא מרים מגדלא דרדקי וכו', ואמרו בגמ' דהנהו דלא מטא זמנייהו למימת, מסרנא לון בידא דדומה, ורעי לון עד דמטא זמנייהו. וז"ש הפסוק כצאן לשאול שתו, כי אותם שהולכים כצאן בלי רועה, דוגמת מרים מגדלא שער נשיא, לשאול שתו, ר"ל, שנלקחים קודם זמנם, ויורדים לשאול, ודומים אל הצאן שאין להם חיים קצובים לזמן ידוע, מדה כנגד מדה, ואעפ"י שלא מטא זמנייהו, נמסרים ביד דומה הנקרא מות, כי הוא ממונה על המתים כנודע, והוא ירעם עד שמטא זמנייהו:

אמר עוד, וירדו בם ישרים לבקר, רמז בזה, אל מה ששאל רב ביבי, כי אותם השנים שנתקצרו מהם, מה נעשים. והשיב לו, שהיה משלים אותם לאיזה צדיק, שהגיע זמנו ליפטר, ומוסיפים אותם לו. וז"ש, וירדו בם ישרים, כי הצדיקים הישרים שולטים באותם השנים הנקצרים מאותם רשעים אשר מות ירעם:

סימן נ':

מציון מכלל יופי אלהים הופיע:

כבר הודעתיך כי תרין מוחין חו"ב דרחל נוקבא דז"א, נעשים מן תרין חסדים המגולים, המתפשטים בנו"ה דז"א. האמנם דע, כי אין זה נעשה, עד אשר ירדו כל הה' חסדים אל היסוד דז"א, הנקרא ציון, ויוכללו שם כנודע. וז"ש, מציון, פירוש, כאשר ציון נקרא מכלל יופי, שנכללו בו כל הה' חסדים, אז משם הופיע והאיר אל הנקבה, הנקראת אלהים לתקן בה תרין מוחין דילה, מן שני החסדים דנ"ה, אחר רדתם שם, ומשם נתפשטו בה ונתקנו בה תרין מוחין:

או אפשר רמז מ"ש חז"ל, כי 'מציון הושתת העולם, שנאמר מציון מכלל יופי וכו'. וקשה, כי כפי זה נמצא, שציון הוא טבור העולם, והלא אינו אלא יסוד, ואינו טיבור. אבל זה יובן, במה שהודעתיך בענין ואלה המלכים שמלכו בארץ אדום, כי אלו הז' מלכים, הם ז' ספירות תחתונות ממש. אלא שאז היו בלתי תקון, ואח"כ יצא הדר המלך הח' שהוא היסוד, וביה אתבסמו כלהו, וחזרו להיות אח"כ ז"א ונוקביה. נמצא כי מן היסוד הושתת העולם:

סימן נ"ג:

כלו סג יחדיו נאלחו אין עושה טוב אין גם אחד:

(מזולתו) הנה שם אל במלואו אל"ף למ"ד, עולה בגימטריא הק"ף, כי הוא בחי' אור ההבל המקיף. וכל אור מקיף, שרשו מן אימא, הנקרא קו ירוק המקיף. והנה שם א"ל נרמז בשם אהי"ה שהיא אימא, באופן זה, א של א"ל, צורתה יו"ד, והיא בגימטריא עשרים, ועם כללות האלף עצמה, הרי אחד ועשרים, כמנין אהי"ה. גם בהוי"ה דמלוי ס"ג שהיא באימא, יש בה שם ייא"י כנודע, והוא בגימטריא א"ל:

הגהה א"ש, נלע"ד לפרש הענין כך, שהאל"ף של שם א"ל, נרמזה בשם אהי"ה. והל' נרמזה בשם ייא"י דשם ס"ג, ובכולל נעשה ג"כ א"ל. וגם אהי"ה עם י' אותיות נעשה א"ל:

והנה ההוי"ה דס"ג הנזכר, אותיות המלוי שלה, הם בגימטריא הבל, לרמוז על הבל אור הפקיף, היוצא מאימא ומקיף לז' תחתונות שהם זו"ן כנודע, והם סוד ז' הבלים שאמר קהלת, שהם ההבלים היוצאים מן הפה של אימא, והם כנגד חמשה מוצאות הפה, שהם, גרון, חיך, לשון, שיניים, שפתים. שהם סוד חג"ת נ"ה. עוד יש בפה העליון של אימא, ב' בחי' כוללים לכל הה' מוצאות הנזכר, והם, יסוד, מלכות. כנודע כי היסוד נקרא כ"ל, על שכולל כל הה' גבורות, שהם הה' מוצאות הנזכר. והמלכות נקראת כלה, על שכוללת פעם שנית כל הה' גבורות, הרי הם שבעה, והם שבעה הבלים הנזכר. וז"ש בפסוק הכל סג, פירוש, כי כל ז' תחתונות מתקיימים ע"י אימא, שהיא הוי"ה דס"ג:

ואומרו כלו ס"ג, לרבות שני הכוללים הנזכר, שהם היסוד והמלכות, שהם כ"ל וכל"ה, וגם הם מהוי"ה דס"ג. ונמצא, כי כל התחתונות, אין קיומם אלא בהבל, שהוא המלוי של הוי"ה דס"ג. ולהורות חבור ב' הכוללים הנזכר, אמר יחדיו. כלומר, כי בהיות הב' כוללים, שהם יסוד ומלכות הנרמזים במלת כלו, כשהם יחדיו, אז הכל הוא ס"ג. אמנם כאשר אין עושה טוב, וגורם הסתלקות האור של טוב העליון שהוא היסוד, כשאין בו כללות הה' גבורות, אז אין גם אחד, כי גם המלכות מתבטלת, לפי שכל קבלתה הוא ע"י היסוד, וכאשר אין עושה טוב שהוא היסוד, אז אין גם המלכות, שהוא אחד, כי אינה יכולה להתקיים לבדה, אם לא על ידו:

גם ז"ס מ"ש במזמור י"ד, הכל סר יחדיו נאלחו וגו', כי העשרה חסדים וגבורות הנכללים ביסוד ומלכות כנז"ל, אשר כלם נמשכים ובאים מן היסוד דאימא כנודע. והנה הם עשר הויו"ת שהם בגימטריא ס"ר, זהו הכל ס"ר:

גם אני הכותב חיים שמעתי ממורי ז"ל דבר אחד, והוא, הז' הבלים הנזכרים, שהם ז' מלויי ס"ג, הם בגימטריא ס"ר, כמש"ל בפסוק הכל ס"ר, במזמור י"ד. והרי נתבארו ב' פסוקים אלה של כלו ס"ג, והכל ס"ר, וכלם ענין אחד. והכלל היוצא מזה הוא, כי פיו של א"א, אעפ"י שנקרא פום ממלל רברבן, עכ"ז אין יוצא ממנו בחי' הבל אור המקיף אל ז' תחתונות שהם זו"ן. אבל אימא עילאה, שהיא אם הבנים, מרחמת עליהם, כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, בסוד הבל אור מקיף להם כנז' וזהו ג"כ סוד פסוק ושמים לא זכו בעיניו, כי ז"א הנקרא שמים, לא זכו בעיני אימא ותמיד נדמה בעיניה כאילו אינם שלמים, ובכל יום מוספת בו תקון שלימות בבחי' אור מקיף הנז"ל לקשטו ולעטרו. (ע"כ מזולתו):

סימן נ"ח:

האמנם אלם צדק תדברון:

דע, כי מלוי אותיות אל"ם כזה, ל"ף, מ"ד, ם, הם בגימטריא צד"ק. ונמצא, כי בהיות תיבת אל"ם פשוטה, מורה על בטול הדיבור. ובהתמלאת אותיות אל"ם, העולות גימטריא צד"ק, אז בא כח הדבור, ולכן אמר צדק תדברון, כי מה שהוא צדק ראוי לדבר:

סימן ס"ג:

דבקה נפשי אחריך בי תמכה ימינך:

נודע הוא מ"ש רז"ל באדרת נשא, כי בוצינא דקרדינותא עאל בדכורא, ונפק מאחורי חדוי, ותמן צייר גלגלתא דנוקבא וכו'. ונמצאו זו"ן, בסוד אחור וקדם צרתני. וז"ש דבקה נפשי אחריך, שהיא הנקבה הנקראת נפש, אחריך, ושם נתדבקו לגמרי, עד שהוצרך אחר

כך הנסירה להפרידם, ולהחזירם אפין באפין, להזדווג יחד. ונודע כי אתא חסד הנקרא ימין, ואפריש לון בסוד הנסירה, ועל ידו אזדווגו אפין באפין. וז"ש בי תמכה ימינך, ותמכתני להחזירני אפין באפין. ונודע, כי דוד הוא מסטרא דנוקבא, ולכן היה כמדבר על עצמו. גם רמז, כי הנה ר"ת 'דבקה 'נפשי 'אחריך הם ג' אותיות ראשונות של אדנ"י שבמלכות, הנקראת נפש, העומדת באחור כנזכר. ואח"כ ב"י, ר"ל, באות י', הנשארת בשם אדנ"י, תמכה ימינך. כנודע, כי אות י' היא מצד החכמה, והיא בחסד הנקרא ימין. גם ר"ת של 'בי 'תמכה 'ימינך הוא בחי', כי המלכות היא בתו של החכמה, כנודע:

סימן ס"ה:

לך דומיה תהלה אלהים בציון ולך ישולם נדר:

אמר, הנה אתה יודע כל אשר בלבבי, ולא הייתי צריך להודות ולהלל ולהתפלל לפניך, אלא להיות דומם. וז"ש, לך דומיה תהלה. גם מטעם זה, לא היה צריך לידור לך נדר בעת צרה, אלא לחשוב בלב, ואח"כ ולך ישולם נדר, כשתצילני, אף אם לא אדור בפי, וכן לתת צדקה בלי נדר. וז"ש, ולך, ר"ל, להיות הנדר לך, שאתה יודע מחשבותי, היה מספיק לשלם הנדר ולא לנדור בפה. האמנם מה שאנו רואים הוא, כי אתה חפץ להיות שומע תפלה, והזהרתנו מצות עשה, להתפלל אליך. והסיבה היא, כדי שעדיך כל בשר יבאו, כי הצדיקים היודעים גדולתך, שלפניך גלויה מחשבתם, היו הם לבדם מתפללים אליך במחשבה, ושאר בני אדם לא היו מתפללים כלל במחשבה. אכן עתה שרואים לאחרים, שהם מתפללים, לומדים דרכיהם, ומתפללים כל בני בשר כלם, וכיון שכן נמצא שאעפ"י שדברי עונות, ר"ל, ספור שאני מספר ומסדר לפניך וידוי דברי עונותי, גברו דברי הוידוי אלה ללא צורך, כי גלויים הם לפניך, ובלאו הכי פשענו אתה תכפרם, אף אם לא הייתי מתודה, דברי עונותי ופשעי לפניך:

פקדת הארץ ותשוקקה רבת תעשרנה פלג אלהים מלא מים וגו':

אני מסופק מה ששמעתי בזה ממורי ז"ל, אם הוא הפי' הא' הזה, או האחרון. ואלו הם, כי חבור הוי"ה עם אלהי"ם עם הכללות, הם בגימטריא פל"ג. גם מילוי אלהי"ם דההי"ן, בגימטריא פל"ג עם הכולל. וזה הפירוש האחרון נלע"ד יותר אמיתי, כי בזה יצדק פל"ג, היוצא מתוך מלוי אלהי"ם דההי"ן:

אמר שמואל, כך מצאתי כתוב, האמנם בקצור ידיעתי, לא הבנתי הדבר כלל, כי הנה אלהי"ם דההי"ן הוא בגימטריא רצ"ה, ומלואו ר"ט. האמנם נלע"ד, דאי אתמר הכי אתמר, שאלהים ברבועו בסוד אחוריים פשוטים בגימט' מאתים, הסר ממאתים העיקר, שהוא אלהי"ם פשוט שהוא פ"ו, ישאר קי"ד כמנין פל"ג עם הכולל. והשתא אתי שפיר

מלת פל"ג אלהי"ם, וגם פלג לשון פלגא, כלומר חצי אלהים כנלע"ד. רכב אלהים רבותים אלפי שנאן:

הנה ב' אותיות אל"ף, בגימטריא רכ"ב. גם ר' של רכ"ב, הוא אלהים בסוד אחוריים פשוטים, שהם בגימטריא ר'. גם אות כ' של רכ"ב, הם עשרים אלף, שהם רבותים. גם אות ב' של רכ"ב, היא שני אלפים. הרי כי מלת רכ"ב, כוללת אלהים, ורבותים, ואלף:

שם בנימין צעיר רודם כו':

(מזולתו) הנה ג' אותיות ראשונות של הוי"ה, שהם יה"ו, הם סוד ג' הויו"ת, ע"ב, ס"ג, מ"ה כנודע. ואות ה' תתאה הצעירה מכלם, הנקרא בנימין, שהיא המלכות כנודע, נקרא אדנ"י. ונמצא, כי בנימין הצעיר, שהוא המלכות אדנ"י, בהתחבר עם הזכר הכולל ע"ב ס"ג מ"ה, יעלה הכל גימטריא רד"ם ע"ה. (ע"כ מזולתו):

סימן ע"ג:

ואהי נגוע כל היום ותוכחתי לבקרים:

בזהר פ' וישלח אמרו, כי בצפרא אתער חסד בעלמא, והחולים מתרפאים, ואני לא די שאני נגוע כל היום בלי שום מנוחה, אלא שלעת הבקר שאני ממתין הרפואה, אז הוא עיקר תוכחתי וחליי, וז"ש, ותוכחתי לבקרים:

סימן ע"ד:

אתה פוררתה:

(מזולתו) הנה ר"ת 'שברת 'ראשי 'תנינים 'על, הוא עשרת, והם סוד אותם יאורין ובהון עשר תנינים, הנזכר בזוהר בפרשת וארא:

סימן ע"ח:

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל וגו':

כבר הודעתיך, כי יש בז"א מוחין מצד אבא, מלובשים בנה"י דאבא, והחסדים מונחים תוך היסוד דאבא, הנקרא תורה. בסוד נובלת חכמה של מעלה תורה. וז"ס תורה שנתנה מן הימין ומן השמאל, כמש"ה מימיבו אש דת למו, שהם החו"ג דאבא, ביסוד שלו הנקרא תורה. וזאת התורה שם אותה בישראל, שהוא ז"א. ואח"כ מאלו החסדים שביסוד דאבא, מאירים לחוץ לצד פני ז"א, ושם נעשה פרצוף יעקב ובו נקרא עדות. ואז יוצאים מן סוף היסוד דאבא, המתפשט בסיום יסוד דזעיר ממש, ויוצאים משם לחוץ. וצריכים לחוור ולקום ולעלות למעלה עד כתר דיעקב, שהוא כנגד החזה דז"א, ומשם נכנסים תוך יעקב, ומתפשטים בו כנודע. וזהו ויקם עדות ביעקב, לשון קומה ועלייה. אבל בישראל שם, ואינו צריך קימה:

הו הכה צור ויזובו מים:
(מזולתו) הנה ביסוד דאימא, יש אלהים במלוי ההי"ן עם הכולל, בגימטריא צו"ר. וכשהכה הצור ההוא, ויזובו מים, מצד היסוד דאבא הגנוז בתוכה. והבן, כי ר"ת 'ויזובו 'מים הוא מ"ו, שהוא סוד מלוי ע"ב העולה מ"ן הנזכר. וכבר ידעת, כי ע"ב הוא סוד מים, העולה חסד, סוד יסוד דאבא, והבן:

סימן ע"ט:

נתנו את נבלת עבדיך גו':
לכאורה קשה, שהיה צריך לקונן כסדר המאורע, שבתחלה שפכו דמם כמים, ואח"כ נתנו את נבלת וגו'. אבל יובן עמ"ש חז"ל אלו היו רשעים, אלא שכיון שקבלו ענשם, קראם חסידים. ולכן כששפכו דמם כמים, אז היו מקבלים עונש עונותיהם, אין ראוי לקונן עליהם עד אחר שקבלו ענשם, ונתן נבלתם למאכל, אז ראוי לקונן, כי כבר הם חסידים, ע"י שפיכות דמם שנשפך. ואח"כ שקינן על נבלתם הנתונה למאכל, אחר היותם נקראים חסידים, אז חוזר למפרע, לקונן על שפיכות דמם:

סימן פ"א:

עדות ביהוסף שמו 'בצאתו 'על 'ארץ 'מצרים, שפת 'לא 'ידעתי אשמע:
ר"ת שב"ע א"ם של"י. הענין הוא, כי יוסף שהוא היסוד הנקרא שביעי כנודע, הנה אימא תתאה היא שלו. ואמנם ה' של יהוסף שנתוסף בו, רמז גם אל אימא עילאה:

סימן פ"ה:

אמת מארץ תצמח:
רמז פה מ"ש רז"ל אשה מזרעת תחלה, יולדת זכר. וז"ש הפסוק, אמת, פירוש, כי הז"א שהוא הזכר, הנקרא אמת, הוא מקדים באשה, מארץ שהיא הנקבה, תצמח ההזרעה בתחלה. אבל צדק שהיא הנקבה תקדים, כאשר משמים שהוא הזכר נשקף, להזריע בתחילה:

סימן פ"ט:

אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם:
הנה בפסוק זה, נזכר ב"פ גאות, אחת, בפירוש בפסוק, ומלא בו' גאות. והשני, בר"ת 'גליו 'אתה 'תשבחם הוא גאת, חסר ו'. והענין הוא, דע' כי כל בחי' אלו הגאות, ואלו הגלים המתגאים, הם בסוד השערות הצומחות בראש א"א, והם מבועין ויאורין, דנבעי מן ים החכמה סתימאה, מיחא דא"א. ולכן נקראים גאות הים, כי הם נמשכים ומתגברים לעלות 'מן ים החכמה הנזכר בראש א"א, וכלם הם בחי' גבורות כנודע. והשערות האלו

הם סוד הנימין של הכנור, שהם מרימים קולות השיר, כי כל שיר מסטרא דגבורה. ולכן נקראים גלי הים, הנושאים קול ומשוררים. וז"ש אתה מושל בגאות הים, כי אתה הוא חכמה, בסוד כי אתה אבינו ואמר, כי החכמה סתימאה דבגו רישא דא"א, הנקראת אתה, הוא מושל באותם השערות הנקרא גאות הים כנזכר, כי ממנו יצאו:

ואמנם אמר באדרת נשא, כי שערי דרישא דא"א, הם ת"י נימין כמנין קדוש. גם נודע דאית קדוש, ואית קדש שהוא לעילא מן קדוש. וכנגדם נזכרו ב"פ גאות. א' בפסוק זה כנזכר, שהם השערות, שמספרם ת"י נימין מן קדוש, וכמנין גאות מלא ו'. ולפי שיש קדש ג"כ למעלה מן קדוש, ושניהם בזו החכמה סתימאה, לכן נזכר גם כן פעם שנית גאת חסר ו', בר"ת, כמנין קדש. וקרוב לזה נתבאר אצלינו בפסוק ה' מלך גאות לבש בענין קבלת שבת:

סימן צ':

תפלה למשה איש האלהים וגו':

(מזולתו) הנה ר"ת 'למשה 'איש 'האלהים, הוא לאה. וס"ת, משה למפרע. לרמוז, אל מה סהודעתיד, כי משה אתדבק בעלמא דאתי, שהיא לאה, עלמא דאתכסיא. עוד ר"ת 'היית 'לנו 'בדור, הוא הבל, לרמוז אל מ"ש בתיקונין תיקון ס"ט, כי משה שהוא הבל, מתגלגל בכל דור ודור, בסוד דור הולך ודור בא. וזש"ה, מעון אתה היית לנו בדור ודור, ר"ל, כי אתה דר עמנו תמיד, בכל דור ודור. (ע"כ מזולתו):

ספר תהילים (**המשך**)

סימן צ"א:

כי הוא יצילך מפח יקוש:

(מזולתו) הנה ר"ת 'יצילך 'מפח 'יקוש 'מדבר 'הוות, הוא ימימ"ה. ר"ל, ליל פסח שנאמר בו מימים ימימה הנקרא ליל שמורים מפחד המזיקין, ואז יצילך מפח יקוש:

הגהה אמר שמואל, אפשר לומר שגם התפילין נוהגים ביום ולא בלילה, הואיל ונאמר בהם מימים ימימה. והזהיר בתפילין הנאמר בהם מימים ימימה, מצילים מפח יקוש, כמו שרמז הפסוק ואמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך:

רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה:

ירצה, אל תצטרך להלחם עם הרשעים, רק בהבטת עיניך בהם, תראה שלומתם של רשעים. כמו שמצינו בחכמים הראשונים, שהיו נותנים עיניהם ברשעים, ונעשים גל של עצמות. האמנם אין כח זה ניתן, רק לצדיקים הראשונים, שהיתה תורתם אמונתם,

כרשב"י וחבריו, ור' יוחנן וחבריו. ולכן הוא בר"ת בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה, הוא בתורת, ר"ל, לאותם שכתוב בהם, כי אם בתורת ה' חפצו:

כי בי חשק ואפלטהו אשגבהו כי ידע שמי וגו':

הנה 'אשגבהו 'כי 'ידע 'שמי, ר"ת אכי"ש. לרמוז, לדהע"ה שהצילו מן אכיש מלך גת. על כי ידע שמו של הקב"ה, ובכח שמו יתברך ניצול סידו. גם אותיות ב"י, עם אות ט' של אפלטהו, הוא שם קדוש שהוא בי"ט, שהוא בגימטריא אהי"ה. ודע, כי שם זה אמר אותו דוד לפני אכיש מלך גת, וניצול ממנו:

צדיק כתמר יפרח:

(מזולתו) הנה ס"ת צדיק' כתמר' יפרח', הוא קרח. לרמוז, אל שמואל הנביא, שהיה צדיק הבא מזרעו של קרח, כי כל תיקונו של קרח פריחתו ועלייתו מן גיהנם, היה ע"י שמואל בן בנו. וזש"ה בפרשת בלק, או מי יחיה משמו אל, ירצה, כי כבר ידעת, כי קיני הוא יתרו, שהוא גלגול קין, וגם הוא קרח, כמבואר אצלינו בפסוק כי שבעתים יק"ם קין, ר"ת 'יתרו 'קרח 'מצרי, ואמר, כי כשראה את הקני, אין לו תקומה וחיים להנצל ממיתה של גיהנם, כי אם ע"י שמואל, וז"ש מי יחיה משמו אל, משמואל כתיב:

א"ש, צריך לדרוש הפסוק כך, ואמר מי יחיה ר"ל כיצד יחיה קיני הנזכר בפסוק כי הרשעים בחייהם קרויים מתים. והשיבה רוה"ק, משמואל, מסבת שמואל שיצא ממנו, וברא מזכה אבא כנלע"ד:

ולפי הפשט, ימשך עם הנזכר, כי הנה ראה אבדון של עמלק, כמ"ש תחלה וירא את עמלק ואחריתו עדי אובד, וחזר ואמר אל הקני, כי הוא לא יכרת ויאבד עם עמלק, אמנם יחיה ע"י שמואל. וכמש"ה, (שמואל א' ט"ו) ויסר קני מתוך עמלק, ע"י שמואל ושאול. האמנם אוי לו לעמלק וזרעו, שיחיה עד שיולד שמואל, והוא אגג שהיה בימי שאול, שהוא הרגו, כמש"ה וישסף שמואל את אגג. והנה שמואל בא 'מן קין כנזכר, וז"ש וירא את הקני וכו', מי יחיה משומו אל:

גם אמר, אוי כי יבא לישראל צרות רבות, לאותם שיחיו אחר ששמואל ישסף את אגג, כי אז שכב עם שפחתו, ונולד אח"כ ממנו בן, וממנו נולד המן הרשע, שהציר לישראל והגיעם לשערי מות. ובזה יובן ענין מ"ש בסבא דמשפטים בזוהר, כי שמואל תקן ירך הנצח, והוא לפי שבא מזרעו מי שפגם את הירך, והוא קין. (ע"כ מזולתו):

מקולות מים רבים אדירים משברי ים וגו':

מים רבים היא אימא עילאה, כי ממנה יוצאים שבעה נחלים, ז' תחתונות, הנקר)וים ז' קולות. וזהו, מקולות מים רבים. ומאלו היו הם זו"ן. וזהו ר"ת אדירים משברי ים, אדיר

במרום ה', שהוא אמ"י אב"י, שהם נוקביה והקדים לנוקבא יען כי הבת היא אצל אימא הנזכר במים רבים, ודי למבין. (ע"כ מזולתו):

סימן צ"ד:

לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי:

שהש"י הצילו מדומה שרו של גיהנם שלא יכנס בגיהנם. האמנם עדיין היה מצטער ברוב שרעפים וממשבות, דואג בקרבו, שלא ימות בשבת, הנרמז בר"ת 'ברוב 'שרעפי 'בקרבי 'תנחומיך, הוא בשבת. ואמנם אפילו מדאגה זו נחמתני, ותנחומיך ישעשעו נפשי, והוא מ"ש רז"ל שהשיבו הקב"ה, כי טוב יום בחצריך מאלף, והוא בשורה גדולה אליו:

הנה רז"ל בזוהר בהקדמת בראשית סימן ק' ביארו פסוק זה, על דוד המלך ע"ה, בענין בת שבע, שנתוכח דומה שר של גיהנם עם הקב"ה, על דוד שהיה ראוי ליכנס לגיהנם, והקב"ה עזרו בטענותיו, והצילו מידו. עד שבאחר כל טענותיו, נשאר לו טענה אחת והיא זאת, כי אף אם תמצא לומר, שדוד פטור מגיהנם, הנה הוא בפיו אמר לנתן הנביא חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת. ואז השיב לו הקב"ה גם על טענה זאת, ואמרו שם, כי זהו מ"ש לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי בגיהנם. ואפשר שנסיים עם זה הפסוק שלאחריו, והוא אומרו, אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסעדני. פירוש, ועל הטענה האחרונה, כי אני אמרתי בפירוש כי מטה רגלי לגיהנם, שאמרתי חי ה' כי בן מות, הנה חסדך ה' יסעדני, להשיב גם על טענה זו, ולהצילני מידו:

ברוב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי:

זה יובן במ"ש רז"ל כי בקש דוד מן השי"ת, שיודיענו באיזה יום ימות, והודיעו שימות בשבת. והיה דוד מצטער מאד על זה, כדי שלא יתחלל שבת עליו. והנה לעיל אמר, שהש"י הצילו מדומה שרו של גיהנם שלא יכנס בגיהנם. האמנם עדיין היה מצטער ברוב שרעפים וממשבות, דואג בקרבו, שלא ימות בשבת, הנרמן בר"ת 'ברוב 'שרעפי 'בקרבי 'תנחומיך, הוא בשבת. ואמנם אפילו מדאגה זו נחמתני, ותנחומיך ישעשעו נפשי, והוא מ"ש רז"ל שהשיבו הקב"ה, כי טוב יום בחצריך מאלף, והוא בשורה גדולה אליו:

סימן ק':

מזמור לתודה 'הריעו 'לה' 'כל 'הארץ:

הנה ר"ת 'הריעו 'לה' 'כל 'הארץ הוא הלכה. רמז אל מ"ש חז"ל, אין לו להקב"ה בכל העולם ובכל הארץ, אלא ד' אמות של הלכה. ונסמך עם קרבן התודה, לרמוז ג"כ אל מ"ש חז"ל, כי כל הקרבנות בטלים לעתיד, חוץ מקרבן תודה. באופן, כי התודה וההלכה קיימים בכל הארץ, ואינם בטלים:

א"ש, הואיל ואתא לידן זה הפסוק, נימא בזה מלתא, מאשר קיבלתי ממורי ז"ל, והענין הוא, כי זה המזמור אינו נאמר בזמירות, אלא בימי החול. כאשר נודע מדברי חז"ל, שאין קרבן תודה קרב, אלא בימי החול. ולכן נרמז בו ג"כ קריאת ימי החול, והיא ההלכה, הנרמזת בר"ת הריעו לה' כל הארץ, ר"ת הלכה. וביום השבת אנו אומרים מזמור כ"ט, והוא מזמור לדוד הבו לה' בני אלים, הנרמזים בו כבת כונות כנודע ונרמז בו ג"כ אופן הקריאה ביום השבת, ונרמזה בר"ת למפרע בפסוק, 'השתחוו 'לה' 'בהדרת 'קדש, ר"ת קבלה, לרמוז שצריך האדם לעסוק בחכמת הקבלה ביום השבת:

סימן ק"ג:

ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה:

כבר הודעתיך, כי המלכות היא הוי"ה דההי"ן, שהיא בגימטריא ב"ן, ובגימטריא בכ"ל, וזש"ה ומלכותו בכל משלה:

סימן ק"ו:

חטאנו עם אבותינו וגו':

אמר בזה העבירות שאנו עושים, גם אבותינו עברו עליהם, ואנו אוחזים מעשיהם בידינו, ובערך זה נקראים חטאים. וז"ש חטאנו, לסבת היותינו נגררים עם אבותינו. אבל האמת הוא, כי העוינו והרשענו במזיד, אלא שבערך הנזכר נקראים חטאים:

א"ש בזה הפשט נתיישב מ"ש דניאל בסי' ט' בי בחטאינו ובעונות אבותינו וגו'. ר"ל בחטאינו שאחזנו מעשה אבותינו בידינו האמנם עונות אבותינו הם ושם במקומו נתבאר בענין אחר:

סימן ק"י:

מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש:

כבר הודעתיך ענין ז"א, שיש לו ג' זמנים, עיבור, ויניקה, ומוחין. ובהיותו בסוד עיבור תוך אימא עילאה, אז הוא בסוד ו' שבתוך ציור ה' ראשונה דשמא קדישא כנודע, כי אז הוא בסוד ו"ק בלבד, כמנין ו'. ואף הם אינם בו רק תלת כלילן בתלת, שהוא סוד ו' קטנה. ואחר שבולד, אז מתפשטים וניכרים שש קצותיו בזמן היניקה. ואח"כ בזמן הגדלות, נכנסים בו המוחין, ואז נעשה בחי' ו' שלימה עם ראש, שהיא ו' שבשם הוי"ה, ואז יש לו ראש, שהם המוחין. ואמנם מוחין אלו, הם תוך נה"י דאימא כנודע. והנה היסוד דאימא, בו נתונים החסדים של הדעת דזעיר, הנקרא מים כנודע. ונודע, כי הנחל הוא היסוד דאימא, שבו נמשכים מימי החסדים הנזכר, ויורדים עד היסוד דזעיר, ומשם חוזרים לעלות ולהגדיל את זעיר דרך עלייתם, כדרך המים הנמשכים באילן ממטה למעלה,

ומגדילים אותו. ועי"כ ירום ראש, כי החג"ת שלו הם נגדלים, ועולים למעלה ונעשים חב"ד, שהם נקראים ראש. באופן שכבר הראש היתה בו מתחלה, אלא שהיתה כפופה בבחי' חג"ת, ועתה ע"י אשר מן הנחל ישתה, ממימי החסדים, ירים ראשו הכפופה, ועולים החג"ת למעלה בבחי' ראש כנזכר. ואומרו בדרך, בחי' היסוד דאימא, הנקרא דרך. בסוד דרך גבר בעלמה. והבחל הם מימי החסדים, הנמשכים בדרך זה, שהוא היסוד דאימא:

פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד:

(מזולתו) הודיענו בזה מעלת הצדקה, כי אעפ"י שתהיה שלא לשמה, וכעובדא דההוא מוכס שנחלפה מטתו במטת החסיד, יען פזר ועשה סעודה גדולה לאנשי עירו ולא באו, ונתנה לעניים וכו'. וזש"ה, פזר נתן, כי מה שפזר ועשה סעודה גדולה לאנשי עירו, ולא באו, ונתנה לעניים כדי שלא תאבד סעודתו לבטלה, כי תתקלקל ולא תעמוד, כשלא באו אנשי עירו. עכ"ז, צדקתו זאת עומדת לעד וקיימת, אעפ"י שסעודתו לא נתנה לאביונים, אלא מפני שלא היתה עומדת ומתקיימת. אפ"ה, קרנו תרום בכבוד, שכבדוהו כל העם, כשהוחלפה מטתו. (ע"כ מזולתו):

רשע יראה וכעס:

זה יתבאר, במ"ש בפסוק פצו עליך פיהם כל אויביך ע"ש. והענין הוא, כי הקב"ה בעצמו החריב ביהמ"ק, כמש"ה ממרום שלח אש בעצמותי. ואומות העולם הרשעים קמחא טחינא טחנו, ואעפ"י שנחרב הבית, לא נתרצו בוה, כי תאותם היתה להחריבו בידם. וזש"ה רשע יראה החרבן שכבר נעשה 'מאליו, וכעס, שיניו יחרוק ונמס, על כי תאות הרשעים להחריבו ביד עצמם נאבדה מהם:

סימן קט"ו:

פה להם ולא ידברו:

הנה ר"ת 'להם 'ולא 'ידברו, הוא לוי. וכן אזנים 'להם 'ולא 'ישמעו הוא לוי. וכן, עינים 'להם 'ולא 'יראו, הוא לוי. ובכלם נרמז שם לוי בר"ת, לרמוז אל מ"ש חז"ל, כי שבט לוי בהיותם במצרים, וכן אח"כ במעשה העגל, לא עבדו ע"ז ועשו עצמם כאלמים וסומים וחרשים, ולא נטו אחר עובדיה. (ע"כ מזולתו):

סימן קי"ו:

אנא ה' מלטה נפשי:

ר"ת אנא, הוא 'אליהו 'נדב 'אביהו. והם הנקרא נפש, ולכן אמר מלטה נפשי. ואז בהעלות אליו המ"ן, או חנון ה' וצדיק, שהוא היסוד, הצדיק המזדווג עמה, ע"י מ"ד. וזה ג"כ מ"ש בפסוקים אחרים:

סימן קי"ט:

גר אנכי בארץ אל תסתר ממני מצותיך:

כבר ידעת מ"ש בזוהר בפרשת פקודי, דחבור הוי"ה אלהי"ם, או הוי"ה ואדנ"י, נקרא שמא שלים. והנה חבור ארבעתם, בגימטריא גר. גם חבור הוי"ה דב"ן דההי"ן, עם אהי"ה דמלוי ההי"ן, הם בגימטריא ג"ר, ושניהם במלכות הנקראת ארץ, וז"ש גר אנכי בארץ:

שרים רדפוני חנם:

שבעים שרי אומות העולם, רדפונו להכותי, בצ"ח קללות שבמשנה תורה, שהם בגיסטריא חנם. גם נלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי זה סוד מ"ש בזוהר בפרשת פנחס על ע' פרי החג, הנקרבים כנגד ע' שרים העליונים, וכנגדם אמר שרים רדפוני חנם. גם היו צ"ח אלים, כנגד צ"ח קללות שבמשנה תורה. וכנגדם רמז הנם, שהם בגימטריא צ"ח, שהם נמשכים לישראל מן השרים הנזכר. גם ר"ת 'שרים 'רדפוני 'חנם, הוא שלישי רביעי חמישי, והם שלשה ימים שהיו מנסכים המים בחג הסוכות, כנזכר בזוהר ונהפכים לר"ת חרש, שהוא מחרשי אדמה בלא תועלת. גם המים עצמם, נרמזים בס"ת של שרים רדפוני חנם הוא מים, הרי שכאן נרמז כל מ"ש בזוהר בפרשה פנחס ע"ש:

סימן קכ"ג:

הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו':

כבר הודעתיך, כי עבד הוא הוי"ה דע"ב דיודי"ן, עם ד' אותיות הפשוטות של ההוי"ה עצמה, הם עבד (א"ש ע"ב ד') ואמנם עיקר שרש שם עבד, המורה על עבדות, אינו כנזכר, כי הוי"ה דע"ב היא באבא, גבוה על גבוהים, ואין שם עבדות. אבל עיקרו הוא, בבחי' האחוריים של הוי"ה בפשוטם, שהיא בגימטריא ע"ב, ועם ד' אותיות הוי"ה, הרי עב"ד. וכשנזכר בפסוק 'מלת עבד"ו, אז, או יהי' כפירוש הא', שהוא הוי"ה דע"ב דיודי"ן, עם עשר אותיות המלוי עבדו. או יהיה כפי הפירוש הב', שהוא האחוריים הפשוטים של ההוי"ה, שהם עשר אותיות, והם בגימטריא ע"ב, כזה, י', י"ה, יה"ו, יהו"ה, והכל בגימטריא עבד"ו. והנה כל אלו להיותם הויו"ת, הם זכרים, ונקראים עבדים. אבל הנקבות, הנקראות שפחה, הם בשם אהי"ה שהיא נוקבא כנודע. והענין הוא, כי הם ג' אהי"ה, דיודי"ן, ואלפי"ן, והווי"ן. שהם בגימט' תנ"ה כנודע. ואם תסיר השמות פשוטים

עצמם, יהיו מלוייהם לבדם בגימטריא שפחה. וזש"ה הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם, כעיני שפחה וכר:

סימן קכ"ז:

שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם וגו':

אמר, בחנם לשוא ולתהו, אתם הרשעים משכימי קום, ומאחרים שבת לטרוח במלאכת העוה"ז, כי המה הבל, ואתם ממיתים עצמכם בעמל העוה"ז, ואפילו פרוסת לחם שאתם אוכלים, הוא בעצבון תאכלנה, ואינכם בטוחים על השי"ת, כנזכר לרז"ל בזוהר פרשת בשלח שטו העם ולקטו. ואמנם הצדיקים שהם ידידי ה', הם נחים מעמל הבלי העוה"ז ביום, והטורח שהיו צריכים לטרוח ולהתעצב כל היום, כמו שעושים הרשעים כנזכר. הנה הוא יתברך נותנו להם בחלומות שינתם, וזש"ה כן יתן לידידו שינא, ר"ל, כן כענין הרשעים שמצטערים כל היום, כן בענין זה נותן השי"ת לידידיו הצדיק בזמן השינה, ואמר לידידו, לרמוז, אל מ"ש חז"ל מעולם לא ראה דור חלום טוב, אלא כל הלילה מצטער בשינתו בחלומות רעים, כדי להתייסר בזה, ויהיי תמיד בצער ובפחד שלא יחטאו, וירשו העוה"ב:

אש, זאת בלבד ק"ל, היות מלת שינא בפסוק באל"ף לבסוף, ולא בה"א, מלשון שינה. ואולי אותיות אחה"ע מתחלפות ואין בזה קפידא. ובביאורי על התורה, בספר תוצאות חיים ביארתי זה הפסוק, וע"ש כפי הנלע"ד:

סימן קל"ה:

כי יעקב בחר לו י"ה:

הנה אותיות לו י"ה, הם אותיות לוי"ה, ירמוז למ"ש בתיקונין תיקון ס"ט, שנתלוית עמו שכינה. מעלה נשיאים מקצה הארץ וגו':

כבר נתבאר פסוק זה בשער הזה, בפרשת שמות בפסוק ויקם מלך חדש וכו', ע"ש. וירצה עוד, 'הארץ 'ברקים 'למטר ר"ת הב"ל, 'עשה 'מוציא 'רוח 'מאוצרותיו, ר"ת עמר"ם, רמז, כי הוא המוציא רוחו של הבל. וס"ת הארץ' ברקים' למטר', הוא צמר, לרמוז כי הבל הביא קרבנו צמר, וקין הביא פשתן, כמ"ש בזוהר, שהוא ס"ת קרבן ועוד 'ברקים 'למטר 'עשה 'מוציא, ר"ת בלעם, רמז אל מ"ש חז"ל בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, והבן. ועיין בתיקונים דף קי"ז ע"ב. ודע, כמו שנולד שת, עד היות חוה בת ק"ל שנה, כן נולד משה, עד היות יוכבד בת ק"ל שנה. וכמו שאדם פירש מאשתו, וחזר וידעה, כן עמרם. ונראה, כי כאשר הגיעה יוכבד לק"ל שנים, נתנוצצה בה רוח חוה, ושבה לימי עלומה, וחזרה להיות בת. ולכן לא נזכר שמה, ואמר ותהר האשה, כמו

האשה אשר נתת עמדי. ובזה יובן למה שנקראת בלקוחין אלו בת, ולא כשילדה לאהרן, כי אין ביניהם כי אם שלש שנים בלבד והבן:

סימן קמ"ג:

הצילני מאויבי ה' אליך כסיתי:

רז"ל פירשו בזוהר, על פסוק בקר אערוך לך ואצפה, כי דוד הוא במלכות, אשר נעשת חופאה וכסוי אל היסוד, הנקרא בקר, להעלים האור העליון. וז"ש הצילני מאויבי ה', כיון שאני במלכות, ואליך כסיתי, להעלים אורך הגדול, ואני נאחז במלכות העליונה:

סימן קמ"ד:

הנותן תשועה למלכים:

יתבאר במ"ש הפסוק הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, כי הקליפות הנקראות חרב רעה, הנה הם סמוכים וקרובים למדת המלכות, אשר בה נשרש דוד המלך ע"ה ואמר, כי עם היות החרב רעה הנזכר, סמוכה לשרשו, עכ"ז מצילו ממנה, וז"ש הפוצה את דוד עבדו:

אשרי העם שככה לו:

הנה מלת שככה, בגימטריא משה, כמש"כ בזוהר גם ר"ת 'לו 'אשרי 'העם הוא לאה, לרמוז אל מ"ש במקומות רבים כי משה איתדבק בלאה עלמא דאתכסיא עילאה:

קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת:

הנה לכאורה נראים דברים כפולים באומרו לכל קראיו, וחזר ואמר לכל אשר יקראוהו באמת. עוד ראוי לדקדק, למה תחלה אמר בלשון הווה, לכל. קוראיו. ואח"כ אמר בלשון עתיד, לכל אשר יקראוהו. ואם הם חלוקים בהבנתם, הכי הי"ל בוא"ו יתירה, ולכל אשר יקראוהו באמת:

הגהה - אמר שמואל, עוד ראוי לדקדק, מלת באמת הנזכר בחלוקה השנית, ולא בראשונה:

והענין יובן בפירוש והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע. והענין הוא, כי יש חסידים שטרם שיקראו אל השי"ת, הוא עונה אותם. ויש גרועים מהם, שהם צריכים לטרוח להתפלל, ובהיותם מתפללים, עונה אותם. ועליהם אמר, עוד הם מדברים ואני אשמע. ואל זה רמז הכתוב ואמר, קרוב ה' לכל קוראיו, והתחיל מן הגרועים, ממטה למעלה, ואמר קרוב ה' לכל קוראיו, כלומר, אעפ"י שלא יהיו ראוים, כיון שהם קוראיו ומתפללים לו, קרוב ה' להם. אבל יש מעלה יתירה, והיא זאת, כי גם קרוב ה' הוא לכל אשר יקראוהו לעתיד, אעפ"י שעתה עדיין לא קראו, וטרם שיקראו הם, ה' נקרב אליהם:

האמנם מי שירצה להיות מן הכת הזאת, צריך תנאי גדול, שיהיה מן החסידים, שתמיד הם מכונים בתפילתם, וקוראים להקב"ה באמת, ולא מן השפה ולחוץ, וז"ש באמת. נמצא, שלמי שירצה להיות מן כת החסידים האלו, צריך להיות באמת, ואם לאו אינו נענה. האמנם מי שהוא מכת המתפללים בעת צרתם, והם קוראים ת'מיד להקב"ה, גם הקב"ה אינו מדקדק כ"כ עמהם שיהיה באמת, ובכונה גמורה. וכדי לרמוז השינוי והחלוק שבין שתי הכתות האלו, הפרישם, ולא חברם בתוספת וא"ו, ולכן לא אמר ולכל אשר יקראוהו באמת:

סימן קמ"ו:

אהללה ה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי:

ירצה, שאין ראוי לאדם לסמוך שיחזור בגלגול, ואז יתוקן. ולכן אמר אהללה ה' בחיי, אזמרה לאלהי בעודי בעה"ז, במקום אשר הטאתי, וכאן אהקן כל צרכי, שלא אצטרך לחזור עוד בגלגול. וזהו מאי דסמיך ליה פסוק, אל תבטחו בנדיבים, כלומר ולא אעשה כמו אדה"ר שחטא, והוצרך להתגלגל בג' אבות אברהם יצחק ויעקב, הנקראים נדיבים, ובטח בהם, כי על ידיהם יתוקן, וז"ש אל תבטחי בנדיבים:

גם בבן אדם שאין לו תשועה, שלא אעשה כמו בנו של אדה"ר, והוא קין הבכור, אשר חטא, ולא היה לו תשועה, בסוד ואל קין ואל מנחתו לא שעה, מלשון תשועה, והוצרך להתגלגל ביתרו, ולהתקן שם, ובטח בו. גם נתכוון על הבל בן השני של אדה"ר, אשר גם הוא חטא ולא היתה לו תשועה, עד שנתקן ונתגלגל במרע"ה. וזש"ה, בבן אדם שאין לו תשועה. ולכן ביאר מי הוא שקראו בן אדם, ואמר שהוא הבל, אשר בו נתקיים פסוק 'תצא 'רוחו 'ישוב 'לאדמתו 'ביום 'ההוא, ר"ת תרי הבל, ר"ל כי הבל נתגלגל תרי זמני, בשת חד זמנא, ובמשה חד זמנא. והם ר"ת, משה ש"ת הב"ל, ויצתה רוחו ושב לאדמתו, ואחר כך נתגלגל תרי זמני כנז"ל, ובתחלה מת ויצאה רוחו, ואח"כ שב לאדמתו בעה"ז בגלגול:

א"ש, מדברי הרב ז"ל נראה, יכולני לעשות פשט בפסוק אחרי דבריו, והיא אזהרה לכל בני אדם, שאל יתעצל מלחזור בתשובה, בעוד השמש במרומים בעה"ז, ואל יבטח באחד משני דברים, האחד הוא, אל תבטחו מלהתגלגל אחרי מותו בנדיבים, והם גופים גדולים כמ"ש הרב ז"ל, או בגופים קטנים של תינוקות המתים בהכרת, לכפר על הנשמית הישנות המגולגלות שבתוכם. וכנגד זה אמר בבן אדם, ולא אמר באדם, אלא בבן אדם, המתים קטנים, ועדיין נקראים בשם בן אדם, ולא זכו להקרא בשם אדם ממש. ואם כה יחשוב וימות בלא תשובה, הנה תצא רוחו ישוב לאדמתו, וביום ההוא הידוע של יום

הדין, אבדו עשתנותיו שחשב, והוא ימות בלי תשובה, ואוי לו אוי לנפשו. לכן אשרי שאל יעקב בעזרו, כמ"ש חז"ל בא לטהר מסייעין אותו, ואפילו אם יהיו בנפשי כמה מומין, פסח או עור כל מום רע, ה' ירפא אותו. וז"ש, ה' מתיר אסורים, ה' פוקח עורים, ה' אוהב צדיקים, כנלע"ד:

ה' שומר את גרים:

(מזולתו) הנה ר"ת 'יהו"ה 'שומר 'את 'גרים הוא ישאג, ירמוז אל מ"ש חז"ל שלש משמרות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר, יושב הקב"ה ושואג כארי כו'. והוקשה לו לפסוק למה הקב"ה החריב בית המקדש, כיון שסופו הוא לישאג ולהצטער עליו. והשיב, כי הטעם הוא, כדי להרבות את הגרים, כמ"ש חז"ל כי ע"י פזור ישראל בין האומות, נתרבו הגרים. גם ר"ת 'יהו"ה 'שומר 'את 'גרים, בגימטריא שד"י. גם ר"ת 'יתום 'ואלמנה 'יעודד, בגימטריא כ"ו, כמנין הוי"ה. גם ר"ת 'ודרך 'רשעים 'יעות בגימטריא רי"ו, הוא רי"ו אותיות של שם בן ע"ב, של ויס"ע ויב"א וי"ט. (ע"כ מזולתו):

סימן קמ"ז:

מונה מספר לככבים:

הנה בסבא דמשפטים על פסוק המוציא בנדיבים. במספר צבאם, אמר וז"ל, חד ברא אית ליה לקב"ה, ומספר שמו, ונדרש על הדעת ועל היסוד. והענין הוא, כי הנה הדעת כלול מה' חסדים וה' גבורות, והם עשרה הויו"ת כנודע, ובהיותם פשוטות, יש בהם ארבעים אותיות, והם מ' של מספר. ואם תמלאם במלואם, אז יש בכל הוי"ה מהם עשר אותיות, וסך כל העשרה הויו"ת הם ק' אותיות, כמנין מ"ס של מספר. ואם תמלאם במלוי המלוי, שיש בכל הוי"ה כ"ח אותיות של מלוי המלוי, יהיה סך העשר הויו"ת פ"ר אותיות, כמנין פ"ר של מספר. והרי איך כללות אורות החו"ג שבדעת, נקראים מספר. והואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא. דע, כי גם היצירה והעשיה, שהם הלבושים דזו"ן, נקראים מספר, כי אות מ' הוא מטטרון, וס' סנדלפו"ן, ופ"ר בגימטריא סנדלפו"ן, העולה בגימטריא פ"ר: א"ש, אענה אף אני חלקי, כי גם עשר הויו"ת הנזכר, הם בגימטריא ר"ס. וגם נרמזו במלת מספר, ר"ס. והמ"ם הם מ' אותיות, כמ"ש הרב זלל"ה. ולהיות המ"ם כפולה, כנגד הדעת והיסוד, נרמזה ג"כ אות פ' במלת מספר, כנלע"ד:

גדול אדונינו ורב כח ולתבונתו אין מספר:

כבר ידעת מ"ש בזוהר בכמה מקומות, ובפרט בפרשת פנחס כי כל החשבונות הם במלכות. והענין הוא, כי הנה נתבאר לעיל, כי הדעת דז"א נקרא מספר. והנה הדעת הזה, מתלבש תוך היסוד דתבונה תחתונה, ולא של בינה עליונה, וכשנגמר ומסתיים

היסוד דתבונה שהוא בחזה דזעיר, אז נגלים האורות של החו"ג שבדעת, הנקרא מספר. אבל בהיותם תוך יסוד התבונה, אין המספר נגלה. וזהו לתבונתו אין ססֵפר, ולכן לא כתיב לבינתו, אלא לתבונתו והנה שם בחזה דזעיר, ששם נגלה המספר הנזכר, יוצאת הנקבה דז"א, וכל אותם אורות המספר והחשבון הנזכר, נגלים ומאירים בנוקבא, ולכן שם הם כל החשבונות כנזכר. ועיין בפרשת ואהחנן בשער המצות במצות עסק התורה, בענין מספר גדול ומספר קטן:

השולח אמרתו ארץ:

(מזולתו) הנה דבור לשון קושי. ואמרתו, לשון רחמים. וכיצד יתכן יתנהגו שני הפכיים בנושא א'. והענין הוא, כי הנה נודע, כי כשהקב"ה שולח טובה ורחמים בארץ בעוה"ז, שולחו ע"י עצמו, ולפיכך תיכף מגיע עד הארץ. וז"ש, השולח אמרתו ארץ, ר"ל השולח, הוא בעצמו. אמרתו, שהיא רחמים. ארץ, תכף מגיע עד הארץ, לרחם שם. האמנם כשהוא דברו, קשה שהוא דין, אין הקב"ה מייחד שמו עליו, כמ"ש השולח, אלא מאליו ירוץ הדבור, בעבור כי אין רע יורד מלמעלה. ועוד יש שינוי אחר, כי הוא מתאחר מלירד, שמא יחזרו העולם בתשובה ביני וביני ומתעכב בשמים. וז"ש, עד מהרה ירוץ דברו, וכבר ידעת כי מהרה דקב"ה הם תת"ן שנה, כמאמר רז"ל ואחר כך ירוץ דברו בארץ. (ע"כ מזולתו):

א"ש, מיסוד הרב זלה"ה, נוכל לחדש ענין אחר, ומש"ה הנותן מטר על פני ארץ, והיא א"י, והדר ע"י שליח, ושולח מים על פני חוצות, אלו שאר ארצות. והשתא אתי שפיר ג"כ, מש"ה השולח אמרתו, והיא מדת רחמים, ארץ הידועה, והיא א"י, כמ"ש תמיד עיני ה' אלהיך בה. האמנם כששולח מדה"ד, עד מהרה ירוץ דברו לח"ל, ודרשינן ג"ש מהרה מהרה, נאמר כאן עד מהרה ירוץ דברו, ונאמר להלן ואבדתם מהרה, מה מהרה האמור להלן מדה"ד, אף כאן עד מהרה מדה"ר לשאר ארצות. האמנם לא"י, אמרתו ברחמים פשוטים, כנלע"ד. הנותן שלג כצמר כפור כאפר יפזר:

הנה נודע, כי ג' אהי"ה הם, ביודי"ן, ואלפי"ן, וההי"ן. וג' אלפי"ן ראשונות שבשלשתם, הם בגימטריא של"ג. ובהיותם הג' אלפי"ן הנזכר פשוטות, הם בגימטריא ג'. וכשתסיר הג', שהם הג' השרשים ממלת של"ג, ישארו המלויים לבדם ש"ל, כמנין צמ"ר. וזש"ה, הנותן שלג כצמר. גם ז"ס פסוק אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו:

אמר שמואל, נראה מדברי הרב ז"ל, ששלג הם יותר רחמים מצמר, שכן בשלג יש ג' אלפי"ן העיקרים. וכמ"ש התנא, בהרת עזה כשלג. והשאת כקרום ביצה שניה לה, כצמר

לבן. ולכן אמר הכתוב, אם יהיו חטאיכם כשנים, שאינם כ"כ אדומים, כשלג ילבינו לגמרי האמנם אם יהיו יותר אדומים, ויאדימו כתולע, אז כצמר יהיו, ולא כשלג. וכפי זה ק"ל, מש"ה הנותן שלג כצמר, ואיפכא הול"ל הנותן צמר שהוא יותר דין, כשלג, שהוא יותר רחמים. האמנם נוכל לתרץ, שהענין הוא להשוות זה לזה, אעפ"י שזה יותר רחמים מזה, מאחר שמקור כלם הוא שם אהי"ה, והוא המקוה המטהר את האדם, בסוד אהי"ה דההי"ן קנ"א, נותן שלג כצמר:

בהקדמה זו, אתן גמר טוב בפסוק באומרו כפור כאפר יפזר, ונודע כי מלת אפר ומלת פרה הכל ענין א', ופרה הוא סוד הפ"ר דינין, ובה' אותיות מנצפ"ך הכלליות נעשית פרה, ואז היא אדומה תמימה באדמימותו ובהיות הדינים הנזכר מתמתקין בשרשם באימא עילאה, היא שם אהי"ה הנזכר, בסוד מי אסף רוח בחפניו, כי הוא סוד החוטם, האוסף ומקבץ כל הה' גבורות למקומם, ושם מתבסמים ונמתקים, ונעשים בסוד גבורה אחת בבינה, ואז נעשו הדינים החמשה, א' בלבד, ומפרה נעשת אפר, א' פ"ר. וז"ס פסוק וכבס האוסף את א' פ"ר ה' פ"ר ה', האוסף ה' גבורות, ועושה אותם אחד בלבד. ונודע כי אותיות מנצפ"ך הם כפולות, ב"פ פ"ר, והם תק"ס, כמנין שער"ה, עם עשרה אותיות של מנצפ"ך הכפולות, וה' אותיות אלהי"ם, שהם כללות ה' גבורות עצמם, הרי כמנין שערה. וכ"כ הרב זלה"ה בדרוש תקיעת השופר, בענין תקיעה, תק"ע י"ה, שהם ב' מיני מנצפ"ך, והם תק"ס, וכללות חשבון עשר גבורות אלו, הרי תק"ע, הנה מנצפ"ך הא' נותנו אבא אל אימא בעת הזיווג, לצורך נקודת יסוד שבה. והמנצפ"ך הב', לצורך יסוד המלכות נוקבא דזעיר. וז"ס ה' בחכמה יסד ארץ. והנה שני מיני פ"ר הנזכר, נרמזו בפסוק זה, הא' הוא כפור, והוא כ"ו פ"ר. והב' הוא, כאפר, כ"א פ"ר. והכ"ו הוא שם ההוי"ה, בגימטריא כ"ו. והכ"א הוא שם אהי"ה. ואמר הנותן בסתם, כמו המוציא כו', הנותן שלג כצמר כאמור, ג"כ מתקן ב' המנצפ"ך הנזכר, הא' של הזכר בשם ההוי"ה כ"ו. והא' של הנקבה, בשם אהי"ה כ"א. ואז כפור כאפר יפזר הדינים. ואולי ירמוז במלת יפזר, נרמז פ"ר י"ז, י"ז הוא הטוב שמתמתק הדינים ביסוד הנקרא טו"ב, בסוד אם יגאלך טוב יגאל, כנלע"ד בזה, עד יערה עלי רוח ממרום:

ספר משלי

ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה:

כבר הודעתיך כי ה' חסדים שביסוד דאימא, מתפשטים אח"כ בחג"ת נ"ה דז"א ואח"כ יוצאות הה' גבורות ויורדות אל יסוד דז"א. ומשם יוצאת לחוץ אל אחורי היסוד, ושם

מקום הדעת דנוקבא, ונכנסות בדעת שבה, ומהם נעשת דעתה קלה. כנודע, ואינם מתפשטות אח"כ למטה, כדרך התפשטות החסדים בגופא דז"א, אבל נשארות מקובצות בדעת שלה. והגורם לזה הוא, שבהיותם תחלה ביסוד דז"א, היה שם יסוד דאבא כנודע, ובכח הארתו נמתקו ונתחברו יחד, ולא נפרדו אשה מאחותה, ומכח החיבור והקיבוץ הנמרץ הוא, שכשהלכו בדעת שלה, נשארו מקושרות, ולא נפרדו עוד. ונמצא כי ע"י יסוד דאבא הנקרא חכמה, יסד ארץ, שהיא המלכות:

(מזולתו) עוד ירצה, יהו"ה שהוא ז"א, הוי"ה דאלפי"ן, אשר מילויו בגימטריא י"ט. וע"י החכמה שהוא אבא הוי"ה דיודי"ן דע"ב, אשר מלואו בגימטריא מ"ו, ונתחברו י"ט ומ"ו, ומהם נתייסדה הנקבה, הנקראת ארץ, הנקראת אדנ"י, כמספר מ"ו י"ט הנזכר, כי יסוד שם אדנ"י, נעשה מן ב' מלויין האלו, של זעיר ואבא וזהו ה' בחכמה יסד ארץ. (ע"כ מזולתו):

גם דע, כי ר"ת 'יהוה 'בחכמה 'יסד 'ארץ הם כ"ג, והם כ"ג אותיות שבמילוי ההוי"ה, עד"ז, יו"ד וא"ו דל"ת, ה"ה ה"ה, וי"ו וי"ו, ה"ה ה"ה. והוי"ה זו יורשת אותה נוקבא דז"א, הנקראת ארץ, מן אבא הנקרא חכמה, להיות לה מ"ן, מבחי' שם ב"ן במלוי כנודע, ומקומה ביסוד שלה, וז"ש בחכמה יסד ארץ:

הגהה א"ש, עיין בשער הכונות, בענין כונת הציצית, ושם ג"כ נתפרשה הוי"ה הזאת, העולה בגימטריא חו"ט. האמנם יש הפרש מכאן להתם, כי שם מילוי הו"ו הוא בא', וכאן מלוי הו"ו הוא ביו"ד וע"ש. ונלע"ד, כי התם יש טעות, וכאן ביארתי האמת כנלע"ד: אמר שמואל, הנה היות ההוי"ה הזאת כסדר הזה, לא נתבאר וגם לא קבלתי ממורי ז"ל. האמנם מכחו הגדול ומתוך הקדמותיו נלע"ד, לתת טעם לזה, והענין הוא, כי הנה נתבאר מתוך דברי הרב ז"ל, כי הוי"ה זו היא לצורך תקון הנקבה הנקראת ארץ. והמתקן הוא ז"א, הנקרא הוי"ה, ממה שמקבל מאבא שהוא חכמה, כמש"ה ה' בחכמה יסד ארץ. ולכן צריך, שהזכרים שהם אבא וזעיר, יהיו במליי ע"ב דיודי"ן. האמנם הנקבה, אשר כל תקונה הוא בהוי"ה דב"ן דההי"ן, להיות לה מ"ן, לכן השתי ההי"ן יהיו במלוי ההי"ן דב"ן. וגם הה"א ראשונה צריכה להיות בההי"ן, להיות שגם היא אוזיפת מנהא לברתא. האמנם יש שנוי בין אבא לאמא, באבא חכמה הוא מיסד ממש לברתא כאמור, לכן היו"ד רומזת לאבא, היא יו"ד במלואה כאמור, ומספרה תס"ז, ובג' אותיות י"ד, הם ת"ע. והסוד הוא שתקרא המלכות עת, בסוד עת לעשות לה'. האמנם אימא שאוזיפת מנהא לברתא בהלואה לבד, לא נזכרה בה זולתו הה' בלבד בלי מלוי כלל כאמור. והנלע"ד כתבתי, עד יערה עלי רוח ממרום:

עוד אמר שמואל, גם היות ההוי"ה הזאת כ"ג אותיות, לרמוז עשר מכתר עד מלכות, ועשר ממלכות עד כתר, וג' מוחין דילה, והם נה"י, הרי כ"ג אותיות. וכמו כן נקרא יסוד חי העולמים, בסוד ט' מלמעלה למטה, וט' מלמטה למעלה. אי נמי עשרה דזעיר, ועשרה דמלכות, ונה"י דמוחין דיליה, הרי כ"ג כנלע"ד:

והנה ר"ת של 'יהו"ה 'בחכמה 'יסד 'ארץ, הוא כ"ג, וס"ת הם בגימטריא ק"ד, נמצא ק"ד וכ"ג הם קכ"ז, והוא סוד ריבוע אחוריים פשוטים דשם אדנ"י, כזה, א', א"ד, אד"נ, אדנ"י עם הכולל. וגם זה הוא בחי' מ"ן שלה ביסוד, וגם זה נמשך לה מאבא. וזהו בחכמה יסד ארץ, כי הארץ הנקראת אדנ"י, נתייסדה ע"י אלו השמות הנזכר, שהם מ"ן שביסוד שלה.

אבל השמים שהוא ז"א, נתכונן ע"י התבונה, שהיא אימא, וזהו כונן שמים בתבונה:

ואל זה נתכונו בזוהר שאמרו אבא יסד ברתא, ובאימא יסד ברא. והענין הוא, כי הנקבה נתייסדה ע"י אבא לבד, וז"א נתקן גם ע"י אימא, והוא, כי לצורך שיזדווג עם נוקביה פב"פ, צריך בתחלה לירש ב' שמות מאימא, והם, הוי"ה דע"ב, והוי"ה במלוי זה, יו"ד ה"י וא"ו ה"א, שמספרה ד"ן, והנה ע"ב וד"ן, הם יחד קכ"ו, כמו שעולה ריבוע על שם אדנ"י, שיורשת נוקבא מאבא כנזכר. וגם הם בגימטריא כמנין כונ"ן, וזש"ה כונן שמים בתבונה. והנה כשמזדווגת הנקבה עם ז"א, צריך שימשכו אליה ג"כ שמות אלו שלה כנז"ל מן התבונה, כי בעת האצילות שלה, לא נתנו לה רק מאבא כנז"ל:

סימן ד':

קנה חכמה קנה בינה אל תשכח ואל תט מאמרי פי:

כבר הודעתיך, כי הכתר יש בו תר"ך אורות, כמספר כתר. ומעכב חציים לו, וחציים נותן לחכמה, הנקרא י"ש, שהוא מחצית הכתר. והחכמה מעכב חציים לעצמה וחציים נותנים לאימא, באופן שנשארו קנ"ה אורות לחכמה, וקנ"ה אורות לבינה. וזש"ה, קנה חכמה קנה בינה, אך צריך שתדע, כי התחלקות סדר הזה, אינו נוהג אלא בג' ראשונות הנקראים כח"ב, אבל משם ואילך בז' תחתונות אינו כך, אמנם כל הקנ"ה אורות שבבינה, כלם מתפשטים בהם ע"י הבינה עצמה, המתפשטת בתוכם כנודע, וזש"ה, ובכל קניינך קנה בינה, כי בכל קניינך של הז' תחתונות שהם שלך כי הראשונות נעלמות, אין בהם רק הקנ"ה של הבינה. גם ירצה, במה שהודעתיך, כי בכל ספירה מהז' תחתונות, יש הוי"ה אחת, והנה ז' הויו"ת הם בגימטריא קנ"ו, ונמצא כי בכל קניינך שהם הז' תחתונות, צריך שתשתף הבינה עם הקנה הנזכר ואז יעלו קנ"ו לתשלום ז' הויו"ת הנזכר:

אמר שמואל, נלע"ד, שודאי ט"ס נפל באמרו ז' הויו"ת, כי ז' הויו"ת אינם קנ"ו, זולתי ששה הויו"ת עולים קנ"ו כמנין יוסף, וכמנין עוף, וגם מלכות אינה מן המנין כנלע"ד. (ע"כ מזולתו):

עיניך לנוכח יביטו:

הוא סוד על מה שכתוב בגמרא על רב שלא נסתכל חוץ מד' אמות. והנה אין הושטת עין רק בג' צדדין, שהם, הפנים, ובו' צדדין, כי שם צריך שלא יסתכל רק בד' אמות לבד. והנה ג"פ ד' אמות, הם י"ב אמות, כנגד ג' שמות הוי"ה, שהם י"ב אותיות שבי"ג תיקוני דיקנא דא"א. והנה ג' הויו"ת, שהם ג"פ כ"ו, כמנין מזל"א. וזהו עיניך לנוכח יביטו, כי נכ"ח בגימטריא ע"ח, שהם ג' הויו"ת כנזכר. כלומר, שלא יושיט עיניו רק בג"פ ד' אמות, שהם ג' הויו"ת שעולים נכ"ח. וזהו ג"כ ויעתר יצחק לה' לנכ"ח אשתו, כי בני חיי ומזוני תליין במזלא, שהם ג' הויו"ת, וזהו לנכח אשתו, כי ההפלל על הבנים שם במזלא עילאה, כי משם הבנים. וזהו ויעתר לו ה', שהוא הוי"ה הרומזת נגד הבנים. פלס מעגל רגליך וכל דרכיך יכונו:

עיין מה שנתבאר אצלינו, במאמר ספר הזוהר פרשת פקודי, במ", ניצוצין זריק לש"ך עיבר וכו'. ושם ביארנו, ענין ש"ך ניצוצין אלו, ואיך הם למטה בסוף רגלי עולם האצילות. והנה כנגדם אמר, 'פלס 'מעל 'רגליך, ר"ת בגימטריא ש"ך. ונודע, כי הם סוד המלכים שיצאו מן הבינה, הנקראת ארץ אדום. והיא שם אהי"ה, וכשתמלאנו באלפי"ן, יהיה בגימט' קמ"ג, כמנין מעגל. והנה שם זה של אהי"ה דאלפי"ן, העולה עם הכולל קד"ם, כופה את הקליפות, שיצאו מן אלו המלכים והניצוצין. וגם אלו הקליפות נקראים חכמת כל בני קדם. ואמנם הניצוצין הנזכר, הם נתקנים ע"י זיווג או"א, אשר הם מולידים את זו"ן, הנקרא יו"ד במלואה, לפי שאות י' הוא אבא, ואותיות המלוי ו"ד הם זו"ן, הגנוזים בו בתחלה, והוא מוליד ומוציא אותם, כשמזדווג באימא, הנעשת מחבור אותיות ו"ד, ונעשת ה' שבשם כנודע. והנה אחר שיצאו למטה זו"ן, שהם סוד ו"ד שבמלוי יו"ד שהוא אבא, אז אותם הש"ך ניצוצין מתבסמים, ולכן נרמז בר"ת 'וכל 'דרכיך 'יכונו, הוא וד"י, לרמוז, כי ע"י יו"ד הנזכר, כל דרכיך יכונו, ויתבסמו אותם הניצוצין. ודע, כי אם תחבר יו"ד זאת שביארנו עם הש"ך ניצוצין, יהיה בגימטריא ש"ם, וזהו בחי' המלכות, הנקראת שם ה', כנודע:

סימן ט':

מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם:

(מזולתו) הנה שני מינים של השפעה הם, הא' היא, כאשר העליון משפיע אל התחתון. והשנית הוא, כאשר התחתון עולה עד העליון, לקבל השפע ממנו:
הגהה אפשר דזה הוא איסור המוציא וכך מדויק התם דכתב גבי מכניס וגם זה פגם והמכנים בשבת, כמ"ש בעץ חיים שי"א פרק וכו', יעוש"ב. א' וכפי הנז"ל כאן, המוציא גדול מהמכניס:
והנה כאשר הסטרא אחרא מתגבר בעולם מפני עון הדור, יש בו שתי בחי' הנזכר. ואמנם הבחי' הב', היא מים גנובים, ר"ל גנובים, כי המים הבאים מן הנגב, והוא החסד, והם נמשכים לסטרא אחרא, ימתקו מאד להם, כאשר הוא עולה למעלה לגונבם וללוקחם. אמנם כשהעונות יותר גדולים, אז גורמין לבחי' הראשונה היותר קשה, והיא הנקראת לחם סתרים, כי אז המשפיע עצמו משפיע לסטרא אחרא למטה במקומה, ונמשך אליה בסתר ולא בפרהסיא. והנה זה ינעם להם, אבל אינו כ"כ מתוק להם, כמו שעולים למעלה. והנה כאן שהזכר בעצמו משפיע למטה לנקבה דסטרא אחרא, הזכיר השפע ההוא בלשון לחם, והבן זה. אבל למעלה שהנקבה עולה לקבל, הזכיר מים, והבן גם את זה:
ובזה יתבאר לך טעם, למה הגנב משלם תשלומי כפל והוא, אחד לפי שיצא סטרא דקדושה, והשנית, לפי שנתן כח ושפע לסטרא אחרא, ונתדבק בה, וכיון שנתדבק בה, א"כ אח"כ מוסרים לו שפחה כנענית מסטרא אחרא, כשנמכר בגניבתו, כי היא נקראת כך:

סימן י':

ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה:
הענין הוא, שבשבת שיש אל המלכות הנקרא ברכת ה', שפע מהג"ר, מתעשרת משם, ואז לא יוסיף עצב, כי אין אחיזה אל החיצונים שהם הקליפות הנקראים עצב, בה. אבל בי"ט, שאינה מושפעת אלא מן הו"ק, הנקרא ימים טובים, ששה ימי בראשית, אז יש אל הקליפה קצת אחיזה, ובזה תבין למה נקראו ימים. (ע"כ מזולתו):

סימן י"ו:

איש תהפוכות ישלח מדון ונרגן מפריד אלוף:
(מזולתו) הפסוק הזה מדבר על הקוצץ בנטיעות, ומפריד העשירית שהיא מלכות, הנקראת בשני שמות, נ"ר, ג"ן, כנודע. וזה שמפרידה מן אלוף נעוריה. גם ירמוז, כי מפריד אות ו' מן אלוף, וישאר אלף, והם סוד אלף יומין דחול, הנרמזים בהאלף לך שלמה, כנזכר בזוהר. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ד:

ובדעת חדרים ימלאו:

(מזולתו) הדעת הוא בחי' הלשון כנודע והנה עליו נאמר מות וחיים ביד לשון, והם החו"ג. ולכן בר"ת 'ובדעת 'חדרים 'ימלאו הוא וח"י. ובס"ת מות, לרמוז מות וחיים ביד לשון. (ע"כ מזולתו):

סימן כ"ז:

טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת:

הנה החסדים שבדעת דז"א, נקראים אהבה והם מכוסים ומסותרים תוך היסוד דאימא עד החזה דזעיר, וצריכים אל החסדים תחתונים המגולים שמשם ולמטה, שיעלו למעלה ויאירו בהם, ויגדילו אותם כנודע. אבל הגבורות המתפשטות בגופא דנוקבא, הם מגולות, כי אין שם כלי היסוד דאימא שילבישם, ולכן הם חוזרות ועולות ממטה למעלה, ומגדילות לכל גוף נוקבא דזעיר. וזהו טובה תוכחת מגולה שהם הגבורות, מן אהבה מסותרת והם החסדים כאמור:

שמן וקטרת ישמח לב וגו':

הנה ז"א בהיות לו מוחין דאבא, הנקראים שמן, על כי השמן איהו בחשאי, וכן אבא נקרא מחשבה בחשאי ואז נקרא ז"א שמים, שהוא בגימטריא שמ"ן, האמנם המוחין דזעיר מצד אימא, נקראים קטרת, כנזכר אצליבו במעשה נדב ואביהוא שהקטירו הקטרת מה עניינם, ומה ענין אלעזר ואיתמר וע"ש. והנה ב' בחי' מוחין אלו, ישמחו לב כשבאים ביחד, ולכן מלאכת שניהם יחד, כמש"ה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, הרי שמן וקטרת יחד ישמח לב:

שלשה המה נפלאו ממני וגו':

(מזולתו) הראשונה היא למה פני נשר שהם טמאים, והוקבעו במרכבה בספירת הת"ת, הנקרא שמים, וז"ש דרך הנשר בש'מים. והב', דרך נחש עלי צור. והא כיצד יש אחיזה אל הנחש הטמא, במלכות הנקראת צור. השלישית, דרך אניה בלב ים, והוא כי אניה היא שפחה בישא, שתדיר מיללא, בסוד תאניה ואניה, ואיך תירש גבירתה, ותכנס בלב ים' היא כנסת ישראל הנקראה ים, נמצא כי כל פליאתו היתה, איך יש מבא ודרך אל החיצונים בקדושה. (ע"כ מזולתו):

אמר שמואל, כפי זה יהיה פשט הפסוק, האומר אח"כ וארבעה לא ידעתי, כלומר הרביעית, והיא דרך גבר בעלמה. ואין לומר שיש ארבעה אחרים, שהרי לא הוזכרו, וגם מצאתי פירוש לרביעית הנזכר. מכ"י הרב ז"ל, ואכתוב אותה פה ואבארהו בקצרה,

והענין הוא, כי נפלא ממנו, איך יהיה דם בתולים בעולם העליון, כי כל הדברים שנתקללו למטה, כביכול נפגמו למעלה כנגדם, ואחר שהכלה הכלולה בתולה, ואיש לא ידעה מהקליפות ח"ו, ולא עוד אלא שהזיווג אינו נעשה אלא ע"י התבסמות הדינים, וגוברים הרחמים, ומנין יגיע שם אדמימות דם, המורה דינים, אעפ"י שהוא טהור, וזו קושיא עצומה, והיא ע"ד מה שפירשתי, בדרך הנשר בשמים, ודרך אניה בלב ים, ודרך נחש עלי צור, ויש עוד דרך אחרת, ודי עתה בזה:

ספר איוב

סימן א':

איש היה בארץ עוץ איוב שמו וגו':

כבר הודעתיך בשער הגלגולים, כי הנשמות הקדושות נמסרו ביד הקליפות, ע"י חטאו של אדה"ר. וכן בכל פעם שחוטא כל אדם מישראל, כפי ערך חטאו כך גורם. והנה בראות הקליפות איזו נשמה יקרה עד מאד, רוצים לטנפה בתכלית, כדי לאבדה, שלא תוכל להתקן, ותשאר תמיד בחלקה. ולכן מביאים אותה בטיפת זרע איזה רשע. וז"ס צדיק בן רשע, כמש"ה מי יתן טהור מטמא ולכן אין לתמוה מן אברהם שנולד מן תרח. ואמנם כשגובר הטוב של הנשמה הזאת, לא די שהיא נתקנת, אלא גם היא מתקנת את כל הקריבים לה. וז"ס מ"ש ז"ל על פסוק ואתה תבא אל אבותיך בשלום, בשרו שיחזור אביו תרח בתשובה, ולכן הוצרך להתתקן אח"כ לבא בגלגול איוב כמו שנבאר:

והענין הוא, דע, כי כאשר תרח בעל את אמתלאי אשתו, היתה נדה, וכראות הקליפות טנוף כזה, הכניסו בטיפה ההיא נשמת אברהם, כדי לאבדה, והניחוה לצאת מתוכם ברצונם, כי חשבו שיתאבד שם, אם בהיות שניהם אביו ואמו עובדי אלילים, חוטאים ומחטיאים למכור פסילים לע"ז. ואם בפרט, בהיות הבעילה עצמה בעילת נדות כנזכר. וזהו הטעם שנקרא אברהם גר צדק, כי בראשונה היה תוך הקליפות:

א"ש, לא תיקשי לי, כי כל בעילות הגוים הם בנדות, מאחר שאינם טובלים לנדותם ומאי אולמיה דהאי ביאה, כי יש לתרץ שאע"פ שאינם טובלים עכ"ז בימי הנדה עצמה הם פורשים מנשותיהם, וזו הביאה היתה בעת נדותה עצמה, כנלע"ד:

סוד זה נרמז בזוהר בפרשת קדושים, דמשו"ה איקרי תרח, משום דארתח ליה לקוב"ה וארכביה לאברהם בההיא טיפה וכר. ואם הרתיחה הזאת שהכעיסוהו בפסיליהם, מה הוא הטעם הזה לכשירכיב קב"ה לאברהם בההיא טיפה. אבל הכוונה היא, כי הכעיסו לשי"ת, בהיותו בועל אשתו בזמן נדותה ממש, ואז מצא הקב"ה עילה להטעות את

החיצונים, ולהוציא נשמת אברהם ע"ה מתוכם, והרכיבה באותה טיפה עצמה, ועי"ז לא יקטרגו החיצונים בהוציאו אותה מביניהם, כיון שהטיפה ההיא מטונפת כנז"ל:

ועוד זה הרכיבו בטיפת תרח משאר בני אדם, מדה כנגד מדה, משום שאברהם הוא אדה"ר שעבד ע"ז, ולכן היה בנו של תרח, כומר לע"ז. ואח"כ נתקן, כשהושלך לכבשן האש, ולא עבד ע"ז, כנזכר שם בס"ת בפרשת קדושים וז"ש בזוהר, וע"ד איתמר מי יתן טהור מטמא, כי אי אפשר להוציא נשמה טהורה מתוך קליפה טמאה. אא"כ יכניסוה במקום טפה טמאה כנזכר:

ובזה תבין, כמה צדיקים גדולים, היו בני גוים, או בני רשעים ועמי הארץ. וכבר הודעתיך בשער הגלגולים, כי אברהם ותרח אביו, שניהם משרש הבל, אלא שנכנס בקליפות. ונשמת תרח היתה הפסולת המעורב בנשמת אברהם, ולכן נתגלגל הדבר שיתוקן על ידו, ולכן טרח אברהם ג"כ להחזיר את תרח אביו בתשובה, כמ"ש ז"ל:

ואמנם גם בתרח, היה נצוץ קדושה מעורב בו, ובסיבתו חזר בתשובה, האמנם לא הספיקה תשובתו לתקן עון ע"ז שחטא בה לאין קץ, ולכן הוצרך להתגלגל באיוב:

וגם אמתלאי אשתו, אמיה דאברהם, נתגלגלה בדינה בת לאה אשת איוב. ולפי שנבעלה לתרח בהיותה נדה, אירע לה אותו מעשה שנבעלה לשכם בן חמור החוי, שהגוי אינו שומר דם נדות, ונקנסה בזה:

ועוד יש תועלת בזה, כי הכתוב אומר, ותהי נדתה עליו, כי הבועל נדה, אותה טומאת הנדות קופצת על בועלה, ואז שכם בן חמור נשא עליו באותה הבעילה, כל הטומאה ההיא של דינה, בענין הנדה, ונשארה היא טהורה ומתוקנת:

ואח"כ נשאת לאיוב, כמ"ש ז"ל, ולכן איוב לקה בצרעת, לפי שבעל אשתו נדה, וכמ"ש בזוהר בפרשת צו, לית מצורע, אלא ההוא דבעל נדה. כי הבועל נדה, לוקה בצרעת כנודע. אבל דינה אשתו, כיון שנבעלה לשכם בן המור, די לה בעונש ההוא, ובפרט כמו שאמרנו, שכל חלאת טומאתה ניתנה לשכם, והיא נטהרת ממנה, ולא לקתה בשחין:

ונלע"ד ששמעתי ממורי ז"ל, כי תרח שנכב עם אשתו נדה בעל כרחה, ולכן הוא שבעלה לרצונו, לקה בשחין. ואשתו שהיה בעל כרחה, די לה שנבעלה לשכם בעל כרחה, לנקות אותה הזוהמה, ולא הוצרכה ללקות בשחין:

סימן ב':

ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו:

א"ש, ביאור הפסוק הזה, נתבאר בשער א' שער ההקדמות עוד יתבאר בשער ז' שער רוח הקדש, בענין הכרת הפרצוף, מקושר עם פסוק ואחר עורי נקפו זאת, ונמצאת שם כי תדרשנו, ועוד נבארהו פה בע"ה:

כבר הודעתיך, ענין תרין נוקבין דאית לז"א, והם, לאה, ורחל. אבל רחל היתה בת זוגו האמיתית, כי היא עיקרה של בית, העשירית שבי"ס שבאצילות. ולכן ויאהב יעקב את רחל, יותר מלאה, לפי שלאה היא מן האחוריים דמלכות דאימא, שנפלה למטה עם יעקב, בעת מיתת המלכים, ואינה לז"א אשה, כי אם דרך השאלה לבד. גם הודעתיך, כי לאה אינה לוקחת למוחין שלה, הארה מן המוחין עצמם דזעיר, אלא מן הלבושים שלהם, שהם נה"י דאימא, ולכן היא קשר של תפלה של ראש, שהיא עור לבד, ואין בה פרשיות תפילין ממש, כדרך שיש לרחל, הנקרא תפלה של יד, שלוקחת הארת מוחין ממש. ולכן כל מקום שנאמר עור, הוא בלאה. ובשער רוח הקדש עוררתיך. בפסוק ואחר עורי נקפו ואת, איך האורות היוצאות ללאה, הם בגימטריא עור. וגם כי הם יוצאות ובוקעות דרך עורו של זעיר, ונכנסים תוך העור של לאה, לעשות מוחין בה, וז"ש עור בעד עור, פירוש אהבה יש לז"א עם לאה, ויתן עורו בעד עור לאה, כמו שביארנו, שמוציא הארה דרך עורו, להאיר בלאה הנקראת עור כנזכר:

אבל אהבה יתירה יש לו עם רחל, הנקראת נפש כנודע, ולכן כל אשר לאיש יתן בעד נפשו שהיא רחל. פירוש, כי מקום רחל, היא מהחזה ולמטה, ששם האורות מגולים כנודע, משא"כ בלאה, שהיא כנגד הסתום, ולכן אין הארה יוצאת אליה, אלא דרך עור ומכסה. אבל ברחל, ההארות עצמם שהם חלק שלה, שהיא היא עטרא דגבורה שבדעת, וכן שאר המוחין ניתנים אל רחל, בבחי' מוחין ממש. ונמצא כי כל מה שיש אל זעיר, יש לרחל, וזהו וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו:

גם נוכל לפרש, כי ב"פ עור הנזכר כאן, הם לאה ורחל, כי גם הארת רחל יוצאת דרך עור ז"א בהכרח, וכונת הכתוב לומר, כי אמת הוא שלאה ורחל שוות בענין זה, שהארתם יוצאה דרך עור ז"א, ולכן שניהם נקראים עור, וזהו עור בעד עור. אבל יש יתרון לרחל הנקראת נפש, והוא, כי אעפ"י שההארה שלה באה דרך עור עכ"ז היא בחי' מוחין ממש, ולא כלאה שהיא הארת לבושים כנז"ל:

וגם זהו ביאור פסוק ויאהב גם את רחל מלאה. ודע, כי אעפ"י שז"א נקרא ישראל ולא יעקב כנודע, עכ"ז כתיב, ויאהב יעקב את רחל, כמבואר אצלינו בפסוק לא יעקב יאמר עוד שמך כי יעקב אע"ה, בתחלה היה במדרגת יעקב העומד בפני ז"א מן החזה ולמטה, הנאצל מיסוד אבא שבתוך זעיר כנודע. ואח"כ עלה במדרגת ז"א עצמו הנקרא ישראל,

ונמצא שאף שהכתוב קורא אותו יעקב, כמ"ש ויאהב יעקב, אפשר שידבר ג"כ בזעיר עצמו, כי גם הוא בהיותו בן ו"ק הוא דוגמת יעקב, ובגדלותו נקרא ישראל. גם נודע, כי ז"א בקטנותו אין לו דעת רק חו"ב, והם ב' שמות אלהיום, שהם בגימטריא יעקב עם עשר אותיותיהם, ובגדלותו נקרא ישראל:

ויצא השטן מאת פני ה' וגו':

(מזולתו) הנה ר"ת 'איוב 'בשחין 'רע 'מכף הוא אברם, לרמוז אל מ"ש בזוהר כי כשעקד אברהם את יצחק לשחטו, ולא נשחט, קטרג השטן לפני הקב"ה, ולא זז משם עד שניתן לו אחד מזרעו של אברהם וממשפחתהו והוא איוב, כמש"ה את עוץ בכורו. וז"ש, ויך את איוב בשחין רע, ר"ל בשביל אברהם, הרמוז בר"ת. גם ירמוז אל מה שהודעתיך, כי תרח אבי אברהם, נתגלגל באיוב, וכאשר הקב"ה בשר לאברהם, ואתה תבא אל אבותיך בשלום, שיחזור תרח אביו בתשובה, היה אז עדיין נקרא אברם ולא אברהם, ובזכות אברם בנו שב בתשובה, ונתגלגל עתה באיוב, והוכה בשחין רע וביסורין קשים, למרק עונותיו הראשונים, ועי"כ יתוקן בזכות אברהם:

סימן ד':

זכר נא מי הוא נקי אבד:

הנה ר"ת 'נקי 'אבד, הוא 'נדב 'אביהו. גם אותיות נק"י, הוא קין. אבד, זה קרח, שהוא מן קין, וכתיב עליו ויאבדו מתוך הקהל:

סימן ט"ו:

קול פחדים באזניו בשלום שודד יבואנו ירצה, שכל מי שיש לו עונות, ואינו שב בתשובה, הנה אותם המלאכים רעים, הנבראים מכח אותם העונות, הם באים תמיד, מפחידים אותו בין מחשבותיו, כמש"ה (ישעיה צ"ג) פחדו בציון חטאים. ובין בחלומותיו, שהחיצונים ההם מחלימים לו דברים של שקר, ומכניסין קולות של שקרים באזניו כדי להפחידו. וזהו קול פחדים באזניו. ולא עוד, אלא אפילו בזמן שהוא שלום בעולם, מפחידים אותו, וזהו בשלום שודד יבואנו. ונלע"ד חיים, כי שודד מלשון שדים ומזיקין:

סימן כ"ה:

המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו:

הנה המשל, הוא חסד. ופחד, הוא גבורה. והם עם הת"ת הנקרא ו', וזהו עמו, עם ו'. ואז בעת הזיווג אעפ"י שהיסוד הנקרא שלום, עומד למטה בין נו"ה, אז הוא מעלהו למעלה, עד מרום י"ו. וזהו עושה שלום במרומיו, ר"ל במרום י"ו, וזה יובן בזוהר בפרשת פקודי,

בענין יוסף דסליק לעילא וכו'. גם בפרשת משפטים, בסבא במשכיל לאיתן האזרחי, 'עושה 'שלום 'במרומיו, ר"ת עש"ב. לא נמצא תשלומו:

סימן ל"ג:

אם אין אתה שומע לי החרש ואאלפך חכמה ואאלפך בינה:

כל אלף היא בבינה, והיא סוד אל"ף של אהי"ה שהיא בבינה. ובסוד אל"ף בי"ת, אל"ף בינה. וז"ס ואאלפך בינה. זה מצאתי כתוב, ולא הבינותיו, כי הכתוב אומר ואאלפך חכמה:

א"ש, בשער א' שער ההקדמות, בפירוש ערכי הכינוים, בענין אחוריים דאהי"ה דאלפי"ן, עם ד' אותיות הפשוט, ועם הכולל, הוא בגימטריא תקי"ג, כמנין החר"ש, שם כתיב ואאלפך חכמה. ושם כתבתי מה שנלע"ד ליישב גם הכתוב כאן, והוא ואאלפך בינה, ומצאק שם כי תדרשנו בע"ה:

על מה אדניה הטבעו:

(מזולתו) ר"ת מא"ה, לרמוז שהעולם עומד על מאת אדנים, ג"כ מלת ע"ל בגימטריא ק" רמז למאת אדנים של המשכן, שהוא כנגד יצירת שמים וארץ, כמו שארז"ל על הקרסים של זהב, שהיו נראים כמו הככבים. ואם תעיין, תמצא המשכן כנגד כל יצירת שמים וארץ. (ע"כ מזולתו):

סימן ז':

חזי הוית עד די כרסוון רמיו, ועתיק יומין יתיב וגו':

כבר נתבאר, כי עתיק יומין מתלבש תוך א"א, ונמצא כי א"א נקרא לבושין דעתיק יומין הנזכר. ואמר, כי זה הא"א נקרא לבושיה, יש לו דיקנא קדישא, חוורא כתלג חיוור, ושער ראשה דא"א הנקרא בשם לבושיה דעתיק יומין כנזכר, היא עמר נקי:

או ירצה, כי עתיק יומין זה, הוא א"א, ואמר, כי לבושיה של זה הא"א, היא כתלג חיוור, והיא בחי' דיקנא קדישא דיליה, ונקרא לבושיה, לפי שהיא משתלשלת עד טבורא דיליה, וחופפת על חג"ת דיליה, וג"כ היא חופפת על או"א העומדים מימינו ומשמאלו דא"א, ודיקנא דא"א מלבישתם כנודע, והם מכוסים תחתיה, ואומרו ושער רישיה, חוזר לאריך עצמו:

סימן ט':

ככל צדקותיך וגו' כי בחטאינו ובעונות אבותינו וגו':

ארז"ל אין מיתה בלא חטא וכו', ר"ל, שרצו לומר, כי אפילו בסיבת העונות שהם בשוגג, הנקרא חטא, ימות האדם. ונמצא, כי העונות שהם במזיד, והפשעים, נשארים לבניו

אחריו, והם יקבלוהו היסורין לזה. וכמש"ה, פקד עון אבות על בנים. וז"ס פסוק אבותינו חטאו ואינם, אבל אנחנו בניהם, עונותיהם שהם במויד, סבלנו. ולכן בעון כתיב פקד כנזכר. אבל בחטא, כתיב לא יומתו אבות על בנים, איש בחטאו יומתו. פירוש, כי כיון שהאיש עצמו יומת בחטאו, א"כ לא יומתו בנים בחטא אביהם, אבל בעון אביהם יומתו, כמש"ה פוקד עון אבות על בנים. ובזה נתיישבו אלו הפסוקים החולקים זה עם וה, וז"ש כאן, כי בחטאינו ובעונות אבותינה פירוש, כי החטאים של אבותינו, אין אנו נענשים עליהם, כי כבר הם מתו בחטאם, וגם בעונותינו אין אנו נענשים עליהם, כי נשארים אל בנינו אחרינו ונמצא כי בחטאות שלנו ובעונות של אבותינו, אנחנו נענשים, כי ירושלם ועמך לחרפה:

סימן י"ב:

אשרי המחכה ויגיע לימים אל"ף ושל"ה:

דע, כי קץ הגאולה, הנרמז פה לדניאל, שהוא בשנת של"ה לאלף הששי, הוא בסוד שם הוי"ה במלוי יודי"ן, ודע, כי אם תכה יו"ד פעמים י"ד, יהיו ת'. ואם תכה ה"י פעמים ה"י, יהיו רכ"ה. וי"ו פעמים וי"ו, תפ"ד. ה"י פעמים ה"י, גימטריא ג"כ רכ"ה. סך הכל, אלף ושל"ד, ואלו הם ימי הגלות. ומשם ואילך, יכול להיות קץ הגאולה, משנת השל"ה ואילך:

ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין:

כבר הודעתיך, על מ"ש בפרשת פקודי, בספר הזוהר דלא ייתי משיחא, עד דמטו רגלין ברגלין. ונודע הוא, כי עולם העשיה הוא סוף כל הקדושה, ונקרא רגלים. ועד שיכלו ליטהר הנשמות שנפלו שם בעשיה, לא תבא הגאולה, ולכן העשיה נקרא קץ הימין, סוף הקדושה. והנה דניאל ירדה נשמתו בתחלה עד סוף העשיה, הנקרא א"ל אדנ"י כנודע, והם אותיות דניא"ל. בהסירך אותיות הכפולות להורות על נפילתו שם בתחלה, ולסיבה זו נגלה לדניאל קץ הימין והגאולה:

ספר נחמיה

והים בקעת לפניהם:

הנה ר"ת 'רודפיהם 'השלכת 'במצולות הוא רה"ב, לרמוז אל מ"ש רז"ל כי בתחלה היה רהב שרו של מצרים, ואח"כ נתמנה שר של גיהנם. ולכן נרמז ר"ת 'במצולות 'כמו 'אבן, ר"ת בכ"א, שהוא גיהנם, שכתוב בו עובר בעמק הבכא:

ספר דברי הימים

סימן י"ו:

אז ירננו עצי היער וגו':
הנה נודע, כי ב' בתי דינים הם, והם נקראים צדק צדק תרדוף, והם, לאה, ב"ד הגדול.
ורחל. ב"ד התחתון. ותמצא 'לשפוט 'את 'הארץ, ר"ת לאה, לרמוז אל מש"ל:
תם ונשלם שבח לאל בורא עולם: